

ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΚΟΥΣΙΟΥ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΟΥ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΑΘΗΝΑΙ 1971

Επιμέλεια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

ΚΕΝΤΡΟΥ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΟΥ

Επιμέλεια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΑΙΣΘΗΣΙΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΤΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Εθνική Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

ΜΕΝΕΛΑΟΥ Δ. ΚΟΥΣΙΟΥ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΟΥ

Επιμέλεια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

ΑΘΗΝΑΙ 1971

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	
ΚΟΝΙΤΣΑΣ	
ΑΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	A / 30192
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	18/2/95
ΓΑΒΗΛ. ΑΡΙΘΜ.	949 53 ΚΟΥ
Κωδ. Εγ.	6555

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

'Αφιερώνεται στη μνήμη του πατέρα μου.

Επιμέλεια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τὰ ἱστορούμενα γεγονότα καὶ περιστατικά, ἐκ τῆς κοινωνικῆς καὶ ἀγροτικῆς ζωῆς στὴ Μόλιστα Κονίτσης, ἀφοροῦν κυρίως: τὴν ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας, ἥτοι ἀπὸ πολὺ παλιὰ ἀπ' τὰ βάθη τῆς ἱστορίας τοῦ χωριοῦ, ἕως τὸ 1912 - 13, πὺν ἀπελευθερώθηκε ἡ Μόλιστα ἀπ' τοὺς Τούρκους. Σὲ ὠρισμένα σημεῖα τῆς ἱστορίας, διὰ νὰ προσδώσουμε ποιητικὸν αἶσθημα εἰς τὴν ἀφήγησιν, παραθέτουμε ποιήματα τινά: τῶν Rilke (Ρίλκε), Shelley (Σέλλεϋ) καὶ Heine (Χάϊνε).

MEN. ΚΟΥΣΙΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΜΟΛΙΣΤΑ

Ριπαῖοι ἄνεμοι ταρακουνοῦν τὰ παρακλώναρα καὶ τὶς κορφές τῶν δένδρων. Μελανόλευκη ἀσβόλη, ἀπ' τὶς στέγες τῶν σπιτιῶν, λικνίζεται θεσπέσια στὸν γκρίζο οὐρανό. Ἀπόμακρος καὶ ὑπερκόσμιος, συρτός καὶ παναρμόνιος, ὁ ἀχὸς ἀπὸ τὸ δροσοβόλο δάσος, ὡς μελωδία τοῦ Ταρέγκα σκορπίζει συγκρυάδες, καὶ σ' ὅλη τὴ φύση κρυφοσέρνει τοὺς σπασμούς τοῦ λόγγου, ἀντιμαγεύοντας τὶς σθαντικὲς καρδιές, τῶν στρατοκόπων τοῦ χωριοῦ.

Εἶναι χεινόπωριάτικο ἀποσοῦρουπο στὴ Μόλιστα, τοῦ ἡλίου τὸ φάσμα, ψηλὰ στὰ σύννεφα σιγοςβήνει, καὶ τρεμοπέφτουν τὰ φύλλα ἀπ' τοὺς κλαδίσκους, στὸ σεισοκούνημα τῶν δένδρων.

Μεσόσπιτα χωρὶς ἀναφωτίδες καὶ γκρίζους σχιστόλιθους στὶς στέγες, ἀπλώνονται κάτασπρα καὶ σιωπηλά, εἰς τὸν μαγευτικὸ διάκοσμο τοῦ ὄμορφου χωριοῦ.

Θεόρατα δένδρα παλαιά, μεγάκλωνα καὶ θαλερά, βιδώνονται στὸν μολυβένιο οὐρανὸ τῆς Μεσαριᾶς, εἶναι τὰ δέντρα στὸ μεσοχώρι. Ὑπάρχουν δυὸ πλάτανοι πολύκλωνοι, μὲ κορμοκλώναρα πανώρια, μιὰ λεύκα οὐρανόχαρη,

μὰ κάπως γηρασμένη, δυὸ ἐλάτια βελονόφυλλα, καὶ δυὸ πανέμορφες δαδιές. Κι ἀνάμεσά τους κρυφογελαῖ ἀργὰ τὴν ἀνοιξή μὲ τὰ θεσπέσια λουλούδια τῆς, καὶ μιὰ ὠραιόφυλλη κι ὀλόανθη ἀκακία φαρνεσιανή, ὅπου τριγύρω ἀπ' τὸν κορμό τῆς, ἀπ' τοὺς παληοὺς κι ἀξέχαστους καιροὺς ἀκόμη, οἱ παρασάνταλοι οἱ φυρόμυαλοι ὀλόχαροι ἔπαιζαν τ' ἀπογευματινά, ἓνα παιχνίδι φιλοθόρυβο, πού τ' ὄλεγαν «κολοπετσιάνι». Μὰ φεῦ!!! στὸ κατρακύλισμα τοῦ χρόνου ἀπογήρασε κι ἡ ἀλησμόνητη ἀκακία. Ἔτσι πού μόνον νοερά, στὸ λογισμό καὶ στὴν καρδιά μας, νὰ κατάντοῦν νὰ λαθροζοῦν ἀκόμα, τὰ φύλλα τῆς τὰ βαθυπράσινα· καὶ τὰ ὑπέροχα ἀνθύλλιά τῆς. Σὲ ἓναν ἀπ' τοὺς πλάτανους εἶναι ἡ Λόντζια τοῦ χωριοῦ, ὅπου στὸ γραφικὸ τῆς περιτοίχισμα, πεζέμποροι ἀποκαμαμένοι ἀπ' τὰ παληὰ τὰ χρόνια, διαλαλοῦσαν τὰ ἐμπορεύματά τους.

Αὐτὸ εἶναι τὸ εἰδυλλιακὸ καὶ γραφικὸ χωριὸ τῆς Μόλιστας, πού προσμένει ν' ἀντιχαιρετήση, πρόσχαρα καὶ φιλικά, τοὺς στρατοπλάνους τῆς ζωῆς, μὲ τὴν αὐτάρεσκη ἐπίδειξη τῶν ἀπαραμίλλων θελγήτρων τῆς, στὴ γοργοδίγη τῆς παλινορομῆς τῶν ἐποχῶν τοῦ ἔτους.

Τὸ χωριὸ ἔχει τρεῖς μαχαλάδες, ἰσοδύναμους σὲ σπίτια. Τὴ Μεσαριά, τὸ Γανναδιὸ καὶ τὸ Μποτσφάρι, κι εἶναι σὲ κοντινὴ ἀπόσταση, ὁ ἓνας ἀπ' τὸν ἄλλον. Στὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντα, κι ὀλοσδιόλου ἀντικριστά, ξανοίγεται τὸ γραφικὸ χωριὸ τῆς Στράτσιανης, πού ἀπ' τὴ Μόλιστα χωρίζεται, ἀπ' τὸ Στρατσιανίτικο ποτάμι.

Στὴ Μόλιστα πού ἀπλώνεται, πανέμορφη καὶ γοητευτικὴ, στὶς παρωρεῖες τοῦ πιὸ ὠραίου δάσους, κρυφοζεῖ τριγύρω τῆς περίχαρη, μιὰ ψυχρόφιλη κι ὀμβροχαρῆς χλωρίδα, μ' ἐλάχιστα σπανιανθή, συγκείμενη ἀπὸ πολυειδῆ χαμόκλαδα, βρυόφυτα καὶ δένδρα, πού λαθροζοῦν

παρθενικά κι ἀπολησμονημένα, ἀπ' τὸ ποτάμι ὡς τὴν κορφή, τοῦ δροσοφόρου τῆς βουνοῦ.

Τὸ χωριὸ εἶναι σὲ ὕψος ἀπ' τὴ θάλασσα, γύρω στὰ ὀχτακόσια μέτρα, κι ὅλη τὴ βορεινὴ πλευρά, τὴν αὐλακώνει ὁ Σαραντάπορος, πρὸς τὴ Νοτιά, ὑψώνεται θεσπέσιο καὶ σιωπηλό, τὸ πευκοφόρο βουνοδάσος, εἰς τὴν ἀνατολὴ ὀρθώνεται, τὸ περιβόλι καὶ ἡ Γύφτισσα, καὶ πρὸς τὴ Δύσι τὸ χωρίζει, τοῦ «Ἀη-Νικάνορα ἢ μικροσειρά».

Τὰ σπίτια τὰ συγγενικά ἰδιαίτερα, χωρίζονται μὲ τὶς μεσοτοιχίες, κι εἶναι συγκεντρωμένα στὸ χωριό, σ' ὁμορφες μικρογειτονιές, ποὺ ἔχουν ὀνόματα παρμένα, ἀπὸ οἰκογένειες παληές, ποὺ κατοικοῦσανε σ' αὐτές, ἀπὸ τοὺς φιλόρχαιους καιροὺς ἀκόμη. Ὅπως! Νταλλάδες καὶ Λετσιαδες, Κουσιαδες Γιουγιαδες, κ.λπ.

Τὰ ὁμορφα νυχτερινά, κάτω ἀπ' τὴν ὑπωχρη ἀχνοφεγγιά, τοῦ φωτοβόλου φεγγαριοῦ, στὰ γκαλντιρίμια στοὺς δρομίσκους στὰ παρασόκακα καὶ στὶς λιθοστρωσιές, ἔξω ἀπ' τὰ σπίτια στὶς γωνιές, ἢ καταλαλιά, ἀντιβουτίζει ἡχηρά, καὶ στὰ πεζούλια καθισμένες φιλόλαλες χρυσοκυρές, ἀναμάσουν σπερμολογίες καὶ βατταρίζουν ἀδιάκοπα στὴν τοπικὴ διάλεκτό τους, γιὰ θέματα ἐκ τῆς κοινῆς ζωῆς. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ σπίτια ὑπάρχουν καὶ μικροκαλύβες, ὅπου ἀποθηκεύεται ἡ χορτονομὴ καὶ τὸ κλαδί, ποὺ ἔναι ἀπαραίτητα ἐντελῶς, γιὰ τὴ συντήρησι τῶν ζώων τὸν χειμῶνα.

Εἰς τὴν πλατεία τοῦ χωριοῦ, εἶναι τὸ «Μιλικό», κτίριο ἐκκλησιαστικὸ παληό, ὅπου εἶναι ἐγκατεστημένο, Ταχυδρομεῖο καὶ Τηλεφωνεῖο, Τηλεγραφεῖο καὶ κολτούκι. Καὶ πάρα πέρα ὑψώνεται, πανώρια κι ἐπιβλητικὴ, κι ἡ ἐκκλησιὰ τῆς Μεσαριαῆς, ὁ Ἅγιος Νικόλαος μὲ τ' ἀψηλὸ καμπαναριὸ κοντὰ στὴ γέρικη βαλανιδιά, ὅπου ἐ-

λειτούργησε με ἱεροπρέπεια πενήντα χρόνια ὀλόκληρα, ὁ προοδευτικὸς λευίτης τοῦ χωριοῦ μας πάτερ-Νικόλαος Γέγιος, πού τώρα πιά δὲ ζεῖ. Στὴ μεγαλόπρεπη αὐτὴ ὁμοροκλησιὰ δίπλα ἀπ' τὸ μεσοχώρι, ζήτησε ὁ κόσμος μ' ἐγκαρτέρησι, τὴ λύτρωσι καὶ τὴν παρηγοριά, ἀπ' τῆς ζωῆς τὰ ὀδυνηρὰ τὰ βάσανα καὶ τ' ἀναπόφευκτα ἀτυχήματα, καθ' ὅλην τὴν διαδρομὴν τοῦ βίου του, στὸ ὑπέροχο χωριό.

Κι ἦταν πολὺ μικρὴ ἡ πρώτη ἐκκλησιὰ, μὰ ἔγινε ἡ καινούργια ἀργότερα τεράστια καὶ πολυστόλιστη, στὰ 1864. Καὶ ἀντιπάλεψαν πολὺ γι' αὐτήν, ὡς ὅτου να τὴν χτίσουν, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ. Φέρναν σχιστόλιθους καὶ πλάκες, πέτρες χαλίγια κι ἄμμο, ὅλοι τους καταφορτωμένοι, ἀπ' τὶς πιὸ ἀπόμακρες μεριές, καὶ ξύλα καὶ γρεντές, γι' ἀντιστηρίγματα τῆς ὀροφῆς, ἀπ' τὶς κορφές τοῦ βουνοδάσους. Τεχνίτες ἀπ' τὸ Μέτσοβο, φκιάσαν τὸν τέμπλο μὲ στολίδια, καὶ ὑπερτέκτων ξακουστός, ἐπέβλεψε στὸ ἔργο.

Πιὸ πάνω ἀπ' τὴν πλατεία, βρίσκεται τὸ σχολειό, κι ὀλίγο κάτω ἀπ' αὐτό, τὸ Τούρκικο «Κοτσέκι», ὅπου συγκέντρωναν παληὰ οἱ Τοῦρκοι, τὰ ἐπιτήδεια ἐκ τοῦ δεκατισμοῦ. Μὰ ὅμως ἀργότερα, μετὰ ἀπ' τὴν ἀπελευθέρωσι ἀπ' τὸ ζυγὸ τῶν Τούρκων, στὸ χαμηλόσκεπο καὶ γραφικὸ κοτσέκι, νεάνιδες καὶ νέοι τοῦ χωριοῦ στήναν λαϊκοὺς χοροὺς τρικούβεργους, καὶ στὶς γιορτὲς γλεντοκοποῦσαν.

Ἡ Μεσαριά εἶναι ὁ πιὸ περίρρυτος μαχαλάς, μ' ἀλίμονον! κι ὁ πιὸ περίσκιος τοιοῦτος — ἀφοῦ ἀπ' τὸν ἥλιο λούζεται ὀλιγότερο ἀπ' τοὺς ἄλλους. Καὶ στ' ὀμορφὴ τῆς μεσοχώρι, πού 'ναι ἀναμφισβήτητα τὸ πιὸ πολυθέλκτο κομμάτι τῆς, σεβάσμιοι γέροντες λευχεῖμονες, στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας, τὰ γοητευτικὰ ἀποσούρουπα συγκεν-

τρωμένοι σ' ομάδες πολυάνθρωπες, καὶ στὰ πεζούλια καθισμένοι, ἀναπολοῦσαν σκεφτικοὶ τὰ χρόνια τῆς νεότητάς τους, καὶ βατταρίζαν μεγαλόφωνα συνδημογέροντες καὶ μὴ, ἕως ἄργά τῆ νύχτα, γιὰ τὰ τρεχούμενα ζητήματα, ἢ γι' ἄλλα φλέγοντα κοινά. Οἱ συζητήσεις καταντούσανε πικρόχολες καὶ ζωηρές, καὶ δύσκολα οἱ λογομάχοι κατέληγαν σ' ὁμοφωνία, μιὰ πού ἀπ' τὶς γνωστὲς αἰτίες!! πολλοὶ κατήντησαν ἐγωπαθεῖς, καὶ θεωροῦσαν δίκαιο πῶς θάτανε, τῆ γνώμη τῆ δική τους, στοὺς ἄλλους νὰ ἐπιβάλουν. Κι ἂν ἀντιμάχονταν δυὸ χωριανοί, γιὰ διαφόρους λόγους ἰδικούς των, τότε ἀπάνω στὴν παραφορὰ τους ἔλεγε ὁ ἀποδημοκόπος μὲ ὀργή στὸν αὐτόχθονα ἀντιμάχο: «ἄϊντε, γρήγορα θὰ κοκκινίση καὶ σένα ἡ σκούφια σου στὸ Γιόρακα», πού σήμαινε: ὅτι καὶ σὺ πού ζεῖς εὐφρόσυνα στὴ Μόλιστα, θὰ δοκιμάσης κάποια μέρα, τὶς πίκρες ἐκ τῆς ξενιτιᾶς, σὰν σὲ ξεπροβοδίσουν οἱ δικοί σου, στὴ θέσι ἀποχαιρετισμοῦ τοῦ Γιόρακα.

Σὰν τέλειωνε, ἄργά τὸ βράδυ, ἡ διαμάχη τῶν γερόντων στὸ μεσοχώρι στὸ χωριό, τότε ομάδες χωριστὲς οἱ λογοκόποι ἐξαντλημένοι ἀπ' τὴ λαλαγὴ καὶ τὸ βαττάρισμα, τραβούσανε στοὺς μαχαλάδες των, στὰ σπίτια τους ν' ἀναπαυθοῦν.

Ἀνάμεσα στὴ Μεσαριά, καὶ στ' ἀκρινὸ τὸ Γανναδιό, βρίσκεται ἓνα διώροφο Σχολεῖο, Δημοτικὸ καὶ Σχολαρχεῖο, ἡ Σπυριδώνειος Σχολή, ὅπου ἐκεῖ παλαιὰ ἐδίδαξαν οἱ δάσκαλοι, Εὐλογιανίδης, Ξενοφῶν κι Ἀλέξανδρος, Καρπούζης. Τὸ ἀπαράμιλλο αὐτὸ Σχολεῖο, τὸ ἔφκιασε μὲ χρήματά του, γύρω στὰ 1878, ὁ Σπυρίδωνας Ξυνός, πλούσιος φιλαπόδημος, πού ἐργάζονταν στὴ Ρουμανία. Ὑπῆρχε στὴ Σχολή, τετρατάξιο Δημοτικὸ καὶ τριτάξιο Ἑλληνικὸ, κι οἱ μαθητὲς ἀπὸ τὰ διπλανὰ χωριά, ἀπέκτων

γνώσεις ἀρκετές ἐκεῖ, ἰδίως στή Γραμματική, μιὰ πού κι ἡ φλόγα τῆς μαθήσεως, πύρωνε τὶς καρδιές τους.

*«Ὁμως ἐγὼ πού μ' ὄλα καταπιάνουμαι,
τὰ σπούδασα καὶ τ'ἀμαθα νεράκι.*

*Γραμματικὴ μοῦ στάθηκε περίφημη
ἐκεῖνο τ' ὠραῖο γλυκό σου προσωπάκι».*

Τὰ πλούσια κληροδοτήματα, πού οἱ κάτοικοι στήν τοπική τους γλῶσσα ἐκάλουν «λάσσα», ἐκάλυπταν καί μὲ τὸ παραπάνω, τὶς πολυποίκιλες δαπάνες τῆς Σχολῆς, ὅπως δασκάλων πληρωμή, ἐγγραφές τῶν μαθητῶν, βιβλία τετράδια καὶ χαρτιά, καὶ ὕλη γραφικὴ. Ἐτσι δικαιολογημένο εἶναι τὸ αἶσθημα τῆς βαθιᾶς εὐγνωμοσύνης τῶν Μολιστινῶν, πρὸς τὰ πρόσωπα τῶν ἀείμνηστων ἐκείνων χωριανῶν, ἐραστῶν τῆς σχεδιασμένης δημιουργίας, πάνω στὸ πιὸ πολύτιμο καὶ παραγωγικὸ στοιχεῖο τῆς ἐκπαίδευσης — ἔστω καὶ φιλολογικῆς — πού διατηροῦσε ἄσβηστη καὶ ζωντανή, καὶ τὴ φλόγα τῆς εὐρυμαθείας στὶς καρδιές τῶν μαθητῶν, στοὺς σκοτεινοὺς καὶ ζοφεροὺς αὐτοὺς καιροὺς τῆς κονιαροκρατίας.

Στὴν ἄκρη τοῦ αὐλόγυρου, στὸ περίφραχτο αὐτὸ Σχολεῖο, καὶ πρὸς τὴν ἀνατολικὴ πλευρά του βρίσκεται ἓνα ταμπούρι χαμηλό, ὅπου ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἔμεναν, γι' ἀσφάλεια καὶ φύλαξι, Τοῦρκοι Ζαπτιέδες κι Ὁμπασης. Κι ἀπέναντί του στέκεται, τὸ σήμαντρο τῆς Ζίγκας, πού εἶναι σκαλιδόκτιστο κι ἔχει καὶ πλούσια ἱστορία.

Λίγο πιὸ κάτω ἀπ' τὸ σχολεῖο καὶ πρὸς τὴν βορεινὴ πλευρὰ σ' ἓνα μικρὸ σκιερὸ δρυμό, εἶναι καὶ τὸ δενδρόχαρο νεκροταφεῖο, τῆς Παναγιᾶς τοῦ Γανναδιοῦ. Πανήψυλες βαλανιδιές, ξηροτοιχιὰ ὀλόγυρα, θάμνοι χαμαίφυ-

τα και βάττα, τάφοι βαλαύστια και σταυροί, και κοιμητήριο σιωπηλό, κοντά στις Παναγιᾶς τὴν ἐκκλησιά, ὑποδηλώνουν στὸν διαβάτη, πὺ συννους προσπερνᾷ τὴ μέρα, τὴν ματαιότητα τῶν ἐγκοσμίων, τὴν νύχτα δέ, τὸν τρόπο τὸ μυστήριο, τὴ φρίκη και τὴν ἀγωνία.

Ἄπ' τὸ σχολειό, και κατ' εὐθειᾶν πρὸς τὸ δάσος, σὲ ἓνα ὕψωμα περίοπτο, ὅλο σχιστόλιθους και βράχους, μ' ὀλίγα δένδρα στὴν κορφή του βρίσκεται, και τὸ εἰδυλλιακὸ ἐκκλησάκι τοῦ Προφήτη Ἡλιοῦ, πὺ γιορτάζει κάθε χρόνο, στὶς εἴκοσι τοῦ Ἰούλη. Ψηλότερα ἀπ' τὸ ζωκλήσι, και πρὸς τὸ δάσος τοῦ χωριοῦ, πευκοστόλιστη προβάλλει, ἡ γραφικὴ βουνοκορφή τῆς βόρστας, ὅπου περιχαρα ζιαφέτια ἐκεῖ, γλέντια τραγούδια και χαρὲς, παλαιότερα ἀντικουτοῦσαν. Πιὸ πάνω ἀπ' αὐτὴν, τὸ Σέλουμα ἀπλώνεται, μιὰ ὑπέροχη τοποθεσία, ἀπ' ὅπου ἀντικρύζουμε στὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντα, τὴ χιονοσικέπαστη Νταλιόπολη, πὺ ἀπέχει ἀπ' τὸ χωριό, κάμποσες ὥρες δρόμο. Εἶναι μιὰ πανήψυλη κι ἀγέρωχη βουνοκορφή, πὺ αἰώνια παραμένει ἀνέγγιχτη και σιωπηλή, στὶς ἀγκαλιὲς τοῦ οὐρανοῦ. Ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἀέρας, στὴν ἀπαράμιλλη Νταλιόπολη, εἶναι αἰθέριος και ζωογόνος, και σὰν ἀνέβεις στὴν κορφή τῆς δικαιολογημένα αἰσθάνεσαι, πὺς βρίσκεσαι σ' ἓνα ἄλλο βασίλειο ὑπεργήϊνο, ἔξω ἀπ' τὸν κόσμο τῆς ζωῆς τῆς γῆς. Μὰ πάλι ἀναγυρίζοντας στὸ δρόμο πρὸς τὸ Γανναδιό, πιὸ πάνω ἀπ' τὴν Παναγιᾶ και σ' ἓναν λοφίσκο ἀψηλὸ μὲ ψάθυρα, φαντάζει ὀλόφωτη και σαγηνευτικὴ, ἡ περίβλεπτη κι ἱστορικὴ «Τζιαντόρα», ὅπου τὸν παλὸ καλὸ καιρό, ὅτε ἦνθη στὸ χωριό, ἡ ζωὴ, ὁ πλοῦτος κι ἡ χαρά, γλυκύμολποι νεάνιδες, σὲ βραδινὲς τερπνὲς κι ὠραῖες καρουζέλες, ἐθαύμασαν τὴν σιωπηλότητα τοῦ ὑπέροχου τοπίου, ἠτένισαν ἐκστατικά· τὸν

ἀστροφόρο οὐρανό, ἀποπλανώντας τις νεανικές τους σκέψεις, εἰς γοητευτικούς διαλογισμούς, κι ἀπήλαυσαν τὸ θέλγητρο τῆς διαπάλης, ἐκ τῆς ἀντίφασης στὰ συναισθήματά τους, εἰς τὴν μαγευτικὴ σαγήνη ψυχολογικῆς κατὰστασης, ἀπαισιόδοξου ρομαντισμοῦ.

Φεῦ!!! ἡ ἀλησμόνητη «Τζιαντόρα» δὲν ὑπάρχει πιά, παρῆλθεν πλέον κι αὐτῆς τὸ θάμβος, ὅπως καὶ τοῦ χωριοῦ ποὺ ἀργοπεθαίνει, ὅλοι ἔχουν φύγει γιὰ τις πόλεις καὶ τὰ κατώφλια χορταριάζουν, οἱ δρόμοι του κατήντησαν φιλέρημοι καὶ σιωπηλοί, καὶ δὲν ἀποπνέουν τώρα πιά, εἰ μὴ, μυστήριον καὶ μελαγχολία, ὡς τὰ ἐνθύμια τῶν περιχώρων, τοῦ Saint - omer τοῦ Κορό. Λίγες γηρασμένες κι ἀνύποπτες γιὰ τὴν κατάστασι γυναῖκες, περιφέρουν τώρα τ' ἀργόστροφα κορμιὰ τους, στὴν ἐκκλησιά, στὰ παρασόκακα, στὰ παρακλήσια καὶ στὶς βρύσες. Οἱ ἀτέλειωτες χειμωνιάτικες νύχτες καταντῆσαν ἤδη, φοβερὲς κι ἀγωνιώδεις, κι ὅλοι ὅσοι ἀπόμειναν στὴ Μόλιστα, εἶναι ἐξουθενωμένοι κι ἀπογοητευμένοι, σαστισμένοι ἀνήσυχοι καὶ γηρασμένοι.

Ἐκεῖθεν τῆς «Τζιαντόρας», καὶ πρὸς τὴν κατωφέρεια στὸ βορρᾶ, ἕναν αὐχένα συναντοῦμε, ὅπου ἡ προσκείμενη περιοχὴ εἶναι ὁ «Σιοῦμος», μὲ τὰ πεῦκα του σ' ὠραία λόχμη. Πιὸ πέρα εἶν' ὁ «Λινίκος», βορειότερα ὁ «Ἄη Νικόλαος» καὶ λίγο πρὸς τὰ κάτω τ' ἀπόκρημνα «Σταλάϊματα». Στὴ Δυτικὴ πλευρά, ἡ ἐπιβλητικὴ αὐτὴ βουνοσειρά, καταλήγει σὲ ἀπότομα ψαθυροχάλαρα, ποὺ προκαλοῦν τὸν τρόμον καὶ τὸν ἴλιγγον, σ' αὐτὸν ποὺ τὰ θωρεῖ. Στὴν ἀνατολικὴ μεριά ἀπλώνεται, μιὰ σύνδενδρος καὶ ὀμαλὴ πλαγιά, ἀπὸ πολλὰς δαδιῆς καὶ θάμνους. Στὸ Σιοῦμο εἶναι ἀμέτρητα χωράφια, φτωχὰ κοκκινοχώματα, ποὺ σπέρνονται μὲ ὄροβο ταῖ, στάρι κριθάρι καὶ φακές.

Καὶ κατεβαίνοντας στὴ Μεσαριά ἀπ' τὸ Σιούμο, προσπέφτουμε στὴν κοντινὴ ξηρόφιλη περιοχὴ· «στὶς Γκορτσιές», ὅπου ἔνωρὶς τὴν ἄνοιξι, ἀμυγδαλιές πρωιμανθοῦσες, ποὺ παλαιὰ μὲ ζῆλο ἐφύτευσε, ὁ ἐξαίρετος συγχωριανὸς Νικόλαος Στεφανίδης, φέρνουν νωρὶς τὰ χαιρετίσματα, τῆς πολυπόθητης ἄνοιξης.

«Ὅταν ἔρχεται ὁ Ἀπρίλης
μὲ τὸν ἥλιο του μαζὶ
μπουμπουκιάζουνε τὰ ρόδα
καὶ τὸ κρίνο ξαναζει».

Πλησίον τῆς περιοχῆς αὐτῆς ἀπλώνεται, καὶ ἡ θαμνόσκεπη καὶ ἠλιόχαρη περιοχὴ τοῦ «Μπουρμπουράτου» κάτω ἀπ' τὰ χάλαρα τοῦ Σιούμου, ὅπου οἱ γαυριάδες τοῦ χωριοῦ τὰ χρόνια τὰ παληά, παῖζαν ὀλημερὶς ἀμέριμνοι, τὸ γοητευτικὸ κι ἀξέχαστο παιχνίδι, τὴν «Τσιουλέγκα». Ἐδῶ ὑπάρχουν ἀπειρες βρωμοξυλιές, καὶ κέδαρα μὲ ἐρυθροὺς καρπούς, κουτσουπιές καὶ προσκαβίτσες, ποὺ τὴν περιοχὴ κατακοσμοῦν. Ἀκόμα βγαίνει στὴν κορφή του καὶ λίγο λαγαρὸ νερὸ στὰ βράχια. Πρὸς τὴν κατεύθυνσι τῆς Μεσαριάς, εἶναι κι οἱ πολυσύχναστες μεριές τοῦ «Ἄντρονιοῦ» τῆς «Ἄη-Βαρβάρας» ὡς καὶ τῆς «Ἄγιας Παρασκευῆς» ὅπου καὶ τὸ νεκροταφεῖο τοῦ χωριοῦ.

Τὰ ὄμορφα νυχτερινὰ στὴ Μόλιστα, ποὺ ἡ σελοσφόρος σελήνη λικνίζεται θεσπέσια, στοῦ δάσους τὶς κορφές, στέλνει καὶ τὴ χλωμὴ ἀντιφεγγιά της, καὶ στὸ Νεκροταφεῖο τῆς Ἄη-Παρασκευῆς, ὅπου ὑψώνονται τὰ κικγλιδώματα καὶ οἱ σταυροί, κάτω ἀπ' τὸν πολύβιο πτελέα, στὸν βορεινὸ ξεροτοιχό του, καὶ τὰ δυὸ ὠραῖα κυπαρίσσια του, σὰν τ' ἀπαράμιλλα τοῦ Γιουκιχίκο τέτοια, στὸ κάτω μέρος ὀμπροστά.

Στὴ δακρυώδη καὶ πολύκλαυστη αὐτὴ περιοχὴ, εἶναι οἱ τάφοι τῶν στρατοπλάνων τοῦ χωριοῦ, ποὺ ἔφυγαν ἀπ' τὴ ζωὴ. Καὶ τὰ ὀλιγόψυχα καντήλια στὰ κουτιά, μὲ τὸ ὠχρὸ τρεμουλιαστὸ τους φέγγος, στοὺς στρατοκόπους τοῦ χωριοῦ ποὺ τὰ στοχάζονται ἀπ' τὸ μεσοχώρι ὑποδηλώνουν στ' ἀποσοῦρουπα, πὼς ψευτοζοῦν κι οἱ πεθαμένοι.

Ἄν θελήσουμε τώρα ἀπ' τὴ Μεσαριά, νὰ πᾶμε πρὸς τὸ Γανναδιό, στ' ἀριστερά μας ἀπαντοῦμε, ὀλίγο ἔξω ἀπ' τὸ χωριό, τὸ «πηγαδούλι» τὴν πηγὴ, μὲ τὸ ἀνάλαφρο κρυὸ νερό της, καὶ τὴν πανέμορφη κι ἡμίπτωτη, μελανόκαρπη βουζιαντιά. Πιὸ πέρα εἶναι μιὰ κατηφόρα ὡς τὸν μεγάλο λάκκο, ὅπου σὲ μιὰ ὁμορφὴ πλαγιά του κρυφοστέκονταν, ὁ παληὸς μύλος τοῦ χωριοῦ μας, μὲ τὴν πανύψηλὴ του λεύκα. Λίγες ἰτιές κάτω ἀπ' τὸ δρόμο, γιὰ νὰ κρατοῦν τ' ἀνάλλημα ὀρθό, καὶ νὰ μπροστά μας τὸ γεφυρὶ τώρα, πούναι πιὸ ὁμορφὸ καὶ γραφικὸ, κι ἀπ' τὸ ἀντίστοιχο τοῦ Ρυογκόκου. Δίπλα ἀπ' αὐτὸ τὸ γεφυράκι, εἶναι κι ἡ ὀνομαστὴ πηγὴ τοῦ Σιόπιτου, κάτω ἀπὸ πλάτανο μεγάκλωνο, καὶ καρυδιές σκιερές πανώριες.

Ἄφοῦ τὴν γέφυρα περάσουμε, ὅπου παλαιότερα σ' αὐτὴν ἔπεσε καὶ σκοτώθηκε σὰν παραπάτησε τὴ νύχτα, ὁ δάσκαλος Καρπούζης, μιὰ ἀνηφορούλα ἀνεβαίνουμε, ὅπου δεξιὰ κι ἀριστερά μας βρίσκονται πάμπολλα χωράφια. Καὶ συνεχίζοντας πρὸς τὸ περίφραχτο νεκροταφεῖο τῆς Παναγιᾶς τοῦ Γανναδιοῦ, στ' ἀριστερά μας προσπερνοῦμε, τὸ σήμαντρο τῆς «Ζίγκας». Μιὰ μικρὴ κατηφοριὰ πλεὸν μπροστά μας, εὐχάριστη στὸν περιπατητὴ, μετὰ ἀπ' τὸν κάματο τῆς ἀνηφόρας, καὶ νά, εἰσερχόμαστε στὸ Γανναδιό, μὲ τὰ πολύστροφά του γκαλντιρίμια, τὸν γηραλέο Φράξο του στὸ μεσοχώρι, καὶ τὸν πανώριο πλάτανο τῆς Λόντζιας, ποὺ ὀρθώνεται ὡς τὸν οὐρανό,

πολύκλωνος καὶ θαλερός, πίσω ἀπ' τὸ γραφικὸ καμπαναριό. Σ' αὐτὸν τὸν ἀκρινό μας μαχαλὰ ὑπῆρχαν, τὰ περισσότερα ἀρχοντόσπιτα τῆς ἐπαρχίας, ποὺ παλαιότερον ἐγνώρισαν ὄχι μόνον, τὴ δόξα τοῦ χρυσοῦ, μὰ φεῦ!!! καὶ τ' ἀδιάπτωτο καὶ συνεχές ἐνδιαφέρον τῶν ὑπουλων ληστοκλεφτῶν, τῆς φιλοκίνδυνης αὐτῆς ἐνδόξου ἐποχῆς. Καὶ παρ' ὅλον μας τὸν σεβασμό, στὸ αἶσθημα τῶν ἀναλογιῶν στὰ οἰκονομικὰ μεγέθη, δὲν θάταν καθόλου ὑπερβολὴ νὰ ὑποστηριχθῆ, πὼς ἂν οἱ πλούσιοι Γανναδιῶτες, τῆς παληᾶς αὐτῆς ωραίας ἐποχῆς, συγκέντρωναν τὰ χρήματά των, θὰ ἠδύναντο μ' αὐτὰ ἄνετα νὰ ἀγοράσουν, τὰ πλέον καλιμάρμαρα, τῆς παλαιᾶς Ἀθήνας μέγαρα.

Ἐνας ἐξ ἴσου ὑπέροχος περίπατος, εἶναι καὶ ἡ διαδρομὴ ἀπ' τὴ Μεσαριά ὡς τὸ Μποτσφάρι. Κι ἀπ' τοὺς Λετσιαῖδες ξεκινώντας στὴ Λετσιαῖδικη πηγὴ, στὸ «Χαλίκι» καὶ στὴ «Μούζγκα», φθάνουμε στὴ στιγμή, ὅπου ἐκεῖ στ' ἀκριβαγάπητα χωράφια τους, τοῦ πατέρα μου οἱ γονεῖς, ζῆσαν εὐφρόσυγα τὸ βίο τους. Κι ἀριστερὰ σὲ σκέμια ὀρθώνεται, ἀπόκρημνος καὶ τρομερός, ὁ φοβερός κρημνὸς τῆς «Σκρίκας», ἀπ' ὅπου χαριτωμένες βερβερίδες, ταχύτατες καὶ περισσότερον φιλύποπτες, κι ἀπ' τοὺς σκιούρους τοῦ Καζάν, κατέρχονται ἀλαφροῖσκιωτες στὶς διπλανὲς ψηλὲς καριές, ν' ἀρπάξουν ἐπιδέξια, πολυεπιθύμητα νωπὰ καρύδια.

Ἀνεβαίνουμε τώρα, μιὰ μικρὴ ἀνηφοριὰ, καὶ φθάνουμε μὲ μιὰ ἀνάσα, εἰς τὸ πανέμορφο ξωκλήσι τῆς Παναγιᾶς τῆς Γιώγκου. Ἡ πολύδενδρος καὶ περίρρυτη αὐτὴ περιοχὴ, εἶναι καὶ ἡ πλέον ἀξιέραστος τοῦ χωριοῦ. Ὑπάρχει ἐδῶ, ἄφθονο δροσερὸ νερό, κι ἓνας πανώριος πλάτανος ποὺ ἀντισκιάζει τὸ τοπίο. Προχωρώντας ἀνάμεσα ἀπὸ κοκκινωπὲς κρανιές, φθάνουμε στὴ θαμνοβρι-

θῆ «Στριπού». Λίγο πιὸ κεῖ· εἶναι καὶ τὸ «Μποτοσφάρι», ὁ ἀκρινὸς μας μαχαλὰς στὴ δύσι. Ἔχει ὠραῖα γκαλντιρί-
μια καὶ εἰδυλλιακὰ στενάκια δῶθε - κεῖθε, καὶ στὴν πλα-
τεία τοῦ χωριοῦ ὀλόανθες καὶ περιστόλιστες φαντάζουν
μὲ τὰ πανέμορφα λουλούδια τους, ποὺ ἀνθίζουν στοῦ θέ-
ρους τὸ πρελούδιο, δυὸ λιπανθιὲς ἀσύγκριτες. Ὑπάρχει
κι ἓνας πλάτανος, ἔξω ἀπ' τὸ μεσοχώρι, κι ἀπέναντί του
βρίσκεται κοινοτικὸς ξενώνας καὶ κολτούκι. Στὴ μέση
τῆς πλατείας ὀρθώνεται ἐπιβλητικὴ, ἡ ἐκκλησιὰ τοῦ "Αἱ-
Θανασίου, καὶ στὴν κορφή τοῦ μαχαλᾶ αὐτοῦ, πρὸς τὴ
μεριὰ τοῦ βουνοδάσους, εἶναι κι ὁ "Αἱ-Θανάσης ὁ πα-
ληός, ὅπου, καὶ τὸ νεκροταφεῖο τοῦ χωριοῦ. Πιὸ πάνω
εἶν' ἡ «Μπουλιάνκα» κι ἀψηλότερα ἡ «Καστανιά», μὲ
τὸ θεόρατο δίκορμο φερώνυμό της δένδρο, μὲ τὰ φύλλα
του τὰ πριονόμορφα καὶ τὰ ὑπέροχα κιτρινωπά του ἄν-
θη, ποὺ ἀνθίζουν στὶς ἀρχὲς τοῦ θέρους, κατακοσμώντας
τὸ πολύβιο δένδρο. Ἀκόμα λίγο ἀνηφορίζοντας τὸ «Σταυ-
ροπίδι» ἀπαντοῦμα, ὅπου ἐλατόπευκα συνέχεια ὀρθώ-
νονται ὡς τὰ πανέμορφα λιβαδοτόπια. τῆς ἀπαράμιλλης
ὠραίας «Λέσιαντζας». Πιὸ πέρα ἀπ' τὸν "Αἱ-Θανάση
καὶ πρὸς τὶς παρυφές τοῦ δάσους, εἶναι καὶ τὸ ἱστορικὸ
τῆς Μόλιστας τὸ Μοναστήρι. Ὁ λαὸς τὸ θεωρεῖ θαυμα-
τουργό, κι εἶναι σ' ἐξαίσιον μέρος, ἔχει ἀψηλὸ καμπανα-
ριό, δέντρα πολύβια καὶ χοντρά, ἀγκαλιασμένα ἀπὸ κισ-
σοὺς σφιχτά, καὶ πολυάριθμα κελιά. Τὸ Μοναστήρι ἔχει
ὡσαύτως, κι ἐκτεταμένο πατριμόνιο, διαθέσιμο γιὰ καλ-
λιέργεια ἐπίμορτη. Ὁ ἐπίμορτος καλλιεργητῆς, καταβάλλει
κάθε χρόνο στὴ Μονή, τὸ συμπεφωνημένο ἐτήσιο
ἀντίσπορο, ἢ τοῦ γεώμορου τὸ ἀντίτιμο: σὲ λάδι ἢ σὲ
σιτάρι. Σ' αὐτὸ τὸ Μοναστήρι πρόσηβος καὶ ὁ πατέρας
μου, ἐργάστηκε ὡς ἀπουργός, ἐδῶ κι ὀγδόντα χρόνια.

πάρα λίγο νὰ πέση τότε ἀπ' τὴ σκαλωσιά, καὶ πίστευε πὼς σώθηκε ἀπ' τὴ χάρι της.

Ἡ ἱστορία τοῦ Μοναστηριοῦ, ξεκινᾷ ἀπ' τὸ περιστατικὸ τῆς εὔρεσης τῆς εἰκόνας της, ποὺ ὑποστηρίζεται ἀπ' τὴν παράδοσι, πὼς ἱστορήθηκε ἀπ' τὸν Εὐαγγελιστὴ Λουκᾶ. Καὶ πάντα σύμφωνα μ' αὐτὴν, δυὸ ὁδοιπλάνοι χωρικοί, ποὺ ἀπ' τὴν Κόνιτσα ξεκίνησαν, πρὸς τῶν χωριῶν τους τὴν κατεύθυνσι, βρῆκαν μιὰ εἰκόνα σ' ἓναν θάμνο, ποὺ εἰκόνιζε τὴν Παναγιά. Κι ἀφοῦ τὴν πήρανε μαζί τους, διερωτηθῆκαν προχωρώντας, ποὺ θᾶταν προτιμότερο νὰ τὴν τοποθετήσουν. Ὁ ἓνας ὑποστήριζε, πὼς θᾶταν λογικότερο, στὸ Μοναστήρι τῆς Ζέρμας νὰ τὴν βάλουν, ὁ ἄλλος τὴν ἔταζε γι' ἄλλοῦ.

Ἐπῆρχε διαφωνία, ὡς ὅτου νύχτωσαν στὸ δρόμο, καὶ σ' ἓνα χάνι οἱ δυὸ τους στάθμευσαν, διὰ νὰ κοιμηθοῦν.

Στὸν ὕπνο τους τότε ἐνεφανίσθη τῆς Θεοτόκου ἡ ὀπτασία ποὺ τοὺς πρόσταξε, τὴν ἅγια εἰκόνα της μ' εὐλάβεια, νὰ βάλουν ἐκεῖ ποὺ ἡ ἴδια ὑπόδειξε. Μὰ ὡστόσο οἱ ὁδοιπλάνοι, δὲν ἔδωσαν στὸ ἐνύπνιο ποὺ εἶδαν στὴ Λοκάντα καὶ τόση σημασία, καὶ τὴν εἰκόνα τοποθέτησαν στῆς Ζέρμας τῆς Μονῆς, ποὺ ἔκλεινε ἡ προτίμησίς τους. Μὰ σὰν ξεκίνησαν μιὰ ἑορτὴ, καὶ τράβηξαν στὸ Μοναστήρι, κατὰπληκτοὶ οἱ στρατοπλάνοι, δὲν βρῆκαν τὴν εἰκόνα ποὺ ἔβαλαν ἐκεῖ. Κι ἐνθυμηθέντες μὲ λαχτάρια, τὸ περιστατικὸ τῆς ὕπνοφαντασίας, ψάχνοντας καὶ ρωτώντας, ὅλα τὰ γύρω τὰ χωριά, μάθαν πὼς ἡ εἰκόνα βρέθηκε στὴ Μόλιστα σὲ ἓνα βράχο, μ' ἓνα καντήλι φωτισμένη. Στὴ θέσι αὐτὴ ἀμέσως τότε, θεοσεβεῖς Μολιστινοί, χτίσαν τὸ Μοναστήρι. Μ' ἀλίμονον!!! ἡ παλαιὰ Μονή, ποὺ ἀπ' τὸν 12ον χρονολογεῖται αἰώνα, τί κρῖμα! ποὺ δὲν ὑπάρχει πιά, εἰ μὴ, τὰ ἐρείπιά της μόνον, δίπλα ἀπ' τὴν καινούρ-

για, πού χτίστηκε ἀπ' τοὺς χωριανούς, γύρω στὰ 1730.

Καὶ παλαιότερα, τῆς Μόλιστας τὸ Μοναστήρι, εἶχε τὸ πλουσιώτερο πατριμόνιο, μὲ πάμπολλους καλόγερους. Ὑπῆρχανε στὰ δροσερὰ κελάρια, καὶ στὰ κατώγια τῆς Μονῆς, ἀμέτρητα κοπάδια γιδοπρόβατα, βόϊδια μουλάρια κι ἀγελάδες, σταῦλοι ἀποθῆκες μαντριά, βαρέλια, καὶ καροῦτες, ὅπου ἀποθηκεύονταν μὲ σύστημα καὶ μέτρο, ἢ πλούσια σοδειά, ὅλων τῶν ὑποστατικῶν της. Δίπλα ἀπ' τὸ Μοναστήρι, εἶναι σὲ μιὰ πετρόχτιστη ἐσοχή, στὸ ριζοβούνι στὰ πρανή, μιὰ ὑπέροχη καὶ δροσερὴ πηγὴ, μὲ ἀφθονο κρῦο νερό, ὅπου οἱ προσκυνητὲς καὶ τῆς Μονῆς τὰ ζωντανὰ δροσίζονται, χειμῶνα καλοκαίρι.

Τὸ Μοναστήρι ἐορτάζει, στὰ ἐσόδεια τῆς Θεοτόκου, στὶς 21 τοῦ Νοέμβρη, καὶ κάθε χρόνο ὁ λαὸς, κάτω ἀπ' τὴν εὐλογία παράπεισι τῆς προσδοκίας διὰ τὴν παραχώρησι τῆς χάριτος της, προσέρχεται μ' ἀφιερώματα. Καὶ λέγεται πὼς θεραπεύτηκαν κατὰ καιρούς, φρενοβλαβεῖς, δαιμονιακοί, σεληνιασμένοι καὶ βλαμένοι.

«Ὁποῖος στὴν Παναγιὰ ἦλθε κουτσός,
χαρεῦει σήμερα σὰν παλικάρι
κι ὅποῖος στὴν Παναγιὰ πῆγε κουλός,
τώρα βαρᾶ βιολὶ μὲ τὸ δοξάρι».

Εἰς τὸν προθάλαμο τῆς ἐκκλησιᾶς ὑπάρχει ἡ πολυεκτιμώμενη ἀπ' τοὺς πιστοὺς τῆς Παναγιᾶς εἰκόνα, πού ἀποπνέει τὸ διάχυτο αἴσθημα τῆς παρθενικῆς αἰδημοσύνης, κι ὅταν καταντικρὺ, προσεκτικὰ τὴν ἀκριβοθωρεῖς βλέπεις νὰ ἀντικατοπτρίζεται στὸ πρόσωπό της, γνήσιο καὶ νωπό, τὸ γλυκὺ κι ἐράσμιο ὕφος, τῆς Παναγίας τοῦ Βερόκιο.

Στὸ Μοναστήρι ὑπηρέτησαν, ὡς ἡγούμενοι παλαιά,

ὁ Γρηγόριος ἱερομόναχος, Καλλίνικος ἱερομόναχος, Ἄνθιμος Χρύσανθος καὶ παπα-Εὐθύμιος ἡγουμενεύων. Καὶ στὸ εὐλαβὲς προσωπικὸ τοῦ ἀριθμοῦνταν κι οἱ πατριμονιόδουλοι, Στάμω Βασίλω Ἀγαθούλα, Παντελῆς καὶ Λεωνίδα. Τὸ Μοναστήρι τοῦ χωριοῦ μας ἔχει ἱστορία ἐνδιαφέρουσα καὶ περιστατικὰ ἀναρίθμητα, καὶ μ' ἰδιαίτερη συγκίνησι καὶ θαυμασμὸ ἀκούστηκαν ἀνιστορούμενα, πάμπολλα ἐπεισόδια καὶ ἱστορίες γοητευτικῆς, ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ὀλόψυχα συνδέθησαν μαζί του, στοὺς χρόνους τοὺς παλαιοὺς. Ἡ Μονὴ ψυχορραγοῦσε πρότερον, στὴν ἐγκατάλειψι καὶ στὴν ἀφροντισιά, μὰ τώρα τελευταῖα ἀπειτα ἀπὸ πολλὰς διευθετήσεις, ποὺ ὡστόσο ἐσβήτησαν τὸ χρῶμα τῆς τὸ παλαιό, κατέληξε καὶ πάλι ἀξιοπρεπὸς τόπος προσκυνήματος διὰ τοὺς χριστιανοὺς, καὶ χῶρος πολυζήλευτος· ἐκδήλωσις κοινωνικῆς ἐπιμέλειας καὶ συναναστροφῆς, διὰ τοὺς ἐραστὰς τῆς κοσμικῆς ζωῆς, στὴν ἐορτοπανήγυριν πρὸς χάριν τῆς

Πάνω ἀπ' τοὺς τρεῖς ἀεραῖους μαχαλάδες, τοῦ γραφικοῦ χωριοῦ τῆς Μονῆς, ἀπλώνεται ἐπιβλητικὸ, τ' ὁμορφο δροσοβόλο δάσος τῆς, ὅπου ζῆ, κουρνιαρίζει καὶ πλανᾶται μὲ πλούσια πανίδα, ἀπὸ πουλιά, ἔντομα καὶ ζῶα, ποὺ μὲ τὰ τερετίσματά τους καὶ τίς χαριτωμένες των κινήσεις εἰς τίς ἀτομικῆς τους ἐκδηλώσεις, μᾶς συναρπάζουν καὶ μᾶς γοητεύουν, χαρίζοντάς μας γνήσιο κι ἀκέραιο, καὶ τὸ αἶσθημα τῆς ποικιλίας στὰ πλάσματα τῆς φύσης.

Ἀνεβαίνοντας γιὰ τὸ δάσος ποῦχει μεγάλη ἀνηφοριὰ, πάνω ἀπ' τὰ σπίτια συναντοῦμε, στὸ ριζοβούνι τοῦ χωριοῦ, μιὰ θεσπέσια λωρίδα ἀπὸ κρανιὲς πρωιμανθοῦσες. Εἶναι κι αὐτὲς σὲ γενικὴ ἀνθοφοριὰ εἰς τίς ἀρχὲς τοῦ Μάρτη, καὶ μὲ τὰ ὑπέροχα κιτρινωπά των ἀνθη, τὴν ἀνοίξι

ἀντιχαιρετοῦν. Ἀργότερα στή μέση τοῦ χεινόπωρου, ρουμάζουν οἱ καρποί, καὶ γεύεται ὁ κόσμος ὅλος κι ἰδιαίτερα οἱ γαυριάδες μὲ περισσὴ εὐχαρίστησι, τοὺς γευστικούς στυφοὺς καὶ ἴσγυνους καρπούς των.

Ἄν προχωρήσουμε ἀψηλότερα, ἀμέσως καταλήγουμε στὸν τράφο τὸν θαμνόφυλλο, ὅπου ἀναρίθμητα βραχύφυτα φυτρώνουν, μὲ φύλλα ἀνοιχτοπράσινα, πού οἱ κάτοικοι εἰς τὴν διάλεκτόν τους, γραβιὰ προσονομάζουν. Αὐτὰ τὰ ἔμορφα, μικρόφυτα ἀνθίζουνε τὸν μῆνα Μάη, στῆς ἀνοιξης τὸ ψυχορράγημα, κι εἶναι πολὺ εὐχάριστο τὸ φύλλωμα τους εἰς τὶς γίδες. Ἀκόμα ἔχουν τὰ γραβιὰ καὶ παρακλώναρα μακριά, κατάλληλα γιὰ φασουλόξυλα. Τὶ κρῖμα ὅμως!!! πού τώρα τελευταῖα αὐτὰ τὰ ἔμορφα χαμόδενδρα κοντεύουν νὰ ἐκλείψουν, ἔτσι πού μόνον νοερά, στὴ μνήμη τῶν παληῶν ξωμάχων, νὰ καταντᾶ νὰ παραμένῃ ἢ εἰκόνα τους, νωπὴ καὶ ζωντανή. Κι ἀψηλότερα ἀπ' αὐτὸ τὸ μέρος, πεῦκα κι ἐλάτια ἕνα σωρό, ἀπλώνονται ἀνάμικτα, σ' ὅσον τόπο κι ἂν φαντασθῆ κανεῖς, καὶ τ' ἀποθανατωμένα βελονόφυλλά των, δημιουργοῦν στὴν πτῶσι τους συσσωρευμένα, ἕναν ὑπέροχον φαιόχρουν τάπητα. Ποῦ καὶ ποῦ συναντῶνται μέρη ξέφωτα, σ' αὐτὲς τὶς εἰδυλλιακὲς ὁάσεις ἡλιοφάνειας καὶ δροσερότητας. Ὑπάρχουν ἐκεῖ κρυστάλλινα νερά, σὲ γραφικὲς βουνοπλαγιές, πόες λειμώνιες χαμοχαρεῖς, κι ἄνθη ρεόφιλα καὶ μυροφόρα, πού σαγηνεύουν τὶς αἰσθήσεις καὶ καταθέλγουνε τοὺς ὀφθαλμούς, τοῦ σαστισμένου βουνοκόπου. Σ' αὐτὸ τὸ δροσοφόρο σύσκιο δάσος, ἀξιέραστες νεάνιδες, τοὺς παληοὺς καλοὺς καιροὺς, ἐργάστηκαν φιλόπονα στὰ βουνοχώραφά του κι ἀποκοιμήθηκαν φιλόγλυκα, στὰ χλοερά λιβαδοτόπια του, ὅπου ἔζησαν κι ἀπήλαυσαν, τερπνόχαρες καὶ τρυφερὲς στιγμές, ἐκ τῆς φαιδρῆς νεανικῆς

ζωῆς τους, κάτω ἀπ' τὴν ρέμβη τῆς πλαναισθησίας, ἀπαισιόδοξου Σελλεῦσμοῦ.

Αἱ ὠραῖαι ἐποχαί! ὅπου ὁ λόγγος τοῦ χωριοῦ ἀντιβούϊζε, ἀπὸ ἀνθρώπους καὶ τραγούδια, χαρὰ χορούς καὶ ἐργασία, παρῆλθον πλέον διὰ παντός, κι ἀναμφισβήτητα, τὰ θέλγητρα τοῦ πευκοφόρου βουνοδάσους, πού 'ναι τὸ πιὸ ὑπέροχο ἐπικόσμημα τῆς Μόλιστας, εἶν' ἀπαράμιλλα καὶ σαγηνευτικά, καὶ δὲν γνωρίζω ἄλλο μέρος, μὲ τόσες ὁμορφιές. Ἔτσι κοντὰ σὲ ἓνα τέτοιο ξέφωτο, γεμάτο θάμβος καὶ γαλήνη, ὅπως στὰ ὠραία «πηγαδάκια», ὁ δασοπλάνος κοντοστέκεται νὰ πάρη μιὰ ἀνάσα, ξαπλώνεται γιὰ λίγο ἄνετα, στὸν μαλακὸ χλοερό του ταπί, κι ἀντιθωρεῖ βαθύφρονας, κάτω ἀπ' τὴν δυνατὴ ἐντύπωση τοῦ αἰσθήματος τῆς τραγωδίας, τῆς φιλικότητος καὶ τῆς ἀγνότητας, τὴν ἀέναη ἐναλλαγὴ τῶν περιστατικῶν τοῦ βίου, τοῦ μικρόκοσμου τῆς φύσης.

Τὸ τοπίο εἶναι μαγευτικό, κι ὁ ἀνθρώπινος ὀργανισμὸς δικαιολογημένα αἰσθάνεται μιὰ εὐεργετικὴ εὐεξία, κάτω ἀπ' τὴν καθαρότητα τῆς ἀτμοσφαιράς, καὶ τὴν ἀπλότητα τοῦ περιβάλλοντος. Σ' αὐτὸ τὸ ξέφωτο μὲ τὰ νερά του, κρυφτέρπουσες φραγκάριες, μὲ τὰ θεσπέσια κιτρινόλευκά τους ἄνθη, καὶ τοὺς ἴσγυνους λαθρόβιους καρπούς των, πού 'ναι ὑπέροχοι στὴ γεῦσι, σκεπάζουνε κοντὰ στὴ δροσερὴ πηγὴ, τὰ χέρσα τώρα σταροχώραφα, τῶν ἀλησμόνητων παληῶν καιρῶν. Καὶ μὲ δραστήριο τὸ αἶσθημα τῆς λαιμαργίας, κάτω ἀπ' τὰ φύλλα τοὺς καρπούς σκαλίζουν ἐπίμονα νὰ βροῦν, οἱ δασοπλάνοι χωριανοί. Προχωροῦμε τώρα σ' ἓνα παράτροπο μονοπατάκι, πού μᾶς βγάζει στὴ στιγμὴ, στὰ ἡλιόχαρα «παληόρουγκα». Εἶναι μιὰ γραφικὴ βουνοπλαγιά, πού κατεβάζει σ' ἓνα ρέμα, γεμάτο μ' ἐνυδρα κοσμητικὰ φυτὰ, ὅπου νε-

ρὸ κατρακυλᾶ ἀπ' τὴ Βόρστα καὶ τὸ Σέλουμα. Ἀπ' τὰ παληόρουγκα ἀνηφορίζουμε γιὰ τὴν ἀσύγκριτη «Λουπότσιανη» μὲ τὸ ἀθάνατο νερό της, ποὺ ἔσβησε τὴ δίψα καὶ δρόσισε τὶς τρυφερὲς καρδιές, ἀμέτρητων ἀνθρώπων. Ὑπάρχει ἡ κάτω Λουπότσιανη καὶ ἡ ἄνω Λουπότσιανη, κι ἔχουν κι οἱ δυὸ μεριές αὐτές, πηγές μὲ ὑπέροχα νερά. Εἶναι πολλὰ χωράφια ἐδῶ, γεμάτα μ' ἀγριόφυτα, ἴσγυνων κι ἀρωματικῶν κρυφόβιων χαμαικεράσων, καὶ τὸν παληὸ καλὸ καιρὸ, νεάνιδες ἡλιοκαμένες, μ' ἄσπρα μαντήλια στὸ κεφάλι, θέριζαν τὰ σιτάρια, φορτώνοντας στὰ ζῶα τους, βαρύσταχα δεμάτια. Καὶ τραγουδοῦσαν ὅλη μέρα εὐφρόσυνους λαϊκοὺς σκοποὺς, ποὺ ἀντιλαλοῦσαν στὸ βουνό. Στὴν κορυφὴ τῆς γραφικῆς Λουπότσιανης, ὑπάρχει κι ἄλλη μιὰ πηγὴ, ποὺ τὸ νερό της φεῦ!!! εἶν' τόσο κρύο, ποὺ νὰ μὴν πίνετε σχεδόν. Ἦδη ἡ πανέμορφη Λουπότσιανη κατήντησε, πάντέρνημη καὶ σιωπηλὴ βουβὴ καὶ μελαγχολικὴ, καὶ δὲν ἀκούγεται πιά τώρα, στὴν ἀξιέραστη αὐτὴ περιοχὴ, εἰ μὴ, τὸ θλιψίφωνο τερέτισμα κανενὸς καταχτυπημένου ἀπ' τὴ μοναξιά πουλιοῦ, κι ὁ σιγηλὸς φλοῖσβος τῆς πηγῆς, ποὺ αἰώνια σιγομινυρίζει, τὸν δικό του ὑπέροχο σκοπὸ, σὰν νὰ καλοῦν ἐπίμονα, τοὺς μακρινοὺς ἐκείνους θεριστάδες, μὲ τὴν παραπομπὰρικὴ δειλὴ ἐπίκλησι: «γύρνα πίσω κοντά μου, νὰ ξαναζήσης τὶς παληές, ἀλησμόνητες στιγμές». Μ' ἀλίμονον!!! γιὰ πάντα πλέον χάθηκαν, οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι χαλκοπρόσωποι ἔρασταί, τοῦ ὄμορφου βουνοδάσους. Τὰ κόκκαλα τῶν ἀλησμόνητων ἐκείνων θεριστάδων τώρα κείτονται σιωπηλά, ξεθωριασμένα, κι ἀναπαύονται σ' ἓνα σωρό, στὸ κοιμητήριό τ' Ἀη-Νικόλαου στὸ χωριό.

Ὁ ἀχὸς ἀπ' τὴν ἀνάπαλσι τῶν φύλλων, θειϊκὸς καὶ ὑπερκόσμιος, σὲ φέρνει, μαγεύοντας τὶς αἰσθήσεις σου,

σ' ἓναν κόσμον ὑπεραισθητό, καὶ συνταυτίζεται τὸ εἶναι σου, μὲ τὴ συνείδησι τοῦ σύμπαντος.

Σ' αὐτὸ τὸ δροσοβόλο σύσκιο δάσος, ὅπου βαλανιδιές φράξοι κι ἐλάτια, φυλλομανοῦν στὰ δροσερὰ ρουμάνια του, πολυθέλγητροι νεάνιδες ἀπεκοιμήθησαν τὸ θέρος τ' ἀποδειλινά, καὶ περιέλουσαν τοὺς διαλογισμοὺς των, στὴ στροφοδίνη τῆς πλαναισθησίας τερπνῶν ὄνειροπολήσεων, διὰ τοῦ τί θὰ ἦταν ὁ κρυφὸς τους πόθος, στὴ φυσικὴ τους σχέσι κι ἄρμονία, τῶν πολυεπιθύμητων ἀτομικῶν χαρακτηριστικῶν τους, ποὺ θὰ μπορούσαν εἰς ρομαντικὸν εἰδύλλιον, ν' ἀνάψουνε σ' αὐτὸν ποὺ ὄνειρεύονταν, τὴ φλόγα τὴν ἀθάνατη, τῆς αἰσθηματικῆς ἀγάπης. Κι ἀφοῦ οἱ νεάνιδες τῶν ἀλησμόνητων ἐκείνων χρόνων, ὅπως καὶ τόσες ἄλλες σήμερα, στὰ δίχτυα τοῦ ρομαντικοῦ ἔρωτα μπλεχτῆκαν, ὄνειροφαντάζονταν κι αὐτές, κάτω ἀπ' τὸ πλούσιο φύλλωμα τῶν ἐλατόπευκων τοῦ δάσους, τὴ σφοδρότητα τοῦ ἐρωτικοῦ πάθους, ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ ξεσκώσουν, στὶς καρδιές τῶν ἐκλεκτῶν τους, ἂν ἦσαν τὰ περισσότερα ἀξιέραστα καὶ σαγηνευτικὰ θεσπέσια πρόσωπα, μιᾶς λαμπρῆς γαμήλιας τελετῆς. "Ὅπου ὁ ἄντρας τῆς προτίμησής τους, θὰ ἦταν ὅπωςδὴποτε νέος ὠραῖος μορφωμένος, περήφανος καὶ δίκαιος, ἵπποτικὸς κι ἥρωικός. Καὶ πὼς κι αὐτές ὑποχρεωτικὰ θὰ ὑπολογίζονταν, πιὸ ὄμορφες καὶ θελκτικές, κι ἀπ' τὶς ὠραῖες τοῦ Κουρμπέ, ὅτι θὰ εἶχαν τὰ φαιόχροα ὠραῖα μάτια, τῆς Μαρίας Μορέλ, πὼς θὰ ἤθελαν νὰ ἦσαν, πιὸ ὑπέρλεπτες καὶ ραδινές, κι ἀπ' τὴν "Αννα τὴ Ζμπορόφσκα ἀκόμη, καὶ πὼς καλύτερα θὰ ταίριαζε, σὰν νύφης πολυζήλευτης, στὴ στέψη τους νὰ φόραγαν, ἀντὶ γιὰ τὴ βαριὰ φλοκάτα, ἓνα κατάλευκο κι ὠραῖο περιώμιο, μὲ τὰ λου-

λούδια τῆς ἀνοιξης διαστόλιστο, ὡς ἡ λευκή ἐσάρπα, τῆς Λόλας ντὲ Βαλένς.

Στὴν ἀντιμέθη τῆς ὄνειροφαντασίας, ἐν' ἄσμα μαγικὸ ἀπέσπαζε ἀπ' τὴν παραίσθησι τὶς ὄνειροπαρμένες νεάνιδες, στὸ δάσος στὴ Λουπότσιανη, ἦταν τῆς πέστροφας τὸ Κουϊντέτο.

Μ' ἀλίμονον!!! αὐτὰ τὰ ὄνειροκοπήματα, ποὺ ἦσαν ἔξω ἀπ' τὸ αἶσθημα τῆς πραγματικότητας, ἦταν τόσο σύντομα καὶ φευγαλέα, ἂν ἀντιπαραβάλλονταν μὲ τὸ εὖρος τῆς ἀτομικῆς ζωῆς τους. Ἔτσι οἱ φιλάρεσκες νεάνιδες, συνέρχονταν στὴ στιγμή ἀπ' τὶς ψευδοαισθηματικὲς ὄνειροφαντασίες τους, καὶ σαστισμένες ἀπ' τὴν αὐταπάτη τῆς παραίσθησης, ἔπιαναν πάλι τὸ δρεπάνι, γιὰ τὴν ἐπίμοχθη δουλειὰ τοῦ θερισμοῦ, στὰ ἡλιόχαρα καὶ σιταροσπαρμένα ξέφωτα, τοῦ μυροφόρου βουνοδάσους.

Παίρνουμε τώρα στὸ δρομάκι, μιὰ ἀπότομη ἀνηφόρα, γιὰ ν' ἀνεβοῦμε στὸ «Τσιουμπάνη», παλαιὰ ἦταν κι ἐκεῖ, ἀναρίθμητα χωράφια, τώρα ὅμως, ὅλα ἔχουν πιά κλεισθεῖ, ἀπὸ ἐλάτια καὶ δαδιές. Τὸ «Τσιουμπάνη», εἶναι ἡ πιὸ ψηλὴ κορφή τοῦ δάσους μας, καὶ κεῖ κοντὰ εἶν' καὶ τὰ σύνορα, μὲ ἄλλες διπλανὲς κοινότητες, ὅπως τοῦ Ἀη-Νικάνορα στὴ Δύσι, καὶ τῆς Σταρίτσιανης στὸ ἄλλο μέρος.

Γυρνώντας πίσω στὸ χωριό, σὰν φθάνουμε στὰ πηγαδάκια, διαλέγουμε τὸν ἄλλο δρόμο, ποὺ ἀπ' τὶς πανέμορφες τοποθεσίες, τοῦ Μεσιοῦ καὶ τοῦ Γλυκοῦ, καταλήγει στοὺς Νταλλάδες, μὲ τὴν ἐξαίσια νεροπηγὴ τοῦ Καλλιμάνου, ποὺ καταντᾷ ξερόβρυση τὸ θέρος, καὶ ζωντανεύει τὸν χειμῶνα. Μὰ ὡστόσο ὑπάρχει κι ἄλλη μιὰ, ἀκόμα πιὸ μαγευτικὴ διαδρομὴ, πρὸς τὸ ὠραῖο δάσος τοῦ χωριοῦ. Ἄν ξεκινήσουμε γιὰ τὸ βουνό, ἀπ' τοὺς φιλόκα-

λους Λετσιαδες, τον μαχαλα αυτο της Μεσαριας, που συνορευει προς το δασος, φθανουμε τότε στη στιγμη, στο παρακλησι το φιλοδενδρο της Παναγιας της Γιωγκου. Δενδρα αφηλα κι αιωνια και ενας πλατανος πολυκλωνος, υψωνονται αγερωχα και σκιερα, στην πολυθελγητρη αυτη τοποθεσια. "Οπου παλαιότερον, διασκεδαστικες συγκεντρώσεις και γλεντοκόπια ευφρόσυνα και θορυβώδη δόνησαν, την περίχαρη ατμόσφαιρα, της βριθόδενδρης, αυτής μεριάς. Μά συνεχίζοντας το δρόμο μας, μετά από λίγο φθάνουμε, στο γραφικό εκκλησάκι του "Αη - Λιά. "Ένα σήμαντρο σκουριασμένο, και μια μπίμσα σκοτεινή, που μέσα της φοβάσαι νάμπης· είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αυτής της εκκλησούλας.

Κλέφτες, έτρώπωσαν πολλές φορές σ' αυτό το έρημοκλήσι, και ιστορίες συγκλονιστικές, για κρυμμένο μεταλλίκι και θαμμένους θησαυρούς, μέσα σ' αυτό το φρικαλέο υπόγειο, άκουστήκαν στο χωριό.

Κι αφού το μάτι μας χορτάσει πιά, απ' το κάθε τι σ' αυτό το μέρος, ανάμεσα από φιλοπαίγμονες φωτοθλασίες, που αντιχαιρετούν τα πρόσωπά μας, στο δρομάκι του βουνού, τραβοῦμε τώρα για τη Λέσιαντζα. Είναι πανέμορφο κι αυτό το μέρος, με σιάδια πάμπολλα κι αγρούς, όπου παλαιότερα οι Μεσαρίτες, τα έσπερναν με στάρια. Κι ακόμα είχαν εκεί άπάνω, και τα γρέκια των βοϊδιών τους.

Θεσπέσια ξέφωτα και σιάδα είδυλλιακά, με μια υπέροχη κρυφοπηγή, στην άκρη στα έλάτια, είναι το επίκοσμημα της άπαράμιλλης αυτής τοποθεσίας. Στο μονοπάτι αυτό της Λέσιαντζας, είδαν ένα χεινοπωριάτικο πρωινό του 1904, σαν πήγαν στο βουνό, σταλμένες απ' τις μάνες τους τα βόϊδια να γυρίσουν, οι τρεις άνύποπτες

κοπέλες, τούς ληστοκλέφτες πού κατέβηκαν, τήν ἴδια νύχτα ἀπατηλά, καί λήστεψαν τή Μεσσαριά. Περίτρομες οἱ τρυφερίτσες τότε, μέ τήν ἀνάσα τους κομμένη ἀπ' τὸ φόβο, κατέβηκαν τρεχάλα στὸ χωριό, κι ἀφηγήθηκαν τὰ περιστατικά, στὶς τρομοκρατημένες μάνες τους.

Περνοῦμε τώρα ἴσια πέρα, ἓνα στενόχαρο μονοπατάκι, καί φθάνουμε μέ λίγη ὥρα δρόμο, ἀνάμεσα ἀπὸ ἓναν σύσκιο λόγγο, στὴ θέσι στοὺς "Αἰ-Θόδωρους. Ἐδῶ ὑπάρχουν καλλιεργημένα, ἀναρίθμητα χωράφια, πού τὰ περισσότερα ἀνήκουν στὸ πατριμόνιο τῆς Μονῆς. Ἐνα μικρὸ γοητευτικὸ ἐκκλησάκι, ἐκεῖ ὅπου ξεμυτάει τὸ ἄερωτο, καί μιὰ πηγὴ κρυστάλλινου νεροῦ, κατακοσμοῦν μέ τὰ ἐλατόπευκα, αὐτὴν τὴν ἔξοχη μεριά. Ἡ ὠραιότητα τοῦ τοπίου εἶναι ἀσύγκριτη, καί πρὸς τὰ Δυτικὰ της ἓνα μέρος μαδαρὸ ἀπὸ βλάστησι, καταλήγει σ' ἀπότομα ψαθυροχάλαρα, πού κατεβάζουν σ' ἓνα ρέμα, μακρὸ βαθὺ κι ἀπότομο.

Ἐδῶ φυτρώνει ποῦ καὶ ποῦ, καί τσάϊ ἀρωματικό, ρήγανι μυρωδάτη, καθὼς κι ἀγριοαγγινάρες. Ἡ ἱερὴ Μονὴ νοικιάζει τὰ χωράφια της στὰ σιάδια τοῦ "Αἰ-Θόδωρου, σὲ χωριανούς ἀγρότες βουνοκόπους, πού κάθε χρόνο καταβάλλουν, τ' ἀντίσπορο στὸ Μοναστήρι. Εὐλαβεῖς χριστιανοί, ἀνοίγουν περιοδικὰ τὸ ἐκκλησάκι στὸ βουνό, καί λειτουργοῦν μέσα σ' αὐτό, μέ ἀγιοπρεπῆ κατάνυξι, εἰς τὸν μαγευτικὸ καί σιωπηλὸ περίκοσμο, τοῦ ὑποβλητικοῦ αὐτοῦ τοπίου :

«Εἰς τὸ βουνὸ ψηλὰ ἐκεῖ
εἶν' ἐκκλησιὰ ἐρημικὴ
τὸ σήμαντρό της δὲ χτυπᾷ
δὲν ἔχει ψάλτη οὐδὲ παπά».

"Αποψις τοῦ χωριοῦ μας.

Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Επιμέλεια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

“Όλα τὰ ξέφωτα στὸ δάσος, ὅπως: τῆς Λέσιαντζας τῆς «Φούρκας», τοῦ “Αη-Θόδωρου καὶ τῆς Κρανιαῆς, ποὺ ἄλλοτε ἦτανε παχιά καὶ πλούσια σιταροχώραφα, τώρα εἶν’ χέρσα κι ἐγκαταλειμμένα, γεμάτα ἐπίδενδρα καὶ τζίνες, θρύα, χαμόκλαδα καὶ σφάκνα. Προχωρώντας πρὸς τὴν κατεύθυνσι τῆς Φούρκας, ὁμορφες μαγικὲς μεριὲς διαδέχονται ἢ μιὰ τὴν ἄλλη. “Ἦδη βρισκόμαστε στὸν «Πλάτανου» πολὺ μακριὰ ἀπ’ τὸ χωριό, κι ἓνα δικαιολογημένο αἴσθημα ἀνησυχίας, ἀνάμικτο μὲ φόβο, πλημμυρίζει τὶς καρδιὲς μας. Πιο πάνω εἶναι ἡ Κρανιαῖα, ἡ Δαμασκηναῖα, ἀλησμόνητες κι ὑπέροχες περιοχὲς, ποὺ καταντοῦν νὰ παραμένουν, ἐράσμιες καὶ γοητευτικὲς, στὴ μνήμη τῶν παλιῶν ξωμάχων, ποὺ ζῆσαν ἐντονώτερα παλιὰ τὸ χαρῶπό τους περιβάλλον. Προχωροῦμε ἀκόμα λίγο πιο ἀψηλὰ καὶ φθάνουμε στὴ «Ζάροση», μετὰ τὰ πανώρια ἐλατόπευκα, ὅπου καὶ τελειώνει τὸ πολυῦμνητο δάσος τοῦ χωριοῦ μας.

Μιὰ ἄλλη ἐπίσης ἐξοχὴ διαδρομὴ, ἀπ’ τὸ Μοναστήρι στὸ βουνό, μᾶς φέρνει πρὸς ἐξ ἴσου ὑπέροχες τοποθεσίες, τῆς Ἰσβεσταριαῆς τῆς Στρούγκας τῆς Ἀγροφωλιᾶς, τῆς Γκόλιασης καὶ Δεμονκῆς, ποὺ πιστεῦαν πῶς λαλοῦσαν καὶ χορεύαν τὶς νυχτιὲς, οἱ ξουθιὲς, τ’ ἀνεμικά, οἱ δαιμόνοι καὶ οἱ διαόλοι. Συνέχεια, εἶν’ ἡ Μπουρκότσιανη καὶ καταλήγουμε στὸ λάκκο τῆς Νιτσιάϊνας.

Τὰ ξέφωτα καὶ τὰ τοπία, τοῦ δάσους τοῦ χωριοῦ μας, εἶναι πιο ὑπέροχα καὶ θελκτικὰ κι ἀπὸ τ’ ἀντίστοιχα ποὺ ὁ Σεσοῦ στοὺς πίνακές του ἀπεικονίζει. Τὰ πεῦκα καὶ τὰ ἐλάτια, ἀνθίζουν στ’ ὄνειρῶδες δάσος μας, τὸν Μάη ποὺ ξεψυχάει ἡ ἀνοιξίς, κι ἔχουνε φύλλα ὀξύληκτα, μὲ χρῶμα βαθυπράσινο. Τὰ ἀνθη τῶν σκορπίζουν, ἐν ἄρωμα βαθύ καὶ ἠδύ, καὶ διατηροῦν μὲ τὶς θεσπέσιες χαρὲς καὶ ὁ-

μορφιές των, ἀδιάπτωτο καὶ ζωηρό, τὸ αἶσθημα τοῦ θαυμασμοῦ, τῶν ἄφωνων καὶ σαστισμένων δασοκόπων. Κι ἐκεῖνοι ποὺ ἔπλεξαν, μιὰν περίτερπνη ρομάνς κοντά του, κι ἀπήλαυσαν τὰ θέλγητρά του, στ' ἀξέχαστα χρόνια τῆς νεότητάς των, πάντοτε θὰ θυμοῦνται μὲ τρυφερὴ συγκίνησι καὶ αἶσθημα βαθύ, τὶς ἀλησμόνητες παληές λαϊκὲς χαρὲς, ποὺ γεύτηκαν στὴν ἀγκαλιά του. Ἔτσι ποὺ οἱ ἀξέχαστες αὐτὲς φαιδρὲς καὶ ζωηρὲς εἰκόνες, νὰ κατανατοῦν παντοτινὰ μὲς στὶς καρδιές των νὰ εἰκονίζονται, τερπνὲς ἀγνὲς καὶ ζωντανές, νωπὲς γλυκὲς καὶ δροσερές.

Στὸ ἀποσοῦρουπο τοῦ καλοκαιριοῦ, εὐθυμοὶ νεανῖαι καὶ λυγερὲς κοπέλες, ἀνεβαίνουνε στὸ βουνόδασος γιὰ τσάπουρνα καὶ ἀγριόγκορτσα, ποὺ τρῶνε τὸν χειμῶνα. Αὐτὴν τὴν μελαγχολικὴ καὶ μαρασμάδικη ἐποχὴ, τὰ φύλλα στὰ δένδρα καταλήγουν χρῶμα κιτρινωπὸ νὰ παίρνουν, κι οἱ ἀέρηδες στὴ Μόλιστα ἀρχίζουν νὰ κρυφοφυσοῦν.

«Κύριε· εἶναι καιρὸς, τὸ θέρος κράτησε πολὺ.

Στὰ ἡλιακὰ ὥρολόγια τὶς σκιές σου ρίξε
καὶ λευτέρωσε στὰ λιβάδια τοὺς ἀνέμους.

πρόσταξε τοὺς στερνοὺς καρπούς νὰ γινωθοῦνε·

δυὸ μέρες Νότου δῶσε τους ἀκόμη,

βιάσε τους νὰ ὠριμάσουν πιά καὶ διῶξε

τὴν στερνή γλύκα στὸ βαρὺ κρασί».

Τὸ φθινόπωρο ἐνωρίς, ὁ καιρὸς καθίσταται ὑετώδης, καὶ οἱ ἀγρότες αὐτὴν τὴν ἐποχὴ, συλλέγουν πάμπολλους καρπούς, κάστανα γκόρτσα καὶ καρύδια. Ἀργότερα ἡ ἀτμόσφαιρα, κατανατᾶ βαριὰ καὶ ὀμιχλώδης, ὁ καιρὸς ἐπὶ πόμβριος καὶ βαρυσυννεφής, τὰ βροντοβολήματα, ὑπό-

κωφα καὶ συγκλονιστικά, κι οἱ βροχὲς καταρρακτώδεις. Εἶναι οἱ νεροποντὲς αὐτές, ὅ,τι καλοῦμε πρωτοβρόχια. Στροβιλοφόροι ἀέρηδες σεισοκουνοῦν τῶν δένδρων τὶς κορφές, σφυρίζοντας δαιμονισμένα, καὶ τὰ παιδιὰ μαζεύουν δρυοβάλανους, πού 'ναι ἀξιαγάπητοι ἀπ' τὰ ζῶα τὸν χειμῶνα. Τὸ σουρομάδημα τῶν φύλλων εἰς τὰ δένδρα, πού ἔχουν τῆς φυλλόροιας τ' ἀτύχημα, εἶναι γενικό, μὲ τὴν ἐξαίρεσι τοῦ δένδρου τῆς κλαδονομῆς, πού ἀκόμα χαίρεται τὰ φύλλα του.

*«Τὰ φύλλα πέφτουν, πέφτουν σὰν ἀπὸ μακριά,
σάμπως στοὺς μακρινούς, οὐράνιους κήπους μαραμμένα
πέφτουν, μ' ἀρνητικὲς κινήσεις πέφτουνε ὀλοένα.*

*Καὶ μὲς στὶς νύχτες πέφτει ἡ γῆ βαριά,
μακριὰ ἀπὸ τ' ἄλλα ἀστέρια, μὲς στὴ μοναξιά».*

Κι ὥστόσο!! στὴ μελαγχολικὴ κι ἀνήσυχη αὐτὴ ἐποχὴ, ὑπάρχουνε ὀλοζώντανα, καὶ κάτι ἄλλα ἄγνωστα ξενόφυτα, πού ἀνθίζουνε στ' ἀψηλοκόρφια, ὡς ὁ ἰξὸς καὶ ὁ κισσός, ἀναρριχώμενα ἑτερότροφα, μὲ καταπράσινα παχύφυλλα, πού ξενοζοῦν λαθρόβια, πάνω σ' ἐλάτια καὶ δάδιες. "Ὅλοι οἱ στρατοκόποι τῆς ζωῆς στὸ ὄμορφο αὐτὸ χωριό, γιὰ πάντα θὰ θυμοῦνται, ὅταν στὰ παιδικὰ τους χρόνια, ἀναρριχήθηκαν στὰ δέντρα τὰ πανώρια τοῦ εὐδρόσου βουνοδάσους, γιὰ νὰ μαζέψουν φύλλωμα κισσοῦ κι ὄξοῦ, πού ἄρεσε στὰ ζῶα.

Μετὰ ἀπ' τὶς εὐεργετικὲς βροχὲς τοῦ 'Οκτώβρη οἱ χωριανοί, ἐντατικὰ ἀσχολοῦνται πλέον, στὸ σκάψιμο, στὸ βωλοστρόφισμα καὶ στὴ σπορὰ τῶν χωραφιῶν μὲ στάρι. Ραιβοσκελεῖς γυναῖκες ραδινές, ἀδύναμες χλωμὲς σκυφτές, παλαίουν στὰ χωράφια ὀλημερίς καὶ τοὺς

καημούς τους τῆς ζωῆς, ὡς καὶ τοὺς ψυχικούς τους πόνους, ἐκμυστηρεύονται μοιρολογώντας, στ' ἀκριβοφίλητα ὑποστατικά τους. Καὶ δὲν ἀκούγεται ἀνάμεσα ἀπ' τὶς ἀποκαλαμιές, παρὰ τὸ μοιρολόγι κι ὁ ἀναστεναγμός, γιὰ τῆς ζωῆς τὰ ὀδυνηρὰ τὰ βάσανα, ποὺ τὶς χτυπῆσαν ἀνελέητα. Μὰ ὁ βίος ὁ ἀνθρώπινος τί κρῖμα!!! ποὺ εἶναι ἰδιαίτερα βραχύς, κι ἀρκούντως φευγαλέος καὶ κάποια μέρα, ποὺ οἱ σωματικὲς δυνάμεις τους θὰ κρυφοσβήσουν εἰς τὸ γῆρας κι αὐτὸς θὰ καταντήση δύσκολος, τὸ βαθὺ αἶσθημα τῆς τρυφερῆς ἀγάπης, στοὺς πολυφίλητους ἀγροὺς ποὺ ζῆσαν τὴ ζωὴ τους, θὰ κάμη τοὺς ξωμάχους γιὰ ὕστατη φορὰ τ' ἀκριβαγάπητα χωράφια τους νὰ ἐπισκεφθοῦν, παντοτινὰ νὰ τ' ἀποχαιρετήσουν.

Τὸ σκάψιμο καὶ ἡ σπορὰ τῶν χαραφιῶν, ἀρχίζουν τὸν Ὀκτώβρη καὶ τελειώνουν τὸν Δεκέμβρη, στὸν χειμωνιάτικο προθάλαμο. Σὰν πάρουν τέλος τότε, κι ὅλες αὐτὲς οἱ ἐργασίες, μπαίνουμε πλέον στὸν χειμῶνα.

Εἶναι στὴ Μόλιστα ὁ χειμῶνας, βαρὺς καὶ διαρκῆς κι οἱ νιφετοὶ συνήθεις, μὲ ἰδιαίτερη σφοδρότητα, ἐκδηλώνεται ἡ κακοκαιρία, ἀπ' τὸν Δεκέμβρη ὡς τὸν Μάρτη, καὶ ξεροβόρια παγερά, μ' ὄρμη κατακτυποῦν τὰ σπίτια, καὶ κοκκαλιάζουν τοὺς θαλλοὺς τῶν δένδρων. Λεῖος ἐπίπαγος, σκεπάζει τὰ νερὰ στὸ λάκκο, κι οἱ σταλακτίτες κρέμονται κονδυλωτοί, στῆς ἄκρες τὶς νερογλειμμένες, στῶν σπιτιῶν τὶς γκρίζες στέγες. Στὸ ζοφερὸ βασίλειο τῶν χειμωνιάτικων νυχτερινῶν ποὺ τὸ σκοτάδι εἶναι βαθύ, ὁ κόσμος ὅλος στὸ χωριὸ μαζεύεται στὰ σπίτια του ἐνωρίς, ὅπου δίπλα ἀπ' τὰ ρουχωμένα τζάκια, διάγει βίον τρυφηλόν, ἀμέριμνον καὶ συβαριτικόν, μ' ἐλάχιστες φροντίδες. Οἱ μεγάλοι τοῦ σπιτιοῦ, βαθύφρονες στὸ παραγώνι ἀκουμπισμένοι, καταθέλγουν τὰ μικρὰ παιδιὰ, παριστο-

ρώντας τους ἀτέλειωτες γοητευτικές σκηνές, ἀπὸ παληὰ μακάβρια περιστατικά, γιὰ καλικάντζαρους ξουθιές καὶ δαίμονες.

Τὰ γίδια ὅλον τὸν δριμύ χειμῶνα, μένουν κλεισμένα στὰ κελάρια, τρώγοντας ἔτοιμη τροφή. "Ολοὶ ἀπολαμβάνουν τὴ θαλπωρὴ τῆς ζεστασιᾶς, ροφώντας ἀφέψημα ἐξελίσφακου ἢ τσαγιοῦ, πού 'ναι πολὺ ἀρωματικά, καὶ πού συλλέγουν στὸ βουνό, οἱ κάτοικοι ἀπ' ἐνωρίς. Οἱ φιλοθῆρες ὀργανώνουν πολυπληθεῖς ὀμάδες γιὰ παγάνα, καὶ ἐξέρχονται εἰς κυνηγέσιον καλλίμαλλων ἰκτίδων, καὶ ὀρθότριχων συάγρων. Ὀλιγώτερον ἐπιδέξιοι γιὰ τὸ κυνήγι ἄνδρες, στήνουν παγίδες πλάκες καὶ ἄγγιστρα, γιὰ τὴ σύλληψι κατατρεγμένων ἀπ' τὴ βαρυχειμωνιά πουλιῶν, ὅπως: κοτσύφια, πετροκότσυφους, κίχλες, τσουρλέκια καὶ ἄλλα.

Τὸ χιόνι πέφτει σὲ νιφάδες, καὶ ὅλη τὴ γῆ παχιά σκεπάζει, τὸ κρυμοπάγημα εἰς τὰ ποώδη εἶναι καθολικό, καὶ ὅλα χάνουν τὴν πνοή τους σ' αὐτὰ τὰ παρατεταμένα κρύα, καὶ στίς ὀλέθριες παγωνιές, τοῦ ἀδυσώπητου χειμῶνα.

Λίγη τροφή καὶ ζεστασιὰ νὰ βροῦν, τὰ δύστυχα πουλιὰ ζητοῦν, καὶ ἀναιμικά καὶ τρομαγμένα, ψευτοπετοῦν ἀνήμπορα καὶ ζαλισμένα, στίς πόρτες στὰ μπαλκόνια, στίς τρύπες στίς ἀναφωτίδες, σιγοχτυποῦν τὰ τζάμια τῶν παράθυρων στὰ σπίτια, καὶ πέφτουν κάτω ἡμιθανή. Τ' ἀνεμοσούρια παγερὰ ἀντιλαλοῦν δαιμονισμένα, σωρεύοντας χιονόλυτα στὰ ὑπέρθυρα καὶ στοὺς φεγγίτες.

"Ὅλα παγῶσαν στὸ χωριό, οἱ βρύσες ἔχουν κρυσταλλώσει, τὰ δένδρα χάσαν τὴ σπαργή τους, καὶ μοιάζουν νεκρωμένα. Τὸ λάδι πάγωσε στῶν πεθαμένων τὰ καντήλια, οἱ δρόμοι ἔχουν κοκκαλώσει, γλιστροῦν τὰ γκαλντι-

ρίμια. "Άγρια άφρομανάει ό λάκκος, σβήνει ή ζωή στο δάσος. Δισταχτικός και άχρωμος, βγαίνει ό καπνός στα μπουχαριά, κι άναρωτιέται ποῦ νά πάη. 'Η καμπάνα δέν άκούγεται, καταχωνιάστηκε ό άχός της. Στ' άβυσσαλέα χειμωνιάτικα αύγινά στη Μόλιστα, πού οί πετεινοί έχουν βουβαθεί, κάποια φωνή άπόγνωσης, άπ' άναφωτίδα ή περιούλιο, ώσάν φωνή άπ' άλλον κόσμο, πένθιμη και νεκρώδικη, άντιρωτᾶ, άν ζοῦν οί διπλανοί.

Μεγαλοδύναμε Θεέ, στην άδικη όργή πιά δῶσε τέλος, τὰ πιό θεσπέσια πλάσματά σου δυστυχοῦν και ύποφέρουν, έλέησε ύψιστε τὰ ζωντανά τῆς γῆς, κάνε τῆ φύσι πιό θερμή.

«Τὸ χιόνι ἄς πέφτει όρμητικό,
τοὺς δρόμους ἄς σκεπάζη,
μέσα στοῦ ανέμου τῆ βοή
ἄς πέφτη τὸ χαλάζι.

"Ας δέροντῃ τὰ παράθυρα
ἢ θύελλα άφρισμένη
κανένα άπό τὰ χείλη μου
παράπονο δέ βγαίνει.

Γιατὶ στα στήθια μου σφιχτά
κρατάω με καμάρι
τὴν άνθισμένη σου όμορφιά,
τῆς άνοιξης τῆ χάρη!

Κι ώστόσο, στο χωριό καθώς οί μέρες τῆς χρονιάς διαβαίνουν, αὐτὴν τὴν άπογυμνωμένη σκυθρωπή έποχή, διαδέχεται, με τὸ εὐφρόσυνο περιπαθές μειδιαμά της, φαιδρά κι έκφραστική, ή άπαράμιλλη άνοιξι. Βρισκόμαστε ἤδη στ' άποχείμωνο, στο κοντοσίμωμα τοῦ έαρος,

κι οί πάγοι καὶ τὰ χιόνια νὰ λιώνουν ἀρχινοῦν. Ὁ ζοφε-
ρὸς χειμῶνας, πέρασε, κι ἡ ἀνοιξίς ξεπρόβαλε μεθυστι-
κῆ. Ἡ ἀπονάρκωσις, ἡ λαθροβίωσις τῶν δένδρων, ὁ βου-
βαμὸς κι ἡ ἀνακοπὴ εἰς τὴν ζωὴν, πῆραν πιά τώρα τέλος,
κι ὅλα παρθενικὰ ἀναθάλλουν στὴν καινούργια ἐποχὴ.
Τὸ ἀντιμέτρημα στὴ βαρυχειμωνιά, ποὺ ἀξιοθρήνητα
ξεπέζεψε, καὶ στὴ φιλομειδῆ νεάζουσα ἀνοιξίς, ποὺ ἀνα-
κάγχασε φιλάσθενα, μὲ τὴ μεριά τῆς δεύτερης, προσπέ-
φτει ἀναμφισβήτητα, κι ὅλοι χαίρουνται ξεμουδιασμένοι
πλέον, τὸ θέλγητρο ἀπ' τ' ἀνυπόκριτο ὑπομειδίαμα, ἐνὸς
ἀκόμη ἔαρος στὴ Μόλιστα στὴ φύσι γύρω.

Ὁ ἀδυσώπητος χειμῶνας στὸ χωριό, παρῆλθε πιά ὀ-
ριστικά, κι ἀφοῦ μαστίγωσε ἀνελέητα, τὰ πλάσματα τῆς
γῆς, ἔρριψεν ἐν ζηλότυπον κι ἀνευλαβὲς αὐθάδες βλέμμα,
στὴν πλησμονὴ τῶν θέλγητρων τῆς ἀνοιξίς, καὶ ψυχορ-
ράγησε λευχείμονας στὴν ὠρυγὴ τ' ἀπόθαμοῦ του. Ὁ ὀ-
ρίζοντας κατήντησε ἀργυρόχρους τώρα, ἡ φύσις φαιδρὰ
καὶ θελκτικῆ, τὰ ζῶα φιλήδονα καὶ χαρωπὰ κι οἱ ἄν-
θρωποι εὐθυμοὶ καὶ προσηνεῖς, στὸ ὑπέροχο ἀναγέλασμα
μιᾶς ἀνοιξίς ἀκόμα, στὸ ὁμορφο χωριὸ τῆς Μόλιστας.

«Τ' ἄνθος τὸ μισανοιγμένο

στὸ Νανιβαζοῦ

τὸ χειμῶνα ἦταν κλεισμένο,

μὰ ἡ ἀνοιξίς σὰν ἦλθε πιά

ἄνθισε ἡ κορομηλιά».

Τὰ χιόνια ὀλότελα ἔλιωσαν, καὶ τὰ ρυάκια κελαρύ-
ζουν πρόσχαρα, μὲ χάρι κατεβάζοντας στὶς βρυοφόρες
ρεματιές, πεντακάθαρα καὶ δροσερὰ νερά, ποὺ στὰ χαντά-
κια πλημμυρίζουν τοὺς νεροδέτες καὶ τὶς γκοῦβες. Βρυ-
σκὰ νερὰ κρυφαναβλύζουν, στ' ἀτέλειωτα τὰ νεραυλάκια

ἀπ' ὅλα τὰ ριζοβούνια. Περίκομψες κι ὠραῖες παπαροῦνες, ὡσὰν τὶς παπαροῦνες τοῦ Κοκέϊ μὲ χρῶμα καταΐσγυνο, ἀσθενικὲς κι ἀνάλαφρες λικνίζονται θεσπέσια, στὶς πλαγιὲς καὶ στὰ χωράφια, κι ἀναρίθμητα ποικιλόστικτα ἔντομα βεμβικίζουν στοὺς ἀγρούς, εἰς ἀπομώρανσιν ἐρωτικὴν καὶ βατταρίζουν ἀδιάκοπα, φιλοπορνώντας τρυφερὰ στὰ μελιτόφιλα ἀνθάκια, στ' ἀνεμοπύρωμα τῆς παραφορᾶς τους. Πολύχρωμες βανέσες ἔμορφες, ἀπερίσκηπτα λοξοπετοῦν στὶς φυλλωσιὲς τῶν θάμνων, καὶ πολυάριθμα κουμπούνια ἀπὸ πουλιά, τρελοπετοῦν περίχαρτα στὰ χωράφια καὶ στὰ δάση, ἀπολαμβάνοντας στὴ φύσι γύρω, τὸ θέλγος τῆς ζωῆς τους.

Τὰ τιτιβίσματα καὶ τὸ τερέτισμα ποικιλόχρωμων πετούμενων, ὡσὰν ἀδιαφιλονίκητο ἐπικόσμημα τῆς ἀνοιξῆς στὴ Μόλιστα, φαιδρύνει τὴν ἡδονικὴν ἀτμόσφαιρά της, καὶ πετροκότσυφοι καὶ τσαλαπετεινοί, τρυγονοκράχτες μίμοι κίσσες, γλυκύφωνα ἀηδόνια καὶ Στρουθοί, πολύχρωμες πέρδικες χαμοχαρεῖς, Κορυδαλλίδες ἀγροδίαιτες, σεισπογίδες θαρραλέες, μαζὶ μὲ σπίνους ἀσπροπούλια, τσιόνους, κοκκινοκοῦσες, ἀγριοφάσσες, κι ἄλλα πολλὰ ὁμορφα πετούμενα, λικνίζουν ἐλεύθερα καὶ σφριγηλὰ τ' ἀνάλαφρα φτερά τους, στὸν χαρωπὸ ὀρίζοντα τῆς ἀνοιξῆς. Ὅπου σπηλιάδες δροσοφόροι σιγοςφυρίζουν στοὺς ἀγρούς, κρυφοχαϊδεύοντας μὲ χάρι ἀνέκφραστη, τ' ἀγνὰ μπουμπούκια τῶν ἀνθύλλιων, στὰ παρακλώναρα τῶν δένδρων.

Ἡ παρθενικὴ ἀνάσα μιᾶς νεανικῆς ζωῆς, τῆς γῆς τ' ἀφράτα στήθια ἐξάπτει, καὶ τὸ σπαρτάλισμα τῆς δημιουργικῆς πνοῆς της, εἶν' ἐκδηλο σ' ὅλη τὴ φύσι.

Οἱ μέρες τῆς ὠραίας ἀνοιξῆς, εὐφρόσυνα διαβαίνουν, κι ὁ καιρὸς πιά καταλήγει, ἥπιος γλυκὺς λαμπρὸς, μα-

λακός και δροσερός. Τὰ πρῶτα πλάσματα τῆς πλάσης, ποὺ ἀνθίζουν τὴν ἀνοιξὶ ἐνωρίς, εἶναι οἱ ρεόφιλες οἱ πετσαλοῦδες, δίπλα ἀπ' τὰ βαθυγάλανα μανούσια, ἀκολουθοῦν μὲ χάρι οἱ ἀνθόπλεκες κρανιές, κι ἔπειτα ἔρχεται ἡ σειρά, τῆς ἀπαράμιλλης ἀμυγδαλιάς.

Ἡ ἀναβοὴ στὶς ρεματιές, οἱ νεροστρόφιλοι εἰς τὶς ὀβίρες, κι οἱ παφλασμοὶ καὶ τὸ χοχλάκισμα, κρυστάλλινων νερῶν στοὺς λάκκους, ὅπου στὶς ρηχοβίρες ρυθμικά, φρύνοι ἀναρίθμητοι κοάζουν, κι ὁ ρόχθος στὶς κλεισιάδες, μὲ τὰ θεσπέσια νερολούλουδα, στὶς πατωσιές καὶ στὰ χωράφια, ἀνάμεσα στὰ τερετίσματα τὰ ἡδονικά, γλυκόλαλων πουλιῶν, μαζὶ μὲ τὸ βεμβίκισμα τῶν βομβυλιῶν στὰ χρυσοκίτρινα ἄνθη, ὡς χαρίεσσα σπουδὴ τοῦ Ρέγγερ, σκορπίζουν συγκρυάδες, καὶ γύρω - τριγύρω μας ἐξάπτουν, μιὰ ἀνέκφραστη ἀνατριχίλα, διὰ τὴν παλινόστησι τοῦ θάμβους, τῆς καινούργιας ἐποχῆς.

Περίχарεις καὶ μὲ στοχαστικούς διαλογισμούς, ἀποθαυμάζουνε βαθύφρονα οἱ ἄνθρωποι, τὴν εὐφρόσυνη ἀνάσεισι, τῆς νεάζουσας ζωῆς στὴ φύσι γύρω, κι ἀπολαμβάνουν προσήνεϊς τὸ διαγέλασμα τῆς κρυφοθέρμης τῆς ἀνάσασ τῆς, καὶ τὸν ὑπέροχο παλμό, μιᾶς ἀκόμη ἀνοιξῆς στὴ Μόλιστα. Ἡ δίοιξις τῶν ἀνθέων εἶναι γενικὴ, σ' ὅλα σχεδὸν τὰ δένδρα. Θελκτικαὶ κερασέαι, νεανθεῖς κι εὐανθεῖς κορομηλέαι, μαζὶ μ' ὀλάνθιστες καὶ σαγηνευτικὲς ροιάδες, μετέχουν στὸν ἀσύγκριτο διάκοσμο τῆς ἀνοιξιάτικης φέστας. Ὅλα εἶναι πρόσχαρα καὶ φιλικά, καὶ μιὰ εὐκραῆς εὐδοία, σκορπίζει τὴ γλυκύτητά της, στὸν εἰδυλλιακὸ περίκοσμο, τῆς ἀνοιξιάτικης ἀτμόσφαιρας.

Ἡ ἀνάπλασις τῶν φύλλων στ' ἀνεμοσάλεμα, φιλάσθηνη καὶ παναρμόνια, τονίζει τὴ νεανικὴ παραφορὰ τῆς

ἀναβλάστησης, χαϊδεύοντας τὰ παρακλώναρα, στὰ δένδρα τὰ πανώρια. Θεσπέσιες φωτοθλασσίες, γλυκοφιλοῦν τὰ πρέμνα τῶν χαμόκλαδων, σάν τ' ὀλιγόψυχο ἀεράκι, ἀναμοχλεύει τοὺς θαλλοὺς τῶν δένδρων, κι ὅλα τὰ ἀξιέραστα πλάσματα, κι ὑπέροχα ἀνθάκια στοὺς κλαδίσκους καταντοῦν, εὐγενότροποι ψιθυρισταὶ στὴν ἀγκαλιά τῆς φύσης, δι' ὄνειρα χρυσᾶ, στὸ εὐπρόσμενο ἀναγέλασμα, μιᾶς νέας ἐποχῆς.

Τὰ μικρὰ τοῦ χωριοῦ παιδιὰ, συλλέγουνε σαλίγκαρους στὰ δροσερὰ χωράφια, πού 'ναι ὑπέροχα, στὴ γαῦσα, κι ἀπολαμβάνουνε γοητευμένα καὶ ἐκστατικά, τίς ἀπαράμιλλες σκηνές τῶν ἐπιδέξιων κινήσεων, τῆς σιωπῆς τοῦ τροχίλου, καθὼς καὶ τοῦ κοκκινοκούση, στὰ σφακνοκλάδια στοὺς μυρτίλους, στὰ βάττα καὶ στὶς τζίνες.

Τὰ γίδια βγαίνουν μουδιασμένα ἀπ' τὰ κελάρια τῶν σπιτιῶν, ὅπου περάσαν τὸν χειμῶνα, τρώγοντας ἔτοιμη τροφή. Τὴν ἀνοιξι κιόλας ὁ βοσκὸς ἀντιβουΐζει μὲ τὸ σάλιαρο, στὸ μεσοχώρι καὶ στὸ σιάδι, κι αὐτὸ σαφῶς ὑποδηλοῖ πὼς ἔφτασε ἡ ὥρα ἤδη, γιὰ ν'ἀβγουν τὰ γίδια στὴ βοσκή.

«Σὲ χωριὸ θὰ μπῶ κοπέλι
γίδια θὰ βοσκῶ
κι ἡ μελαχρινὴ θὰ θέλῃ
τὸν ξανθὸ βοσκό».

Τὰ κυπριά καὶ τὰ κουδούνια ἀρχиноῦν ν' ἀντιλαλοῦν, στὰ γκαλντιρίμια τοῦ χωριοῦ, καὶ στὴ στιγμὴ ὅλα τὰ γίδια, στὸ σιάδι συγκεντρώνονται, νὰ κατεβοῦν στὸν κάμπο στὰ ρεβένια. Βόσκουν ἐκεῖ ὅλη τὴ μέρα, ἀμέριμνα καὶ χαρωπά, κάτω ἀπ' τὴ ζωογόνο θαλπωρὴ, τοῦ ἀνοιξιάτικου ἥλιου.

Τὸ βράδυ μὲ τὸ κοντοβασίλεμα, γυρίζουν κουρασμένα, καὶ ἀπὸ μόνα τους προσέρχονται στὰ σπίτια τὰ δικά τους, ὅπου περίφροντες τὰ ἀναμένουν σ' ὀρθάνοιχτες αὐλόπορτες, οἱ νοικοκυρὲς νὰ τοὺς προσφέρουν, μ' ἀγάπη καὶ χαρά, τὶς τρυφερὲς περιποιήσεις τους. Καὶ τοὺς παληοὺς καιροὺς κι ἡ μάνα μου, κάμποσες γίδες διατηροῦσε, ποὺ ἄφθονα μᾶς πρόσφερναν, τὰ ὑπέροχά τους προϊόντα, στοὺς χαλεπούς μας παιδικούς καιρούς. Στῆς μέρας τὸ ξεψύχισμα, τὸ βράδυ στ' ἀποσοῦρουπο, σὰν γύριζαν τὰ γίδια μας, κατάκοπα ἀπ' τὴ βοσκή, γιὰ λίγο κοντοστέκονταν στὸν πλάτανο στὸ μιλικό, κι ἔπειτα ἔκλωθαν νοητικά, στὸ γνώριμο δικό τους σπίτι.

Ἡ εἰδυλλιακὴ αὐτὴ σκηνή, στὸ μούχρωμα τῆς μέρας, ἀπέπνεε συγκίνηση καὶ τρυφερότητα ἀπύθμενη, κι ὅταν ἡ πόρτα τοῦ αὐλόγυρου ἦταν μανταλωμένη, στὸ ριζοβούνι τότε ἀνέβαιναν, γιὰ πρόδειπνο ἀπὸ τρυφερὰ κλαδιά, χελιδρονιάς, κρανιας καὶ γράβων. Κι ἀργότερα στὸ ἀντιμαύλισμα ἀπ' τὸ σπίτι, σὰν ἄνοιγε ἡ Ζαβόρτσα τῆς αὐλῆς κατέβαιναν καμαρωτὲς τρεχάλα, οἱ φιλάκριβες γιδουῦλες, κι ἔμπαιναν χαρωπὰ στὸν φιλικὸ αὐλόγυρό τους, ὅπου τοὺς πρόσφεραν καὶ πάλι νόστιμη σπιτικὴ τροφή, ἀπὸ σταροπίτουρα χοντρά, φέτες κολοκυθιάς, κι ἀλάτι.

Τὰ ὑπέροχα γίδια μας, ποτὲ δὲν τ' ἀπολησμονήσαμε καὶ τὰ ὀνόματά τους ἦταν, Φλόρα, Κανούτα, Σιούτα, Γκέσσα. Ἡ χαρίεσσα κι ἀξιέραστη εἰκόνα τους, παντοτινὰ στὸ λογισμό μας κρυφοζεῖ κι ἡ ἀναπόλησις τῆς ἐράσμιας μορφῆς τους, πλημμυρίζει τὴν καρδιά μου, μὲ τὸ θεσπέσιο ἐπιδρόσισμα, τῶν πλέον συγκινητικῶν, ἐκ τῆς ζωῆς μου ἐντρυφήσεων. Μ' ἀλίμονον!!! στὸν πόλεμο τοῦ 1940, ἔμειναν ἀπροστάτευτα καὶ οἱ πολεμιστὲς καὶ οἱ ληστὲς ποὺ μπῆκαν στὸ χωριό, βάρβαρα τὰ μα-

κέλεψαν. Τὰ πρωινὰ στὴ Μόλιστα, στὶς ὠραῖες κι ἀνοι-
ξιάτικες ἡμέρες, φιλάσθενο ἀεράκι κρυφοφυσᾷ στὶς ρε-
ματιές, σεισοκουνώντας τοὺς ὑπέρλεπτους βλαστοὺς στὶς
τρεμοκλαίουσες ἰτιές καὶ στὰ ὑδρόφιλα πλατάνια. Γλυκύ-
φωνα ἀηδόνια ἀντιλαλοῦν στὸν λόγγο τὴν αὐγὴ, καὶ γε-
λαστὲς γυναῖκες κατεβαίνουν εὐχαρεια στὸ Σιόπιτο στὴ
βρύση, γιὰ εὐπεπτο καὶ δροσερὸ νερό. Κι ἓνα ἀλλόκο-
το, μὰ ὡστόσο εὐφρόσυνο κι ἐγκάρδιο αἶσθημα, πλῆ-
ρες μαγευτικῆς φρικίας, ποὺ ἔχει τὴ βᾶσι του, στὴ δυνα-
τὴ ἀγάπη τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὴ φύσι, θεριεύει καὶ δονεῖ
περίχαρα τὶς αἰσθηματικὲς καρδιές, ὅλων ἐκείνων ποὺ ἔ-
χουν βαθιὰ αἰσθαντικότητα, ἀπέναντι στὶς ἀπαράμιλλές
τῆς ὀμορφιές. Μ' ἀλί!!! αὐτὴ ἡ ὑπέροχη κι ἐντροπαλή,
μὲ τὸ παρθενικὸ μειδίαμά της ἀνοιξίς, παρέρχεται στ' ἀ-
λήθεια τόσο ἐνωρίς, χωρὶς νὰ τὸ ὑποπτευθοῦμε κἂν, ρί-
πτει ἐν φευγαλέο, αὐτάρεσκο κι ὄνειροπόλο βλέμμα,
τριγύρω στὰ πλάσματα τῆς φύσης, καὶ προτοῦ κἂν στα-
θῇ στ' ἀνάβαθρο, τῆς ἀντιμέθης τῆς σπαργῆς της, μ' ἔ-
ναν γηθόσυνο κι ἀβρόφιλο ἐναγκαλισμό, ἀποχαιρετᾷ,
τὸν κόσμο τῆς ζωῆς τῆς γῆς, τόσο γοργὰ κι αἰφνίδια,
μὰ ὡστόσο, ὄχι παντοτινὰ, μιὰ ἄλλη ἀνοιξίς πιὸ ὑπέρο-
χη ἴσως, θὰ τὴν διαδεχθῇ μὲ τὸν καιρὸ της, καὶ πάλι στὸ
χωριό. Ἔτσι στὸ ἀποσοῦρουπο τῆς χαριέσσας ἀνοιξίς,
ποὺ ξεθωριάζει τ' ἀνθοστέφανο τῶν ἀπαράμιλλων θελ-
γήτρων της, οἱ ὀμορφιές της ξεπεζεύουν πρόωρα, κι ἡ-
λιοκαμένες νεαρὲς καὶ δαμινὲς γυναῖκες, βαρύλυπα τὴν
ἀποχαιρετοῦν, ξακρίζοντας καὶ βοτανίζοντας, τ' ἀγριο-
βότανα σκυφτές, μὲς στὶς σποριές στὰ σταροχώραφα.

Ἔτσι στὸ ἀποσοῦρουπο τῆς χαριέσσας ἀνοιξίς,
ποὺ ξεθωριάζει τ' ἀνθοστέφανο τῶν ἀπαράμιλλων θελ-
γήτρων της, οἱ ὀμορφιές της ξεπεζεύουν πρόωρα, κι ἡ-
λιοκαμένες νεαρὲς καὶ δαμινὲς γυναῖκες, βαρύλυπα τὴν
ἀποχαιρετοῦν, ξακρίζοντας καὶ βοτανίζοντας, τ' ἀγριο-
βότανα σκυφτές, μὲς στὶς σποριές στὰ σταροχώραφα.

Ἔτσι στὸ ἀποσοῦρουπο τῆς χαριέσσας ἀνοιξίς,
ποὺ ξεθωριάζει τ' ἀνθοστέφανο τῶν ἀπαράμιλλων θελ-
γήτρων της, οἱ ὀμορφιές της ξεπεζεύουν πρόωρα, κι ἡ-
λιοκαμένες νεαρὲς καὶ δαμινὲς γυναῖκες, βαρύλυπα τὴν
ἀποχαιρετοῦν, ξακρίζοντας καὶ βοτανίζοντας, τ' ἀγριο-
βότανα σκυφτές, μὲς στὶς σποριές στὰ σταροχώραφα.

Ἔτσι στὸ ἀποσοῦρουπο τῆς χαριέσσας ἀνοιξίς,
ποὺ ξεθωριάζει τ' ἀνθοστέφανο τῶν ἀπαράμιλλων θελ-
γήτρων της, οἱ ὀμορφιές της ξεπεζεύουν πρόωρα, κι ἡ-
λιοκαμένες νεαρὲς καὶ δαμινὲς γυναῖκες, βαρύλυπα τὴν
ἀποχαιρετοῦν, ξακρίζοντας καὶ βοτανίζοντας, τ' ἀγριο-
βότανα σκυφτές, μὲς στὶς σποριές στὰ σταροχώραφα.

σου τῆ φύσι γύρω, κι ἀφοῦ ἐχάθηκες ἀπ' τὸν ὀρίζοντα, ὡς μαγικὴ ὀπτασία, δὲν ἄφησες πιά ὀπίσω σου, εἰ μὴ, τὸ θέλγος ἐξ ἑνὸς γλυκοῦ χαμόγελου, καὶ τὸ ὑπέρλεπτόν σου ἄρωμα, ποὺ περιέλουσαν, ἔστω γιὰ λίγο τὶς τρυφερὲς καρδιὲς τῶν πλάσματος τῆς φύσης, μὲ θέλγητρα ὑπερκόσμια, κι ἀνατριχίλες καὶ χαρὲς θεσπέσιες κι ἀθάνατες, στὴ φιλότερπνη ἀνακύκλησι, τῶν ἐποχῶν τοῦ χρόνου.

Κι ἀφοῦ ξεψύχησε κι ἡ ἀνοιξις, στὸν πνιγηρὸ προθάλαμο τοῦ θέρους, χρεωκοπεῖ κι ἡ ἀνάσεισις τῶν φύλλων στὸ δάσος τοῦ βουνοῦ. Καὶ σχέσις φιλικὴ κι ἁρμονικὴ ἀποκαθίσταται ἀνάμεσα στοὺς ἀνοιξιάτικους ἀέρηδες, καὶ στ' ἀνεμοχτυπημένα κορμοκλώναρα, τῶν ἐλατόπευκων τοῦ λόγγου. Ὁ παναρμόνιος ἀχὸς τοῦ δάσους ψυχομαχᾷ ἀποκαμωμένος, στὶς γαλήνιες ἡμέρες τοῦ καλοκαιριοῦ, κι ὁ ἥλιος ἀποχαιρετᾷ κι αὐτὴ τὴ μέρα, στὰ πορφυροβαφῆ συσσωρευμένα σύννεφα, στὸν μακρινὸ τὸν «Καμενίκο». Τὰ τελευταῖα ἀργοπορημένα πουλιὰ ἀπ' τὸν κάμπο, πολύχρωμοι τσιόννοι, φάσσοι, κίσσοι, κοῦκοι, μπεκάτσες, πετροκόττυφοι, ἀνεβαίνουνε κι αὐτὰ στὸ μούχρωμα τῆς μέρας στὸ δάσος στὶς φωληές τους, μὲ τὸ κοντοβασίλεμα κατέβηκαν κι οἱ λογγοπλάνοι ἀπ' τὸ βουνό, κι ὅλα γαλήνια ἤσυχαζοῦν τώρα, στὰ ὁμορφα καλοκαιριάτικα νυχτερινὰ, στὸ εἰδυλλιακὸ χωριὸ τῆς Μόλιστας.

«Πάνω σ' ὅλες τὶς κορφὲς
βασιλεύει ἡ ἡσυχία,
τοῦ ἀνέμου πιά πνοὴ
δὲν ἀκούγεται καμία,
τὰ πουλιὰ λαλοῦν στὰ δάση
στάσου λίγη ὥρα νὰ περάση
κι ἡσυχία θὲ νὰ βρῆς καὶ σύ».

“Εν ἐράνισμα πατροπαράδοτων ἀφηγήσεων, ὅπου δικαιολογημένον εἶναι, νὰ πλανᾶται τὸ αἶσθημα τῆς ἀμβιβολίας, καὶ πὺ ξεκινᾷ ἀπ’ τὰ βάθη τῆς ἱστορίας τοῦ χωριοῦ, θέλει τὴν Μόλιστα ὅτι προῆλθε ἀπ’ τὴν μετώκοισι τῶν παλαιῶν κατοίκων της, πὺ ζοῦσαν πρότερον βίον τερπνὸν κι ὀλόχαρον, εἰς τὴν ἀγροτικὴν περιοχὴν τοῦ «Λιβαδιοῦ» κοντὰ στὸ «περιβόλι», σὲ διασκορπισμένους μακριὰ ἐκεῖ, σ’ ὅλη τὴν ἔκτασι οἰκίσκους. Τὸ ὄνομα αὐτοῦ τοῦ εἰδυλλιακοῦ συνοικισμοῦ ἦταν: «Σιπόστιανη». Μὰ ἡ θεσπέσια Σιπόστιανη, πὺ κείτονταν στὴ γραφικὴν περιοχὴν τῶν ρεματιῶν κάτω ἀπ’ τὴ Γύφτισσα, ἀπ’ τὰ πολὺ παλῆὰ τὰ χρόνια, εἶχε τ’ ἀτύχημα τ’ ὀδυνηρό, νὰ βρισκεται κοντὰ στὴ Δημοσιὰ, ὅπου ἀκατάπαυστα μέρα καὶ νύχτα πέρναγαν, στρατὸς κι ἀλλόφυλοι κατακτητῆς, πὺ διερχόμενοι ἀπ’ ἐκεῖ, ἄρπαζαν καὶ λεηλατοῦσαν, τ’ ἀμπελοχώραφα τῶν ἀγροτῶν, πὺ ἔβρισκαν μπροστὰ τους. Ἔτσι κάτω ἀπ’ αὐτὲς τῆς ἀτυχίης, δικαιολογημένα σκέφτηκαν οἱ ὀλίγοι αὐτόχθονες, πὺς θάταν λογικώτερο νὰ μετοικήσουν σ’ ἄλλη θέσι, παράμερη κι ἀπόκρυφη, γιὰ ν’ ἀποφύγουνε τοὺς ἀδιάπτωτους κι ὀδυνηροὺς κινδύνους, γιὰ τὰ ρεῶλια, τὰ ὑπάρχοντα, ὡς καὶ τὰ ζῶα κι ὑποστατικά τους, ἀπ’ τοὺς πολεμιστῆς καὶ ληστοκλέφτες.

Πάνω ἀπ’ τὴν ὁμορφὴ Σιπόστιανη, ἦταν μιὰ ὑπέροχη κατάφυτη βουνοκορφὴ, γεμάτη ἐρημολούλουδα, ὅπου ἔβγαινε παλαιότερα μιὰ γύφτισσα γυμνόποδη. Ἦταν μελαχρινὴ κι ἀδύνατη, κι εἶχε στὴ μύτη της χαλκᾶδες μπρούντζινους, μπιχλιμπίδια καὶ βραχιόλια, ἄγρια καὶ μαῦρα μάτια, καὶ πολύχρωμα μακριὰ φουστάνια. Στὰ χέρια της κρατοῦσε ντέφι, πὺ τὸ βάραινε μὲ τέμπο. Ντάμ ντάμ ντάμ ντούμ ντούμ, ντάμ ντάμ ντάμ ντούμ ντούμ. Κι αὐτὸ πικρὰ ὑποδηλοῦσε!!! πὺς ἦρθε ἤδη ὁ

Τζελέπης, για να μαζέψη απ' τους αγρότες, τὸ φόρο τὸ «τζελέπικο», που ἦταν τὸ ἐτήσιο χανάτσι πάνω στὰ ζωντανά τους, πὺ καθόρισαν οἱ ἀφέντες. Φορολογοῦσαν τότε οἱ Τοῦρκοι τὰ ζῶα κατὰ κεφαλή, κι ὁ Τοῦρκος ὁ Τζελέπης ἦταν ὁ ὑπόλογος αὐτοῦ τοῦ χανάτσιου. Μὰ ἡ γραφικὴ ὅμως Σιπόστιανη, πὺ 'ταν ἀπόμακρη καὶ διασκορπισμένη, σὲ κάμποση ἀπόστασι μακριά, τὸ ἓνα σπῖτι απ' τὸ ἄλλο, κι ὁ τελάλης τοῦ Τζελέπη εἶχε ἀνίσχυρη φωνή, τὸ ρόλο αὐτοῦ τοῦ φωνακλᾶ, ἔπαιζε τότε ἡ γύφτισσα, ἡ σταλμένη ἀπὸ τὸν ἴδιο. Καὶ βαραίνοντας εἰς τὴν γυμνὴ κορφή, τοῦ θεσπέσιου αὐτοῦ βουνοῦ, τὸ βαρῦκροτότης ντέφι, ὁ βόμβος του ἀντιλαλοῦσε ἀπόμακρος, στὶς ρεόχαρες ἀγριορεματιές, καὶ στὶς ἀπέραντες ἐρημολαγκαδιές, τοῦ κατάφυτου περιβολιοῦ.

Μακάβριος κι ὀδυνηρὸς γιὰ τοὺς φορολογούμενους, ὁ βόμβος τοῦ ντεφιοῦ, ἔσκιζε τοὺς αἰθέρες στὶς ἀπαράμιλλες αὐτὲς βουνοκορφές, καὶ μιὰ φωνὴ ἀντηχοῦσε τότε, στόμα σὲ στόμα διάτρομη, στὰ φτωχικὰ παλαιὰ ἀραιόσπιτα, καὶ στὰ χωράφια τοῦ χωριοῦ, πὺ ἀπλώνονταν γοητευτικὰ, στὶς παρωρεῖες τοῦ βουνοῦ. «Ἦρθε ὁ Τζελέπης! Ἦρθε ὁ Τζελέπης». Δὲν ἀκοῦτε χωριανοὶ τὴ γύφτισσα απ' ἀψηλά, πὺ βαρᾶ τὸ τουμπελέκι; Ἀπὸ τότε ἡ πανήψυλη αὐτὴ βουνοκορφὴ, πὺ ἀντιχαιρετᾶ περήφανη τὸ Σμόλικα, πῆρε τὸ ὄνομα «Γύφτισσα».

Ἡ μετοικεσία τῶν Σιποστιανῶν στὴ νέα θέσι, ὅπου τὸ νεοῖδρυμένο χωριὸ ἀπέκτησε τὸ νέο ὄνομά του Μόλιστα, συμπληρώθηκε πολὺ γοργά, κι ὅλες οἱ οἰκογένειες ἦρθαν στὴ θέσι τὴ σημερινή, πὺ 'ταν ἀπόμερη απ' τὴ Δημοσιὰ καὶ φυσικὰ ὀχυρωμένη. Σ' αὐτὸ τὸ δεύτερό τους καταφύγιο, ὅπου πανέμορφο φαντάζει σήμερα τ' ἀσύγκριτο χωριὸ τῆς Μόλιστας, βρῆκαν πλαγιές γιὰ σπάρσιμο,

δάση, ρεβένια καὶ λειμῶνες, κι εὐθὺς κατηύθυναν τὴ δρά-
σι τους, ὅπως καὶ πρῶτα μὲ ὄρμη καὶ ζῆλο, στὴν καλλιέρ-
γεια τῆς νέας γῆς καὶ στὴν κτηνοτροφία.

“Ὅσα στοιχεῖα παραθέτουμε σχετικὰ μὲ τοῦ χωριοῦ
τὴν ἱστορία, στὴν παράδοσι ἀποκλειστικὰ στηρίζονται,
κι εἶναι ἀμφίβολης ἀξίας. Καὶ τὰ ἐκ τῆς παράδοσης ἐλά-
χιστα αὐτὰ στοιχεῖα πλαισιώνουμε, μὲ τὴν παράθεσι κά-
ποιου φρικιαστικοῦ καὶ τραγικοῦ ἐπεισόδιου, ποὺ διατά-
ραξε στοὺς φιλόρχαιους αὐτοὺς καιροὺς, τὴν γαλήνη καὶ
τὴν ἡρεμία τοῦ νεόκτιστου χωριοῦ. Σύμφωνα λοιπὸν μὲ
τὶς ἀφηγήσεις γηραλέων κοντοχωριανῶν, ποὺ μέχρι τῶν
ἡμερῶν μας διέσωσαν τὴν παράδοσι, στὰ βάθη τῆς ἱστο-
ρίας τοῦ χωριοῦ, ὁ Ἀρβανίτης πολεμάρχος Σαλιμπούτ-
κας, μὲ χίλιους ἄτακτους πολεμιστὲς, ἐπέδραμε ἀναπάν-
τεχα στὸ δύσμοιρο χωριό, νὰ τὸ λεηλατήσῃ. Μάχη σφο-
δρὴ ἔγινε τότε, στὸν Ἀη-Νικόλαο στὰ σκέμια, ὅπου πα-
λαιὰ οἱ Μολιστινοὶ γιὰ τὸ φόβο ἐπιδρομῶν, εἶχαν Πύργο
ὀχυρωμένο.

«Πᾶνε πιά χιλιάδες χρόνια,
θάφτηκαν γενιὲς σειρὰ,
στέκει ὁ Πύργος ὅμως αἰώνια,
κι ὄλο βλέπει σκυθρωπά».

Τὰ γιαταγάνια κι οἱ μαχαῖρες, ὅλη τὴ μέρα μὲ ὄρμη,
στὰ γκρέμουρα ἀντικρόταγαν, κι ἀντιλαλοῦσαν τὰ φεράγ-
για, ἀπ’ τὶς κλαγγὲς καὶ οἰμωγὲς τῶν πληγωμένων μα-
χητῶν. “Ὅλο τὸ ἄνθος τῶν νέων γιῶν τῆς Μόλιστας,
σκοτώθηκε σ’ αὐτὴ τὴ μάχη.

«Καὶ χτυπιοῦνται, δὲν δειλιάζουν,
κι ἀντηχεῖ κάθε κλαγγή,

τὰ σπαθιά τους σπίθες βγάζουν
σὰν τί, ἢ νύχτα αὐτὴ θὰ ἰδῆ;»

Μὰ δὲν κατώρθωσαν στὸ τέλος, οἱ πολεμάρχοι Ἀρβανίτες τὸ χωριὸ νὰ κατακτήσουν, κι ἔφυγαν κατατροπωμένοι στὰ βάθη τῆς Ἀρβανιτιᾶς. Σ' αὐτὴ τῆ θέσι εὐγνώμονες, ἔχτισαν ἐκκλησιὰ ἀργότερα οἱ Μολιστινοί, πρὸς χάριν τῆς δικαίωσης τῆς ὑποθεσῆς τους. Κι ὅσοι ἀγρότες σ' αὐτὰ τὰ αἱματοστάλαχτα τὰ μέρη, σκάβουν καὶ σήμερα ἀκόμη, παρθενοχώραφα ν' ἀνοίξουν, βρίσκουν τὰ κόκκαλα τῶν σκοτωμένων τότε, σ' αὐτὴ τῆ σύγκρουσι στὸ Σιοῦμο. Μὰ ἂν αὐτὰ τὰ περιστατικά, ποὺ ἀναφέρονται στὰ σκοτεινὰ ἐρέβη τῆς ἱστορίας τοῦ χωριοῦ, ἦσαν ἀμφίβολης ἀξίας, ὥστόσο ὑπάρχει κι ἓνα νεώτερο γοητευτικὸ καὶ ταυτοχρόνως τραγικὸ ἐπεισόδιο, ἀναμφισβήτητης πιστότητας, κι ἔχει σχέσι μὲ τὴν ἀπελευθέρωσι τῆς Μόλιστας τὸ 1913 ἀπ' τὸ ζυγὸ τῶν Τούρκων.

Ὁ ζυγὸς τοῦ κατακτητῆ καταντοῦσε ὀδυνηρότερος, ἰδίως στὴ δεκάτευσι τῶν προϊόντων, τὰ ὁποῖα μὲ τόσον κόπον συνέλλεγαν στὴ γῆ δι' ἐπίπονης προσπάθειας, οἱ ξωμάχοι τοῦ χωριοῦ.

Ὡστόσο, ὅμως οἱ Τούρκοι ποὺ κατεῖχαν τὶς περιοχὲς αὐτές, ἦσαν καλοκάγαθοι ἄνθρωποι καὶ οὐδέποτε προέβαιναν σὲ βάρβαρες καταπιέσεις, φόνους, βία καὶ κλοπές, ἢ ἄλλας ἐπιψόγους πράξεις. Ἀλλ' ἄς ἀφηγηθῶμεν ἀπ' τὴν ἀλησμόνητη αὐτὴ ἐποχὴ, τοῦ τέλους τῆς Τούρκικης κατοχῆς, ἐν κωμικό, μὰ κι ἰδιαίτερα δραματικὸ ἐπεισόδιο ποὺ συνέβη στὸ χωριό, καὶ ποὺ τὸ ἐξιστόρησαν αὐτόπτες μάρτυρες τῆς φιλοκίνδυνης αὐτῆς ἐνδόξου ἐποχῆς, τοῦ 1913.

Οἱ πληροφορίες ἦσαν διάσπαρτες, διὰ τοῦ ὅτι ἀπε-

λευθερωτικὲς μονάδες πλησίαζαν σὲ τμήματα μικρά, στὶς ραχοῦλες τοῦ βουνοῦ, κι ἓνα ὀμιχλῶδες πρωινό, ὁ μαγαζάτορας τῆς Μεσαριᾶς Χριστόδουλος Παπαδημούλης, ξεκίνησε γιὰ τὴ συνάντησί τους, πρὸς στοῦ Στρατσιώτικου τὸ μέρος, ψηλὰ στὸ βουνοδάσος.

Ἐκεῖ στὴν ἐλατόφυτη περιοχὴ στὸ Σέλουμα, ἔμπλαιος πρωτόγονης χαρᾶς ὁ παραφέντης χωριανός, τὰ πρῶτα τμήματα ὑποδέχτηκε. Μετὰ τὴν ἀναγνώρισι καὶ σύντομες διαβουλεύσεις, ξεκίνησαν ἀνάμεσα ἀπ' τὸ δάσος νὰ πᾶν στὸ Μοναστήρι, ὅπου ἀκόμα ὑπῆρχαν Τούρκοι. Κρυφοέροντας ἡ μονάδα ἔφτασε στὰ πηγαδάκια στὴν πηγή. Ἐκεῖ στὴν ὀμορφή αὐτὴν περιοχὴ, μὲ ἐκπληξι καὶ ἀγωνία ἀντίκρυσαν, σ' ἓνα πεῦκο στὴν κορφή τρου, κάποιον ἄνθρωπο ν' ἀργοσαλεύη. Ἦταν ἓνας χωριανός γνωστός, ποὺ ἀνέβηκε στὸ δένδρο μὲ λαχτᾶρα, νὰ κατεβάσῃ τὸν ὄξο ποὺ ξενοζοῦσε ἀπάνω του, πρὸς χάριν τῶν γιδιῶν του.

Στὴ στιγμὴ νὰ τὸν πυροβολήσουν, τοιμάστηκαν οἱ στρατιῶτες, περνώντας τον γιὰ ἄνθρωπο τῶν Τούρκων, ποὺ πιθανὸν νὰ κατασκόπευε τὴν κίνησί τους στὸ βουνό. Μὰ ὁ ὀδηγὸς τοῦ ἀποσπάσματος, Χριστόδουλος Παπαδημούλης, ποὺ ἔτανε γνώστης τῆς ὑπόθεσης, ἐπέμβηκε ἀμέσως λέγοντας: «Πρὸς Θεοῦ!! παιδιά, μὴν τὸν πυροβολήτε, εἶναι ἄνθρωπος δικός μας, εἶναι κάποιος συντοπίτης, φίλος μου καὶ γνώριμος, ποὺ ἀνέβηκε σ' αὐτὸ τὸ πεῦκο νὰ κατεβάσῃ τὸν ὄξο, νὰ φᾶν τὰ ζωντανά του». Ἐτσι μὲ τὴν παρέμβασί του ὁ Χριστόδουλος, ἔσωσε τὴ ζωὴ τοῦ δασοπλάνου χωριανοῦ. Μὰ σὰν κατέβηκε ἀπ' τὸ πεῦκο ὁ ἀνύποπτος ὁ συντοπίτης κι ἔμαθε τὰ καθέκαστα τῆς περιπέτειάς του, ἔκανε τὸ σταυρό του, κι ἀνάλαβε πλέον ὁ ἴδιος τ' ἀπόσπασμα νὰ ὀδηγήσῃ μόνος, ἀπὸ τὸ δάσος στὴ Μονή. Ἐκεῖ στὴν πρώτη ἀψιμαχία, ἔξω ἀπ' τὸν Ἄη

Θανάση, σκοτώθηκε έντελῶς ἀναίτια, κάποιος βιγλάτορας Τουρκος ὀπλίτης. Μὰ οἱ περισσότεροὶ σημαίνοντες σερδαροκόνιαροι ἔφυγαν νύχτα ἀπ' τὸ Κουτσομύλι, πρὸς τὴν κατεύθυνσι τῆς Κόνιτσας, σὰν ἔμαθαν πὼς ἤρθαν Ἕλληνες κοντὰ στὸ Μοναστήρι. Κι ἐκεῖνοι οἱ λίγοι ποὺ ἐγκλωβίστηκαν εἰς τὴν Μονὴ τῆς Παναγιᾶς, τὴν ἐπομένη παραδόθηκαν, μὰ τοὺς ἀνέμενε τέλος οἰκτρό, ἀπ' τὴ δραστηριότητα ἀνεύθυνων στοιχείων.

Εἰς τὸ χωριὸ τῆς Μόλιστας, ἡ φιλαποδημία εἶναι συνήθεια γενική. Οἱ περισσότεροὶ μισσεύουνε στὴ Ρουμανία καὶ στὴν Αἴγυπτο, ὅπου ἐκεῖ σὰν καταφθάνουν, εὐθὺς ἀμέσως καταπιάνονται, μὲ δημιουργικὲς καὶ παραγωγικὲς δουλειές, ἀποφεύγοντες νὰ καταστοῦν φυγόπονες θεσιθῆρες. Καὶ τὰ πάμπτωχα παιδιὰ τῆς Μόλιστας, ἀπὸ τὰ δέκα τους τὰ χρόνια, καὶ πρὶν ἢ λάχνη ἀναφανεῖ, στ' ἀδύναμο χλωμό τους πρόσωπο, στὰ ξένα ξεκινοῦσαν μὲ τὴ βούργια τους στὸν ὄμο, γιὰ νὰ κερδίσουν τὸ ψωμί τους.

Συνήθως τὰ δωδεκάχρονα παιδιὰ, δούλευαν ἀρχικὰ εἰς τὶς κομπάνιες τῶν κτιστῶν, γιὰ κάμποσον καιρὸ ὡς ἀπουργοί, κι ἀργότερα κατέληγαν κτίστες κι αὐτοὶ εἰδικευμένοι.

Ὅμαδες φιλικὲς οἱ μάστοροι, μὲ σύνεργα καὶ ζῶα, καὶ μ' ἀρχιμάστορα ἐπικεφαλῆς, ἀπ' τὰ χωριά τους ξεκινοῦσαν γιὰ τὴ ζωὴ ν' ἀντιπαλέψουν, φιλιάχνοντας στὰ Ζαγοροχώρια, ἢ ὅπου ἄλλοῦ στὴν ἐπαρχία, σπίτια περίτεχνα κι ὠραῖα. Εἶχαν διάλεκτο δική τους, πρὸς χάριν συνεννόησης, χωρὶς νὰ γίνονται ἀντιληπτοὶ ἀπ' τοὺς ἄλλους, τὴν λέγαν «Κουδαρίτικη». Κι ἀκόμα ὑφίστανται τὰ μέγαρα τὰ ἐπιβλητικὰ, ποὺ ἔφκιαναν μὲ ὑπομονὴ καὶ τιμιότητα οἱ μάστοροι στὰ γραφικὰ χωριά: τοῦ Ζαγοριοῦ καὶ Πωγωνιοῦ.

Καὶ ἓνας ἀπ' τοὺς πιὸ ἐξόχους ὑπερτέκτονας τῆς Μό-
λιστας, αὐτοὺς τοὺς φτωχικοὺς παληοὺς καιροῦς, ἦταν ὁ
ξακουσμένος Μεσαρίτης, Βασίλειος Χαρισιάδης, καθὼς
κι ὁ Μποτσαρίτης Νικόλαος Κατσίκης.

“Ολο τὸ θέρος ἐργαζόνταν οἱ κτίστες ἀκατάπαυστα,
καὶ τὰ Χριστούγεννα γιορτὲς καὶ Πάσχα, μὲ φορτωμένα
μ' ἀγαθὰ τὰ ζῶα, γύριζαν στὰ χωριά τους εὐχαρῆς, τ'
ἀντίκοπό τους ν' ἀπολαύσουν.

Ἐκεῖ στὸ προσφιλὲς κι ἀξιαγάπητο οἰκογενειακό τους
περιβάλλον, καὶ στὴν περίχαρη ἀτμόσφαιρα, τ' ἀκριβο-
φίλητου σπιτιοῦ των, ἀπέμασαν ἡδονικὰ τὸ θέλημα τῆς
περιοδικῆς ἀνάπαυσης ἀπὸ τὸν κάματο στὰ ξένα. Στὰ
σπίτια τοὺς ἀνέμεναν, μανάδες καὶ γυναῖκες μαζὶ μὲ τὰ
παιδιά τους, καὶ μὲ τὸ ὑπέροχο νοικοκυριό τους, μὲ τὰ πο-
λύγλυκα κρασιά, μὲ τὰ σταφύλια, τὰ καρύδια, μὲ τὰ σιου-
μπέκια κρεμασμένα, κι ὅλα τὰ ἄλλα ἀγαθὰ τῆς γῆς, τοὺς
ἄνδρες τους ποὺ πάλευαν γιὰ τὴν κοινὴ ὑπόθεσι στὰ ξένα,
ἐγκάρδια καλωσόριζαν, καὶ μὲ αἰσθήματα βαθιά, γλυ-
κειᾶς κι ἀγνῆς ἀγάπης, θέρμαιναν τὶς καρδιές των.

Αἱ ὠραῖαι καὶ τερπναὶ αὐταὶ ἐποχαὶ παρῆλθον πλέον,
οἱ τέκτονες τώρα ἀραιώσαν, καὶ τὰ χωριά ἐρήμωσαν σχε-
δὸν ἔτσι ποὺ ἀπ' τὴν παληὰ ἐκείνη εὐφρόσυνη ἐποχὴ, μὲ
τὴν γλυκὴν καὶ δροσερὴν χαρὴν της, νὰ μὴν ἔχη ἀπομείνει
τώρα πιά, εἰ μὴ τὸ σαγηνευτικὸ ἀναρρίπισμα τῆς παλινό-
στησης στὴ μνήμη μας, τῶν ἀπαράμιλλων της περιστατι-
κῶν, ποὺ 'ναι ἰδιαίτερα συνδεδεμένα, μὲ τὴν κουραστικὴν καὶ
ἐλλειμματικὴν ζωὴν, τῶν μάστορων καὶ τῶν κτιστῶν της.

« Ἐργάτες εἶμαστε: μαστόροι, βοηθοὶ παιδόπουλα
καὶ σένα χτίζουμε, πανύψηλη ἐκκλησιά. . .

στις σκαλωσιές που σαλεύουν, σκαρφαλώνουμε, βαρύν
στά χέρια μας, ἐνῶ αἰωρεῖται τὸ σφυρί».

Τὸ σύνολο τῶν ξενιτεμένων ἔτρεφε, μιὰ δυνατὴ βα-
θιὰ ἀγάπη, γιὰ τὴν ὁμορφὴ γενέτειρα, καὶ διατηροῦσαν
παντοτινὰ στὴν ξενιτιά στὸ λογισμό καὶ στὴν καρδιά τους
ζωηρὴ καὶ ζωντανὴ τὴν εἰκόνα τοῦ χωριοῦ.

«Στὸ νοῦ μου πάντα μένει
τ' ὁλόμορφο χωριὸ
μὲ τ' ἄσπρα τὰ σπιτάκια
καὶ τὸ καμπαναριό».

Κι αὐτὴ ἡ διάπυρη κι αἰώνια φλόγα, τῆς ἀσβήστης κι
ἀθάνατης ἀγάπης γιὰ τ' ἀβροφίλητο χωριό, ὑπέκαιε στὶς
αἰσθηματικὲς καρδιές καὶ φλόγιζε τὸ λογισμό τῶν ξενο-
πλάνων χωριανῶν, σ' ὅλη τους τὴ ζωὴ.

Οἱ κάτοικοι τῆς Μόλιστας εἶν' ἀγαθοῦ κι ἡρέμου χα-
ρακτῆρος, δὲν ρέπουν στὴν φιλοδικία, εἶν' εὐμαθεῖς, φι-
λόφρονες, κι ὑπέρμετρα προσηλωμένοι στὶς παραδόσεις
καὶ στὰ θέσμια. Ἔχουν αἰσθαντικότητα ὑψηλὴ, ἀπέναντι
στὴ γῆ, στὰ ζῶα στὰ σπαρτά, κι ἡ φιλοκτημοσύνη εἶναι
ιδιαίτερα ἐντονη διὰ τὰ ὑποστατικά τους. Εἶναι ὑπερμέ-
τρως χαιροσκώμμονες, κι ὁ φιλοψογισμὸς ἀνθίζει στὶς
γυναῖκες.

«Σοῦ διηγῆθηκαν πολλὰ,
σοῦ εἶπαν, ἄλλα τόσα,
μὰ κεῖνο ποὺ μὲ τυραννεῖ,
καμιὰ δὲν τό 'πε γλῶσσα.

Μοῦ σύρανε τὰ χίλια δυὸ
κουνώντας τὸ κεφάλι,

καὶ μ' ἔβριζαν καὶ πίστευες
μὲ προθυμία μεγάλη».

Ὁ λαὸς στὸ ὁμορφο χωριό, εἶναι φιλόθεος, καὶ θρησκευέται μὲ πίστι. Καὶ ἰδιαίτερα στοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας, εἰς τὰ ξωκλήσια καὶ στὶς ἐκκλησιᾶς καὶ εἰς ἀτμόσφαιραν μυστικισμοῦ, λυπομανίας καὶ ἐγκαρτέρησης, ν' ἀνεύρη τὴν παρηγοριὰ ἐπεζήτει, ἀπ' τῆς ζωῆς τὰ ἀτυχήματα, ὁ κόσμος στὴν πατρίδα. Ἡ κεροδοσία εἶναι συνήθεια γενική. Σιωπηλὲς οἱ γυναῖκες εἰσέρχονται εἰς τὸν γυναικωνίτη, προσκυνοῦν τὶς εἰκόνες στὴ σειρά, παίρνουν κερὶ ἀπὸ τὸν μπάγγο, καὶ τὸ κολλοῦν εὐθὺς μὲ εὐλάβεια, στὸν κηροστάτη ἢ στὸ μανάλι. Ὁ ἐπίτροπος ποὺ τὰ μανάλια ἐπιβλέπει, μὲ ἄδολη ἀνευλάβεια, παίρνει καὶ σβήνει τ' ἀποκέρια, ὅταν κοντεύουν νὰ σωθοῦν.

Κι ἀθόρυβα, μὲ τὸ κεφάλι τοὺς σκυμμένο ἀπ' τὴ βαθιὰ κατάνυξι οἱ γυναῖκες, διπλώνονται στὴ γνώριμή τους θέσι, πίσω στὸ γυναικεῖο. Καὶ πότε - πότε μὲ ἱεροπρέπεια τοὺς ὀφθαλμοὺς τοὺς προσηλώνουν, στοὺς χρυσοστέφανους τῶν ἁγίων, εἰς ψυχολογικὴν κατάστασιν ἐκδηλησ συντριβῆς, καὶ ὑπέμετρης μεταμελείας. Εἰς ὅτι ἡ καρδιά ἐπιζητεῖ, ἐξομολόγησιν εἰλικρινή: «Ἐκ βαθέων ἐκέκραξά σοι Κύριε, συγχώρεσέ με τὴν ἁμαρτωλή· ὦ ἐπουράνιε Θεέ!!! ὁμολογῶ τὰ παραπτώματά μου».

Ἀπάνω ἀπ' τὸν γυναικωνίτη, εἶναι τὸ Νυφικό, ὅπου οἱ νεάνιδες καὶ οἱ νεαρὲς γυναῖκες κρύβουν τὴ φιλοπραγμοσύνη τους, πίσω ἀπ' τὸ περίτεχνο περίφραγμα, ποὺ 'ναι διάτρητο ἐντελῶς. Αὐτὲς φοροῦσαν παλαιότερα στὴν κεφαλή, τὸ ὑπέροχο «καλιμκιρί», πρόσεχαν ἰδιαίτερα τὸ ντύσιμό τους, δὲν χρησιμοποιοῦσαν ποτὲ ψιμύθια, καὶ εἶχανε πρόσωπο ζωηρὸ καὶ ἐράσμιο.

Ὡς πρὸς τὸ ντύσιμό τους, οἱ ἄνδρες τότε φόραγαν ἄσπρο ὑποκάμισο, κάτω ἀπ' τὸ δίμτινό τους τσπούνι, κι ἄπάνω ἀπ' αὐτὸ φοροῦσαν τὸ σουρντοῦκο.

Γιὰ παντελόνια πάντα εἶχαν, κάτασπρα σαλιβάρια, κάλτσες λευκὲς καὶ μάλλινες, μὲ ζάβες ἐξωτερικὲς. Καὶ γιὰ πατούμενα χοντρά τσαρούχια φόραγαν, μὲ μαῦρες φοῦντες τουφωτές, πού 'ταν βαριά καληγωμένα. Οἱ λευχειμόνες νέοι στὸ χωριὸ πάνω ἀπ' τὰ ὑποκάμισα, εἶχαν τὴ φουστανέλα, καὶ γιὰ καπέλο φέσι ἴσγυνο, μὲ μαύρη φούντα κρεμασμένη. Ὅλοι τους τὸν χειμῶνα, ἀντὶ γιὰ μάλλινο παλτό, ρίχναν ἄπάνω τους τὸ ταλαγάνι, πού τοὺς προφύλαγε μ' ἀσφάλεια ἀπ' τὸ κρύο καὶ τὸ χιόνι. Οἱ ἀλησμόνητοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης παρασάνταλοι, πού μάθαιναν ὀλίγα γράμματα, στὸν δάσκαλο Χαράλαμμο, σκαλίζοντας στὴν ἄμμο, καὶ πού ἀλίμονον!!! πού τώρα πιά δὲν ζοῦν, φοροῦσαν γιὰ ἐσώρουχο μιὰ ἄσπρη καμιζόλα, καὶ πάνω ντύνονταν τὸν ντουλαμά, πού 'τανε δίμτινος μὲ μακριὰ μανίκια, κι ἦταν ζωσμένοι ὀλόγυρα, στὴ μέση μὲ σχοινί.

Οἱ γυναῖκες στὸ χωριὸ, ἀντὶ γιὰ δίμτινα φουστάνια, φοροῦσαν καζάκες μακριές, πού ἔφερναν στὸν πάτω τους, ἀντὶ γιὰ ἀναδίπλωσι, δοντίτσια ἔμορφα, ἢ ὅτι τρύχαπτα καλοῦμε. Ἀπάνω ἀπ' αὐτὸ εἶχαν τὸ τσπούνι, κι ἀπὸ πάνω τὸ κοντόσι, κι ὅλα αὐτὰ τὶς ἐορτὲς τὰ σκέπαζε μὲ χάρι ἀνείπωτη, ἢ πανέμορφη φλοκάτα. Μὰ ὡστόσο οἱ πλούσιες στὴ Μόλιστα φοροῦσαν στὶς χαρὲς, φορέματα ἀπὸ φουλάρι. Τὰ περιπόδια ἦσαν κόκκινα, μὲ χρώματα πράσινα γαλάζια κι ἄσπρα, κι εἶχαν κι ὑπέροχα καγκέλια. Γιὰ ὑποδήματα φοροῦσαν «κισιολίτικα», ἦτοι, τσαρχόσυνα ἀπ' τὸ σκύτος τοῦ βοῖδιοῦ, καὶ «τιλιτίνια» στὶς γιορτὲς. Στὴν κεφαλὴ οἱ γυναῖκες τύλιγαν τὸ ὑπέροχο

«καλιμκιρί»), ένα μαντήλι με λουλούδια, επιτήδεια φκιασμένο. Κι όταν αυτό αργότερα κατήργησαν, τότε σὲ κόρυμβο διαμόρφωναν, τὰ πλούσια μαλλιά τους. Στὸ μέτωπο εἶχαν φλουριά καὶ σοῦλτες, καὶ στὴ μεσοῦλα τους τὴ δαμινή, μεγάλες κι ἀσημένιες ζάβες. Ζωνάρι κόκκινο πάντα ζωσμένες, καὶ μάλλινες κι ὄμορφες ποδιές, με λουλούδια καὶ κεντίδια.

Κάτω ἀπ' τὸ αἶσθημα τὸ τρυφερό, τῆς νοσταλγίας τῆς γενέτειρας, ἡ περιοδικὴ ἐπάνοδος τῶν χωριανῶν στὴ Μόλιστα ἀπ' τὴν ξενιτιά, κατήντησε με τὸν καιρό, ἡ πλεον προσφιλῆς συνήθεια, τῶν φιλαπόδημων Μολιστινῶν. Κι ὑπερφίαλοι ξενιτεμένοι, κατὰ τὴν πολυθόρυβον ἐπιστροφὴν τους στὸ χωριό, κάτω ἀπ' τὴν χαρακτηριστικὴν των λόρδωσιν, καὶ ἔμπλαιοι αὐτοεπαίνου καὶ ψευδαλαζονείας, δι' ἀνυπάρκτους πολλάκις ἐπιτυχίας εἰς τὴν ξένην, παρέμεναν εἰς τὸ χωριό δι' ὀλίγον καιρόν, ἐπιδιώκοντες νὰ ὑπολογίζωνται ἀπ' τοὺς ἄλλους συντοπίτες, ὡσὰν μεγαλουσιάνοι. Καὶ διήρχοντο τὸν καιρόν τους, εἰς μίαν ἄνευ ὀχληρῶν τυπικότητων φυσικὴ ζωὴ, στὸ σπίτι καὶ στὸ ὑποστατικό τους, διοργανώνοντας με ἄλλους κυνηγέσια ἢ πολυποίκιλες διασκεδάσεις, ποὺ οἱ κάτοικοι στὴν τοπικὴ τους γλῶσσα, ὀνόμαζαν ζιαφέτια.

Σ' αὐτὰ τὰ γλεντοκόπια στὸ βουνό, ἀτμόσφαιρα πανζουρλισμοῦ γλεντόχαρη κυριαρχοῦσε, καὶ θεωροῦνταν τὰ περίχαρα αὐτὰ συμπόσια, ἀπ' τὶς περισσότερον εὐφρόσυνες κι ἀξέχαστες διασκεδάσεις. Ἡ τάσις τοῦ Οὐρμπανισμοῦ, ἦταν ἀσήμαντος αὐτοὺς τοὺς χρόνους, κανεὶς δὲν ἤθελε νὰ γίνῃ χωραῖτης, κι ὅλοι ἀγαποῦσαν τὰ χωριά τους, ὅπου περνοῦσαν τὸν περισσότερον καιρό τους, διάγοντας βίον χαρωπὸν, ἀμέριμνον καὶ τρυφηλόν. Καὶ αἱ περίτερπναι αὐταὶ ἀναπολήσεις τῶν ἀξιέραστων στιγμιότυπων, ἐκ τοῦ

ώραίου βίου στο χωριό, πάντοτε λαθροζοῦσαν στις καρδιές τῶν φιλαπόδημων Μολιστινῶν, πού ἀντιπάλευαν γιά τή ζωή στά ξένα.

Σ' αὐτήν τήν εἰδυλλιακή παλαιά ἐποχή, οἱ ὑψηλές κοινωνικές ἀρετές, τῆς ἀνοχῆς καί τῆς προσήνειας, ὡς καί τῆς πίστεως τῆς καλῆς, ἦταν σέ γενική ὑπόληψι, κι ἀντίθετα ἡ ἀντικοινωνική ἐκδήλωσις τῆς μισαλληλίας, σπάνια ἂν ὄχι ἄγνωστος.

Ὡς πρὸς τήν μάθησιν, οἱ κάτοικοι στή Μόλιστα γνωρίζουν γράμματα ἀρκετά, καί ἡ εὐκολομάθεια εἶναι ἓνα ἰδιαίτερο χαρακτηριστικό, τῶν ὄρεινῶν κατοίκων τῆς Κονίτσης.

Στοὺς ἀξέχαστους αὐτοὺς καιροὺς, ἐπίφθονοι ἐπαινοθῆρες ὡς καί δοξομανεῖς ἀποδημόφιλοι, προκλητικὰ συναγωνίζονταν, τὸ ποιὸς θὰ φτιάσῃ στο χωριό, τὸ μεγαλύτερο καί ἐπιβλητικότερο ἀπ' τοὺς ἄλλους σπίτι. Καί ξόδευαν τεράστια ποσά, γιὰ ἐντυπωσιακές οἰκίες στοὺς πατρογονικούς τοὺς ἅγιους τόπους, πού τὸ αἶσθημα τῆς ἀσφάλειάς τοὺς ἀπαιτοῦσε, νά 'χουν βαριόπορτες γερές, παράθυρα μὲ σιδερέιες διπλά, καί πολεμίστρες στὶς γωνιές μ' ἀντιτοίχους δυνατούς, κι ἀκόμα κοκκιδόστικτα ἀγγωνάρια, διὰ τὸ χαρακτηριστικὸ τῆς φυσικῆς ὑπερηφάνειας, τῶν δοξοχαρῶν μετοίκων.

Ἄλλοι ἐπίσης, ὀψίπλουτοι ἀποδημοπλάνοι, κι εὐδαίμονες καυχηματαῖοι, ποικίλες κάμναν δωρεές, φτιάχνοντας δρόμους καί τοιχώματα, βρύσες, σχολεῖα καί ξωκλήσια, πρὸς χάριν κυρίως τῆς μετακόσμιας ἀπόλαυσης τοῦ θέλγητρου τῆς ὑστεροφημίας, ἢ τῆς διευθέτησης τῆς ὑπόθεσής τοὺς, στάς νήσους τῶν μακάρων. Συνηθισμένη ἦταν ὡσαύτως, κι ἡ ἀφιέρωσις εἰκόνων στὶς ἐκκλησιές καί στά ξωκλήσια, πού κατέστη μὲ τὸν χρόνον, ἡ πλέον ἀ-

ξιοσέβαστη συνήθεια, ἀπ' τοὺς ἐκκλησιόφιλους ἀποδημό-
πλανους. Καὶ κάτω ἀπ' τὸ αἶσθημα τῆς εὐπιστης προσ-
δοκίας, καὶ τῆς μακάριας ἀντίληψης, τῆς ἀναγραφῆς τῶν
ὀνομάτων τους, στοὺς οὐρανίους θόλους!!! εὐλαβικὰ προσ-
μέναν οἱ εἰκονόφιλοι ἀφιερωταί, τὴν ἐπαλήθευσι εἰς τὴν
μεταθανάτια ζωή, τοῦ κάπως σκωπτικοῦ motto πού δύ-
ναται κανεῖς νὰ ἀναγνώσῃ, σὲ μιὰ ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ:

«Χαίρετε,
ὅτι, τὰ ὀνόματα ὑμῶν
ἐγγράφη ἐν τοῖς οὐρανοῖς».

Ἄλλη ἐπίσης γοητευτικὴ κοινωνικὴ ἐκδήλωσις στὴ
Μόλιστα, πού ἀπέπνεε αἶσθημα βαθὺ καὶ ἡδύ. ἦταν κι οἱ
ἐπισκέψεις στὶς γιορτές, στὰ σπίτια τῶν ἐορταζόντων, ὅτε
μετὰ ἀπ' τὴν ἐκκλησιά, ὅλοι οἱ χωριανοὶ μὲ κεφαλὴ παπὰ
καὶ ἐπιτρόπους, τραβοῦν στὰ σπίτια πού γιορτάζουν.

Ὅλα ἐκεῖ, εἶναι ἔτοιμα συγυρισμένα, τοὺς ἐπισκέπτες
νὰ δεχθοῦν οἱ οἰκεῖοι, καὶ προσηνεῖς χρυσοκυρὲς στὰ γιορ-
τινὰ ντυμένες, φιλόφρονα ὑποδέχονται τοὺς συγγενεῖς καὶ
ξένους, πού καταλήγουν στὸν ὄντά.

Οἱ εὐχὲς δίνουν καὶ παίρνουν, κι ὅλοι στρογγυλοκά-
θονται τριγύρω στὶς καρέκλες, ὡς καὶ σ' ὠραίους κανα-
πέδες. Πρῶτα σερβίρεται ρακί, σὲ παγούρια μολυβένια,
κι ὅλοι πίνουνε ρουφώντας ἀπ' τὴν ἴδια σαλερίτσα, εὐχό-
μενοι ταυτόχρονα: «χρόνια πολλά», στὸ πρόσωπο πού ἐ-
ορτάζει. Μετὰ προσφέρεται λουκούμι, κι ἐτοιμάζεται κα-
φές. Τότε ἀρχίζουν τὰ ὄργανα, τερπνὰ νουμπέτια νὰ βα-
ροῦν, κι ὅσοι ἐπισκέπται ἐπιθυμοῦσαν, στῆναν εὐθὺς βρα-
χὺ χορό. Μὰ ὅμως πολὺν καιρὸ δὲν ἔχουν, στὸ σπίτι νὰ
σταθοῦν οἱ ξένοι, φεύγουν σὲ λίγο ἀπὸ κεῖ, εὐχόμενοι καὶ
πάλι, καὶ σ' ἄλλο σπίτι κατευθύνονται, νὰ πᾶν νὰ εὐχη-

θοῦν κι ἐκεῖ. Αἱ ὑπέροχοι αὐταὶ φιλικαὶ ἐκδηλώσεις καὶ κοινωνικὲς φιλοφρονήσεις στὶς ὀνομασίες, ἦσαν πλήρεις θεσπέσιου καὶ δυνατοῦ θελγήτρου, καὶ διατηροῦσαν ζωηρὸ καὶ ζωντανό, τὸ αἶσθημα τῆς κοινωνικῆς κι εὐγενικῆς φιλίας, στὴν πρόσχαρη μικρὴ κλειστὴ κοινωνία τοῦ χωριοῦ μας.

Καὶ ἄλλη μιά, συνδεδεμένη μὲ τὴν ἐκκλησία κοινωνικὴ μὰ καὶ θρησκευτικὴ ἐκδήλωσις στὴ Μόλιστα, κατέληγε στὰ Θεοφάνεια, σ' ἓναν πολὺ χαριτωμένο μὰ κι ἰδιαίτερα ἐπιτήδειο τρόπο ἐξοικονόμησης λαδιοῦ, γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς ἐκκλησιᾶς τοῦ "Αἱ-Νικόλαου. Εἰς τὴν πατροπαράδοτη αὐτὴ γιορτὴ τῶν Θεοφάνειων, ἐκθέτουν οἱ ἐπιτροποὶ σταυροὺς καὶ εἰκονίσματα, γιὰ τὴν παραλαβὴ τους ἀπ' τοὺς χωριανούς, στὸ σπίτι τους γιὰ ἓνα χρόνο.

Σ' αὐτὴν τὴ φιλοθύρβη πλειοδοσία, ἀγιόφιλοι ἀφιερωταί, καὶ ταλαντοῦχοι παρεπίδημοι, εἰς τὸ εὐφάνταστο σκορδίνωμά των, πεισματικὰ ἀντικτυπῶνται, προσφέροντας χρῆμα καὶ ἔλαιον, περσσότερο ὁ ἓνας ἀπ' τὸν ἄλλον, πρὸς χάριν τῆς ἀπόκτησης κυρίως τοῦ σταυροῦ, ἢ μιᾶς εἰκόνας τῆς προτίμησής τους. Συνήθως στὸ χωριό, τὸ λάδι ποὺ προσφέρονταν, ἀπ' τοὺς δοξόχαρους ἐλεοδότες, γιὰ τοῦ σταυροῦ τὴν ἄξια ἀπόκτησι, ξεπερνοῦσε τὶς πενήντα ὀκάδες. Κι αὐτὸς ποὺ παίρνει τὸ σταυρό, γιὰ ἓνα χρόνο τὸν κατακρατᾷ στὸν οἶκο του μ' εὐλάβεια, δίπλα ἀπ' τὰ εἰκονίσματά του. Καὶ τὸ ἴδιο βράδυ εὐφρόσυνο στὸ σπίτι του λαβαίνει χώρα, μὲ βιολιὰ καὶ μὲ τραγούδια, μεγάλο γλεντοκόπι. Κι ὅλοι οἱ ἄλλοι χωριανοὶ τὸν συγχαίρουν καὶ τὸν ἐπαινοῦν, γιὰ τὴν ἀπλοχεριά του πρὸς τὴν ἐκκλησιά.

"Ἄλλη, ἐπίσης χαρούμενη γιορτὴ στὴ Μόλιστα εἶναι ὅταν στὶς δεκατέσσερις τοῦ Σεπτεμβρίου, στὴν ἐκκλησιά

οἱ ἐπίτροποι μοιράζουσι ὄκιμο, μικρὰ κλωνίδια μυρωδάτα, στοὺς φιλόθρησκους κατοίκους.

Κι ἀκόμα πιὸ χαριτωμένη ἐκδήλωσις, στὸ ὁμορφοχωριό, πού ἔχει σχέσι καὶ μὲ τῆς ἐκκλησιᾶς τὸ πατριμόνιο, εἶναι ὅταν δυὸ - τρεῖς γιορτὲς τὸ χρόνο, οἱ νεάνιδες ὄλες μαζί τραβοῦν — ἀφοῦ τὸ ἔθιμο τὸ θέλει — γιὰ νὰ δουλέψουν δωρεάν, στὰ κτήματα τοῦ βακουφιοῦ.

Ἄπ' τὸ πρωὶ κατηφορίζουσι χαρούμενες καὶ γελαστὲς οἱ νέες, στ' ἀμπέλια καὶ στὰ ἄλλα κτήματα πού διαφεντεύει ἡ Ἐκκλησιά. Ἐργάζονται ἐκεῖ ὅλη τὴ μέρα, καὶ πρὶν μουχρώσει ἀνεβαίνουν μὲ χαρὲς καὶ μὲ τρικουβία, στὸ μεσοχώρι τοῦ χωριοῦ. Καὶ τὰ βιολιά κάτὰ στ' ἀλώνια, μὲ ἐντολὴ τῆς ἐκκλησιᾶς, τίς νεαρὲς προὔπαντοῦσαν. Κι ἀντιβαραίνοντας φαιδροὺς λαϊκοὺς παροπούς, τραβοῦσαν στὸ χωριό. Στὸ μεσοχώρι τότε στήνονταν, χορὸς ζωηρός, τερπνὸς τρικούβετος, ὅλη τὴ νύχτα ἀσίγαστος. Κι ἀπ' τὰ ὑπόγεια τῶν κελαριῶν τῆς ἐκκλησιᾶς, ἀπ' τίς καροῦτες καὶ τοὺς κἀδίους ἀδιάκοπα μοιράζονταν, ἐξαίρετο παληὸ γλυκὸ κρασί, στὶς νέες πού δουλέψανε τὴ μέρα στὰ βακούφια.

Ἡ ὑπεροχὴ αὐτὴ συνήθεια ἦταν ἀπ' τίς περισσότερην περίτερπνες κι ἐντυπωσιακὲς στὴ Μεσαριά, καὶ μὲ ἰδιαίτερη λαχτάρα καὶ συγκίνησι τὴν ἀνέμεναν οἱ νεαρὲς, πρὸς χάριν τῆς ἀπόλαυσης, εὐθυμῆς διασκέδασης, μὲ τὰ λαλούμενα τοῦ τόπου.

Καὶ τελειώνοντας τὴν παράθεσι τῶν ἐράσμιων ἐορταστικῶν συνηθειῶν στὴ Μόλιστα, δὲν ἀπολησιμονοῦμε καὶ τὸ περίχαρο ἐπεισόδιο, ὅταν στὶς ἔξῃ τοῦ Αὐγούστου, τὴν ἡμέρα τοῦ Ἁγίου Σωτῆρος, ὁ βλεπάτορας τοῦ χωριοῦ, σύμφωνα μὲ μιὰ παληὰ συνήθεια, καὶ μ' ἐντολὴ ἀναντίρρητη τῶν πρόκριτων καὶ τῶν ἐπίτροπων, σταφύλια πού παρ-

δάλισαν στ' ἀμπέλια μαζεύει στὸν τορβά του. Στὸ χωριὸ τὰ μεταφέρει ἀμέσως καὶ σ' ἓνα κάνιστρο βαλμένα, στὴν ἐκκλησιὰ τὰ προσκομίζουν, ὅπου ὁ παπὰς τὰ εὐλογεῖ. Καὶ στὴν ἀπόλυσι τῆς ἐκκλησιᾶς, ὅλος ὁ κόσμος στὸ χαγιάτι, περίχαρα προσμένει ἓνα τσαμπὶ νὰ λάβῃ, ἢ ὅτι ἐκεῖ καλοῦν φτερούδι, ἀπὸ τὰ χέρια τῶν ἐπίτροπων.

Οἱ θεσπέσιες αὐτὲς παληές συνήθειες, πού 'ναι περιρρυτες μὲ αἴσθημα βαθὺ καὶ ἠδύ, ἐκ τοῦ ὑπαίθριου ἀγροτικοῦ μας βίου στὸ χωριό, παντοτινὰ στὸ λογισμό μας λαθροζοῦν, κι αἰώνιες κι ἀθάνατες καὶ στὶς καρδιές μας παραμένουν.

Ἡ ἀχρηματία σ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴ τῆς Κονιαροκρατίας καὶ τῆς ἐσώστροφης οἰκονομίας τοῦ χωριοῦ, ἦταν καταφανής· ἐκτὸς ἀπ' τ' ἀρχοντόσπιτα, σὲ ὅλα τὰ βαλάντια, ἐλάχιστα χρήματα κυκλοφοροῦσαν καὶ ἡ νομισματικὴ κλίμακα ἦταν ἡ Τούρκικη λίρα τὸ μεντζίτι ἢ ἀργυρό, τὸ δίγροσο γρόσι κι ὁ παράς. Μὰ ὡστόσο δὲν ἔλειπαν ἀπ' τὶς συναλλαγές, καὶ τὸ εἰκοσόφραγκο ἢ ναπολέονι κι ἡ λίρα ἢ Ἀγγλική. Ἔτσι ἡ τάσις τῶν κατοίκων νὰ παράγουν ἀπὸ μόνοι τους, ὅλα τὰ ἐπιτήδεια γιὰ τὴ ζωὴ, ἦταν ἀπόλυτα δικαιολογημένη, κάτω ἀπὸ τέτοια κοινωνικὴ καὶ οἰκονομικὴ ὀργάνωσι.

Ἡ δεκάτευσις τῶν ἐπιχώριων ἀγαθῶν, τὰ ὅποια μὲ τόσον κόπον καὶ προσπάθειαν συνέλλεγον οἱ καλλιεργηταί, καταντοῦσε καταθλιπτικὸν καὶ βασανιστικὸν ἄγχος, κι ἐνίοτε οἱ Τούρκοι σὲ ἄμεση συνεργασία μὲ τοὺς ὀξύχολους χωρεπιτρόπους παραφέντες, καὶ τὸν Μουχτάρη τοῦ χωριοῦ, φυλάκισαν φτωχιές κι ἀνήμπορες γυναῖκες, γιὰτὶ δὲν εἶχαν χρήματα γιὰ νὰ πληρώσουν κάθε χρόνο, στὸν Ταξιντάρη τὴ στρατολογία, πού ἦταν ἡ πιὸ ὀλέθρια καὶ βαριὰ φορολογία, γιὰ τὰ βαλάντια τὰ πενιχρὰ τῶν χω-

ριανῶν στὴ Μόλιστα. Καμιὰ ἐπιείκεια δὲν χωροῦσε, στὸν φόρο τῶν πολεμιστῶν.

Κι ὥστόσο!! τὸ ἀτύχημα τῆς φτώχειας, δὲν ἦταν καὶ τόσο ὀδυνηρό, μιὰ πού ἡ ἀχρηματία ἦταν σχεδὸν καθολική, σὲ ὅλα τὰ πουγγιά. Οἱ σχέσεις ἀνάμεσα στοὺς χωριανούς, ἦσαν περισσότερο φιλόφρονες κι ἀσπάσιες, ἀπ' ὅτι στὴ σημερινή μας ἐποχή, τῆς πλαστῆς ἐμφάνισης τῆς ἀρετῆς, ἀφοῦ ἐξὸν ἀπὸ τὰ ἄλλα εἶχαν, ἀπὸ κοινοῦ ν' ἀντιπαλέψουν: τὴ φτώχεια, τὴν ἀνέχεια, τοὺς ληστοκλέφτες, τὶς θεομηνίες, καὶ τὸ βαρὺ ζυγὸ τῶν Τούρκων.

Σ' αὐτοὺς τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας, διάχυτο ἦταν σ' ὅλα σχεδὸν τὰ σπίτια, τὸ αἶσθημα τῆς βαθείας πενестείας, καὶ τὰ μικρὰ τῶν οἰκογενειῶν παιδιὰ, διὰ διάπικρου χαμόγελου καὶ τρυφεροῦ γλυκεροῦ βλέμματος, ἐκύπττων τὰς μητέρας των εἰς τὰ περίλυπά των πρόσωπα, τὶς τρικυμίες τῆς ζωῆς των ν' ἀπαλύνουν, διὰ τοῦ ὅτι θὰ ἠδύναντο κι αὐτὰ, δι' οἰασδήποτε βοηθητικῆς των ἐργασίας, στὰ ἵππουρα καὶ στὰ χωράφια, τὰ βάρη τους ν' ἀνακουφίσουν. Ἡ ὑπερβολικὴ φτώχεια, συνήνωνεν ἀκόμη περισσότερο τὰ μέλη τῶν οἰκογενειῶν, κι ἀθάνατα αἰσθήματα γενιόνταν στὶς ψυχές τῶν παρασάνταλων στὴ Μόλιστα, πού θέρμαιναν τὶς αἰσθηματικὲς καρδιές τους, ὅπου γενιόνταν δημιουργικὲς ιδέες, γιὰ πολυποίκιλες προσπάθειες κι αὐτοὶ νὰ καταβάλουν, ν' ἀνακουφίσουν καὶ βοηθήσουν τοὺς δύστυχους γονεῖς των.

Ἔτσι βλέπουμε τοὺς μικροὺς γαυριάδες, ὅταν δὲν ἔπαιζαν στὸ μεσοχώρι, νὰ βρίσκωνται στὸν «Τράφο», κόβοντας ἀγκαλιές κλαδί, καρύδια νὰ μαζεύουν, ξύλα νὰ φέρνουν φορτωμένοι, καὶ κάθε ἄλλη ἐργασία κάμνοντας, τὸ σπίτι νὰ συνδράμουν.

Τὸ βαθὺ συναἶσθημα τῆς συμπαράστασης καὶ τῆς

γειτονικῆς φιλίας, ἦταν ὡσαύτως σ' ὑψηλὸ βαθμὸ, κι ἐπισφραγίζονταν διὰ τῆς πρόθυμης συμμετοχῆς τῶν γείτονων εἰς τὴν κοινὴν προσπάθειαν, ὅταν τὸ ἀπαιτοῦσε μιὰ πολύμοχθη ἐργασία. Κι ἀποταχιά κατέφθαναν οἱ ἀργατίνες στοὺς ἀγρούς, ἐνῶ ἡ οἰκοκυρὰ προσκόμιζε κοντὰ στὸ δεῖλι στοὺς ἀγρούς, γεῦμα ταβὰ ψωμί, φαῖ, νὰ φᾶν οἱ κουρασμένες.

Μιὰ ἄλλη ἀξιοσημείωτη συνήθεια στὸ χωριό, ἦταν ν' ἀφήνουν οἱ γεννήτορες μετὰ τὸν θάνατόν των, ὀλίγα ρεάλια στὰ παιδιὰ τους, πού μάζεψαν μὲ τόσον κόπον, γι' ἀντιστήριγμα τῆς ὑστερνῆς ζωῆς, καὶ πιθανὰ κατακτυπήματα ἐκ τῆς ἀντίρροιας τῆς τύχης, στὸ ἀναγύρισμα τοῦ βίου.

Ἡ ἐντροπαλότης στὶς νεάνιδες, πού ὑπανδρεύονταν πολὺ μικρές, καὶ πού ἐξ αἰτίας τῆς ἀγνοίας των ζοῦσαν κάτω ἀπ' τὸ ἀπατηλὸ προαίσθημα, δι' εὐάρεστον καὶ εὐδαίμονα βίον, ἦταν διάχυτος στὰ πρόσωπά τους.

Ἡ ρραβωνίζοντο αὐτὲς συνήθως ἀπὸ τὰ παιδικὰ των χρόνια, κι ἀντιμετώπιζαν μὲ ὑπομονὴ καὶ ἐγκαρτέρησι, καθὼς καὶ τὸ ξενέφρισμα εἰς τὶς ἀγροτικὲς καὶ οἰκειακὲς δουλειές, καὶ τὶς ὀξύθυμες παραφορὲς ἀπ' τὰ πεθερικά τους, στὸ σπίτι τοῦ ἀνδρός των.

Και μιὰ πού καταλήξαμε εἰς τὴν ὑπόθεσι τοῦ γάμου, δικαιολογημένον εἶναι νὰ περιγράψουμε μιὰ γαμήλια τελετὴ, τῆς παληᾶς αὐτῆς ἀλησμόνητης ἐποχῆς, στὸ εἰδυλιακὸ καὶ γραφικὸ χωριὸ τῆς Μόλιστας.

Ο ΓΑΜΟΣ

Στὸ ἀντισκίρτημα τῆς τρυφερῆς καρδιάς, καὶ στὴν ἀντίλαμψι τῶν φλογερῶν ματιῶν, κάποιας μικρούλας στὸ χωριό, τεκμήριον συγκατάθεσις, διὰ τὸν ἐκλεκτὸν της, κάποιον ἐρωτόφιλο παλικαράκι κι αὐτὸ μὲ τὸ δικό του ὠραῖο τρόπο, στὴ νέα εὐθύς θὰ ὑποδηλώσῃ, πὼς τὸ ἐγκάρδιο ἀγνό της αἴσθημα, δὲν ἔμεινε ἀναπόκριτο.

Κι ὡς οἱ γεννητόρες, τῶν ἐνδιαφερομένων στὸν ὑμέναιο σκαρφιστοῦν, ὅτι τ' ἀθάνατο καὶ τρυφερὸ συναίσθημα τῆς ἀνταγαπῆς, τῶν παιδιῶν των τίς καρδιές θερμαίνει, ἔρχονται ἀμέσως σ' ἐπαφὴ καὶ συζητοῦν, γιὰ τὴν περίπτωσηι τῆς ἔνωσης τῶν νέων.

« Ἀγαπημένε, φώναξέ με! δυνατὰ φώναξέ με!

Μὴ μ' ἀφήνης νὰ στέκω στὸ παράθυρο τόση ὥρα,
στὶς γέρικες δενδροστοιχειῖες μὲ τὰ πλατάνια
δὲν ἀγρυπνᾷ πιά τὸ βράδυ.

Ἔχουν ἀδειάσει.

Κι ὅπως δὲν ἔρχεσαι πιά, στὸ νυχτωμένο σπίτι
μὲ τὴ φωνή σου νὰ μὲ κλείσης,

ημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

‘Η άγρια Δεμονχί.

ἀπὸ τὰ χέρια μου ἔξω, μὲς στοὺς κήπους
τοῦ σκοτεινοῦ γαλάζιου
θα διαχυθῶ. . .»

Συνήθως στὸ χωριό, οἱ νέοι ἀρραβωνιάζονται, ἀπὸ τὰ σχολικά τους χρόνια, καὶ γιὰ πολλές νεάνιδες, ποὺ ἀκόμα δὲν προσήγγισαν, στὰ δέκα τους τὰ χρόνια, ἢ ἐκλογή τοῦ ὑποψήφιου γαμπροῦ, μὲ περίσκεψι ἔχει γίνεαι ἀπ' τοὺς γονεῖς των, ἀπ' τὰ πρίν. Τὰ κοριτσόπουλα παντρεύονται συνηθισμένα, ἀπὸ τὰ δεκατέσσερα ἕως τὰ δέκα ὀχτώ τους χρόνια. Κι ἐκεῖνο ποὺ σ' αὐτὲς ἀπ' τοὺς ἐνδιαφερόμενους συντρόφους των, περσσότερο ἐκτιμοῦνταν, ἦταν ἢ ἐργατικότητα, ἢ ὑπομονή καὶ ἢ ὑπέροχὴ τους δυνατότητα, μὲ τὰ ἐξαίρετα χαρακτηριστικά των, ποὺ θα μπορούσαν νὰ ἐμπνεύσουν, διάπυρη ὄρμη. Οἱ νέοι ποὺ στὸ χωριὸ κατέληγαν γαμπροί, ὅπωςδὴποτε ἦταν μεγαλύτεροι στὴν ἡλικία ἀπ' τὶς κοπέλες, μιὰ ποὺ αὐτὸ ἀπ' ὅλους θεωροῦνταν, σὰν ὀλωσδιόλου ἀπαραίτητο, στὴν σταθερότητα τοῦ γάμου.

Καὶ παρθενοχάρες νεάνιδες, σὰν ἀρχισαν ἤδη ν' ἀποκτοῦν κάποια αισθαντικότητα στὸ σέξ, κατάπληκτες μαθαίνανε, ἀπ' τοὺς πολὺπειρους γονεῖς των, πὼς ἦσαν κιόλας μνηστευμένες. Καὶ παρ' ὅλον ὅτι στὴν ὅλη ὑπόθεσι ἢ γνώμη τῆς ἐνδιαφερόμενης, ἦταν συνήθως ἡσσονης σημασίας, μιὰ ποὺ αὐτόγνωμες δὲν ἦταν, ὡστόσο, κάτι ἤξερε διὰ τὸν σύντροφό της. Ἐτσι ἀντίρρησις δὲν προεβάλλετο ἀπ' τὶς τρυφερίτσες, ἀφοῦ ἄλλωστε κι ἢ ἀρετὴ τῆς ὑπακοῆς, στὴν παληὰ αὐτὴ ἐποχὴ, ἦταν σὲ γενικὴ ἐκτίμησι, καὶ τ' ἀντιμίλημα ἢ ἢ δυσπείθεια ὀλωσδιόλου ἄγνωστη, ἂν ὄχι σπάνια ἐκδήλωσι στὴ συμπεριφορὰ τους. Μὰ στὴν περίπτωσι, ποὺ ἢ ἔνωσις τῶν νέων δὲν ἦτανε

σχεδιασμένη, ἀπ' τοὺς γεννήτορες τους ἀπ' τὰ πρὶν, μιὰ ἄλλη δυνατότητα ἐπαφῆς καὶ γνωριμίας τῶν νεάνιδων, ὡς καὶ τῶν νέων τοῦ χωριοῦ, ἐκτὸς ἀπ' τὴ συντροφικότητα καὶ τὴ συνεργασία στοὺς ἀγρούς, ἦταν καὶ τὰ ὀλόχαρα γλεντοκοπήματα, στὶς γιορτὲς στὸ μεσοχώρι, ὅπου στὸ προανάκρουσμα τῶν βιολιῶν καὶ τῶν κλαρίνων, οἱ καρδιές τῶν χωριανῶν ἀντισκιρτοῦσαν, κι ὅλοι οἱ σεβνταλῆδες γλεντοκόποι κατηφόριζαν σισταρισμένοι, στὴν πλατεία γιὰ τὸ γλέντι.

“Ὅπου ἐκεῖ, στοὺς ὀλόγυρους στροβιλισμούς τους, στὸ χορὸ στὸ μεσοχώρι, φιλοθόρυβοι κι ἀπόκοτοι, τολμηταὶ χαροκόποι, κάτω ἀπ' τοὺς ἀπαράβλητους γοητευτικούς τους ἀκκισμούς, ἢ τὰ ἐρωτικὰ τεχνάσματά τους, θὰ μποροῦσαν εὐκολώτερα ν' ἀποπλανήσουν τὴν καρδιά, κάποιας φιλάρεσκης κι ἀξιέραστης ξανθούλας, μιὰ χωριανὴ νὰ ξελογιάσουν, καὶ μὲ ἀσφάλεια νὰ τῆς ἀνάψουν τὴ φλόγα τῆς βαθιᾶς κι ἀσίγαστης ἀγάπης, καὶ τὴν ψυχὴ τῆς νὰ θερμάνουν μὲ τ' ἀπαράμιλλο καὶ πλῆρες προσδοκιῶν θεσπέσιο φίλτρο τῆς ἐρωτικῆς μαγείας, ποὺ ἂν ἦταν ἀμοιβαῖο, συνήθως κατέληγε στὸ γάμο.

«Σοῦπα ἐρωτικὰ λογάκια,
φέματα. . . στὰ χωρατά,
καὶ στὰ δίχτυα σου μονάχος
πιάστηκα. . . μὲ τὰ σωστά!»

Ὁ ἔρωτας, σχεδὸν ἐθεωροῦνταν στὸ χωριό, τοὺς παληοὺς αὐτοὺς καιροὺς, σὰν ἀσυγχώρητη ἁμαρτία. Αὐτὴ ἦταν ἢ δογματικὴ συμβατικὴ ἠθικὴ, ποὺ εἶχε ἀναντίρρητα καθιερωθῆ, ἀπ' τοὺς πικρόχολους ἐκπρόσωπους τῆς καθιερωμένης τάξης, καὶ τοὺς ἐσώστροφους ἐπίτροπους καὶ παρεπίτροπους.

Ἐκεῖνοι ποὺ σέβονταν τὸ ἔθιμο, κι ἀδιαμαρτύρητα δεχόντανε ἀπαγορεύσεις κι ἐπιφυλάξεις, καὶ ποὺ ἦτανε συνήθως περσσότεροι ἀπ' τοὺς ἄλλους, εἶχανε συνταχθεῖ ἀπ' ἀμάθεια ἢ ἀγνοια, ἢ ἀπ' ἀνόητη προσήλωσι στὰ καθιερωμένα, μὲ τὸ κόμμα τῶν φωτοσβεστῶν, καὶ υἰοθετοῦσαν μιὰ στάσι ἀπόλυτα ἐχθρική, ἀπέναντι στὸ σέξ, μιὰ ποὺ ἢ λογική κι ἢ φυσική τους ἐξυπνάδα ἦταν ἀναιμική. Ἔτσι αὐτοὶ ἀπὸ τὴ στέρησι τῆς σεξουαλικῆς παρόρμησης, καὶ τοῦ ἀθάνατου ἐρωτικοῦ αἰσθήματος, κατήντησαν ἐγωπαθεῖς κι ὑποκριταί, κι ἀκόμα ἐπλημμύρισαν τὸ λογισμό καὶ τὶς καρδιές τους, μ' ἀνωμαλίες καὶ ἀσθένειες ψυχροπνευματικές καὶ ἠθικές, μ' ἀποτέλεσμα νὰ δηλητηριάξουν μὲ τὴ στάσι καὶ τὴ συμπεριφορὰ τους, τὴ χαρῶπὴ καὶ φιλικὴ ἀτμόσφαιρα, τῆς μικρῆς κοινωνίας τοῦ χωριοῦ. Σὲ τέτοιους ἀνεπιθύμητους κι ἀσυμπαθεῖς στὴν κοινωνία χαρακτῆρες, ποὺ ἦταν ἀνίκανοι ἐντελῶς γιὰ σχέσεις αἰσθηματικές, δικαιολογημένη θάταν τότε ἡ ὑπόμνησις, τῶν ὑπέροχων ὠραίων στίχων τοῦ ἀνωνύμου ποιητῆ, ποὺ ταιριάζαν στὴν περίπτωσί τους.

«ὦ! ἔρωτα πόσο σ' ἀδικοῦν ἐκεῖνοι ποὺ λένε
πὼς ἡ γλύκα σου εἶναι πικρὴ.

Ἐνῶ ὁ καρπός σου εἶναι τέτοιος
ποὺ τίποτα δὲν εἶναι πιὸ γλυκό».

Κι εὐτυχῶς ποὺ οἱ ἐνδιαφερόμενοι στὸ σέξ, παντρευόνταν στὸ χωριό, σὲ πολὺ μικρὴ ἡλικία, ἔτσι τὰ θλιβερὰ ἀποτελέσματα τῆς ἠθικῆς ποὺ παραδέχονταν πάνω στὸν ἔρωτα, δὲν ἦσαν καὶ τόσο ὀδυνηρά. Μὰ στὸ χωριὸ τῆς Μόλιστας ὑπῆρχαν, κι οἱ ἐξάριετοι ἐκεῖνοι χαρακτῆρες, ποὺ ἀπὸ μόνοι τους υἰοθέτησαν, μιὰ στάσι περσσότερο φιλελεύθερη καὶ προοδευτική, ἀπέναντι στὸ libido, ποὺ τὸ

θεώρησαν ἀναμφισβήτητα, ὡσάν τὸ περισσότερο ἐκτιμώμενο στοιχεῖο τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς. Αὐτοὶ ἦσαν ὀλιγώτεροι, μὰ ὥστόσο φωτεινὰ μυαλά, κι ἦσαν συντεταγμένοι μὲ τὸ κόμμα τῆς προόδου, ἂν εἶχαμε τὴ δυνατότητα νὰ τοὺς συντάξουμε σὲ κόμματα, γιὰ νὰ διευκολύνουμε τὴ σκέψι μας.

“Ὅλοι οἱ πρόοδοι στὸ χωριὸ προῆλθαν ἀπ’ αὐτοὺς τοὺς τελευταίους. Αὐτοὶ δέχτηκαν τὴ δογματικὴ συμβατικὴ ἠθική, πὺ καθιέρωσαν κακοποιὰ κι ἠλίθια στοιχεῖα, ἀπ’ τοὺς φιλόρχαιους καιροὺς, μὲ εἰρωνικὸν μειδίαμα, καὶ ἐμιμήθησαν στὸ βίο τους τὴ συμπεριφορὰ τῆς φύσης, πὺ μὲ σαφήνεια τοὺς ὑποδήλωνε, πὺς ὁ ἔρωτας εἶν’ ἡ ζωὴ τῆς γῆς. Σ’ αὐτοὺς τοὺς προοδευτικὸς στρατοκόπους τοῦ χωριοῦ μας, πὺ ὑπῆρξαν ὑπηρέται τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ πὺ τὸ λογικὸ τους συνέπλεε μὲ τὸ συναίσθημα, δὲν θάταν ἄσκοπο νὰ μὴν ἀφιερωθοῦν, οἱ ἀθάνατοι ὡσάύτως στίχοι, τοῦ ἐμπνευσμένου ποιητῆ.

«Ὁ ἀληθινὸς ἔρωτας· μιὰ ἄσβηστη εἶναι φλόγα
πὺ καίει αἰῶνια μὲς στὸ πνεῦμα,
ζωντανὴ πάντα, ποτὲ νεκρὴ καὶ παγωμένη
πάντα πιστὴ στὸν ἑαυτὸ της».

Ἔτσι κάτω ἀπ’ τὴν ἠθικὴ πάνω στὸν ἔρωτα, πὺ εἶχε διαμορφωθεῖ στὴ Μόλιστα, ὅπως καὶ σ’ ὅλα τὰ χωριά, ἡ ὑπόθεσις τῶν ἐνδιαφερόμενων στὸ σέξ, καταντοῦσε αὐτόχρομα τραγικὴ.

Τὸ δέλεαρ τῆς ἐρωτοληψίας ὑπῆρξεν στοὺς παληοὺς αὐτοὺς καιροὺς, ἀνίσχυρον κίνητρον, καὶ παρ’ ὅλες τὶς ὀχληρὲς παραινέσεις τῶν νέων, δι’ ἐρωτικὸν τι ἐπεισόδιον, ἢ περιπαθῆ διαβεβαίωσιν, ἐλάχιστες ἦσαν οἱ παραχωρήσεις τῶν νεάνιδων, στοὺς νέους συντοπίτες.

Οί δυνατότητες νὰ ἀπολαύσουν οἱ ἐνδιαφερόμενοι τὸ θέλγητρον τῆς ἀθέμιτης!! σχέσης, ἦσαν ὀλωσδιόλου περιωρισμένες, καὶ οἱ ἐντροπαλὲς νεάνιδες χαμηλοβλέπουσες ἢ διὰ μορφαστικοῦ ἀποθαρρυντικοῦ προσμειδιάματος, ἔθεταν παῦλα καὶ τελεία εἰς τὴν πρωτοβουλία, τῶν θερμόαιμων ὀμήλικῶν τους.

Ἔτσι περιθώριον διὰ παράνομον ἔρωτα δὲν ὑπῆρχε στὸ χωριό, ὀλίγοι ἦσαν οἱ παράνομοι ἔρασταί, πιὸ λίγες οἱ αἰσθηματικὲς περιπέτειες, κι ἀκόμα πιὸ ὀλιγώτερα τὰ ἐρωτικὰ χρεωκοπήματα, κι ὅτι γίνονταν πάνω στὸ γάμο καὶ στὸ σέξ, καλύπτονταν μεθοδικὰ ἀπ' τὸν μανδύα τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς προσήλωσης, στὸ ἔθιμο τὸ πατρογονικό.

Εἰς τὰ χωριά μας ἐπὶ πλέον, τὰ βάρβαρα ἐγκλήματα διὰ λόγους τιμῆς!!! ἦσαν ἀγνωστα ἐντελῶς. Ἡ καλωσύνη καὶ ἡ ἀνοχὴ ἦταν διάχυτος στὴ συμπεριφορὰ τῶν χωριανῶν, κι αὐτὸ ἀναμφισβήτητα ἦταν ἐνδειξίς, ὑψηλοῦ πολιτισμοῦ.

Ὁ βίος τῶν νεαρῶν γυναικῶν, ποὺ τόσο ἐνωρὶς μετὰ τὸν γάμο τους ἀποχωρίζονταν ἀπ' τοὺς συμβίους των, ποὺ ἔτρεχαν στὴν ξενιτιὰ γιὰ νὰ κερδίσουν τὸ ψωμί τους, κατέληγε ὅπωςδὴποτε, δυσάρεστος κι ὀδυνηρός. Μὰ ὥσ-τόσο αὐτὲς χωρὶς νὰ παρεκτρέπωνται παρέμεναν παντοτινὰ πιστές, κι ἀνέμεναν ὑπομονητικὰ τοὺς φιλαπόδημους συντρόφους των, ποὺ ἀντιπάλευαν στὴν ξενιτιὰ γιὰ τὴν κοινὴ ὑπόθεσι, στὴν ἀγκαλιά τους μὲ λαχτάρια καὶ πάλι νὰ γυρίσουν.

Μ' ἂν τύχαινε καμιὰ φορὰ ἀσύνετα, κάτω ἀπ' τὰ ἀπατηλὰ τεχνάσματα ἐνὸς μαργιόλου λούμακα, ἢ ἐρωτύλου φιλογύνη, κάποια γυναίκα στὰ χωριά τὴν πίστη τὴ συζυγικὴ νὰ κηλιδώσῃ, τότε ὁ ξενοπλάνος σύζυγος, σὰν

γύριζε στο σπίτι του απ' τὰ ξένα, τὴ νόμιμη γυναίκα του ποὺ ἐκτράπηκε, πάντοτε συγχωροῦσε:

«Ἐνοχη κι ἂν εἶσαι, λίγο μὲ νοιάζει
οὔτε καὶ διόλου, αὐτὸ τὸ ἐξετάζω
ξέρω μονάχα, πὼς σ' ἀγαπῶ καθὼς εἶσαι,
κι αὐτὸ μοῦ φτάνει».

Τὸ πρῶτο σκαλοπάτι γιὰ τὸ γάμο, ἦταν ὁ ἀρραβώνας. Ἡ μάνα τοῦ ἀγοριοῦ ξεκινούσε κάποια μέρα, γιὰ τὴ μάνα τῆς κοπέλας, ὅπου ἀπερίστροφα τῆς ἀποκάλυπτε, τὸ αἶσθημα τοῦ γιοῦ της, ποὺ πύρωνε τῆς κόρης τὴν καρδιά, καὶ στὴν ἀγωνιώδη ἐρώτησι: «Θὰ μοῦ δώσης τὸ κορίτσι στὸ παιδί μου!!»

Ἄν ἡ ἀπάντησις, ἦταν αὐτὴ ποὺ θα ἀνέμενε, τότε ἔδινε ὡς δεῖγμα ἐμπιστοσύνης ἀμοιβαίας, τὰ καθιερωμένα, ἀπὸ παληά, σημάδια τοῦ ἀρραβῶνα, ἓνα μαντήλι κεντημένο, φλουρὶ καὶ δαχτυλίδι. Κι ἀργότερα σὲ διαβούλιο ὄλων τῶν ἐνδιαφερομένων, καθόριζαν μὲ φρόνησι, τὴ μέρα γιὰ τὸ γάμο, ποὺ γίνονταν συνηθισμένα μετὰ ἀπὸ δυὸ - τρία χρόνια. Στὸ μεταξὺ ὅμως, οἱ ἐπαφές τοῦ νέου καὶ τῆς νέας, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἀρραβῶνος των, ἦσαν ὀλωσδιόλου ἀνύπαρκτες, σχεδὸν δὲν βλέπονταν καθόλου. Κι ἂν τύχαινε καμιὰ φορὰ νὰ ἐπισκεφθῆ ὁ ἐρωτόληπτος μνηστήρας τὸ σπίτι τῆς ἰναμοράτας, διὰ περιπαθὲς τρυφερολόγημα, ἢ ἐρωτικὸ ἀπατηλὸ παιχνίδιον μαζί της, αὐτὴ κρυβόταν στὴ στιγμὴ ἀφιλόφρονα στὸ διπλανὸ δωμάτιο, γιὰ ν' ἀποφύγη τὴ ματιά του.

Ἡ γαμήλια τελετὴ γινόνταν πάντοτε, ἡμέρα Κυριακὴ, κι ὅλοι γνωρίζαν στὸ χωριό, μετὰ ἀπὸ εἰδοποίησι τῶν ἐνδιαφερομένων, πὼς γάμο ἔχουμε τὴν Κυριακὴ ποὺ ἔρχεται. Αὐτὸ ἀναντίρρητα ἐσήμαινε, πὼς τὴν Τετάρτη ἢ τὴν

Πέμπτη, τέσσερις μέρες πρὸ τοῦ γάμου, ὅλο τὸ χωριό, σύμφωνα μὲ τὸ ἔθιμο τὸ πατρογονικό, θὰ ξεκινοῦσαν μὲ τὶς μοῦλες, στ' ἀλαργινὸ τὸ «Βραντσινὸ» οἱ γυναῖκες, κάμποσο δρόμο μακριὰ ἀπ' τὴ Μόλιστα, πρὸς τὴν κατεύθυνσι τῆς Κόνιτσας, ξύλα νὰ κόψουν καὶ νὰ φέρουν, ὡς δῶρον γιὰ τὸ γεγονός, στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ.

Κι ἀπ' τὰ χαράματα κιόλας τῆς Πέμπτης, τὸ καραβάνι, μὲ τὰ ζῶα, μοῦλες καὶ ἄλογα γερά, κι ἀπὸ κοντὰ οἱ νεαρές, ἀνύπαντρες καὶ παντρεμένες, τραβοῦσαν πρὸς τὴ Σκάλα, χαρούμενες καὶ γελαστές, νὰ φέρουν ξύλα γιὰ τὸ γάμο.

Φαιδρὰ χασκολογώντας καὶ τραγουδώντας λαϊκοὺς σκοποὺς, ὅλο τὸ πρωινὸ τῆς μέρας, ἔκοβαν ξύλα δένδρινα, στὴ θέσι Βραντσινό, καὶ γιὰ τὸ γυρισμὸ ἐτοιμάζονταν στὸ μεσουράνημα τοῦ ἡλίου. Μὰ πρὶν κοντέψουν νάμπουν μέσα, τ' ἀπομεσήμερο τῆς ἴδιας μέρας, ὁ γαμπρὸς μ' ὁμάδα φιλική, ὅλους τοὺς γέους τοῦ χωριοῦ, καὶ τὰ λαλούμενα ἀπὸ δίπλα τους, ἔβγαναν νὰ προὔπαντήσουν χαρμόσυνα στ' ἀλώνια, τὶς ὁμορφες νεαρές γυναῖκες, ποὺ ἔφερναν τὰ ξύλα.

Τὰ ὄργανα ἐπαιζαν μὲ ζῆλο, τὸ τραγούδι τῆς προὔπαντησις τῶν γυναικῶν, κι οἱ αἰσθαντικὲς καρδιὲς τῶν δαμινῶν νεάνιδων, φαιδρὰ ἀντισκιρτοῦσαν, στὸ ἄκουσμα στὸ ἑυλογέφυρο τῶν βιολιῶν καὶ τῶν γκαρνέτων, τῶν λαλητάδων τοῦ χωριοῦ. Κι ὡς ἐπλησίαζαν κι αὐτές, μὲ τὰ ξύλα εἰς τὰ ζῶα, στ' ἀλώνια στοὺς Ἄη-Πόστολους, τότε ἄρχιζαν κι ἀπ' τὴν πλευρὰ τους νὰ τραγουδοῦν καταλογές, ποὺ ταίριαζαν στὸ γάμο. Καλωσορίζοντας ἀβρόφρονα, τὶς γυναῖκες στὶς καλύβες, οἱ νέοι κι οἱ λαλητάδες, μὲ γαυριάδες ὀμπροστὰ στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ τραβοῦσαν, ὅπου ξεφόρτωναν τὰ ξύλα. Ἐκεῖ ὁ μελλονύμφος

εὐγενικά, τὶς κουρασμένες νεαρές, μιὰ - μιὰ εἰδοποιοῦσε, πὼς εἶναι ὅλες καλεσμένες, σπῖτι του βράδου νὰ δειπνήσουν.

Καὶ στ' ἀποσούρουπο τῆς ἴδιας μέρας, μὲ τὰ καλύτερα φορέματά τους ντυμένες καὶ σισταρισμένες, κατέφθαναν στὸ σπῖτι τοῦ γαμπροῦ οἱ γυναῖκες, ὅπου ἐκεῖ ὅλο τὸ πρόδειπνο, ἔδιναν κι ἔπαιρναν οἱ εὐχές.

«Νὰ προκόψουν».

«Καὶ στὰ στέφανα μὲ ὑγεία».

«Χαῖρλίτικα, καὶ στὰ δικά σου».

Μέσα στὸ σπῖτι ἀπ' ἑνωρὶς εἶχαν στρωθεῖ πολλὰ τραπέζια, κι ὑπῆρχαν τότε στὸ χωριό, γιὰ τέτοιες περιπτώσεις, κάτι εἰδικὰ στενόμακρα, βραχύποδα τραπέζια, καὶ γύρω - γύρω βρίσκονταν, πολυάριθμα, σκαμνιά.

« Ἄχ νὰ ἤμουν τὸ σκαμνάκι
ποὺ τὰ πόδια τῆς πατεῖ!
καὶ νὰ μὲ πατῆ ὅσο θέλει,
καὶ νὰ μὴ ρωτῶ, γιατί; »

Κάθονταν στὰ σκαμνιά οἱ γυναῖκες, μὲ χάρι στὴ σειρά, καὶ φαγοπότι τότε ἄρχιζε μὲ φληναφήματα κι ἀστεϊσμούς καὶ χάχανα καὶ γέλια. Σ' ἄλλο τραπέζι μὲ φαγιά, στὸ διπλανὸ ἀκρινὸ δωμάτιο, τρῶγαν κι οἱ ὀργανοπαῖχτες, ποὺ μόλις τέλειωναν κι αὐτοὶ τὸ δεῖπνο στὴ γωνιά, εὐθύς τὰ ὄργανα κουρτίζαν, νὰ 'ναι ἔτοιμοι στὸ γλέντι. Μετὰ ἀπ' τὸ φαγητό, στὸν περιστόλιστον ὄντά, ἔμφροντις ὁ γαμπρὸς ἔπαιρνε τὰ λαλούμενα, κι ἔμπαινε μὲ χαρὰ μὲς στὶς γυναῖκες στὰ τραπέζια, ποὺ τέλειωσαν τώρα κι αὐτές, τὸ πλούσιο φαγοπότι. Ἐπαιζαν στὴν ἀρχὴ τὰ ὄργανα, τοὺς σιγανοὺς παθητικούς σκοπούς, ὅπως τὰ ἐναρκτήρια πατροπαράδοτα «νουμπέτια», κι οἱ νεαρές μερακλωμένες, μὲ χάρι γλυκοτραγουδοῦσαν, τοῦ τραπεζιοῦ τερπνὰ τραγούδια.

«Σὲ τούτην τάβλα τὴ χρυσή
σὲ τοῦτο τὸ τραπέζι
τρεῖς μαυρομάτες μᾶς κερνοῦν
τρεῖς ἀρραβωνιασμένες.

Ἡ μιὰ κερνάει μὲ τὸ γυαλί
ἡ ἄλλη μὲ τὴν κούπα
κι ἡ τρίτη ἡ μικρότερη
μὲ μαστραπὰ στὸ χέρι».

Ἄλλοι μεμυημένοι κι ἔμπειροι στὴ διαδικασία τῆς χαρᾶς, καὶ ἰδιαίτερα ἐπιτήδριοι στὴν εὐκολία τοῦ γαμπροῦ, σήκωναν τὰ τραπέζια ἀμέσως, καθίσματα διευθετοῦσαν, καὶ χῶρο ἐξοικονομοῦσαν, ν' ἀρχίσῃ λαῦρος ὁ χορός.

Καὶ σὰν ἀνάβανε τὰ αἵματα, κι ἡ ζαλάδα ἀπ' τὸ πιό-τό, τὶς κοῦτρες τους καταχτυποῦσε, σηκώνονταν τότε οἱ νεαρὲς κι ἔστηναν ζωηρὸ χορό. Μὲ τὴ σειρά τους ἔσερναν μιὰ - μιὰ ἓνα γύρω ὅλες, χωρὶς καμιὰ ἐξαίρεσι, κι ὡς τὰ χαράματα τῆς ἄλλης μέρας ἀντιλαλοῦσαν ἀπ' τὸ γλέντι, τὰ ὄμορφα στενά τῆς κρυφογειτονιάς ποὺ βρίσκονταν τὸ σπίτι. Χόρευαν ὅλους τοὺς χοροὺς ποὺ κάθε μιὰ ἀγαποῦσε, καὶ τὸ πρωὶ ἀποτσακισμένες, μὰ ὡστόσο ὑπέρμετρα ἐνθουσιασμένες, τὸ σπίτι ἀποχαιρετοῦσαν, ὅπου περᾶσαν μιὰ ἀλησμόνητη κι εὐφρόσυνη βραδιά.

Ἔτσι ἡ ἀξέχαστη αὐτὴ βεγγέρα ἔπαιρνε τέλος πιά, μὲ τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου, κι οἱ καλεσμένοι τοῦ γαμπροῦ γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ εὐχόμενοι, τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς οἰκείους, τραβοῦσαν γιὰ τὰ σπίτια τους.

Ἀπὸ τὴν Πέμπτη ὡς τὴν Κυριακὴ τὸ σπιτικὸ τῆς νύφης, καθὼς καὶ τ' ἄλλο τοῦ γαμπροῦ, ἦταν σὲ γενικὸ συναγερμό. Πατώματα σφουγγάριζαν καὶ πόρτες καὶ παράθυρα καθάριζαν, ἄσπριζαν περιαύλια, πεζούλια καὶ γω-

νιές, καὶ σκούπιζαν αὐλές. Τοιμάζαν ἀρκετὰ σφαχτά, καὶ πιάτα λύμπες καὶ κουτάλια, πηρούνια πλόσκες καὶ παγούρια, πλέναν ν' ἀστράφτουν μὲ λεσίβα. Καὶ φώναζαν καὶ διάλεγαν, μαγείρους καὶ παραμαγείρους. Γίνονταν βιαστικές δουλειές, κι ἐτοίμαζαν κατάλογο ὀνομαστικό, μὲ τὰ ὀνόματα τῶν καλεσμένων στὴ χαρά. Μέρα καὶ νύχτα στὸ χωριό, τὰ δύο πολυάσχολα σπίτια τῶν ἐνδιαφερόμενων, ἀντιβουίζανε ἀπὸ φωνές φροντίδα κι ἐργασία. "Ὅλο τὸ χωριὸ εἶν' ἀναστατωμένο, κι ὑπάρχουνε δυὸ παρατάξεις, ἀπὸ τὴν ἀποψι τῆς ἐκδήλωσης φιλικῆς συμπάραστασης, ὅπου εἶναι ἀναγκαῖο. Ἡ παράταξις τῆς νύφης κι ἡ ἄλλη τοῦ γαμπροῦ, ποὺ στὸν κύκλο τους συναριθμοῦν, φίλους καὶ συγγενεῖς. Κι ἀναμφισβήτητα, ὅλη ἡ διάθεσις στὸ γάμο, ὡς καὶ στοὺς χωριανούς ποὺ ἐγκάρδια συμμετέχουν, χαρακτηρίζεται σ' αὐτὲς τὶς ὁμορφες γαμήλιες γιορτές, ἀπ' τὴ διάχυτη παρουσία τοῦ ὑπέροχου αἰσθήματος τῆς φιλικῆς συνεργασίας, καὶ τῆς ἐγκάρδιας συναναστροφῆς.

Σ' ὅλη αὐτὴ τὴ διαδικασία καὶ στὶς ἀπαραίτητες πυρετώδικες ἐτοιμασίες, ὁ Βλάμης παραστέκεται, γιὰ νιτερέσο τοῦ γαμπροῦ. Διευθετεῖ σκαμιὰ, τραπέζια, δίνει ὀδηγίες ἀναντίρρητες, παράπονα δέχεται ἀπ' τοὺς ἄλλους, καὶ κατευθύνει ὡς ἀρμόζει, ὅλη τὴν ἐργασία. Αὐτὸς ἐλέγχει τακτικὰ τὶς πολυστόλιστες ὠραῖες πλόσκες, νά 'ναι γεμάτες μὲ κρασί, τὰ φαγητὰ νὰ δίδωνται στὴν ὥρα τους καὶ ὅπως πρέπει καὶ ὅλα νά 'ναι ἐν τάξει. Καὶ τὴ φιλότιμη προσπάθεια καταβάλλει, τὰ πράγματα νὰ ἐξελεγχθοῦν καλὰ. Τὸν Βλάμη ἐκλέγει ὁ γαμπρός, ἕναν ὀμήλικο συνήθως καὶ φίλο ἐπιστήθιο. Δὲν θάταν ἄδικο νὰ ἰσχυρισθοῦμε, πὼς εἶναι ὁ Βλάμης στὸ χωριό, ὁ κύριος τῆς τιμῆς, γιὰ τὴν εὐχέρεια τοῦ γαμπροῦ.

Κρατάει πλόσκα μὲ κρασί στὸν ὦμο κρεμασμένη, πού 'ναι μὲ ὄμορφα λουλούδια στολισμένη, κι ἔχει καὶ ὕφος ὑψηλό.

Μὰ ὑπάρχει καὶ ὁ Καλεστής, πού ἡ κύρια δουλειά του εἶναι, τὴ νύφη νὰ καλέση, γιὰ τὴ γαμήλια τελετή.

Ὁ Καλεστής καλοντυμένος, μὲ τὴν πλόσκα του κι αὐτὸς στὸν ὦμο, καὶ μὲ ὑπέροχα νωπὰ λουλούδια, ὅπως πάντα στολισμένη, τὸ Σάββατο μιὰ μέρα πρὶν τὸ γάμο, τραβάει στὴ γειτονιά τῆς νύφης, κρατάει μαζί του καὶ κουλούρα, πού ἔφκιασαν ἀπὸ νωρίς, στὸν πολυκέντητο τορβά.

Εἶν' ὥρα μεσημέρι, κι ὁ Καλεστής ὑψαύχην καὶ καμαρωτὸς κατέφθασε, στ' ὀλάνοιχτο τῆς νύφης σπίτι. Οἱ γαυριάδες σὲ συναγερμὸ στὰ γκαλντιρίμια διαλαλοῦν: «ἔρχεται ὁ Καλεστής, ἔρχεται ὁ Καλεστής».

Μὲ λόρδωσι στῆς νύφης μπαίνει μέσα, στὸ γάμο νὰ τὴν προσκαλέση, κι ὅλοι στὸ σπίτι ἐπὶ ποδός, τὸν δέχονται φιλόφρονα, καὶ τὸν καλωσορίζουν.

«Καλημέρα σας».

«Καλῶς σᾶς βρήκαμε».

«Νὰ μᾶς ζήσουν, νὰ προκόψουν, καὶ σ' ἄλλα μὲ ὑγεία».

Δίνουν καὶ παίρνουν οἱ εὐχές, καὶ οἱ χαρούμενοι γονεῖς τῆς νύφης, χίλιες καὶ δυὸ προσπάθειες καταβάλλουν, τὸν Καλεστή νὰ εὐχαριστήσουν.

Κι ἀφοῦ τελειώσουν ὅλες πιά, οἱ συνηθισμένες τσιριμόνιες, γιὰ τὴν περίπτωσι τῆς πρόσκλησης, τραβοῦν εὐθεῖαν στὸν ὄντά. Ὁ Καλεστής στρογγυλοκάθονταν στὸ ἔτοιμο τραπέζι τότε, μὲ τοὺς γονεῖς κι οἰκειακοὺς τῆς νύφης, καὶ ἔτρωγαν καὶ ἔπιναν ἀβρόφρονα καὶ φιλικά, στὸ περιστόλιστο δωμάτιο τοῦ σπιτιοῦ.

Μ' ἀλίμονον!!! ἡ νύφη δὲν παρακαθόνταν, μὲ τοὺς

λοιπούς σ' αὐτὸ τὸ γεῦμα, στὸ διπλανὸ δωμάτιο ἦταν κρυμμένη ἀπ' ἐνωρίς, κανεὶς νὰ μὴν τῆ δῆ ὡς τῆ γαμήλια ἡμέρα, αὐτὴ ἦταν ἡ συνήθεια.

Μετὰ ἀπ' τὸ φαγοπότι, κι ἔπειτα ἀπὸ ἀτέλειωτες φιλοφρονήσεις καὶ χαρές, ὁ Καλεστής ἀναχωροῦσε ἀπὸ τὸ σπιτικὸ τῆς κόρης, ἀφοῦ τοῦ ἔδιναν ὡς δῶρον, κι ἓνα ζευγάρι ἄσπρες κάλτσες, πὺ ἀμέσως τὶς κατακρεμοῦσε στὸν ἕναν του ὦμο ἐμφανῶς, κι ἀπὸ τὸν ἄλλο ὡς ἡ συνήθεια, πάντα τὴν στολισμένη πλόσκα του, μ' ἐξαίρετο κρασί γεμάτη. Ὅλοι τὸν χαιρετοῦσαν φιλικά, γονεῖς καὶ συγγενεῖς τῆς νύφης, ὡς τὸ κατώφλι τοῦ σπιτιοῦ, καὶ μετὶς σχετικὲς εὐχές. Οἱ ἐτοιμασίες τῆς χαρᾶς στὶς προηγούμενες ἡμέρες, Πέμπτη, Παρασκευὴ καὶ Σάββατο σύντονα προχωροῦσαν. Γενικὸς συναγερμὸς, στὰ σπίτια νύφης καὶ γαμπροῦ, ὅλοι ἦτανε στὸ πόδι. Καὶ σὰν ξημέρωνε τὸ Σάββατο, ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ, δυὸ - τρία, κοριτσάκια, μὲ μιὰ πλόσκα στολισμένη, στὸ χέρι μὲ κρασί γεμάτη, ξεκινοῦσαν χάρωπά στὰ γκαλντιρίμια στὰ στενά, τοὺς καλεσμένους στὸν κατάλογο, νὰ πᾶν νὰ προσκαλέσουν, νὰ λάβουν μέρος γιὰ τὸ βράδυ, στὴν ὁμορφὴ καὶ γοητευτικὴ βεγγέρα τῆς κουλούρας. Τὰ κοριτσόπουλα πὺ ὀρίστηκαν, ἀκούραστα καὶ γελαστά, στὶς γειτονιὲς περιδιαβάζουν, στὰ φιλικὰ τὰ σπίτια πὺ προσκλήθηκαν, πόρτες ἀντιχτυπώντας. Μπαίνουν μὲ μιᾶς ὀρμητικὰ στὸ σπίτι τοῦ καλούμενου, καὶ λένε θαρραλέα: «Καλημέρα σας».

«Καλῶς τα τὰ κορίτσια» εἶναι ἡ ἀπάντησι ἀπὸ μέσα, κι αὐτὰ una - voce ἀνταπαντοῦσαν.

Ἦρθαμε νὰ σᾶς προσκαλέσουμε νὰ κοπιάσετε βράδυ στὴν κουλούρα, ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ γαμπροῦ, ἢ ἀπ' τῆς νύφης τὴ μεριά, τὰ ἄλλα.

Κι ἔφευγαν στή στιγμή περίχαρα, καί σ' ἄλλα σπίτια
στό χωριό νά πᾶν νά προσκαλέσουν. Ἡ ἴδια διαδικασία
γίνονταν μέ ἄλλες κοπελίτσες, κι ἀπό τὸ μέρος τῆς μελ-
λόνημφης. Κι ὁ κάθε ἕνας στὸν κατάλογο, ποῦπαιρνε γνῶ-
σι ἀπ' τὶς μικρὲς τῆς πρόσκλησης γιὰ τὴν κουλούρα, λά-
βαινε ἀπ' τὰ χέρια τους τὴν πλόσκα τὴν ἀνθόχαρη, κι ἔ-
πινε ὑπέροχο γλυκὸ κρασί, εὐχόμενος ταυτόχρονα στίς
ὄμορφες κοπέλες:

«Νά προκόψουν τὰ παιδιά».

«Καὶ στό γάμο σας κορίτσια».

Σὰν βράδιαζε τὴ μέρα τοῦ Σαββάτου, ὅλοι οἱ καλε-
σμένοι ἀπ' τὴ μεριά τῆς νύφης, κι ἀπὸ τὴν ἄλλη τοῦ γαμ-
προῦ οἱ ἄλλοι, στὰ γιορτινά τους ροῦχα ντύνονταν, καὶ
τράβαγαν σισταρισμένοι στὰ σπίτια τῶν μελλόνυμφων.

Ἐκεῖ τοὺς ὑποδέχονταν μέ χάρι καὶ φιλοφροσύνη, οἱ
ἐνδιαφερόμενοι κι οἱ φιλικοί, ὡς κι οἱ γονεῖς τῶν νέων,
καὶ οἱ εὐχὲς ἀντικουτούσανε δεξιά κι ἀριστερά :

«Καὶ αὐριο μέ υἰεῖα».

«Νά ζήσουν, νά προκόψουν».

Πανέτοιμοι κι οἱ ὄργανοπαῖχτες κατέφθναν στό
μούχρωμα τῆς μέρας, ἢ μιὰ παρέα στό γαμπρό, καὶ ἢ
ἄλλη μιὰ στῆς νύφης.

Μετὰ ἀπ' τὴ διαδικασία τῶν εὐχῶν, τῶν φιλικῶν χαι-
ρετισμῶν, καὶ μόλις ἔπαιρναν μιὰ ἀνάσα, ἢ θορυβώδικη
πομπὴ τῶν φιλικῶν προσώπων, κι ὅλων τῶν ἄλλων καλε-
σμένων, μέ τὰ λαλούμενα ἐπὶ κεφαλῆς τοιμάζονταν, στή
βρύση τοῦ χωριοῦ νά πάη, νερὸ νά φέρη μέσ στό μπρίκι,
γιὰ τῆς κουλούρας τὴ φκιασιά. Μιὰ κοπελίτσα μέ τὸ
μπρίκι, στό κεφάλι στολισμένο μέ πολύχρωμα νωπὰ λου-
λούδια, μέ τέμπο καὶ καμαρωτὴ, ὡσὰν πορφυρωτὴ λαι-
λία, στή βρύση προχωροῦσε. Καὶ τὰ ὄργανα βαραίνον-

τας κι ὅλοι οἱ ἄλλοι τραγουδώντας, τὸ ὄμορφο τραγούδι τῆς περίπτωσης, τραβοῦσαν γιὰ νερό.

«Κίνησα τὸ δρόμο-δρόμο
τὸ στενὸ τὸ μονοπάτι
βρίσκω μιὰ μηλιά στὸ δρόμο
μὲ τὰ μῆλα φορτωμένη

ἄπλωσα νὰ πάρω μῆλο
μ' ἀποκρίθηκε τὸ φύλλο
μὴν μοῦ παίρνετε τὰ μῆλα
τᾶχει ὁ ἀφέντης μετρημένα
κι ἡ κυρὰ 'μ' λογαριασμένα».

Παῖρναν νερὸ στὴ βρύση ἢ ὁμάδα, στὸ καταστολισμένο μὲ λουλούδια μπρίκι, καὶ πάλι γύριζε ἢ πομπή, ἢ μιὰ στὸ σπιτικὸ τῆς νύφης, κι ἢ ἄλλη στοῦ γαμπροῦ. Κι ἀδιάκοπα οἱ λαλητὲς βαροῦσαν ἔντονα, τερπνὰ τραγούδια τῆς σκηνῆς.

«Ποῦ πᾶς ἀγγελικὸ κορμὶ
ποῦ πᾶς καμαρωμένο,
πάνω στὴ βρύση γιὰ νερὸ
νὰ πιῶ καὶ νὰ γεμίσω
νὰ δώσω τῆς ἀγάπης μου
νὰ πιῆ νὰ μὴν πεθάνη».

“Ὅλοι οἱ καλεσμένοι εἰσέρχονταν καὶ κάθονταν στοὺς καναπέδες, στὸν περιστόλιστον ὄντά. Καὶ τότε ἄρχιζε ἐκεῖ, τὸ γοητευτικὸ καὶ πλήρες ὑπέροχων θελγῆτρων θεσπέσιο ἐπεισόδιο τῆς κουλούρας, στὴν ἀλησμόνητη αὐτὴ βραδιά, τῆς προτεραίας τοῦ ὑμέναιου.

Σὲ λίγο μπαίνει στὸν ὄντᾶ μιὰ νέα κι ὁμορφη γυναίκα, πού 'ναι προορισμένη ἀπ' τὴ συνήθεια, τὴν κουλούρα νὰ ζυμώση. Τῆς φέρνουν ἓνα σκαφιδάκι τὸ ἀλεύρι καὶ τὸ κόσκινο, κι αὐτὴ μὲ χάρι περρισσὴ μπρὸς στὸ σκαφίδι γονατίζει. Καὶ ἓνα ἀγόρι ἢ ἓνα κορίτσι τότε, πού νάχει μάνα καὶ πατέρα — ἔτσι τὸ ἔθιμο ἐπιτάσσει — ρίχνει νερὸ σιγὰ ἀπ' τὸ μπρίκι, νὰ φκιάσουν τὴν κουλούρα. Ἡ γυναίκα στὸν ὄντᾶ χαμηλοβλέπουσα καὶ σιωπηλὴ, ζυμώνει μὲ τὰ δύο τῆς χέρια. Καὶ σὰν τελειώσει τὴ φκιασιὰ καὶ σὲ ζυμάρι καταλήξει, τότε τὴ διαμορφώνει ἔντεχνα, σὲ μιὰ πανέμορφη κουλούρα. Σ' ὅλη αὐτὴ τὴ διαδικασία, ὅλες οἱ ἄλλες οἱ γυναῖκες, πού βρίσκονται τριγύρω τῆς μὲ χάρι γλυκοτραγουδοῦν, τὸν παλῆν γαμήλιον σκοπὸν.

«Ζύμωνε μάϊκομ', ζύμωνε
τοῦ γιοῦ σου τὴν κουλούρα
μὲ πόνο βάνε τὸ νερό
μὲ γέλια ζύμωνέ το».

Τὰ ὄργανα εὐθὺς ἐπανελάμβαναν μὲ κέφι πάντα ἀδιάπτωτο, τὸν ἴδιον τὸ σκοπὸν, καὶ ἡ κουλούρα τέλειωνε ἀνάμεσα στὴ γέλασθὴ καὶ φιλότερπνη ἀτμόσφαιρα, τῆς ἀξέχαστης αὐτῆς βραδιᾶς. Μὰ πρὶν αὐτὴ τελειώσει ἀρχίζε, ἓνα παιχνίδι φιλοθόρυβο, μὲ γέλια ξεκαρδιστικά. Σύμφωνα μὲ τὸ ἔθιμον τὸ πατρογονικόν, πάντοτε πρῶτος τοῦ γαμπροῦ ὁ πατέρας, ἔμπηγε στὸ ζυμάρι ἓνα νόμισμα χρυσὸ ἢ ἀργυρὸ, ἀνάλογα μὲ τὴν ὑπερηφάνειαν καὶ μὲ τὴν δυνατότητές του. Συνήθως τσεκίनि ἢ ἀργυρὸ, ἢ κάτι ἄλλο ἀκριβόν, καμιὰ φορὰ καὶ κάρτο. Καὶ ἡ γυναίκα ἢ γονατιστὴ πού τὴν κουλούρα ζύμωνε, σύμφωνα μὲ τὰ καθιερωμένα, ἦταν ὑποχρεωμένη νὰ σκύψη καὶ νὰ πάρη ἔντεχνα, μὲ τὸ στόμα τῆς τὸ νόμισμα. Ἐπειτα ἀκολουθοῦσε

ἡ μάνα τοῦ γαμπροῦ, βάζοντας νόμισμα κι αὐτή, κατόπιν ἔρχεται ὁ Βλάμης ὁ Καλεστής καὶ ἡ Μπρατίμισα, κι ὅλοι οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι, τὸ ἴδιο ἐπιχειροῦν. Μὰ σὰν σκύβει στὸ σκαφίδι ἡ γυναίκα πονηρά, μὲ τὸ στόμα της τὸ νόμισμα ἐπιδέξια ν' ἀρπάξη, караδοκοῦντες καλεσμένοι, μὲ δύναμι καὶ μὲ ὄρμη τῆς δίνουν βίαια, σπρωξιὰ στὴν κεφαλή, ἔτσι πού τὸ ζυμάρι στὸ σκαφίδι, τὸ πρόσωπό της νὰ λερῶση.

“Ὅλοι συνέχεια βάζουν χρήματα, κι ἡ γυναίκα κάθε τόσο σκύβει, μὲ φύλαξι νὰ τ' ἀποσπάση, στὴν τσέπη κοῦβοντάς τα. Δὲν λείπουν βέβαια καὶ τ' ἀτυχήματά της, ἀπὸ περίτεχνες καὶ εὔστοχες σπρωξιές στὴν κοῦτρα της, ὅτε τὸ πρόσωπο καταλερώνεται ἀπ' τὸ ζυμάρι τῆς κουλούρας, πού ἄγγιξε αἰφνίδια. “Ὅλοι ξεστοῦν σὲ γέλια ξεκαρδιστικὰ σὰν λερωθῆ ἡ γυναίκα, πού 'ναι ἀτέλειωτα καὶ ἡχηρά. Καὶ ἡ ἀλησμόνητη βραδιά, περίχαρα κυλᾶ, μὲ ζωηροὺς τρελοχοροὺς κι εὐφρόσυνα τραγούδια, ὅλη τὴ νύχτα τοῦ Σαββάτου. Σὰν τελειώση τὴν κουλούρα ἡ νεαρή, σηκώνεται σιγά - σιγά μὲ τὸ πλαστήρι στὸ κεφάλι, κι ἀρχίζει πρῶτη τὸ χορό. Νέο κέφι· καινούργια εὐθυμία, ὅλοι χορεύουν στὴ σειρά καὶ τὰ λαλούμενα ἀδιάπτωτα βροντοῦν. Οἱ οἰκειακοὶ σὰν προχωρεῖ τὸ γλέντι, καὶ τὸ ξεφάντωμα θεριεύει στὰ τρίςβαθα τῆς νύχτας, φκιάνουν λαγγίτες καὶ προσφέρουν στοὺς καλεσμένους τοῦ σπιτιοῦ, μαζὶ καὶ πλόσκες μὲ κρασί, πού ἀδιάκοπα δροσίζει καρδιές καὶ οὐρανίσκους, τῶν γλεντοκόπων χωριανῶν.

Οἱ εὐχὲς δίνουν καὶ παίρνουν, Βλάμηδες, Καλεστῆδες, Νοῦνοι, καὶ ὅλοι οἱ κοντινοὶ καὶ φίλοι, εὐχονται καὶ ἀντεύχονται, σὲ οἰκειακοὺς καὶ καλεσμένους.

Καὶ σὰν ἡ νύχτα ξεψυχᾶ, στὸ ἀμυδρὸ ὑπομειδιάμα, τῆς περιπόθητης τῆς Κυριακῆς, ὅλοι τους γλαμυροί, μὰ

ὥστόσο ὑπέρμετρα ἐνθουσιασμένοι, ἀπ' τὶς χαρὲς καὶ συγκινήσεις τῆς ἀλησμόνητης βεγγέρας, φεύγουν στὰ σπίτια τους τραβώντας, λίγο ν' ἀναπαυθοῦν, γιὰ τὸ μεγάλο γλέντι καὶ χορό, τῆς γαμήλιας ἡμέρας.

Κι ἀντιλαλοῦσε ἡ καμπάνα, στὴν πρωινὴ ἀχνοφεγγιά, καὶ τράβαγαν στὰ γιορτινὰ ντυμένοι ὅλοι τότε, στὴ λειτουργία στὸ ναό, τὰ γράμματα τὰ ἱερά ν' ἀκούσουν, κι ἔπειτα ἀπ' τὴν ἀπόλυσι, στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ νὰ σμίξουν.

Σὰν τέλειωνε ἡ ἐκκλησιά, οἱ νέοι καὶ οἱ νέες, ἀπ' τοῦ γαμπροῦ μόνον τὸ μέρος, στὸ σπίτι του πηγαίνουν, ἴσια, καὶ συγκεντρώνονται ἐκεῖ, νὰ ἐτοιμαστοῦν νὰ ξεκινήσουν σὲ πομπή, τὸν νοῦνο γιὰ νὰ παραλάβουν. Ἐμπρὸς τὰ ὄργανα δραστήρια, χαρούμενα λαλοῦν, κι ἀπὸ πίσω ὁ γαμπρὸς ὁ Βλάμης καὶ ὁ Καλεστής μαζί μ' ὀμάδα νέων, στὸ σπίτι τοῦ νουνοῦ πορεύονται. Οἱ πόρτες εἶν' ὀλάνοιχτες κι ὅλοι τραβοῦν γιὰ μέσα, ὅπου ὁ νοῦνος καὶ ἡ νούνα, φιλόφρονα τοὺς ἀναμένουν.

«Νὰ ζήσουν».

«Νὰ προκάψουν τ' ἀναδεχτούρια σας».

Κι ἄλλες πολλές εὐχές, ποὺ ταιριάζουν στὴν περίπτωσι τῆς πρόσκλησης τοῦ νούνου, ἀντιβουῖζουν στὸν ὄντά.

Ὁ κουμπάρος κι ἡ κουμπάρα, λαγγίτες καὶ κρασί προσφέρουν στὴ φιλοθύρβη μικρὴ παρέα, κι εὐθὺς ἀψὺς χορὸς ἀρχίζει.

Βαραίνουν μὲ κέφι καὶ μὲ ζῆλο ἀδιάκοπα, τὰ ὄργανα ἐκλεκτὰ τραγούδια, κι ὁ χορὸς καλὰ κρατεῖ στοῦ νούνου καμια ὥρα. Πίνουν καὶ τρῶν περίχαρα, λαγγίτες καὶ κρασί, κι ἔπειτα ἐτοιμάζονται, μὲ τοὺς κουμπάρους τώρα πιά, καὶ μὲ τὰ ὄργανα ἐπὶ κεφαλῆς καὶ πάλι νὰ γυρίσουν, στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ. Ὁ Βλάμης στὴν ἐπιστροφή, ἔ-

παιρνε στὸ κεφάλι του, καὶ τὸ κανίσκι τοῦ νουνοῦ, ποὺ ἦτανε συνηθισμένα, ἓνα ταψὶ μ' ἐρίφιον, ἢ καὶ κατσίκι ὀλάκερο ψητό, σὰν δῶρο τοῦ κουμπάρου στὸ γαμπρό.

Ὁ Καλεστής στὰ χέρια του κρατοῦσε, τὰ στέφανα καὶ ὅτι ἄλλο ἦταν χρήσιμο στῆς στέψης τὴν ὑπόθεσι. Τὰ ὄργανα ξανὰ λαλοῦσαν, στὰ γκαλντιρίμια καὶ στὰ παρασόκακα, τοῦ γραφικοῦ μικροῦ χωριοῦ, κι ἐπέστρεφε περίχαρη ἡ ὁμάδα στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ, μὲ τὸ νοῦνο καὶ τὴ νούνα.

Ἀργότερα, ἀπ' τοῦ γαμπροῦ καὶ πάλι, ἄλλη παρέα φιλική, καὶ μὲ τὰ ὄργανα ὀμπρὸς τραβώντας, ποὺ ἀντιβαροῦσαν νευρικά, εὐθυμούς λαϊκοὺς σκοπούς, εὐφροσυνὴ κατέφθανε στοῦ Μπρατίμου τὸ σπίτι, ὅπου τὸ Βλάμη παρελάμβαναν μαζί μὲ τὴ Μπρατίμιση, μ' ἐπίσημες πάλι τσιριμόνιες, ὅπως τὸ νοῦνο καὶ τὴ νούνα.

Ὅλοι συγκεντρωμένοι τώρα πιά στὸ σπίτι τοῦ μελλονύμφου, εὐχόνταν καὶ χαιρετοῦσαν, φίλους καὶ οἰκειακούς. Καὶ σὰν κοντοζυγώνει ἡ ὥρα μιά, στρώνουν τραπέζι στὸν ὄντά, νὰ γευματίσουν φιλικά, οἱ ξένοι καὶ οἱ σημαίνοντες. Κάθονταν τότε εὐχαρεῖς· στὸ τραπέζι τοῦ γαμπροῦ, ὁ νοῦνος, ἡ νούνα κι οἱ γεννήτορες, ὁ γαμπρὸς κι ὁ Καλεστής, Βλάμης, Μπρατίμιση, παπάς, καὶ ἄλλοι κοντινοὶ καὶ φίλοι.

Κόσμος πολὺς μαζεύονταν σὰν προχωροῦσε ἡ ὥρα, στὰ σπίτια τῶν μελλονύμφων, καὶ τότες ἀρχίζε μ' ἐπισημότητα στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ, ἡ διαδικασία ἡ σχετικὴ στὸ λούσιμό του. Σ' ἓνα ἰδιαίτερο δωμάτιο, γυναῖκες λοῦζαν τὸν μελλονύμφο, γιὰ τὴ γαμήλια τελετή. Μιὰ τούριχνε νερό, ἄλλη κρατοῦσε τὸ λιγένι καὶ τρίτη τὴν πετσέτα. Κι ἄλλες ὀλόγυρα στρωμένες, ὁμορφα σιγοτραγουδοῦσαν, τὸν κάπως σκωπτικὸ σκοπό.

«Λούζεται τ' ἄρχοντόπουλο
σ' ἓνα χρυσὸ λιγέني
ἢ πάπια φέρνει τὸ νερό
ἢ χήνα τὸ λιγέني».

Μετὰ ἀπ' τὸ λούσιμό του, κάποιος ἐγκάρδιος φίλος πρόθυμος, μὰ κι ἐπιτήδειος στὸ ξύρισμα, ξύριζε, χτένιζε καὶ μύρωνε μ' ἀρώματα καὶ μὲ κολώνια, τὸν εὐτυχῆ μελλόνυμφο.

Στῆς νύφης πάλι τὸ σπιτάκι, ἄλλες γυναῖκες στρατευμένες, ἀπ' τῆ δική της τῆ μεριά, περίτεχνα τὴν στόλιζαν ἀπ' τὸ πρωὶ τῆς Κυριακῆς. Κι ἡ κατακόσμησις τῆς κόρης ἦτανε δύσκολη δουλειά. Τὴν ἀναλάμβαναν πολὺπειρες καὶ εἰδικές στὴν ὑπόθεσι αὐτὴ γυναῖκες, κι ἀπαιτοῦσε ἐπίπονη προσπάθεια. Φοροῦσε φουστάνι ἀπὸ φουλάρι, ἢ ὕφασμα ἀκριβό, πολυκέντητη μαύρη ποδιά, παπούτσια τιλιτίνια, καὶ πάνω ἀπ' ὅλα τὴ φλοκάτα της, μὲ ὑπέροχα σειρήτια στολισμένη. Στὴν κεφαλὴ τῆς ταίριαζαν τὸ ἀπαράμιλλο «καλιμκιρί», στὸ μέτωπο κρεμόντανε, μαγγοῦρες, σουλτες καὶ φλουριά, καὶ στὴ μεσούλα ἀργυροζάβες. Τελικὰ ἔπειτα ἀπὸ πολλὲς προσπάθειες ὅλο τὸ πρωινὸ τῆς Κυριακῆς, τῶν ἐνδιαφερομένων γυναικῶν γιὰ τὴν ἐμφάνισι τῆς νύφης, ἢ ἀπραγῆ κι ἀνήξερη κοπέλα καταντοῦσε, μιὰ ἀξιέραστη μικρούλα πιμπινέλλα.

Μ' ἄς ἔρθουμε καὶ πάλι στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ, νὰ ἰδοῦμε ἐκεῖ τί γίνεται. Κόσμος πολὺς μαζεύτηκε τὴν ὥρα τὴν καθωρισμένη, στὸ σπίτι τοῦ μελλόνυμφο. Νέοι πρωτόκλητοι καὶ μή, νεάνιδες καὶ τρυφερίτσες, ποὺ ἢ τάσις τοῦ ἀδωνισμού, ποὺ ἦταν τόσο ἰσχυρὴ σ' αὐτὲς στοὺς φαιδρούς αὐτοὺς καιρούς, καὶ ποὺ κατέληγαν κάτω ἀπ' αὐτὴν, περίκομφες καὶ πολυστόλιστες Ρουελίες, κατα-

λαμποκοποῦσαν ἀπὸ χάρι κι ὀμορφιά, κι ἀνέμεναν μὲ ἀγωνία καὶ μ' ἀνυπόκριτη χαρά, νὰ λάβουν μέρος στὴν πομπή, σὰν ξεκινοῦσε ὁ γαμπρός, γιὰ τὴ γαμήλια τελετή.

Τώρα ἡ ὥρα εἶναι δυόμισι ἀπάνω κάτω, καὶ ὅλοι εἶναι ἔτοιμοι γιὰ τὴν ἐκκίνηση στῆς νύφης.

Τότε ὁ Βλάμης στὴν αὐλή, τὸ ὄπλο του σὲ μιὰ στιγμή σηκώνει, καὶ ρίχνει στὸν ἀέρα τρεῖς ντουφεκιές εὐθύς. Αὐτὸ σαφῶς ὑποδηλοῖ, πὼς ξεκινάει ὁ γαμπρός. Οἱ παρασάνταλοι ὅλοι μαζὶ μὲ μιᾶς, αὐθόρμητα ξεσποῦν: «Οὔρα!!! Οὔρα!!!».

Τὰ ὄργανα ἀντιβαροῦν χαρμόσυνους σκοποὺς καὶ τοῦ γαμπροῦ φαιδρὰ τραγούδια, ἀπὸ φωνές χαλάει ὁ κόσμος, καὶ καίγεται τὸ πελεκούδι. Μιὰ ἰαχὴ δονεῖ, τὴν εὐθυμη καὶ χαρωπὴ ἀτμόσφαιρα, στὸ περιαύλιο τοῦ σπιτιοῦ.

«Ἄϊντε χαῖρλίτικα».

«Νὰ προκόψουν!»

«Νὰ ζήσουν!»

Οἱ δρόμοι ὅλοι ἀντικουτοῦν, κι ἡ λαλαγὴ ἀκάθεκτη ὀρμάει στὰ γκαλντιρίμια, «ἔρχεται ὁ γαμπρός, ἔρχεται ὁ γαμπρός».

Κι αὐξάνει ἡ νευρικότητα στὸ σπιτικό τῆς νύφης. Οἱ λαλητάδες μὲ κλεισμένα μάτια ἀπὸ τὴν ἔντονη προσπάθεια, τὰ ὄργανα διὰ πασῶν βαροῦν καὶ σείεται ὁ μαχαλάς. Βαρύγδουπο ἀντιβροντάει τὸ ντέφι, καὶ τάμπουρες κλαρίνα καὶ βιολιά, μελωδικὰ ἀντιλαλοῦν στὸ σπίτι καὶ στὰ γύρω.

«Ὅλοι χαίρουνται καὶ τραγουδοῦν, καὶ νὰ ὁ γαμπρός προβάλλει τώρα, καμαρωτὸς καὶ λορδωμένος, στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ. Εἶναι κομψὰ σισταρισμένος, μὲ τὰ καλύτερά του ροῦχα. Δυὸ φίλοι τὸν κρατοῦν δεξιὰ κι ἀρι-

στερά, κι ὄλων ἀπάνω του τὰ βλέμματα, ἐπίμονα προσπέφτουν.

Μὰ πρὶν τὸ σπίτι του ὁ γαμπρὸς ἀφήσει, ἀβροφιλαῖ συγκινημένος τὸ χέρι τῶν γονιῶν του, κι αὐτοὶ μὲ μάτια διϋγραμένα, πατέρασ καὶ μητέρα, στὶς παρειῆς καταφιλοῦν τὸ γιό τους, εὐχόμενοι ταυτόχρονα :

«Νὰ ζήσης παιδί μου!»

«Νὰ προκόψης καὶ νὰ γεράσης μὲ τὸ στεφάνι σου!»

Ὅλους βαθιὰ συγκίνησι τὶς καρδιές των πλημμυρίζει, καὶ τὰ λαλούμενα σιγοβαροῦν, τὸν κάπως παραινετικὸ σκοπό.

«Κέρνα Μάνα· κέρνα Πατέρα»

Τότε στὸ ἄκουσμα τῆς αἰσθηματικῆς αὐτῆς παραίνεσης, κερνοῦν μὲ νόμισμα οἱ γονεῖς τὸ γιό τους. Καὶ ξεκινᾷ τώρα ὁ γαμπρὸς στῆς νύφης νὰ πατήση. Πρῶτος τραβοῦσε ὁ μπόμπιρας κρατώντας τὸ «Μπαριάκι», πού 'ταν σημαία ἀνιχτοκόκκινη, μὲ διάφορα λουλούδια, εἶχε σταυρὸ στὴ μιὰ τὴν ἄκρη, σὲ μακρὺστηλο κοντάρι στεριωμένη, μετὰ πορεύονταν ὁ Βλάμης, Μπρατίμισα καὶ Καλεστής, κι ἄλλοι οἰκειακοὶ καὶ φίλοι, μὲ τὶς πλόσκες τους τὶς περιστόλιστες στὸν ὤμο κρεμασμένες. Ἀκολουθοῦσε ὁ νοῦνος κι ἡ νουνά, κι ἀπὸ πίσω ὁ γαμπρὸς, ὑψαύχην καὶ καμαρωτός, κι ὄλος ὁ κόσμος τὸ κατόπι. Τὰ ὄργανα ἔπαιζαν συνέχεια· χαρούμενα τραγούδια, κι ὅλη ἡ πομπὴ περήφανη τραβοῦσε γιὰ τῆς νύφης. Τὰ γκαλντιρίμια ἀντικουτοῦσαν καὶ πόρτες καὶ παράθυρα, ζαβόρτσες καὶ φεγγίτες, στὶς γειτονιῆς διάπλατα ἀνοιγαν, τὸν γαμπρὸ ἀπὸ ἐκεῖ οἱ ἀνήμποροι, θερμὰ νὰ χαιρετήσουν.

Σὰν ἔφθαναν στῆς ἐκλεκτῆς τὸ σπίτι, ἐκεῖ ὁ γαμπρὸς ἀντιμετώπιζε τὴν πρώτη δυσκολία. Συγγενεῖς κι ἐνδια-

φερόμενοι ἀπ' τῆ μεριά τῆς κόρης, σ' ἓνα στενὸ δρομάκι ἔξω ἀπ' τὸ σπίτι της, προέβαλλαν εἰκονικὴ ἀντίστασι, πῶς δῆθεν εἶναι δύσκολο!!! νὰ πάρετε τὴν κοπελίτσα. Μὰ πρὸς Θεοῦ!!! μὴν τὸ πιστέψετε στ' ἀλήθεια, πῶς δὲν σᾶς δίνουμε τὴν κόρη.

Κι ἀφοῦ τὰ στήθη τους προτάξουν, γύρω ἀπ' τοὺς ξύλινους ψευτοφραγμούς, δείχνουν μετὰ πῶς ὑποκύπτουν καὶ ὑποχωροῦν ἀπ' τὴν τρομάρα τους, μὴν χάσουν τὴν ὑπόθεσι, καὶ πάρει ὁ εὐέξαπτος γαμπρός, στὰ σοβαρὰ τῆ δυσκολία.

Κι ἀντιρωτοῦν οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἀπ' τὴ μεριά τῆς νύφης, τοὺς φίλους τοῦ γαμπροῦ, μ' ἐρώτησι ἐπιτηδευτή:

«Ποιοὶ εἶστε ἐσεῖς;»

«Τί θέλετε ἐδῶ;»

«Ποῦ πᾶτε;»

«Γιὰ δεῖξτε μας καὶ τὰ χαρτιά σας;»

Κι εὐθὺς ὁ Μπράτιμος, ὁ Καλεστής, καὶ οἱ ἄλλοι οἱ κοντινοὶ ἀπ' τοῦ γαμπροῦ τὸ μέρος, βγάζουν ἔγγραφα ἀποδεικτικά, τὰ πασαπόρτια τους νὰ δείξουν, μέσα στὸ σπίτι νὰ ἔμπουν. Κι ἦταν αὐτὰ συνηθισμένα, κάτι κίτρινα κουρελοχάρτια, Τούρκικα παληὰ κιτάπια. Μὰ παριστά-
νονταν δι' ἀπατηλοῦ προσχήματος, πῶς ξεγελάστηκαν οἱ φιλικοὶ τῆς νύφης, φιλότιμοι γίνονται ἀπ' τὴν πιεστι-
κὴ ἀνάγκη κι ἔγκυρα τὰ θεωροῦν, κι ἄδεια δίνουν στὸ γαμπρό, στῆς νύφης νὰ πατήση.

Σὰν ἔφθανε ὁ μελλόνυμφος στὸ κατώφλι τοῦ σπιτιοῦ, ἐκεῖ τὸν ὑποδέχονταν πεθερὸς καὶ πεθερὰ κι οἰκειακοὶ τῆς νύφης. Αὐτὸς τὰ χέρια τους φιλοῦσε, κι αὐτοὶ βαθιὰ συγ-
κινημένοι τοῦ ἔριχναν στὸν δεξιὸ τὸν ὤμο, κι ἀπὸ ἓνα βλα-
χιώτικο μαντήλι, μ' ὄμορφα πολλὰ λουλούδια, ποὺ κρά-
ταγαν πανέτοιμοι στὴν ἀμασχάλη ἀπ' ἐνωρίς.

Κι ἔμπαινε μέσα στὸν ὄντα ὁ γαμπρὸς περήφανος, καὶ τοῦφερναν περίφροντες, καρέκλα ὠραία βολικιά, ἄνετα νὰ καθήση. Δίπλα του στρώνονταν ὁ Βλάμης, ὁ Καλεστής κι ὅλοι οἱ ἄλλοι, ὁ νοῦνος καὶ ἡ νούνα, καθὼς καὶ ἡ Μπρατίμισα. Καὶ τότε ἄρχιζαν περίχαρα νὰ δίνουν καὶ νὰ παίρνουν τὰ λογοπαίγνια τῆς στιγμῆς, γελώντας ὅλοι τους φαιδρά:

«'Απὸ ποῦ ἔρχεστε παιδιά;»

«Τί θέλετε ἐδῶ πέρα;»

«Μήπως πεινᾶτε, νὰ σᾶς φτιάσουμε καμιὰ ὠραία φα-
σολάδα;»

Κι οἱ τοῦ γαμπροῦ ἀνταπαντοῦσαν.

«'Οχι, θέλουμε ψητό, πουλιά καὶ πέρδικες, κρασιὰ ἐκλεκτὰ καὶ παλαιά, καὶ πάνω ἀπ' ὅλα τὴν κοπέλα».

«Μπά! εἶσθε πολὺ ἐκλεκτικοί».

Ἐλεγαν οἱ ἄλλοι ἀπὸ τῆς νύφης.

Καὶ σὰν τελειώνανε τ' ἀστεῖα, τοὺς καλεσμένους τότε κέρναγαν, γλυκὸ κι ἄλλα πιοτά, μὰ στὸ γαμπρὸ εὐ-
θὺς προσκόμιζαν αὐτὰ τήγανιτά, ποῦ ὥστόσο αὐτὸς ἀπ' τὴ ντροπὴ του καὶ νὰ μὴ δείξη πὼς πεινᾶ, σὲ τέτοια ἐπίσημη στιγμή, μόλις τὰ ἄγγιζε στὸ στόμα του, καὶ τᾶτρωγαν μὲ βουλιμία τότε, οἱ Μπράτιμοι κι ὁ Καλεστής.

Τὰ ὄργανα ὅξω στὴν αὐλὴ ἀδιάκοπα βαροῦσαν, εὐ-
θυμούς τοπικούς σκοπούς, κι οἱ νέες καὶ οἱ νέοι κι ὅλος ὁ ἄλλος κόσμος, στὸ περιαύλιο ὄρθιοι στάθμευαν, τὴ νύφη νὰ θαυμάσουν.

Μετὰ ἀπ' τὰ κεράσματα σηκώνεται ὁ γαμπρὸς, κι ἀκολουθοῦν οἱ πεθεροί, ὁ Μπράτιμος, ὁ Καλεστής κι οἱ νοῦνοι, μπαίνουν στὸ διπλανὸ δωμάτιο, ὅπου μὲ καρδιο-
χτύπι τοὺς προσμένουν, ἡ νύφη κι ὁ παπάς.

«Τὸ στόμα ἀνοίγει κι ὁ παπὰς μὲ βιά:
δὲν πρέπει ὁ ἔρωτας βαθιὰ ν' ἀγγίζει,
ἀνώφελα μᾶς βλάπτει τὴν ὑγεία.
Μὰ γιατί τάχα; ἡ κόρη μουρμουρίζει».

Γίνονται ἐκεῖ οἱ ἀρραβῶνες κι ἀλλάζουν δαχτυλίδια,
ὁ Βλάμης κι ἡ Μπρατίμισα φοροῦν στὴ νύφη τὰ παπού-
τσια ποὺ δώρισε ὁ γαμπρός, ἔτσι τὸ ἔθος ἐπιτάσσει.

Προτοῦ ἡ νύφη ἀναχωρήσει ἀπὸ τὸ σπίτι γιὰ τὴ στέ-
ψι, μιὰ δυναμάρισα γυναίκα φορτώνεται στὴν πλάτη τῆς
τὸ πολυστόλιστο μακρὺ σεντούκι, μὲ τὴν προῖκα σκουβα-
γμένη. Εἶναι μεγάλο καὶ γεμάτο, καὶ μὲ προσπάθεια ἐ-
πίμονη, καταλήγει τοῦ γαμπροῦ τὸ σπίτι, ὅπου οἱ γο-
νεῖς του στὴ γυναίκα, δίνουν στ' ἀντίκροτό της κέρασμα.
Μ' αὐτὴ πού 'ναι ἐπιτήδεια σὲ τέτοιου εἴδους ἐκδουλεύ-
σεις, κι ἀπ' τὸ γαμπρὸ καὶ Καλεστὴ καὶ Βλάμη, κι ἄλλο
μπαχτσίσι ἀποσπᾶ, γιὰ τὴ βαρύφορτη μεταφορὰ. Τώρα
ὅλα εἶν' ἔτοιμα στῆς νύφης, νὰ ξεκινήσῃ ἡ πομπὴ γιὰ τὸ
στεφάνωμα στὴν ἐκκλησιά.

Πρὶν ξεκινήσουν φεῦ!!! σπαραξικάρδιες σκηνές, λογι-
χίζουν τὴς αἰσθαντικὲς καρδιές ὅλου τοῦ κόσμου τῆς πο-
μπῆς. Ἡ νύφη ἐτοιμάζεται τ' ἀκριβοφίλητο σπιτάκι της,
γιὰ πάντα ν' ἀποχαιρετίσῃ. Τὰ ὄργανα ἀντιβαροῦν μὲ χά-
ρι ἀνέκφραστη, τ' ἀποχαιρετισμοῦ πικρὰ τραγούδια. Παν-
έτοιμη κι ἡ νύφη τώρα, ὡς λουλουδάκι θαλερό, κατέρχε-
ται δισταχτικὰ τὰ σκαλοπάτια τοῦ σπιτιοῦ, εἶναι περίλυ-
πη ὡς ἡ 'Ελβίρα, χλωμὴ γλυκειὰ καὶ δακρυσμένη. Κι ἐ-
κεῖ ἀποχωρίζεται κλαίγοντας καὶ φιλώντας, τὰ χέρια
τῶν γονιῶν της, ποὺ τὴν κερνοῦν ὡς ἡ συνήθεια· μὲ νόμι-
σμα ἀκριβό. Τὰ ὄργανα τώρα σιωποῦν, γιατί ἡ στιγμὴ
εἶναι πολὺ αἰσθηματικὴ. Μὲ ἐν πολύπονον καὶ φευγαλέον

βλέμμα τὸ σπίτι τῆς παντοτινά, ἢ κόρη ἀποχαιρετᾶ. Τὰ δάκρυα ὡς ποταμὸς στὸ πρόσωπό τῆς τὸ παρθενικὸ κυλοῦν, κι ὅλος ὁ κόσμος στὴν αὐλὴ δακρῦζει ἀπὸ συναίσθημα. Τώρα ἡ νύφη βρίσκειται· σχεδὸν χαμένη ἀπ' τὴ συγκίνησι, στὴν γνώριμη παληὰ αὐλόπορτα, κι ἀπὸ τὰ χέρια τὴν κρατοῦν γιὰ ἀντιστήριγμα δυὸ συγγενεῖς στενοί, βαθύτατα κι αὐτοὶ συγκινημένοι γιὰ τὴ βαρύλυπη καρδιά τῆς κόρης. Ὅλος ὁ κόσμος κρυφοκλαίει ἀπὸ αἰσθηματικὴ συγκίνησι καὶ λύπη, καὶ οἱ γονεῖς τῆς πιὸ πολὺ, ποὺ βρίσκονται στὸ σκαλοπάτι ἀκόμη. Ἡ νύφη ὑποκλίνεται ὡσὰν ἐντροπαλὴ Μιμόζα, μπροστὰ στὸ σπίτι τρεῖς φορές, ποὺ ἔζησε μέσα σ' αὐτό, τὶς πιὸ θεσπέσιες ἐκ τῆς ζωῆς χαρές, κι ὅπου πρωτοαντίκρουσε τῆς νιότης τὸ ξημέρωμα. Καὶ τὰ λαλούμενα βαροῦν μὲ τόνο ἀνέκφραστο, τὸν πολὺλυπο αἰσθηματικὸ σκοπό.

« Ἀφήνω γειὰ τῆς μάνας μου
ἀφήνω γειὰ τ' πατέρα μου
ἀφήνω γειὰ στ' ἀδέρφια μου
ἀφήνω γειὰ στὸ σπίτι μου ».

Πίσω ὅλοι ἀκολουθοῦν, καὶ τὸ ψίκι ἀπ' τὰ στενὰ στὴν ἐκκλησιὰ τώρα τραβάει. Συρροὴ ἀκαθόριστων συναισθημάτων περιλούζουν τὴν καρδιά τῆς νύφης, καθὼς τὰ παρασόκακα τῆς γειτονιάς διαβαίνει, προσέχοντας καὶ στὶς λιθοστρωσιές νὰ μὴν παραπατήση. Παράμερα κρυφostέκονται στοὺς φράχτες σκαλωμένοι, ἔξυπνοι γαυριάδες καὶ παρασάνταλοι δραστήριοι, τὴ νύφη ν' ἀτενίσουν. Καὶ φωναχτὰ διαλαλοῦν τῆς κόρης τὴν ἐμφάνισι ἢ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς. Οἱ λαλητάδες τώρα ὀμπρὸς χαρμόσυνα τραγούδια παίζουν, καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησιὰ πλέον

κοντεύουν. Πρῶτος τραβάει ὁ Καλεστής, μετὰ ἔρχεται ὁ Βλάμης μετὰ τὴ Βλάμισσα ἀπὸ δίπλα, στὰ χέρια τους κρατῶντας στέρεα, ἓνα σινὶ σκαλιδωμένο μετὰ τὰ ἐπιτήδεια γεμάτο, πού 'ναι ἀπαραίτητα ἐντελῶς γιὰ τὴ γαμήλια τελετή. Στέφανα μέλι ὡς καὶ κρασί, κι ἄλλα διάφορα καὶ ρύζι. Πίσω ἀπ' αὐτοὺς βαδίζει ἡ νύφη, κι ἀκόμα παραπίσω προσκεκλημένοι καὶ γαμπρός.

Καὶ φθάνοντας στῆς ἐκκλησιᾶς τὰ σκαλοπάτια, στὸ γραφικὸ πλακόστρωτο χαγιάτι, μιὰ ἀνέκφραστη ἀνατριχίλα τὴ νύφη κυριεύει. Ἐκεῖ ἀνυπόμονα ἀπ' τὰ πρὶν περὶ χάρεις τὴν ἀναμένουν, πεθερὸς καὶ πεθερά, ὡς κι ἄλλοι ἀπ' τὴν μεριά τους. Σκύβει ἡ μάνα τοῦ γαμπροῦ τὴ νύφη νὰ φιλήσῃ, καὶ εἰς τὸ στόμα της κρατᾷ ἓνα νόμισμα ἀξίας, πού μετὰ τὸ φίλημα ἀποθέτει στὸ στόμα τὸ μισόκλειστο, τῆς κόρης ἐπιδέξια. Ἡ νύφη εὐθὺς καταφιλεῖ τῶν γονιῶν τ' ἀποσκελετωμένα χέρια, πεθερᾶς καὶ πεθεροῦ, κι ὅλους τοὺς ἄλλους χαιρετᾷ δι' εὐγενικοῦ προσμειδιάματος. Καὶ τώρα ὅλοι μπαίνουν μέσα ἀφοῦ ἡ κόρη πρὸ τῆς θύρας, καὶ πάλι τρεῖς ὑποκλιθῆ. Λαμποκοπάει ἡ ἐκκλησιᾶ, ἀπὸ ἀναμμένους πολυέλαιους, καντήλια καὶ κεριά. Οἱ μελλόνυμφοι ὅπως πάντα πρῶτοι, παίρνουν τὴ θέσι τὴν καθωρισμένην στὴ μέση γιὰ τὴ στέψη, κι οἱ καλεσμένοι κι ὁ ἄλλος κόσμος, κάθονται στὰ στασίδια.

Κάτω ἀπ' τὸ βάρος τὸ διπλό, τῆς φυσικῆς ἢ ἐπίπλαστης αἰδημοσύνης, καὶ τοῦ πρόσθετου ἀπ' τὶς μαγγοῦρες καὶ τὶς σοῦλτες, μετὰ τὸ κεφάλι της ἡμίπτωτο, ὡς κεκλιμένης ὄνωνίδας, ἡ νύφη τὸ στεφάνωμα μετὰ ὕστατη προσπάθεια, περσσότερο ὑποτακτικῆ καθίσταται, στὴ φιλικὴ παραίνεσι αὐτῶν πού τὴν κρατοῦν, γιὰ πιθανὰ ἀτοπήματά της στὴ δύσκολη στιγμῆ. Ὁ γαμπρός, μετὰ ὕφος κυρίαρχο καὶ πότε - πότε, λαθροκοιτᾷ τὴ συνευνό του ὑποδηλωτι-

κά, διὰ τὴν παραθάρρυνσί της. Κι ὁ ἱερεὺς μὲ τρόπους ἡ-
κιστα προσποιητούς, καὶ σ' ἄμεση συνεργασία μὲ νοῦνο
καὶ μὲ νόυνα, τοὺς νέους στεφανώνουν, κι οἱ ψάλτες ψέλ-
νουν γράμματα, ποὺ ἀρμόζουν στὴν περίπτωσι. Καὶ πε-
ριρραίνοντας ὡς ἡ συνήθεια, μὲ ρύζι τοὺς νεόνυμφους στὸ
χορὸ τοῦ Ἑσαῖα, τὸ στεφάνωμα στὴν ἐκκλησιὰ κοντεύει
πρὸς τὸ τέλος.

Ἄπ' τὸ ναὸ ἔβγαине ἡ πομπή, καὶ στοῦ γαμπροῦ τρα-
βοῦσε ἴσια. Τὰ ὄργανα ἐπαιζαν δραστήρια, γαμήλιους
τερπνοὺς σκοποὺς, κι ὅλοι οἱ νέοι τραγουδοῦσαν, στὰ
γκαλντιρίμια στὰ στενά. Κι ὡς ἔφθαναν στὸ σπίτι του,
ἐκεῖ ἀνέμεναν στὴν πόρτα πάλι, ἡ μάνα κι ὁ πατέρας,
καθὼς κι οἱ συγγενεῖς του, τὴ νύφη νὰ δεχτοῦν.

Σὰν ἔμπαινε ἡ κόρη τότε, ὑποβασταζόμενη ὅπως
πάντα στὸ περιαύλιο τοῦ σπιτιοῦ, τοῦ ἀπὸ ἀπάνω του
ὀρθώνονταν ἡ γκριζοσχιστόλιθη σκεπή του, τὸ χέρι ἔ-
βαζε δειλὰ στὴν τσέπη τῆς ποδιάς της, ἀπ' ὅπου ἔβγαζε
προσεκτικά, ἓνα μεγάλο μῆλο ἰσγυνο, γεμάτο μ' ἀργυρὰ
νομίσματα, στὴ σάκκα του χωμένα, καὶ τὸ πετοῦσε στὴ
σκεπή, ὅπως τὸ ἔθιμο ἤθελε.

Ἐκεῖ, δραστήριοι ἀπ' ἐνωρίς, οἱ γαυριάδες κρυφοφύ-
λαγαν στὰ ἐπίκαιρα σημεῖα, τὸ μῆλο νὰ γραπώσουν, σὰν
τὸ πετοῦσε ἡ κόρη. "Ὅποιος τὸ πρόφταινε ἀπ' αὐτούς, ἡ-
τὴν ὀλότελα δικό του, μαζί μὲ τὰ νομίσματα.

Τώρα ἡ νύφη χαρωπὴ μπαίνει στὸ σπίτι τοῦ ἀντρός
της πιά, καὶ στὸ κατώφλι χαιρετᾷ, τὰ χέρια ἀντιφιλών-
τας, καὶ πάλι τῶν πεθερικῶν. Μὰ ἐκεῖ φιλομειδῆς ἡ μά-
να τοῦ γαμπροῦ, μ' ἓνα ταψὶ ἐφύλαγε νὰ σεβαστῇ τὸ ἔθι-
μο. Μέσα του εἶχε μιὰ κουλούρα, καὶ μιὰ τουλούπα ἄσπρα
μαλλιά. Τὸ ἔβαζε στὴν κεφαλὴ τῆς κόρης, λίγο γιὰ μιὰ
στιγμὴ, κι εὐθὺς τ' ἀποτραβοῦσε. Τὸ ἔθιμο ἐξυπονοοῦσε,

ν' άσπρίσουν νά γεράσουν, εϋτυχισμένοι και γεροί, μέσα σ' αυτό τὸ σπίτι οί νέοι. Καί ὅλοι τῆς πομπῆς με τόνο έπανελάμβαναν:

«Ν' άσπρίσετε, νά γεράσετε».

Μαζί με τὸ γαμπρό, ἡ νύφη κι οί παράγαμπροι, και με τούς άλλους κοντινούς και φίλους, μπαίνουν στὸν περιστόλιστο νοντά, λίγο ν' αναπαυθοῦν, ἀπὸ τὴν έντασι και κούρασι τῆς γαμήλιας διαδικασίας. Οί δὲ προσκεκλημένοι κι ὁ άλλος κόσμος, σὲ άλλο δωμάτιο καθισμένοι, εὔπαιρναν τὸ γλυκό τους. Σερβίρονταν κρασί, ρακί, κι άλλα πολλά εκλεκτά πιοτά, σὲ πλόσκες περιστόλιστες και σ' ὁμορφα παγούρια, και ὅλοι εϋχόνταν τούς νεόνυμφους, με τίς εϋχές πὸ ἀρμόζαν.

Ξάφνου ὁ Βλάμης στὴν αὐλή, τὸ σύνθημα ἔδινε χορὸς ν' ἀρχίση. Τὸ πελεκούδι τότε καίγονταν, και τράνταζε ὁ αὐλόγυρος. Στῆναν χορὸ ζωηρὸ τρικούβερτο, και εϋθυμοι λαϊκοί χοροί χορεύονταν, στὸ περιαύλιο ἀπ' τούς νέους. Μ' αὐτὸ δὲν ἦτανε, εἰ μή, τὸ προανάκρουσμα κοσμοχάλαστου γλεντοκοπιοῦ, πὸ ἀργότερα θ' ἀκολουθοῦσε, στὸ χωριὸ στὸ μεσοχώρι.

Νά! Τώρα βγαίνει ἀπ' τὴν πόρτα ἡ νύφη κι ὁ γαμπρός, ὁ κουμπάρος κι ἡ κουμπάρα, ἡ Μπρατίμισα κι ὁ Καλεστής κι ὅλοι οί σημαίνοντες στὸ γάμο. Καί κατευθύνεται ἡ ὁμάδα μ' ὅλους τούς νέους τοῦ χωριοῦ, και μετὰ ὄργανα επικεφαλῆς στὸ μεσοχώρι στὴ πλατεία, τὸ γλέντι κι ὁ χορὸς ν' ἀνάψη.

Ὁ κόσμος ἤρθε τώρα ἐδῶ, στ' ὁμορφο μεσοχώρι, και τὰ πεζούλια ἓνα γύρω πιαστήκαν ἀπ' τούς γέρους. Πρῶτος περήφανα χορεύει, κάτω ἀπ' τὴν κόμη περιστόλιστης κι ὠριόπλουμης ἀκάκιας, και τῶν πολύκλωνων σκιερῶν πλατάνων, ὁ κομπορρήμονας κουμπάρος, μετὰ ἀπ' αὐτὸν

εἶν' ἡ κουμπάρα. Μετὰ χορεύει ὁ γαμπρὸς μὲ τὸν πατρο-
παράδοτο χορὸ στὰ δυό.

«Σήμερα μαῦρος οὐρανὸς
σήμερα ἄσπρη μέρα
σήμερα στεφανώνεται
ἀετὸς τὴν περιστέρα».

Ἄκολουθεῖ ἔπειτα ἡ νύφη. Μὰ σὰν σέρναν τὸ χορὸ οἱ
νεόνυμφοι, χαλοῦσε ὁ κόσμος ἀπ' τὸ κέφι. "Ολοὶ κερ-
νοῦσαν εὐχαρεῖς, τὰ πρόθυμα λαλούμενα, μὲ χρήματα
πολλά. Τὰ μέτωπα κι οἱ παρειές τῶν ἰδρωμένων λαλη-
τάδων, γεμίζανε νομίσματα ποὺ ἔπεφταν βροχή, μὲ
σάλιο κολλημένα. Ἔτσι ποὺ καταντοῦσαν οἱ ὀργανο-
παῖχτες μπροστὰ τους νὰ μὴν βλέπουν. Ὅσα περσό-
τερα πεκούνια πέφταν, στὰ πρόσωπά τους κολλημένα,
τόσο πιὸ ἔντονα τὰ ὄργανα αὐτοὶ βαροῦσαν. Τὸ κέφι
φούντωνε στὰ πέριξ καὶ καίγονταν τὸ μεσοχώρι. Ὁλος
ὁ κόσμος χόρευε, καὶ στήνονταν χορὸς γερὸς· σὲ δυὸ καὶ
τρεῖς σειρές.

«Βαροῦνε τὰ λαγοῦτα, τὰ βιολιά
κι ἡ σάλπιγγα πολύφωνα ἀναδεύει·
τώρα συρτὸ ἡ ἀγάπη μου ἡ γλυκειὰ
γιὰ τὴ γιορτὴ τοῦ γάμου της χορεύει».

Καὶ στὴν ἀρχὴ στὸ χοροκόπημα, οἱ εὐδελέαστες μι-
κρὲς νεάνιδες, ποὺ ἄρχισαν ἤδη ν' ἀποκτοῦν κάποια ἐπι-
τηδειότητα στὴ μέγγλα, ἔστηναν ἀπὸ μόνες τους ξοπί-
σω ἀπ' τοὺς μεγάλους, τρίτο χορὸ ἐντελῶς δικό τους. Ὁ-
που στὰ παρθενόχαρα χοροπηδήματά τους, ἐν' ἀπαράμιλλο
συναίσθημα ἀπύθμενης ἠδύτητας, παλινοστοῦσε στὶς

καρδιές των διὰ τὰ θέλγητρα τοῦ μεριδίου τους, στίς χα-
ρές των τῆς ζωῆς. Κι ἀδέξια χορεύοντας ἀπὸ τὴν ἔλλειψι
ἐμπειρίας, οἱ γλυκομίλητες μικρὲς συλφίδες, στὸ δικό
τους γύρο πίσω, τοὺς διαλογισμούς τους ἄφηναν ἄφρονα
νὰ λοξοδρομοῦν, εἰς τοὺς σφοδροὺς κυματοβολισμούς
ψευδοαισθηματικῆς ὄνειροφαντασίας, στὸ δρόμο τῆς διά-
πυρης κι ἐγκάρδιας ἐπιθυμίας, ὅτι κι αὐτὲς ὥστόσο κά-
ποια μέρα, ὅπωςδῆποτε ἔρωτα σφοδρὸ θὰ ἐμπνεύσουν,
κι ἀξιέραστες καὶ περιπόθητες μικρὲς νυφοῦλες, στ' ὠ-
ραῖο χωριὸ θὰ καταλήξουν.

Νεαρὲς φιλόκομφες γυναῖκες, λικνίζουν θεσπέσια
στὸ χορὸ τὰ ραδιναὰ κορμιά τους, κεντρίζοντας τὴ φιλο-
πραγμοσύνη, ξετρελαμένων χαροκόπων.

Καὶ στῆς ἀπόδοσης τ' ἀνεμοπύρρα τῶν λαλούμε-
νων στὸ γλέντι, ὁ χορὸς καλὰ κρατεῖ. Κι ἄλλες γυναῖκες
περασμένες, ποῦρθαν κι αὐτὲς στὸ μεσοχώρι, στὸ ραβαῖσι
στὸ χορὸ, ξεφεύγοντας ἀπὸ τὴν ὀδυνηρὴ ἀνία, τῆς μονότο-
νης οἰκειακῆς δουλειᾶς, κάτω ἀπ' τὴν ὀχληρὴ κι ἐπίμονη
παραίνεσι φιλοθρόμβων χορομανῶν, μπαίνουν κι αὐτὲς
μπροστὰ στὸ γύρο, νὰ σύρουν τὸ χορὸ.

Μ' ἀλίμονον!! σ' αὐτὸ τὸ εὐφρόσυνο ξεφάντωμα, στὰ
πεζούλια καθισμένες βρίσκονται, καὶ κάποιες ἄλλες χω-
ριανές, ἀνέραστες καὶ χολιασμένες, ἀφοῦ ἀγάπη σεξουα-
λικὴ δὲν ἤμποροῦν πλέον νὰ ἐμπνεύσουν. Ρίπτουν ἐν
βλέμμα φευγαλέον, αὐθάδες καὶ ζηλότυπον, στοὺς νέους
στὸ χορὸ ποὺ δὲν τίς πρόσεξαν καθόλου, ἀπὸ ἀτύχημα
δικό τους, καὶ συμμαζεύονται ἄθυμες καὶ πικραμένες
στίς γωνιὲς στὸ μεσοχώρι, στὰ πεζούλια βυθισμένες, σὲ
πικροὺς διαλογισμούς.

Ὅλο τὸ χωριὸ στὴν ὁμορφὴ πλατεία βρίσκεται, κι ἀ-
διάκοπα γλεντᾷ. Μεσόκοποι γρηῆς καὶ γέροι, ἀπόμακρα

ἀπ' τὰ πεζούλια, προσβλέπουν στὸ χορὸ καὶ στὰ δραστήρια λαλούμενα, κι ἀναπολοῦν μὲ αἴσθημα πικρίας, γιὰ τὴ ζωὴ ποὺ πλέον πέρασε, γιὰ τὴν νεότητα ποὺ πίσω δὲν ξαναγυρνᾷ, καὶ τὶς παληγὲς τερπνὲς σκηνές, ἀπ' τὸ δικό τους τότε γάμο, στ' ἀξέχαστα χρόνια τὰ παληά, τῆς ἀπαράμιλλης νεότητάς τους. Καὶ πότε - πότε ἀνοίγουν τὰ πουγιά τους, τοὺς λαλητάδες νὰ κεράσουν, πρὸς χάριν τῶν νεόνυμφων.

Μικρὲς τρίγλες, κι ὀμήλικοί τους μπόμπιρες, ψευτοπερνοῦν κι αὐτοὶ τὴ μέρα τους, στὸ μεσοχώρι δῶθε-κεῖθε, ἀποθαυμάζοντες γοητευμένοι τοὺς ἐπιδέξιους ἀκκισμοὺς τῶν γλεντοκόπων ἐρωτόληπτων ποὺ σέρνουν τὸ χορὸ.

Κλαρίνα τάμπουρες βιολιὰ καὶ ντέφια, ἀντιλαλοῦν περὶχαρα ὅλη μέρα, κι οἰνομανεῖς γλεντόχαροι προσκεκλημένοι, ὡς κι ἄλλοι οἰνόφυγες συγχωριανοί, ἀδιάκοπα χορεύουν.

“Ὅλο τὸ μεσοχώρι κατατραντάζεται ἀπὸ χαρὰ καὶ εὐθυμία, σ' ἀτμόσφαιρα πανζουρλισμοῦ, καὶ τὸ κρασί ἀπὸ τὶς πλόσκες συνέχεια κατρακυλᾷ, στῶν φιλοπότηδων τοὺς οὐρανίσκους, κι ὅλοι εὐφραίνονται ἀπ' τὴ θεσπέσια δροσιὰ καὶ γεῦσι, τῶν πιὸ παληῶν γλυκῶν κρασιῶν τῆς Μόλιστας.

Χαρίεσσες μικροῦλες, ποὺ συμμετέχουν στὸ χορὸ κι αὐτές, μὲ χάρι πότε - πότε ρίχνουν, καμιὰ ἐπίμονη γλυκειὰ ματιὰ στοὺς σουένους τοῦ χωριοῦ, φιλεύοντας τὴν ἐγκαρτέρησί τους, μὲ ἔνδειξι ἐρωτική.

«Μὲ τὰ γαλανὰ σου μάτια
μὲ κοιτᾷς τόσον καιρό,
σὲ κοιτάζω ἀφηρημένος
νὰ μιλήσω δὲν μπορῶ».

Κι αὐτάρεσκοι μαργιόλοι λούμακες, στή βράσι τοῦ γλεντοκοπιού, ἀδέξιοι λογοπαῖχτες καταντοῦν, μέ τήν κρυφή ἐλπίδα στήν καρδιά τήν προσοχή νά ἀποσπάσουν, μιᾶς Βαλεντίνας νοστιμούλας. Κι ἄλλοι θρασύστομοι κι οἰνοβαρεῖς γλεντσέδες, συνηθισμένοι κι ἐπιτήδαιοι στήν τέχνη τῆς ἰσορροπίας, ἀπάνω στό κεφάλι τους βάζουν ποτήρι μέ κρασί, σκληρόφωνα ὅλοι τραγουδώντας, καταλογές πού 'ναι ἐμπνευσμένες, ἀπ' τήν ὑπόθεσι τοῦ γάμου.

Αὐτοὶ ἄλλωστε εἶναι ἐκεῖνοι πού δίνουν τόν τόνο στή χαρά, ἐμπνέοντας στοὺς χορευτάδες ἀκράτητο ἐνθουσιασμό. Καί οἱ ξεθυμασμένοι ἀπ' τήν κούρασι ὀργανοπαῖχτες, μπαίνουν καί πάλι μέ καινούργια ὄρμη, στό λάλημα καί στά τραγούδια.

Τὸ μεσοχώρι συγκλονίζεται ἀπ' τὰ ὄργανα κι ἀπ' τίς φωνές τῶν χορευτᾶδων χωριανῶν, κι ὅλοι χαίρονται κι ἀπολαμβάνουν τὸ θέλγητρα τῆς ἐξαιρετικῆς αὐτῆς ἡμέρας. Σάν βράδιαζε ὁ χορός ἀδιάπτωτος συνεχιζόταν στό σπίτι τοῦ γαμπροῦ, ἕως τήν ὥρα γιά τὸ δεῖπνο. Κι ἐνῶ τὸ γλέντι κι ἡ χαρά μεσουρανοῦσαν στήν αὐλή, καί καίγονταν ὁ τόπος, ὅσοι ἦσαν καλεσμένοι ἀπ' τὸ γαμπρὸ δυὸ μέρες πρὶν, γιά τὸ πατροπαράδοτο τραπέζι σπίτι του, ετοίμαζαν μέ φρόνησι «κανίσκι» ἀπ' ἐνωρίς, πού 'ταν μπουρέκι πίττα ἢ καί σφαχτό· ὀλάκερο ψητό. Καί μέ τίς πλόσκες τους γεμάτες, μ' ἐξαίρετο γλυκὸ κρασί, κατέφθαναν στό σπίτι του.

Πρῶτα στό πλούσιο τραπέζι ἐκεῖ, σὲ λύμπες εἰδικές σερβίρονταν, καί ἀπὸ μέρους τοῦ γαμπροῦ, ὁ πατροπαράδοτος «καβρουμάς», πού ἦτανε φκιασμένος ἀπὸ ἐντόσθια κατσιακιού ἢ καί μικρῶν ἀρνιῶν ἀκόμη. Μετὰ προσφέρονταν καί κρέας μέ ρύζι ἢ μέ πατάτες, καί ἔπειτα ψητό. Ὁ Βλάμης καί ὁ Καλεστής πού 'ταν ἐπὶ ποδός, σέρβιραν φα-

Τὰ ξέφωτα τῆς Λέσιαντζας.

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

γητὰ σ' ὄλους τοὺς καλεσμένους, κι ἔξω ὁ χορὸς ἀγριεμέ-
νος ἀντικουτοῦσε στὴν αὐλή. Ὁ μάγειρας ποὺ ἐτοίμαζε
κι ἔκοβε τὰ σφαχτά, λιάνιζε καὶ τὸ κρέας, προσφέροντας
στοὺς ἄλλους, ὄχι ἀπ' τὰ ἐπιτήδεια μόνον τοῦ σπιτιοῦ,
μὰ κι ἀπ' τῶν καλεσμένων τὰ κανίσκια. Καὶ τότε ὄλοι
ἀναφωνοῦσαν :

«Φέρτε κι ἀπ' τὸ δικό μου».

«Δοκιμᾶστε κι ἀπ' τὰ δικά μας».

Καὶ ἡ γλεντόχαρη βεγγέρα ὄλο τὸ βράδυ συνεχίζον-
ταν στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ. Μετὰ ἀπ' τὸ φαγοπότι καὶ
μὲ γεμάτα ἀκόμα τὰ τραπέζια μ' ἀποφάγια, πιάτα ποτή-
ρια καὶ κρασιά, οἱ γεροντότεροι κι οἱ γεροντότερες ἀπὸ
τοὺς καλεσμένους, μερακλωμένοι κι εὐθυμοὶ ἀρχίζανε τὰ
καθιερωμένα, τοῦ τραπεζιοῦ τερπνὰ τραγούδια.

*«Χίλιων καλῶν τὸν ἠῶρα με
τοῦτον τὸν νοικοκύρη
μὲ τὰ γλυκά του τὰ κρασιά
μὲ τὰ γλυκά του λόγια*

*γιὰ φᾶτε πιέτε φίλοι μου
χαρῆτε νὰ χαροῦμε
τοῦτον τὸν χρόνο τὸν καλὸ
τὸν ἄλλο ποιὸς τὸν ξέρει
γιὰ ζοῦμε γιὰ πεθαίνουμε
γιὰ σ' ἄλλον τόπο πᾶμε».*

Τὸ ἓνα τραπέζι τὴ μιὰ φορὰ τραγούδαγε, τὴν ἄλλη τ'
ἄλλο ἐπανελάμβανε, σὰν κάποιος τοὺς παρακινοῦσε μὲ
τὴ συνηθισμένη ἐπωδὸ.

«Ἄϊντε κι ἀπ' τὴ μεριά σας».

Μετὰ οἱ γλεντοκόποι στὸν ὄντά, τὰ ὄργανα κοντὰ κα-

λοῦσαν, κι εὐθύς τοὺς ἔβαναν μὲ κέφι ἀσίγαστο, καὶ πάλι ν' ἀρχίσουν λαλητό. Βαροῦσαν πρῶτα οἱ λαλητῆς τὰ σιγανὰ παθητικὰ «νουμπέτια». Μὰ σὰν ἡ εὐθυμία φούντωνε πάλι νὰ ξεθυμάνουν ἤθελαν, οἱ πολυπότες γλεντοκόποι, κι ἔβγαιναν ἔξω στὴν αὐλή, ὅπου τρικούβεργο στῆναν χορό, ὡς τὸ πρῶτὸ τῆς ἄλλης μέρας. Πρῶτος ἐχόρευε ὁ νουνός, κι ἀκολουθοῦσε ἡ νουνά, μετὰ ὁ γαμπρός κι ἡ νύφη, κι ἔπειτα ὅλοι οἱ συγγενεῖς τῆς κόρης. Μὰ σὰν περίσσευε καιρός συνέχιζαν κι οἱ οἰκειακοί, καὶ οἱ φίλοι τοῦ γαμπροῦ.

Καὶ τὰ λαλούμενα βαραίνοντας ἀπὸ τὸ βράδυ ὡς τὸ πρῶτὸ, τοὺς παληοὺς τερπνοὺς σκοποὺς, τὸ γλεντοκόπι ἀντικουτοῦσε, στὸ περιαύλιο τοῦ σπιτιοῦ. Λάμπες δαδιά καὶ ὅτι ἄλλο φώτιζε, λαμποκοποῦσαν στὸν αὐλόγυρο, κι ὁ χορὸς καλὰ τραβοῦσε. Ἄργα, μετὰ ἀπ' τὰ μεσάνυχτα, οἱ λαλητάδες εἶν' κατάκοποι, κι ἡ χαρὰ ψυχορραγεῖ. Οἱ ἡρώιδες τῆς ὀμορφιάς στὸ γλεντοκόπι στὸ χορό, μιὰ - μιὰ ἀποσύρονται στὰ σπίντια τους, συνοδευόμενες, ἀπὸ τὰ λιμασμένα βλέμματα τῶν ἀντίμαχων στὸ σέξ, ποὺ ἀπῆλαυναν κι αὐτοὶ μετὰ τὴν σειρά τους ὅλη νύχτα, τὸ θάμβος τῆς ἀντίλαμψης, τῶν τρυφερῶν γλυκῶν ματιῶν τους.

Και τελικὰ ἀπογυμνωμένος ἀπ' τὰ νιάτα ὁ χορός, ἔσβηνε σιγηλὰ στὴν ἀπερισκεψία τῆς αὐγούλας· ποὺ ὑπέφωσκε ἀποθαρρυμένη, ὑποδηλώνοντας πὼς εἶναι πιά καιρός νὰ πάρη τέλος, ἡ ἀλησμόνητη ἐκδήλωσις τῆς ὀμορφῆς βραδιάς.

Πρῶτοι ἔφευγαν ἀπ' τοῦ γαμπροῦ τὸ σπίτι μ' ἐπίσημη ἐκδήλωσι, ὁ νοῦνος καὶ ἡ νούνα, μετὰ ἀπ' αὐτούς, ὁ Καλεστής κι ὁ Βλάμης. Καὶ ἐνθουσιασμένος κι ὁ γαμπρός ἀπ' τὴν προσπάθειά τους στὴ χαρὰ του, εὐχαρις τοὺς ξεπροβοδοῦσε μὲ τὰ λαλούμενα ὡς τὸ δρόμο.

Μετὰ οἱ ὀργανοπαῖχτες, στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ γυ-

ρίζαν πίσω, έτρωγαν κι έπιναν κι αὐτοί, μιὰ πού 'ταν ἀπ' τὸ λάλημα κατάκοποι κι έξαντλημένοι, κι εὐχόμενοι καὶ τοὺς νεόνυμφους μὲ τὶς εὐχὲς πού ἀρμόζαν, έπαιρναν γιὰ τὸν κόπο τους ἀπ' τοῦ ενδιαφερόμενου τὸ χέρι, ὅσα τοὺς ὑποσχέθηκε.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἴδιας μέρας, στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ επανέρχονται ὅλοι οἱ συγγενεῖς τῆς νύφης, στὰ χέρια τους κρατώντας ζεστὲς λαγγίτες σὲ πακέττα, καὶ πλόσκες καὶ λαένια, μ' ἑξαίρετο κρασί γεμάτα, εὐχόμενοι ταυτόχρονα γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ ἀκόμα, τὸ γαμπρὸ καὶ τοὺς δικούς του.

Καὶ σὰν περνοῦσαν δυὸ - τρεῖς μέρες ἀπ' τὴ γαμήλια τελετὴ, συνηθισμένα τὸ ἑσπέρας τῆς Τετάρτης ἢ τῆς Πέμπτης, γίνονταν τότε εἰς τῆς νύφης τὰ περιλάλητα «πιστρόφια».

Στὸ σπιτικὸ τῆς κόρης γίνονταν δραστήριες ἐνέργειες κι ἐτοιμασίες σύντονες. Σφαχτὰ ψητὰ κρασιά, καὶ ἄλλα πολλὰ ἀπαραίτητα γιὰ τὰ τετραπλόχαρα πιστρόφια ἐτοιμάζονταν, τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους τοῦ γαμπροῦ ν' ἀντιφιλέψουν. Κι ἡ συγγένεια ἦταν ἀν ἀπὸ μέρους τῆς νύφης, οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ φίλοι πού πηγαίνανε στὸ δεῖπνο τοῦ γαμπροῦ τὴν Κυριακὴ τὸ βράδυ, ἦταν ἄς ποῦμε εἴκοσι, ὁ γαμπρὸς εἶχε δικαίωμα στῆς νύφης τὰ πιστρόφια, νὰ φέρῃ τοὺς διπλάσιους. Ἄν πήγαιναν λοιπὸν τριάντα ἀπ' τῆς μεριά τῆς νύφης, ὁ γαμπρὸς ἐξῆντα κουβαλοῦσε, πού ἐσήμαινε ὅπωςδὴποτε, μεγάλη συμφορὰ στὸ σπιτικὸ τῆς κόρης!

Ἐκεῖ στὰ ὑπέροχα πιστρόφια, έτρωγαν πίναν καὶ γλεντοῦσαν, ὅλο τὸ βράδυ οἱ καλεσμένοι, καὶ στοῦ χοροῦ τὸ μεσουράνημα, λαγγίτες καὶ κρασί προσφέρονταν στὶς πρωινὲς τὶς ὥρες. Καὶ καίγονταν τὸ πελεκούδι, ὅλη τὴ νύχτα μὲς στὸ σπίτι. Ὁ Καλεστής, ὁ Βλάμης κι ὁ νου-

νός περίτερπνα γλεντοῦσαν, ὡσάν τὰ κύρια πρόσωπα τῆς ὀλονύχτιας χαρᾶς.

Κι οἱ συγγενεῖς κι οἱ γνώριμοι ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ γαμπροῦ, τοὺς φίλους καὶ οἰκειακοὺς τῆς νύφης εὐχονταν, πίνοντας ἀπ' τὶς πλόσκες τους, ἐξαίρετο παληὸ κρασί.

Τὰ τραγούδια κι οἱ χαρὲς ἀντιβουῖζαν ὅλη νύχτα, στὸ φιλοθόρυβο τῆς κόρης σπίτι, καὶ πέρα ἀπ' τὰ μεσάνυχτα καὶ στοῦ γλεντιοῦ τὴν ἀντιμέθη, νεάνιδες καὶ νέοι διασταύρωναν τὰ βλέμματά τους, στὴν πιθανότητα τῆς συνεννόησης διὰ τὴν πλοκὴν ἐνὸς ἀκόμη εἰδύλλιου, στὸ ὄμορφο χωριὸ τῆς Μόλιστας.

Καὶ μὲ τὸ τέλος τῆς τερπνῆς βεγγέρας, ὅλοι στὸ σπίτι χαιρετιόνταν, διάθερμα καὶ φιλικά, πεθερός καὶ πεθερά, Βλάμηδες Καλεστῆδες Μπράτιοι, καὶ ἄλλοι συγγενεῖς καὶ φίλοι.

Μ' εὐλάβεια κι ἡ κόρη ἀποχαιρέταγε, τὸ σπίτι τῆς καὶ τοὺς δικούς τῆς, καὶ οἱ ὀλόχαρες διασκεδάσεις, καὶ φιλότερπνες ὠραῖες ἐκδηλώσεις τῆς γαμήλιας ὑπόθεσης, ἔπαιρναν τέλος πιά.

Καὶ τὴν πρωίαν τῆς ἐπόμενης εἰς τρυφερὰν σκηνὴν ἀγάπης, ἡ κόρη κρέμονταν πιστή, στοῦ νόμιμου ἄντρα τὸν βραχίονα, στὴν ἀποθέωσι τῆς ψυχολογικῆς ἀπαίτησης, πού θὰ ἠθέλησε κι ὁ ἐμπνευσμένος ριμαδόρος νὰ ὑπομνήση, μὲ τοὺς ὑπέροχους κι ὠραίους στίχους, τοῦ ὄμορφου τραγουδιοῦ του.

«' Ἀπὸ τ' ἄσπρα ὠραῖα χέρια,
πάλι ἐρωτικὰ σφιγμένος,
ἀκουμπῶ στὴν ἀγκαλιά τῆς,
σὲ μιὰ τέρψι βυθισμένος! »

Κι ἀγκαλιασμένη μὲ τὸ σύντροφό τῆς εἰς τὰς ἐπιδιώ-

ξεις τῆς ζωῆς, καμαρωτὴ κι εὐτυχισμένη, διότι οἱ πόθοι
της ἐκπληρωθῆκαν, πορεύονταν χαρούμενη στὴ νέα της
φωληά.

«Ὅταν στὸ πλάγι μου περνᾷς
καὶ μόλις νὰ σ' ἀγγίσω,
ἄχ, ἢ καρδιά μου πὼς πετᾷ,
σὲ παίρνω εὐθὺς ξοπίσω!

γυρνᾷς καὶ μὲ θεωρεῖς μ' αὐτὰ
τὰ μάτια τὰ μεγάλα,
τρέμει ἢ καρδιά καὶ παρατῶ
τὰ σχέδιά μου τ' ἄλλα».

Τὸ εὐφρόσυνο ἐπεισόδιο τοῦ γάμου, προέλευσις βιο-
λογικῆς, πού' ναι διαβρεγμένο μὲ τὰ ὑπέροχα στοιχεῖα ἐκ
τῆς λαϊκῆς παράδοσης, καὶ τ' ἀπαράμιλλά του περιστα-
τικά ἀπ' τὸ πατρογονικὸ ἔθνος, κι ἔξω ἀπ' τὴν ἀναθυμί-
ασι, φαρισαϊκῆς νομικῆς δέσμευσης, αὐτοὺς τοὺς χρόνους
τοὺς παληούς, περιέκλειε ἀπύθμενες χαρὲς καὶ αἰσθημα-
τικὲς σκηνὲς ἀνεπανάληπτες, στὸν βίον τὸν ἀνθρώπινον.
Καὶ μὲ τὰ ὑπέροχά του περιστατικά, δροσίζει τὶς καρ-
διές μας, μ' ἐν θαλερὸν ἀναρρίπισμα ἀπαράμιλλων τρυφε-
ροτήτων, θεσπέσιων θελγῆτρων, καὶ γοητευτικῶν ἀνα-
πολήσεων· ἐκ τῆς γαμήλιας διαδικασίας, στὸ εἰδυλλιακὸ
καὶ γραφικὸ χωριὸ τῆς Μόλιστας, στοὺς χρόνους τοὺς
ἄξέχαστους τῆς κονιαροκρατίας.

Ο ΞΕΝΙΤΕΜΟΣ

«'Από τὸ σπίτι τῆς περνῶ
τὸ παραθύρι νάτο!
κοιτάζω, ἀπάνω καὶ πονῶ
κανεὶς δὲ βλέπει κάτω».

Μετὰ ἀπ' τὸ γάμο ὁ γαμπρὸς γιὰ τὸ ταξίδι σκέφτονταν, ἐλάχιστος κερδὸς τοῦ ἔμενε γιὰ ν' ἀπολαύση καὶ γευθῆ τὰ θέλγητρα ἐκ τῆς μεταγαμήλιας ζωῆς, στὴν ἀγκαλιὰ τῆς ἐκλεκτῆς του. Οἱ πόροι γιὰ τὸ βίο τους ἐκ τῆς χωρικῆς οἰκονομίας, ἦσαν σχεδὸν ἀμελητέοι, κι ἔτσι κι αὐτὸς ὅπως κι οἱ ἄλλοι γιὰ τὴ ζωὴ ν' ἀντιπαλέψη, στὰ ξένα ξεκινοῦσε. Μ' ἀλίμονον!!! σ' αὐτοὺς τοὺς δολεροὺς καιροὺς, πού οἱ δυνατότητες εἰς τὴν συγκοινωνίαν ἦσαν πολὺ περιορισμένες, τὰ μακρινὰ ταξίδια καταντοῦσαν μιὰ ὀδυνηρὴ ταλαιπωρία. Καὶ στὴ διάπικρη αὐτὴ διαδρομῇ, οἱ ἀποδημόφιλοι Μολιστινοὶ στὸ δρόμο τους συναπαντοῦσαν, ταλίκες καὶ Ζαπτιέδες καὶ χάνια ἀναρίθμητα διὰ τὴν ἐπιστάθμευσί τους, ὅπου ἀγαθοὶ λοκαντιέρηδες πολυποίκιλες εὐκολίες προσέφεραν στῆς ξενιτιᾶς τοὺς στρα-

τοπλάνους, ὅπως ἀχούρια γιὰ τὰ ζῶα, χόρτα καὶ ἄχυρα γιὰ τὴν τροφή τους, σάλα γιὰ ὕπνο τῶν ταξιδιωτῶν, καὶ τζάκι διάπυρο μὲ χοντροκούτσουρα, ἀπαραίτητα στὴ ζεστασιά τους.

Οἱ περισσότεροὶ Μολιστινοὶ ταξίδευαν στὴ Ρουμανία καὶ στὴν Ἀραπιά, κι ἐλάχιστοι στοὺς ἄλλους τόπους. Ἐκεῖ εὐθύς ἀπέβαλλον, σὰν ἔφθαναν ἀνήσυχοι, τὸ αἶσθημα τῆς ψευδαλαζονείας, κι ἀφοσιώνονταν εἰς δημιουργικὴν προσπάθειαν, εὐάριθμα ρεάλια ν' ἀποκτήσουν, δι' εὐκολωτέραν εἰς τὸ χωριό τους διαβίωσιν, στοὺς ὑστερνοὺς τοὺς χρόνους. Τί κρῖμα ὅμως!!! πού σ' αὐτοὺς τοὺς ὑπουλοὺς καιροὺς, τὸ αἰφνίδιο ἀντιμέτρημα μὲ ληστοκλέφτες ἐλλοχεύοντας στὰ ἐπίκαιρα σημεῖα τῆς διαδρομῆς, κατέληγε τίς πιὸ πολλές φορές στὰ ἐπικίνδυνα αὐτὰ ταξίδια, πραγματικὴ ὀλέθρια συμφορά, γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὰ πεκούνια τῶν φιλαπόδημων Μολιστινῶν.

Κι αὐτοὺς τοὺς φόβους ἐκ τῶν ταξιδίων, πλήρως τοὺς συμμερίζονταν καὶ οἱ οἰκεῖοι τοῦ ἀποδημοκόπου, καὶ τὸ συναίσθημα τῆς ἀγωνίας καὶ ἀπελπιστικῆς συνταραχῆς, πάντοτε λαθροζοῦσε στὶς ἀνήσυχες καρδιές τους.

Μ' ἄς περιγράψουμε ἐδῶ, μιὰ διάπικρη σκηνὴ ἀπ' τὴν ἀναχώρησι στὰ ξένα, κι ἄλλη μιὰ τέτοια ἀπ' τὴν ἀφιξί ἐκ τῆς ξενιτιᾶς, ἐνὸς ἀποδημόφιλου σκληροτενοῦς Μολιστινοῦ, στοὺς σκοτεινοὺς καὶ κινδυνόσπαρτους αὐτοὺς καιροὺς τῆς κονιαροκρατίας.

Πολὺς θόρυβος ξεσκώνονταν, στὸ σπίτι αὐτοῦ πού τὴν ἐπαύριον, θ' ἀποχαιρέτιζε δικοὺς καὶ χωριανούς, στὰ ξένα νὰ τραβήξῃ. Ὁ ἀντίλαλος αὐτῆς τῆς λαλαγῆς ξεχύνονταν τὸ τελευταῖο βράδυ, ὡσὰν ὀχλοβοὴ ἀκαθόριστη στὰ γκλαντιρίμια στὸ χωριό, καὶ στὰ ὄμορφα λαοβριθῆ πεζούλια τῆς λυπημένης γειτονιᾶς.

“Όλοι οί συγχωριανοί τόν ἐπισκέπτονταν, καί τοῦ εὔχονταν τὸ «ῶρα καλή», σφίγγοντας φιλικὰ τὸ χέρι του. Κι οί περισσότερον, μὲ τὸ σπίτι του συγγενικὰ συνδεδεμένοι, τοῦ πήγαιναν ὡς δῶρον, κι ἀπὸ ἓνα λαένι μὲ κρασί.

‘Ο ἀποδημοκόπος χωριανός, βαθύφρονας καί σκεφτικός, δέχονταν κι ἀποχαιρετοῦσε τοὺς ἐπισκέπτες συγγενεῖς, σὲ ψυχολογικὴ κατάστασι ἀνάμικτη, θλίψης καί ὑπερηφάνειας. “Όλα τελειῶναν μὲ τοὺς φιλικούς ἕως ἀργὰ τὸ βράδυ, κι ὁ τελευταῖος ὕπνος στὸ σπιτάκι του ἦταν ἀμφίβολης ἀξίας. Σχεδὸν καθόλου δὲν κοιμόταν, κάτω ἀπ’ τὸ φρικιαστικὸ συναίσθημα τοῦ φόβου καί τῆς βαθιᾶς ἀνησυχίας, γιὰ τὸν ὀδυνηρὸ ἀποχωρισμό, καί τὸ ἐπικίνδυνο πικρὸ ταξίδι.

Τὴν ἐπομένη ἀπ’ τὰ χαράματα, κάτω ἀπ’ τὸ φῶς τ’ αὐγερινοῦ, ὅλοι ἦτανε στὸ πόδι. Κι ὁ ξενοπλάνος χωριανός, ἀμίλητος καί σκεφτικός, τὸ σπίτι του ἀποχαιρετοῦσε ὑπόχωλα, ντυμένος στὰ καλύτερά του ροῦχα. ‘Ο ἀγωγιάτης μὲ τὰ ζῶα του, πανέτοιμος κι αὐτὸς ἀκούγονταν στὸ μεσοχώρι στοὺς πλατάνους, νὰ τραγουδᾷ στὸ ἀστερόφως μ’ αἶσθημα, τὸν πολὺλυπο πικρὸ σκοπό.

«' Αφήνω γειὰ μανούλα μου
καί σὲ καλὴ γυναίκα
καί γὼ πανὼ στὴν ξενιτιά
στὰ ἔρημα τὰ ξένα».

“Όλα τώρα εἶναι ἔτοιμα, κι ὁ γκιρατζῆς τὰ πράγματα, στὰ ζῶα του φορτώνει. Καί πικραμένοι ξεκινοῦν, ὁμάδα θλιβερὴ κι ἀμίλητη, ἀργοτραβώντας πρὸς τὸν δακρυώδη δρόμο, γιὰ τὴν ἀσύγκριτη πολίχνη Κόνιτσα, πού ’ναι ἡ πιὸ μικρὴ καί κοντινὴ κωμόπολι, πού συναντοῦν οί ξενοπλάνοι, στὸ δρόμο τους γιὰ τὸ ταξίδι.

Πρὸς χάριν τῆς δικαίωσης, κάποιου παληοῦ λαϊκοῦ ἔθιμου, λίγο κρασί ἔξω ἀπ' τὸ σπίτι ρίχνει ἢ μάνα τοῦ ἀπόδημου, κι ὅλοι οἱ συγχωριανοὶ μαζεύονται καὶ πάλι, καὶ συνοδεύουνε περίλυποι κι αὐτοί, ὀλίγο ἔξω ἀπ' τὸ χωριὸ καὶ ὡς τῆ θέσι «ἀλώνια», τὸν ταξιδιώτη συντοπίτη. Ἐκεῖ τὸν ἀποχαιρετοῦν γιὰ ἄλλη μιὰ φορά, καὶ δὲν μένουν πιά μ' αὐτόν, παρὰ οἱ στενοὶ του συγγενεῖς, πού ὅλοι τὸν ἀκολουθοῦν κατάχολοι, ἕως τὸ μέρος τὸ πολὺκλαυστο, τοῦ ὕστατου ἀποχαιρετισμοῦ στὸ «Γιόρακα», πιὸ κάτω ἀπ' τὸν "Αἱ-Μηνά.

Σιωπηλοὶ κι ἀμίλητοι κατηφορίζουν χολιασμένοι πρὸς τὴν ὄδυνηρὴ τῆ «Σκάλα», καὶ δὲν ἀκούγεται στὴν ταχινὴ ἀχνοφεγγιά, εἰ μὴ, τὸ ρυθμικὸ κρατάλισμα ἀπ' τὴν περπατησιὰ τῶν ἄλογων, κι οἱ ἀνάστεναγμοὶ τοῦ ἀποδημοπλάνου. Περνοῦν τ' "Αἱ-Γιόρακα τὸ ἐκκλησάκι κάνοντας τὸ σταυρό τους, καὶ προχωρεῖ ὡσὰν βουβὴ σκιά ἢ βαρύλυπη μικρὴ ὁμάδα τώρα, πρὸς τὸ ξωκλήσι τ' "Αἱ-Μηνά, ξανὰ σταυροκοπιοῦνται κερὶ ἀνάβουν στὶς εἰκόνες, καὶ προσπερνοῦν τὴν ρεματιά, ν' ἀνέβουν στὴν κορφὴ τοῦ Γιόρακα.

Ἐδῶ εἶναι ὁ δακρυώδης τόπος τοῦ τελευταίου ἀποχαιρετισμοῦ, καὶ στὴν πικρόχαρη αὐτὴ πολὺκλαυστη ραχούλα, μὲ τὸ ἐρημόφιλο εἰκονισματάκι, ξετυλίγεται ἡ τελευταία πράξις τῆς θλιβερῆς ὑπόθεσης τοῦ ἀποχωρισμοῦ.

"Ὅλοι τους εἶν' ἀμίλητοι, σκυφτοὶ καὶ δακρυσμένοι, κι ὁ ξενοκόπος συντριμμένος, σὰν κἀνὴ τὴν πρώτη κίνησι περίλυπα, τοὺς δικούς του νὰ φιλήσῃ, τὰ δάκρυα εὐθὺς ποτάμι χύνονται στὰ πρόσωπα τῶν συγγενῶν του. Τὸ κλάμα εἶν' ἀδιάκοπο καὶ τὰ θερμὰ φιλιὰ τὶς παρειῆς πυρώνουν, οἱ διάθερμοι ἐναγκαλισμοὶ τοῦ ταξιδιώτη καὶ τῶν προσφιλῶν οἰκείων του, ἀνάμεσα ἀπὸ θρήνους καὶ

λυγμούς, κλάματα κι αναστεναγμούς, πλημμυρίζουν τούς αϊθέρες τῆς θλιψίφιλης κορφῆς τοῦ Γιόρακα μὲ ὑπέροχα αἰσθήματα. Κι ὅλοι τους στὰ τελευταῖα τρυφερὰ φιλιά, γεύονται τὴν ἀπαράμιλλη ἡδονὴ τῆς κρυφοθέσμης τῆς ἀνάσας των.

«Ὅποτεν δυὸ ἄνθρωποι χωρίζουν,
τὰ χέρια τους δίνουν καλή,
καὶ ξάφνου τὰ κλάματα ἀρχίζουν,
καὶ κλαῖν καὶ στενάζουν πολὺ».

Μὰ νὰ ἤδη βαρύλυπος ὁ ξενοπλάνος, τὴν πλατὴ του γυρίζει ἄθελα στὸ φιλικό του περιβάλλον, καὶ ξεκινᾷ κατάχωλος στὸ μακρινὸ πικρὸ ταξίδι. Μὲ τὸ ἄλογο καὶ μὲ τὸν ἀγωγιάτη κατηφορίζουν σιγηλὰ σαν πένθιμες σκιές, στὸ δακρυστάλαχτο πολύστροφο τῆς Σκάλας μονοπάτι, ἐνῶ οἱ δικοὶ του κλαίγοντες ἀκίνητοι ἀκριβοθωροῦν, τ' ἀγαπημένο πρόσωπό τους. Ὑστερα ἀπὸ κάμποση ὥρα δρόμο ὁ συντοπίτης ταξιδιώτης καταλήγει, στὴ στροφή τῆς διπλανῆς λοκάντας. Μὰ πρὶν γιὰ πάντα ἐκεῖ κρυφτεῖ, γιὰ ἄλλη μιὰ φορά γυρνᾷ καὶ ἀποχαιρετᾷ, τοὺς φιλάκριβους οἰκείους του, πὺ σιωπηλοὶ, πικρόχολοι βουβοὶ, εἰς τὴν κορφὴ στὸ εἰκόνισμα ἀκόμα παραμένουν, γιὰ ν' ἀπονεύμουνε στ' ἀκριβαγάπητό τους εἶδωλο, τὸν ὕστατο χαιρετισμό τους. Λίγες στιγμὲς διαβαίνουν τώρα, καὶ τὸ περίλυπο ἐπεισόδιο τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ ἔπαιρνε τέλος πιά, στὸν θλιβερό περίκοσμο μιᾶς ροδόχρωμης αὐγούλας, πὺ ὑπέφωσκε ἀποδειλιασμένη στῆς Μπάτης τὶς βουνοκορφές.

Κατὰ τὴν βαρυκάρδιον ἐπιστροφήν των στὸ χωριό, οἱ συγγενεῖς τοῦ ἀποδημοκόπου, κόβουν κλαδιὰ καὶ βέργες τουφωτὲς κρανιας καὶ καρυδιᾶς, πὺ στήνουν στὶς σχισμὲς πάνω ἀπ' τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ, σὲ ἱκανοποίησι

τοῦ ἔθιμου, ὅτι βαθιὰ εἶναι ἡ ἐπιθυμία τους ὁ ταξιδιώτης νὰ σταθῆ γερὸς κι εὐτυχισμένος στὰ μακρινὰ τὰ ξένα, ἕως τῆ μέρα τῆς ἐπιστροφῆς καὶ πάλι στὸ χωριό του.

Τὸ πρῶτο γράμμα ἢ μήνυμα ἀπ' τὸ στρατοπόρο χωριανό, τὰ δάκρυα τῆς μάνας του στερεύει, κι ἀνακουφίζει τοὺς δικούς του ἀπ' τὸ βασανιστικὸ μαρτύριο τῆς ἀναμονῆς, κι ὅλα πιά θὰ κυλήσουν ἤρεμα κι εὐφρόσυνα, στὸ σπίτι του στὴ Μόλιστα.

Τὸ θέλγητρον τῆς συντοπιτικῆς ἀγάπης εἰς τὴν ξενιτιά, ὑπῆρξεν ἰσχυρὸν κίνητρον διὰ τὴν συσπείρωσιν καὶ ἀλληλοβοήθειαν τῶν ξενοπλάνων χωριανῶν, καὶ κάτω ἀπ' τὴ γοητευτικὴ σαγήνη τοῦ αἰσθήματος τῆς πατριωτικῆς φιλίας, συνδέονταν οἱ φιλαπόδημοι Μολιστινοί, ἰδιαίτερα ἀδελφικά, κι ἐπίμονα ὅλοι ἐπιζητοῦσαν σὲ πρώτη τους συνάντησι, νὰ μάθουν νέα ἀπ' τὸ χωριό.

Κι ὡσάκις κάποιος ξενοκόπος στὴ λατρευτὴ πατρίδα γύριζε ἀπ' τὰ ξένα στοὺς δικούς του, διὰ μικρῶν χαριτωμένων δώρων, μαζί του ἔφερνε καὶ τοὺς ἀβρόφρονες χαιρετισμούς πρὸς τοὺς οἰκείους των, τῶν ἄλλων φίλων του συγχωριανῶν.

Καὶ κατὰ τὴν ἐπιστροφήν των ἀπ' τὴν ξενιτιά οἱ δοξόχαροι ἀποδημοκόποι, μεγαλορρήμονες κι ἀγέρωχοι, ἔκαμαν θόρυβον πολὺ στὸν περιοδικὸ ἔρχομό τους. Βάζαν ἀπάνω στ' ἄλογα κόκκινη ἀνδρομίδα, περήφανα ἄνετα νὰ κάτσουν. Ὁ ἀγωγιάτης κοντοστέκονταν ὀλίγο ἔξω ἀπ' τὸ χωριό, κοντὰ στὸ «Ξυλογέφυρο», μιὰ θέσι μ' ἀμμοτράχαλα, κι εὐθὺς ἐλάκιζε λαχανιασμένος στὸ σπίτι τοῦ ξενιτεμένου, τὰ σιχαρίκια γιὰ νὰ φέρη, κάποιο μπαχτσίσσι νὰ κερδίση.

Ἦστερα γύριζε καὶ πάλι· στὰ φορτωμένα ζῶα του στὸ ἴδιο μέρος, καὶ ὅλοι τους τότε ἐν πομπῇ, ἔμπαιναν θορυ-

βώδικα στή Μόλιστα στο σπίτι του. "Όπου ἐκεῖ κάτω ἀπ' τὸ αἶσθημα τῆς φιλοπεριέργειας, καὶ τῆς φιλόφρονος καὶ εὐγενικῆς φιλίας, κατέφθαναν χαρούμενοι ὅλος ὁ κόσμος τοῦ χωριοῦ, νὰ ὑποδεχτῆ καὶ χαιρετήσῃ τὸν παρεπίδημο πού ἔφτασε, στὸν οἶκο του ἀπ' τὰ ξένα.

Μὲ ἀγωνία καὶ λαχτάρα καταρωτοῦν τὸν ταξιδιώτη, γιὰ τῶν δικῶν τους τὴν κατάστασι, προσφέροντας ταυτόχρονα καὶ ἓναν λάγηνο ἐκλεκτὸ κρασί, διὰ τὸ «καλῶς ὄρισες».

Φίλοι καὶ συγγενεῖς καὶ οἰκεῖοι, στὸ σπίτι τοῦ παρεπιδήμου συντοπίτη, τὴν ἐπομένη τῆς ἐπιστροφῆς, με ζύπνιο καὶ δραστήριο τὸ αἶσθημα τῆς εὐλογησ ἀναμονῆς λαχταριστὰ προσμένουν, τὰ δῶρα καὶ τὰ ἀγαθὰ πού θάφερνε ἀπ' τὰ ξένα, ὅπωςδῆποτε ὁ ταξιδιώτης.

Συνήθως ἔφερναν ὡς δῶρα, μπουρμποῦλες κιμέρια καὶ φουστάνια, μαντήλια μπέρμπιλα τσαρούχια, ὡς καὶ ἄλλης φύσεως καλούδια.

Τὴν πρώτην Κυριακὴν ἐκ τῆς ἀφίξεώς του στὸ χωριό, ὁ συντοπίτης χωρεπίδημος, εἰς τὸ εὐφάνταστον σκορδίνωμά του, εἰς περίοπτον θέσιν σταθμεύει εἰς τὴν ἐκκλησιά, ὅπου ὁ δισκοφόρος τοῦ ναοῦ ἐπίτροπος ἢ παρεπίτροπος τοῦ προσφέρει φεῦ!!! εἰς ἔνδειξιν ὑποκριτικῆς φιλοπροσωπίας, κλωνίδιον δαφνίδος ἢ ἄνθος τι ἐκ τῆς γενέτειρας, ἔναντι ἀδρῆς προσφορᾶς εἰς τὸν δίσκον τῆς ἐκκλησιᾶς.

Συνήθως, μετὰ ἀπὸ κάμποσο καιρό, εὐχάριστης διαμονῆς στή Μόλιστα, τὸ εὐφρόσυνο μειδίαμα, τὸ ὑψηλὸ ὕφος καὶ τὴ λόρδωσι τοῦ εὐφάνταστου παρεπιδήμου διαδέχονταν, ὁ μαρασμὸς καὶ ἡ μελαγχολία. Αὐτὸ ἀναντίρρητα ὑποδηλοῦσε, ὅτι τὰ διαθέσιμα λεφτὰ τελειῶσαν πιά, καὶ ἐτοιμασίες τώρα γίνονται στὸ σπίτι του καὶ πάλι, γιὰ

ἄλλο ἓνα ταξίδι ἀκόμη διάπικρο, στήν μακρινή τήν ξε-
νιτιά.

Τὸ ταξίδεμα κι ὁ ἐρχομὸς τῶν ἀποδημοπλάνων χω-
ριανῶν, καθ' ὅλην τήν διαδρομὴν τῆς ἱστορίας τοῦ χωριοῦ,
εἶναι ἀπ' τὰ περισσότερον θλιψίφιλα καὶ συγκινητικὰ ἐ-
πεισόδια, ποὺ πλημμύρισαν ποτὲ ἀνθρώπινες καρδιές μὲ
ὑπέροχο καὶ τρυφερὸ συναίσθημα, καὶ ἔλουσαν τὸ λογι-
σμὸ καὶ τήν ψυχὴ τῶν χωριανῶν, μὲ δυνατὰ καὶ δροσερὰ
αἰσθήματα, κι ἀγνές γλυκές καὶ τρυφερές, λύπες χαρές
καὶ συγκινήσεις.

δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

ΟΙ ΚΛΕΦΤΕΣ

Στὴν κινδυνόχαρη καὶ δολερὴ αὐτὴ παλιὰ ἐποχὴ, ὅπου οἱ κόνιαροι κι οἱ ληστοκλέφτες συνέπραττον ἀπὸ κοινοῦ, δι' ἐπιψόγους ἐπιδιώξεις, ὅπως ἢ καταλήστευσις τῶν φιλόπλουτων ξενιτεμένων που ζοῦσαν στὸ χωριό, ὁ φόβος γιὰ τοὺς κλέφτες ἦταν διάχυτος καὶ ἀποπνιχτικός, στὶς καρδιές τῶν φιλαπόδημων Μολιστινῶν. Κι ὅλοι οἱ ὀψίπλουτοι χρυσοκάνθαροι, ποὺ ἀπ' τὰ ξένα ἐπέστρεφαν κατὰ καιροὺς στὸ ὑπέροχο χωριὸ τῆς Μόλιστας, κάτω ἀπ' τὴν ἔθησι τοῦ αἰσθήματος τῆς νοσταλγίας τῆς γενέτειρας, καὶ ποὺ ἔφερναν χρήματα ἀρκετὰ ἀπ' τὴν μακρινὴ τῆ ξενιτιά, περσσότερο ἀπ' τοὺς ἄλλους χωριανοὺς δοκίμαζαν τὴ διαρκὴ ἀγωνία, τὴ βασανιστικὴ ἀνησυχία, καὶ τὸ ἀπελπιστικὸ συναίσθημα τοῦ φόβου καὶ τοῦ τρόμου, ἀπ' τοὺς ἄγριους ληστοκλέφτες.

Κι ἰδιαίτερα τὸ Γανναδιό, μιὰ ποὺ ἐκεῖ ζοῦσαν παλαιά, οἱ πλουσιώτεροι ἄνθρωποι στὰ μέρη μας, ὑπέστη ἀναρίθμητες αἰφνίδιες συμφορές, καὶ κατὰ κόρο ἐγεύθησαν οἱ κάτοικοί του, τὸ ἐπίμονο ἐνδιαφέρον, τὴν βαναυσότητα καὶ τὴν ἀρπακτικὴ μανία τῶν ὑπουλῶν ληστοκλε-

φτῶν, στήν κινδυνόσπαρτη αὐτὴ ἐποχὴ τῆς κονιαροκρα-
τίας.

Τὸ δέλεαρ τοῦ πλούτου, ὑπῆρξεν διηνεκῆς καὶ ἰσχυρὰ
παρόρμησις γιὰ τοὺς ἀδίστακτους ληστές, στὶς πλήρεις
προσδοκιῶν ἐφόδους των στὸ ἄτυχο χωριὸ τῆς Μόλιστας.
Καὶ παρ' ὅλην τὴν ἐμπειρίαν των διὰ τοιοῦτου εἴδους κα-
κοπάθειες καὶ σοβαροὺς κινδύνους, γιὰ τὴ ζωὴ, τὰ ὑπο-
στατικά καὶ τὰ ρεάλια των, ποτὲ εἰς τίς αἰσθηματικῆς
καρδιῆς ὡς καὶ στὸ λογισμὸ τῶν ξενοκόπων χωριανῶν
δὲν ριζώθηκε, τὸ αἶσθημα τῆς ἀποποίησης στὰ θέλγητρα
καὶ στὶς χαρῆς, τῆς φιλάκριβης γενέτειράς τους. Ἔτσι
ἐξακολουθοῦσαν ἐπίμονα νὰ ζοῦν, μὲ ὅλα των τὰ χρήματα
ποὺ ἐξοικονόμουν εἰς τὴν ξένην, βίον εὐφρόσυνον καὶ εἰ-
δυλλιακὸν στ' ἀκριβαγάπητο χωριὸ τους.

Κι ἀπ' τίς τρομώδεις συνταρακτικῆς, μὰ ὡστόσο γοη-
τευτικῆς στὶς μέρες μας παριστορήσεις τῶν παληῶν, διὰ
τοὺς παρωρίτες ληστοκλέφτες στὸ χωριό, φαίνεται πῶς
μὲ τίς κακουργίες τους καὶ μὲ τὴν βαναυσότητά των, ἀμέ-
τρητα δεινὰ ἐπεσώρευσαν στοὺς εὐκατάστατους συγχω-
ριανούς, καθ' ὅλην τὴν διαδρομὴν τῆς δράσης τους, ὥστε
λαοκατάρτοι νὰ καταστοῦν, προκαλώντας τὸ ἀδιάλλα-
κτο μῖσος καὶ τὴν ἐχθρότητα τῶν φιλήσυχων Μολιστι-
νῶν, ποὺ ἦσαν ὅλοι ἀπελπισμένοι ἀπ' τὴν κατάστασι αὐ-
τῆ, καὶ ἰδιαίτερα οἱ φιλαπόδημοι, ποὺ ὁσάκις ἐταξίδευαν
στὴν μακρινὴ τὴν ξενιτιά, εἰς τὴν ἐπίφοβη διαδρομὴ ποὺ
κλέφτες πάντα παραμόνευαν, ἀπ' τὸ χωριὸ ἕως τὴν Κόνι-
τσα, λάβαιναν μέτρα προφυλάξεως, τοὺς ληστές γιὰ ν' ἀ-
ποφύγουν. Ἔτσι ἀθόρυβα νυχτούλα ξεκινούσανε τίς πιὸ
πολλῆς φορές, εἰς χρόνον ἐντελῶς ἀνύποπτον, καὶ κάτω
ἀπ' τὸ διάτρομο σκιόφως τοῦ πέπλου τῆς μυστικότητος,
γιὰ τὸν φόβο τῶν κλεφτῶν. Ὅποτε μὲ τὴν ἀκούσια ἀπο-

ποίησι τῆς συμπόρευσης οἰκειακῶν καὶ φίλων, ἕως τῆ θέσι ἀποχαιρετισμοῦ στὸ Γιόρακα, μοιραίως ἔστεροῦντο τῆ θαλπωρῆ τῆς συμπαράστασης, εἰς τὴν πλήρη ὑπέροχων συναισθημάτων τραγικὴ σκηνὴ τοῦ ξεπροβοδίσματος, ἀπὸ τοὺς προσφιλεῖς των φιλοσυγγενεῖς.

Ἡ διηγετικὴ ἐγκαρτέρησις κάποιας αἰφνίδιας ἐπιδρομῆς τῶν ἄγριων ληστοκλεφτῶν, στὰ σιωπηλὰ καὶ μελαγχολικὰ νυχτερινὰ στῆ Μόλιστα, καταντοῦσε τῆ ζωὴ τῶν χωριανῶν, περισσότερο ἐφιαλτικὴ κι ἀγωνιώδη, κι ἀπ' αὐτὴν τῆ φτώχεια ἀκόμη. Ἔτσι οἱ κάτοικοι γιὰ τὴν ἀσφάλειάν των, καὶ διὰ τὴν ἀποθάρρυνσιν τῶν ὑπουλῶν ληστοκλεφτῶν, εἶχαν στὰ σπίτια τους τὰ γραφικὰ, ποῦ τὰν θεόρατα καὶ βαριοχυρωμένα, παραπόρτια μυστικά, πολεμιστρες στὶς γωνιές, μπίμπσες περάτες γκλαβανές καὶ βαριόπορτες μὲ δυνατοὺς ρεζέδες. Κι ἀκόμα νεροχύτες στῶν σπιτιῶν τὰ ὑπέρθυρα, γιὰ τὸ χύσιμο βραστοῦ νεροῦ στὰ κεφάλια τῶν κλεφτῶν, ὅταν τις παραβίαζαν.

Ὁ ἀβρόκοσμος στὸ Γανναδιὸ ποῦ διῆγε βίον θρυπτικόν, εἶχε μοῦλες ρωμαλέες, ἄλογα γερά, κι ὑπηρέτριες ἀπὸ τὰ κοντινὰ χωριά γιὰ τὶς ἀγροτικὲς δουλειές στ' ἀπόμακρα ὑποστατικά τους, ὅπου ὁ κίνδυνος ἀπὸ τοὺς κλέφτες ἦταν πασίδηλος καὶ διαρκής, ἂν πῆγαιναν οἱ ἴδιοι. Μὰ ἐκτὸς ἀπ' αὐτά, οἱ εὐδαίμονες συγχωριανοί, εἶχαν γιὰ τὴν προάσπισί τους, καὶ ὅπλα πολυποίκιλα γι' ἀμυντικὰ κατακτυπήματα, χωρὶς ν' ἀπαγορεύωνται, ὡστόσο ἀπ' τοὺς Τούρκους, ὅπως μακρύκανα καὶ γκράδες, τσεκούρια μαχαίρια καὶ λοστούς. Πολλὲς φορές μὲ τὴν ἀστροφεγγιὰ οἱ λιμασμένοι ληστοκλέφτες, κατέβαιναν ὑπουλα κι ἀπατηλὰ εἰς τὴν πλατεία τοῦ χωριοῦ, διὰ τὴν παραμόνευσι τῶν ἀνύποπτων Μολιστινῶν, ποῦ ὑπόδειξαν οἱ κολαοῦζοι.

“Έτσι συνέβη και στη Μεσαριά, ένα χεινοπωριάτικο νυχτερινό, όταν απ’ τὸ βουνὸ ἀπὸ βραδὶς, ἀστροδίαιτοι ληστὲς κατέβηκαν καὶ κατατρόμαξαν τὸ ἥσυχο χωριό.

“Ἄλλ’ ὡς περιγράψωμεν τὸ περιστατικὸ τῆς τρομοκρατικῆς αὐτῆς ἐπιδρομῆς ποὺ ἔγινε στὴ Μεσαριά γύρω στὰ 1904, καθὼς μοῦ τ’ ἀφηγήθηκε ἡ μάνα μου.

“Ἐνα χεινοπωριάτικο πρωί, ποὺ τ’ αὐγινὸ ἀεράκι ἀντιβούϊζε στῶν δένδρων τὶς κορφές, στὸ δροσοφόρο βουνοδάσος, τρεῖς κοπελίτσες ἀπ’ τὴ Μεσαριά ἀνέβαιναν στὸ ὑπέροχο βουνὸ γιὰ τὴ μεριά τῆς Λέσιαντζας, τὰ βόϊδια τοῦ χωριοῦ στὰ γρέκια, μὲ τὴ σειρά τους νὰ φυλάξουν. Ἦταν τρεῖς μικρὲς χαριτωμένες κοπελίτσες, κι ἀνύποπτες, μὲ τοὺς τορβάδες τους στὴν πλάτη κρεμασμένους, καὶ τὶς τριχιῆς ὀλόγυρα ζωσμένες στὴ δαμινὴ τους τὴ μεσοῦλα, ἀνάλαφρες καὶ λυγερές, μέσα στὸ δάσος προχωροῦσαν.

*«Μέσ’ στὰ δέντρα περπατοῦσα
μὲ τὴ λύπη συντροφιά μου
νάσου κι ἡ παληά μου ἀγάπη
πάει τρυπώνει στὴν καρδιά μου».*

Σὰν πέρασαν ἀπ’ τὸ φιλόδενδρο τῆς Παναγιᾶς ξωκλήσι, στὶς παρωρεῖες τοῦ βουνοῦ, ἔκαναν τὸ σταυρό τους, ἀντιχαιρέτησαν τὸν γηρασμένο σκλήθρο, καὶ συνέχιζαν τὸ δρόμο τους, γιὰ τὸ ἐκκλησάκι τοῦ “Ἀη - Λιά, ὅπου λαχανιασμένες στάθηκαν, λίγο νὰ ἀνασάνουν. Κι ἀφοῦ στὸ ὄμορφο αὐτὸ ξωκλήσι, πῆραν μιὰ κοντανάσα οἱ τρίγλες, συνέχισαν ξανά τὴ στράτα τους, στὸ γοητευτικὸ δρομάκι τοῦ βουνοῦ, ἀνάμεσα ἀπὸ ἐλάτια καὶ δαδιές.

Μετὰ ἀπὸ λίγο δρόμο ἀντίκρυσαν, τῆς Λέσιαντζας

τὸ γρέκι οἱ νέες, ὅπου σ' ἓνα ἡλιόφωτο μπαῖρι, ἀμέριμνα
κι εὐτυχισμένα στάλιαζαν, τὰ βόϊδια τοῦ χωριοῦ. Ἐκεῖ
οἱ μικροῦλες κοπελίτσες σὰν ξεκουράστηκαν γιὰ λίγο, συ-
ζήτησαν καὶ διαβουλεύτηκαν, γιὰ τὴν κατεύθυνσι πού θά-
πρεπε νὰ κλώσουνε τὰ βόϊδια. Ἡ ἐκλογή τους ἦτανε ἀνά-
μεσα στ' "Αη-Θόδωρου τὸ μέρος, ἢ πρὸς τὴ θέσι στὸ
«Τσιουμπάνι». Στὸ τέλος ἀποφάσισαν πρὸς τὴν κατεύ-
θυνσι τῆς δεύτερης μεριάς. Μὰ ξάφνου οἱ ἀνύποπτες μι-
κρές κοπέλες, ἀκούσαν πέτρα νὰ κατρακυλᾷ μακριά,
μὲς στ' ἀγριόβατα στὸ μονοπάτι, στῆς ράχης τὰ καλύβια.
Περίτρομες καὶ ξαφνιασμένες, κοίταξαν πρὸς τὰ ἔχει μὲ
μιᾶς, καὶ παγωμένες ἀπ' τὸ φόβο τους οἱ λυγερὲς μικροῦ-
λες, εἶδαν στὰ δέντρα στὴν κορφή νὰ ξεπροβάλουν ἀπ'
τοὺς θάμνους, τρεῖς - τέσσερις ληστές. Ὁ ἓνας εἶχε κόκ-
κινο πεσλί, ἦταν ἀγριωπὸς στὴν ὄψι, εἶχαν φυσίγγια ζω-
σταριά καὶ ὅπλα εἰς τοὺς ὤμους, κι ἐρχόταν κατὰ πάνω
τους μὲ τὸν κρυφὸ σκοπὸ, πληροφορίες χρήσιμες ἀπ' τὶς
μικροῦλες ν' ἀποσπᾶσουν, γιὰ πιθανὴ ἐπιδρομὴ στὴ Μό-
λιστα. Περίτρομες οἱ τρυφερίτσες σὰν εἶδαν τοὺς λη-
στές, τὸ ἔβραλαν στὰ πόδια, λακίζοντας ξεφρενιασμένα,
στὴν κατηφόρα στὸ χωριό. Φθάσαν στὰ σπίτια στὴ στι-
γμὴ κάθυδρες καὶ λαχανιασμένες, καὶ μὲ κομμένη ἀνάσα
εἶπανε στὶς ἀποσβολωμένες μάνες τους, γιὰ τοὺς περί-
εργους ἀνθρώπους, πού εἶδαν στὸ βουνό. Ἡ μιὰ ἀπ' τὶς
κόρες ἀφηγήθηκε τὸ περιστατικό, στὴ μπάμπο της τὴ
Μιχοβιά, καὶ νὰ σὲ λίγο οἱ τρεῖς μανάδες κατέφθασαν
ἀλαφιασμένες, στὸ σπίτι τῆς Μαρίας, πεθερᾶς τῆς κοπε-
λίτσας Παναγιώτας, κι ἀνάμεσα ἀπὸ φιλόσιγους ψιθυ-
ρισμοὺς συζήτησαν, γιὰ τὸ τί θὰ ἔπρεπε νὰ κάνουν τώρα,
μετὰ ἀπ' αὐτὰ πού ἀκούσανε ἀπ' τὰ φοβόπληκτα κορί-
τσια τους. Κι ἔντρομες τότε οἱ τρεῖς γυναῖκες σύστησαν

τελικὰ στὶς κόρες τους, μιλιὰ καθόλου νὰ μὴν βγάλουν, βαθιὰ σιωπή, ὅλες τους νὰ τηρήσουν, καὶ τίποτε ἀπολύτως σὲ κανέναν νὰ μὴν ποῦν, γιὰ τὸν φόβο καὶ τὸν τρόμο, Τούρκων καὶ κλεφτῶν.

Ἐπειτα ἀπ' ὅλα αὐτά, μὲ παγωμένη τὴν καρδιά οἱ τρεῖς μανάδες, στὰ σπίτια τους ἀποτραβήχτηκαν, χωρὶς νὰ βγάλουν ἄχνα.

Τὸ βράδυ στ' ἀποσούρουπο, τῆς χεινοπωριάτικης αὐτῆς ἡμέρας τοῦ 1904, πού τὸ σκοτάδι ἦταν βαθύ, καὶ τὰ καντήλια στὰ παράθυρα κρυφόφεγγαν στὶς γειτονιές, ἡ Μαρία Νικολάου Κούσιου, καθισμένη σκεφτική, στὸ παράθυρι τοῦ μαντζάτου, ἄκουσε ὑποπτους βηματισμούς, κι εἶδε ὑπουλους ἀνθρώπους, μὲ κάπες καὶ μὲ ὅπλα· τὸ γκαλντιρίμι τοῦ σπιτιοῦ νὰ δρασκελίζουν, κατεβαίνοντας μὲ φύλαξι, στὸ μεσοχώρι τοῦ χωριοῦ. Σηκώθηκε ἀργοπατώντας, καὶ παγωμένη ἀπ' τὸ φόβο καὶ τὴν αἰφνίδια ἀγωνία, στὴ νύφη τῆς τὴν Παναγιώτα ψιθυρίζει σιγηλά: «Νύφη!!! ἔλα ἐδῶ παιδί μου, κάτσε μέσα κόρη μου, καὶ μὴν βγαίνεις ἔξω, μαντάλωσε καλὰ τὶς πόρτες, μοῦ φαίνεται πὼς ἦρθαν κλέφτες, τοὺς εἶδα τώρα μόλις δά, νὰ κατεβαίνουν ὀπλισμένοι, στὸν πλάτανο στὸ μεσοχώρι».

Ἀνήσυχες καὶ σιωπηλές σιγοςύρθηκαν ὡς τὰ εἰκονίσματα οἱ δυὸ γυναῖκες, καὶ σβῆσαν τὸ καντήλι.

Πράγματι οἱ κλέφτες μὲ προφύλαξι, εἶχαν κατέβει κιόλας στὸ χωριό. Ἦλθαν μὲ ὀλοφάνερο σκοπό, τὸν πολυτάλαντο Μουχτάρη νὰ ληστέψουν. Μὰ ὁ Μουχτάρης πού 'ταν ξύπνιος ἀνθρώπος, τὸν κίνδυνο εἶχε μυριστεῖ, κι ἀπὸ καιρὸ φυλάγονταν.

Ὅλοι οἱ ἄντρες τοῦ χωριοῦ κάθονταν στὸ πεζούλι, στὴ ἄκρη τοῦ μεσοχωριοῦ, κι ἔξω ἀπ' τὸ μαγαζὶ τοῦ ἐπίτροπου καὶ παραφέντη, Χριστόδουλου Παπαδημούλη. Σ' αὐ-

τὸ τὸ μικρομάγαζο βαπτάριζαν γιὰ τὰ κοινοτικὰ ζητήματα, καὶ γι' ἄλλες ὑποθέσεις, κι ἄλλοι μὲς στὸ κολτούκι ἀμέριμνοι, παΐζαν χαρτιὰ καὶ τάβλι.

Πιὸ πάνω ἀπ' τὸ μεσοχώρι, σὲ σταυροδρόμι κοντινὸ, εἶν' ἓνας πλάτανος πανώριος, μεγάλκλωνος καὶ θαλερός. Καὶ σὰν ξεκίνησε γιὰ μιὰ στιγμή, ὁ συντοπίτης ὁ Μιχάλης, χωριανὸς ἀπ' τοὺς Νταλλάδες, στὸ σπίτι του νὰ πάη, στῆς ὕπουλης νυχτιᾶς τ' ἄγριο σκοτάδι, βλέπει τὸν ἓναν ἀπ' τοὺς κλέφτες κρυμμένο πίσω ἀπ' τὸν κορμό, τοῦ γέρικου πλατάνου. Εἶχε κάπα μὲ κατσιούλα, κι ὄπλο μακρύκανο κάτω ἀπ' αὐτήν. Τὸν ὑποπτεύθηκε γιὰ ἐπικίνδυνο ἄνθρωπο, μὰ ὥστόσο συγκρατήθηκε· πῶς δὲν τὸν εἶδε ἔκαμε, καὶ τράβηξε στὴ γειτονιά του ἴσια. Καὶ φθάνοντας λαχανιασμένος, σὰν ἄνοιξε τὴν δρασκελιές του, ὄξω ἀπ' τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ, λέγει στὴ συνευνό του : «Γυναίκα» δῶσε μου τὴν τσεκούρα, θαρρῶ πῶς κατεβῆκαν κλέφτες».

Μὰ σαστισμένη τ' ἀποκρίθηκε ἡ ἀνήσυχη κυρά : «Τὴν θέλεις τὴν τσεκούρα; παραλογίζεσαι; Κάτσε μέσα σπίτι σου».

«Μωρὲ δῶστε μου τὴν τσεκούρα», ἀνταπάντησε ὁ Μιχάλης.

Καὶ τελικὰ παρακαλώντας τον, τὸν συγκράτησαν στὸ σπίτι. Τώρα εἶχε νυχτώσει γιὰ καλὰ, καὶ στὸ βαθὺ σκοτάδι ἀκούστηκε ἀπ' τὸν πλάτανο ἓνα μακάβριο σφύριγμα, γεμάτο τρόμο καὶ φρικία. Ὁ κλέφτης ποὺ ἐλλόχευε στὸ δένδρο αὐτὸ ἀπὸ πίσω, σφύριξε συνθηματικὰ στοὺς ἄλλους· καὶ στὴ στιγμή πέντε - ἕξη κλέφτες ποὺ παραμόνευαν στὰ πέριξ, ξεπρόβαλλαν ἀγριωποί, ἀπ' τοὺς γύρω παράμερους κρυψῶνες, καὶ μπούκαραν στὸ μαγαζὶ μὲ μιᾶς, τοῦ Χριστόδουλου Παπαδημούλη. Παίζανε οἱ χωριανοὶ

μέσα ἐκεῖ, ἀμέριμνοι χαρτιά. Μὰ σὰν ἀπρόσμενα εἶδανε, στήν πόρτα ἀγριωπούς τοὺς κλέφτες, φρικιάσαν παγωμένοι ὅλοι τους στὰ σκαμιά, κι ἄφησαν ἄφωνοι ἀπ' τὰ χέρια τους· νὰ πέσουν τὰ χαρτιά. Ἀμέσως οἱ ληστές τοὺς πιάνουν καὶ τοὺς δένουν, δυὸ - δυὸ τοὺς συντοπίτες. Ἐπιασαν τὸ γιατρό, Βασίλειο Στεφανίδη, καὶ κάμποσους ἄλλους χωριανούς, καὶ τοὺς ὠδήγησαν σφιχτὰ δεμένους, στὰ σπίτια τους μὲς στὰ πηχτὰ σκοτάδια, ἀναζητώντας πιεστικά, χρυσαφικά κι ἀσημικά.

Ἀπὸ τὸν ἕναν ἀπ' αὐτοὺς ἀπέσπασαν κι ἕνα μαντήλι νυφικὸ Βλαχιώτικο, ἀφοῦ περιερεύνησαν ὅλες τὶς ἄκρες τοῦ σπιτιοῦ. Ἐνας ἄλλος συντοπίτης, πού 'χε ἀρκετὰ χρυσὰ στὸ σπίτι του, δι' ἄμεσου παραπλανητικοῦ κι ἀπατηλοῦ τεχνάσματος, ὠδήγησε τοὺς ληστοκλέφτες, ὄχι στὸ σπίτι τὸ δικό του, ἀλλὰ στὸ ἄλλο φτωχικὸ τῆς ἀδελφῆς του χαμηλόσπιτο, ὅπου δὲν βρῆκαν τίποτε οἱ ληστές ν' ἀποκομίσουν. Λέγεται ἀπ' τοὺς αὐτόπτες μάρτυρες, πὼς κάμποσα χρήματα οἰκονόμησαν, σ' αὐτὴν τὴν ἀγρία ἐπιδρομὴ ἀπ' τὰ θύματα οἱ κλέφτες. Κι ἀφοῦ ἄφησαν στὰ σπίτια τους ἐλεύθερους, ὅλους ἐκείνους πού'χαν δέσει, πήραν ὡς ὄμηρους μαζί τους, τὸ γιατρό Βασίλειο Στεφανίδη, καὶ τὸν μαγαζάτορα καὶ παραφέντη, Χριστόδουλο Παπαδημούλη. Τοὺς ὠδήγησαν μὲς στὸ βαθὺ σκοτάδι, ἕως τὴ ράχη τῆς Πουρνιαῆς, ἀπ' ὅπου ἔστειλαν χαμπέρι, λῦτρα ζητώντας πιεστικά, γιὰ τὴν ἀπόλυσί τους. Ἡ Πανάγιω Στεφανίδου γιὰ ἀγγελιοφόρος χρησιμοποιήθηκε εἰς τὴν ὑπόθεσι αὐτὴ ἀπ' τοὺς ἐνδιαφερόμενους, καὶ πέρα - δῶθε πήγαινε στὴ φρικαλέα νύχτα στὸ χωριό, μηνύματα κομίζοντας.

Κι ἔπειτα ἀπὸ πολλὰ διαβούλια καὶ συμφωνίες καταλήξαν, εἰς τὴν καταβολὴ καμιὰ τριανταριά λιρῶν, ὡς

λύτρα γιά τήν ἄφεσι. Στίς δώδεκα τὸ βράδυ, στή νεκρική ἀτμόσφαιρα τοῦ βουνοδάσους, ἡ συμφωνία πῆρε τέλος, κι ὁ δυστυχῆς πατέρας τοῦ γιατροῦ Νικόλαος Στεφανίδης, ἔλυσε τὸ κομπόδεμά του, τὸ γιό του ν' ἀπολύσουν. Κι ὕστερα ἀπ' τὰ μεσάνυχτα, ὁ νεαρὸς γιατρὸς ὁ Βασιλάκης γύρισε συντριμμένος, ἀπ' τὴν αἰφνίδια περιπέτεια σπίτι του. Τὸν Χριστόδουλο Παπαδημούλη πῆραν μαζί τους οἱ ληστές, τραβώντας τον στὸ περιβόλι, μιὰ ἀπόμακρη ἐρημικὴ περιοχὴ, ὅπου ἐκεῖ τὸν κατακράτησαν κάπου δυὸ μέρες ὄμηρο, καὶ τὸν χρησιμοποίησαν χωρὶς νὰ τὸν πειράξουν κἀν, χάρις στήν ἐπιτηδειότητά του στοὺς λογαριασμούς, νὰ τοὺς μοιράσῃ τὰ πεκοῦνια, ποὺ ἀπόσπασαν ἀπ' τὴν ἐπιδρομὴ, μιὰ παὺ οἱ ληστοκλέφτες ἦσαν ὀλωσδιόλου ἀγράμματοι, καὶ δὲν ἐγνώριζαν καθόλου ἀπ' ἀριθμητικὴ.

“Ὅλα εἶχαν τελειώσῃ ἕως ἄργά τὸ βράδυ, σ' αὐτὴν τὴν συγκλονιστικὴν ἐπίθεσι, καὶ τὸ χωριὸ τρομοκρατήθηκε καὶ κλείστηκαν στὰ σπύτια ὅλοι. Οἱ κοντοχωριανοὶ οἱ Γανναδιῶτες, στὸν ἀκρινό μας μαχαλά, δὲν σκαρφιστῆκαν ἀπολύτως τίποτε, αὐτὴν τὴ θεοσκοτεινὴ βραδιά, ἀπ' τὴ θρασυτάτη ἐπίθεσι στή διπλανή τους Μεσαριά.

Μιὰ ἄλλη πιὸ μακάβρια καὶ ἐφιαλτικὴ ἐπιδρομὴ τῶν ἄγριων ληστοκλεφτῶν, ἔλαβε χώρα παλαιά, στὸν μαχαλά τοῦ Γανναδιοῦ, ὅπου εὐδαίμονες ξενιτεμένοι, ζοῦσαν ἀμέριμνοι κι εὐτυχισμένοι, στὸν ὄμορφο αὐτὸ συνοικισμό.

Γύρω στὰ 1898, τὴν ἐορτάσιμη ἡμέρα τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, οἱ Γανναδιῶτες φόρεσαν τὰ γιορτινά τους ὅλοι, κι εὐχαρεῖς κατευθύνθηκαν στήν ἐκκλησιὰ γιά τὴ γιορτὴ. Ὁ Ἁγιο-Ταξιάρχης πολυστόλιστος, ἦταν γεμάτος ἀπὸ κόσμο, κι ἐπίτροποι καὶ παρεπίτροποι, ψαλτάδες καὶ παπάδες ἀντικουτοῦσαν στὸ ναό, μακάριοι καὶ εὐλαβεῖς,

φέλνοντας ἐκστασιακὰ καὶ μὲ μελωδικὸ ρυθμὸ, τῆς μέρας τὰ τροπάρια. Εἶχε χτυπήσει τώρα πιά κι ἡ τρίτη ἡ καμπάνα! Μὰ οἱ κλέφτες ποὺ ἀπ' τὰ πρὶν ἐλλόχευαν, στὴ λίμνη στὸν "Αἰ-Λιά, λίγο πιὸ πάνω ἀπ' τὸ χωριό, ὠδηγημένοι ὅπως πάντα, ἀπ' τὸν κακοῦργο κολαοῦζο, νόμισαν πὼς αὐτὴ ἡ κωδωνοκρουσία θάταν ἡ δεύτερη καμπάνα." Ἐτσι γιὰ λίγο καθυστέρησαν προσμένοντας μ' ἀνυπομονησία, τὴν τρίτη νὰ χτυπήσει, κι ἔπειτα νὰ ὑπολογίσουν τὸν χρόνο τῆς ἀπόλυσης τῆς ἐκκλησιᾶς, ὥστε τὸν κόσμο στὸ χαγιάτι, σὰν θᾶβγαινε ἀπ' τὸ ναό, ἀνύποπτο νὰ πιάσουν.

"Ἐφυγαν ὅλοι οἱ χωριανοί, σὰν τέλειωσε ἡ ἐκκλησιά, καὶ τράβηξαν στὰ σπίτια τους. Οἱ ληστοκλέφτες ποὺ ἄγρια ὠρμησαν ὑστερώτερα στὸ Γανναδιό, βρῆκαν ὀλίγους χωριανούς στοὺς δρόμους στὰ στενά. Καὶ σὰν βλέπουνε περίτρομοι τοὺς κλέφτες, οἱ ὀλίγοι χωριανοὶ ποὺ βρισκόταν στοὺς δρομίσκους, ἔβαλλαν διάτρομες φωνές, καὶ μιὰ μακάβρια λαλαγή, ἀντιβούιξε στὸ χωριό: «ἤρθαν κλέφτες, ἤρθαν κλέφτες».

"Ὅλοι στὰ πόδια τὸβαλλαν, κάτω ἀπ' τὸ αἶσθημα τοῦ πανικοῦ, στὰ σπίτια νὰ τρυπώσουν. Οἱ ἄνδρες ὀχυρώνονταν πίσω ἀπ' τὶς πολεμίστρες, κι οἱ δραστήριες γυναῖκες ξεκρεμοῦσαν καραμπίνες, γρη῏ες καὶ γέροι ἐτοίμαζαν καζάνια στὴ φωτιά, βραστὸ νερὸ νὰ περιχύσουν στοὺς κλέφτες τὰ κεφάλια, σὰν παραβιάζαν τὶς πόρτες τῶν σπιτιῶν τους.

Τὸν γλεντόχαρο καὶ χαρωπὸ παλμὸ του, ἔχασε εὐθὺς τὸ δύσμοιρο χωριό, κι ὄψι θανάτου κι ἀγωνίας, πῆρε ὁ ὠραῖος μαχαλάς. Σὲ ἓνα παρασόκακο πιάσαν οἱ ληστοκλέφτες τὸν Μουχτάρη τοῦ χωριοῦ, κι ἓναν ἄλλο συντοπίτη, βίαια τοὺς ἀπήγαγαν καὶ τοὺς ὠδήγησαν στὴ λίμνη

στὸν Ἄη-Λιά. Ταυτόχρονα, ἓνας ἄλλος ἀπ' τοὺς κλέφτες, ποὺ φύλαγε σὰν καρπούλι, στοῦ Ἀλέξη τὴν Καλύβα, ἀκούει σὲ μιὰ στιγμή, τὸν προεξάρχοντα ἀπόδημο, Τζιμινάδη Κωνσταντή, ἀπ' τὸ μπαλκόνι τοῦ σπιτιοῦ του νὰ φωνάζει δυνατά, σ' ἓναν παρατυχόντα κοντοχωριανὸ Βαγγέλη.

«Βαγγέλη, ἔ Βαγγέλη!!! εἰδοποίησε γρήγορα στὴ Μεσαριά, πὼς ἦρθαν κλέφτες στὸ χωριό».

Πῆρε ἀμέσως θέσι σκόπευσης, ὁ ἐλλοχεύων ληστοκλέφτης, σημάδεψε τὸν Τζιμινάδη καὶ τοῦριξε μιὰ σφαῖρα. Τὸν χτύπησε τὸ βόλι καίρια, στὸ μέτωπο καταμεσῆς, κι αἰμόφυρτος ὁ δυστυχῆς ἀπόδημος, σωριάστηκε φωνάζοντας: «ἄχ!! μ' ἔφαγε ὁ κακοῦργος».

Μέσα στὸ σπίτι τὸ βαρυόπληκτο, τοῦ Γανναδιώτη προεξάρχοντα, ὁ θρῆνος κι οἱ κλαυθμοὶ ράγιζαν τοὺς ὀντάδες, σπαραξικάρδιες κραυγές ἔσκιζαν τοὺς αἰθέρες τοῦ πένθιμου χωριοῦ, κι ἀπὸ τὰ σπίτια ἀκούγονταν φωνὲς ἀνατριχιαστικές: «Σκότωσαν τὸν Τζιμινάδη, σκότωσαν τὸν Τζιμινάδη οἱ κλέφτες».

Ἄλλος κακόψυχος κακοῦργος, καὶ αἰμοβόρος ληστοκλέφτης ποὺ φύλαγε στὰ Τσιαναδέϊκα, βλέπει ὀμπρὸς του μιὰ στιγμή, ἓναν Γανναδιώτη νεαρό, ποῦτρεχε νὰ κρυφτῆ περίτρομος, πίσω ἀπ' τὴν πόρτα τῆς αὐλῆς του.

Μὰ ξαφνικὰ ἀπ' τὸ σπίτι ποὺ ἔταν δίπλα, μιὰ λεοντόκαρδη γυναίκα, μὲ θάρρος ξεπετάχτηκε, καὶ μπαίνοντας μπροστὰ στὸν κλέφτη ποὺ κυνηγοῦσε τὸ παιδί, τοῦ φωνάζει δυνατά: «ἔ! τί σοῦ φταίει τὸ παιδί καὶ τὸ κυνηγᾷς;»

Δὲν πρόφτασε σχεδὸν ἡ ἄμοιρη, τὰ λόγια νὰ σκολάση, κι εὐθὺς ὁ ληστοκλέφτης σήκωσε, τὸ ὄπλο ἀπάνω της σὲ σκόπευσι, καὶ μ' ἓνα βόλι ἀμέσως σκότωσε τὴ θαρραλέα

αὐτὴ γυναίκα, ὅξω ἀπ' τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ της, διάπλατα στὸ πεζούλι.

Μὰ ὡστόσο τὸ παιδί, πού 'ταν σὲ κίνδυνο μεγάλο, γλύτωσε ἀπ' τὸν κλέφτη μπαίνοντας μὲς στὸ σπίτι.

Δυὸ ἄλλους ὄμηρους πού ἀπήγαγαν τὴν ἴδια ὥρα οἱ κλέφτες, στὸ δρόμο τοὺς ρωτοῦσαν, γιὰ τοὺς πλούσιους χωριανούς, κι ἂν εἶχαν χρήματα μαζί τους. Στὸν ἓνα βρῆκαν μόνο ἓνα γρόσι, στὸν ἄλλον ὀλίγιστους παράδες. Κι ἀπογοητευμένοι οἱ ληστοκλέφτες φτύσαν αὐτὰ τὰ χρήματα, καὶ τᾶδωσαν ξανά στοὺς ὄμηρούς τους. Μετὰ ἀπὸ λίγη ὥρα τοὺς ἄφησαν στὴ λίμνη ἐλεύθερους, χωρὶς νὰ τοὺς κακοποιήσουν καν.

Τὴν ἴδια μέρα σὰ μαθεύτηκε, ἡ βάρβαρη αὐτὴ ἐπιδρομή, πού ἔγινε στὸ Γανναδιό, ἡ Μαρία Νικολάου Κούσιου ἔτρεχε ἀνάπλεκη κι ὀλοφυρόμενη στὸν ἄτυχο τὸ μαχαλά, τὸν πρωτεξάδελφό της Κωνσταντῆ νὰ κλάψη, πού σκότωσαν οἱ κλέφτες.

Μὰ μιὰ ἀκόμα πιὸ σφοδρότερη ἐπιδρομή, στὸ ἀκρινὸ χωριὸ τῶν πολυτάλαστων Γανναδιωτῶν, ἔγινε παλαιότερα ἀπ' τὸν λήσταρχο Νατζήπ, μ' ὀγδόντα ληστοκλέφτες. Αὐτὴ ἡ ἐπίθεση ἦταν σχεδιασμένη, καὶ κύριός της στόχος ἦταν ὁ πλούσιος τῆς Ρουμανίας Φιλαπόδημος Εὐάγγελος Εὐνός. Ἐγινε μάχη φοβερὴ σ' αὐτὴν τὴν ἄγρια συγκρουσι, κι οἱ νῦφες κι οἱ γυναῖκες δίπλα ἀπ' τοὺς ἔγκλειστους στὰ σπίτια, μὲ βόλια καὶ μπαρούτια, ὅλη τὴ μέρα γέμιζαν, τὰ καριοφίλια τῶν ἀντρῶν τους.

Ἐπῆρξαν πάμπολλοι νεκροί, καὶ λαβωμένοι ἓνα σωρό, σ' αὐτὴν τὴ μάχη στὸ χωριό, κι ὁ Εὐάγγελος Εὐνός ταμπουρωμένος σπίτι του, ἀμυνόνταν θαρραλέα. Οἱ ληστοκλέφτες τοῦ Νατζήπ, ὅλοι ἀπ' τὸ Λεσκοβίκι οὐρλια-

ζαν: «Θέλουμε τὸν Βαγγέλη Ξυνό, θέλουμε τὸν Εὐάγγελο Ξυνό!!»

Μὰ ὁ Ξυνός, ἀπὸ τὸν βαρυοχυρωμένο πύργο του, ἀπαντοῦσε στοὺς ληστές: «Ὁ Βαγγέλης Ξυνός δὲν παραδίδεται, φύγετε ἀπ' τὸ μαχαλὰ κακοῦργοι».

Ἐάφνου οἱ κλέφτες κρυφομπάζουν, πίσω ἀπ' τὸν κῆπο τοῦ σπιτιοῦ, ἓνα παιδί ἐπιτήδειο, τὴν πόρτα τῆς αὐλῆς ν' ἀνοίξη.

Μυρίστηκε τὸ τέχνασμα ἔγκαιρα ὁ Ξυνός, κατέβηκε στὸ ἐσωτερικὸ περιούλιο, ἀργοπατώντας στὶς καγκελοσκάλες, κι ἔριξε βόλι στὸ παιδί, ποὺ ἦταν ἤδη ἔτοιμο ἀπὸ μέσα, τὴν βαριαυλόπορτα στοὺς κλέφτες νὰ ἀνοίξη.

Ἡ μάχη συνεχίζονταν ἄγρια τρομερή, κι οἱ νῦφες καὶ οἱ κόρες γέμιζαν ἀδιάκοπα, τὶς ἄδειες παραμπίνες. Κι ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴ μεριά, τοῦ βαρυόπληκτου χωριοῦ, ἀκούστηκε ἀπ' τὰ Τσιαναδέϊκα, βροντερὴ καὶ ἐνθαρρυντικὴ φωνή, συντοπίτη ὠχυρωμένου: «Μὴν φοβᾶσαι Βαγγέλη! ἐδῶ εἶμαι καὶ γώ».

Κι ἔριχνε βόλια ἀδιάκοπα μὲς ἀπ' τὸ σπίτι του, κι αὐτὸς στοὺς ληστοκλέφτες. Μὰ δίπλα ἀπ' τὴν ἐκκλησιὰ ἔπεφταν κι ἄλλες σφαῖρες, ἀπάνω στοὺς ληστές. Ἦταν ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀπόδημου Βαγγέλη, ὁ Ντίνος ὁ Ξυνός, ποὺ οἰχόνοντας κι αὐτὸς στοὺς κλέφτες, μὲ μανία μαῦρα βόλια, γιὰ τοῦ ἀδελφοῦ του τὴν ἐνθάρρυνσι, τοῦ φώναζε ἀδιάκοπα: «Θάρρος ἀδελφέ!! ἐδῶ εἶμαι καὶ γώ».

Τὰ βογγητὰ τῶν λαβωμένων, τὰ κλάματα κι οἱ ἀναστεναγμοὶ τῶν χωριανῶν, συντάραξαν τὸ Γανναδιό, κι ὅλα τὰ γκαλντιρίμια εἶχαν βαφεῖ μὲ αἵματα νωπά. Ἀμέτρητοι τραυματισμένοι καὶ σκοτωμένοι κάμποσοι, κείτονταν ξαπλωμένοι στὰ παρασόκακα καὶ στὶς γωνιές, καὶ στὴν πλατεία τοῦ χωριοῦ.

Σὰν τέλειωσε ἡ ἐπιδρομή, κι ὁ λήσταρχος Νατζήπ ξεμάκρυνε, ὅλοι ἀπ' τὰ σπίτια βγῆκαν ἔξω, σ' ἓνα σωρὸ τοὺς σκοτωμένους μάζεψαν, κι ὅλους τοὺς κάψαν στὴ φωτιά.

Τὴν ἐπομένη ἦρθε ἀπόσπασμα ἀπὸ Τούρκους στρατιῶτες, στὸ Γανναδιὸ ἔνωρίς κατέφθασε, τὴν τάξι νὰ ἐπιβάλη δῆθεν!!! Κι ὁ ἐπικεφαλῆς Τοῦρκος Σερδάρης, ζήτησε εὐθὺς νὰ συναντήσῃ τὸν προεξάρχοντα Ξυνό. Μὰ ὁ Ξυνός, ἀρνήθηκε ν' ἀβγῆ ἀπ' τὸ σπίτι του ἔξω, καὶ στὸν Σερδάρη ἀμέσως εἶπε, ν' ἀρθῆ αὐτὸς στ' ἀρχοντικό του. Σὰν πῆγε ὁ Τοῦρκος στοῦ Βαγγέλη, τοῦ ἀνοίγουν νάμπη μέσα, κι ἐκεῖ ὁ Τοῦρκος λέει:

«Ὅρὲ Βαγγέλη, τί ἔκαμες ἐδῶ μωρέ, ὀλόκληρο χασαπαριό».

Κι ἀμέσως ὁ Ξυνὸς στὸν Τοῦρκο ἀνταπάντησε:

«Μωρέ κι ἐσύ νὰ ἦσουν μὲ τοὺς κλέφτες, κι ἐσένα θὰ σὲ σκότωνα», πού σήμαινε, ὅτι ἡ βάρβαρη ἐπιδρομὴ τῆς συμμορίας τοῦ ληστῆ Νατζήπ, ἦταν σὲ γνῶσι καὶ συνεργασία μὲ τὶς δυνάμεις τῶν κονιάρων.

Ἄλλη ἐπίσης συγκλονιστικὴ καὶ ἰδιαιτέρως θλιβερὴ ἱστορία, γιὰ τοὺς κλέφτες στὸ χωριό, εἶναι κι αὐτὴ πού περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη τέτοια, τὴ Μόλιστα ἀναστάτωσε, αὐτοὺς τοὺς ὑπουλοὺς καιροὺς, τῆς ἀχαλίνωτης ληστοκρατίας.

Καὶ σύμφωνα μὲ τὴν ἀφήγησι, μιᾶς κοντοχωριανῆς γυναίκας, δυὸ νέοι ἀπ' τὸ χωριὸ συνομήλικοι καὶ φίλοι, ξεκίνησαν γιὰ τὸ Τσοτύλι, ὅπου ἐκεῖ, Γυμνάσιο φημισμένο ἦταν. Τοὺς ἔστελναν οἱ πατεράδες τους, γιὰ γράμματα πολλὰ νὰ μάθουν, μιὰ πού Γυμνάσιο ἰσάξιο, δὲν ἦταν ἄλλο πιὸ κοντά.

Καὶ τὰ χαράματα μιᾶς διάπικρης ἡμέρας τοῦ Σε-

πτέμβρη, ξεκινῆσαν χολιασμένα τὰ παιδιὰ ἀπ' τὸ Γαννα-
διό, μὲ τοὺς τορβάδες κρεμασμένους στὰ ἄλογα τοῦ συνο-
δοῦ Ἀλεξόπουλου. Μὲ δάκρυα στὰ μάτια οἱ γονεῖς ἀπο-
χαιρέτησαν τ' ἀβροφίλητα παιδιὰ τους, κι ἀπ' τὸ «Γυ-
φτάκι» πίσω γύρισαν περίλυποι στὰ σπίτια.

Μὰ δὲν κοντόφθασε τὸ μεσημέρι, κι ὁ συνοδὸς λαχα-
νιασμένος κι ἔντρομος, γύρισε πίσω στὸ χωριό. Χτυπᾷ
τὴν πόρτα δειλιασμένα, στ' ἀρχοντικὸ στὸ μεσοχώρι, στοῦ
Ζήση τοῦ Ξυνοῦ. Ἀνοίγει ὁ νοικοκύρης ἴσια, κι ὁ συνο-
δὸς περιδεής, λέγει στὸν δυστυχῆ πατέρα: «Ζήση!!! κλέ-
φτες μᾶς πῆραν τὰ παιδιὰ».

Σωριάστηκε ὁ πατέρας χάμω, κι ὅλοι συγκλονιστῆ-
καν, δάκρυα κλάματα φωνές, γεμίσανε τὸ σπίτι. Μὰ λίγη
ῶρα πρὶν παρέλθη, ὅλοι ἦτανε στὸ πόδι. Στὰ γκαλντιρίμια
στὰ σοκάκια, στὶς βρύσες καὶ στοὺς δρόμους ὁ κόσμος συ-
ζητοῦσε ἐπίμονα, γιὰ τὸ ἀτύχημα τ' ὀδυνηρό, ποὺ πάλι
αἰφνίδια ἔπληξε, δυὸ σπίτια στὸ χωριό.

Ὁ συνοδὸς μὲ τὰ παιδιὰ, σὰν κατεβήκανε νυχτούλα
ἀκόμη, κάτω στὴν ἄγρια ποταμιὰ, τραβοῦσαν γιὰ τὴν
«Ντέρτη», μὴ ἐπικίνδυνη μεριά, ὅπου ἀναρίθμητες φορὲς
στῆναν καρτέρι οἱ κλέφτες. Ἐκεῖ ἀκούσανε μὲ τρόμο, ἓνα
μακάβριο σφύριγμα ποὺ ἔσκισε τὴν ποταμιὰ. Ἐκπληκτος
κι ὁ Ἀλεξόπουλος γυρίζει σαστισμένος καὶ λέει στὰ παι-
διὰ: «κλέφτες παιδιὰ!! ἀκούσατε τὸ σφύριγμα; θαρρῶ
πὼς εἶναι κλέφτες, τί νὰ κάνουμε τώρα;»

Μὰ δὲν προφθάσαν νὰ μιλήσουν καν, οἱ δυὸ οἱ μαθη-
τές, καὶ νὰ ἐμπρὸς προβάλλουν μὲ γιαταγάνια καὶ ντου-
φέκια, ληστὲς ἀγριωποῖ.

«Τίνος εἶναι τὰ παιδιὰ;» ρωτοῦν τὸ συνοδό.

Μ' αὐτὸς ἀρνιόνταν στὴν ἀρχὴ ν' ἀποκαλύψη τοὺς
γονεῖς, στὸ τέλος ὠμολόγησε τοὺς γεννήτορες τῶν νέων.

Πῆραν εὐθὺς τοὺς μαθητὲς ὡς ὄμηρους οἱ κλέφτες, κι εἶπαν στὸ συνοδὸ μὲ τόνο:

«Νὰ γυρίσης πίσω στὸ χωριό, ν᾿άβρης τοὺς πατεράδες».

Κολαοῦζοι καὶ βοσκοί, κι ἄλλοι ἀγγελιαφόροι, ὅλοι τῆς ἐξωτέρας, μέρα καὶ νύχτα ἐπὶ ποδός· δραστήριοι κι ἀλαφιασμένοι, μὲ ἐντολὲς πηγαινοέρχονταν στὸ σπίτι τοῦ Ξυνοῦ, ζητώντας λύτρα ὑψηλά, πού οἱ κλέφτες κανονίσανε, ν' ἀφήσουν τὰ παιδιά.

Μὰ τὰ πεκούνια πού οἱ ληστὲς ζητοῦσαν, ἦταν ὑπέρογκο ποσό, κι οἱ βαρυόμοιροι γονεῖς δὲν εἶχαν τόσα πολλὰ ρεάλια, στὰ σεντούκια φυλαγμένα. Πρότειναν ὀλιγώτερα, μὰ οἱ ληστοκλέφτες ἐπιμέναν.

Ὁ καιρὸς περνοῦσε, καὶ τὰ δυὸ δυστυχησμένα σπίτια, ἀνοιγαν ἐκκλησιές, ἔκαναν λειτουργίες, προσευχὲς καὶ ἱκεσίες, νὰ βοηθήση κι ὁ Θεός, καὶ πάλι νὰ γυρίσουν πίσω, τ' ἀβροφίλητα παιδιά τους.

Ὅλο τὸ χωριό, ἦταν σ' ἀνησυχία διαρκή, καὶ ζοῦσε μέρες ἀγωνίας, οἱ βαρυσκάρδιοι γονεῖς ἔλυωναν ἀπ' τὴ θλίψι, κι οἱ μέρες διάβαιναν βουβές, καὶ δὲν μαθαίνανε στὰ σπίτια, κανένα νέο ἀπ' τὰ παιδιά.

Οἱ κλέφτες ἀπ' τὴ Ντέρτη πού πήρανε τοὺς μαθητὲς, τοὺς δὶναν ξύλο στὴν ἀρχή, ρωτώντας τα νὰ ὁμολογήσουν, ὡς πόσα χρήματα οἱ γονεῖς τους εἶχαν.

Μὰ αὐτὰ ὥστόσο ἀνήξερα, γιὰ τὸ βάρος τῶν πουγιῶν, πού ζέσταιναν τοὺς κόρφους τῶν γονιῶν τους, ψιθύριζαν μὲ παρακάλια, πὼς τίποτα ἀπ' αὐτὰ δὲν ξέραν.

Ἀργότερα οἱ ληστοκλέφτες στὸ βουνό, ἀλλάξανε τροπάριο, περιποιόνταν τὰ παιδιά, καὶ τοὺς φερνόνταν μ' οἰκειότητα, φιλεύοντάς τα πότε - πότε καὶ μὲ κανένα λουκουμάκι. Οἱ κολαοῦζοι κι οἱ μεσάζοντες κινιόνταν μέρα-

νύχτα, καὶ φέρναν ἀπ' τοὺς κλέφτες μηνύματα ἀπειλητικά, πὼς χρήματα δὲν ἔλαβαν καὶ τὰ παιδιά θὰ σφάζουν. Μὰ οἱ λίρες ποὺ οἱ ληστές ζητοῦσαν, ἦσαν περσσότερες κι ἀπ' τὰ χαλίκια στὸ ποτάμι, κι ἀδυνατοῦσαν οἱ γονεῖς, τόσο ποσὸ νὰ στείλουν.

Αἴφνης σὲ φαγωμάρα ἤρθανε οἱ κλέφτες στὸ βουνὸ ποὺ τὰ παιδιά κρατοῦσαν, ἦταν ὀξὺς ὁ τσακωμὸς καὶ ἔπεσε καὶ ξύλο. Κι ἓνα πρωὶ ξεκίνησαν δυὸ - τρεῖς ἀπ' τοὺς ληστές, σὲ κοντινὸ καὶ φιλικὸ χωριὸ νὰ πᾶν, ἐφόδια καὶ τροφή νὰ φέρουν. Γιὰ φύλακα ἄφηκαν τῶν δυὸ παιδιῶν στὸ δάσος, τὸν ἓναν κλέφτη ἀπ' ἔδειραν, ὅλοι οἱ ἄλλοι ὅμοιοί του, ποὺ κατεβῆκαν στὸ χωριὸ τρόφιμα ν' ἀγοράσουν. Τότε ὁ χολωμένος κλέφτης σκύβει στ' αὐτιά στοὺς μαθητές, καὶ σιγηλὰ τοὺς λέει.

«Θέλετε παιδιά, νὰ πᾶτε σπίτια σας ;»

«Θέλουμε», ἀποκρίθηκαν, τὰ πολύπικρα παιδιά, μ' ἀνυπόκριτη χαρά.

«Τώρα εἶναι εὐκαιρία !!!» ψιθυρίζει πάλι ὁ κλέφτης.

«Θὰ σᾶς πάρω ἐγὼ μαζί μου, στὸ χωριὸ σας νὰ σᾶς πάω. Μὰ προσέξτε ὅμως μικροί μου, ἂν οἱ ἄλλοι τῆς παρέας τύχη νὰ μᾶς σκαρφιστοῦν, βέβαιον εἶναι πὼς θὰ μᾶς ρίξουν. Τότε ἐγὼ θὰ πολεμήσω, κι ἐσεῖς κάτω τῆς κοιλιάς μπρούμυτα νὰ πέστε ἀμέσως, γιὰ νὰ μὴν σᾶς βροῦν οἱ σφαῖρες».

Συμφώνησαν μὲ μιὰ καρδιά, κλέφτης καὶ μαθητές ὁμοῦ, κᾶναν καὶ τὸ σταυρὸ τους. Φορέσαν τὶς ταμπάρες τους, ποὺ 'ταν σὰν ταλαγάνια ἀμπέχονα· καὶ ξεκίνησαν νυχτούλα. Μὲ τὸ ἀπόφευγο ἢ παρέα ἔφτασε χωρὶς ἀτύχημα στὸ δρόμο, στὸν "Αη-Νικόλαο τὸ μικρόκλησο, ἐκεῖ κοντὰ στὸ Γανναδιό. Κρυφῆ ἐλπίδα καὶ χαρά, τὶς καρδιές τῶν μαθητῶν δονοῦσε, ποὺ θάβλεπαν σὲ λίγο πάλι, τοὺς

πολυφίλητους γονεῖς τους, στὰ σπίτια τους τ' ἀγαπημένα.

“Ὅλοι ἦταν κουρασμένοι ἀπ' τὸν δρόμο τὸν πολὺ, κι ὁ κλέφτης τότε πρότεινε λίγο νὰ κοιμηθοῦν, πῆραν ἓνα ὑπναλάκι εὐχάριστο μέσα στὴν ἐκκλησιά, κι ὡς ἔφεξε καλά, γιὰ τὸ χωριὸ τραβῆξαν. Φθάσαν μὲ λίγες δρασκελιές, στὴ θέσι στὸ Γυφτάκι, ὀλίγο ἔξω ἀπ' τὰ σπίτια. Μὰ στὸ σχολειὸ τοῦ Γανναδιοῦ, πού 'ταν σὲ θέσι ἀντικριστή, στὸ διάσελο σ' ἓναν αὐχένα, φύλαγαν στὸ Ταμπόρι του ἄγρυπνοι, Τοῦρκοι Ζαπτιέδες κι “Ομπασης. Κι ἀπὸ τὸ φόβο του ὁ κλέφτης, μὴν τύχη καὶ τὸν μυριστοῦν οἱ Τοῦρκοι, κρυφοέρποντας μὲ τοὺς μικροὺς προχώρησε μὲ φύλαξι, ἕως τὸ σπίτι τοῦ ἐνὸς παιδιοῦ, πού βρίσκονταν στὶς παρυφές, στὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ. Χτυποῦν τὴν πόρτα σιγανά, προσέχοντας κι ἀπέναντι τους νὰ μὴν τοὺς δοῦν οἱ Τοῦρκοι.

«Ποιὸς εἶναι!!!» ἀδύναμη μισόσβηστη, ἀκούγεται φωνὴ ἀπὸ μέσα.

«Ἐγὼ εἶμαι γιαγιά μου Πη» ἀποκρίνεται ὁ ἔγγονας κλαμένος.

«Πικρούλα μου!! παιδάκι μου!! χρυσό!!» φωνάζει μὲ λυγμοὺς ἡ μπάμπο κι ἀνοίγει εὐθὺς τὴν πόρτα.

Μπαίνουν οἱ τρεῖς τους βίαια μέσα, στὶς ταμπάρες τυλιγμένοι. Φιλιόνται κι ἀγκαλιάζονται κι ὅλοι κλαῖνε ἀπὸ χαρὰ.

«Μπάμπο!!» λέει τὸ παιδί, μόλις συνῆλθε ἀπ' τὸ κλάμα, «ἔχουμε κι ἓναν κλέφτη φίλο, πού μᾶς γλύτωσε ἀπ' τοὺς ἄλλους, καὶ μᾶς ἔφερε ἐδῶ».

«Ποῦ θὰ μὲ κρύψτε τώρα ἐμένα;» Παρεμβαίνει τότε ὁ κλέφτης, ἀνήσυχος καὶ ταραγμένος, γιὰ τὸν φόβο τῶν κονιάρων.

«Στὴν καλύβα μας παιδί μου, πού 'ναι ἐκεῖ πολλὰ κλαδιά καὶ κανένας δὲν σὲ βρίσκει», ἀποκρίνεται ἡ μπάμπο.

Καὶ στὴ στιγμὴ τὸν ὀδηγοῦν, μὲς στὴν καλύβα μὲ τὰ χόρτα. Λίγες στιγμὲς δὲν πέρασαν καὶ βροντερὰ χτυπήματα τραντάζουν τὴν αὐλόπορτα. Ποδοβολήματα ἀκούστηκαν ὄξω στὸ γκαλντιρίμι, κι ὄλων παγώνουν οἱ καρδιές, Τοῦρκοι Ζαπτιέδες μπούκαραν, στὸ περιαύλιο ὀπλισμένοι.

«Ποιοὶ μπῆκαν μὲς στὸ σπίτι!!» ἀκούστηκαν νὰ λέν.

«Ἦρθαν τὰ παιδιὰ μας ἀφέντηδες, ἦρθαν τὰ παιδιὰ μας, πὺ κράταγαν οἱ κλέφτες στὸ βουνό, ὡς ὄμηρους γιὰ λύτρα».

«Μ' ἀπ' τὸ σχολεῖο πολὺ καλὰ εἶδαμε, τρεῖς ἄνθρωπους νὰ μπαίνουν μέσα, ἐπέμεναν οἱ Τοῦρκοι, κι ἐδῶ μπροστά μας τώρα βλέπουμε, μόνον τὰ δυὸ παιδιὰ, γιατί μᾶς κρύβετε τὸν τρίτο;»

«Ὁχι!! Ὁχι!! ἤμασταν μόνον δύο», ἐτοιμόλογα ἀνταπάντησαν οἱ ξύπνιοι μαθητές, σὰν εἶδαν πὺς κινδύνευε ὁ κλέφτης εὐεργέτης.

«Ὁχι!! ἤσασταν, τρεῖς», βεβαίωναν οἱ Τοῦρκοι.

«Πρὸς Θεοῦ!!! δὲν μάθαμε νὰ λέμε ψέματα ποτὲ στοὺς μεγαλύτερους», εἶπαν καὶ πάλι τὰ παιδιὰ.

Μὰ ἀφοῦ ἐρευνῆσαν δῶθε - κεῖθε, γιὰ κάμποσο οἱ Τοῦρκοι, δέχτηκαν τελικὰ πὺς οἱ αἰσθήσεις τους, μπορεῖ καὶ νὰ τοὺς γέλασαν. Κι ἄρχισαν τουφεκίδι ἀμέσως, μ' αὐτὸ χαρμόσυνα νὰ ὑποδηλώσουν, πὺς ἀπ' τὸ φόβο τὸ δικό τους ἀμόλησαν οἱ ληστοκλέφτες, τὰ δυὸ ταλαίπωρα παιδιὰ πὺ ἀπήγαγαν γιὰ λύτρα. Ὁ ἓνας ἀπ' τοὺς Τούρκους τότε πῆρε, τὸ ἄλλο τὸ παιδί ἀπ' τὸ χέρι, καὶ τὸ ὠδήγησε στὸ σπίτι του, στοῦ Ζήση τοῦ Ξυνοῦ, κάποιον μπαχτσῖσι νὰ κερδίσει. Χαλοῦσε ὁ κόσμος στὸ χωριό, ἀπ' τὰ θριαμβευτικὰ πυρὰ πὺ ρίχναν οἱ κονιάροι, κι ὄλο τὸ Γαννάδιο χαίρονταν καὶ γλεντοῦσε, πὺ τὰ παιδιὰ γυρίσαν πίσω, στοὺς περίχαρεις γονεῖς τους.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Τὸ περιβόλι καὶ ἡ Γύφτισα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Μὰ ὥστόσο οἱ κόνιαροι ζαπτιέδες εἶχαν ἀμφιβολία, κι ἐπίμονα ἔψαχναν νὰ βροῦν, τὸν τρίτο ἄνθρωπο μυστήριο, ποὺ ἦταν ὅπως ξέρουμε ἀπ' τὰ πρὶν, ὁ κλέφτης συνοδός. Κι εὐτύχημα ἦταν πρὸς στιγμῆς, ποὺ τέλος δὲν τὸν βρῆκαν. Μὰ ὥστόσο ἂν τὸν ἔβρισκαν, μπορεῖ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ποὺ τὰ παιδιὰ εὐεργέτησε, ν' ἄχε καὶ ἄλλη τύχη.

Ὁ κλέφτης φοβισμένος μὲς στὴν καλύβα στριμωγμένος, εἶπε στὴ μπάμπο Σιούλα ἀργότερα, σὰν ἔφυγαν οἱ Τοῦρκοι: «Πρέπει νὰ φύγω τώρα ἐγὼ κυρά, φοβοῦμαι ἐδῶ νὰ μείνω, μπορεῖ καὶ νὰ μὲ βροῦν. Νὰ μὲ ὀδηγήσης τώρα ἀμέσως, ἐσὺ καλὴ γυναίκα, ἀπὸ κανένα μονοπάτι ἀπόκρυφο, ν' ἀνέβω ἀπάνω στὸ βουνό».

Ἡ μπάμπο Σιούλα πρόθυμη, πῆρε τὸν κλέφτη ἀπὸ κρυφά, καὶ τὸν ὀδήγησε σκυφτὰ στὸ δάσος, πάνω στὰ δροσερὰ ρουμάνια. Κανόνισαν καὶ μὲ σφυρίγματα πρὸς χάριν συνεννόησης, ποὺ βρίσκονταν ὁ κλέφτης φίλος τους, γιὰ νὰ τοῦ φέρνουν στὰ κρυφά, ψωμὶ φαῖ σκεπάσματα, κι ὅ,τι ἄλλο εἶχε ἀνάγκη.

Οἱ δυὸ πατέρες τῶν παιδιῶν, εὐγνώμονες στὸν ἀποστάτη κλέφτη, ποὺ τὰ παιδιὰ τους πίσω ἔφερε, γερὸ μπαχτσίσι τοῦ ἔδωσαν, κάπου πενήντα λίρες. Ὁ φίλος τους στὸ δάσος τὶς πῆρε μ' εὐχαρίστησι, κι εἶπε στοὺς δυὸ γονεῖς, πὼς εἶν' καιρὸς νὰ φύγη τώρα πιά, ἀπ' αὐτὸ τὸ ἐπίφοβο λημέρι.

Τοῦδωσαν ροῦχα ἀλλοιώτικα, ν' ἀλλάξη ἐμφάνισι ἐντελῶς, τὸν ξύρισαν τὸν κούρεψαν, νὰ μὴν ἀναγνωρίζεται, κι εὐτυχισμένοι ἀπ' τὴν αἴσια ἐξέλιξι, ἀποχαιρέτησαν παντοτινὰ μιὰ μέρα στὸ βουνό, τὸν κλέφτη εὐεργέτη. Αὐτὸς θερμὰ τοὺς φίλησε, κι ἔφυγε δακρυσμένος. Τί κρίμα!! ὅμως δὲν ἔμελλε νὰ ζήσει.

Οἱ ἄλλοι κλέφτες τῆς κομπάνιας, σὰν ἦλθαν πίσω στὸ

βουνό, στὸ γιατάκι ἀπ' τὰ ψώνια, καὶ δὲν βρῆκαν τοὺς ὀμῆρους καὶ τὸν ἄλλο σύντροφό τους, λύσσαξαν ἀπὸ τὸ μῖσος, κι εὐθὺς κινητοποίησαν ἐνδιάμεσους τῆς ἐξωτέρας, κολαούζους καὶ βοσκούς, βλεπάτορες καὶ γκιρατζῆδες, νὰ μάθουν νέα ἀπ' τὰ παιδιά. Στῆσαν καρτέρι ἀργότερα, τὸν πρῶην φίλο ἀποστάτη πιά, νὰ πιάσουν στὴν παγίδα. Καὶ πράγματι δὲν γλύτωσε ὁ δυστυχῆς στὸ δάσος. Σὰν βόμβρα ἔσκασε τὸ νέο στὸ χωριό, μετὰ ἀπὸ λίγες μέρες. Οἱ ἄλλοι κλέφτες οἱ πολλοὶ πιάσαν τὸν ἀποστάτη σύντροφο, πὺ τὰ παιδιά παρέδωσε κι ἄφησε τὸ γιατάκι. Τὸν πῆραν τὸν τυράννισαν, τοῦ πῆραν καὶ τὰ χρήματα, καὶ λυσσασμένοι ὅλοι ἀπάνω του, πέσαν καὶ τὸν σκοτώσαν.

Τὰ δυὸ παιδιά καὶ οἱ γονεῖς τους ἔκλαψαν, τὸν θάνατο τοῦ εὐεργέτη κλέφτη, καὶ σ' ὅλο τους τὸν βίο ἐνθυμοῦνταν, μὲ αἴσθημα καὶ τρυφερὴ ἀγάπη, τὸν ἄτυχο φτωχὸ τους φίλο, πὺ μὲ τὸ εὐεργέτημά του, ἔχασε τὴ ζωὴ του.

Καὶ πάλι ξαναχτύπησαν τὸ δύστυχο χωριὸ οἱ κλέφτες, παίρνοντας ὕπουλα ἀπ' τὸ δρόμο, τὸν πλούσιο συντοπίτη Γιάννη, εὐδαίμονα ἀποδημοπλάνο, πὺ τράβαγε στὴν Κόνιτσα. Τὸν πιάσανε μ' ἐνέδρα ποῦστησαν στὸ Κρουνέρι στὸ Δημόσιο δρόμο, καὶ τὸν ὠδήγησαν τὴν ἴδια μέρα, στ' ἀπάτητα κρησφύγετά τους. Τὸν εἶχανε ἐκεῖ δεμένον μὲ σίδερα γερὰ στὰ πόδια, σαράντα μέρες στὸ βουνό. Τὰ ροῦχα ἀπάνω του εἶχαν λυώσει, ἦταν ὀλότελα βρεμένος, καὶ τὰ πιστάγκωνα δεμένα πόδια του, εἶχαν πιαστεῖ ἀπ' τοὺς πόνους.

Οἱ συγγενεῖς κι οἱ σπιτικοί, στὸ μαχαλὰ τοῦ Γανναδιοῦ, σὰν ἔμαθαν τ' ἀτύχημα, ἀνοιγαν ἐκκλησιές, καὶ μέρα νύχτα ἰκέτευαν, ὁ ἄνθρωπός τους νὰ γυρίση πίσω.

Καὶ μιὰ βραδιὰ πὺ οἱ κλέφτες τόριζαν χαρούμενοι

στό φαγοπότι, ἔφαγαν ὅλοι μονομιᾶς, ἓνα ὀλάκαιρο ἄρνι πού ἔβαλαν στή σούβλα, κι ἤπιαν κι ἄφθονο κρασί.

Κι ὡς οἱ ληστὲς καταζαλίστηκαν, μετὰ ἀπὸ τέτοιο κρασοπότι, ἄρχιζαν νὰ νυστάζουν πιά, κι ἐντὸς ὀλίγου ἔπεσαν σ' ὕπνο μακάριο καὶ βαθύ, χωρὶς ν' ἀφήσουν καραούλι πρὸς φύλαξι τοῦ ὄμηρου.

“Ὀλη τὴ νύχτα ρούχαζαν ἀπ' τὸ πολὺ πιοτὸ οἱ κλέφτες, κι ὁ δύστυχος ὁ ὄμηρος, ἀνήσυχος ἀπ' τὶς ταλαιπωρίες, ὡς κι ἀπ' τὸ φόβο τῶν ληστῶν, μάτι δὲν ἔκλεισε καθόλου. Γιὰ μιὰ στιγμή ὅμως μὲ λαχτᾶρα βλέπει, πὼς στὰ πόδια του τὰ σίδηρα σὰν νᾶταν χαλαρά. Κάνει δυὸ - τρεῖς κινήσεις λύτρωσης, καὶ νὰ τὰ πόδια του εἶν' ἐλεύθερα. Με τρόμο-ἄγριο στήν καρδιά σηκώνεται σιγὰ - σιγὰ νὰ δοκιμάση, ἂν δύναται λίγο νὰ περπατήση, κοιτάζοντας ταυτόχρονα τοὺς κλέφτες μὴν ξυπνήσουν. Ἐάφνου μιὰ αἰφνίδια ἔμπνευσι τοῦ ἤρθε στό μυαλό, «καιρὸς νὰ φύγω εἶναι» εἶπε, κι ἔκανε τὸ σταυρό του. Ἐεκίνησε ἀλαφροπατώντας δίπλα ἀπ' τοὺς ληστοκλέφτες, μὰ σὰν ἀπομακρύνθηκε λίγο ἀπ' τὸ γιατάκι, ξεφρεμασμένα χύθηκε στὸν εὐκόλο κατήφορο, δὲν ἔβλεπε ἀπ' τὸν τρόμο του, τὰ κέδαρα καὶ τὰ κλαδιά, σὰν λάκιζε τρεχάλα, κάτω πρὸς τὸ ποτάμι. Χαράζοντας ἡ μέρα ἔφτασε στὸν τόπο τὸν Κερασοβίτικο, κι ἀντίκρουσε χαρούμενος, στό βάθος κάτω χαμηλά, τὸ θελκτικὸ χωριὸ Κεράσοβο, χωριὸ μεγάλο στό ποτάμι, πού 'ναι κοντὰ στή Μόλιστα. Στὸν δρόμο του ἔβλεπε ὀμπροστά, κόσμο πού διάβαινε στὰ κτήματα, καὶ ὅλοι τὸν φοβόνταν, στὰ χάλια πού τὸν βλέπαν. Ἀξύριστο μὲ μαῦρα γένια, ροῦχα κουρελιασμένα, χωρὶς παπούτσια στὰ ποδάρια, ἔμοιαζε γι' ἀγριάνθρωπος. Μ' αὐτὸς ἰκέτευε ἀδιάκοπα κι ὅλους παρακαλοῦσε: «Μὴν φοβᾶστε συντοπίτες, εἶμαι ἄνθρωπος καλός, μὲ πήρανε οἱ κλέφτες ὄμηρο, σαράντα μέρες

στο βουνό. Είμαι απ' τὸ Γανναδιό, βοηθήστε με νὰ πάω σπίτι· κι ὅλοι τὸν ἀποφεῦγαν, στὴ θέσι πού τὸν βλέπαν.

Μὰ γιὰ καλή του τύχη ὅμως, τὸν γνώρισε ἕνας χωριανός, τὸν πῆρε στὸ χωριό του, τὸν ἔντυσαν τὸν ξύρισαν καὶ τοῦδωσαν φαῖ. Τὸ φιλικὸ ὄμορφο Κεράσοβο, χωριὸ πολὺ σημαντικό, πού ἀπέχει ἀπ' τὴ Μόλιστα, δυὸ ὡς τρεῖς ὥρες δρόμο, χωρίζεται ἀπ' αὐτὴν μ' ἕνα στενὸ φαράγγι. Μὰ σὰν οἱ κλέφτες ξύπνησαν, κι εἶδαν πὼς ἔφυγε ὁ ὄμηρός τους, καρτέρι τοῦστησαν ἀμέσως, ἀνάμεσα στὰ δυὸ χωριά. Μ' ἀπ' τὸ Κεράσοβο, σὰν ἐσκαρφίστηκαν, τοὺς κλέφτες στὰ στενά, τὸν Ζήση τὸν Ξυνὸ εἰδοποίησαν, νάρθη μ' ὀμάδα στὸ χωριό, νὰ παραλάβη τὸ γαμπρό του. Ὁ πλούσιος φιλαπόδημος Ξυνός, γιὰ νὰ μὴν πέση στὴν παγίδα, πού τοῦστησαν οἱ κλέφτες, εἶπε στοὺς Τούρκους στὸ ταμπούρι, κι ἦρθε ἀπ' τὴν πολίχνη ἀσκέρι, καὶ πῆγαν καὶ παρέλαβαν τὸν Γιάννη ἀπ' τὸ Κεράσοβο. Οἱ κλέφτες τότε ἀπ' τὶς κορφές, σὰν εἶδανε πολυπληθὲς ἀσκέρι, πού ἔφερε στὸ Γανναδιό τὸν πρῶην ὄμηρό τους, δὲν τόλμησαν ν' ἀνοίξουν μάχη, κι ἔτσι ὁ Ζήσης ὁ Ξυνὸς ἔφερε πίσω τὸ γαμπρό του, στὸ σπίτι στὸ χωριό.

Μ' ἀλίμονον!!! ἀπὸ τὶς περιπέτειες καὶ βάσανα, ὡς καὶ τὶς κακουχίες, καὶ παρ' ὅλες τὶς ἰατρικὲς βοήθειες τοῦ γιατροῦ Βασίλειου Στεφανίδη, ὁ δυστυχὴς συγχωριανὸς πού ἀπήγαγαν οἱ κλέφτες, ἀπέθανε στὸ Γανναδιό, μετὰ ἀπὸ κάμποσο καιρό.

Κι ἡ ληστεία τοῦ Μπαρόνου, συντάραξε παλαιὰ τὴ Μόλιστα.

Ἦταν ὁ χωριανὸς Μπαρόνος, ἕνας καλὸς καὶ τίμιος νοικοκύρης, πού ἐργάζονταν στὴ νιότη του στὴν Κόνιτσα στὴν πολιτεία, εὐάριθμο μεταλίκι ν' ἀποκτήσῃ, γιὰ τὰ γεράματά του ἀντιστήριγμα. Τὸ σπίτι του ποῦτανε ἀψη-

λὸ καὶ βαρυοχυρωμένο, βρίσκονταν στὸ Μποτσφάρι, στὸν ἀκρινὸ μας μαχαλά, κοντὰ στὴν εἴσοδό του. Οἱ πληροφορίες τὸν ἔφερναν στὴ Μόλιστα, πού 'χε γυρίσει στὰ γεράματά του, πὼς εἶχε χρήματα ἀρκετά. Ἔτσι στὰ τέλη τοῦ προηγούμενου αἰῶνα, γύρω στὰ 1900, κακοποιοὶ καὶ ληστοκλέφτες ἀπὸ τὰ περίξ τοῦ χωριοῦ, καὶ συνεργοὶ καὶ κολαοῦζοι, ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ χωριὸ του, συνέπραξαν ἀπὸ κοινοῦ στὰ φρικαλέα μαῦρα ἐρέβη μιᾶς θεοσκότεινης βραδιᾶς, νὰ τὸν καταληστέψουν.

Εἶχαν περάσει τὰ μεσάνυχτα, τὸ σκοτάδι ἦταν πηχτό, κι ὁ ἀέρας πού ἀντιβούϊζε ὡς τὴν ὥρα ἐκείνη, στὰ δένδρα στὴ «Στριπού», εἶχε καλμάρει τώρα πιά. Τὰ μπουχαριὰ στὶς στέγες τῶν σπιτιῶν, ἔπαψαν νὰ ξεφυτοῦν καπνό, καὶ τὰ ὀλιγόφωτα καντήλια στὰ σπίτια τοῦ χωριοῦ, εἶχαν κι αὐτὰ πιά ξεψυχήσει, στῆς νύχτας τὸ βαθὺ προχώρημα. Καὶ μιὰ σιωπὴ, ἀνέκφραστη καὶ νεκρική βασίλευε στὸ ἀκρινὸ χωριό. Οἱ πετεινοὶ δὲν εἶχαν ἀκουστεῖ στὸν πρωινὸ κλωγμὸ ἀκόμα, κι ὅλοι ὑπολόγιζαν πὼς ἡ ὥρα θάταν δυό, μετὰ ἀπ' τὰ μεσάνυχτα.

Ἡ ὁμάδα τῶν κλεφτῶν καὶ κολαοῦζων, μὲ τὴν κακόχαρη μαύρη καρδιά τους, ξεκίνησαν σὲ συνεννόησι μὲ νεύματα καὶ μικροψίθυρους, στῆς νύχτας τὰ βαθιὰ σκοτάδια. Κι ἀλαφροῖσκιωτοι κρυφοπατώντας, κάτω στὰ παρασόκακα στὰ γκαλντιρίμια, τραβοῦσαν γιὰ τὸ σπίτι του πασπατευτὰ καὶ ὕπουλα, στὶς ἀστρέχες καὶ στοὺς τοίχους.

Φτάσαν σὲ λίγο ὀξὼ ἀπ' τὴν πόρτα, πού 'ταν κατὰ κλειστη κι ἀσφαλισμένη, καὶ στὴ στιγμὴ ὁ πιὸ ἐπιτήδειος ἀνέβηκε πάνω στὸν τοῖχο, πήδηξε στὸν αὐλόγυρο κι ἀνοίγοντας τὴν πόρτα ἀμέσως, ὅλοι βρεθῆκαν στὴν αὐλή. Κάτω ἀπ' τὸ σπίτι στὸ ἀλώνι, κάποιος κακοῦργος συντοπίτης, λιπόψυχος καὶ πονηρός, φύλαγε καραούλι, ἐλέγχον-

τας στῆς νύχτας τὰ βαθιὰ σκοτάδια, τὸ δρόμο πρὸς τὴν Μεσαριά. Ὅλοι οἱ κακοποιοὶ κι οἱ κλέφτες, ἦτανε μεταμφιεσμένοι, μὲ ροῦχα ἀλλοιώτικα ἐντελῶς, καὶ μοῦτρα γανωμένα. Εἶχαν στὰ πρόσωπα παληοπετσέτες μὲ τρύπες γιὰ νὰ βλέπουν, κι ἄλλοι δεμένα ὀλόγυρα, μαῦρα μαντήλια στὸ κεφάλι. Εἶχαν διμούτσουνες κουμποῦρες καὶ γιαταγάνια ἀμφίστομα, γιὰ τὸν ἐκφοβισμό του. Μὲ τέχνασμα ἐπιτήδειο κι ὀλωσδιόλου ἀπατηλό, βρέθηκαν ὅλοι τους σὰν σκοτεινὲς σκιές, μέσα στὶς σιάλες τοῦ σπιτιοῦ.

Εὐπνήσε ἀμέσως ἀπ' τὸ θόρυβο ὁ γέροντας Μπαρόνος κι ἐντρομος ἔκρυψε τὸ ἐγγόνι του, σὲ μιὰ γωνιά μὲ παληοτσιόλια, καὶ πεθαμένος ἀπ' τὸ φόβο του, μὲ παγωμένη τὴν καρδιά, βλέπει μπροστά του ληστοκλέφτες.

«Δῶσε μας τὰ χρήματά σου, ἂν θέλῃς τὴ ζωὴ σου», ἀκούστηκε ἐπιτακτικὴ μιὰ μακάβρια φωνή.

«Δὲν ἔχω χρήματα», ψιθύρισε ὁ Μπαρόνος.

«Ἔχεις καὶ παράχεις, ξέρουμε τίς οἰκονομίες σου. Νὰ μᾶς τὰ δώσης στὴ στιγμή, δὲν ἔχουμε καιρὸ γιὰ χάσιμο», ἀνταπάντησε ὁ ληστής.

Ὁ καταρακωμένος γέροντας, τρεμάμενος καὶ πάλι ἀρνήθηκε. Τότε ἓνας κακοῦργος ληστοκλέφτης διάταξε νὰ βράσουν λάδι, γιὰ νὰ τὸν ζεματίσουν. Κι εὐθὺς φωτιά ἀνάψανε δίπλα στὸ μαγειρειό. Τηγάνι ἐτοίμασαν καὶ σύνεργα, κι ἀρχίζει τώρα τὸ μαρτύριο τοῦ ἐξαντλημένου πλέον γέροντα. Φέραν στὴν κάμαρα ἀμέσως, λάδι περίκαυστο κοντά του, τοῦ ἀνοίγουν βίαια τὰ στήθια, γιὰ νὰ τὸν τυραννίσουν. Δὲν ἀνθεξε ὁ δυστυχὴς περιδεὴς Μπαρόνος, νὰ ὑποστῆ τὰ φοβερὰ μαρτύρια τοῦ Saint - Symphorien, πρὸς χάριν τῶν χρημάτων του, κι ὑπόδειξε ἀμέσως στοὺς ληστές, τὴν κρύπτη μὲ τὰ χρήματα. Ἦταν ἓνα κουτὶ τενεκεδένιο μὲ λίρες γεμισμένο, τὸ πήρανε οἱ κλέφτες εὐχαρῆς,

ἦταν ἀπάνω - κάτω σαράντα τόσες λίρες, κι ἔφυγαν μὲ βιασύνη ὡς μαγικὲς σκιὲς καὶ χάθηκαν, στῆς νύχτας τὰ πηχτὰ σκοτάδια. Ἦδη ἄρχιζε νὰ χαράζη, καὶ μιὰ γυναίκα ἀπὸ τὸ σπίτι της, δίπλα στὴν ἴδια γειτονιά, κάτι ἐσκαρφίστηκε ἀπ' τοὺς θόρυβους, ὡς καὶ τὶς ὑποουλές κρυφοκινήσεις αὐτῆς τῆς ἐφιαλτικῆς βραδιᾶς. Τὸ μάτι της προσεκτικὰ προσήλωσε, πίσω ἀπ' τὸ φράχτη τοῦ αὐλόγυρου, κι εἶδε μὲ φρίκη στὸ ἄλώνι, τὸν ἕνα κολαοῦζο συνεργό, ποὺ καρπούλι φύλαγε ὅλη νύχτα, κρυμμένος στὴν ἀστρέχα. Ὁ δυστυχῆς Μπαρόνος, μετὰ ἀπ' τὴν ἐπιδρομὴ στὸ σπίτι του, καὶ τὴν κλοπὴ τῶν πολυφύλαχτων χρημάτων του, ἔχασε πιά τὸ λογικὸ του, καὶ γύριζε στοὺς δρόμους στὸ Μποτσφάρι, ὅλημερίς παραμιλώντας.

Κι ἀκόμα πιὸ ἐπικίνδυνοι κι ἄγριοι ληστοκλέφτες, μιὰ ἄλλη νύχτα φοβερή, κοντὰ στὰ 1880, στὴ Μεσαριά ἐπετέθηκαν, καὶ χρήματα ἀξίωσαν νὰ λάβουν ἀπ' τὸν κόσμο, ποὺ ὑπόδειξαν νωρίτερα οἱ κολαοῦζοι, κι οἱ παραφέντες τοῦ χωριοῦ ἀπ' τὸ φόβο. Μὰ χρήματα δὲν δίδονταν, κι ἀμέσως ἔβαλαν φωτιά νὰ κάψουνε τὰ σπίτια. Πῆγαν τὴ νύχτα στὸ σκοτάδι, στοῦ Ντάλλα τὸ κολτούκι, κι ἐζήτησαν πετρέλαιο ν' ἀνάψουν τὴ φωτιά. Κάψαν τὰ σπίτια τῶν Κουσιάδων, δίπλα ἀπ' τὸν "Αἰ-Νικόλα, καὶ τῶν Μπελτσαίων πυρπολῆσαν στὸν κάτω μαχαλά. Εἰς τοῦ Κατσούκη μιὰ γυναίκα, ὀλότυφλη καὶ γηρασμένη, σ' ἕναν ξερότοιχο στὸν κῆπο, πίσω ἀπ' τὸ σπίτι της κοντά, λίγα ρεάλια φυλαγμένα εἶχε γιὰ τὰ γεράματά της παντοχῆ. Μὰ σὰν οἱ κλέφτες θέλησαν τὸ σπίτι της νὰ κάψουν, πασπατευτὰ ξεκίνησε ἡ δυστυχῆς γρηά, νὰ βρῆ στὸν τοῖχο στὴν κρυψώνα τ' ἀκριβοφύλαχτά της χρήματα, στοὺς κλέφτες νὰ τὰ δώσει.

Ἡ ζωὴ τῶν πλούσιων χωριανῶν, στοὺς ἀπειλητικοὺς

καὶ κινδυνόσπαρτους αὐτοὺς καιροὺς τῆς φοβερῆς ληστοκρατίας, εἶχε καταντήσει ἰδιαίτερα ἐφιαλτική. Καὶ μ' αἴσθημα φρίκης κι ἀγωνίας, ἀναπολοῦν κι ἀνιστοροῦν οἱ γηρασμένοι συντοπίτες, τὰ τρομώδη ἐκεῖνα περιστατικά, ποὺ δηλητηρίαζαν τὴν εὐθυμη καὶ χαρωπὴ ἀτμόσφαιρα τοῦ ὑπέροχου χωριοῦ, ποὺ 'ταν συνδεδεμένη μὲ τὶς θεσπέσιες τῆς λαϊκῆς ἀγροτικῆς ζωῆς χαρές, εἰς τὴν ἀλησμόνητη αὐτὴ παλαιὰ ἐποχὴ, ποὺ φεῦ!! παρῆλθεν πλέον.

Κι οἱ ἀτέλειωτες ἱστορίες γιὰ τὶς αἰφνίδιες ἐπιδρομὲς τῶν αἱματοβαμένων λήσταρχων, στὸ ὁμορφο χωριὸ τῆς Μόλιστας, δικαιολογημένο θάταν νὰ τελειῶναν μὲ τὴν παράθεσι τοῦ γοητευτικοῦ ἐκείνου περιστατικοῦ ἀπὸ τὴν ἔντεχνη ἐξαπάτησι τοῦ λήσταρχου Κρεμύδα, ποὺ κάποτε ἔστησε καρτέρι στῆς Πλάκας τὶς ἀνηφοριές, δυὸ φιλαπόδημους Μολιστινοὺς νὰ πιάσῃ.

Καὶ τὴν περιοχὴ τῶν ἄμοιρων χωριῶν, στὴν ὕπουλη καὶ φιλοκίνδυνη αὐτὴ παλαιὰ ἐποχὴ λυμαίνονταν, οἱ ἄγριες ληστοσυμμορίες τοῦ καπετὰν Κρεμύδα, καὶ τοῦ ὁμοιοῦ του Περικλῆ, ποὺ 'χε τὸ Κρυονέρι γιὰ λημέρι, καὶ ἡ ὁμάδα τῶν καπετανέων, Λεωνίδα καὶ Νταβέλη. Αὐτοὶ οἱ δύο τελευταῖοι δὲν ἔδειχναν σκληρότητα ἀπέναντι τῶν χωριανῶν, καὶ μόνον ἔπαιρναν τὰ λύτρα ποὺ αὐθαίρετα καθώρισαν οἱ ἴδιοι, βάσει κατάλογου ὀνομάτων, ποὺ προφανῶς τοὺς ἔδωσαν προηγούμενα οἱ κολαοῦζοι.

Συνήθως ὁ λήσταρχος Νταβέλης, περήφανα κι ὀλωσδιόλου ἀκάλυπτος, ἔμπαινε μέρα μεσημέρι, στὸ πολυπάτητο χωριό. Καλοῦσε τότε τὰ ὄργανα, κι ἔστηνε εὐθὺς ζωηρὸ χορὸ, μ' ὅλα τὰ παλικάρια!!

Καὶ σὲ μιὰ τέτοια ἐπιδρομῇ, ὁ λήσταρχος Λεωνίδα, μπαίνοντας ἓνα πρωινό, στὸ μεσοχώρι τοῦ χωριοῦ ἀπ' τοῦ καμπαναριοῦ τὸ μέρος, βλέπει στὴ Λόντζια τοῦ πλα-

τάνου, στή ρίζα καθισμένο, έναν Τουρκο νταμπουρτζή, και τοῦ φωνάζει παρευθύς. « Παραδόσου Τουρκε». Ὁ νταμπουρτζής δὲν παραδόθηκε και θέλησε νὰ φύγη. Τότε σηκώνοντας ὁ ἀγριολήσταρχος τὸ ὄπλο του στὸ μάτι, τὸν Τουρκο πυροβόλησε, πὺ ψυχορράγησε σερνόμενος στὴν πόρτα τοῦ Ξυνοῦ.

Και ἡ περισσότερον προσφιλὴς συνήθεια τῶν κλεφτῶν ἦταν νὰ παίρνουν βάρβαρα ἀπ' τὶς φτωχιὲς κι ἀνήμπορες γυναῖκες, τὰ ἄλογά τους στοὺς ἀγρούς, πὺ ἀπόκρυφα τὰ ὠδηγοῦσαν νύχτα, στὰ μέρη τῆς Ἀρβανιτιᾶς, νὰ τὰ πουλήσουν σ' ἀγνωστους στὸν τόπο πὺ τὰ πῆραν.

Πολλὰ ἀπατηλὰ τεχνάσματα σοφίζονταν οἱ ἀποδημοπλάνοι χωριανοί. γιὰ ν' ἀποφύγουν τοὺς ληστὲς στὴν ἐπικίνδυνη διαδρομὴ ἀπ' τὴν Κόνιτσα ὡς τὸ χωριό.

Ἔτσι πὺ κάποτε ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Χατζῆς, πλούσιος ξενοκόπος, πὺ γύριζε στὴ Μόλιστα ἀπ' τὸ Κάϊρο, σὰν ἔφτασε στὴν Κόνιτσα ἔμαθε, πὺς ληστοκλέφτες τοῦ Κρεμύδα τοῦστησαν ὑπόουλο καρτέρι, στὸ Κρυονέρι νὰ τὸν πιάσουν.

Ὅλοι τοῦ λέγαν νὰ καθῆση γιὰ κάμποσο στὴν Κόνιτσα, μ' αὐτὸς ἀγέρωχα ἀπαντοῦσε: «ὄχι θὰ πάω στὸ χωριό μου, τοὺς δικούς μου ν' ἀσπαστῶ».

Κι οἱ φίλοι του περίμεναν μὲ δικαιολογημένη ἀγωνία, μὰ ἰδοῦν τί θ' ἀπογίνη. Ξεκίνησε ὁ Χατζῆς νὰ πάη στὸ Γανναδιὸ στὸ σπίτι του, και φθάνοντας ἀνήσυχος, στὴν ἐρημόχαρη μεριὰ τῆς Πλάκας, στὰ λημέρια τῶν κλεφτῶν, βγάζει ἀμέσως τὸ σακάκι του και τὸ φοράει ἀνάποδα, ἔτσι πὺ ἡ ὄλωσδιόλου κόκκινὴ του φόδρα, νὰ φαίνεται ἀπ' ἔξω κι ἀπὸ μακριά. Μόλις πλησίασε τὸ Κρυονέρι ὁ ξενοπλάνος χωριανός, ἀκούει ἀπόμακρα τὸ καραούλι νὰ σφυράη συνθηματικά. Κρύος ἰδρῶς τὸν περιέλουσε, μὰ τρά-

βηξε τὸ δρόμο του ἴσια. Σιγοσέρνεται στὸ καρπούλι, ὁ καπετάνιος τῆς ὀμάδας, καὶ λέει στὸ σκοπὸ τὸν κλέφτη:

«Τί βλέπεις;»

«Νάτος καπετάνιε, τὸν βλέπω κάτω μακριά, ν᾿ρχεται πρὸς τὰ δῶ», ἀπαντᾷ τὸ καρπούλι.

«Μωρὲ δὲν εἶναι αὐτός, αὐτὸ εἶναι γκύφτος, δὲν βλέπεις ποὺ φοράει κόκκινα;» παρεμβαίνει ὁ καπετάνιος.

Ἔτσι τὴ γλύτωσε φτηνά, ὁ ἔξυπνος Χατζῆς, πέρασε ἀπ' τὸ χάνι χωρὶς νὰ τὸν πειράξουν κἀν, κι ἔφτασε στὸ χωριό του.

Δυὸ ἀπόδημοι στὴ Ρουμανία, ἀδέλφια ἀπ' τὸ Γανναδιό, ξεκίνησαν ἀπ' τὴ Βλαχιά σὰν κἀναν χρήματα ἀρκετὰ, ν᾿ρθοῦν γιὰ πάντα στὸ χωριό τους γύρω στὰ 1906. Εἶχαν πεκούνια κάμποσα, καὶ σὰν κατέφθασαν στὴν Κόνιτσα, μάθαν πὼς κλέφτες τοῦ Κρεμύδα, στῆσαν καρτέρι νὰ τοὺς πιάσουν, στῆς Πλάκας τὰ λημέρια.

Στὴν Κόνιτσα στὸ πανδοχεῖο βρίσκονταν κολαοῦζος πονηρός, ποὺ ἀμέσως εἰδοποίησε τοὺς κλέφτες τοῦ Κρεμύδα, πὼς τὰ δυὸ ἀδέλφια φθάσαν ἤδη, καὶ πὼς τὴν ἐπομένη ἀποταχιά θ' ἀνέβαιναν στὴ Μόλιστα, ἀφοῦ ἔκλεισαν δωμάτια μονάχα γιὰ ἓνα βράδυ.

Μὰ ἓνα σημείωμα συστατικό, ἀπὸ φίλο τους στὴ Ρουμανία, προσκόμισαν οἱ ξενοκόποι, σὲ χωριανὸ ἐπιτήδειο καὶ ξύπνιο, τοὺς κλέφτες ν' ἀπατήσουν, καὶ τὸ σκοπὸ τους νὰ πετύχουν. Νὰ πᾶνε νύχτα στὸ χωριό, μὲ νυχτοκόπο ὄδηγό, χωρὶς νὰ κοιμηθοῦν στὸ χάνι, κι ἄς κράτησαν δωμάτια.

Σχέδιο ἔξυπνο κατέστρωσαν, τοὺς ληστές νὰ ξεγελάσουν. Κράτησαν δυὸ δωμάτια καὶ γιὰ μιὰ νύχτα μόνον, στὴν Κόνιτσα στὸ πανδοχεῖο. Πὼς κουρασμένοι ἀπ' τὸ ταξίδι ὡς εἶναι, ἐκεῖ θὰ κοιμηθοῦν τὸ βράδυ. Καὶ σ' ὄλους διασάλπισαν, πὼς γιὰ τὴ Μόλιστα αὔριο φεύγουν.

Ὁ κολαοῦζος γύριζε ὕπουλα, ὀλημερίς μέσα στο χάνι χωρίς νά τόν γνωρίζουν καν, καί στούς ληστές εὐθύς ἐμή- νυσε πῶς τὰ δυὸ ἀδέρφια αὐτὸ τὸ βράδυ, ὅπωςδήποτε θὰ κοιμηθοῦν στο χάνι, ἀφοῦ κρατήσανε δωμάτια, καί τὴν ἐ- πόμενη πρωὶ - πρωί, θὰ ξεκινήσουν γιὰ τὴ Μόλιστα.

Μ' αὐτὸ ἦταν τέχνασμα ἀπατηλό, νά πέση στὴν παγί- δα ὁ κολαοῦζος, καί πράγματι, στ' ἀποσοῦρουπο τῆς ἴ- διας μέρας, μὲ σύντροφο ἄξιο καί πιστό, τὸν ἐπιτήδειο νυ- χτοκόπο, ποὺ τοὺς περίμενε μὲ τ' ἀγαθὰ τους, ὀλίγο ἔξω ἀπ' τὴν πολίχνη. Ξεκίνησαν οἱ τρεῖς μαζὶ νά πᾶν τὴ νύ- χτα στο χωριό, ἀφοῦ πρωτύτερα τ' ἀδέρφια εἶπανε στο χάνι, πῶς γιὰ λίγο ἔξω θ' ἀβγουν, νά περπατήσουν στὰ περίβλεπτα, πρὸς χάριν διασκέδασης.

Καί στὰ βαθιὰ σκοτάδια τῆς νυχτιάς, τραβοῦσε σιω- πηλὴ ἡ παρέα, στο δρόμο γιὰ τὴ Μόλιστα. Μὰ οἱ κλέφτες ποὺ ἀπ' τὸ φίλο τους τὸν κολαοῦζο εἰδοποιήθηκαν, πῶς τὸ πρωὶ τῆς ἄλλης μέρας, θ' ἀνέβαιναν στο Γανναδιὸ τ' ἀδέρφια, δὲν φύλαξαν αὐτὴ τὴ νύχτα στὰ ἐπίκαιρα ση- μεῖα, καί στὰ λημέρια ἀποκοιμήθηκαν, νά 'ναι ἔτοιμοι τὴν ἐπομένη, τοὺς ξενοπλάνους νά ληστέψουν.

Τὸ βράδυ ἀνέμεναν εἰς μάτην στο χάνι τοὺς ξενιτε- μένους, οἱ ὥρες πέρναγαν λεπτὸ - λεπτό, μὰ αὐτοὶ δὲν φαίνονταν νά ρθοῦν, καί τὰ δωμάτια τὰ κλεισμένα ἔμεναν ἀδειανά. Ὁ κολαοῦζος σκεφτικός, τὰ μάτια στήλωνε στὴν πόρτα. Μὰ φεῦ!!! εἶχε ξεγελαστεῖ, κι οἱ δύο ἀδελ- φοὶ αὐτὴν τὴν ὥρα, τραβοῦσαν στο χωριό.

Φθάσαν ἀργὰ τὸ βράδυ εὐχαρεῖς, στὴ Μόλιστα οἱ ξε- νοκόποι, κι οἱ κλέφτες μάταια ἀνέμεναν ἀπ' τὸ πρωὶ τῆς ἄλλης μέρας, στο δρόμο νά τοὺς πιάσουν.

'Αργότερα ἔμαθαν τὸ τέχνασμα τῶν ἔξυπνων ξενιτε- μένων, κι ἀπ' τὸ κακό τους τότε λύσσαξαν. Φύλαξαν κά-

μποσες φορές, τοῦ καπετάν Κρεμύδα οἱ ληστοκλέφτες, στοῦ Γανναδιὸ νὰ τοὺς τσακώσουν, μὰ οἱ παρεπίδημοι φυλάγονταν, μιὰ πού 'χαν χρήματα ἄρκετά, μέρα καὶ νύχτα στοῦ χωριό.

Ἦταν παλαιὰ στὴ Μεσαριά· δυὸ φίλοι ἀχώριστοι κι ἀγαπημένοι, λεγόνταν Νικολάδες, βλέπονταν κάθε μέρα κι ἔλεγαν τοὺς καημούς τους. Ὁ ἓνας ἦταν ὁ Νικόλας, βλεπάτορας στὴ Μεσαριά, κι ὁ ἄλλος ἦταν ὁ Νικόλαος ἔμπειρος λαλητής, πού κάθονταν στὰ πέριξ. Καμιὰ φορὰ ἀστειευόμενοι, ἀπ' τὴν μεγάλη οἰκειότητα, κρυφομουρμούριζαν πειρακτικά, γιὰ τὰ χαρακτηριστικά τους.

Ὁ Ντραγάτης, ὁ Νικόλας, εἶχε ἓνα ὄπλο φοβερὸ αὐτὴν τὴν ἐποχὴ, ἓνα μαρτίνι δυνατὸ, πού κάποιος Μπέης φίλος του τοῦ τῶδωσε γι' ἀσφάλειά του.

Κι ὄλημερίς καυχότανε γιὰ τὸ ἀπόκτημά του, καὶ σ' ὅλον τὸν κόσμον στοῦ χωριό, μὲ ὕψος ἄγριο λορδωμένο, τὸ ὄπλο του ἀκούραστα ἐπεδείκνυε καὶ τὰ προσόντα του ἐγκωμιάζε. Ἦταν ἄνθρωπος καλός, μὰ λίγο καυχησιάρης, καὶ στ' ὄπλο του πού τὸ καμάρωνε, ἔδωσε ὄνομα χαϊδευτικό: «ἡ Μάρω μου», καὶ κάθε τόσο ἔλεγε: «ἔλα Μάρω μου νὰ πᾶμε σπίτι», «σὴκω Μάρω μου ἐπάνω», «κάτσε Μάρω μου καὶ σὺ» καὶ τὰ λοιπά.

Κι ὅλοι κρυφογελοῦσαν στοῦ χωριό, γιὰ τὸ ὕψος τὸ κυρίαρχο πού ἀπεικονίζονταν στὸν ἀγαθὸ βλεπάτορα, πού ἤθελε νὰ φαίνεται ὅπως δὴποτε στοὺς χωριανούς, γι' ἀπρόσιτος κι ἀπαραβίαστος. Μ' ἀλίμονον!!! μιὰ φιλοτάραχη ἐποχὴ, πού οἱ κλέφτες ὀργιάζαν, ἔρχονταν ἀπ' τὴ Ρουμανία δυὸ πλούσιοι ξενοκόποι. Κι οἱ ληστοκλέφτες τῆς ὀμάδας, τοῦ καπετάνιου Περικλῆ, σὰν ἔμαθαν τὸν ἔρχομό τους, στῆσαν καρτέρι νὰ τοὺς πιάσουν, κοντὰ στοῦ Κρυονέρι. Σ' αὐτὴν τὴν ἔρημη λοκάντα, βρίσκονταν κι ὁ

βλεπάτορας Νικόλας, κάθονταν μὲ τὸν λοκαντιέρη καὶ λέ-
γανε τὰ βάσανά τους. Σὲ λίγο πέρασαν κι οἱ ξενοπλάνοι
τραβώντας πάνω στὸ χωριό. Μὰ οἱ κλέφτες δὲν τοὺς ἔ-
πιασαν, γιατί ὅπως ἔμαθαν στὸ χάνι ἀργότερα, εἶχε ἀπο-
κοιμηθῆ τὸ καρπούλι, κι ἔτσι δὲν τοὺς προλάβαν. Κι ἀπο-
γοητευμένοι οἱ λήσταρχοι ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀστοχία, κατέ-
βηκαν κάτω στὸ χάνι, νὰ μάθουν νέα γιὰ τοὺς ξένους. Σὲ
μιὰ στιγμή πού ὁ Νικόλας, μὲ τὸ μαρτίνι του πάντα στὸν
ῶμο, κρῦο νερὸ νὰ πιῆ κατέβηκε, στὴν κοντινὴ δροσο-
πηγή, ὁρμοῦν οἱ κλέφτες ἀπὸ πίσω του, τοῦ δίνουν φοβερὴ
σπρωχτιὰ καὶ τοῦ ἀρπάζουνε τὸ ὄπλο. Περίτρομος ὁ δυ-
στυχῆς βλεπάτορας, γύρισε πίσω στὸ χωριό, μ' ἀλί!! χω-
ρίς τὴ Μάρω του ἀπὸ δίπλα. Τὸ γόητρό του ἐπλήγη καί-
ρια, κι ἦταν γι' αὐτὸ τ' ἀτύχημά του πολὺ δυστυχισμένος.
Στὶς ἄκρες στοὺς ἀγροὺς νὰ μὴν τὸ βλέπουν γύριζε, καὶ
ντρέπονταν χωρὶς τὴ Μάρω του, νὰ ἰδοῦ τοὺς χωριανούς.

Μάθανε εὐθύς τὸ πάθημά του, ὁ κόσμος στὸ χωριό,
κι ὅλοι χαμογελάσαν, κι ὁ φίλος του!! ὁ λαλητῆς Νικό-
λαος, τοῦ ἔβγαλε τραγουδι τότε. Μιὰ μέρα Κυριακὴ, κά-
λεσε ὁ ὀργανοπαίχτης, τοὺς γαυριάδες σπίτι του, κι ἐκεῖ
τοὺς λέει σκαπτικά: «παιδιά ἀκοῦτε νὰ σᾶς πῶ, ἓνα ὀλι-
γόστροφο χαριτωμένο τραγουδάκι».

*«'Ορὲ Ν'κόλα ἀπ' τὸ Ντερβένι
τί τὸ γύρευες καημένε
ἤθελες καὶ σὺ μαρτίνι
στὸ νερὸ στὸ Κρουονέρι
στ' ἄρπαξαν ἀπὸ τὸ χέρι
τί τὸ κάνεις τὸ νταϊλίκι
πέσε νὰ σὲ φᾶν οἱ λύκοι».*

Ἦπῆρχε μιὰ γυναίκα στὸν μαχαλὰ τοῦ Γανναδιοῦ, τὴν

λέγαν Κουτσοστάσιο, ἦταν τῆς ἐξωτέρας, εἶχε σχέσεις μὲ κονιάρους καὶ μὲ κλέφτες, ὡς καὶ ὕπουλους ληστές, κι ἦτανε πάντοτε ἀναμιγμένη εἰς τὴν κακοποιὸ δραστηριότητα τῶν ἄγριων ληστοκλεφτῶν, τῆς παληᾶς αὐτῆς κινδυνώδους ἐποχῆς.

Τὶς περισσότερες φορές αὐτῆ, ὡς κολαοῦζος, τοὺς κλέφτες ὕπουλα ὠδηγοῦσε τὶς νύχτες τὰ μεσάνυχτα, στὰ σπίτια τῶν θυμάτων τους. Ἔτσι μιὰ φοβερὴ καὶ ἐφιαλτικὴ νυχτιὰ, γύρω στὰ 1890, ξεκίνησε ἡ Κουτσοστάσιο μὲ μυημένους ληστοκλέφτες, στὴ Μεσαριὰ γιὰ νὰ ληστέψουν τὰ σπίτια τῶν Κουσιάδων, δίπλα ἀπ' τὸ μεσοχώρι. Φτάσαν στὴ θεοσκότεινη νυχτιὰ, ἔξω ἀπ' τὰ σπίτια ποὺ ὁ σκοπὸς τους ἦταν, μὲ γκράδες σκουριασμένους, ξύλα κουμπούρια καὶ μαχαῖρες, κι ὅτι ἄλλο ὄπλο εἶχαν. Ὅλοι οἱ χωριανοὶ κλειστῆκαν τότε, μέσα στὰ σπίτια ἀπὸ τὸ φόβο, κι ἀπὸ τὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ ἀκούστηκε διάτρομη στὴ νύχτα, μιὰ διαπεραστικὴ φωνὴ γυναίκας τρομαγμένης, ποὺ ἔσκισε τὰ θλιβερά σκοτάδια τῆς πένθιμης βραδιᾶς:

«Ἦρθαν κλέφτες!!! ἦρθαν κλέφτες!!!»

Ἡ Κουτσοστάσιο ὡς κολαοῦζος, πού'ταν μαζί μὲ τοὺς ληστές, ἦταν πανύψηλη καὶ δυναμάρισσα, κι ἀκόμα φοβερὴ στὴν ὄψι, εἶχε μουστάκια τεχνητά νὰ μὴν ἀναγνωρίζεται, κι ἀνδρόπρεπη ἐμφάνισι. Μαντήλι μαῦρο στὸ κεφάλι, καὶ ζωνάρι καὶ κοντόση. Καὶ σὰν ἀκουσε ἀπὸ πέρα τὴ γυναίκα νὰ φωνάζη, τῆς ἔσκουζε ἀμέσως ἄγρια, μὲ τὸ κέρατο στὸ στόμα, ἀπ' τὸ πηγάδι τοῦ Ἀη-Νικόλα.

«Μωρὴ Περδάρω!!! εἴμαστε ἕκατὸ ἀπόψε, θὰ σᾶς ρημάξουμε ὅλους».

Στὰ σπίτια μανταλώθηκε, περίτρομος ὁ κόσμος, κι ἡ πόρτα τῶν Κουσιάδων τριζοελύγισε στὰ πρῶτα ἀντιχτυπήματα, τῶν ἄγριων ληστοκλεφτῶν.

Τ' αδέρφια οί άντρες οί Κουσιάδες έλειπαν για δουλειές, και βρίσκονταν στην Κόνιτσα. Μά οί γυναίκες τους πού μένανε στα σπίτια στο χωριό, περίτρομες στα παραγώνια κρύφτηκαν, και στις γωνιές μέσ στα κατώγια.

Οί πόρτες στον αϋλόγυρο, ως και στα μέσα του σπιτιού, μιá - μιá διάπλατα άνοιγαν, και τώρα ανέβαιναν στις σκάλες πάνω στους πλούσιους όντάδες, τον κόσμο να καταληστέψουν, ή Κουτσοστάσιο κι ή παρέα.

Μπήκαν μέσ στα δωμάτια άγριοι, και τίς γυναίκες όλες πιάσαν, και με φοβέρες κι άπειλές σπρωξίματα και κακουργίες, τίς άτυχες γυναίκες ξόρκιζαν χρήματα να τους δώσουν. Μ' αυτές δεν είχαν τίποτε, και λάδι τότε έτοίμασαν τα στήθη τους να κάψουν.

Οί βασανιστικές αυτές σκηνές στής Μολιστας τα πλουσιόσπιτα, στους σκοτεινούς αυτούς καιρούς τής άγριας ληστοκρατίας, ήσαν άπ' τίς περισσότερον ανήσυχες και θλιβερές στιγμές, εις την ζωήν των ευκατάστατων Μολιστινών. Και δικαιολογημένον είναι μ' αισθήματα φρίκης εκ τής ανιστόρησης, και συμπάθειας για τ' άτυχήματά τους, να περιβάλωμεν την δακρύβρεκτον ζωήν των χωριανών, στους χρόνους τής ληστοκρατίας.

Μά φευ!!! οί γραφικοί εκείνοι κλέφτες των βουνών, στην φιλοκίνδυνη αυτή εποχή τής κονιαροκρατίας, πού τότε έκαμναν μικρές κι άδέξιες κλοπές, όχι μόνον στις μέρες μας δεν έλειψαν, μά περισσότεροι και πλέον επικίνδυνοι κατήντησαν. Μόνον πού σήμερα στις πόλεις κατοικοῦν, κι αλλάξανε συνήθειες. Έχουν έξευγενίσει την κλοπή, και την κατέστησαν με τον καιρό, περισσότερο επιδέξια και φαρμακερή. Αυτοί έχουν γραβάτες τώρα, κι άλλα σημάδια άπατηλά, και όχι κόκκινα πεσλιά. Φοροῦν τής ήθικῆς τή μάσκα, δεν έχουν πλέον γένια κατσαρά,

ἄλλ' εἶναι φρεσκοζυρισμένοι. Ἡ δύναμὶς τοὺς εἶναι ἢ
ἀμάθεια τῶν πολλῶν, ἔχουν ἐπαγγέλματα εὐτελεῖ, σὲ
κάστες διασφαλισμένα, κι ἐπιθυμοῦν νὰ ὑπολογίζωνται
ὀπωσδήποτε ἀπ' τοὺς διπλανοὺς τοὺς, ὡσὰν σεβάσμια!!!
πρόσωπα καὶ λίαν ἀξιοπρεπῆ!!!

δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

ΟΙ ΔΑΙΜΟΝΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΦΑΝΤΑΣΜΑΤΑ

“Όλο τὸ Μποτσφάρι, τὰ χρόνια τὰ παλιὰ, κατέβαινε στὸν Κοστανίκο, κάτω ἀπ’ τὸν “Αη-Χαράλαμπο, κι ἀγνάντευε τὴ Δεμονκὴ, ὅπου χόρευαν καὶ τραγουδοῦσαν, σατανάδες καὶ διαόλοι. Καὶ βαραίνοντας τὰ ντέφια, τὰ βιολιά καὶ τὰ γκαρνέτα, τραγουδοῦσαν οἱ δαιμόνοι μὲ στριγγλιάρικα οὐρλιαχτά, τὸ ἀπόκρυφο τραγούδι:

*«Παληοὺρι μονοπάληουρο
σκόρδο μονοκέφαλο
καὶ κάτι ἄλλο βότανο
νὰ τοῦξεραν μανάδες τοὺς παιδιοὺς
κι ὄλη ἢ ἀρχοντιὰ
ποτὲ κακὸ δὲν πάθνεσκαν».*

Οἱ ἱστορίες στὸ χωριό, γιὰ τ’ ἀνεμικὰ καὶ τοὺς δαιμόνους, τὶς ὑποπτες σκιές καὶ τὰ φαντάσματα, τὶς ξουθιές καὶ τοὺς διαόλους, εἶν’ ἀτέλειωτες καὶ συνταρακτικές, ἀποπνέουν τρόμον κι ἀγωνίαν, καὶ προσφέρουν ἰδιαίτερα εἰς τὰ μικρὰ παιδιὰ, τὴ σαγήνη τῆς εὐλόγου προσμονῆς, στὴν παριστόρησι ἀπ’ τοὺς μεγάλους τοῦ σπιτιοῦ, εὐφάν-

ταστων καὶ τρομωδῶν φρικαλέων περιστατικῶν, ἀπ' τὸ μακάβριο βασίλειο τοῦ κόσμου τῶν ἀπατηλῶν σκιῶν.

Ἄλλ' ἄς ἀφηγηθῶμεν μερικές τρομώδεις ἱστορίες, γιὰ τοὺς δαίμονες καὶ τὰ φαντάσματα, στὸ ὄμορφο χωριὸ τῆς Μόλιστας, μὲ τὴ δικαιολογημένη ἀπαίτησι, ὅτι δὲν εἶναι καθόλου ὑποχρεωτικό, νὰ γίνουν πιστευτές.

Μιὰ φορὰ ἔρχονταν ἀπ' τὴν Κόνιτσα, μὲ τὰ ζῶα τους πρὸς τὸ χωριό, κάποιος ταξιδεμένος συντοπίτης, Ἀναστάσης Μεσαρίτης, κι ἄλλοι δυὸ φίλοι του μαζί, χωριανοὶ ἀπ' τὸ Μποτσφάρι. Καὶ περνώντας στὴ στροφὴ στο χάνι, στὶς καλύβες στοὺς κουκλιούς σιμῶσαν. Μπήκαν ἐκεῖ στὸ μονοπάτι τῆς κρημνόχαρης τῆς Σκάλας, κι ἀνηφορίζοντάς τὴν στὸ βαθὺ σκοτάδι, στὸ στενόφιλό της κλωθογύρισμα, ἄκουσαν αἴφνης ὀμπροστά τους, κάποιον περίεργο ἄγνωστο ἄνθρωπο, στὴ νύχτα νὰ φωνάζη: «ἔ, ἔ, χιού - χιού, ἔ, ἔ, χιού - χιού, ἔ, ἔ, χιού - χιού». Κοντοστάθηκαν ν' ἀφουγκραστοῦν, καὶ νόμισαν πὼς θάτανε κάποιος τσοπάνης νυχτοκόπος, πὺ ὅπωςδὴποτε τὰ πρόβατα σιουροῦσε. Μὰ ὅστόσο ἀκαθόριστος φόβος τὶς καρδιές τους καταπλάκωσε, καὶ καθὼς ἀργοπατοῦσαν φοβισμένοι στα βαθιὰ σκοτάδια, στὸ φιλοκίνδυνο πολύστροφο μονοπατάκι τῆς ἀνηφοριᾶς τῆς Σκάλας, ἐμφανίζεται σὲ μιὰ στιγμὴ ὀλόρθος, ὁ δαίμονας μπροστά τους. Γελοῦσε ἤχηρά, ἦταν πολὺ ψηλός, καὶ φοροῦσε φουστανέλα, κι ἄσπρες κάλτσες βρακωμένες.

Πάγωσαν ἀπ' τὸ φόβο τους, κι οἱ τρεῖς οἱ κοντοχωριανοί, καὶ σιγηλὰ ψιθύρισαν: «ἦρθε ὁ σατανάς, ἦρθε ὁ δαίμονας μπροστά μας, ὦ πῶ - πῶ!! Χριστιανοί, τί θ' ἀπογίνουμε τώρα;» Κι ἀσυναίσθητα ἀπ' τὸν τρόμο τους, μὲ βιασύνη προχωροῦσαν πιά, ἄφωνοι πρὸς τὴν κορφή τῆς Σκάλας. Δεξιὰ τους σκοτεινὴ ἀπλωνόταν· σκυθρωπὴ καὶ

τυλιγμένη, στὰ ὑπουλα κι ἄβυσαλέα ἐρέβη, ἡ ἄγρια Δεμονική, ὅπου βγαῖναν καὶ χορεῦαν οἱ ξουθιές καὶ οἱ διαόλοι. Χωρὶς νὰ τὸ καταλάβουν, ἀπ' τὸν τρόμο καὶ τὴν ταραχή τους, κοντοσίμωσαν οἱ χωριανοὶ στὴν περίβλεπτη κορφὴ τῆς Σκάλας, ὅπου βρίσκονταν τὸ εἰκόνισμα τοῦ Γιόρακα. Ἐκεῖ ἔχασαν τὸ δαίμονα ἀπὸ μπροστά τους, κι ἓνα αἶσθημα παραθάρρυνσης κι ἀνακούφισης πλημμύρισε, τὶς φοβόπληκτες καρδιές τους.

Κι ἀφοῦ πῆραν μὲ χαρὰ μιὰ κοντανάσα ἐκεῖ ἀπάνω, οἱ Μποτσαφάριτες χώρισαν τὸ δρόμο τους γιὰ τὸ Μποτσαφάρι, ἐνῶ ὁ Ἄναστάσης μόνος του μὲς στὸ σκοτάδι τράβηξε, στὸ χωριὸ στὴ Μεσαριά, στὸ δικό του μαχαλά. Μ' ἀλίμονον!!! οἱ Μποτσαφάριτες μπρὸς τους βλέπουν πάλι ἔντρομοι, τὸν δαίμονα ὀλόρθο. Θυμήθηκαν ἀμέσως τότε τὸν συντοπίτη Ἄναστάση, ποὺ μοναχὸς του προχωροῦσε πρὸς τὸ ἐκκλησάκι τοῦ Ἄη-Μηνά, καὶ τοῦ φωνάζουν δυνατά, γιὰ τὴν ἐνθάρρυνσίν του. «Ἐ, Ἄναστάση!!! ἔ, Ἄναστάση!!! ἐδῶ τὸν ἔχουμε τὸν παρασούσουμο μὴ φοβᾶσαι». Μὰ δὲν ἐπρόφθασαν νὰ τελειώσουν κὰν τὸ κραυγαλέο σκούξιμό τους, κι εὐθύς ὁ δαίμονας μπροστά τους γέλασε δυνατά, χα χα χά, χα χα χά, χα χα χά, καὶ χάθηκε ὡς καπνὸς ὀλότελα ἀπ' τὰ μάτια τους, στ' ἄβυσαλέα σκότη καὶ κρημνοὺς, στῆς Δεμονικῆς τὴν ἄγρια χούνη.

Ἄλλη μιὰ φορά, μιὰ θεοσκοτεινὴ βραδιά, καὶ περασμένα τὰ μεσάνυχτα, ὁ βλεπάτορας τοῦ χωριοῦ ὁ Φώτης, περνώντας ἀπ' τ' Ἀντρόνη, πού 'ναι ἀναρίθμητα χωράφια ἐκεῖ, δίπλα ἀπ' τὸ σκοτεινὸ νεκροταφεῖο, τῆς Παναγιᾶς τοῦ Γανναδιοῦ, εἶδε ἓνα γαῖδαρο νὰ κρυφοβόσκη μέσα στὰ καλαμπόκια. Σκέφθηκε πρὸς στιγμή, πὼς κάποιον παραπλανημένο ζῶο θὰ ξέφυγε ἀπ' τὸν κύριό του, γιὰ νὰ βοσκήσῃ ἀνενόχλητα μέσα στ' ἀραποσίτια. Ἄμέσως τρά-

βηξε ἔμπρός, μές στὶς καλαμποκιές μὲ ζῆλο, πῆρε τὸ γάϊ-
δαρο ἀπ' τὸ καπίστρι, καὶ νὰ γυρίση στὸ χωριὸ τὸν κα-
βαλίκεψε πρὸς εὐκολίαν του. Μ' ἀλίμονον!!! τὸ γομάρι
ποὺ ἔβοσκε στ' ἀραποσίτια, ἦταν ὁ δαίμονας σὲ μεταμόρ-
φωσι. Εἶχαν περάσει τὰ μεσάνυχτα, κι ὁ γάϊδαρος τώρα
ἀπὸ μόνος του τὸ μισονυσταγμένο πιά βλεπάτορα ὠδηγοῦ-
σε, ὄχι πρὸς τὸ χωριό, ἀλλὰ πρὸς τὰ γειτονικὰ ἀπόκρη-
μνα Σταλάϊματα, προφανῶς νὰ τὸν γκρεμίση στὰ τρομε-
ρά του σκεμιοχάλαρα. Ὁ γάϊδαρος ποὺ εἶχε στρίψει ἤδη,
στὸ γκαλντιρίμι ποὺ ὀδηγᾷ στὸ Σιοῦμο, τραβοῦσε πλέον
στὶς Γκορτσές κι ἀνέβαινε γοργὰ στὰ σκέμια.

Δεξιά ὀρθώνονταν ἡ σκοτεινὴ Τζιαντόρα, καὶ δίπλα
τῆς ὁ ἄγριος δρυμόνας τοῦ φοβεροῦ νεκροταφείου, τῆς
Παναγιᾶς τοῦ Γανναδιοῦ, κι ἀριστερὰ ἡ "Αη-Βαρβάρα.
"Ὅλα βουβὰ καὶ τυλιγμένα στ' ἀβυσσαλέα φρικαλέα ἐρέ-
βη, τῆς πένθιμης χεινοπωριάτικης νυχτιᾶς. Ὁ Φώτης
μισοκοιμισμένος ἀνακουφίζονταν ἀπ' τὴν ταλάντευσι, ἐκ
τῆς εὐχάριστης καβάλας, στοῦ γάϊδαρου τῆ ράχη. Κι ἀ-
νύποπτος εὐφρόσυνα ἀπολάμβανε, τὸν βραδινὸ τερπνὸ
περίπατο, χωρὶς νὰ ξέρη ἀπ' τὸν ἀντιθεό, τί τὸν περίμε-
νε στὸ Σιοῦμο. Ἔτσι ὁ νυσταλέος καὶ καταπονημένος
χωριανὸς ντραγάτης, ἀπὸ τῆς μέρας τὰ τρεχάματα, δὲν
ἐκατάλαβε ἀπολύτως τίποτε, ἀπ' αὐτὴν τὴν ὑπουλη δια-
δρομὴ στὰ ἐρημικὰ τὰ μονομάτια. Μὰ σὰν προσήγγισαν
στὰ τρομερὰ κι ἀπόκρημνα Σταλάϊματα, κι ἀντίκρουσε στὰ
μισοσκοτάδα τοὺς ἄγριους καὶ σκυθρωποὺς γκρεμούς,
τότε κατάλαβε καλά, τί τοῦμελε νὰ πάθη. Μιὰ ἀπεχθὴς
τρεμούλα τὸν κυρίευσε κι ἔκανε τὸ σταυρό του, κι ἀμέσως
κείνη τῆ στιγμῆ, ἀκούστηκε ἀπ' τὰ Παπαῖωαννέϊκα, τοῦ
ἀκρινοῦ μας μαχαλά, ὁ αὐγινὸς ὀξὺς κλωγμός, κάποιου
σκληρόφωνου πετειναριοῦ, κικιρίκου!!! κι κι ρί κου!!!

Τότε ὁ γαῖδαρος πού πονηρὰ πάνω στὰ γκρέμουρα τραβοῦσε, καὶ πούτανε ὁ δαίμονας σὲ μεταμφίεσι, χάθηκε ἀμέσως στὴ στιγμή, ἔγινε εὐθὺς καπνός, κι ἔξαφανίστηκε μὲ μιᾶς στὸ δάσος στὸ Λινίκο. Κατατρομαγμένος ὁ βλεπᾶτορας Φώτης σταυροκοπιοῦνταν συνεχῶς, καὶ δόξαζε τὸν ὕψιστο πού ἀπόφυγε τὸν θάνατο, καὶ στὸ χωριό του εὐθὺς ξοπίσω, γυρίζοντας τρεχάλα, περίτρομος κι ἀλαφιασμένος στὸ σπίτι του ἀφηγήθηκε, τὸ ἀγωνιῶδες κι ἐφιαλτικὸ αὐτὸ ἐπεισόδιο, πού τὴ ζωὴ του ἀπείλησε στὰ γκρέμουρα τοῦ Σιούμου.

Ἐκτοτε ὁ ντραγάτης Φώτης, ποτὲ δὲν γύριζε τίς νύχτες στὰ χωράφια, κι ἀπὸ νωρὶς στὸ σπίτι του μανταλωνόταν, γιὰ τὸν φόβο τῶν δαιμόνων.

Στὰ παληότερα τὰ χρόνια, οἱ γυναῖκες τοῦ χωριοῦ, στὴ μακρινὴ Σιπόστιανη τραβοῦσαν κοντὰ στὸ περιβόλι, γιὰ χειμωνιάτικες ἀγροτικὲς δουλειὲς ἐκεῖ, στ' ἀμπέλια τῆς περιοχῆς. Σ' αὐτὴν τὴν ἀπαράμιλλη τοποθεσία, ὁ ἀγροτικὸς βίος καταντοῦσε, θεσπέσιος κι εὐφρόσυνος, καὶ πλήρης ὑπέροχων καὶ θελκτικῶν στιγμιότυπων καὶ αἰσθηματικῶν περιστατικῶν, μὲ τὴν ἐξαίρεσι τῆς ἐφιαλτικῆς παρεμβολῆς τῶν φρικαλέων ἐπεισόδιων, μὲ δαίμονες καὶ μὲ φαντάσματα στὰ χειμωνιάτικα ἀποσκόταδα. Ἦταν πολλές καλύβες ἐκεῖ πέρα, πού ἀνῆκαν στοὺς Μολιστινοὺς, κι ὅπου γυναῖκες τοῦ χωριοῦ πού δούλευαν στ' ἀμπελοχώραφα, παρέμεναν μέρα καὶ νύχτα ἐκεῖ γιὰ κάμποσο καιρό, πρὸς χάριν τῆς εὐχέρειας στὴ δουλειά τους.

Καὶ στὶς ἀτέλειωτες, μονότονες νυχτιές, πού τὸ φεγγάρι κρυφοζοῦσε, λαγοκοιμοῦνταν ἀποδειλιασμένες στὶς χαμηλόσκεπες μικροκαλύβες, γιὰ τὸν φόβο τῶν στοιχειῶν, πού ἀπεικονίζονταν στὴ φαντασία τους μὲ φρικαλέες ὄψεις.

Φιλόπρονες κι άπλοϊκές γυναίκες, πού καθόλου συναίσθησι δέν είχαν, γιά τόν όλωσδιόλου άπατηλό χαρακτήρα αὐτοῦ τοῦ φόβου, άναθαρροῦσαν άπ' τόν τρόμο, σάν ύπομειδιοῦσε ή αύγή, και τά σκοτάδια διαλύονταν. Στίς κατασκότεινες νυχτιές, τ' άνεμικά κι οί σατανάδες, πού κατεβαίνανε χορεύοντας άπ' τίς άγριες κορφές τῆς Γύφτισσας, λαλοῦσαν τά μεσάνυχτα κυπριά και τουμπελέκια, και γκαρνέτα και βιολιά, κι έριχναν πέτρες στίς καλύβες, τίς γυναίκες νά τρομάξουν. Κατάχλωμες και φοβισμένες οί γυναίκες στριμωγμένες, κλειδωνόνταν στίς καλύβες μέ άμπάρες και περάτες, γι' άντιστήριγμα στίς πόρτες. Κι όλη τῆ νύχτα έκαιγαν μέ προσευχές και ίκεσίες, μπαλώματα και τσιόλια, τσαρούχια και πατιά, γιά νά φύγουν οί δαιμόνοι, προσμένοντας μ' άνυπομονησία και τῆς αύγούλας τῆν άχνοφεγγιά, διά τῆν άναθάρρυνσί τους.

Τ' άμπέλια στή Σιπόστιανη, δέν ύπάρχουν τώρα πιά, ρήμαξαν και καταστραφήκαν όλα, σ' αύτῆν τῆν είδυλλιακή περιοχή. Μά ώστόσο ή έφιαλτική άνάμνησις τῶν στοιχειῶν και τῶν δαιμόνων, πού άλλοτε τοῦς συντοπίτες φόβιζαν στίς φρικαλέες νύχτες εκεί πέρα, ποτέ δέν έσβησε στο λογισμό τῶν άπογηρασμένων πλέον χωριανῶν, πού ακόμα ζοῦν στή Μόλιστα.

Και στοῦς παληότερους καιροῦς άκόμη, άναρίθμητοι προσκυνητές και χαροκόποι πανηγυριστές, γιά νά γιορτάσουνε τῆ μνήμη τ' "Αη-Νικάνορα, στο παρεκκλήσι του τραβοῦσαν, όπου εκεί διανυχτέρευαν μέσα στήν εκκλησιά τοῦ βράχου, μιá πού βρισκόνταν μακριά άπ' τά μέρη τά δικά τους. Μιá φιλοσκόταδη βραδιά και περασμένα τά μεσάνυχτα, οί κουρασμένοι πανηγυριστές, σ' ύπνον βαθύ είχαν χαθεῖ, μέσα στήν εκκλησιά, μετά άπ' τόν κάματο τοῦ δρόμου. Μά μιá άπρόσμενη στιγμή στο μι-

σοσκόταδο τῆς νύχτας, ἀκούγονται ἔξω ἀπ' τὸ ξωκλήσι, θόρυβοι καὶ δρασκελιές, στὶς πόρτες καὶ στὰ σκαλοπάτια. Εὐπνήσαν οἱ ἑορταστὲς καὶ σιγηλὰ ἀφουγκράστηκαν, νὰ δοῦν ἀπ' ἔξω τί συμβαίνει. Μὰ δὲν προλάβαν νὰ τ' αὐτί τους νὰ τεντώσουν, ὅταν χτυπήματα καὶ γρατσουνιές, ἔκαναν πόρτες καὶ παράθυρα νὰ σιγοτρίζουν στὸ ἐκκλησιάκι. Στὶς θύρες τὰ βροντοβολήματα γίνονταν τώρα ἐντονώτερα, κι ὅλοι καταξυπνήσαν μέσα. Τότε ἀκούστηκε ἀπ' τὸ ἱερό, καὶ ἡ τρεμάμενη φωνὴ τοῦ ἱερέα παπὰ - Χρήστου, ποὺ ὅπως κι οἱ ἄλλοι ἑορταστὲς, κοιμότανε ἀπ' ἔνωρις κι αὐτός, μέσα στὸ ξωκκλησιάκι: «Χριστιανοί!!! σηκωθῆτε, ἦρθαν οἱ διαόλοι, σηκωθῆτε νὰ προσευχηθοῦμε· ἦρθαν σατανάδες».

Φρικιές τρόμου κι ἀγωνίας κατακυρίευσαν τὶς καρδιές τῶν χριστιανῶν, κι ἀπ' ἔξω οἱ δαίμονες οὐρλιάζοντας στριγγλιάρικα, καταχτυποῦσαν δυνατὰ, πόρτες παράθυρα καὶ τοίχους, καὶ ρεζέδες γρατσουνοῦσαν. Οἱ θύρες συγκλονίζονταν καὶ τὰ ὑπέρθυρα τραντάζονταν, ἀπ' τ' ἄγρια βροντοχτυπήματα. "Ὅλοι πανικοβλήθηκαν κι ἀπερίγραπτης φρίκης πάρερό αἴσθημα, τὶς φοβόπληκτες καρδιές τους γέμισε. Καὶ συνωθοῦνταν τρομαγμένοι στὸ ἱερό ν' ἀσφαλιστοῦν, ὅπου βρισκόνταν ὁ παπάς, κι ὁ μπόμπιρας ὁ παραβοηθός του. Συνταραγμένος κι ὁ ἱερέας, καὶ κίτρινος ὡς μίμουλος, ἀπ' τὸ φόβο καὶ τὸν τρόμο, τὸν βοηθό του ἀμέσως πρόσταξε τὸ θυμιατὸ νὰ προσκομίσουν, λιβάνι ἔβαλε σ' αὐτό, ἓνα ἀποκέρι ἀναψε, καὶ τὸ εὐαγγέλιο ἀμέσως ἀνοιξε, ψέλνοντας προσευχές. "Ἐξω οἱ δαιμόνοι κι οἱ διαόλοι, τ' ἀνεμικὰ κι οἱ σατανάδες, οὐρλιαζαν πνιγηρὰ μ' ἀπαίσιες στριγγλιές, καὶ πόρτες καὶ παράθυρα ἀδιάκοπα ταρακουνοῦσαν, ὁ βράχος ὅλος ἔτρεμε καὶ τὸ ξωκλήσι σιγοτράνταζε. Ἀμέτρητοι διαόλοι καὶ σατανά-

δες καὶ ξουθιές, κατέβαιναν αὐτὴ τὴ φοβερὴ βραδιά συνέ-
χεια, ἀπ' τὴ μακάβρια «Δεμονική», κι ἄλλοι διαόλοι ἕνα
σωρὸ ἔρχονταν ἀπ' τὸ «χτένι», μὲ ὀλοφάνερο σκοπὸ τοὺς
χριστιανοὺς ν' ἀποθαρρύνουν, ἀνήμερα στὸ πανηγύρι. Τὰ
τρομαγμένα βλέμματα τῶν πανηγυριστῶν προσηλωμένα
στὸν παπά, βοήθεια ἀνέμεναν ν' ἀπαλλαγοῦν ἀπ' τοὺς
διαόλους καὶ δαιμόνους, μὲς στὴν ἀνάγνωσι τῶν ἱερῶν
γραμμάτων τοῦ ἁγίου Εὐαγγέλιου. Περικοπὲς ἀπ' τὴ
Γραφὴ ὁ παπα-Χρῆστος στὸ ἱερό, διάβαζε χαμηλόφωνα,
κάμνοντας τὸ σταυρὸ του. Οἱ ἑορταστὲς, στὰ πόδια τοῦ
γονυκλινεῖς, κατάχλωμοι σταυροκοπιοῦνταν, κι ὅλη τὴ
νύχτα προσευχόνταν γιὰ τὸ διώξιμο τῶν σατανῶν. Ἔ-
τσι οἱ χριστιανοί, ὀλωσδιόλου ἄϋπνοι, χύτην τὴν ἐφιαλ-
τικὴ βραδιά περάσαν, στ' Ἀη-Νικάνορα τὸ ξωκλησάκι.

Πρὸς τὰ χαράματα οἱ διαόλοι, εἶχανε φύγει ἀπ' τὸ
βράχο, καὶ τὸ πρωὶ οἱ πανηγυριστὲς εἶδαν τὶς γρατσου-
νιὲς στὶς πόρτες, πού 'χαν κάμει οἱ δαίμονες τὴ νύχτα.

Οἱ ἑορτοπανηγύρεις στὸν Ἀη-Νικάνορα, στὴν ἐπι-
βλητικὴ αὐτὴ βουνοσειρά, ὅπου σ' ἕναν θεόρατο βράχο
ὀρθώνεται τὸ γραφικὸ ὀμώνυμο ἐκκλησάκι, ἀπέπνεαν ἐν
ἐράσμιον καὶ ἁγιοπρεπὲς αἶσθημα, ἀδιαφιλονίκητης γοη-
τείας. Καὶ μὲ βαθιὰ συγκίνησι ἐνθυμοῦνται οἱ ἑορταστὲς
αὐτὲς τὶς πανηγύρεις, ὅπου ἀπάνω ἀπ' τὰ κελιά στῆναν
πολυάριθμα αὐγά, πού σημάδευαν μὲ ὄπλα, οἱ ἀντίμαχοι
στὴ σκόπευσι.

Τὸ γλεντοκόπημα μετὰ τὴ λειτουργία, μεσουρανοῦσε
εἰς τὰ περίξ ἕως ἀργὰ τὸ βράδυ, καὶ εὐθυμοὶ λαϊκοὶ ἀντι-
κρυστοὶ χοροὶ χορεύονταν, ἀπὸ γλεντόχαρους ἑορταστὲς
καὶ νέους. Ὅλος ὁ τόπος ἀντιβούϊζε, ἀπὸ φαιδρολογήμα-
τα φωνῆς καὶ γέλια, σ' αὐτὸ τὸ λαϊκὸ ξεφάντωμα. Καὶ
στὴν ἔξαρσι τῆς αὐταρέσκειάς των, ἔμορφες χαρωπὲς

νεάνιδες ἀπήλαυναν τὸ θάμβος τῶν θελγήτρων τους, στὴν ἐγκαρτέρησι τῆς εὐκαιρίας, νὰ ζήσουν τὴ βαθιὰ συγκίνησι μιᾶς καινούργιας γνωριμίας, ποὺ θάταν ἢ περίπτωσις τους.

Στοὺς μακρινοὺς αὐτοὺς ἐπίσης χρόνους, σὰν τὸ καλοῦσε ἡ ἐργασία, οἱ γυναῖκες τοῦ χωριοῦ κοιμόντουσαν στὶς θεοσκότεινες νυχτιές, στὶς καλύβες στοὺς «Κουκλιούς», ὅπου φύλαγαν τὰ γίδια. Καὶ σύμφωνα μὲ τὶς παριστορήσεις τῶν παληῶν Μολιστινῶν, στὶς χειμωνιάτικες βραδιές ποὺ τὰ σκοτάδια ἦταν βαθιά, κι οἱ βροχές κι οἱ ἀέρηδες λυσομανοῦσαν βίαια, στὸ λάκκο στὰ πλατάνια, ἀκούγονταν στ' ἀνατριχιαστικὰ μεσάνυχτα, πάνω στῆς Δεμονκῆς τ' ἄγριο ρέμα, ποὺ 'ναι δίπλα ἀπ' τὶς καλύβες, τουμπελέκια καὶ βιολιά. Τὸ αἶμα τότε παγώνει στὶς φλέβες στὶς καρδιές, καὶ φοβισμένες οἱ γυναῖκες μὲ πρόσωπα σουδαριώδη, ἀκίνητες ἀφουγκραζόταν, τοὺς μακρινοὺς φριχτοὺς ἀπόηχους, ποὺ ἀκούγονταν στὶς καλύβες: Ντάμπαρ ντούμπαρ, ντάμπαρ ντούμπαρ, ντάμπαρ ντούμπαρ.!!

Περίτρομες οἱ χωριανές στριμώχνονταν ἢ μιὰ στὴν ἄλλη, κι ἀπόκρυφα ψιθύριζαν: « Ἦρθαν δαίμονες, ἦρθαν δαίμονες, ἔφτασαν τ' ἀνεμικά!! οἱ διαόλοι κι οἱ ξουθιές, τί νὰ κάνουμε τώρα χωριανές;!!»

Κι ἀκούγονταν τὰ τούμπανα, τὰ βιολιά καὶ τὰ γκαρνέτα, ὅλο καὶ πιὸ ἤχηρά, φαίνεται πὼς οἱ ξουθιές κι οἱ σατανάδες χορεύοντας στὸ λάκκο στοὺς Κουκλιούς, πλησιάζαν στὶς καλύβες. Ντάμπαρ ντούμπαρ, ντάμπαρ ντούμπαρ, ντάμπαρ ντούμπαρ.!!

Ἦταν μεσάνυχτα βαθιά καὶ τὰ σκοτάδια ἀδιαπέραστα, στῆς Δεμονκῆς τὴ φρικαλέα χούνη. Οἱ ξουθιές καὶ οἱ διαόλοι τραβοῦσαν πιά ἀδιάκοπα χορεύοντας, στὸ λάκ-

κο τῆς Νιτσιάϊνας. Ντάμπαρ ντούμπαρ, ντάμπαρ ντούμπαρ!!.. Καὶ παγωμένες ἀπ' τὸν τρόμο οἱ γυναῖκες στὶς καλύβες, συνέχεια σταυροκοπιοῦνταν μαζεμένες στὶς γωνιές, βάζοντας πίσω ἀπ' τὶς πόρτες, ξύλα καὶ κούτσουρα βαριά, κρεμώντας τσάντσαλα στὶς χαραμάδες, νὰ μὴν τὶς δοῦν ἀπ' ἔξω οἱ δαίμονες. Καὶ τυλιγμένες μὲ παληότσιολα στριμώχνονταν ὅλες μαζί, χωρὶς νὰ βγάλουν ἄχνα, γιὰ τὸ φόβο τῶν στοιχειῶν. Οἱ φιλοκίνδυνες καὶ ὕπουλες νυχτιές στὶς καλύβες στοὺς Κουκλιούς, καταντοῦσαν γιὰ τὶς κοντοχωριανές, πού περιοδικὰ ἐκεῖ διανυχτέρευαν, φοβερές κι ἀγωνιώδεις. Κι ὅλη τὴ βασανιστικὴ βραδιά χωρὶς νὰ κλείσουν μάτι, ἔριχναν στὴ φωτιά πού σιγηλὰ συνδαύλιζαν, πατιὰ καὶ παληοτσάρουχα γιὰ τὸ διώξιμο τῶν σατανάδων, αὐτὴ ἦταν ἡ πίστις στὸ χωριό. Κι ἀνέμεναν μὲ εὐλογία ἀνακούφισι τὴν ταχινὴ ἀχνοφεγγιά, νὰ διαλύσῃ τὰ σκοτάδια, καὶ τοὺς δαιμόνους ν' ἀποδιώξῃ.

Δυὸ χωριανοὶ ξεκίνησαν, σὰν τελειῶσαν τὴ δουλειά τους πολὺ ἀργὰ στὸν κάρμπο, νὰ πᾶν στὴ Μεσαριά. Εἶχαν ποτίσει τὰ χωράφια, καὶ σκέφτηκαν πὼς θάταν βολικότερο, νὰ πᾶν νὰ κοιμηθοῦν πιὸ ἄνετα, στὰ σπίτια στὸ χωριό.

Κοντοσιμώνανε μεσάνυχτα κι οἱ δυὸ μαζί τραβοῦσαν, στὸ λάκκο πού ἀντιβουίζε ἀπὸ νερὸ κι ἀεροβόρι. Ἡ νύχτα ἦταν φρικαλέα, ὁ λάκκος κατασκότεινος, καὶ τὰ σκοτάδια ἀδιαπέραστα στὴν ἄγρια ρεματιά. Καὶ σὰν πλησίαζαν ἀργοτραβώντας στὴ θέσι «Παληοκάλυβα», βλέπουν μποστά τους ἓνα σκύλο πού βάδιζε δίπλα ἀπ' τὰ πόδια τους, ἀνάλαφρος ὡς μαγικὴ σκιά, καὶ πότε - πότε κοντοστέκονταν θεωρώντας τὰ «Σταλάϊματα». Οἱ ὁδοιπόροι ὑπέθεσαν πὼς θάταν κάποιος σκύλος συντοπίτη ἢ χωριανοῦ, πού ἄσκοπα τριγύριζε στῆς νύχτας τὰ σκοτάδια.

Μ' ἀλίμονον!!! ἦταν ὁ σατανὰς σὲ μεταμφίεσι ἐπι-
τήδεια. Καὶ σὰν ἀνέβηκαν κατάκοποι τῇ δύσκολῃ ἀνηφο-
ριά, ποὺ στὴν κορφή τῆς βρίσκεται τὸ ἐκκλησάκι τ' "Αἱ-
Χαράλαμπου, βλέπουν νὰ χάνεται ὡς καπνὸς ὁ σκύλος ἀπ'
ὄμπρός τους. Τὸ αἶμα πάγωσε στὶς φλέβες τους, κι ἔκαναν
τὸ σταυρὸ τους. Ψιθύρισαν κατάχλωμοι τροπάρια καὶ
προσευχές, καὶ λόγια παραθάρρυνσης, καὶ τράβηξαν τὸ
δρόμο τους ὁ ἓνας δίπλα ἀπ' τὸν ἄλλο, γιὰ τὸ φόβο τῶν
στοιχειῶν.

Ἄριστερὰ ὀρθώνονταν ἀπόκρημνοὶ καὶ ἀπειλητικοί,
στ' ἀβυσσαλέα σκότη τυλιγμένοι, οἱ ἀδυσώπητοι γκρεμοὶ
τοῦ Σιούμου. Κοντοσιμῶσαν τώρα πιά στὸ μύλο οἱ ὀδοι-
πλάνοι, στὸ λάκκο μὲ τοὺς πλάτανους ποὺ 'να ἓνα φρικα-
λέο πέρασμα, ὡς ὅτου φτάσουν στὸ χωριό. Εὐτυχῶς ποὺ
ἔφυγε ὁ δαίμονας, γυρνᾷ καὶ λέει τότε, ὁ ἓνας χωριανὸς
στὸν ἄλλο. Μὰ πρὶν προφτάσει νὰ τελειώσῃ κὰν, καὶ πάλι
ἐμπρός τους βλέπουν ἔντρομοὶ τὸν σκύλο νὰ κινῆται. Ἦ-
ταν κατάμαυρος καὶ σκελετώδης μὲ μάτια φλογισμένα, κι
ἀντὶ γι' αὐτιά στὴν κεφαλή, εἶχε δυὸ ὀλόρθα κέρατα, σω-
στὸς βρυκόλακας φριχτός. Λυγίσανε τὰ γόνατά τους καὶ
σιγοβάδιζαν μὲ τρόμο, κι ἀπὸ τὰ χέρια ἀμέσως πιάστη-
καν γιὰ τὸ φόβο τῶν δαιμόνων. Σὲ μιὰ στιγμὴ ποὺ ὁ σκύ-
λος ζύγωνε στὸ λάκκο ποὺ 'να ὁ μύλος, βγάζει ἓνα πνιγη-
ρὸ, μακάβριο οὐρλιαχτό, ποὺ ἔσκισε τὴ ρεματιά, κι ἔξα-
φανίστηκε μὲ μιᾶς τρεχάλα, πρὸς τὸ νεκροταφεῖο τῆς
"Αἱ-Παρασκευῆς. Χωρὶς νὰ καταλάβουν οἱ ἄμοιροὶ, πὼς
πῆραν μὲ μιὰ ἀνάσα, τὴν ἀνηφόρα ποῦν' στὸ λάκκο, φθά-
σαν κι οἱ δυὸ μπαῖλισμένοι στὰ πρῶτα σπίτια τοῦ χω-
ριοῦ. Τρόμαξαν νὰ τοὺς συνεφέρουν, καὶ διηγῆθηκαν μι-
σόσβηστοι, τὴ φρικιαστικὴ τους περιπέτεια, στοὺς ἄφω-
νοὺς δικούς τους.

Καὶ πάντοτε μὲ τὸ κοντοβασίλεμα ἀνεβαῖναν πιά στὰ σπίτια τους, ἀπ' τὸν κάμπο στὸ ποτάμι, γιὰ τὸν φόβον τῶν διαόλων.

Εἶπαν πῶς ἦρθαν καλικάντζαροι μιὰ νύχτα στὸ χωριό, ἦταν στὰ ἄσπρα φορεμένοι, ἄχαροι καὶ κακομούτσουνοι, κοντοὶ καὶ στραβοκάνηδες, κι ὅλοι διαολεμένοι. Ἦρθαν τοὺς μπόμπιρες νὰ σκιάξουν καὶ Χριστούγεννα κι αὐτοὶ νὰ κάνουν. Τὸ χιόνι ἦτανε παχὺ στρωμένο, σ' ὅλους τοὺς δρόμους τοῦ χωριοῦ, κι ἄλλοι κατέβηκαν στὸ λάκκο ἀπ' τῆς Μαστρούγγας τῆ μεριά, μὰ οἱ περισσότεροὶ ξεσύρθηκαν ἀπ' τὰ γκρέμουρα τῆς Σκρίκας. Πῆγαν ἀλαφροῖσκιωτοι στὸ παλῆν νεκροταφεῖο, δίπλα ἀπ' τὸ Μιλικό, νάμπουν καὶ μὲς στὴν ἐκκλησιὰ θελήσαν, μὲ χάχανα καὶ γέλια. Μὰ ἡ πόρτα τοῦ ναοῦ ἦτανε μανταλωμένη, καὶ δὲν ἀνοίγονταν σ' αὐτοὺς ὅσο κι ἂν τὴν χτυποῦσαν. Τότε ἔστησαν στὰ μνήματα χορὸν τρικούβεργο φαιδρό, μ' ἀκαταλαβίστικα λαϊκὰ Χριστουγεννιάτικα τραγούδια. Μετὰ στὶς γειτονιὲς στὰ σπίτια τράβηξαν, τοὺς γαυριάδες νὰ τρομάξουν. Σὰν μαγικὲς σκιὲς τριγύριζαν, στὶς σκεπὲς στοὺς καβαλάρηδες, καὶ στὰ μισάνοιχτα παραθυρόφυλλα τὶς σιδεριὲς σιγοχτυποῦσαν, φωνάζοντας τοὺς μπόμπιρες νάβγουν στὶς πόρτες στοὺς ὄντάδες. Μὰ οἱ παρασάνταλοι τυλίγονταν περίτρομοι στὰ σάϊσματα, καὶ στὶς μανάδες τους στριμώχνονταν, νὰ μὴν τοὺς δοῦν οἱ κακομούτσουνοι, ποὺ ἦρθαν νὰ τοὺς σκιάξουν.

Ἄλλ' ἄς ἀφηγηθοῦμε καὶ ὀλίγα ἀκόμη περιστατικά, ἀπ' τὸ τρομόχαρο βασίλειον τῶν σατανάδων, ποὺ στὸ χωριὸ συνέβησαν στὰ χρόνια τὰ παληά.

Κάποια φορὰ, ἡ Βασιλική, γυναίκα ἀπ' τὸ χωριό, μαζὶ μὲ ἄλλες συντοπίτισσες, ξεκινῆσαν μιὰν αὐγούλα, γιὰ ξύλα πάνω στὸ βουνό. Ἦτανε καβάλα στ' ἄλογα, κι αὐτὴ

μπροστά τραβοῦσε. Ἀνέβηκαν χαρούμενες ἀπ' τὴ Γιώ-
γκου στὸν Ἀη - Λιά, κι ἀπ' τὸν Ἀη - Λιά στὴ Λέσιαν-
τζα συνέχισαν. Ἐκεῖ στὸ ἴσιωμα στὰ πεῦκα, στ' Ἀη -
Θόδωρου τὸ μονοπάτι, ἄρχισαν μὲ ρυθμὸ οἱ γυναῖκες σὰν
ξανασάνανε γιὰ λίγο, περίχαρεις νὰ τραγουδοῦν, εὐθυμούς
τοπικοὺς σκοπούς. Καὶ προχωρώντας μὲς στὸ δάσος, φθά-
σαν στ' Ἀη-Θόδωρου τὰ σιάδια. Ἐκάναν τὸ σταυρό τους
καὶ κατεβῆκαν στὴ βουνοπηγή, τὶς καρδιές τους νὰ δρο-
σίσουν. Ἀποχαιρέτησαν τὸ ἐρημοκλήσι πάλι μὲ σταυρο-
κόπημα, καὶ τράβηξαν τὸ δρόμο ἴσια γιὰ τὶς ψηλότερες
βουνομεριές, τῆς Ζάροσης καὶ τῆς Κρανιαῆς. Καὶ παίρ-
νοντας τὴν κύρια στράτα, ποὺ καβαλίκευε τὸ διάσελο,
στῆς Γκόλιασης τὰ χάλαρα, ἔντρομη βλέπει ἡ Βασιλική,
κάτω στὴ χούνη σ' ἓνα σιάδι ποὺ βρίσκεται στὴ ρεματιά,
σατανάδες καὶ διαόλους νὰ τραγουδοῦν χορεύοντας, γύ-
ρω - τριγύρω ὅλοι. Φοροῦσαν φουστάνελες, κι εἶχαν κα-
πέλα κόκκινα. Ἡ ρεματιά ἀντικουτοῦσε ἀπ' τὰ χάχανα
καὶ τὰ λαλούμενα, κι εὐθυμοὶ οἱ δαίμονες γλεντοῦσαν. Κι
ἄλλες δυὸ - τρεῖς γυναῖκες ποὺ κοντοσίμωσαν τὴ Βασι-
λική, εἶδαν κι αὐτὲς ἀπὸ ψηλὰ μὲ τρόμο καὶ λαχτάρα, τὸ
χορὸ τῶν σατανάδων. Κατέβηκαν περίτρομες ἀπ' τ' ἄλο-
γα κι ὅλες οἱ ἄλλες, κι ἄρχισαν σταυροκόπημα καὶ προσ-
ευχές νὰ σιγοφέλνουν. Μὰ σὰν πλησίασαν κι αὐτὲς, τὸ χορὸ
τῶν δαιμονικῶν νὰ ἰδοῦν, ὅλοι οἱ παρασούσουμοι ἐξαφα-
νίστηκαν τότε μὲ μιᾶς, καὶ ἔγιναν καπνὸς στὰ γκρέμουρα
τῆς Γκόλιασης.

Ὡς τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς της ἡ Βασιλική
μὲ τρόμο ἀφηγιόταν, τὸ ἐφιαλτικὸ αὐτὸ ἐπεισόδιο ποὺ
τὴ ζωὴ της κατατρόμαξε, στὴ μαδαρὴ μικροσειρὰ τῆς
Γκόλιασης.

Ἦταν τ' Ἀη - Θόδωρου ἡ γιορτὴ, κι ἀπ' τὸ χωριὸ

χαράματα ξεκίνησαν, κάποιες γυναίκες χωριανές, στο βουνό ψηλά να πάν, πού 'ναι τὸ ἔρημοκλήσι τοῦ "Αγίου.

Πήρανε πρόσφορα καὶ νάμα, κεριά λαμπάδες καὶ θυμιάμα, καὶ προχωροῦσαν στὸ βουνό, στὴν πρωινὴ ἀστροφεγγιά. Φθάσαν στῆς Λέσιαντζιας τὰ σιάδια, καὶ μπῆκαν σ' ἓνα μονοπάτι ποὺ ὀδηγεῖ στὸ παρακλήσι. Μὰ δὲν ἐπρόλαβαν σχεδὸν οἱ ἄμοιρες, λίγες νὰ κάμουν δρασκελιές, κι ἀπ' ἓνα κλωθογύρισμα τοῦ ὑπέροχου μονοπατιοῦ, βλέπουν νὰ ξεπροβάλλη ἐμπρὸς τους, ἓνας γέροντας τσοπάνος. Σάστισαν πρὸς στιγμῆς, μὰ γρήγορα ἀναθάρρυσαν, καὶ προχωρώντας διασταυρώθηκαν. Τοῦ λένε καλημέρα, καὶ μὲ φρικία ὅλες βλέπουν, τὰ μάτια του νά'ναι ἀλλόκοτα, σατανικὰ σπινθηροβόλα. Ὅσο ὑπέθεσαν πὼς ἡ φκιασιά του θά'ταν τέτοια.

«Καλημέρα γυναῖκες», ἀποκρίνεται ὁ γέροντας.

«Καλῶς τον τὸν παππούλη», αὐτὲς ἀνταπαντοῦν.

«Ποῦ πάτε γυναικοῦλες!!!»

«Πᾶμε στ' Ἀη-Θόδωρου τὸ μικροκλήσι, γιὰ νὰ τ' ἀνοίξουμε στὴ μνήμη του».

Δὲν ἄρρεσε στὸ γέροντα ἡ διάθεσι τῶν γυναικῶν, κι εὐθὺς τοὺς λέει πονηρά.

«Εἶναι πολὺ πρῶι γυναῖκες καὶ θὰ κρυῶστε στὸ βουνό, μὰ ἐλάτε ἀπ' τὴ στρούγκα μου λίγο νὰ ζεσταθῆτε. Εἶναι κι ἡ σύντροφός μου ἐκεῖ, σὰν θέλετε κουβέντα».

Γελάστηκαν οἱ τρεῖς γυναῖκες κι ἀκολούθησαν τὸ γέρο, μ' αὐτὸς πού 'ταν ὁ δαίμονας σὰν ἄνθρωπος ντυμένος, τοὺς ὠδηγοῦσε ἀπ' ἄλλο μέρος τώρα, στ' ἀγριογκρέμουρα τῆς Γκόλιασης καὶ τῆς φιλέρημης Ἀγροφωληᾶς, ὅπου οἱ ξουθιές κι οἱ σατανάδες εἶχαν τὶς κοιμηθιές τους. Σὰν εἶδαν οἱ γυναῖκες πὼς βγῆκαν σ' ἄλλα μέρη τώρα, ἄγρια κι ἄγνωστα ἐντελῶς, διερωτήθηκαν καὶ εἶπαν:

«Ποῦ πᾶμε χωριανές!!! δὲν εἶν' καλύτερα ξοπίσω νὰ γυρίσουμε;»

Μὰ ὁ γέρος ὑποστήριζε πῶς ὅπου νᾶναι φθάνουν, κι ὑπῆρχε κάποιος δισταγμός ἐκείνη τῆ στιγμῆ. Αἴφνης ἀκούστηκε ἡ καμπάνα στὸ μοναστήρι νὰ χτυπᾶ, γιὰ ἑορτάσιμο ἑωθινό. Οἱ γυναῖκες μ' ἀγαλίασι, σὰν ἄκουσαν τὸν παναρμόνιο μελωδικὸ ἀχὸ τῆς, πῆραν εὐλάβειας ὕψος, κι ἔκαναν τὸ σταυρὸ τους. Δὲν ἄνθεξε πιά ὁ σατανάς, στὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ, ἔσκασε εὐθὺς ὁ γέροντας κι ἔγινε στάχτη καὶ καπνός. Καὶ πανικόβλητες οἱ τρεῖς γυναῖκες χάθηκαν στὴν κατηφοριά, κι ἔφθασαν ἀπ' τὸν τρόμο τους σὰν πεθαμένες στὸ χωριό.

Εἶχαν περάσει τὰ μεσάνυχτα, καὶ γιὰ αἰφνίδια δουλειὰ ἀναγκαῖα κίνησε ἓνας Γανναδιώτης χωριανός, νᾶρθη στὴ Μεσαριά, στὸ μεσαῖο μαχαλά. Προχώρησε δισταχτικός, μ' ἀνησυχία στὴν καρδιά, μιὰ ποῦταν ὑποχρεωμένος ἀπ' τὸ νεκροταφεῖο νὰ περάσῃ, ποὺ ἐφάπτεται στὸ δρόμο. Πλησίασε στὴν Τσίγκα καὶ κοντοστάθηκε γιὰ μιὰ στιγμῆ, στὴν παλινδρόμησι τοῦ λογισμοῦ του. «Νὰ περάσω!! ἢ νὰ μὴ περάσω!! Νὰ περάσω!! ἢ νὰ μὴ περάσω!!!» ἦταν ἡ ἐνδόμυχή του σκέψι. Μὰ ἡ ἀνάγκη ἐκ τῆς ὑπόθεσης, τὸν ἔκαμε νὰ προχωρήσῃ. Γύρισε πίσω του νὰ ἰδῆ καὶ πάλι τὸ χωριό, κι αὐτὸ γιὰ τὴν ἐνθάρρυνσί του, καὶ μπρὸς ξανὰ ξεκίνησε. Καὶ νὰ μπροστά του ἀμυδρά, βλέπει στὸ κρυφοφῶς τῶν καντηλιῶν τῶν τάφων, τὴν πόρτα τῆ μισανοιγμένη τοῦ περίφραχτου νεκροταφείου. Κάγκελα τάφοι καὶ σταυροί, κουτιὰ καὶ κοιμητήριο, τὸν κάνουν νὰ παγώσῃ. Ὁ δρόμος εἶναι γκαλντιρίμι ἐδῶ, καὶ κολλητὰ ὀδηγεῖ ὁ ξερότοιχος τοῦ παγεροῦ νεκροφυλάκειου. Βαλανιδιάς πανώρια δένδρα, κι ἄλλες πολύφυλλες πτελέες, κάνουν ἀκόμη σκοτεινότερη αὐτὴν τὴν ἐφιαλτι-

κή μεριά. Στὶς ἄκρες πού 'ναι ὁ τοῖχος, ἦτανε ὄρθια βουβά, ξύλινα ἄψυχα κουτιά, μὲ φῶς στοὺς πεθαμένους, πού τρεμοσβῆναν τὰ καντήλια τους στὸ ὑπουλο πηχτὸ σκοτάδι. Δὲν ἔβλεπε ὁ δυστυχῆς καθόλου ὀμπρός του νὰ τραβήξει, μιὰ πού φεγγάρι δὲν ὑπῆρχε, καὶ νέφη μαῦρα καὶ βαριά εἶχαν σκεπάσει τ' ἄστρα: σιγομουρμούριζε ἀπὸ μόνος του, τὸ φόβο νὰ ξεχάσει:

«Ὅταν στὸ σκοτάδι μέσα
μείνουν μόνα τὰ παιδιά,
γιὰ νὰ διώξουνε τὸ φόβο
τραγουδᾶνε δυνατά».

Τοῦ κάκου ὅμως ψέλλιζε, ἄγρια φρένη παγωμάρα τὴν καρδιά του καταπλάκωσε, σὰν βλέπει αἰφνης ὀμπροστά του, πάνω στὸ σκοτεινὸ ξερότοιχο στὴν ὀλιγόψυχη ἀντιφεγγιά, κάποιου κουτιοῦ ἐνὸς τάφου, τὰ φύλλα ἀπ' τὰ χαμόκλαδα βίαια νὰ κουνιόσονται. Τοῦ κόπηκε ἡ φωνὴ ἀμέσως, τὰ πόδια λύγιζαν τρεμάμενα, κι ὅλο τὸ σῶμα του παράλυσε. Καὶ πρὶν προφτάσει διάτρομο ξεφωνητὸ νὰ βγάλῃ, κατὰ πάνω του νὰ τρέχῃ βλέπη, μ' ὀλόρθα κέρατα ἕναν τράγο. Σωριάστηκε ὁ δυστυχῆς μισόσβηστος στὸ γκαλντιρίμι στὸ ἴδιο μέρος, ἔχασε τὶς αἰσθήσεις του, κι ἔμοιαζε πεθαμένος. Πέρασε κάμποση ὥρα ἀναίσθητος, καὶ σὰν συνῆλθε ἀπ' τὴν τρομάρα, καὶ βλέπει πάλι τὸ νεκροταφεῖο δίπλα του, φευγάλας δύναμι ξεσκώθηκε στὸ σῶμα του γιγάντια, καὶ χύθηκε στὸ ξέφωτο στ' Ἀντρόνι οὐρλιάζοντας τὴ νύχτα.

Ἀπ' τὴν τρομάρα καὶ τὸ φόβο του, δὲν ἔβλεπε ὁ ἄμοιρος τοὺς λάκκους τὰ χαντάκια, ὡς καὶ τοὺς ὄχτους στὰ χωράφια, πού μονομιᾶς καταπηδοῦσε, καὶ τσακισμένος

Τὰ εἰδυλλιακὰ λιβάδια τοῦ "Αἰ-Θόδωρου"

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

καὶ χλωμὸς ἔφτασε στὸ χωριό, ράκος λιγόψυχο σωστό, ὠχρὸς κι ἔλεεινός, σὰν λείψανο ἀπ' τὸν τάφο.

Κι ἄλλα πολλὰ τρομώδη περιστατικά, ποὺ συνέβησαν κατὰ καιρούς, εἶναι συνδεδεμένα καὶ μὲ τὸ φρικαλέο πέ-
ρασμα στὶς νύχτες στὰ σκοτάδια, στὸ παγερὸ καὶ ἐφι-
αλτικὸ νεκροταφεῖο τῆς Παναγιᾶς τοῦ Γανναδιοῦ, τοῦ
σκοτεινοῦ αὐτοῦ δρυμόνα, πού'ναι τὸ μπογκαμποῦ τῶν
χωριανῶν. Κι ἡ παριστόρησις τους στὸ χωριό διατηρεῖ
ἀσίγαστο καὶ ζωντανὸ τὸν φόβο καὶ τὸν τρόμο, σ' ὅσους
τῆ νύχτα προσπερνοῦν, ἀπ' τὴν τρομόχαρη αὐτὴ μεριά
νὰ πᾶν στὸ Γανναδιό.

Μ' αὐτὸς ὁ φρικαλέος κόσμος, τῶν φευγαλέων καβα-
λιστικῶν σκιῶν, τῶν παρασούσουμων καὶ φαντασμάτων,
πού'ναι ἐντελῶς ὀλόξενος στ' ἀπατηλὰ φαινόμενα πνευ-
ματισμοῦ, καὶ πού'χε σχέσι στὸ χωριό μας τοὺς παληοὺς
αὐτοὺς καιρούς, μὲ τὴν διάχυτη βαθεῖα πίστι, εἰς τὴ με-
ταθανάτια ἐπιβίωσι τῆς ψυχῆς, πού'ταν ὅπως καὶ σήμερα
ἀκόμη, τὸ πιὸ παρήγορο ἐπιμύθιο ἐκ τῆς πνευματικῆς
κληρονομιᾶς μας, ὅχι μόνον ποὺ κατατρόμαζε στὶς σκο-
τεινὲς νυχτιές, τὶς εὐπιστες κι ἀπλοϊκὲς καρδιές τῶν χω-
ριανῶν στὴ Μόλιστα, μὰ τὴ ζωὴ τους καταντοῦσε ἀκόμα,
διάφοβη καὶ ἐφιαλτικὴ, στὶς σπερμότρομες μεριές τῶν
πέριξ τοῦ χωριοῦ.

Καὶ εἶναι εὐτύχημα γιὰ τοὺς φοβόπληκτους ποὺ σή-
μερα, στὴν ἐποχὴ μας τῆς συγκρατημένης εὐπιστίας, τὰ
φρικαλέα περιστατικά ποὺ ἔχουν σχέσι, μὲ φιλοπαίγμο-
νες φωτοθλασίες κι ὀπτικὲς ἀπάτες, μ' ἀνεμικὰ καὶ παρ-
αισθήσεις, μὲ σατανάδες καὶ διαόλους. Κατέστησαν πλέον
στὸ χωριό, περισσότερον σπάνια καὶ ἀνεκδήλωτα. Καὶ
δὲν ἀπομένει πιά, ἀπ' τὴν παληὰ ἐκείνη ὠραία ἐποχὴ,
τῆς βαθείας εὐπιστίας, τῆς διάδηλης φαντασιώσεως καὶ

τῆς πρωτόγονης ἀπλοϊκότητος, εἰ μὴ, τὸ σαγηνευτικὸ ἐπιδρόσιμα τῶν θελκτικῶν παριστορήσεων, ποὺ γοητεύουν τὶς καρδιὰς τῶν καλόβωλων ἀκροατῶν, καὶ ποὺ διατηροῦν ἀκόμα ζωηρὸ καὶ ζωντανὸ καὶ τὸ αἶσθημα τῆς φιλοπραγμοσύνης, στοὺς σαστισμένους παρασάνταλους τῆς Μόλιστας, ποὺ γεύονται ἰδιαίτερα τὸ θέλγητρο τῆς ἀνιστόρησης τῶν φρικαλέων περιστατικῶν, ἀπ' τὸ διάτρομο βασίλειο τοῦ κόσμου τῶν Σιβυλλικῶν σκιῶν.

δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΣΚΗΝΕΣ

Ἐπὶ τὴν περισσότερον χαριτωμένες καὶ πλήρους γοητείας καὶ τρυφεροῦ αἰσθήματος ἑνασχολήσεις τῶν μικρῶν παιδιῶν τῆς Μόλιστας, εἶναι καὶ τὸ φκιάσιμο σταυρῶν ἀπὸ καλάϊ, τῆς μέρας τῆς μεγάλης Πέμπτης, διὰ τὴν κατακόσμησιν τῶν γυναικῶν καὶ τῶν νεάνιδων στὶς ἑορτές. Μαζεύουν τότε οἱ παραπάνταλοι, πέτρες εὐκολοσκάλιστες νὰ καταστοῦν καλούπια, στὸ λάκκο στὴ Μαστρούγκα· πιὸ πάνω ἀπὸ τὸ Σιόπιτο, καὶ ἀποτυπώνουν ἔντεχνα σ' αὐτὲς σκαλίζοντας, τὸ σχῆμα τοῦ σταυροῦ.

Σὲ δύο πλακίτσες σκαλισμένες, σὲ θέσι ὀλωσδιόλου ἀντιχριστή, χύνουν ρευστὸ καλάϊ οἱ μπόμπιρες, μ' ἓνα εἰδικὸ κουτάλι, φκιάχνοντας ἔτσι τὸ σταυρό. Ἄκόμα τὰ παιδιὰ στὸ ὄμορφο χωριό, ὅταν στὴν ἐκκλησιὰ βαφτίσια γίνονταν, πανέτοιμα καρδοκοῦσαν δίπλα ἀπὸ τῆς ἐκκλησιᾶς τὴν πόρτα, καὶ μόλις ἄκουγαν τὸ ὄνομα τοῦ βαφτιζόμενου ἀπὸ τοῦ νουνοῦ τὸ στόμα, μ' ὅλη τὴ δύναμί τους χύνονταν στῆς μάνας τοῦ παιδιοῦ τὸ σπῆτι, γιὰ ν' ἀναγγείλουν τ' ὄνομά του, κάποιον μπαχτσῆσι νὰ κερδίσουν.

Φκιάχνουν ἐπίσης τὰ παιδιὰ στὴ Μόλιστα καλάθια ἀπὸ

ίτιές, ἢ κι ἀπὸ προσκαβίτσες, πού 'ναι ἀπαραίτητα ἐντε-
λῶς στὸν τρύγο στὴ συγκέντρωσι, στὴ συλλογὴ τῶν στα-
φυλιῶν, κι ὅλων τῶν ἄλλων φρούτων.

Μιὰ ἄλλη ἀπασχόλησίς τους ἦταν νὰ φκιάνουν τζιου-
μανίκες, πού 'ναι στὰ «κόλιντα» τὸ κύριο σύνεργο, ὅπου
οἱ γαυριάδες τοῦ χωριοῦ, μ' αὐτὲς χτυποῦσαν δυνατὰ τὶς
πόρτες τῶν σπιτιῶν, ψέλνοντας τ' ὀλιγόστροφο χαριτω-
μένο τραγουδάκι:

«Κόλιντα μέλιντα
τρεῖς χιλιάδες πρόβατα
κάτω στὰ λακώματα
τρῶει ὁ λύκος χαίρεται
κι ὁ λαγὸς μαραίνεται»

Μιὰ κουλουρίτσα σκέτη στὴν ποδιά κι ὀλίγιστες κα-
ρύδες, ἢ κάτι ἄλλο ἀπ' τὸ σπίτι, ἦταν τὸ φιλοδώρημα ἀπ'
τὶς φιλότιμες χρυσοκυρές, τῆς ἀθώας αὐτῆς παιδικῆς ἐκ-
δήλωσης, πάνω στὸ πατρογονικὸ ἔθιμο, τὶς μέρες τὶς Χρι-
στογεννιάτικες.

Οἱ γαυριάδες τοῦ χωριοῦ ἐπίσης, γιὰ νὰ ξεφεύγουν
περιοδικά, ἀπ' τὴν ἀνία τῆς ἀγροτικῆς καὶ σχολικῆς τους
ἀπασχόλησης, πρόσηβοι κι ἔφηβοι στὸ μεσοχώρι, παῖζαν,
τὰ «κιόσια» τὰ «πεντάκια», τὴν «ἐνιάρρα» ἢ τὴν «τριά-
ρα», ἔξυπνα γοητευτικὰ παιχνίδια, πάνω στὶς πλάκες
στὰ πεζούλια, καθὼς καὶ τ' ἀλησμόνητα τρελοπαιχνί-
δια, «τοὺς κλέφτες» τὰ «σκλαβάκια», τὸ «κλωτσοσκου-
φι» τὸ «κρυφτό», τὸ ὑπέροχο «κολοπετσιάνι», κι ἄλλα
πολλὰ χαριτωμένα τέτοια. Κι ἄλλα ἐνδιαφέροντα τῶν
μικρῶν παιδιῶν στὴ Μόλιστα, ἦταν καὶ τ' ἀντιμέτρημα
στὸ πετροβόλημα στὰ πέριξ, ὅπου στὶς ἄσκοπες περιπλα-
νήσεις τους, στὶς πιὸ περίβλεπτες μεριές τοῦ τόπου, ὅ-

πως: ἀπ' τῆ Τζιαντόρα καὶ τὸ Σιουῖμο, τὸ Χωραφούλι, κι ἄλλα μέρη, μὲ δύναμι πετροβολοῦσαν στὴν κατηφόρα ν' ἀντιμετρηθοῦν, τὸ ποιὸς μακρύτερα θὰ στείλη τὴν πλακερὴ μικρὴ κοτρώνα.

Στὸν μακρινὸ ἐρημόχαρο «Λινίκο», κάτω ἀπ' τὰ Σταλάϊματα, εἶναι μιὰ ἄγρια κουμαριά μὲ φύλλα ὀλοπράσινα, κι ἴσγυνους μικροκαρπούς. Εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνο τὸ δένδρο γιὰ νὰ φτάσης, ποὺ αἰθέρια περιδινεῖ τοὺς κοκκινόχρωμους βλαστούς του, στὰ σκέμια καὶ στοὺς βράχους. Μὰ παρ' ὅλους τοὺς κινδύνους, στὰ γκρέμουρα νὰ σκοτωθοῦν, οἱ παρασάνταλοι δραστήριοι μὲ παγωμάρα στὴν καρδιά τους, ἐπιδέξια σκαρφαλώνουν ὡς τὸν κρημνόχαρο τὸ θάμνο, καὶ γεύονται τοὺς ἀρωματικούς καὶ νόστιμους καρπούς του. Ἄλλα καμώματα τῶν γαυριάδων τοῦ χωριοῦ, ἦταν κι οἱ πετροπόλεμοι, ὅπου οἱ μικροὶ τῶν μαχαλάδων ἀπ' τοὺς παληοὺς καιροὺς ἀκόμη, βρίσκονταν πάντοτε σὲ πόλεμο μὲ πέτρες μεταξύ τους. Στὴν Γιόγκου γίνονταν ἡ μάχη μὲ τοὺς μπόμπιρες τοῦ Μποτσφαριοῦ, καὶ στῆς Τζιαντόρας τὰ ψαθυροχάλαρα, μὲ τοὺς ἄλλους ἀπ' τὸ Γαναδιό.

Ἄκόμα τὰ παιδιὰ στὴ Μόλιστα, φκιάναν καὶ πέρδικες πανέμορφες, ἀπὸ βέργες προσκαβίτσας, ποῦβρισκαν ἄφθονες στοὺς θάμνους στὴ θέσι «Μπουρμπουράτο»... Ἐπίσης ἔφκιαναν καὶ κλουτσοστάγκαλα, ἀπὸ κρανιάς ξύλο ἀντοχῆς, νὰ στήνουν πλάκες τὸ χειμῶνα.

Τὰ ἀποδειλινὰ στὴ Μεσαριά, κι ὅταν ὁ κόσμος ἀπ' τὸν κάματο· στὰ σπίτια του εὐχαρις ἡσύχαζε, ἀνήσυχτοι οἱ γαυριάδες κι ὅλοι μαζὶ συνεννοημένοι, μαζεύονταν στὸ μεσοχώρι παίζοντας, φιλοθόρυβα γοητευτικὰ παιχνίδια, ὥστε τὸν κόσμο νὰ καταξυπνοῦν κι ὅλους ν' ἀναστατώνουν. Καὶ ἡ περισσότερον συγκινητικὴ ἐκδήλωσις

τῶν μικρῶν παιδιῶν στὴ Μόλιστα, ἦταν ἡ «πιρπιρούνα».

Στὴν ἀντιμέθη τοῦ καλοκαιριοῦ, ποὺ παρατείνονταν ἡ ἀναβροχιά καὶ τὰ σπαρτὰ καταδιψοῦσαν, καὶ λαχταροῦσε γιὰ νερὸ ἢ γῆ, τὰ μικρὰ τοῦ χωριοῦ παιδιὰ ἀνήσυχια καὶ λυπημένα, ἀπ' τῶν γονιῶν τους τὴν ἀπόγνωσι, ἔκαναν ἀπὸ μέρους τους κι αὐτὰ ὅτι περνοῦσε ἀπ' τὸ χέρι τους, κάποια βοήθεια νὰ προσφέρουν στὴ βασανιστικὴ κατάστασι στὰ σπίτια, μὲ μιὰ ἀθῶα παιδικὴ ἐκδήλωσι, πάνω στὸ ἔθιμο τὸ πατρογονικό. "Ένας ἀπόκοτος μικρὸς, ντύνονταν πιρπιρούνα τότε, ἦτοι τὸν σκέπαζαν μὲ φτέρες κι ἄλλα πολύφυλλα κλαδιά, σὲ ὅλο του τὸ σῶμα." Ἐτσι ποὺ μόνον γιὰ νὰ βλέπη ἐλεύθερα νὰ περπατᾷ, δυὸ τρύπες ἀνοιχτὲς ἀφῆναν, μπροστὰ στὸ πρόσωπό του. Αὐτὸς ὁ μπόμπιρας ὁ σκεπασμένος, ἀπὸ κλαδιά φτέρες καὶ χόρτα, σὲ ὅλο του τὸ σῶμα, ἦταν ἡ πιρπιρούνα. . . Κι ἀπὸ πίσω του ἀκολουθοῦσαν καὶ τ' ἄλλα τοῦ χωριοῦ παιδάκια, γυρίζοντας ὀλημερίς στὰ σπίτια στὰ σοκκάκια, περίχαρα ὅλα τραγουδώντας, τὸ ὑπέροχο ὠραῖο ντίτι.

«Πιρπιρούνα περβατάει

τὸ Θεὸ παρακαλάει.

Κύργιε' μ ρίξε μιὰ δροσούλα

μὲς στὰ στάρια στὰ κριθάρια

στὰ ὄμορφα τὰ καλαμπούκια».

Στὰ σπίτια οἱ νοικοκυρές, σὰν ἔφθανε ἡ πομπὴ ἔξω ἀπ' τὴν πόρτα, ἀνοιγαν διάπλατα τὶς θύρες, καὶ ρίχναν ὡς τὸ ἔθιμο ὠρίζε, ἕνα γκιούμι νερὸ πάνω στὴν πιρπιρούνα, μὲ τὴν εὐχὴ ἀπ' τὴν καρδιά τους: «ἄϊντε παιδάκια μου, νὰ σᾶς ἀκούσῃ ὁ Θεός!!»

Ἄναμφισβήτητα, ἡ θέσις τοῦ παιδιοῦ, ποὺ ἔταν σὲ πιρπιρούνα μεταμφιεσμένο, καταντοῦσε ὀδυνηρὴ. Μὰ ὡστό-

σο ἀνταμείβονταν γι' αὐτή της τὴν ψυχρολουσία, μὲ κάτι παραπάνω ἀπ' τοὺς ἄλλους παρασάνταλους. Καὶ στὶς ὠραῖες γειτονιὲς στὰ σπίτια ποὺ ἡ πιρπιρούνα διάβαινε, ἔδιναν στοὺς μικροὺς ὀλόκαρδα οἱ γυναῖκες, λάδι κι ἀλεύρι σὲ σακούλι, ἔτσι τὸ ἤθελε ἡ παράδοσι.

Σὰν τέλειωναν τὴ γύρα οἱ μπόμπιρες, σ' ὅλα τὰ σπίτια τοῦ χωριοῦ, μαζεύονταν σὲ φιλικὴ ὁμάδα σ' ἓνα σπιτάκι βολικὸ, καὶ φκιάναν στὴ θρακιὰ λαγγίτες, μὲ τ' ἀλεύρι καὶ τὸ λάδι, ποὺ συμμαζέψαν στὴ βόλτα. Καὶ τρώγοντας ὅλα μαζί, μὲ βουλιμία καὶ χαρὰ τὶς νόστιμες ὠραῖες πίττες, τερπνόχαρα τραγούδαγαν, εὐθυμοὺς τοπικοὺς σκοποὺς, ἕως ἄργὰ τὸ βράδυ.

Ἐνίοτε οἱ οὐρανοί, κάτω ἀπ' τὰ παρακάλια τῶν μικρῶν παιδιῶν, ἀνοιγαν τοὺς κρουνοὺς των καὶ δρόσιζαν τὴ φύσι. Μὰ ἂν ἀπ' τὸ Θεὸ δὲν εἰσακοῦνταν, τὰ ὀλόψυχα τὰ παρακάλια, τῶν μικρῶν ἀθῶων γαυριάδων, καὶ δὲν δακρύζανε οἱ ὀρίζοντες, τότε τὰ πράγματα σοβαροποιοῦνταν, καὶ στὴν ἀπελπισίᾳ τους οἱ Μολιστινοί, κατέφευγαν στὶς λιτανεῖες.

«Στέκεται ἡ μάνα στὸ παράθυρο,
κοίτεται στὸ κρεβάτι ὁ γιός, στὸ πλάϊ.

—Σήκω, Γιαννάκη μου, λίγο καὶ σύ,
νὰ ἰδῆς τὴ λιτανεῖα ποὺ περνάει.

—Ἄχ, μάνα δὲν μπορῶ· τὰ μάτια μου
δὲν βλέπουν, δὲν ἀκοῦν τ' αὐτιά μου·
θυμᾶμαι τὴ Μαριὼ ποὺ πέθανε·
σὰν τὴ θυμᾶμαι, μοῦ πονεῖ ἡ καρδιά μου.

—Σήκω νὰ πᾶμε εἰς τὴν ἐκκλησιά,
πάρε κερὶ μαζί σου καὶ λιβάνι,

νά ἰδῆς, τὴν πονεμένη σου καρδιά
ἢ Παναγιὰ πὼς θὰ σοῦ τὴ γειάνει.

Λάμπουν στὸν ἥλιο τὰ ξεπτέρυγα,
ψέλνουν παπάδες δεσποτάδες. . .
σκύφτουν μ' εὐλάβεια οἱ χριστιανοί,
καίει θυμίαμα, καΐνε λαμπάδες».

Καὶ ἓνα ὠραῖο περιστατικό, ἀπὸ μιὰ τέτοια λιτανεία
στὸ χωριὸ στὰ χρόνια τὰ παληά, μοῦ ἀφηγήθηκε ὁ πατέ-
ρας μου κι αὐτούσιο τὸ παραθέτω.

Ἡ ἀναβροχιά καταχτυποῦσε τὰ σπαρτά, κι ἡ γῆ ἀπο-
ξηραινόταν. Τὰ δένδρα ἦταν διψασμένα, κι οἱ βρύσες εἶχαν
λιγοστέψει. Ὅλοι ἦσαν στὸ χωριὸ περίλυποι κι ἀπελπι-
σμένοι, τὰ στάρια ἀπομαραίνονταν, καὶ καίγονταν ὁ τό-
πος.

Ἡ ἀπόφασις στὴ Μόλιστα στὴν παραζάλη τῆς ἀπό-
γνωσης, εἰς τὴν βοήθεια τῆς Παναγιᾶς ἦταν νὰ καταφύ-
γουν. Κόσμος πολὺς μαζεύτηκε τὴ μέρα τὴν καθωρισμέ-
νη, κι οἱ τρεῖς οἱ μαχαλάδες ἦταν στὸ πόδι ἀπ' τὸ πρωί.
Ψάλτες καὶ παρεπίτροποι, παπάδες κι ἐπιτρόποι, καὶ πα-
ραφέντες ἁγιοφανεῖς στὴν κεφαλὴ τῆς λαϊκῆς πομπῆς,
τραβοῦσαν στὴ Μονή. Κατέβασαν ἐκεῖ μ' εὐλάβεια, τὴν
εἰκόνα τῆς Μαρίας τὴ θαυματουργή, καὶ τὴν συνώδευσαν
μὲς σὲ βαθιὰ κατάνυξι, εἰς τὸ φερόνυμο μικρὸ ἐκκλησάκι,
τῆς δενδροστόλιστης τῆς Παναγιᾶς τῆς Γιώγκου. Μὲ
προσευχές καὶ ἱκεσίες, γονυκλινῆς ὁ κόσμος ὅλος, εὐλα-
βικὰ ἰκέτευε διὰ τὴν παραχώρησι τῆς χάρης της, καρφώ-
νοντας τοὺς ὀφθαλμούς, στοὺς ἀνελέητους οὐρανοὺς. Οἱ
ψαλμωδίες τῆς πομπῆς, πένθιμες καὶ θρηνώδικες, ἀπ'
τῆς ψυχῆς των τὰ κατάβαθα, ὡς τῶν λολάρδων στὸν με-
σαίωνα, νεκρώδικα ἀντιβούϊζαν στὸν πλάτανο στὴν Πα-

ναγιά, καὶ στὴ θαμνόχαρη Στριπού. Δυὸ ἱερεῖς ὄσιοφανεῖς τὴν εἰκόνα τὴ σεπτὴ κρατοῦσαν, καὶ πρωτοψάλτες μὲ ἱερὰ βιβλία τροπάρια ψέλναν τῆς περιπτώσεως. Καὶ κάθε τόσο στάθμευαν δέηση ν' ἀναπέμψουν. Μὰ δὲν παρῆλθε ὀλίγη ὥρα, μετὰ ἀπ' τὴ λιτανεία, καὶ μαῦρα σύννεφα βαριά σκεπάσαν τὸν ὀρίζοντα. Κι ἐνῶ ὁ κόσμος γύριζε μὲ τὴν εἰκόνα στὴ Μονή, τὰ νεραυλάκια τ' οὐρανοῦ ἀνοῖξαν μονομιᾶς, καὶ καταπόντισαν τὴ φύσι. Ἡ λαϊκὴ ἀκολουθία σάστισε, κι ἔτρεχαν μουσκεμένοι ἐδῶ καὶ κεῖ γιὰ νὰ κρυφτοῦν, ἀπ' τὴν αἰφνίδια βροχὴ. Ἄλλοι τρυπῶναν στὰ γραβιά, κι ἄλλοι στ' ἀγριοβάττα. Οἱ γυναῖκες σήκωναν γιὰ φύλαξι τὶς κάπες στὰ κεφάλια, καὶ τὰ παιδιά ἀλλοιάζοντας τρέχαν στοὺς θάμνους στὰ κλαδιά. Κι ὅλοι βαθιὰ πιστέψαν τότε, πὼς ἢ φιλόστοργη ἢ Παναγιά πάλι ἔβαλε τὸ χέρι της, καὶ τοὺς ἀπάλλαξε ἀπ' τὴν καταστροφή.

Στῆς Πασχαλιᾶς τὶς ἅγιες μέρες, εἴχαμε ἀκόμη στὸ χωριό, καὶ τοῦ Λάζαρου τὴν κατακόσμησι. Ὅπου ἔμπειρες στὴν ὑπόθεσι τοῦ στολισμοῦ γυναῖκες, περικοσμοῦν τὸ διαμορφωμένο πλαίσιο, μὲ μανουσάκια βαθυγάλανα, κορομηλιᾶς ἄσπρα λουλούδια, ροιάδες κατακόκκινες, ἴσγυνα τριαντάφυλλα, καὶ πετσαλοῦδες ἀσπροκίτρινες, πού μάζεψαν οἱ μπόμπιρες στὶς πατωσιές τῶν χωραφιῶν.

Μὲ τὸ Λάζαρο οἱ μικροὶ συγκεντρωμένοι πίσω του, στὰ σπίτια τοῦ χωριοῦ ὅλημερίς γυρίζουν, μὲ χάρι γλυκοτραγουδώντας, τοὺς ἀξέχαστους ὠραίους στίχους, τοῦ παληοῦ λαϊκοῦ σκοποῦ:

«Καλῶς μᾶς ἦρθε ὁ Λάζαρος
καὶ τώρα καὶ τοῦ χρόνου
μὲ τὴ λαμπρὴ τὴν Πασχαλιὰ
μὲ τὸ λαμπρὸ τὸ χρόνο.

χελιδόνι ἔρχεται
ἀπ' τῆ Μαύρη Θάλασσα
θάλασσα καὶ πέρασα
περγολιά πολέμησα».

Οἱ νοικοκυρὲς στὰ σπίτια τους συγκινημένες ἀπὸ τὴν περιοδικὴ ἐπανάληψι τοῦ ὠραίου ἔθιμου, φιλεύουν τοὺς μικροὺς μὲ ἓνα ἢ δυὸ αὐγά, αὐτὴ ἦταν ἡ συνήθεια στὸ ὑπέροχο χωριό. Καὶ στὴν καλόκαρδη χρυσοκυρά, ποὺ ἦταν στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ τοὺς μπόμπιρες ν' ἀντιφιλέψῃ, αὐτοὶ τῆς ἔψελναν μὲ χάρι ἀνέκφραστη, τὸ δικό της τραγουδάκι:

«Κυρὰ χρυσὴ - κυρὰ ἀργυρὴ
κυρὰ μαλαματένια
γιὰ βάλε τὸ χεράκι σου
στὴν ἀργυρὴ τὴν τσέπη
κι ἂν ἔχῃς ἄσπρο δῶς' μας το
φλουριὰ καὶ δάνεισέ μας
κι ἂν ἔχῃς καὶ μισὸ φλουρὶ
κέρνα τὰ παλικάρια».

Μὰ ἂν ἐκεῖ ποὺ μὲ τὸ Λάζαρο οἱ γαυριάδες τριγυρίζαν, μικροῦλες κατοικοῦσαν, τότε αὐτοὶ τῆς φύλαγαν τραγούδι ὁμορφο κι εἰρωνικό, ποὺ ταίριαζε στὶς τρυφερότητες:

«Φραγκίτσα ἐδῶ, φραγκίτσα ἐκεῖ
φραγκίτσα πάει στὴ βρούση
μὲ τὸ ζωνάρι ὡς τὸ λαιμὸ
χαμπλά - χαμπλά ζωσμένη».

Στὶς εἰκοστέσσερις τοῦ Ἰούνη, τὴν μέρα τοῦ "Αη - Γιαννιοῦ, νεάνιδες καὶ νέοι στὰ γιορτινὰ κομψὰ ντυμέ-

νοι, ανάμεσα ἀπ' τὴν περίτερπνη καὶ χαρωπὴ ἀτμόσφαιρα τοῦ ὠραίου βουνοδάσους, χαρούμενοι ἀνέβαιναν μὲ φωνές καὶ μὲ τραγούδια, στὶς γραφικὲς καὶ θελκτικὲς μεριές τῆς Φούρκας τῆς Κρανιαῆς, καὶ τῆς ὑπέροχης Δαμασκηναῆς, ὅπου μαζεύουν καλογιάννια, ρήγανι σταυροβότανα, καὶ τσαΐ ἀρωματικό. Ἐκεῖ περνοῦσαν ἀλησμόνητες στιγμὲς ἀπολαμβάνοντας τὸ θάλπος τῆς περίχαρης ἀτμόσφαιρας, τῆς φύσης στὸ βουνό. Ἐτρωγαν κι ἀναπαύονταν δίπλα ἀπὸ δροσερὲς πηγές, στὶς ὑπέροχες βουνοκορφές αὐτές, κι ἀργότερα καταγοητευμένοι κατηφορίζαν στὸ χωριό. Ὅλο τὸ δάσος ἀντιβουΐζε ἀπὸ εὐθυμες καὶ ζωηρὲς φωνές, νεάνιδων καὶ νέων. Κι ἔφκιαναν κάπου καθισμένοι, σταυροὺς περίτεχνους κι ὠραίους, ἀπὸ μυροφόρα καλογιάννια καὶ σταυροβότανα γωπά, ποὺ τοὺς ἔστηναν μὲ χάρι στῶν σπιτιῶν τὸν καβαλάρη, αὐτὸ ἦταν τὸ ἔθιμο στ' ἀσύγκριτα χωριά μας.

Τὶς ἀποκρηῆς ἀκόμα στὸ χωριό, κάποιο Σάββατο τὸ βράδυ, ὅλοι οἱ παρασάνταλοι μαζεύουν, τσάκνα καὶ κέδαρα ξερά, θυμωνιές στὸ μεσοχώρι. Κι ἀπὸ βραδὶς, οἱ γαυριάδες ἀφοῦ γεμίσουν τὶς κοιλιές τους, τρεχάλα πᾶνε στὴν πλατεία, ὅπου φωτιές εὐθὺς ἀνάβουν, καὶ τραγουδώντας καὶ χορεύοντας, γύρω - τριγύρω ἀπ' τὴ θρακιά, ὅλη τὴ νύχτα διασκεδάζουν.

Οἱ ἀδύναμες καὶ χαρωπὲς μορφές τῶν μπόμπιρων, στὴν ἀντίλαμψι τῆς φέξης στὴ νυχτιά, γοητεύουν τοὺς μεγάλους στὸ χωριό, ποὺ ἀντιθωρώντας τοὺς μικροὺς στοχάζονται βαθύφρονες, τὶς παληὲς χαρὲς τῶν παιδικῶν τους χρόνων, ποὺ φεῦ!!! παρῆλθον πλέον τόσο ἀναπάντεχα γοργά, καὶ δὲν ξαναγυρίζουν πιά.

Τὸ ἡδὺ ἐπιδρόσισμα, ἐκ τῆς ἐπίζησης τῆς τρυφερῆς ἀνάμνησης, τῶν ἀπαράμιλλων ὠραίων παιδικῶν σκηναῶν,

πού 'ναι διαβρεγμένες με τὸ θεσπέσιο θάμβος τῆς φιλόφρονος φιλίας κι αἰσθηματικῆς ἀγάπης, τῶν ἀθῶων παιδικῶν μας χρόνων, ἀναρριπίζει τὶς καρδιές μας με συγκρυάδες σαγηνευτικές· γλυκείας γοητείας. Καὶ διατηρεῖται ζωηρὴ καὶ ζωντανὴ ἢ ἐνθύμησις αὐτῶν τῶν χαρωπῶν καὶ τρυφερῶν εἰκόνων, στὴ μνήμη τῶν στρατοπόρων τῆς ζωῆς, στὸ γραφικὸ χωριὸ τῆς Μόλιστας.

Μιὰ ἀλησμόνητη ἐπίσης ἐποχὴ τῶν γαυριάδων τοῦ χωριοῦ, εἶναι καὶ ἡ συνδεδεμένη με τὴ σχολικὴ ἐκδρομικὴ ζωὴ τους, στὶς θελκτικὲς περιοχὲς τοῦ τόπου. Ἔτσι προτοῦ ἀποχαιρετήσουμε παντοτινά, τὸν γεμάτο θέλητρα κι ὑπέροχες χαρές, ἔξοχο παιδικὸ μας βίον, δικαιολογημένο εἶναι νὰ κρυφοζήσουμε νοερά γιὰ ὕστατη φορὰ, τὶς ἀναμνήσεις ἀπ' τὶς σχολικὲς σκηνές, ὅπου τὸ παρθενικὸ ἀνθύλλιο τοῦ παιδιοῦ μας βίου, ἐνίωσε ἔζησε κι ἀπήλαυσε, τὶς πιὸ ὑπέροχες κι ἀθάνατες χαρές, ποὺ μᾶς προσέφερε ἡ ζωὴ.

'Αδιόρθωτοι μπόμπιρες καὶ τρίγλες πεταχτές, με τὰ χοροπηδήματα καὶ τὰ καμώματά τους, στὸ ψυχομαχητὸ τοῦ σχολικοῦ τους ἔτους, πηγαίνανε με τοὺς δασκάλους των καὶ μ' ὅλα τ' ἄλλα κοντινὰ σχολειὰ τῶν πέριξ κοινοτήτων, σὲ ἐκδρομὲς ὁλόήμερες στὸν μακρινὸ τὸν Νταμπακόμυλο. Καθὼς γιὰ πέρα ξεκινοῦσαν με τὴν αὐγούλα τὴ θαμπή, τὸ δροσοφόρο ἀεράκι τῆς ποτάμιας αὔρας, κρυφοφιλοῦσε ἀπαλὰ τὰ πρόσωπα τῶν μαθητῶν.

Καὶ δρόσος λεπτὴ περικαλύπτει τὸ πρωὶ τὰ ἄνθη τοὺς βλαστούς, ὡς καὶ τὰ φύλλα εἰς τοὺς κλώνους. Μὰ σὰν ἀρχίζουν νὰ προσπέφτουν οἱ πρῶτες χρυσαχτίδες, τοῦ ἡλίου ποὺ ἀνατέλνει ὁλόχαρος, ἀπ' τὴν πανέμορφη κορφὴ τῆς Γύφτισσας, ἐξαφανίζεται αὐθωρεὶ ὡς θερινὸν ἐνύπνιον, ἀπὸ τὰ πλάσματα τῆς φύσης. Τραγουδώντας περί-

χαρα καὶ μὲ παράφορο ἐνθουσιασμό, περνούσανε οἱ μαθη-
τὲς ἀνάμεσα ἀπ' τὸ μαγικὸ διάκοσμο μιᾶς φύσης περι-
στόλιστης, πού ἀπέπνεε θέλγος ἀνέκφραστο, κι ὑπέροχη
εὐωδιά. Καὶ τὸ περίχαρο τραγούδι τοῦ ἁθώου μαθητόκο-
σμου, στὶς ἀλησμόνητες αὐτὲς ἑαρινὲς ἐκδρομές, ἦταν
αὐτὸ πού συχνοτραγουδήθηκε ἀπὸ ἀμέτρητες καρδιές:

«Ὁ Μάϊος μᾶς ἔφτασε
ἐμπρὸς βῆμα ταχύ·
νὰ τὸν προῦπαντήσουμε
παιδιὰ στὴν ἐξοχή».

Ὁ οὐρανὸς ἦταν γαλανός, μὰ πότε - πότε ὀλίγα νέφη,
λεπτοφυῆ καὶ ἀραιά, πού ἡ ἐπιστήμη ὀνομάζει *cirrus* καὶ
cirustratus, σκιάζαν τὸν ὀρίζοντα, ρίχνοντας ἀποδειλια-
σμένα τὴν φευγαλέα ἀναιμικὴ σκιά τους, στὰ πλάσματα
τῆς φύσης, ὑποδηλώνοντας σαφέστερα, τ' ὀλέθριο πέρα-
σμα τοῦ χρόνου. Κι ἐνίοτε ἔπεφτε καμιὰ ψιλοβροχούλα,
πού στὴ στιγμὴ ψυχορραγοῦσε, στὴν γενικὴ εὐδοία τῆς
ὑπέροχης ἀνοιξιάτικης ἡμέρας, ἀφήνοντας στὶς ἄκρες
τῶν φυλλόκλαδων, ἀναρίθμητες λαμπυρίζουσες δροσοστα-
λίδες. Διαβαίνανε οἱ μαθητὲς βουναλάκια καὶ ρυάκια, καὶ
χαίρονταν ἀπολαμβάνοντας καὶ τὸ αἰθέριο ἀεράκι. Δέν-
δρα ἀνθοφόρα ἀμέτρητα καὶ λουλουδάκια ἓνα σωρό,
τοὺς ἀντιχαιρετοῦσαν πρόσχαρα, στὴν ἀπαράμιλλη ἐξο-
χή. Καὶ αἰγιφίλες καὶ μελίκες, ἀριστέλλες μαριπόζες, μὲ
θελκτικὲς κορυδαλλίδες κι ἐρυθρομήκονες παρθενικούς,
διῶγραμένους στοὺς Ληθαϊκούς τους ὕπνους, τοὺς πρό-
σμεναν νὰ τοὺς προσφέρουν, χωρὶς ἀντάλλαγμα ὡστόσο,
τὸ ἄρωμά τους τὸ βαθύ.

«Καὶ κάθε φύλλο λάμπει
στ' ὀλόδροσο πρωί,

πού 'ναι γεμάτοι οί κάμποι
γαλήνη και σιγή».

Οί δάσκαλοι σ' αὐτές τῖς ἐκδρομές μᾶς ἔλεγαν, πῶς τὸ ἔαρ τὸ παρθενικὸ εἶναι γλυκὺ και δροσερό, μ' ἀλίμονον!!! βραχὺ ὡς ἡ νεότης μας, πῶς τὰ ἄνθη ἀπομαραίνονται, τόσο ἀναπάντεχα και αἰφνίδια, ὅτι τὰ αἰθήρια νερὰ πού κελαρύζουν εἰς τοὺς λάκκους, και στῖς ἀνθόσπαρτες τῖς ρεματιές ἀποσώνονται στὸ κοντοσίμωμα τοῦ θέρους, και ἀκόμα πῶς ἡ ἀντίλαμψις και ἡ φρεσκάδα τῶν βλαστῶν, ὡς και τῶν κλώνων ἡ σπαργή, ἀνακόπτεται προσωρινὰ τὸ θέρος ἕως τὴν ἐπομένη ἀνοιξι. Ἀλληλοκοιταζόμεστε ὄλοι μὲ ἀπορία, γι' αὐτὴ τὴ συμπεριφορὰ τῆς φύσης, και τ' ἀποδειλινὸ τῆς ἴδιας μέρας, ἓνα βραχὺ ὑπναλάκι παίρναμε. Σ' αὐτές τῖς περιπόθητες μακρινές ἀνοιξιάτικες ἐκδρομές, στὸ ριζοβούνι τοῦ περιβολιοῦ κοντὰ στὸν Νταμπακόμυλο, οἱ γαυριάδες τοῦ χωριοῦ μας μ' ἄλλα παιδιὰ ἀνταμώνονταν, και μέσα στὸ δικὸ τους κόσμο ἀπὸ σπασμωδικὰ κιχλίσματα, γέλια χοροὺς και χαρωπὰ τραγούδια, γνωρίζονταν μὲ τοὺς ὁμήλικους τῶν διπλανῶν χωριῶν, και αἰσθαντικότητα ἀπόκταγαν ἀπὸ τὰ παιδικὰ τους χρόνια, στὴ φύσι και στὴ γῆ.

Και τοῦ χεινόπωρου οἱ ἐκδρομές, ἦσαν ἐξ ἴσου ἀγαπητές, και στῖς ἀξέχαστες αὐτές ἐπίσης ἐξορμήσεις, οἱ φιλοπαίγμονες μικροὶ περίχарεις συναπαντοῦσαν γύρω τους, εἰς τῖς ὑπέροχες διαδρομές, πανέμορφα δασύλια, νεραύλακες και ρεματιές, ὅπου πηδοῦσαν λαγαρὰ νερὰ κατρακυλώντας στὸ ποτάμι. Λουλούδια φτέρες και νερόφυτα στῖς ὁμορφες ὀβίρες, και σύννεφα ἀπὸ πουλιὰ πού εὐφρόσυνα πετούσανε στὸν γαλανὸ ὀρίζοντα.

Και πτηνομάχοι ἀναίσθητοι κάτω ἀπ' τὸ δόλιο φύλ-

λωμα, πανώριων δένδρων στὰ περάσματα, τὰ κουρασμέ-
να ἀνίσχυρα πουλιά ἀναμέναν, αἰφνίδια νὰ τὰ πλήξουν.
Κι ὡς βασιλεύη ἡ ἡσυχία πάνω στῶν δένδρων τὶς κορ-
φές στὸ δάσος, στὸ ἀποσοῦρουπο τῆς ἴδιας μέρας, τὴ
μάννα μάταια τὰ μικρὰ ἀναμένουν, πίσω κοντὰ τους νὰ
γυρίση.

Μὰ ἡ μάννα τους τί κρῖμα!!! δὲν γύρισε ἐτοῦτο βρά-
δυ, στὴ γνώριμη ὅπως πάντα ὦρα. Κάποιος κακοῦργος
κυνηγὸς τὴ σκότωσε ὑπουλα στὰ δένδρα, κι ἡ τραγωδία ἡ
βουβὴ ξεσπᾷ στὸ βουνοδάσος στὶς φωλιές, ὅπου τὴ μάννα
τὰ παιδιὰ ἀνήσυχτα ἀναμένουν.

Μὰ φεῦ!!! αὐτὴ δὲν φάνηκε ἀκόμα, τὴν ἔχασαν
παντοτινά.

« Ἐνα πουλάκι στὸ ξερὸ κλαδί
κλαίει τὸ ταῖρι του τὸ πεθαμένο
ὁ θυμωμένος ὁ βοριάς ἀπάνω του
καὶ τὸ ρυάκι κάτω παγωμένο ».

Ἐρημόχαροι τόποι βουτηγμένοι στὴν ἀπολησμονιὰ
καὶ στὴ γαλήνη, καὶ διαστόλιστοι μὲ βαθυπράσινο χρῶ-
μα, ἀπέπνεαν ἐν ἄρωμα μεθυστικὸν βαθείας γοητείας.
Λησμονημένοι αἰγοβοσκοὶ ἀπ' τὸν κόσμον ἐτοῦτο, συν-
τροφιασμένοι στὸ βουνὸ μὲ κάτασπρα κοπάδια, ἀργο-
σερνόνταν σιγηλὰ εἰς τὶς ἀπάτητες βουνοκορφές, τῆς Γύ-
φτισσας καὶ τοῦ Περιβολιοῦ. Κι ἀπὸ ψηλὰ ἀετοὶ περήφα-
νοι καὶ σταυραετοὶ ὑψιπετεῖς προκλητικὰ ἀντιθωροῦσαν,
τὸν σιωπηλὸ καὶ ξεχασμένο, ἀπόμακρο ὠραῖο ἐτοῦτο τόπο.

Αἱ ὑπέροχοι ἀναμνήσεις ἐκ τοῦ σχολικοῦ μας βίου,
εἶναι περίρρυτες μὲ τὰ πλέον θελκτικὰ κι ἐντυπωσιακὰ
ὠραῖα περιστατικά, πλήρους νεανικοῦ καὶ παιδικοῦ αἰ-
σθήματος, ἀπὸ τὸ πρῶτο σκαλοπάτι τῆς ζωῆς. Καὶ δὲν

ὑπάρχει ἀντιφάρμακο τῇ θλίψει ν' ἀπαλύνη, διὰ τοῦ ὅτι οἱ ὑπέροχες κι ἀπαράμιλλες αὐτὲς σικηνὲς ἀλίμονον!!! πού τέλος καταντοῦν, μοναδικὲς κι ἀνεπανάληπτες νὰ παραμένουν στὸν βίο τὸν ἀνθρώπινο, γιατί ἂν τὶς ξαναζούσαμε ἔστω γιὰ ἄλλη μιὰ φορά, βέβαιον εἶναι πὼς τὰ περὶτερπνα αὐτὰ ὠραία περιστατικά, πού 'ναι πλημμυρισμένα μὲ θέλγητρα θεσπέσια, καὶ τρυφερότητες παντοτινὰ νωπὲς καὶ δροσερές, θὰ καταντοῦσαν ὅπωςδῆποτε τὸ ἄρωμά των τὸ βαθύ, εὐθύς νὰ ἀπωλέσουν.

«Θυμᾶσαι πόσο εἴμαστε
τὰ δυὸ ἀγαπημένα;
ἐπαίξαμε τ' ἀντρόγενο
μὰ δὲν ἐξυλισθήκαμε·
ἐτρέχαμε φωνάζαμε
καὶ σφιχταγκαλιασμένα
μὲ πόθο ἐφιληθήκαμε.

Μὰ σὰν ἐπαίξαμε κρυφτὸ
στὰ χόρτα τ' ἀνθισμένα
τόσο καλὰ μπορέσαμε
νὰ μείνουμε κρυμμένα,
πού δὲν ξαναβρεθήκαμε».

ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Μιά μὲ τὸ ἑορτολόγιο τῆς ἐκκλησιᾶς συνδεδεμένη ἑορταστικὴ συνήθεια στὸ χωριό, εἶναι καὶ τ' ἀγιώνυμα τὰ πανηγύρια, ποὺ ζωντανεύουν στοὺς ἀπλοὺς ἀνθρώπους, τὸ κοινωνικὸ αἶσθημα καὶ τὴν φιλόφρονη κι εὐγενικὴ φιλία. Ἡ Μεσαριά, ὁ κεντρικὸς μας μαχαλάς, γιορτάζει τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, τὸ Γανναδιὸ γιορτάζει τῶν Ταξιαρχῶν, καὶ τὸ Μποτσφάρι τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου. Τώρα ὅμως τελευταῖα ὁ ἀκρινὸς μας μαχαλάς, διὰ ποικίλους λόγους σοβαροὺς, γιορτάζει πιά τῆς Παναγιᾶς εἰς τὶς ὀχτῶ τοῦ Σεπτεμβρίου. Ὅσο πλησίαζε ἡ μέρα τοῦ πανηγυριοῦ, τόσο μεγάλωνε κι ἡ εὐλογία ἀναμονὴ γιὰ τὴ φέστα τῆ φιλόχαρη, στὶς καρδιές τῶν καλεσμένων καὶ φιλεόρτων ἐπισκεπτῶν. Σ' αὐτὲς τὶς θορυβώδικες καὶ ἑορταστικὲς ἡμέρες, τὸ ἀπαράμιλλο συναίσθημα τῆς κοινωνικῆς καὶ τῆς συγγενικῆς ἀγάπης ἐδυνάμωνε, καὶ φαιδρύνονταν μὲ τὶς ἀλησμόνητες γλεντόχαρες γιορτές, ἐκ τῆς ζωῆς μας στὸ χωριό. Κι ἦταν ἀπόλυτα δικαιολογημένη ἡ εὐλογία ἀναμονὴ σ' ὅλους τοὺς χωριανούς, νὰ ἀπολαύσουν καὶ γευθοῦν τὸ θάμβος τῶν θελγῆτρων, καὶ τὰ θεσπέσια σι-

γμιότυπα τῆς ἑορτοπανηγύρης αὐτῆς. Ἐκ τῆς βραδὸς σ' ὅ-
λα τὰ σπίτια· πού τὴν ἐπόμενη γιορτάζουν, κυριαρχεῖ ἡ
φαιδρότητα κι ὁ ζῆλος, καὶ γίνονται ἄπειρες δουλειές.
Ἐτοιμάζονται ἔνωρις σφαχτά, συγυρίζονται τακτοποι-
οῦνται τὰ μαντζάτα κι οἱ ὄντάδες, στολίζονται καὶ στρώ-
νονται καναπέδες καὶ τραπέζια, καὶ βραχύποδα σκαμνιά
ξυλένια, συμμαζεύονται ἓνα γύρω. Ἐνῶ περίφροντες νοι-
κοκυρὲς τὰ σπίτια τους παστρεύουν, σφουγγαρίζουν καὶ
ἀσπρίζουν, κι ὅλες τὶς κύριες δουλειές τελειώνουν. Ἐν ἑ-
ράσμιον καὶ ἀγιοπρεπὲς αἶσθημα εἶναι ζωγραφισμένο
στὰ πρόσωπα τῶν πανηγυριστῶν, κι ἀπὸ τὶς πρωινὲς
ὥρες τῆς ἐπίσημης ἡμέρας, ὀμάδες φιλικὲς πολυπληθεῖς
παρέες, ἀρχίζουσι νὰ καταφθάνουν εὐχαρεῖς ἀπὸ τοὺς
ἄλλους μαχαλάδες, ὡς δειπνοθηῆρες στὸ χωριό.

Τὸ πανηγύρι εἶναι καθολικὸ κι ὅλοι εἶναι καλεσμένοι.
Νεάνιδες καὶ νέοι, μεσόκοποι γρηῆς καὶ γέροι, κατέρχον-
ται πρόσχαροι ἔνωρις στὸ μαχαλά πού ἑορτάζει, κι ἀπὸ
τὸ μεσοχώρι ἀγναντεύουμε ἤδη μὲ βαθιὰ γλυκεῖα συγκί-
νησι, τὶς πρῶτες φιλικὲς παρέες, πού μ' ἐπιμέλεια ντυμέ-
νοι στὰ ἑορτινὰ τους ροῦχα, μὲ χάρι κατεβαίνουν, ἀργο-
πατώντας στὶς κατηφοριὲς τῆς Παναγιᾶς τῆς Γιώγκου,
καὶ τῆς φερόνυμης τοῦ Γανναδιοῦ.

Κι ἀνάμεσα ἀπὸ μιὰ συνηθισμένη διαδικασίαν, φιλό-
φρονων τσιριμόνιων καὶ διάχυτων ἀσπασμῶν, οἱ χαροκό-
ποι πανηγυριστὲς μαζεύονται στὸ μεσοχώρι, μετὰ τὸ τέ-
λειωμα τῆς ἐκκλησιᾶς. Τὸ μεσημέρι σὰν σιμώνει ὅλοι
τραβοῦν γιὰ φαγοπότι, στὰ σπίτια τὰ συγγενικά, ὅπου
εἶναι καλεσμένοι. Ἐκεῖ τοὺς ἀναμένει ἀχνίζοντας τ' ἀξια-
γάπητο καὶ πολυεπιθύμητο φαγητὸ τῆς γιοματιᾶς, μετὰ
ἀπ' τὸ προδόρπιον. Εἶναι ἡ περίφημη γιοματιᾶ, πού πα-
ρασκευάζεται μὲ ἰδιαίτερη φροντίδα, ἀπ' τὰ ἐντόσθια τῶν

κατσικιῶν, καὶ ποὺ προσφέρεται σ' ἓνα σινὶ σ' αὐτὲς τὶς πανηγύρεις. Καὶ ἄλλα ἐξάίσια φαγητὰ σερβίρονται μ' ἀπλοχεριά, σ' ὅλα τὰ σπίτια στὸ χωριό, πρὸς εὐχαρίστησι τῶν καλεσμένων. Μετὰ ἀπὸ μιὰ βραχύχρονη ἀνάπαυσι στοὺς περιστόλιστους ὄντάδες, ποὺ 'ναι ἀπαραίτητη ἐντελῶς στὴν εὐεξία τοῦ ὀργανισμοῦ, διὰ τῆς μεσολάβησης τῆς χώνευσης, οἱ καλεσμένοι κι οἱ γιορτάζοντες βγαίνουν μὲ γέλια καὶ χαρές, στὸ μεσοχώρι γιὰ χορό. Ἐκεῖ φιλόκομπες νεάνιδες μ' αὐτάρεσκο καλλωπισμό, κι ἄνδρες θορυβοκόποι ἑορταστές, γλεντοκοποῦν περίχαρα χορεύοντας σὲ δυὸ καὶ τρεῖς σειρές, εὐθυμούς λαϊκοὺς χορούς, μὲ τὰ λαλούμενα τοῦ τόπου, ἕως ἄργά τὸ βράδυ. Οἱ εὐχὰς δίνουν καὶ παίρνουν στὴν πλατεία καὶ στὰ πέριξ, καὶ τὰ βιολιὰ ἀντικουτοῦν στὶς γειτονιές. Νέοι καὶ νέες γελαστές γλεντόχαρα ἀκκιζόμενοι, χορεύουν ἐπικεφαλῆς τοὺς προσφιλεῖς χορούς των, καὶ πότε - πότε διάδηλα κολλοῦν στὸ μέτωπο τῶν λαλητάδων ὑπολογίσσιμο μπαχτσίσσι, πρὸς χάριν τῆς ἐπίδειξης καὶ τῆς καλῆς ἐμφάνισής των. Μὲ ἔκδηλο τὸ αἶσθημα τῆς ἀπαρέσκειας, ποὺ τ' ἀλησμόνητο ὠραῖο πανηγύρι πῆρε πιά τώρα τέλος, στ' ἀποσκοτάδο τῆς μέρας, τρυφίζοντας ἀπ' τοῦ γλεντιοῦ τὴν παραζάλη, γυρίζουν ἀργὰ τὴ νύχτα οἱ συμπότες πανηγυριστές, ἀπ' τὴ πολὺστροφα στενὰ δρομάκια τῶν θαμνόφιλων γειτονικῶν μεριῶν, στοὺς δικούς τους μαχαλάδες.

Ἡ ἐπίχαρις παλινόστησις στὴ μνήμη μας, τῆς ὠχρῆς ἀνταύγειας τῶν παληῶν αὐτῶν ἀξέχαστων εἰκόνων, ἀπ' τὶς φέστες τὶς φιλόχαρες στὸ ὑπέροχο χωριό, καταθέλγουν τὶς αἰσθήσεις μας μὲ τὰ ὠραῖα στιγμιότυπά τους, καὶ παραμένουν στὶς καρδιές μας, διάνθιστες καὶ τρυφερές, ἀγνές γλυκὲς καὶ χαρωπές.

ΤΑ ΖΙΑΦΕΤΙΑ

Ἐνάμεσα στὴν ψυχολογικὴ διαμάχη ἐκ τῆς μακρό-
βιας διαπάλης, γιὰ τὸ ψωμί τους εἰς τὴν ξενιτιά, καὶ τῆς
φιλόγλυκης ἀναπόλησης τῆς γενέτειράς τους, οἱ φιλαπό-
δημοι συγχωριανοὶ ποὺ ἐργάζονταν στὰ μακρινὰ τὰ ξένα,
δικαιολογημένα λαχταροῦσανε τὴν ἔλευσι τῆς ἁγίας μέ-
ρας τῆς ἐπιστροφῆς, στ' ἀκριβαγάπητο χωριό τους. Καὶ
ὅταν ξαναντίκρυζαν καὶ πάλι στὴν ἐπιστροφή ἀπ' τὴ με-
ριά τῆς «Πλάκας», σὰν ἀνεβαῖναν στὸ χωριό, τὶς σκυθρω-
πὲς βουνοσειρὲς τῆς Μόλιστας, τῆς ἀλησμόνητης γενέτει-
ράς τους, κρυφοδακρῦζανε ἀπὸ αἰσθηματικὴ συγκίνησι, κι
ἀπ' ἀνυπόκριτη χαρὰ ποὺ πάλι ξαναγύρισαν, στὰ δακρύ-
βρεκτα ἅγια χῶματα τῆς ὀμορφῆς πατρίδας.

*«Ὅπου πέσει ἓνα μου δάκρυ
γίνετ' ὀμορφο λουλούδι
κι ὅπου πάει ὁ στεναγμός μου
γίνετ' ἀηδονιοῦ τραγούδι».*

Μὰ ὥστόσο ὁ χρόνος τῆς παραμονῆς τους στὸ χωριό,
ἦταν πολὺ περιορισμένος, καὶ δικαιολογημένα διαλογί-

ζονταν οί θορυβομανεῖς ἀποδημόφιλοι πού γύριζαν ἀπό τὰ ξένα, πῶς θ' ἀπολαύσουν πιό βαθιά καί ἐντονώτερα γευθοῦν, τὰ θέλγητρα καί τίς χαρές ἐκ τῆς γλυκειᾶς ζωῆς, στή φιλότερπνη γενέτειρά τους. Καί μιὰ ἀπ' τίς περισσότερον ἐπιθυμητὲς διασκεδάσεις στοῦ χωριό, ἦταν καί τὰ περίχαρα ζιαφέτια, ὅπου ὑψάυχηνες αὐτόχθονες καί παρπίδημοι ἐπαινοθῆρες, μαζεύονταν καί συμφωνοῦσαν γιὰ τὸν τόπο καί τὸ χρόνο, τῆς φιλοθόρυβῆς των εὐωχίας. Συνηθισμένα αὐτὰ τὰ γλεντοκόπια γίνονταν, στὰ σκιερὰ καί δροσερὰ ρουμάνια τοῦ βουνοῦ, ὅπως: στή «Βόρστα» στή «Λουπότσιανη», στή «Γιώγκου» ἢ στοὺς «Ἄη-Θόδωρους». Καί τὸ ἔθιμο ἐκ τῆς παράδοσης ἀπῆτει, ποτὲ οἱ γυναῖκες νὰ μὴν παίρνουν μέρος σὲ τέτοια φαγοπότια.

Ἡ περισσότερον ἐκτιμώμενη περιοχή γιὰ τέτοιες ὥραῖες μπενετάδες ἦταν ἡ Γιώγκου ἢ πανέμορφη, μὲ τὸ ὑπέροχο τῆς Παναγιᾶς ξωκλήσι, καί μὲ τὸν πλάτανο καταμεσῆς στοῦ σιάδι. Αὐτὴ ἦταν ἡ πλέον ἀξιέραστη περιοχή σὲ ἓνα ὕψωμα περίοπτο, ἀνάμεσα στή Μεσαριά καί στοῦ Μποτσφάρι.

Γύρω - τριγύρω βρίσκονταν, δένδρα πανήψυλα κάθε λογῆς, κρανιές, αιτρινανθεῖς, γράβοι διάνθιστοι πανέμορφοι, καί δροσερὴ πηγὴ κοντὰ ἐκεῖ μὲ ἄφθονο κρυὸ νερό, πού ἐβγαίνει ἀπ' τὸ ριζοβούνι. Ὁ βλεπάτορας τοῦ χωριοῦ ἓνα ἢ δυὸ ἄρνια ἐτοίμαζε στή σούβλα, κι ὡς ὅτου αὐτὰ ἐτοιμαστοῦν, τὰ ὄργανα ἀντιβαροῦσαν κανένα σιγανὸ «νουμπέτι», γιὰ τοὺς δοξόφιλους μετοίκους. Ὑστερα ἔτρωγαν καί ἔπιναν, ὅλοι μερακλωμένοι, κι οἱ περισσότερον φιλόλαλοι κι ἀσιανίζοντες πτωχαλαζόνες σ' αὐτὲς τίς εὐωχίες, ἀπήγγελναν καταλογὲς μὲ ὑπονοούμενα ἀπ' τὸ σέξ, ἔτσι πού αὐθόρμητα ξεσήκωναν σ' ὅλους τοὺς συμποσιαστὲς, τὸ γέλιο καί τὴν εὐθυμία.

Τὸ γλέντι ἄναβε σιγὰ - σιγὰ, καὶ καταντοῦσε περισσό-
τερο ἐντυπωσιακὸ καὶ φιλοθόρυβο σὰν ἄρχιζε ὁ χορός,
ἀνάμεσα ἀπὸ τοπικὰ ἐποίνια ποὺ ἐδόνουν τὴν ἀτμόσφαι-
ρα. Εἰς τοὺς παράφορους αὐτοὺς Διονυσιασμούς, οἱ πα-
ρεπίδημοι χορομανεῖς Μολιστινοὶ μ' εὐφραντικὲς καρ-
διὲς χορεύανε, τοὺς συχνολάλητους τερπνοὺς χορούς, τὸν
«περάτη», καὶ τὴν «βιργινάδα», τὸν «τσάμικο» τὸν «κα-
λαματιανό», τὴ «φράσιανη» τὴν «'Αλεξάνδρα», καὶ ἄλλους
πολλοὺς παρόμοιους. Τὰ ὄργανα ἐπαιζαν συνέχεια, τοὺς
συμποσιαστὲς νὰ ἐνθουσιάσουν. Κι ὅλοι ἦσαν ξαπλωμένοι
κάτω ἀπ' τὸν πλάτανο στὰ χόρτα, καὶ ἀπήλαυναν χαρού-
μενοι τὸ θέλγος ἐκ τῆς σχεδιασμένης εὐωχίας, στὸν εἰ-
δυλλιακὸ περίκοσμο μιᾶς φύσης θελκτικῆς καὶ ωραίας.

Αὐτοῦ τοῦ εἴδους οἱ διασκεδάσεις ἦσαν ἀπ' τὴν περισ-
σότερον τερπνόχαρες καὶ πολυζήλευτες, ἀπ' τοὺς αἰσθη-
ματίες φιλαπόδημους, ποὺ γύρναν ἀπὸ τὴν ξενιτιὰ στ'
ἀκριβοφίλητο χωριό τους, λίγον καιρὸ ἐκεῖ κοντὰ νὰ ζή-
σουν στοὺς δικούς των, καὶ τ' ἀτυχήματα καὶ βάσανα
τῆς ξενιτιᾶς νὰ λησμονήσουν.

Τραντάζονταν ὁ τόπος ἀπὸ χαρὲς χορὸ τραγούδια, καὶ
οἱ λαλητάδες σιγοβάραιναν γιὰ κάθε ξενοπλάνο, τὸν προσ-
φιλέστερο σκοπὸ, μιὰ ποὺ ἀπ' τὰ πρὶν καλὰ γνωρίζαν,
τοὺς πόθους τοὺς διακαεῖς καὶ τοὺς καημοὺς τοῦ καθε-
νός. Καὶ σὰν πετάζονταν ὀλόρθος, κάποιος ὑψαύχην παρε-
πίδημος νὰ σύρη τὸ χορὸ, αὐτοὶ λαλοῦσαν μ' ἔκφρασι,
νὰ τὸν εὐχαριστήσουν.

Στοῦ ἡλίου τὸ κοντοβασίλεμα οἱ γλεντοκόποι κομπορ-
ρήμονες, γύριζαν πίσω τραγουδώντας στὴν κατηφόρα
στὸ χωριό, ὅπου στὸ μεσοχώρι μὲ καινούργιο ζῆλο, πάλι
κρατοῦσαν τὸ χορὸ, καὶ ἀργότερα στὰ σπίτια τὰ γλεντό-
χαρα τῶν καλεσμένων στὸ ζιαφέτι γύριζαν, νὰ συνεχί-

συνε μ' ὄρμη καὶ κέφι τὴν ὀμορφὴν τοὺς μπενετάδα, ἕως ἄργά τὸ βράδυ. Ἐκεῖ προσφέρονταν κρασί, καὶ ἄλλα πρόχειρα προδόρπια, καὶ οἱ γλεντοκόποι ζαλισμένοι, ἐπιζητοῦσαν νὰ ὑποκλέψουν μὲ τοὺς περίτεχνους τοὺς ἀκισμούς, τὸν θαυμασμό ἢ τὴν ἡδονικὴν ματιά, μιᾶς ἐρωτόχαρης μελαχρινούλας.

Τέτοιες περίχαιρες διασκεδάσεις σπανίζουν τώρα στὸ χωριό, ὁ παλιὸς τερπνόφιλος λαϊκὸς βίος παρῆλθεν πλέον διὰ παντός, μιὰ πού οἱ κενόδοξοι θορυβοκόποι, τῆς Ρουμανίας καὶ τῆς Ἀραπιᾶς ἀραιῶσαν πιά στὴ Μόλιστα, καὶ τὸ χωριὸ χαροπαλαίει ἤδη, ἀπὸ ζωὴ καὶ γλεντοκόπια, καὶ σιγοςβῆνει ὁ φαιδρὸς παλμὸς του, στὴν ἐρημιὰ καὶ στὴν μονάξια.

Βιβλιοθήκη Κόνιτσας
Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΤΑ ΕΩΚΛΗΣΙΑ

Ἔχει ἀναρίθμητα ξωκλήσια τὸ χωριὸν σὲ γραφικὲς περιοχάς. Τὰ περισσότερα τὰ ἔφκιασαν οἱ φιλαπόδημοι συγχωριανοί, κάτω ἀπ' τὸ αἶσθημα τῆς θεοσέβειας, καὶ τῆς ὀλόψυχης ἀνταπόδοσης, διὰ τὴν παραχώρησι τῆς χάρης τῆς Θεομήτορος, ἢ τῆς εὐλογίας τοῦ Ἁγίου, καὶ τῆς ὑπαρξῆς τοῦ ὑποσυνειδήτου φόβου, στὶς ἀτυχίες τῆς ζωῆς. Καὶ τὸ βαθὺ θρησκευτικὸ συναίσθημα ὡς καὶ ἡ πίστις εἰς τὴν μεταβίωσιν, ὑπῆρξεν ἰσχυρὸν δέλεαρ, γιὰ τέτοιες ἀπλόχερες πρωτοβουλίες, τῶν δοξοκόπων παρεπίδημων.

Κι ἓνα ξωκλήσι κοντινὸ ἀπαράμιλλο, εἶναι ἡ Ἁγία Παρασκευή. Κοντὰ σ' αὐτὸ τὸ παρεκκλήσι μὲ τὸν ὑπέργηρο πτελέα του, ὅπου διαβάζονται οἱ νεκροὶ προτοῦ γιὰ πάντα ἀναπαυθοῦν στὸν νεκρόφιλο περίβολό του, εἶναι κι ἓνα ἄλλο ἐκκλησάκι, ἀκόμα πιὸ ὄμορφο καὶ γραφικόν, εἶναι τὸ παρεκκλήσιον τῆς Ἁγίας - Βαρβάρας τῆς φιλόδενδρης, μὲ τὸ πανώριον δέντρο στὴν κοτρόνα, π' ἀνήκει στοὺς Κουσιάδες, κι ὅπου ἐκεῖ κάθε χρονιά γίνονται στὶς τέσσερις τοῦ Δεκεμβρίου, περίχαρη γιορτὴ.

Οἱ εἰς τὴν Ρουμανίαν, γιὰ τὴ ζωὴ ἀντιπαλαίοντες

συγχωριανοί, ὑπῆρξαν ἰδιαίτερα ἐνεργητικοί, διὰ τοιούτου εἶδους πρωτοβουλίες. Συνέλεξαν χρήματα κατὰ καιροὺς ἐξ ἐράνων τῶν ἀποδημοπλάνων χωριανῶν, ὡς καὶ τῶν παρεπίδημων συντοπιτῶν, καὶ ἔφκιασαν τὴ βρύση τ' "Αη - Νικόλαου, καθὼς καὶ τ' "Αη - Δημήτρη τὸ ἐκκλησάκι, δίπλα ἀπ' τὸ μεσοχώρι, πού πλαισιώνεται ἀπὸ μιὰ ἀξέχαστη στοὺς γαυριάδες τοῦ χωριοῦ μουριά, καὶ δυὸ πανέμορφα ἐλάτια. Κι ἄλλο ἓνα ἀπ' τὰ περισσότερο εἰδυλλιακὰ ἐκκλησάκια στὸ χωριό, εἶναι καὶ τ' "Αη Χαράλαμπου, στὸ δρόμο πρὸς τὸ Καπηλειό, ὅπου ἀποκαμωμένοι ἀπ' τὴ δουλειὰ στὸν κάμπο χωριανοί, παῖργαν μιὰ κοντανάσα ἐκεῖ σὰν ἀνεβαῖναν στὸ χωριό. Ἔχει μελίθους περιτοίχισμα καὶ δένδρα ἓνα σωρό, αὐτὸ τὸ ὑπέροχο ἐκκλησάκι, στὰ γκρέμουρα τοῦ Σιούμου.

Ὁ "Αη - Γιώργης, ὁ "Αη - Μηνάς, καὶ οἱ "Αγιοὶ Ἀπόστολοι, εἶναι μικρὰ γοητευτικὰ ἐκκλησάκια πρὸς τὴν κατεύθυνσι τῆς Κόνιτσας. Καὶ πεζοπλάνοι ἀμέτρητοι, στοὺς παληοὺς αὐτοὺς καιροὺς, βρῆκαν καταφυγὴ καὶ στέγαστρο σ' αὐτά, ἀπὸ χιόνια βροχὲς βροντοβολήματα, κλέφτες χαλάζια καὶ ἀτυχίες. Ἡ Παναγιὰ τῆς Γιώγκου, ὁ "Αη - Λιάς καὶ οἱ "Αη - Θόδωροι, εἶναι ἐκκλησάκια τοῦ βουνοῦ, πού αἰώνια κρυφοζοῦν στὸ λογισμὸ καὶ στὶς καρδιὰς τῶν δασοπλάνων χωριανῶν. Ὑπάρχει καὶ ὁ "Αη - Λιάς τοῦ Γανναδιοῦ ψηλὰ σὲ κορφοβούνι, ὅλο ψαθυροχάλαρα καὶ γειτονεύει μὲ τὸ δάσος. Μ' αὐτὸ τὸ ὄμορφο ἐκκλησάκι, πάντοτε σχέσι φιλικὴ εἶχε καὶ ὁ πατέρας μου, σ' ὄλη του τὴ ζωὴ, καὶ στ' ἀποσοῦρουπο τοῦ βίου του, λίγον καιρὸ προτοῦ πεθάνει, περίφροντις ἀνέβηκε, παντοτινὰ νὰ τ' ἀποχαιρετήσῃ. Ὁ "Αη - Σωτήρος καὶ ὁ "Αη - Νικόλαος, ἡ "Αη - Τριάδα καὶ ὁ "Αη - Γιώργης, τὰ ξωτικὰ αὐτὰ μικρόκλησα ἀπέναντι ἀπ' τὸ περιβόλι, τὸν βουρκωμένο

Σαραντάπορο άγναντεύουν και τ' άγριο Κερασοβίτικο, τὰ δυὸ ποτάμια τοῦ χωριοῦ.

Στ' άπόμακρο Λιβάδι, κάτω άπ' τὸ Γκόλιο και τὴ Γύφτισσα, στὶς άπαράμιλλες αὐτὲς έρημικὲς μεριές, εἶναι και τ' άλλα ξωκλησιάκια, τῆς "Αη - Βαρβάρας, τοῦ Προφήτη Ἡλιοῦ, τῆς Παναγιᾶς και τ' "Αη - Δημήτρη. Τὰ έρημόζηλα αὐτὰ μικρόκλησα, άνοιγαν παλαιότερα περιοδικὰ γιὰ λειτουργία, θεοσεβεῖς Μολιστινοί.

Μὰ δὲν ὑπάρχει πιὸ ὁμορφο έκκλησιάκι άπὸ τὴν Παναγιᾶ τῆς Γιώγκου. Ἐχει τριγύρω του δρυόδενδρα και πλάτανο πολύκλωνο, άμέτρητες κρανιές, θέα ὑπέροχη και δροσερὸ νερό. Εἰς τὶς ὀχτῶ τοῦ Σεπτεμβρίου γιορτάζει κάθε χρόνο αὐτὴ ἡ πανέμορφη έκκλησιά, και κόσμος γύρω άπ' τὰ χωριὰ μαζεῦονταν στὸ σιάδι της, νὰ έορτάση μὲ χαρά.

Και ἡ πιὸ παληά, μὲ τὰ κατάβαθα τῆς ιστορίας τοῦ χωριοῦ συνδεδεμένη έκκλησιά, εἶναι ὁ "Αη - Θανάσης στὸ Μποτσφάρι, ὅπου παμπάλαιες εἰκόνες και ένδιαφέρουσες τοιχογραφίες, εἶναι τὸ περικόσμημά της. Δίπλα άπ' τὸν "Αη Θάναση εἶναι τὸ μακροκλήσι τῶν Ταξιαρχῶν, και πάρα ἔπερα βρίσκεται ἡ ιστορικὴ Μονὴ τῆς Μόλιστας. Ξεθωριασμένες και μουντές, μαῦρες και κατασκομισμένες παμπάλαιες εἰκόνες, σφαλάγγια άράχνες και σαράκια, χαμηλοτάβανες σκεπὲς και ξασπρισμένοι τοῖχοι, εἶναι ἡ έμφάνισις τῶν ξωκλησιῶν ποὺ βρίσκονται άπολησμονημένα, εἰς τὴ φιλόστοργη άγκαλιὰ τῆς φύσης. Ὑπάρχουν και κάμποσα εἰκονίσματα, σὲ μέρη άπόμακρα και σταυροδρόμια, ὅπου διαβάτες και ὁδοιπλάνοι μ' εὐλάβεια τὰ προσκυνοῦν, μεσοστρατῆς στὸ πέρασμά τους. Τὰ έκκλησιάκια στὸ χωριὸ εἶναι διασκορπισμένα ἐδῶ και ἐκεῖ σὲ θέσεις έντελῶς περίβλεπτες, πανέμορφες και γραφι-

κές, ἔχουν φιλόδενδρο ὠραῖο περιβάλλον, καὶ ἀποπνέουν ἐν αἴσθημα ἀνάμικτον, ἱεροπρέπειας καὶ παραθάρρυνσης, στοὺς στρατοκόπους πού τὰ προσπερνοῦν, ὡς καὶ στοὺς εὐλαβεῖς προσκυνητὲς πού τὰ ἐπισκέπτονται γιὰ ἄνοιγμα, μιὰ - δυὸ φορές τὸ χρόνο.

Στὸ ἄνοιγμα τῶν ζωκλησιῶν, ἀπὸ τὴν προηγούμενη ἐτοιμάζονται οἱ ἐνδιαφερόμενοι στὰ σπίτια τους, κι ἀφοῦ τοιμάσουν πρόσφορα κερὶ θυμιάμα, νάμα κι ὅτι ἄλλο εἶναι ἀπαραίτητο, εἰδοποιοῦν ἀπὸ βραδὶς, παπὰ καὶ ψάλτη, ὡς κι ἄλλους συγγενεῖς καὶ φίλους, καὶ τὸ ἀπόφεγγο τῆς ἄλλης μέρας, ἡ ὁμάδα ξεκινᾷ στὰ γιορτινὰ ντυμένη, εὐλαβικὰ γιὰ τὸ ἐκκλησάκι. Ἐκεῖ ἀνάβουν τὰ καντήλια, βάζουν λαμπάδες στὰ μανάλια, καὶ μὲ κατάνυξι βαθιὰ ἀκοῦν τὰ γράμματα τὰ ἱερά, πού ψιθυρίζει ὁ παπὰς ἀπ' τὸ στενόμακρο ἱερό, ἐνῶ ἡ τρεμόχαρη φωνὴ τοῦ ψάλτη ἀντιβοᾷ μελωδικά, στὴν πρωινὴ ἀχνοφεγγιά.

«Ὅτε κατῆλθες πρὸς τὸν θάνατον
ἢ ζωὴ ἢ ἀθάνατος».

Ἡ φύσις γύρω στὰ ζωκλήσια εἶναι φαιδρὰ κι ἐκφραστικὴ, καὶ βγαίνοντας στὸ σαγηνευτικὸ περίβολο ἡ ἅγια ὁμάδα, στὸ τέλειωμα τῆς λειτουργίας, ἀνοίγουν τοὺς τορβάδες τους καὶ καθισμένοι σταυροπόδι, παίρνουν τὸ πρῶγευμά τους.

Αἱ τερπναὶ ἀναμνήσεις, ἐκ τοῦ ὑπέροχου παλαιοῦ λαϊκοῦ βίου, πού 'ταν περσσότερο συνδεδεμένος ἀπ' ὅτι ὁ σημερινός μας, μὲ τὶς ἀγιόφιλες ἐνασχολήσεις τῶν φιλόθρησκων Μολιστινῶν, ποτὲ δὲν σβήσανε στὶς εὐλαβεῖς καρδιὰς τῶν στρατοπόρων τῆς ζωῆς, πού ἀκόμα ψευτοζοῦν στὸ ἔρημο αὐτὸ χωριό.

ΟΙ ΠΗΓΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Υπάρχουν θεσπέσιες και δροσερές πηγές τ' όλους τούς μαχαλάδες, μὰ ιδιαίτερα ἡ Μεσαριά ἔχει ἀναρίθμητες βρυσούλες, ὅπου νερὸ κρυστάλλινο καὶ δροσερὸ ἀπ' τοῦ βουνοῦ τὶς παρωρεῖες, αἰώνια κελαρύζει κι ἀσίγαστα σιγοκυλάει στὰ νεραυλάκια καὶ στὰ μικροχάντακα, στὶς ὁμορφες νεροσυρμές.

Κι ἂν μερικὲς κρυφοπηγές καταντοῦν ξερόβρυσες τὸ θέρος, ὅπως ὁ Καλλιμάνος καὶ τὸ Μπλέτσικο, ὥστόσο στὶς περισσότερες ἀπὸ αὐτές, ἡ ροὴ τοῦ νεροῦ εἶν' ἀκατάπαυστη, χειμῶνα καλοκαίρι. Κατακτυπᾶ ἀνελέητα τὸ χρόνο, καὶ μινυρίζει εὐφρόσυνα στὸ ἤσυχο κατρακύλισμά του, τ' ὠραῖο τραγουδάκι:

«Κι ὅλα τὰ δένδρα ἤχοῦνε
μὲ θροῖσμα γλυκό,
καὶ τὰ νερὰ κυλοῦνε
μὲ φλοίσβισμα γοργό».

Ἡ πιὸ πλούσια καὶ γραφικὴ πηγὴ τοῦ χωριοῦ, εἶναι ἡ βρύση τ' Ἀη - Νικόλαου. Τρεῖς σωλῆνες σιδερένιοι χω-

μένοι στὸν ξερότοιχο τοῦ περίβολου τῆς ἐκκλησιᾶς, κάτω ἀπ' τὴ θεόρατη βαλανιδιά, βγάζουν μ' ὄρμη μέρα καὶ νύχτα, ἄφθονο δροσερὸ νερό, ποὺ ἀναπάλγει στοῦ ἥλιου τὶς ἀχτίδες στὴ φιλοθύρβη του πτώσι, τὶς καρδιές δροσίζει τῶν ἀνθρώπων, τῶν φυτῶν τὶς ρίζες ζωντανεύει, καὶ στ' ἀτέλειωτα λοξοδρομίσματά του, τοὺς κήπους τοῦ χωριοῦ ποτίζει.

Ἡ βρύση βρίσκεται στὴν ἄκρη τοῦ περίβολου τῆς ἐκκλησιᾶς, καταντικρὸ στὸν κύριο δρόμο, καὶ χαιρετίζει πρόσχαρα τοὺς ξένους καὶ τοὺς συντοπίτες, ποὺ μπαίνουν στὸ χωριό. Ἡ εἰδυλλιακὴ βρύση τ' "Αἰ - Νικόλαου, κάτω ἀπ' τὶς χονδρόκορμες κι αἰώνιες βαλανιδιές, εἶναι μοναδικὸ στολίδι τοῦ χωριοῦ, καὶ παραμένει ἀθάνατη κι ἀγέραστη, στὸ λογισμό καὶ στὶς καρδιές τῶν φιλαπόδημων Μολιστινῶν, ποὺ ζοῦν στὴν ξενιτιά.

Εἰς τὸν συνοικισμό «Λετσιαδες», στὶς παρυφές τοῦ ὠραίου δάσους μας, ὅπου ἀρχίζουν ν' ἀναθάλλουν κιτρινανθοῦσες οἱ κρανιές, κρυφτηδᾶ ἀποδειλιασμένο, τὸ Λετσιαδικο νερό. Ἔχει ἓνα τσίγκινο σκέπαστρο ἢ πηγὴ, ποὺ ὑψώνεται περίτεχνα σὲ κολῶνες ἐκ τσιμέντου, καὶ δεξιά κι ἀριστερὰ τῆς βρίσκονται, γιὰ τὴν εὐχέρεια τῶν γυναικῶν ποὺ πλένουν ροῦχα, πεζούλια μὲ καπάκια. Ἡ βρύση αὐτὴ ἀντιλαλάει ὅλο τ' ἀποχείμωνο, θεριεύοντας τὴν ἄνοιξι. Μὰ ὡς οἱ μέρες οἱ θερμές τῆς ἐποχῆς κοντοσιμῶνουν, ἡ ὄρμη τῆς σιγασβήνει, καὶ τὴν θεωροῦμε λυπηρὰ στὸ ψυχομαχητό της, ὅλο τὸ καλοκαίρι ὡς τὸ φθινόπωρο ἀργά.

"Ἄλλη μιὰ βρύση εἶν' τὸ «Μπλέτσικο», μπρὸς στὸ κατώφλι τοῦ χωριοῦ, εἶχε κι αὐτὴ ἀρκετὸ νερό, μὰ τώρα ἀλίμονον!!! κρυφόσβησε καὶ δὲν ὑπάρχει πιά, κι αὐτὴ ἢ νεροπηγὴ. Λίγο πιὸ πέρα, ὅπου ἀναρίθμητα κηπάρια

ἀπλώνονται ὑπάρχει ἓνας δρομίσκος πού καταλήγει ἀπὸ βαρκὰ στοὺς μακρινούς Γιουγιάδες. Ἐκεῖ ἄλλη μιὰ ωραία βρύση βρίσκεται, τὸ ὄνομά της εἶν' «βρυσκό», κι ἀπ' ὅπου ἄφθονο νερὸ ὀρμᾶ, δροσίζοντας τὸν κάτω μαχαλά. Κοντὰ στὸ ριζοβούνι τοῦ χωριοῦ, πιὸ πάνω ἀπ' τὴν καστανιά, ὑπάρχει ἡ δροσοστάλαγμα κρυαδερὴ πηγὴ, στὸ «Τζουάδικο», ὅπου ὀλόδροση σιγασαίνει ἀκόμα καὶ στὸ θέρος, κάτω ἀπ' τὸ σύσκιο φύλλωμα διάνθιστων γραβιῶν.

Ἄμετρητοι ἀποσταμένοι βουνοπλάνοι ἐκάθισαν, σ' αὐτὴν τὴν ὀμορφὴ πηγὴ, κι ἀπήλαυσαν τὸ δροσερὸ νερὸ της, ἀνάμεσα σ' ἓναν περίβλεπτο διάκοσμο θεσπέσιων λουλουδιῶν πού ἀναπηδοῦν τριγύρω της, ὀλάνθιστα καὶ περιστόλιστα, ἀπὸ λευκάνθεμα καὶ νάρκισσους, πρίμουλες κι ὄντοράτες, ροιάδες μαργαρίτες, κι ἄλλα πολλὰ ὑδρόφιλα φυτά. Εἰς τὴν καρδιά τοῦ θέρους πού ἡ ζέστη κατακαίει, στὴν ἀνάλαφρη ἐπίπνευσι τῆς ἀνάσας της, ἡ ἀξιέραστη αὐτὴ κρυφοπηγὴ ὑποδηλώνει θαλερά, πὼς ἀκόμα ψευτοζεῖ.

Στοὺς εἰδυλλιακοὺς Νταλλάδες βρίσκεται, ἡ περιοδικὴ ξερόβρυσή τοῦ Καλλιμάνου, πού κλουκλουκίζοντας παλινοστεῖ μὲ τὶς φουσκονεριές της, ἀπ' τ' ἀποχείμωνο ὡς τὴν ἀνοιξί. Τὸ καλοκαίρι φεῦ!!! ψυχορραγεῖ κι ὁ Καλλιμάνος στὶς ρίζες τῶν βαθύσκιων πλάτανων πού τὸν ὑποσκιάζουν. Πιὸ πέρα στὶς καλύβες εἶναι ἡ βρύση πού τὴ λέν τῆς «Δέσης», ἔχει ἀρκετὸ νερὸ κι αὐτὴ, καὶ φαίνεται πὼς εἶναι ἐκεῖνο πού ἄλλοτε κρυφοανάβλυζε, στῆς Μαστρούγκας τὴν πηγὴ. Καὶ χαμηλότερα ἀπ' τὰ σπίτια, στὸ λάκκο μὲ τοὺς γραφικοὺς νερόμυλους, δίπλα ἀπ' τ' ὠραῖο γεφυράκι, στὸν νεκρωμένο πλάτανο ἀπὸ κάτω καὶ στὶς μελάχρωμες ἰτιές, στὴν ἀκρινὴ βαθύσκια ρεματιά,

εἶναι ἢ πιὸ θαυμάσια καὶ δροσερὴ πηγὴ τῆς Μόλιστας,
ἢ ἀπαράμιλλη πηγὴ στὸ «Σιόπιτο». Ἔχει τὸ πιὸ ἀνάλα-
φρο καὶ θεραπευτικὸ νερὸ ποὺ συναντᾷ κανεῖς σ' αὐτὰ τὰ
μέρη, καὶ ποὺ ἰδιαίτερα ἐκτιμᾶται καὶ γιὰ τὴ δροσερό-
τητά της, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ἄλλες χάρες της. Τὴ βρύση αὐτὴ
τὴν ἔφκιασε μὲ σκέπαστρα καὶ δάπεδα, πλουτίζοντάς
την καὶ σ' ἀπόδοσι, μὲ τὴ συγκέντρωσι ἀπ' τὰ γύρω τοῦ
νεροῦ, ὁ ἀφιλοκερδῆς γιατρὸς τοῦ χωριοῦ μας, Βασίλειος
Στεφανίδης

Μὰ θάταν ὀλωσδιόλου ἄδικο νὰ μὴν ἐνθυμηθοῦμε
καὶ τὴν ὑπέροχη, μ' ἀνάλαφρο μεταλλικὸ νερό, πηγὴ
στὸ «Πηγαδούλι». Εἶναι στὴν ἔξοδο τοῦ δρόμου ἀπ' τὴ
Μεσαριὰ στὸ Γανναδιό, καὶ ἀναβλύζει μέρα νύχτα ἀνά-
μεσα ἀπὸ συμπαγεῖς σχιστόλιθους, ποὺ ἀποσταλλάζουν
τὸ νερό. Ἄλλὰ κι οἱ ἀθάνατες κρυφοπηγές τοῦ δάσους
μας ποὺ αἰώνια μινυρίζουν στὶς ἐρημόχαρες πλαγιές καὶ
σιάδια, καὶ ποὺ ἡ εἰκόνα τους ποτὲ στὴ μνήμη μας δὲν ἔ-
σβησε, παντοτινὰ ἀναμένουν στὸ βουνό μ' αἰώνιο σύν-
τροφο στὸ διάβα τους, τὰ ὀξύφυλλα τὰ ἐλάτια, καὶ τὶς
πανέμορφες δαδιές, τοὺς δασοκόπους χωριανούς, γιὰ ἄλ-
λη μιὰ φορὰ κοντὰ τους ν' ἀπολαύσουν, τὶς παληές γλυ-
κές χάρες μαζί, στὰ χεῖλη τους νὰ τοὺς κρυφοφιλήσουν,
καὶ στὴν αἰθέρια ἐπιφανειακὴ γαλήνη των, τὰ πρόσωπά
τους ν' ἀντικαθρεφτίσουν.

«Στὴ βρύση τὴ βουνίσια
ψηλὰ στὴ φλαμουριὰ
στὸν ἴσκιο της καθόμουν
νὰ ὄνειρευτῶ γλυκὰ
βουῖζαν τὰ νερά της
σὰν νὰ μοῦ κράζαν ὦ!!!

κοντά μου πάντα μεῖνε,
θὰ βροῆς γαλήνη ἐδῶ».

Τελειώνοντας μὲ τὶς πηγές τῆς Μόλιστας, δὲν ἀπολησμονοῦμε καὶ κεῖνες τὶς λαθροπηγές ποὺ ψευτοζοῦν στὴ μοναξιά, κάμποσο δρόμο μακριά της, ὅπως τῆς Γιώγκου τὴν πηγή, ποὺ ἀναβλύζει ἀπ' τὰ χαμόκλαδα τῆς φιλόθαμνης αὐτῆς μεριάς, καὶ τὶς πηγές στὸ Σπάσμα καὶ στὸ Βρωμονέρι, στὸ Καντόπι καὶ στὸ Πούσι, τὴν ἄλλη τὴν περιοχή τῆς Φράξου, στὸ Σιοῦμο στὰ Σταλάϊματα, στὸν Παρατσιώτη στὶς Νικατσαριές, καὶ στοῦ "Αἰ- Γιώργη τὸ ξωκλήσι, ὅπου κάτω ἀπὸ μιὰ ὄμορφη κορομηλιά ἀναβλύζει στὴν κορφή στὰ τρόχαλα, ἄφθονο δροσερὸ νερό. Σ' αὐτὴν τὴ γραφικὴ πηγή, ποὺ παραμένει ἀθάνατη καὶ ζωντανὴ στὸ λογισμὸ τῶν στρατοκόπων τοῦ χωριοῦ, ὅσοι ἀνεβαῖναν ἀπ' τ' ἀμπέλια, μὲ τὰ σταφύλια στὰ καλάθια στὰ χρόνια τὰ παλιὰ, δρόσιζαν τὶς καρδιές τους σ' αὐτὸ τὸ ἐξάίρετο νερό, ποὺ μάταια προσμένει τώρα τοὺς τρυγοκόπους νὰ περάσουν, κοντά του νὰ καθήσουν, μιὰ ποὺ τ' ἀμπέλια ἐρήμωσαν σχεδὸν κι ὅλα τὰ κλίματα χαλάσαν.

"Ἔτσι ποὺ τώρα πιά, κι αὐτὴ ἡ θεσπέσια κρυοπηγή, ἐρημόχαρη καὶ μελαγχολικὴ κατήντησε, ἀφοῦ ἀραιῶσαν κι οἱ ἐραστές τοῦ λαϊκοῦ ἀγροτικοῦ μας βίου, στ' ἀμπέλια τοῦ χωριοῦ.

Μὰ ἂν κάμποσες ἀπ' τὶς ὑπέροχες καὶ δροσερές νεροπηγές τῆς Μόλιστας, περιοδικὰ ψυχομαχοῦν, ὥστόσο οἱ περσσότερες ἀπὸ αὐτὲς ποτὲ δὲν στέρησαν στὸ διάβα τῆς ζωῆς τῆς φύσης, καὶ χαρωπὲς καὶ ὀλοζώντανες καὶ στὶς ψυχές μας ἀναβλύζουν, τὰ πλέον τρυφερὰ κι ἀθάνατα αἰσθήματα, ποὺ δρόσισαν ποτὲ ἀνθρώπινες καρδιές.

Τ' απόκρημνα Σταλάϊματα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Η ΒΟΣΚΗ ΤΩΝ ΒΟΪΔΙΩΝ ΣΤΟ ΔΑΣΟΣ

Εἰς τὸ χωριὸν πολὺ παλιότερα, πολλὰ κοιλόκερα ὑπῆρχαν, πού ζοῦσαν κι ἔβοσκαν ἐλεύθερα κι εὐτυχισμένα, στὸ δροσοβόλο βουνοδάσος. Τὰ βόϊδια τοῦ χωριοῦ ἤμερα καὶ γαλήνια, μὲ χαρακτῆρα ἤρεμο καὶ βλέμμα ἀγαθωπό, ἀπήλαυναν τὸ θέλγητρο τῆς φυσικῆς κι ἀμέριμνης ζωῆς τους, στοὺς ὀλοπράσινους βοσκότοπους τοῦ δάσους τοῦ χωριοῦ. Πάνω στὸ ἐλατόφιλο βουνὸ καὶ στὶς μεριές τῆς Φούρκας καὶ τῆς Λέσιαντζας, τοῦ Πλάτανου τ' Ἀη-Θόδωρου, καὶ τῆς πανέμορφης Λουπότσιανης, βρίσκονταν πλούσια γλοερά τσαῖρια, ὅπου ἔβοσκαν τὰ βόϊδια φθινόπωρο καὶ θέρος.

Ἡ συνήθεια στὸ χωριὸν μας ἦταν, τὰ βόϊδια ὅλον τὸν χειμῶνα στὰ σπίτια νὰ διαχειμάζουν, ὀργώνοντας χωράφια, καὶ τρώγοντας στὰ δροσερὰ κελάρια τους, ἄχυρα φώκια καὶ κορφές. Στὰ μέσα τοῦ Μαΐου σὰν τέλειωναν τὰ ὀργώματα, τὰ ἔβοσκαν οἱ χωριανοὶ στὸ δάσος, ὅπου στὰ καταπράσινα λιβαδοτόπια του, πού ἀφθονοῦσε τὸ χορτάρι, βόσκαν ὀλημερὶς περίχαρα τὰ βόϊδια ὅλο τὸ θέρος.

Τὸ ἔντομο οἶστρος, πού οἱ κάτοικοι εἰς τὴν διάλεκτό

τους προσονομάζουν «ντάβανος», ἦταν τὸ περισσότερο ἐνοχλητικὸ καὶ βασανιστικὸ ζωῦφιο, γιὰ τὰ κοιλόκερα στὸ δάσος. Καὶ δὲν ὑπῆρχε οὐδένας τρόπος, τ' ἀνίσχυρα τὰ βόϊδια, ν' ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ αὐτό.

Οἱ βεργολυγερέες καὶ ραδινές κοπέλες ποὺ ἔβοσκαν μὲ τὴ σειρά τους, τὰ ζῶα στὰ λιβάδια τοῦ ὑπέροχου βουνοῦ, καὶ ποὺ συνήθως συνοδεύονταν ἀπὸ γυναῖκες χωριανές, προχωρημένης ἡλικίας, πρὸς χάριν κάποιας ἐμπειρίας καὶ γι' ἄλλους λόγους σοβαροῦς, εἶχαν πλούσια ριχτὰ μαλλιά, ὡς κροσσωτῆς Ἀβεναρίας, φοροῦσαν περιπόδια ἦταν ζωσμένες μὲ τριχιές, καὶ τρέχανε ἀνάλαφρες πρὸς ὅλες τὶς μεριές στὰ σιάδια, τὰ βόϊδια τους γὰ κλώσουνε ἐκεῖ ποὺ ἐπιθυμοῦσαν. Οἱ ἀξιέραστες μικροῦλες ποὺ ἦσαν τόσο ὁμορφες καὶ θελκτικές, ὅσο κι οἱ νεαρές τοῦ Utamaro τρυφερίτσες, τριγύριζαν ὅλη τὴ μέρα ἀδιάκοπα στὰ σιάδια τοῦ βουνοῦ ὅπου ἔβοσκαν τὰ ζῶα, ἀνάμεσα ἀπὸ ἀκανθωτὰ χαμόκλαδα, καρλίνες σφάκνα καὶ τριβόλους. Τὸ μεσημέρι κουρασμένες σὲ δροσερὴ πηγὴ καθόνταν, ἔλυναν τοὺς τερβάδες τους κι ἔτρωγαν ἤσυχα κι ἐντροπαλά, τὸ μεσημεριανό τους φαγητό, ποὺ ἦτανε συνηθισμένα, κρεμμύδι καὶ ψωμί, γκύζα τυρὶ καὶ πράσα. Δίπλα ἀπ' τὶς ὁμορφες βουνοπηγές, θεσπέσια ὑδρόφυτα συντροφιασμένα μὲ τὶς ὠραῖες κοπελίτσες, κρυφοκοίταζαν στὰ ξέφωτα τοῦ δάσους τὸν καταγάλανο οὐρανό, ἀνάμεσα στὴ θειϊκὴ γαλήνη τῶν σαγηνευτικῶν αὐτῶν τοπίων. Ὁμορφοὶ χλίδανθοι κι ἀμαρυλλίδες, ζεφύρανθοι καὶ λυκορίδες, κρίνοι ἐρίανθοι καὶ ἀνθεμίδες, θώπευαν ἀπαλὰ μὲ τοὺς ἡμίπτωτους θαλλοὺς των, τὶς κοπελίτσες στὶς πηγές, ἐνῶ πουλιὰ γλυκολαλοῦσαν στῶν δένδρων τὶς κορφές στὰ πέριξ.

«'Ακου, ἄκου τὸν Κορυδαλλὸ
ποὺ κελαῖδεῖ στὶς πόρτες τ' οὐρανοῦ».

Ἡ πιὸ ὑπέροχη βουνοπηγὴ ἦταν στὰ στάδια στὴν κορφή τῆς Λέσιαντζας, δίπλα στὰ ἐλάτια τοῦ βουνοῦ, κι ἄλλες ἐπίσης ἀπαράμιλλες, ἦταν στ' Ἀη - Θόδωρου στὰ Πηγαδάκια, καὶ στῆς Λουπότσιανης τὰ χλοερὰ τσαῖρια.

Κι ἀπ' τὴν ἀλησμόνητη αὐτὴ ἐποχὴ, μὲ τὶς ἀπύθμενες χαρές της, δικαιολογημένο εἶναι νὰ ἀφηγηθοῦμε, ἓνα χαριτωμένο ὠραῖο περιστατικό, πάνω στὸ δροσοβόλο δάσος.

Μιὰ μέρα μιὰ Μαρία, μὲ ἄλλη μιὰ γυναίκα, πηγαίοντας στὸν πλάτανο πιὸ πάνω ἀπ' τὸν Ἀη-Θόδωρο, τὰ ζῶα νὰ γυρίσουν, στὸ δρόμο συναπάντησαν δυὸ βόϊδια μάτωμένα, ποὺ κάτω ἀπ' τὸ αἶσθημα τῆς ἀναζήτησης τῆς ἀσφάλειάς τους, ἐξαντλημένα κατηφόριζαν στὰ σπίτια στὸ χωριό. Οἱ γυναῖκες ἐκπληκτες διερωτήθηκαν γιὰ τὴν κατάστασί των, κι ὑπέθεσαν πολλά. Μὰ σὰν προχώρησαν πιὸ πάνω στὸ βουνό, ὅπου συνάντησαν στὸ ἴδιο μέρος ὄλων τῶν ζώων τὸ κοπάδι, πολὺ ἀνήσυχα τὰ βρῆκαν, κι αὐτὸ εὐθὺς τοὺς ὑποκίνησε τὴν περιέργεια καὶ τὴ φροντίδα. Τὰ βόϊδια ἀνάστατα κι ἀγριεμένα, μ' ὀλόρθα κέρατα κι ἀνήσυχη ἐκφρασι, δὲν ἔριξαν στ' ἀφεντικά τους ὅπως συνήθως ἔκαμναν ὡς τώρα, τὸ φιλικὸ κι ἀγαθωπὸ τους βλέμμα. Οἱ γυναῖκες τότε ὑπόθεσαν, πῶς ἀπὸ μόνα τους πάνω στὴν ἔξαψί των, μπορεῖ καὶ νὰ κατακτυπήθηκαν. Μὰ σὰν ἀνέβηκαν πάλι οἱ ἴδιες τὴν ἐπομένη στὸ βουνό, ξανά ἀνάστατα τὰ βρῆκαν. Αἴφνης κι ἐνῶ οἱ ματιές τους πρόσπεσαν σ' ἓνα σωρὸ ξερολιθιές, ἓνα μεγάλο σαρκοβόρο ὄρνιο, θορυβημένο ἀπ' τὴν ἐμφάνισί τους, ἀνοιξε τὰ φτερά του, καὶ ὑποβλητικὰ ἐτοιμάστηκε στὸν ἀέρα νὰ σκωθῆ. Μ' ἀμέσως στὴ στιγμή, δυὸ - τρία βόϊδια τρομερὰ κι ἀ-

γριεμένα, ἔτρεξαν καταπάνω του γιά νά τὸ κυνηγήσουν, πού πιθανόν νά τὸ θεώρησαν ὑπαίτιο τῆς περιπέτειάς τους. Πλησιάζουν οἱ γυναῖκες τότε, στὸ μέρος στίς κοτρῶνες, ὅπου τὸ ὄρνιο ἀπογειώθηκε. καὶ μὲ κατάπληξι μεγάλη βλέπουν, ἕναν λύκο ματωμένο, βίαια στριμωγμένο, καὶ μὲ μανία κατασκοτωμένο, ἀπ' τῶν βοῖδιῶν τ' ἄγρια κέρατα, στίς τροχαλιές μέσα στίς πέτρες. Τότε κατάλαβαν πολὺ καλὰ οἱ γυναῖκες, ὅτι τὸν σκότωσαν τὰ βόϊδια, κι ὅτι τὰ δυὸ τὰ καταπληγωμένα ζῶα πού εἶδανε τὴν προτεραία, θάταν αὐτὰ πού τραυματίστηκαν στὴ μάχη μὲ τὸ λύκο. Κι ἡ συνήθεια τῶν βοῖδιῶν ν' ἀντιμετωπίζουν σὲ τέτοιες περιστάσεις, τίς ἄγριες ἐπιδρομές τῶν πεινασμένων λύκων, ἦταν νά συγκεντρώνωνται κάτω ἀπ' τὸ αἶσθημα τῆς αὐτοπροστασίας, σ' ἕνα μεγάλο ξέφωτο ὄλα μαζί, κάμνοντας ἕναν κύκλο ἀσφάλειας μὲ τίς οὐρές τους πρὸς τὰ μέσα, καὶ τὰ κεφάλια μὲ τὰ φοβερά τους κέρατα, κατὰ τὴν ἔξω τη μεριά, γιά νά κατακτυπήσουνε θανάσιμα ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς, τὸν πιθανὸ ἐπιδρομέα.

Μ' ἀλίμονον!! τώρα πού ἡ ἀδυσώπητη παλίρροια τοῦ χρόνου ἔσβησε, τὰ θέλγητρα τῶν νεαρῶν ἐκείνων κοριτσιῶν, πού στὸ βουνὸ ὄλημερίς γυρίζαν· τὰ βόϊδια νά βοσκήσουν, μὲ βαθιὰ συγκίνησι καὶ τρυφερὸ αἶσθημα ἐνθυμοῦνται καὶ δακρῦζουν, γηρασμένες πιά γυναῖκες, οἱ κοπελίτσες τῆς παληᾶς ἐκείνης ἀλησμόνητης ἐποχῆς, τίς θολές κι ὠχρές εἰκόνες ἀπ' τὰ πολύθελκτα ἐπεισόδια τῆς ὀλόχαρῆς των νιότης, πάνω στὸ ὑπέροχο βουνό, μὲ τὰ εἰδυλλιακά του ξέφωτα, τὸν κατακάθαρο ἀέρα, καὶ τ' ἀπαράμιλλα καὶ χλοερά του σιάδια:

«Μιὰ θλίψη ἐρωτικὴ μὲ σέρνει
ψηλὰ στὸ δάσος τοῦ βουνοῦ

κι ἐκεῖ τὰ δάκρυα μὲ παίρνουν
ἐνὸς ἀτέλειωτου καημοῦ! »

Μὰ ἂν εἶχανε τὴ μαγικὴ τὴ δύναμι, τῶν νιάτων τὴν ἀπώλεια νὰ μὴν κλάψουν, καὶ γι' ἄλλη μιὰ φορά νὰ ζήσουν, στὸν θλιβερὸ προθάλαμο τῶν γηρατειῶν τους, τ' ἀνεπανάληπτα κι ἀξέχαστα ὠραῖα ἐκεῖνα περιστατικὰ τῆς παιδικῆς ζωῆς των, στὸ ὑπέροχο βουνό, καὶ νὰ γευθοῦν ξανά καὶ πάλι, τὸ θέλγος τῆς βαθειᾶς συγκίνησης ἐκ τῆς παληᾶς γλυκειᾶς ἀνάμνησης. Ἀναμφισβήτητα τοὺς ἑαυτοὺς των θὰ λογάριαζαν, γιὰ ὑπέρμετρα εὐτυχισμένους. Μ' ἀλί!!! πού οἱ ἄσβηστες καὶ χαρωπὲς αὐτὲς εἰκόνες, ἀπ' τὴ φαιδρὰ ἐκείνη ὠραία ἐποχὴ, τί κρῖμα φεῦ!!! ποτὲ πιά δὲν ξαναγυρνοῦν. Ἔτσι πού μόνον τώρα πλέον στὰ τρίςβαθα τῆς λυπηρῆς καρδιᾶς των, νὰ καταντοῦν παντοτινὰ νὰ μένουν, φιλόγλυκες καὶ τρυφερές, ἄγνές νωπὲς καὶ δροσερές.

ΤΑ ΠΟΤΙΣΜΑΤΑ

Στὴν κάψα τοῦ καλοκαιριοῦ πού λιγοστεύουν τὰ νερά, καὶ τὰ μποστανικὰ τὰ ἴπουρικὰ, τὰ καλαμπόκια κι οἱ γοντσέδες, ἀπομαραίνονται κι ἀργοπεθαίνουν, ἀπὸ τὴ ζέστη καὶ τὴν ξεραμάρα, ἡ διαμάχη κι ὁ ἀγώνας στὰ διαθέσιμα νερά, πού ἔναι ἀπαραίτητα ἐντελῶς στὴν ἄρδευσι τῶν κηπαριῶν, εἶν' ἐκδηλῆ στὴ Μόλιστα. Κι ἀπ' ὅλες τὶς μεριὲς πού ὑπάρχουν κῆποι, ὅλημερίς ἀκούγονται φωνὲς μαλώματα καὶ φασαρίες, γιὰ τὴν προτεραιότητα στὸ πότισμα καὶ τὴ διάρκεια τῆς ἄρδευσης. Οἱ ἀνάγκες τῶν λα-

χανικῶν γι' ἀρδεύσιμα νερά, εἶναι πολὺ μεγάλες στὸ με-
σουράνημα τοῦ θέρους. Κάθε σπῖτι ἔχει ἀπὸ δυὸ - τρεῖς
κῆπους, κι ὅλοι διψοῦν τὸν ἴδιο χρόνο. Ἔτσι δικαιολογη-
μένο εἶναι τὸ πρόβλημα νὰ ὑπολογίζεται, σὰν δύσκολο κι
ὀξύ. Μὰ ὑπάρχει κι ὁ αὐλακάρης στὸ χωριό, πού 'ναι ὑπεύ-
θυνος στὸ μοίρασμα τῶν διαθέσιμων νερῶν, ὥστόσο ὅ-
μως τὰ σαλιαρίσματα κι οἱ λαλαγές ποτὲ δὲν λείπουν.

Τὰ ὄμορφα καλοκαιριάτικα νυχτερινά, ἀκούραστες
γυναῖκες, σκυμμένες μὲς στὶς ρίζες τῶν πέριξ κηπαριῶν,
μὲ σκαλιστήρι στὸ 'να χέρι καὶ μ' ἀναμμένους χειρῶν
λοῦς δαδιά στὸ ἄλλο, ὄλονυχτὶς τοὺς διψασμένους κῆπους
των ποτίζουν, πού τοὺς προσφέρουν ἀδιάκοπα, ἐξάίρετα
λαχανικά. Ἡ ἀντίλαμψις ἀπὸ τὴ φέξη τῶν δαδιῶν, σκορ-
πίζει τὰ σκότη στὰ κηπάρια, ὅπου οἱ ξανθόχρωμοι κύανοι
ἀπ' τὰ περίσκεπα λοβίδια τῶν καλαμποκιῶν, κρυφοχαϊ-
δεύουν ἀπαλὰ τῶν νεαρῶν τὰ κερασόχροα μάγουλα, καὶ
τὰ ρυτιδωμένα τῶν μεσοκοπων, πού τὸ νερὸ διευθετοῦν
τὶς ρίζες νὰ ποτίσουν. Κι ἀναρριπίζοντας τὶς σθαντικὲς
καρδιές τους μὲ τὸ γλυκύ των θρόϊσμα, ξαναζωντανεύουν
τὸ δελεαστικὸν προαίσθημα, πὼς κάτω ἀπὸ τέτοιες φιλό-
πונες περιποιήσεις, δὲν θ' ἀφήσουνε κι αὐτὰ μὲ τὴ σειρά
τους, χωρὶς ἱκανοποίησι ἀπὸ ἀπόδοσι καὶ βιό, τὶς φιλότι-
μες χρυσοκυρές.

Πολλὲς φορές εἰς τὰ χορτοβριθῆ κηπάρια πού οἱ συν-
τοπίτισσες ποτίζουν, μπερδεύονται αἰφνίδια στὰ πόδια
τους καὶ ξανθωποὶ τυφλίνοι, πού προκαλοῦν εὐθύς στὶς
ξαφνιασμένες κι ἀνύποπτες γυναῖκες, τὸ ἀνάμικτο συν-
αίσθημα τοῦ φόβου καὶ τῆς αἰμωδίας, ὅταν ἀπρόσμενα
τοὺς συναντοῦν.

Οἱ περισσότεροὶ κῆποι τοῦ χωριοῦ ἀπαντιοῦνται, στὰ
«Γλύκυρα» στὸ «Μπλέτσικο», στὸν «Ἀη-Νικόλαο», στ'

« Ἀλώνια », ὡς καὶ στοὺς Καρπουζάδες, κι εἶναι γεμάτοι
κάθε εἶδους, πολύχυμα λαχανικά. Ἡ ἀνάσεισις τῶν φύλ-
λων καὶ τὸ σπαρτάλισμα τῶν θύσανων, δείχνουν πῶς τὸ
νερὸ κι οἱ διψαλέες ρίζες στὸν διάθερμο ἐναγκαλισμὸ
τους, ἀνακουφίζουν τὸ φυτὸ ποὺ εὐχάριστα δροσίζεται
καὶ δυναμώνει, στὴν παράφορη ἀναρρόφησί του.

Τὸ νερὸ ἀπ' τὶς αἰώνιες κι ἀγέραστες πηγές ἀδιάκοπα
κατρακυλᾷ στὰ νεραυλάκια μέρα νύχτα, καὶ τ' ἀπαράμιλλ-
λα καλοκαιριάτικα νυχτερινά, τ' ὁμορφο φλοίσβισμα στὸ
κατρακύλισμά του στὶς νεροσυρμές, καὶ τὸ ὑπέροχο κλου-
κλούκισμα, στὶς πατωσιές στὰ νεραυλάκια, στὴν ἀνακρέ-
μασί του εἰς τοὺς ὄχτους καὶ στὶς κλεισιάδες τῶν νεροδε-
τῶν, κατακτυπᾷ τὴ σιωπηλότητα τῆς θερινῆς ἡδείας νύ-
χτας. Κι ἐκφράζοντας μὲ τὸ μινύρισμα στοὺς θεσπέσιους
σπασμούς του, γνήσιο καὶ νωπὸ, τὸ αἶσθημα καὶ τὸν
παλμὸ ἐκ τῆς ζωῆς τῆς φύσης, τερπνόχαρα τὸν κόσμον
συντροφεύει, ποὺ ὄλονυχτις ποτίζει ἀκούραστα στοὺς
κήπους τοῦ χωριοῦ.

Ἀπ' τὸν Ἰούνη ὡς τὸν Αὐγούστο ἡ ζήτησις εἰς τὰ
νερά εἶναι πολὺ μεγάλη, κι ὁ αὐλακάρης κι οἱ γυναῖκες
δραστήρια κινεῦνται, στοὺς κήπους καὶ στὰ πέριξ. Μὰ
σὰν τ' ἀπόθερο πλησιάζουμε, ἡ ἀνάγκη γιὰ ποτίσματα
ἀρχινᾷ νὰ λιγοστεύη. Οἱ φωνές οἱ διαμάχες, κι ἡ ἀναβοῇ
τῆς λαλαγῆς, στὰ χωράφια καὶ στοὺς κήπους παίρνουν
πιὰ τώρα τέλος, καὶ ἡ ἡρεμία κι ἡ γαλήνη ἀποκαθίστα-
ται καὶ πάλι ὅπως πρῶτα στὸ γραφικὸ χωριὸ τῆς Μόλι-
στας, στὸ ψυχorroάγημα τοῦ θέρους.

ΣΤΟ ΔΑΣΟΣ ΓΙΑ ΞΥΛΑ ΚΑΙ ΔΑΔΙ

Καὶ γιὰ τὸ φέξιμο στὰ σπίτια τὰ βράδια στὸ χωριό, στὰ βαθυσκότεινα τῆς νύχτας τὰ σκοτάδια, δαδὶ μεταχειρίζονταν οἱ χωριανοὶ στὴ Μόλιστα, ἀπ' τοὺς παληοὺς καιροὺς ἀκόμη, ποὺ κατεβάζαν φορτωμένοι στὶς μέρες τὶς ἐλεύθερες, τὸ καλοκαίρι ἀπ' τὸ βουνό. Πετρέλαιο καὶ λάμπες ἦταν στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας, μ' ἀκόμα καὶ μετέπειτα, ὀλωσδιόλου ἄγνωστα, μιὰ ποὺ σ' αὐτοὺς τοὺς χρόνους τῆς μεγάλης φτώχειας, κι ἡ ἀρετὴ τῆς φειδωλότητος ἦταν σὲ γενικὴ ὑπόληψι, σὲ ὅλο τὸ χωριό. Οἱ γυναῖκες ἔπαιρναν στὰ χέρια τοὺς λεπτοὺς χειρόβολουσ ἀπὸ δαδιά, τὰ ἀναβαν ὅλα μαζί με μιάς, καὶ τὸ ρετσίνι τοὺς ποὺ καίγονταν μὲ τέμπο στὸς φεγγίτες, ὀλόλαμπρα φώτιζε τὶς νύχτες στὰ σοκάκια, καὶ τὰ σκοτάδια διασκόρπιζε στὸς κήπους καὶ στὰ γύρω, καὶ στὰ κελάρια τῶν σπιτιῶν. Χωριανοὶ ἐπιτήδαιοι, στὸ βγάλσιμο δαδιοῦ ἀπ' τοὺς πάτους ρητινόφιλων δαδιῶν, μαζί με τὶς γυναῖκες τοὺς ἀνέβαιναν εἰς τὸ βαθύσκιο δάσος, φθινόπωρο καὶ θέρος, ὅπου δαδὶ ἀπὸ δαδιές κατέβαζαν μαζί με ξύλα, ἰδίως κούφια κατακείμενα, ἀπαραίτητα γιὰ τὴ φωτιά στὸ τζάκι. Καὶ βγάζοντας δαδὶ μετέχνησαν ἄνθρωποι κανέναν πάτο, κατέβαιναν μετὰ κατάφορτοι μὲς στὰ στενὰ τὰ μονοπάτια, τοῦ ἀσύγκριτου βουνοῦ, ἄνδρες γυναῖκες καὶ παιδιὰ στὸ ἀποδειλινὸ τῆς μέρας, κρατώντας καὶ στὰ χέρια τοὺς κομμάτια ὀλόκληρα καὶ σχίζες, ἀπὸ πολύτιμο ἐκλεκτὸ δαδί. Ἄν κάποιος χωριανός, σὲ μιὰν ἀνένταλτη γυροβολιά, πάνω στὸ δάσος εὔρισκε κανέναν πάτο ἀπὸ δαδιά, ἀμέσως τὸν σημάδευε καὶ παραφύλαγε σὲ πρώτη εὐκαιρία, ἂν ἄλλη ἐπείγουσα δουλειὰ δὲν τὸν ἀπασχολοῦ-

σε, ν' ανέβη άπάνω στο βουνό για να τον κομματιάση, παίρνοντας τὸ δαδί του.

Ἐπὸ τὸ δάσος τοῦ χωριοῦ οἱ ἄνδρες κι οἱ γυναῖκες στὰ χρόνια τὰ παλιὰ, ἀπὸ κρυφὰ κατέβαζαν κι ἔλατο γιὰ τὰ γίδια, κι ἀκόμα δαδιά καὶ κουκουνάρια, κισσὸ κι ὄξο καὶ πάτους, καὶ φοῦρκες φασουλόξυλα, διὰ τὴν ἀντιστήριξιν καὶ ἀναρρίχησιν, τῶν φασουλιῶν στοὺς πέριξ κήπους. Ἐκόμα εἰς τὸ βουνό, σὲ κάμποσα μέρη ἀπόμακρα, πού 'ναι γνωστὰ στοὺς μυημένους, φύτρωνε ρήγανι ἐξαιρετικὴ, καὶ τσάϊ ἀρωματικὸ, πού τὴν κατάλληλη ἐποχὴ πού μυροφόρο ἀνθίζει, πολὺπειροὶ ἄνδρες βουνοκόποι, ἀνεβαίνανε στὸ βουνοδάσος, μαζεύοντάς το γιὰ τὸ σπίτι. Στὴν κατοχὴ κατέβαζαν καὶ κοπριά ἀπὸ τὸ δάσος, στὰ κτήματά τους νὰ σκορπίσουν, μιὰ πού ἀπ' τὴν ἄλλειψι ψωμιοῦ ἀναγκάστηκαν, ὅλες τὶς ἄκρες τους νὰ σπείρουν.

Κι ἀκόμα παλαιότερα πάμπολλα ξέφωτα καὶ σιάδια, ἦταν παχιὰ σιταροχώραφα, καὶ ἀντιβούϊζε ὁ λόγγος στὶς κορφές, ἀπὸ ζωὴ καὶ ἐργασία.

Στὸ δάσος κουρασμένοι ὅλημερίς οἱ δασοπόροι, τὸ μεσημέρι ἀναπαύονταν στὸ ὑποσκίασμα τῶν ἔλατόπευκων, κοντὰ σὲ δροσερὲς πηγές, νὰ φᾶν τὸ φαγητό τους. Ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ λόγγου ἦταν μαγευτικὴ, κι ἡ γαλήνη τοῦ ὑπερκόσμου, παῖρναν οἱ βουνοπλάνοι χωριανοὶ στὸν μαγικὸ του τάπητα, τ' ἀπομεσήμερο ἕνα ὑπναλάκι, ἔπειτα φόρτωναν στὰ ζῶα τους ὅ,τι εἶχαν ἐτοιμάσει, καὶ ἀποχαιρετοῦσαν φιλικὰ τὸ πευκοφόρο βουνοδάσος, πρὸς τὸ χωριὸ κατηφορίζοντας, στοῦ ἥλιου τὸ κοντοβασίλεμα.

Ἡ προσφορὰ τοῦ δάσους μας, στὴν χωρικὴ οἰκονομία, εἶναι ἀνυπολόγιστη, κι ἔτσι κάτω ἀπ' αὐτὲς τὶς πολύτιμες προσφορὲς τῆς Σίλβας του εἰς τὴν ζωὴν τῶν χωριανῶν, δικαιολογημένο εἶναι τὸ αἶσθημα τῆς βαθιᾶς καὶ δυ-

νατῆς ἀγάπης πού τρέφουν γιά τὸ δάσος τους, ὅλοι οἱ Μολιστινοί.

ΓΙΑ ΣΑΛΕΠΙ ΣΤΟ ΒΟΥΝΟ

Τὴν παλαιότερη ἐποχή, ἔφηβοι κι ἄντρες ρωμαλέοι, ἀποταχιά ἀνηφορίζαν στὸ μεσουράνημα τοῦ θέρους, μετὰ σύνεργα στὴν πλάτη, σαλέπι νὰ μαζέψουν, στὸν λογγο τοῦ χωριοῦ. Κυρίως ἀπαντιέται αὐτό, στὶς γυμνόχαρες βουνοπλαγιές καὶ στὴν περιοχὴ τοῦ Σιούμου, σὲ εἶδη καλὰ καθωρισμένα καὶ ποικιλίες καὶ παραλλαγές γνωστές, μονόφυλλο καὶ δίφυλλο, βαρκίσιο, πέρδικες πολύχρωμες καὶ μελανόστικτο, κι ἄλλες πολλές τοιαῦτες. Εἶναι βολβὸς μικρομεγέθης πού ἀπλώνεται στὸν ἥλιο γι' ἀποξηρανσι, ἀφοῦ προηγουμένα πλυθῆ. Κι ἔπειτα ἀποξηραμένο πουλιέται πλεον στοὺς ἐμπόρους, σὲ ὑπολογίσιμη τιμῆ. Ὅλοι ἀμιλλῶνται στὸ χωριὸ γιά τὴν ποσότητα πού θὰ μαζέψουν καὶ τὴν ποιότητα πού θὰ παρουσιάσουν πρὸς πώλησι στὴν ἀγορά. Τὸ καλοκαίρι τὸ μαζεύουν καὶ τὸν χειμῶνα τὸ πουλοῦν. Εἶναι ἐξαίσιον ἀφέψημα καὶ πουλιέται στοὺς ἐμπόρους στὶς πόλεις τῶν ἐπαρχιῶν. Μὰ τώρα τελευταίως, πολὺ ὡσαύτως χρησιμοποιεῖται καὶ εἰς τὴν φαρμακευτικὴ.

Καὶ ξεκινώντας γιά σαλέπι οἱ λογγοπλάνοι στὸ βουνό, ἀπ' τὸ «Τζουάδικο» ἀνεβαίνουν κοντὰ στὴ δροσερὴ πηγὴ, καὶ στὰ ψηλὰ ἀνηφορίζοντας πρὸς τὸ «Γλυκὸ» καὶ στὸ «Μεσιό», στὶς πιὸ πανέμορφες τοποθεσίες του ἀρχίζουνε νὰ συναντοῦν, τὰ πρῶτα δίφυλλα φυτὰ μετὰ τὸν πολυεπιθύμητο βολβό. Κι ἀκόμα ἀψηλότερα ἀνεβαίνον-

τας, μὲ τὸν τορβὰ πάντα στὴν πλάτη, καὶ τὸ ἀνάλαφρο σκαλστήρι, πανέτοιμο στὰ χέρια, ἐπίμονα ἐρευνοῦσαν κι ὑπομονητικὰ συνέλεγαν, τὸν πολυζήτητο βολβό.

“Ὅσο ἀψηλότερα οἱ ἐνδιαφερόμενοι στὸ δάσος προχωροῦσαν, τόσο περσσότερα φυτὰ στὸ δρόμο τους συναπαντοῦσαν.

Κι ὅλοι οἱ παλῆοι ξωμάχοι στὸ ὑπέροχο αὐτὸ χωριὸ μὲ τρυφερὸ αἶσθημα ἐνθυμοῦνται, τὶς σαγηνευτικὲς, μὰ κι ἰδιαίτερα κουραστικὲς αὐτὲς στὸ βουνοδάσος ἐξορμήσεις, γιὰ περιζήτητο σαλέπι. Καθὼς τριγύριζαν ὅλημερίς στὸ λόγγο οἱ δασοπλάνοι, σὰν κοντοζύγωνε τὸ μεσημέρι κάθονταν, δίπλα ἀπὸ κάποια δροσερὴ πηγὴ νὰ φᾶνε τὸ ψωμί τους, κι εὐχάριστα ν’ ἀναπαυθοῦν ἀπὸ τὴν πρωινὴ ἐξερεύνησι. Μετὰ συνέχιζαν γιὰ λίγο ἀκόμη, ὡς ὅτου ὁ ἥλιος μπαίλιση, κι ἔπειτα κατακουρασμένοι, μὰ ὡστόσο ὑπέρμετρα ἐνθουσιασμένοι, ἀπ’ τὴν ἀπόδοσι ἐκ τῆς ἐξόρμησης, περίχαρεις κατηφορίζανε τὰ μονοπάτια δρασκελίζοντας, γιὰ τὸ σπιτάκι στὸ χωριό.

Οἱ ἐξερευνήσεις τῶν λογγοκόπων χωριανῶν στὸ δάσος στὶς πλαγιές, ἦταν ἀτέλειωτες κι ὑπομονητικὲς, σ’ ὅλες τὶς σαλεπόφιλες μεριές, ὅπως στὰ «Πηγαδάκια» στὴ «Λουπότσιανη», στὸ «Σέλουμα» καὶ στὸ «Τσιουμπάνη», κι ἀκόμα καὶ στὴ μακρινὴ «Νταλιόπολη», κάτω ἀπ’ τὸ γέρο - Σμόλικα.

Κι οἱ θελκτικὲς αὐτὲς εἰκόνες, ἀπ’ τὶς ἀτέλειωτες ἀναζητήσεις τοῦ περιπόθητου βολβοῦ στὸ δάσος, πολλάκις πλαισιώνονταν, κι ἀπ’ τ’ ἀπαράμιλλο καὶ σαγηνευτικὸ ὑπερθέαμα, πολύχρωμων τσιόνων κι ὀκνηρῶν στρουθῶν, κι ἀπ’ τὶς πλήρεις φιλικοῦ αἰσθήματος κρυφοκινήσεις τοῦ μικροῦ κοκκινοκούση, ποὺ περίχαρα κι ἐλεύθερα τρελοπετοῦν κοντὰ στοὺς δασοκόπους.

«Ποιὸς σοῦ εἶπε αὐτὴ τὴ λέξι
ἀθυρόστομο πουλάκι·
μὴν τὴ λές, καὶ στὴν καρδιά μου
χύνεις πιὸ πολὺ φαρμάκι.

.....
Τίνος λές αὐτὰ τὰ λόγια,
πονηρὸ πουλί! βουβάσου·
θές τὴ λύπη μου νὰ κλέψης·
ξέρω ἐγὼ τὴν πονηριά σου! »

Κι ἀκόμα καὶ ἐκ τῆς ἀπόλαυσης, τῶν ταχύτατων καὶ ἐπιδέξιων κινήσεων χαριτωμένων βερβερίδων, πού κουκουνάρια καὶ ἀγριοκαρπούς ὅλη τὴ μέρα ροκανίζουν, στὶς δαδιές καὶ στὰ ἐλάτια. Τὸ θεσπέσιο μετεϊκασμα πανέμορφων λουλουδιῶν, πού ἀκόμα ψευτοζοῦν στοῦ θέρους τὸ ξεψύχισμα, στὸ ὑπέροχο βουνό, συμπληρώνουν τὴ γοητευτικὴ φαιδρὴ εἰκόνα, τοῦ μικρόκοσμου τοῦ δάσους. Καὶ στὴ δύσι τοῦ καλοκαιριοῦ, πού οἱ ἀέρηδες ἀρχίζουν νὰ σιγοφουσοῦν, οἱ ἀναβάσεις γιὰ σαλέπι στὸ ἀσύγκριτο βουνὸ ἔπαιρναν τέλος πιά, καὶ ὅλοι οἱ βουνοκόποι τοῦ χωριοῦ ἀπῆλθον στὰ σπίτια τους, μετὰ ἀπ' τὴν ξήρανσί του στὰ μπαλκόνια, τὴν ἐνεργητικὴ ἀπόλαυσι τῆς εὐλογητῆς χαρᾶς, γιὰ τὴν ποσότητα πού μάζεψαν.

Μὰ τώρα ἀλίμονον!!! ἡ ἀλησμόνητη αὐτὴ ἐποχὴ παρῆλθε πιά. Ἡ κατανάλωσις τοῦ σαλεπιοῦ πέφτει συνεχῆς στὶς πόλεις πού ξοδεύονταν. Κι ἐλάχιστοι εἶναι ἐκεῖνοι ὅπου ἀνεβαίνουν στὸ βουνὸ ἀκόμη, γι' αὐτὴν τὴν ἐργασία. Μιὰ πού τὰ μέρη μας νεκρώθηκαν, καὶ ὀλίγοι νέοι ἀπόμειναν πιά στ' ἀρημάχητα χωριά, γιὰ νὰ μαζέψουνε σαλέπι.

Ο ΘΕΡΙΣΜΟΣ ΚΙ Ο ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

Τὸ θέρισμα στὰ σταροχώραφα ἄρχιζε τὸν Ἰούλη, καὶ τέλειωνε στὶς πέντε μὲ δέκα τοῦ Αὐγούστου. Τὰ χρόνια τὰ παληότερα καθυστεροῦσε ὀλίγο ὁ θερισμός, κι αὐτὸ ἀποκλειστικὰ ὀφείλονταν στοὺς κόνιαρους δεκατιστάδες.

Τὴν ἀπαράμιλλη σὲ θέλγητρα ἐποχὴ τοῦ θερισμοῦ, ὅλο τὸ χωριὸ ἦταν στὸ πόδι μέρα-νύχτα. Καὶ τὶς ὁμορφες καλοκαιριάτικες βραδιές, ὁ κόσμος ποὺ θέριζε μὲ ζῆλο τὴ μέρα στὸ λιοπύρι, κοιμόταν στὰ χωράφια του δίπλα ἀπ' τὶς καλαμιές. Τὰ κυπριά καὶ τὰ κουδούνια ἀπ' τὰ ζῶα ἀντιλαλοῦσαν, σ' ὅλες τὶς ἄκρες τὰ περάσματα, καὶ στὰ ἡλιόχαρα χωράφια, κι ὁ ἥλιος πύρινος στὸ μεσουράνημά του, τὰ πρόσωπα καὶ τὰ κορμιά κατέκαιε τῶν κουρασμένων θεριστάδων.

Λεπτές δρεπανηφόρες νεαρές γυναῖκες, χαρούμενες καὶ γελαστές θέριζαν στὰ χωράφια τους, φορώντας στὸ κεφάλι, ἄσπρα μαντήλια γύρω - γύρω. Δούλευαν τὸ δρεπάνι τους μ' ἐξαιρετὴ ἐπιτηδειότητα, μὲ τέχνη καὶ μ' εὐχέρεια, ὡσαντοὺς θεριστάδες τοῦ Bruegel, κι ἔφκιαναν δέματα τὰ στάχια, ἀπὸ πολλοὺς λεπτοὺς χειρόβολους, ποὺ ὀλημερίς μετέφερναν μὲ καταφορτωμένα ζῶα, ἀπ' τὰ δρομάκια στὰ ρεβένια, μὲς στὶς καλύβες τοῦ χωριοῦ.

Πρῶτα ἄρχιζε ὁ θερισμός στὸ ἀπόμακρο τὸ «Καπηλειὸ» κοντὰ στὴν ποταμιὰ, καὶ συνεχίζονταν δραστήριος στὴν «Παληουριά» καὶ στὸ «Σφουντάμι», κατέληγε στὶς «Λεῦκες» στὸ «Μοναστηρόπουλο», καὶ τέλειωνε στ' «Ἀντρόνι».

Κι ἔτσι δὲν ἔμενε παρὰ τὸν ἄλλο μῆνα, στὰ ξέφωτα τοῦ βουνοδάσους ὁ κόσμος νὰ θερίση. "Οπου στὴ Βόρστα

στή Λουπότσιανη, στή Φούρκα στους "Αη-Θόδωρους, στὸν Πλάτανο καὶ στήν Κρασιά, θέριζαν οἱ γυναῖκες εὐχαρεις, τὸν Αὐγουστο ἐνωρίς. Τὸ δάσος ἀντιβούϊζε ἀπὸ χαρούμενες φωνές καὶ γέλια, κι οἱ ὀγκηθμοὶ καὶ τὸ χρεμέτισμα, δίναν καὶ παῖρναν ὅλη μέρα στὸ ὑπέροχο βουνό.

Τὸ μεσημέρι κουρασμένοι ἀπήλαυναν οἱ θεριστάδες εἰς τὶς σκιοφίλες πηγές τοῦ δάσους, τὴν πολυεπιθύμητη εὐχαρίστησι, τοῦ φαγητοῦ καὶ τῆς ἀνάπαυσης, ἀπὸ τὸν κάματο τῆς μέρας.

Καὶ περίχαρα χασκολογώντας, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ νεάνιδες, περνοῦσαν ἀλησμόνητες καὶ αἰσθηματικὲς στιγμές, ἀπ' τὴ ζωὴ τους στὸ βουνό, στὰ ὑπέροχα του σταροχώραφα. "Ὅλη τὴ μέρα οἱ θεριστάδες ἦταν σὲ κίνησι ἀδιάκοπη, κι ὁ θερισμὸς στὸ δάσος τοῦ χωριοῦ τραβοῦσε γιὰ τὸν ἀποτελειωμὸ του πλέον, στ' Αὐγούστου τὸ ξεκίνημα, κι ἀκόμα ὁ θερισμὸς στὰ σιάδια στὸ βουνὸ κατέληγε, περσσότερο ἀνώδυνο κι εὐχάριστο ἀγροτικὸ ἐπεισόδιο, μιὰ πού στὸ θέλγος τῆς δροσιᾶς του, ἀπόφευγαν οἱ θεριστάδες τὸ ἀδυσώπητο κακὸ λιοπύρι, πού τοὺς κατέκαιε ἀνελέητα στὸν κάμπο ἢ στὰ ρεβένια.

Οἱ ἀλησμόνητες ἡμέρες τ' ἀποθερισμοῦ τῶν σιταριῶν στὸ δροσοβόλο βουνοδάσος, περιέκλειαν θέλγος ἠδύ, συγκίνησι βαθιὰ γλυκειά, κι ἀνέκφραστες χαρές, ἀπ' τὴ φιλόγλυκη σκηνὴ τοῦ θερισμοῦ κι ἀλωνισμοῦ, στὸ γραφικὸ χωριὸ τῆς Μόλιστας. Καὶ σὰν τ' ἀπόθερο τὰ σταροχώραφα κατέληγαν πιά ἀποκαλαμιές, αὐτὸ σαφῶς ὑποδηλοῦσε, πὼς πῆρε πλέον τώρα τέλος, τὸ θέρισμα στὸν τόπο.

Τὰ δεμάτια μὲ τοὺς στάχεις, πού γεμίσαν τὶς καλύβες, μετὰ ἀπ' τὸ θέρο οἱ χωριανοί, μέναν ἐκεῖ ἀποθηκευμένα γιὰ κάμποσες ἡμέρες. Κι ἄρχιζαν τότε ἐπίμονα τὰ

διαβούλια, κι οί συζητήσεις στὰ σπίτια στὶς χρυσοκυρές, γιὰ τὴ σειρά πού θάπαιρνε ἡ κάθε μιά, στ' ἀλώνισμα τοῦ βιοῦ. Σὲ κάθε ἀλώνι ἐκτεθειμένο, πού πάμπολα ὑπῆρχαν στὸ χωριό, ἀλώνιζαν συνηθισμένα, τέσσερα ὡς πέντε σπίτια. Κι αὐτὰ τὰ γοητευτικὰ στρωμένα μὲ σχιστόλιθους ἀλώνια, βρίσκονταν στὰ ψηλώματα καὶ σὲ περίοπτες μεριές, νὰ τὰ κατακτυπᾷ ὁ ἄνεμος, πρὸς χάριν τῆς εὐχέρειας στὴ λίκμησι τοῦ σιταριοῦ, στὰ ὄμορφα ἀποδειλινά.

Στὸ ξεψύχισμα τῶν σιωπηλῶν νυχτερινῶν τοῦ θέρους, καὶ κάτω ἀπ' τὸ εὐεργετικὸ κρυφόφως ὑπόχλωμης ἀστροφεγγιάς, καὶ τὸ νυχτερινὸ κελαῖδημα τοῦ Γκιώνη, πού ἀσίγαστα ἀντικουτὰ στὰ δένδρα τοῦ χωριοῦ, οἱ ἐνδιαφερόμενες γιὰ τὸ ἀλώνισμα γυναῖκες, ἦταν στὸ πόδι ἀπὸ τὴ νύχτα κιόλας, ἀρχίζοντας νὰ κουβαλοῦν δραστήριες στὴν πλάτη φορτωμένες, ξερὰ δεμάτια ἀπ' τὶς καλύβες. Καὶ μὲ τὸν ἐγερτήριο κλωγῶν τῶν πετεινῶν, τ' ἀλώνια ἀντικουτούσαν ἀπὸ ζωὴ καὶ ἐργασία.

Ἡ εἰδυλλιακὴ ἡμέρα τοῦ Αὐγούστου πού περιέκλειε συμπαντικὲς χαρὲς ὑπέφωσκε δειλά, κι ὁ ἥλιος κρυφανέτελνε καὶ χαιρετοῦσε τὸ χωριό κι αὐτὴ τὴ μέρα, ἀπ' τ' ἀντικρινὸ βουνὸ τῆς Γυφτισσας. Νεάνιδες καὶ νέοι πού στὶς καρδιές τους ἀναβλύζανε, τὰ πιὸ ὑπέροχα ἐκ τῆς ζωῆς αἰσθήματα, εἰδύλλια πλέκαν τρυφερά, στ' ἀλώνια στὸ χωριό.

«Τῆς κλείνω τὰ ματάκια
στὸ στόμα τὴ φιλῶ,
κι αὐτὴ, γιατί τὸ κάνω,
ρωτᾷ με τὸν τρελό».

Κι ἀπ' τὰ χλωμὰ κιόλας χαράματα, τῆς ὑπέροχης τ' ἀλωνισμοῦ ἡμέρας, οἱ φωνὲς τὰ γέλια κι οἱ χαρὲς, τὰ χάχανα καὶ τὰ τραγούδια, τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδιῶν,

καὶ τὰ κουδούνια τῶν βοϊδιῶν κι ἀλόγων, πού ἀδιάκοπα γυρίζουνε στ' ἀλώνι ἀπ' τὸ πρωί, ἀντιλαλοῦν μελωδικὰ σ' ὅλες τὶς ἄκρες τοῦ χωριοῦ, κι ὅλοι στ' ἀλώνια βρίσκονται, νέοι γρηῆς καὶ γέροι, βοήθεια νὰ προσφέρουν.

Γυναῖκες δυναμάρισσες δεμάτια κουβαλοῦσαν, ἄλλες τὰ ἀπλωναν στ' ἀλώνι, καὶ τ' ἄλογα ἢ τὰ βόϊδια τριγύρω γύριζαν συνέχεια, τοὺς ψίαθους νὰ σπάσουν. Κι ἀκόμα οἱ παρήλικες πού 'ταν πολὺ ἐπιτήδειοι στὶς βοηθητικὲς δουλειές, φέρναν στ' ἀλώνι ἀπ' ἐνωρὶς, κι ὅλα τὰ ἄλλα ἀναγκαῖα, πού 'ναι ἀπαραίτητα ἐντελῶς στοῦ ἀλωνισμοῦ τῆ διαδικασίας. "Ὅπως θκούλια φκυάρια καὶ πεκνάδες, δίχτυα ἀντίσκηνα τορβάδες, γεμισμένους μὲ φαῖ καὶ τσότρες μπούκλους μὲ νερό, ν' ἀποσιγάσουνε τὴ δίψα. Μοῦλες καὶ ἄλογα ζωηρά, καὶ βόϊδια ἤρεμα κι ἀγαθωπά, μὲ τὴν ἐπίμονη παρότρυνσι κάποιας γυναίκας πού τὰ ὀρίζει, γυρίζουν ἀδιάκοπα ὑπομονητικὰ κι ἀδιαμαρτύρητα, γύρω-τριγύρω ὅλημερὶς νὰ σπᾶσουνε τὶς καλαμιές τῶν δεματιῶν στ' ἀλώνι. Σ' αὐτὴ τους τὴν προσπάθεια κι ἀπὸ μεριὰ τοὺς παραστέκονται, γυναῖκες λαῦρες κι ἐνεργητικὲς μὲ τὰ θκούλια τοὺς στὰ χέρια. Ἀργότερα, σὰν προχωρήσῃ ἡ μέρα, οἱ γαυριάδες τοῦ χωριοῦ εἶναι σὲ γενικὸ συναγερμένο, κι ὅλοι στ' ἀλώνια κατευθύνονται καὶ κάνουν κολοτοῦμπες. Μικροὶ κι εὐκίνητοι οἱ μπόμπιρες πέφτουν μὲ θάρρος καὶ μ' ὄρμη, πίσω ἀπ' τὰ ζῶα τ' ἀλωνιοῦ, κι ἀνακατώνονται πατώκορφα στὰ ἄχυρα μὲς στοὺς σωρούς. Μὰ ἂν κάποια ἀπρόσμενη στιγμή, οἱ γαυριάδες τοῦ χωριοῦ ἀπ' ἀδεξιότητα δικιά τους τὴν ἐργασία δυσκολέψουν, τότε ὀξύθυμες λάλες γυναῖκες, κρατώντας θκούλια ἀπειλητικὰ· στὸν ἀέρα ὑψωμένα, τοὺς παρασάνταλους μαλώνουν ἄγρια, ἀπ' τ' ἀλώνι διώχνοντάς τους. Μ' αὐτοὶ δὲν ὑποκύπτουν εὐκολα, κι εὐθύς δραστήριοι καὶ πάλι πέ-

φτουν, με νέο ζῆλο και μ' ὄρμη, για κολοτουῖμπεσ στο σωρό. Και σαν ὁ ἥλιος ὑψωθεῖ, κοντομεσῆς στον οὐρανό, γυρνοῦν τ' ἄλώνι οἱ ἡλιόψητες γυναῖκες τότε, μαζεῦουν τ' ἄχυρο, σωρό στη μιὰ μεριά, και τὸ ἀνοιχτόρυθρο σιτάρι, πού' ναι διάχυτο στη γῆ, τὸ σωρεύουν σὲ μιὰν ἄκρη. Τὸ ἴδιο ἔπειτα ἐπαναλαμβάνουν κι ἀπὸ τὴν ἄλλην τὴ μεριά, κι αὐτὸ εἶναι τὸ πρῶτο κιόλας στάρι ἀπ' τ' ἄλώνισμα τοῦ βιοῦ. Μετὰ τοὺς ψιαθόσταχεις και πάλι ἰσόμερα ἀπλώνουν, κι εὐθὺς ξεκούραστα πλέον τὰ βόϊδια, πὸ ἀναπαύτηκαν κι αὐτὰ για λίγο, μπαίνουν ξανά μέσα στ' ἄλώνι, τὸ ἔργο ν' ἀποτελειώσουν. Κι ἀφοῦ ἐντελῶς ξεσπορισθοῦν, τ' ἀπόξερα δεμάτια, ὁ ἄλωνισμὸς λαβαίνει τέλος στ' ἄλώνια τοῦ χωριοῦ. Μετὰ ἀπ' τ' ἄλώνισμα οἱ ψίαθοι, πὸ οἱ κάτοικοι προσονομάζουν ἄχυρα, μπαίνουν σὲ δίχτυα ἢ σὲ σακκιὰ, και μεταφέρονται τὴν ἴδια μέρα στὶς καλυβες γι' ἀποθήκευσι, ἀπ' ὅπου χειμῶνα κι ἀνοιξί, με μέτρο στὴν πλάτη κουβαλιοῦνται ἀπ' τὶς φιλόπρονες χρυσοκυρές, ὡς σιτηρέσιο ἐνισχυτικὸ τῶν ζώων στὰ κελάρια. Κατακουρασμένες κι ἡλιοχτυπημένες οἱ γυναῖκες μὲς στ' ἄλώνι, τὸ πρόδειπνό τους ἔπαιρναν παράμερα τ' ἀπομεσήμερο, σὲ κοντινὸ ἀναπαυτικὸ ὑποσκίασμα, κι ἦταν πανέτοιμες και πάλι στο πέσιμο τοῦ ἡλιου, τὸ λίχνισμα τοῦ σιταριοῦ νὰ κάμουν, στ' ἀνέμου τὸ ξεκίνημα. Ὑπάρχουν φκυάρια εἰδικά, ξύλινα και πλατιά, πὸ τὰ χειρίζονται με τέχνη και μ' εὐχέρεια πολὺπειρες γυναῖκες, λιχνίζοντας τὸ στάρι. Τὸ λίχνισμα εἶναι ἐνδιαφέρουσα μὰ και μονότονη δουλειὰ, και κάμποσες ὥρες διαρκεῖ. Και εἶναι ἀναμφισβήτητα ἢ πιὸ εὐχάριστη σκηνη ἀπ' τοῦ ἄλωνισμοῦ τὴ διαδικασία, μιὰ πὸ οἱ αἰσθήσεις τῶν κατόχων τέρπονται, σαν βλέπουνε τὸ στάρι στον ἀέρα, ν' ἀποχωρίζεται ἀπ' τὰ λέπυρα και νὰ γλυστρᾷ πὰ στο σωρό. Μ' ἂν εἶχανε καμιὰ φορὰ

στ' άλωνισμα, τ' ατύχημα τῆς ὑπαρξῆς τῆς νηνεμίας, τότε αὐτὴ ἢ δουλειὰ ἀναβάλλονταν διὰ τὴν ἐπομένη, κι αὐτὲς μὲ τὴ χλωμὴ ἀντιφεγγιὰ λαγοκοιμόντουσαν στ' άλώνι, φυλάγοντας τὸ στᾶρι.

Μετὰ τὴ λίκμησί του σὲ σακκιὰ τὸ βάζουν, ὅπου μετὰ τὴν καταμέτρησι, γι' ἀποθήκευσι τὸ κουβαλοῦν στὸ σπῆτι. Τὸ εὖλογο αἴσθημα τῆς βαθιᾶς χαρᾶς ἀπ' τὴν ἀπόδοσι τοῦ βιοῦ, καὶ ἡ λαχτᾶρα κι ἡ κρυφὴ ἐλπίδα, νὰ ξεπεράσῃ σὲ ἀπόδοσι, ὁ ἕνας γείτονας τὸν ἄλλο, ἦταν ἡ πιὸ γλυκεῖα συγκίνησις ἐκ τῆς πολυθέλκτης ἀγροτικῆς δουλειᾶς τοῦ σιταριοῦ στὴ Μόλιστα.

Οἱ ἀλησμόνητες σκηνὲς καὶ τὰ ὑπέροχα συγκινησιακὰ περιστατικά, ἐκ τοῦ ἀνυπέρβλητου σὲ θέλγητρα λαϊκοῦ ἀγροτικοῦ ἐπεισόδιου τ' άλωνισμοῦ, ἀμάραντες κι ἀνέγγιχτες στὸ λογισμό μας παραμένουν, μιὰ πού περικλείουν, κι ὅλα ἐκεῖνα τ' ἀπαράμιλλα καὶ γοητευτικὰ στοιχεῖα, τῶν πιὸ ἐντόνων ἀπολαύσεων, ἐκ τῆς φιλόκαλης ἀγροτικῆς ζωῆς.

Αἱ ὑπέροχοι ἡμέραι τοῦ άλωνισμοῦ παρῆλθον πλέον στ' ἀπροσκόταδο τοῦ Αὐγούστου, τὰ σταφύλια εἰς τ' ἀμπέλια ἔχουν κιόλας ὠριμάσει, καὶ πλησιάζει ὁ τρυγητός, μὲ τὶς θεσπέσιες κι αὐτὸς χαρὲς του, καὶ τὰ πολυθέλκτά του ὠραῖα περιστατικά.

Ο ΤΡΥΓΗΤΟΣ

Ὅμορφες καὶ φιλάρεσκες νεάνιδες, μὲ κερασόχροες παρειὲς καὶ μὲ ὀλόχαρο μειδίαμα, μ' εὐχέρεια καὶ χάρι λίκνιζαν τὰ εὐστροφα καὶ δαμινὰ κορμιὰ τους, βλαστολο-

γώντας τις κορφές στὰ ὑπέροχα ἀμπελοχώραφά τους. Κι ἀνάμεσα ἀπὸ μιὰ φρενίτιδα ἀλλόκοτων συναισθημάτων, πὸ γεννιόνταν ἀπ' τὴν πρωτόγονη χαρά, τῆς ἐλεύθερης ἀγροτικῆς ζωῆς ἀνάμεσα στὴ φύσι, ἀπολάμβαναν οἱ νεαρὲς κοπέλες τ' ἀπομεσήμερο τῆς χαρωπῆς ἡμέρας, τὶς εὐάρεστες στιγμὲς ἐκ τῆς παραίσθησης, στὴν ἔξοχη ὑπεροχὴ τῆς δυνατότητάς τους, νὰ δύνανται νὰ ρεμβάσουν κι ἀποκοιμηθοῦν φιλότερπνα, κάτω ἀπ' τὸ ὑποσκίασμα ἑνὸς πανώριου δένδρου, στὶς πατωσιὲς στ' ἀμπελοχώραφά τους.

Περισσότερον φιλοθύρυβος εἶν' ἡ ἐπιστροφή τους τ' ἀποσοῦρουπο ἀπ' τ' ἀμπέλια, ἄς εἶν' καὶ καταπονημένες. Κι ἀνάμεσα ἀπ' τοὺς ὀγκηθμοὺς καὶ τὸ χρεμέτισμα τῶν φορτωμένων ζώων, ἀκούγονται εὐθυμα λαϊκὰ τραγούδια, σκορπίζοντας στὴ φύσι ὀλόγυρα, τὸν χαρωπὸ μελωδικὸ ρυθμὸ τους. Οἱ ἐργασίαι εἰς τ' ἀμπέλια, ἂν ἐξαιρέσουμε τὴν ἀπαράμιλλη σὲ θέλγητρα ἐποχὴ τοῦ τρυγητοῦ, γίνονται τὸν χειμῶνα. Κι εἶν' ἀπ' τὶς περισσότερον πολυμοχθες μὰ ὡστόσο εὐχάριστες τοιαῦτες, μιὰ πὸν περικλείουν καὶ τὸ φίλτρο τῆς στοργικότητος καὶ τῆς ἰδιαίτερης περιποιησῆς, ἀπέναντι στὸ πιὸ ἐξαίρετο ἀπ' τὰ προϊόντα τῆς γῆς μας στὸ χωριό. Τέτοιαι ἐργασίαι εἶναι τὸ κλάδεμα, τὸ σκάψιμο, πὸν γίνονται τὸν Μάρτη ἢ τὸν Φλεβάρη, καθὼς καὶ τὰ βλαστολογήματα ἐνωρίτερον τὴν ἄνοιξι. Ἀργότερα λαβαίνει χώρα τὸ ράντισμα διὰ χαλκάνθης, στὴ φιλικὴ κι εὐφρόσυνη ἀτμόσφαιρα μιᾶς φύσης ἐλευθεριάζουσας, πὸν ἀπλώνεται περίχαρη τὴν ἄνοιξι μπροστὰ μας.

Οἱ περισσότερον ἐκτιμήσιμες περιοχὲς μ' ἀμπέλια στὸ χωριό, ἦταν στὸ Καπηλεῖο καθὼς ἐπίσης στὰ Παληάμπελα, στὴ Ντραγασιὰ στὸν Ἀντζιαρούχη, στὰ Παληο-

χείματα στήν Παληουριά, στό Καντόπι κι άλλαχοῦ. Μὰ τί κρῖμα!!! ὅμως τώρα, ὁ χωρικός ἀγροτικός μας βίος, ὁ συνδεδεμένος μέ τ' ἀμπέλια, ἀπεμαράνθη κι ἔσβησε, κι ἀπώλεσε πλέον τὸ θάμβος του, μιὰ πού τ' ἀμπέλια τοῦ χωριοῦ καταστραφήκανε κι ἐρήμωσαν ἀπὸ πάμπολλες αἰτίες. Ἔτσι πού ἀπ' τὴν ἀξέχαστη ἐκείνη παλαιὰ εἰδυλ-
λιακὴ ἐποχὴ ἰδιαίτερα τοῦ τρυγητοῦ, δὲν ἀπέμεινε πιά, παρὰ τὸ βαθὺ καὶ ἠδὺ ἄρωμα τῆς συγκινητικῆς ἐντρυ-
φησης, τῶν ἀξέχαστων καὶ τρυφερῶν εἰκόνων, κι ἀνε-
πανάληπτων σὲ θέλγητρα ὠραίων περιστατικῶν της.

Τὰ ρουμουπούλια πού στά ἀψηλά τὸν οὐρανὸ αὐλά-
κωναν, ἦσαν ἀξιέραστα πουλιά. Πετούσανε σὲ φιλικές
κομπάνιες στὸν καταγάλανο οὐρανὸ, στοῦ θέρους τὸ ξε-
ψύχισμα. Καὶ κελαϊδώντας στοὺς αἰθέρες, στὶς ἀμπελό-
χαρες περιοχὲς τοῦ Καπηλαιοῦ καὶ Καντοπιοῦ, μέ τοὺς
ἠδονικούς τους τρυλλισμούς, ρούμ ρούμ ρούμ, ρούμ ρούμ
ρούμ, στοὺς χωριανοὺς στὴ Μόλιστα ὑποδήλωναν, πὼς
στ' ἀμπέλια τὰ σταφύλια, ἔχουν κιόλας παρδαλίσει. Νεά-
νιδες καὶ νέοι τοῦ χωριοῦ κάτω ἀπ' τὸ αἶσθημα τῆς φιλο-
πραγμοσύνης καὶ τῆς ἀπόλαυσης τοῦ πιὸ θεσπέσιου ἐπι-
δόρπιου, ἔτρεχαν πίσω ἀπ' τὶς μανάδες τους τὶς Κυρια-
κὲς καὶ τὶς Τετάρτες, πού 'ταν σαφῶς καθωρισμένο ἀπ'
τοὺς παραφέντες ἀπ' τὰ πρὶν, στ' ἀμπέλια στό Καντόπι,
νὰ ξεβεντιάσουν καὶ γευθοῦν τὰ ὑπέροχα ροδόχροα στα-
φύλια τους, πού ἄρχιζαν νὰ κοκκινίζουν κιόλας, στὶς πρῶ-
τες μέρες τοῦ Σεπτέμβρη. Κουτσουπιὲς κοκκινανθεῖς κι
ἀγκαθωτοὺς παλήουρους στοὺς ψαθυρότοπους συναπαν-
τοῦσαν, σὰν κατεβαῖναν στό περίλοφο Καντόπι τὶς Κυρια-
κὲς οἱ χωριανοί, σταφύλια νὰ μαζέψουν.

Εἶναι σ' αὐτὴ τὴ γραφικὴ τὴν κοιλαδίτσα, ἀμπελοχώ-
ραφα ἀρκετά, καὶ πάμπολλες συκιές, καὶ στοὺς σχιστό-

λιθους στὸ κάτω μέρος τῆς ἀξιέραστης αὐτῆς περιοχῆς, κρυφαναβλύζει λαγαρό, κι ὑπέροχο καὶ δροσερὸ νερό.

Μὲ βαθιὰ αἰσθήματα καὶ δυνατὴ συγκίνησι, ἀναπολοῦμε τὰ παιδικὰ μας χρόνια, πὺ σὰν ψευτοκοκκίνιζαν οἱ ράγες τῶν τσαμπιῶν, ὅλος ὁ κόσμος τὶς γιορτὲς μὲ τὰ καλάθια τους στὰ χέρια, χαρούμενος καὶ γελαστός στ' ἀμπέλια κατηφόριζε, γιὰ νὰ γευθῆ καὶ ἀπολαύσῃ, πολύχυμα καὶ ἀρωματικὰ σταφύλια. Ἐκεῖ στὰ πολυφίλητα ἀμπέλια τους, μὲ περισσὴ λαχτάρα καὶ χαρά, στὰ κλίματα τριγύριζαν σταφύλια νὰ διαλέξουν. Κι ἀντισκίρτουῖσε ἡ καρδιά τους σὰν εὔρισκαν διαλέγοντας, τὰ πιὸ ἐξάίρετα ἀπ' αὐτά.

Καλάθια καὶ τορβάδες, γέμιζε ὁ κόσμος στὸ Καντόπι, καὶ στὶς συκιὲς κατόπι ἀνέβαιναν, σόκα μελίγλυκα νὰ φτάσουν. Κι ἰδιαίτερα στὸ Καπηλειό, ὑπῆρχανε πάμπολλες καὶ τουφωτὲς συκιὲς, στῶν ἀμπελιῶν τὶς γύρω ἄκρες, πὺ φύτευσαν οἱ παλαιοὶ κάτω ἀπ' τὴ δημιουργικὴ παράπεισι, τῆς ὑψηλῆς κοινωνικῆς των ἀρετῆς, τῆς γνώσης καὶ τῆς προνοητικότητος. Μὲ τὰ καλάθια τους στὰ χέρια καὶ τοὺς τορβάδες του στὴν πλάτη, γύριζε ὁ κόσμος σὲ ομάδες, τ' ἀπομεινήμερο κάτω ἀπ' τ' ἀμπέλια, καὶ κάθονταν νὰ ξεποστᾶσουν καὶ λίγο ν' ἀνασάνουν, δροσίζοντας ταυτὸχρονα τσαμπιά κι ἀποκρεμάδες, ὅπου εὔρισκαν νερό, ὅπως: στ' Ἀη - Γιώργη τὴν κρυοπηγή, καὶ στὴν γκορτσιὰ τ' Μοναστηρόπουλου. Ἐτρωγαν βόσκες κριτσανές, μάνθους καὶ ντοβρινὰ πολύχυμα, πίνοντας μ' ὄρεξι νὰ ξεδιψᾶσουν, κρὺο νερὸ ὅπου ἀνάβλυζε, κι ἐπέστρεφαν μετὰ χαρούμενοι στὰ σπίτια τους στὸ γραφικὸ χωριό, μὲ γέλια καὶ τραγούδια.

Ὅσο ὁ καιρὸς περνοῦσε καὶ διάβαιναν οἱ μέρες τοῦ Σεπτέμβρη, ὅλο καὶ γλύκαιναν περσσότερο στ' ἀμπέλια

τὰ σταφύλια, κι ἡ ἀλησμόνητη ἐποχὴ τοῦ τρυγητοῦ μὲ τὶς ἀπύθμενες χαρὲς τῆς κοντοζύγωνε, φαιδρὰ κι ἐκφραστική, στὸ ὑπέροχο χωριό. Στὸ ἡλιόλουστο τὸ Καπηλειὸ ἄρχιζε πρῶτα ὁ τρυγητός, καὶ προχωροῦσε πρὸ δραστήριος μετὰ, στὶς κοντινὲς ἀμπελοσκεπάστες μεριές. Ἐκατοντάδες ἄνθρωποι, στὴ θεσπέσια αὐτὴ ἐποχὴ, ἀνάμεσα ἀπὸ εὐφρόσυνες βαθιᾶς συγκίνησης φρικίες, στ' ἀμπέλια τοὺς τρυγοῦσαν. Ἄλλοι σταφύλια ἄδειαζαν ἀπ' τὰ καλάθια στὶς κοφίνες, κι ἄλλοι εὐθὺς τὰ κουβαλοῦσαν μὲ ζῶα στὸ χωριό. Τὰ χρεμετίσματα τῶν φορτωμένων ἄλογων, δο-νοῦσαν τὴν περίτερπνη ἀτμόσφαιρα στ' ἀμπέλια, καὶ στὰ δρομάκια στὰ ρεβένια. Γυναῖκες καὶ παιδιὰ φορτωναν στὰ ζῶα τὶς κοφίνες, καὶ πρόθυμοι μὲ τὰ καλάθια τοὺς καὶ πάλι στὰ κούρβουλα κοντοστεκόνταν, σταφύλια νὰ μαζέψουν. Ὅλοι φοροῦσαν στὸ κεφάλι γκριζὰ καπέλα ἐλαφριά κι ἄσπρα μαντήλια οἱ γυναῖκες, μιὰ πού ὁ ἥλιος ἔκαιγε ἀκόμα δυνατὰ, τοῦ φθινοπώρου τὸ ξεκίνημα.

Τὰ ὑπέροχα κλίματα στ' ἀμπέλια, μὲ τὰ μισοθαμμένα πρέμνα τοὺς τὰ γέρικα, τὰ κούρβουλά των τὰ ρυτιδωμένα, τοὺς θαλεροὺς βλαστοὺς τῶν βουτηγμένους στὰ φύλλα τῶν τὰ κατεπράσινα, καὶ τὰ θεσπέσια πορφυρόχρωμα σταφύλια, μὲ αἴσθημα φιλοφροσύνης κι ἀγαλίας τῶν τρυγητῶν προσμένουν, τὸ ἀντίκοπό τους νὰ τοὺς δώσουν. Τὸ προσεκτικὸ σεισοκούνημα τῶν βλαστῶν ἀπ' τὴ δραστηριότητα τοῦ τρυγιτῆ, ὡς καὶ τὸ σιγηλὸ σπαρτάλισμα τῶν φύλλων στὸ κόψιμο τῶν σταφυλιῶν, ὑποδηλώνουν ἀναντίρρητα τὸ βαθὺ αἴσθημα τῆς στοργικότητος καὶ τῆς αἰώνιας φιλικότητος, ἀνάμεσα στὸν τρυγοκόπο νοικοκύρη, καὶ στὸ ὑπέροχο φυτὸ μὲ τ' ἀπαράμιλλά του προϊόντα.

Ὅλη τὴ μέρα τὰ Παληάμπελα, ἡ Ντραγασιά, ἡ Παληουριά, κι ὁ κάμπος στὰ ρεβένια, ἀντικουτοῦσαν πέρα ὡς

πέρα, ἀπ' εὐθυμες καὶ χαρωπές φωνές, κι ἀναμφισβήτη-
τα ἢ ἀρεστότητα τῆς φιλοθύρυβης σκηνῆς τοῦ τρυγητοῦ,
εἶν' ἀνυπέρβλητη, καὶ δὲν ὑπάρχει ἄλλη τέτοια, ἰσαξιά
τῆς σὲ τερπνότητα καὶ χάρι. Μὰ τώρα φεῦ!!! αἱ ὠραῖαι
ἐκεῖναι ἐποχαί, μὲ τὶς ἀξέχαστες ζωηρὲς εἰκόνες, ἐκ τοῦ
ἀνυπέρβλητου ἀγροτικοῦ μας βίου, στ' ἀμπέλια τοῦ χω-
ριοῦ, παρῆλθον πιά ἀνεπιστρεπτί, καὶ δὲν ἀπέμεινε ἐξ
αὐτῶν εἰς τὴν καρδιά μας, παρὰ τὸ ἠδὺ ἐπιδρόσισμα τῆς
δυνατῆς βαθιᾶς συγκίνησης, ἐκ τῆς φιλόγλυκῆς ἀνά-
μνησῆς των.

Καὶ παλαιότερον ἐπὶ Τουρκοκρατίας γιὰ τὸ πάτημα
τῶν σταφυλιῶν τους, κατέβαζαν καδιὰ στ' ἀμπέλια οἱ χω-
ριανοί, πρὸς χάριν τῆς εὐχέρειας στὴ μεταφορά, καὶ μὲ
ἀσκιά μετέφερναν τὸ μοῦστο στὸ χωριό, ὅπου αὐθωρεῖ
τὸν ἔριχναν στοὺς κάδιους τοὺς πανέτοιμους. Μ' ἀλί-
μονον!!! στὴν καλυβόκτιστη περιοχὴ στ' ἀλώνια, ὀλίγο
ἔξω ἀπ' τὰ σπίτια, Τούρκοι, δεκατιστάδες μὲ παρα-
φέντες χωριανούς, δεκάτιζαν τὸ μοῦστο. Κι ὀδυνηρότερο
τ' ἀτύχημά τους καταντοῦσε, ὅταν ἀργότερα πού αἰθέ-
ριο κρασί κατέληγε, δεκάτιζαν καὶ τὸ κρασί στὸ σύρσιμο.
Ἔτσι κάτω ἀπ' τὸ βάρος τῆς διπλῆς βαριᾶς φορολογίας,
πολὺ δικαιολογημένα ἦσαν τ' ἀπατηλὰ τεχνάσματα τῶν
χωριανῶν, γιὰ ν' ἀποκρύπτουνε στὶς λιάσες καὶ στὶς
ἀπίμπσες τους, ὅ,τι ἠδύναντο ἀπ' τὴν παραγωγὴν των.
Καὶ ἡ μάνα μου, μὲ τὴν τρανή μου τὴ Μαρία, κατέβαζαν
καδιὸ στ' ἀμπέλια στὰ παληάμπελα, στὰ χρόνια τὰ παληά,
κι ἀργότερα μετέφερναν καδιὸ κι ἀσκιά, στὶς κερασιές στὴ
Ντραγασιά. Ἡ μπάμπο μου κουβάλαγε τὸ μοῦστο μὲς
στ' ἀσκιά στὸ σπίτι, ὅπου τὸν ἔριχνε στὸν ὄρθιο κάδιο
κάτω ἀπ' τὴν παληὰ κρεβάτα, κι οἱ ἄλλοι τοῦ σπιτιοῦ ἀ-
κούραστοι ὅλημερίς τρυγοῦσαν.

‘Ο τρυγητὸς στ’ ἀμπέλια μας κρατοῦσε ἀπάνω κάτω, ὀχτῶ ὡς δέκα μέρες, κι ὁσάκις τὰ σταφύλια δὲν τ᾿ἀστίζαν στ’ ἀμπέλια, μάζευαν ὅλοι τους τὸ βιὸ στὰ σπίτια στὶς κρεβάτες, ἀπ’ ὅπου κάτω στὰ κελάρια τὸ μοῦστο δέχονταν στὴν ἀγκαλιά του, ὁ ὀρθάνοιχτος καὶ φρεσκοκαμωμένος κάδιος.

Σὰν τελειώνει ὁ τρυγητὸς μιὰ μέρα ὠρισμένη, σ’ ἓνα εἰδικὸ καδί, τὰ σταφύλια τους πατοῦν μ’ ἓναν διρένιο στοῦμπο, κι εὐθὺς ὡς τέλεια στουμπιστοῦν, στὸν κάδιο ἀνάμιχτα τὰ ρίχνουν, κι ἐκεῖ ἀρχίζει ἡ σιγοβράσι, πού πάνω κάτω διαρκεῖ, ὡς εἴκοσι ἡμέρες. Μετὰ ἀπὸ πάνω τὸν βουλώνουν, κι ἔπειτα ἀπ’ ἄλλες τόσες μέρες, ἀρχίζει τοῦ κρασιοῦ τὸ σύρσιμο, πού τὸ ἀδειάζουν σὲ βαρέλια. Ἦδη τὸ εὐγευστο λεπτὸ κρασί τῆς Μόλιστας, εἶν’ ἔτοιμο πρὸς πώλησιν ἢ αὐτοκατανάλωσιν, τῶν φιλοπότηδων τοὺς οὐρανίσκους νὰ δροσίση.

Τὰ βαρέλια τους οἱ χωριανοὶ πρὸς χάριν τῆς οἰκονομίας, μὲ στουμπισμένα πτελεόφυλλα τὰ βουλώνουν, κι ἔπειτα ἀπὸ τὸ σύρσιμο, βγάζουν τὰ τσίπουρα ἀπ’ τοὺς κάδιους. Αὐτὰ σὲ ρακοκάζανα εὐθὺς τὰ μεταφέρουν, νὰ βγάλουνε στὸ βράσιμό τους, ἐξαιρετὴ ἀψιὰ ρακί, ἓνα λευκόγεωμο γερὸ πιετό, πού συνηθίζονταν πολὺ σὰν τὸ καλύτερο ἀφέψημα, σ’ αὐτοὺς τοὺς τόπους παλαιά.

Κι ὑπῆρχαν διασκορπισμένα σ’ ὅλες τὶς μικρογειτονιές, κάμποσα ρακοκάζανα, πού μέρα - νύχτα ἐργάζονταν νὰ βγάλουν τὴ ρακί. Ἡ παραγωγή κρασιοῦ στὰ σπίτια τοῦ χωριοῦ, λογαριάζονταν στοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας, γύρω στὶς ἐφρακόσιες γιὰ κάθε σπίτι ὀκάδες. Πολλοὶ Κερασοβίτες κατέβαιναν μὲ ζῶα καὶ μ’ ἀσκιά ἀπ’ τὸ κοντινὸ Κεράσοβο, τ’ ἀποχειίμωνο στὴ Μόλιστα, κι ἀκριβαγόραζαν τὸ κόκκινο ἐκλεκτὸ κρασί, μιὰ πού

ἐπάξια ἀντιπροσώπευε, τὶς ἔξοχές του ἰδιότητες, τῆς γεύσης τῆς καλῆς καὶ τῆς ἐξαίρετης ποιότητας.

Στὶς ἀτέλειωτες χειμωνιάτικες νύχτες, οἱ γυναῖκες καθισμένες δίπλα ἀπ' τοῦ καζανιοῦ τῆ ζωηρῆ φωτιά, σιγομουρμούριζαν ἀτέλειωτα γιὰ τὰ ζητήματά τους, τὰ ξύλα συνδαυλίζοντας. Κι οἱ γέροι τρέχαν στὰ καζάνια, μετὸ σκοπὸ τὸν φανερό, τὸ βιὸ νὰ εὐχηθοῦν στοὺς κάτοχους, καὶ τὸν ἀπόκρυφο τὸν τέτοιο, λίγα ποτήρια τσίπουρο, νὰ κατεβάσουν μονορούφι. Ἡ φωτιά θεριεύει στὸ συνδαύλισμα, καὶ τὸ καζάνι οἱ φλόγες καῖν, καὶ στοὺς ὀγλάδες τοὺς νερογλυμένους, συνέχεια ψύχεται ὁ ἀτμός, βγαίνοντας δίπλα σ' εἰδικὸ ἀγγεῖο, αἰθήρια λευκὴ ρακί, τοὺς οὐρανίσκους νὰ φλογίσῃ οἰνομανῶν τσιπροφονιάδων. Κι ἀδειάζοντας τὸ τσίπουρο στὶς νταμιτζάνες καὶ στ' ἀγγεῖα, δικαιολογημένα γεύονταν οἱ χωριανές, τὸ εὐχάριστο συναίσθημα τῆς εὐλογῆς ἱκανοποίησης, ἀπ' τὴν ἀπόδοσι τοῦ βιοῦ. Ἀκόμα φκιάναν καὶ σιουμπέκια, μουστόπιπτες καὶ μουσταλευριές γιὰ τὰ παιδιὰ τους οἱ γυναῖκες, ποὺ κρυφολαχταροῦσαν ν' ἀπολαύσουν χειμῶνα καὶ φθινόπωρο, τὶς ὑπέροχες αὐτὲς φαιόχροες μουστόπιπτες. Γιὰ τὰ ἐξαίρετα σὰ γεῦσι καὶ ποιότητα ἐπιτραπέζια σταφύλια, ποὺ εἶχανε στὸ ἐνεργητικὸ τους, τὴν ἰδιότητα τῆς διατήρησής τους τὸν χειμῶνα, προνοητικὲς χρυσοκυρὲς ἐφρόντιζαν γιὰ τὴ συντήρησί τους, κρεμώντας μ' ἐπιμέλεια ἀποκρεμάδες κι εὐμεγέθεις ὄσχους, ἀπὸ ὑπέροχα ἐκλεκτὰ σταφύλια στὰ ταβάνια τῶν σπιτιῶν τους.

Τὸ περισσότερο ἐκτιμώμενο γιὰ τὴ γλυκύτητα καὶ ἄρωμα σταφύλι, ἦταν τὸ «ντοβρινό» κι ἄλλες ἀξιοζήλευτες ἐπίσης ποικιλίες ἦταν, τὸ «μοσχοστάφυλλο» ἢ «ντιμπίνα», ὁ «μάνθος» τὸ «κορίθι», ἢ «βόσκα» καὶ τὸ «διαλεχτό».

Μὰ ὥστόσο στὸ χωριὸ ὑπῆρχαν καὶ κάτι λιανοστάφυλα, ποὺ κρέμονταν ἐδῶ κι ἐκεῖ ἀκανόνιστα, πάνω στὰ κάθε εἴδους ἵπουρα, στοὺς κήπους καὶ στὰ πέριξ.

Ἦταν τὰ «γρέντσουλα» στ' ἀγριοκλίματα μὲ τὸ ὑπέρυθρόν των χρῶμα, καὶ τὶς λεπτές μικρές των ράγες, ποὺ ἄρεσαν στοὺς παρασάνταλους ιδίως, καὶ στὰ πετούμενα τοῦ οὐρανοῦ, ποὺ λαχταρούσανε γι' αὐτά. Στοὺς κήπους καὶ στὰ γύρω τοῦ χωριοῦ χωράφια, βρίσκονταν περγολιές ἀμέτρητες, ὅπου τὰ καλοδιαλεγμένα κλίματα, ποὺ δέχονται ἀπ' τοὺς χωριανούς ιδιαίτερες φροντίδες, μὴ πού 'ταν δίπλα ἀπ' τὰ σπίτια τους, ἐλίσσονταν σ' ἀναδενδράδες ἢ σὲ περίτεχνες διευθετήσεις, πάνω σ' ἀρκευθοπάσαλους.

Τὰ πολύσαρκα καὶ περισσότερον ὄξινα σταφύλια ἀπ' τὶς περγολιές στοὺς κήπους, ἀπομαζεύονταν κι αὐτὰ ἕνα ἕνα στὸ πρελούδιο τοῦ χειμῶνα, στῆς χρονιᾶς τὸ ψυχορράγημα, στοῦ Δεκέμβρη τὴν καρδιά. Κι ἔτσι ἡ ὑπόθεσις τοῦ σταφυλιοῦ, ἔπαινε τέλος πιά κι αὐτὴ στ' ἀσύγκριτο χωριὸ τῆς Μόλιστας, κι οἱ περγολιές στὰ γύρω κτήματα, ποὺ βαστάζαν τοὺς στερνοὺς καρπούς, ἀφυλλες καὶ σκυθραπές στοὺς γυμνοὺς βλαστοὺς των ἤδη γεύονται, τὰ πρῶτα κρύα ξεροβόρια τοῦ ἐπερχόμενου χειμῶνα.

Η ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΩΝ ΚΑΡΥΔΙΩΝ

Μετὰ ἀπ' τὸ ψυχομαχητὸ τοῦ θέρους καὶ σὰν ἀρχίζει ὁ ἀποθαμὸς τῶν φύλλων, τὰ πολύθρεπτα καὶ νόστιμα καρύδια, ποὺ κρέμονται στὶς καρυδιές ζευγαρωμένα, ἔχουν κιόλας ὠριμάσει.

Στὴν περιδίνησι τῶν κλώνων στὶς καρυές ἀπ' τὸ φι-
λάσθενο ἀεράκι καὶ τοῦ χεινόπωρου τὰ πρωτοβρόχια, ἄλ-
λο πιά δὲν ἀντέχουν οἱ ὄριμοι οἱ κουρκουλιάνοι, στοὺς μι-
κροὺς λεπτοὺς κλαδίσκους. Καὶ ἀποχαιρετώντας τοὺς θύ-
σανους περίλυπα, ποὺ τόσον καιρὸ ὅλο τὸ θέρος ζῆσαν
μαζὶ συντροφιασμένοι, πέφτουν μὲ θόρυβο ἑλαφρό, ἀντι-
χτυπώντας ἀπαλὰ στὸ θλιβερό τους πέσιμο, στὰ παρα-
κλώναρα καὶ στὸν κορμὸ τῆς μεγάκλωνης καρυᾶς. Καὶ
μέρα νύχτα ἓνα σωρὸ οἱ κάχτες ἀπ' τὰ παραπάνω αἴτια,
σωρεύονται κάτω στὴ γῆ. Τὴν ἐπομένη ἀπ' τὰ χαράματα
μιᾶς ἀνεμόδαρτης βραδιᾶς, σὰν ἡ χεινοπωριάτικη αὐγὴ
ὑποφώσκει, τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ ποὺ οἱ μάνες τους κα-
ταξυπνοῦν, τρέχουν μὲ μάτια γλαφυρά, στοὺς λάκκους γιὰ
καρύδια. Καὶ κατατρομαγμένοι οἱ γαυριάδες ἀπ' τῆς αὐ-
γῆς τὰ μισοσκόταδα, κι ἀπ' τοὺς χεινοπωριάτικους σφο-
δροὺς ἀνέμους, ποὺ ἄγρια λυσσομανοῦν μὲς στὴν ὑπόκω-
φη ἀναβοὴ τοῦ ἀφρισμένου λάκκου, ἀδιάκοπα τὸν περι-
τρέχουν κι ἐπίμονα τὸν ἐρευνοῦν, στοὺς ὄχτους καὶ στὶς
φυλλωσιές κάτω ἀπ' τὶς γέρικες καρυές, γιὰ νὰ μαζέψουν
τοὺς καρπούς ποὺ ἔπεσαν στὸ χῶμα, ἀπὸ αἴτια φυσικά.
Κι εἶν' ἐκδηλοῦν καὶ ζωηρὸ τῆς καρδιᾶς των τ' ἀντισκίρ-
τημα, καὶ ἡ ἀντίλαμψις τῶν τρυφερῶν ματιῶν τους, σὰν
εἴβρουν καμιὰ κάχτα κρυμμένη μὲς στὰ φύλλα, στὰ θρύα
στὶς τζίνες καὶ στὰ βάττα, καὶ στῶν νεραυλακιῶν τὶς πα-
τωσιές. Καὶ τὸν χειμῶνα οἱ μπόμπιρες στὸ μεσοχώρι στὸ
σχολεῖο, ὡς καὶ στὸ σπίτι μὲ λαχτάρια καὶ βουλιμῖα ρο-
κανίζου, πολὺγευστες καὶ θρεπτικὲς καρύδες, ποὺ μά-
ζεψαν μὲ ὑπομονὴ οἱ ἴδιοι ἀπ' ἑνωρίς, στὰ ἀχνοσκόταδα
τῶν μελαγχολικῶν χεινοπωριάτικων αὐγινῶν.

Μὲ ἰδιαίτερη συγκίνησι, θὰ πρέπει νὰ ἐνθυμοῦνται οἱ
στρατοπόροι τῆς ζωῆς στὴ Μόλιστα, τὰ φιλοθόρυβα καὶ

γοητευτικά παιχνίδια, πούπαιζαν παλαιότερα στὸ μεσο-
χώρι στους πλατάνους, κάτω ἀπ' τ' ὠραῖο κυπαρίσσι,
μικροὶ κι ἀμέριμνοι οἱ γαυριάδες τότε, μὲ κάχτες καὶ μὲ
τσιούγκρους πὸ μάζεψαν προηγούμενα, στους λάκκους
στὶς καρυές.

Κι οἱ καρυδιές στὴ Μόλιστα πὸ φύτεψαν οἱ παλαιοί,
κάτω ἀπ' τὴν παρακίνησι τὴν παραγωγικὴ τῶν πολιτι-
στικῶν τους ἀρετῶν, ἰδαίτερα εἰς τὶς μεριές τοῦ λάκκου
τοῦ χωριοῦ, εἶν' ἀπ' τὰ περισσότερον πολύτιμα δρυπὸς
καρπα αὐτοῦ τοῦ τόπου, πὸ μᾶς προσφέραν ἀφειδώλευτα
ὑπέροχους καὶ θρεπτικούς καρπούς, στὰ φτωχικά μας
χρόνια.

Τὴν ἐποχὴ πὸ οἱ καρποὶ εἶν' ἔτοιμοι γιὰ μάζεμα,
εἰς τὶς ἀρχές τοῦ φθινοπώρου, ἕνας πολὺ ἐπιτήδειος
νέος στ' ἀνέβασμα πάνω στὰ δέντρα, ἐπιδέξια σ' αὐτὰ ἀ-
ναρριχᾶται ἀμέσως, καὶ μὲ μιὰ βέργα μακριὰ πὸ τὴν
καλοῦν «τσιλόβεργα», σιγοχτυπᾷ τοὺς θύσανους καὶ τοὺς
ἡμίπτωτους κλαδίσκους, ὅπου οἱ κάχτες κρυφοζοῦν.

Κι εὐθὺς αὐτὲς στὴ γῆ σωριάζονται στὸ πρῶτο ἀντι-
χτύπημα, μέσα ἀπ' τὰ κορμοκλώναρα. Κάτω ἀπ' τὰ δέν-
τρα ἐρευνοῦν, ἀνάμεσα στὰ φύλλα δραστήριες χρυσοκυ-
ρές, κι εὐπρόσμενα μαζεύουν καλάθια ἔχοντας στὰ χέρια,
τὶς κάχτες πούπεσαν στὸ χῶμα, καὶ κείτονται διάσπαρ-
τες τριγύρω στὴν καρυά.

Κι οἱ γηραιότερες γυναῖκες τοῦ σπιτιοῦ, καθισμένες
σταυροπόδι, στὸν ἀνάμικτο σωρό, ἀνάμεσα ἀπ' ἀδιάκο-
πους βατταρισμοὺς χοσκολογήματα καὶ γέλια, τοὺς καρ-
πούς ξεκαυκαλίζουν, σωρεύοντάς τους σὲ σακκιά. Στὸ τέ-
λος τῆς εὐχάριστης αὐτῆς δουλειᾶς, στὶς ἀρχές τοῦ φθι-
νοπώρου, στὸ σπίτι τὸν καρπὸ μαζεύουν γιὰ ἄπλωμα στὸν
ἥλιο. Ἡ συλλογὴ τῶν καρυδιῶν εἶναι περίρρυτη ἀπὸ

αίσθηματικές χαρές, καὶ μὲ βαθιὰ συγκίνησι ἀναπολοῦν τὰ θέλητρά της, ὅλοι ὅσοι ἔτυχε νὰ ἔχουν ἐμπειρία, ἐκ τοῦ ὑπέροχου αὐτοῦ ἀγροτικοῦ ἐπεισόδιου, στὴ μελαγχολικὴ ἐποχὴ τοῦ φθινόπωρου στὴ Μόλιστα.

Ἔτσι καὶ οἱ δικές μας ἀναμνήσεις, ἀπὸ τὶς πατρογονικές καρυές μας στὴ Μούζγκα καὶ στὸ Γυφτοκάλυβο, ποτὲ δὲν ἔσβησαν στὸ λογισμό μου, κι ὁ νοερός τους στοχασμός περιρραίνει τὶς καρδιές μας, μ' αἰσθήματα φιλότητος καὶ τρυφερότητας, ἀπέναντι στὸ πιὸ πολύτιμο ἀπ' τὰ καρποφόρα δένδρα, τοῦ τόπου τοῦ χωριοῦ μας.

ΣΤΗ ΜΠΑΤΗ ΓΙΑ ΚΛΑΔΙ

Μιὰ ἄλλη ἐνδιαφέρουσα καὶ ἀξιόλογη ἐργασία, στ' ἀσύγκριτο χωριὸ τῆς Μόλιστας, ὅπως καὶ στὰ γειτονικὰ χωριά, εἶναι κι ἡ ἀπασχόλησις τῶν γυναικῶν εἰς τὴν κλαδονομήν, ποὺ ἀρχινᾷ μετὰ ἀπ' τ' ἀλώνισμα, καὶ ποὺ ἀποβλέπει εἰς τὴν ἀποθήκευσι ἔγκαιρα, κυρίως δένδρινου κλαδιοῦ, ποὺ εἶναι πολυεπιθύμητη κι ἐξαίρετη τροφή στὶς γίδες τοῦ χειμῶνα. Κι ἀνάλογα ποὺ μὲ τὰ πόσα γίδια τὸ κάθε σπίτι ἐκτρέφει, ὑπολογίζεται ἀπ' τὶς νοικοκυρές καὶ ἡ ποσότητα κλαδιοῦ ποὺ θ' ἀποθηκευθῆ, στὶς καλύβες τους ἀπ' ἐνωρίς, γιὰ τὸ ξεχειμάσμα τῶν ζώων.

Κι ἀντιπαλαίοντας στὴν εὐχαρίστησι τοῦ ὕπνου, καὶ τὴν κεραυνοβόλο ἀφύπνισι τῆς μάνας ἢ τῆς πεθερᾶς, ἀπὸ νυχτὶς ξεσκώνονται, ξέπλεκες κι ἀγουρόξυπνες οἱ νύφες καὶ οἱ νεαρές γυναῖκες, καὶ δύσθυμες καὶ γλαμυρές, μὲ μάτια λημαλέα, τὰ ζῶα τους εὐθὺς τοιμάζουν. Παίρνουν τσεκούρι καὶ τριχιές, τορβάδες πλήρης μὲ φαῖ, κρασί φω-

μι τυρί, και ξεκινοῦν ὅλες μαζί στη Μπατοπούλα για κλαδί. Τὰ προτινὰ φορτώματα κλαδιοῦ τὰ βάζουν μέσα οἱ χωριανές, ἀπ' τὴν ἀπόμακρη περιοχὴ τῆς Μπατοπούλας και τῆς Μπάτης, ὅπου ἐκεῖ συναπαντιέται σὲ ἀρκετὲς παραλλαγές, πολύφυλλες και θαλερές, τσέρος μπλακούμη κι ἡμερο. Ἐχει φύλλα δαντελωτὰ και μ' ἔσοχές, και χρῶμα πράσινο βαθύ. Μ' ἀλίμονον σὲ ὑπολογίσιμη ποσότητα δὲν βρίσκεται, εἰ μὴ μακριὰ ἀπ' τὸ χωριό. Ἐτσι ἡ προσπάθεια διὰ τὴν ἀποθήκευσί του στὶς χαμηλόσκεπες μικροκαλύβες, ἀπ' τὴν περιοχὴ αὐτὴ τὴ μακρινή, εἶν' ἰδιαίτερα ἐπίπονη και δύσκολη ἐργασία.

Ὁ χεινοπωρινὸς φιλάσθενος ἀέρας, ποὺ ὑπόψυχρος και δροσερός, κρυφοφυσᾷ ἀπ' τὴν ποταμιὰ, κατακτυπᾷ τὰ πρόσωπα τῶν ροδαλῶν νεάνιδων, καθὼς κατηφορίζουνε στὰ ζῶα τους καβάλα, στ' ἀλώνια στὸν Ἀη-Γιώργη, στη Σκάλα και στὸν Ἀη-Μηνά. Δυὸ τρεῖς φορές τὸν ποταμό στην Ἐλση οἱ νεαρές περνοῦν, γιὰ νὰ ριχτοῦν στὸ μονοπάτι τῆς ὁμορφῆς περιοχῆς τῆς Μπάτης. Ὅπου, ἐκεῖ μὲ χάρι ἀνέκφραστη οἱ ραδινές γυναῖκες, πρωταντικρῶζου ἐκθαμβές, ἀνάμεσα ἀπ' τὴ μαγικὴ και θολερὴ ἀχλὺ τῆς πρωινῆς ἀχνοδροσούλας, τίς χρυσοφόρες φωταχτίδες τοῦ ἡλίου ποὺ κρυφανατέλνει ὀλόλαμπρος, ἀπ' τὴν πανύψηλη κορφή τῆς Γύφτισσας.

Ἡ Μπάτη εἶναι ἀλαργινὴ, θεσπέσια και γραφικὴ περιοχή, μὲ ἄφθονο και πλούσιο κλαδί κι ἀνήκει εἰς τὴν Μόλιστα. Ἐχει ἀκόμη αὐτὴ ἡ ἀξιέραστη μεριά, κι ἀπέραντα μέρη μὲ πουρνάρι. Και τὰ παληὰ τὰ χρόνια οἱ Μολισνοί, εἶχαν καλύβες ἐκεῖ κάτω, ὅπου ξεχείμαζαν τὰ γίδια, τρώγωντας δρυοβάλανους και πρίνους και κλαδί. Ἀκόμα ὑφίστανται τὰ χάλαρα τῶν μικροκάλυβων στη Μπάτη, ποὺ ἐπαναφέρουν ζωντανές στη μνήμη τῶν παληῶν ξωμάχων,

τίς μακρινές και ἄσβηστες στό λογισμό τερπνές εἰκόνες, ἀπ' τήν ἀγροτική ἀπασχόλησι στό ὑπέροχο αὐτό τοπίο.

Ἡ κλαδονομή, στήν εἰδυλλιακή περιοχή τῆς Μπάτης, ὡς και τῆς Μπατοπούλας, διαρκεῖ ἀπάνω κάτω, δέκα ὡς εἴκοσι ἡμέρες, κι ἐκτός ἀπό κλαδί, φέρναν ἀπ' τή μεριά αὐτή, και ξύλα κούφια και διρένια, πού φύλαγαν ἀργότερα, γιά τή φωτιά στά τσίπουρα στά ρακοκάζανα, μιὰ πού'χανε θερμαντικότητα ὑψηλότερη, ἀπ' τῶν ἄλλων δένδρων τὰ καυσόξυλα.

Μέ σώματα ἀέρινα και δαμινά, οἱ λυγερές κοπέλες, ἀναριχόντανε στά φυλλοφόρα δένδρα, ὅπου οἱ κλῶνες ὑποτρέμουν κάτω ἀπ' τίς πρῶτες τσεκουριές. Και κόβουν τίς βέργες τὸ κλαδί, μέ τὸ τσεκούρι στό 'να χέρι, μέ τ' ἄλλο πάντα ἀγκαλιαμένες στοῦ δένδρου τὸν κορμό, διά τήν ἀντιστήριξι τους. Σάν ἀποτελειώσουνε οἱ γυναῖκες, τὸ κόψιμο κλαδιοῦ ἀπ' τὸ δένδρο, ἐπιτήδεια κατεβαίνουν πιά, και φκιάχνοντας τίς ἀγκυλές σέ ἰσοβαρεῖς μεριές, στά ζῶα τίς φορτώνουν, γιά τήν εὐχέρεια στήν μεταφορὰ στίς καλύβες στό χωριό. Τελειώνοντας στή Μπάτη, συνέχιζαν μετά τὸ κόψιμο στά κοντινά δικά τους κτήματα, ὅπου εἶναι στόν Πάληουρα στήν Παληουριά, στό Σπάσμα στό Σφουντάμι, στό Μπουρμπουράτο και στή Γρινιουριά, στό Σιοῦμο και στήν 'Αγριοκερασιά, καθὼς και σ' ἄλλους τόπους πού βρίσκονταν δρυόδενδρα. Κι οἱ Γαναδιῶτες ἰδιαίτερα, φέρναν κλαδί κι ἀπ' τὸ «Λιβάδι», ἀντάμα μέ μπορντένια και εὔγευστη ὀξιά.

Ἡ ἐργασία τῆς κλαδονομῆς εἶναι ἀναμφισβήτητα κουραστική και δύσκολη δουλειά, μὰ ὥστόσο κι αὐτή ὑποκρύπτει ἀσύγκριτες χαρές, κι ἀποπνέει ὑπέροχο ἀγροτικό αἶσθημα. Οἱ σκυθρωπές και μελαγχολικές ἡμέρες τοῦ φθινόπωρου παρῆλθον πλέον στό χωριό, κι ἡ ἀπαράμιλλη

σὲ θέλγητρα καὶ τρυφερὲς χαρὲς δουλειὰ τῆς ἀποθήκευσης κλαδιοῦ, στὸν ἀποτελειωμὸ τῆς τώρα βρίσκεται. Οἱ μέρες πιά μικραίνουν, κι ὁ ἥλιος καταντᾷ ἀδύναμος στὴν ἀκτινοβολία του, τὸ μούχρωμα προσπέφτει ἐνωρίτερα στὰ πλάσματα τῆς φύσης, κι οἱ νύχτες μεγαλώνουν. Τέλειωσαν ἤδη οἱ χωριανοί, τὸν τρύγο τὸ κλαδί, κι ὅλες τὶς ἄλλες ἐργασίες, ὅπως : τὸ μάζεμα τῶν καρυδιῶν, τῶν φασολιῶν καὶ τῶν λοιπῶν μποστаниκῶν. Κι ὅλοι τώρα εἶναι ἔτοιμοι γιὰ νὰ ριχτοῦν, μετὰ ἀπ' τὶς χεινοπωρινὲς βροχὲς, εἰς τὴν σπορὰ τοῦ σιταριοῦ. Σὰν ἀποτελειώση κι ἡ σπορὰ, δὲν ἀπομένουν τότε πλέον, παρὰ ἐλάχιστες οἰκιακὲς δουλειές, ἡσσονης σημασίας, ὅπως : τ' ἀποσυγύρισμα κι ἡ διευθέτησις τῶν ἀποθηκευμένων ἀγαθῶν, κρασιῶν καρπῶν καὶ σπόρων.

Κάθε ἐπαφὴ τῶν χωριανῶν μετὰ τὴ ζωὴ τῆς γῆς, πῆρε τὸν ἀποτελειωμὸ τῆς ἤδη, κι ἡ γραφικὴ ἢ Μόλιστα βυθίζεται περήφανη καὶ σιωπηλὴ, στὸ χεινοπωρινὸ ἀποσοῦρουπο. Οἱ χαροκόποι τοῦ χωριοῦ ἐτοιμάζονται περίχαρες κι ἀμέριμνοι, νὰ ἀπολαύσουν καὶ γευθοῦν τὴν τρυφηλότητα ἀπ' τὴ χειμέρια ἀνάπαυσι, στὶς ρουχωμένες παραστιές τῶν καλόβολων σπιτιῶν τους. Οἱ χειμωνιάτικες μικροημέρες, γοργὰ πλέον διαβαίνουν, σὰν πλησιάζουμε πρὸς τὰ Χριστούγεννα, κοντὰ στὸ τέλος τῆς χρονιάς. Ἐν βαθύ, κι ἐράσμιο αἴσθημα ἀγιοπρέπειας καὶ ἱερότητας πλημμυρίζει τὰ σπίτια τοῦ χωριοῦ, μιὰ πού ἀναρίθμητες γιορτὲς σωρεύονται στὸ ἀποσύθαμπο τοῦ χρόνου.

Τὰ ὄμορφα καὶ σιωπηλὰ χειμωνιάτικα νυχτερινά, ὁ ἀγροτικὸς βίος στὰ χωριά στὴν ἀποθέωσί του βρίσκεται, κι ἀποπνέει ἰσχυρὸ οἰκογενειακὸ αἴσθημα. Ὁ πατέρας στὸ φτωχικὸ τραπέζι τοῦ σπιτιοῦ, δι' εὐλαβοῦς ἐπίκλησις στὴ θεία χάρι, κόβει μ' εὐσέβεια τὸ ψωμί, κι ὅλοι κάνουν τὸ

Ο Νταμπακόμυλος στον βουρκοπόταμο.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

σταυρό τους. Ἀμίλητες σταυροπόδι οἱ νύφες κάθονται, μπροστά στὰ τζάκια στὰ σκαμιά, κεντώντας καμιζόλες, τσερέπια καὶ ποδιές, κάτω ἀπ' τὴν παιχιδιάρικη ἀντίλαμψι δαδιοῦ, πού στὸ φεγγίτη σιγοκαίει. Τὰ μικρὰ τοῦ σπιτιοῦ παιδιὰ, στὸ μάθημα ὑπομονητικὰ ἀσχοῦνται, κι οἱ κοπελίτσες πέρα - δῶθε, τ' ἀγγεῖα ἀποσπογγίζουν. Ἐτοιμάζουν καὶ παστρεύουν, ἄρκλες καὶ χλιαροκάλατα, κι ὅλες τὶς ἄλλες ἐργασίες, τοῦ γονικοῦ σπιτιοῦ τελειώνουν. Οἱ γυναῖκες κρεμοῦν κλαδαγκαλιές, καὶ χόρτο πλούσια φορβῆς στὰ ζῶα στὰ κελάρια, ρίχνουν τροφή νερὸ στὶς κόττες, πού 'ναι κλεισμένες ὅλη μέρα μέσα, μιὰ πού τὸ χιόνι εἶναι παχὺ στὰ περιούλια τῶν σπιτιῶν. Οἱ γέροι κι οἱ γρηές ἔχουν παρακαθήσει διάπλατα, στὶς κορφές στὸ παραγώνι, κι ἀπολαμβάνουν ἔντονα τὴν ἡδύα θαλπωρὴ τῆς τρυφερῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς, ἐκ τοῦ περίχαρου λαϊκοῦ χωρικοῦ βίου, πού περικλείει ἀθάνατες χαρές, καὶ πού κυλάει ἐλεύθερος καὶ εἰδυλλιακός, φαιδρὸς ἀμέριμνος καὶ χαρωπός, στὸ ὄμορφο χωριὸ τῆς Μόλιστας.

Μὰ εἶναι δυστύχημα πού σήμερα, αὐτὸς ὁ ἔξοχος ἀγροτικός μας βίος, πού διανθίστηκε μὲ τὰ πλέον θεσπέσια φολκλωριστικὰ στοιχεῖα καὶ συναισθηματικὰ περιστατικά, ἐκ τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς, νὰ ψυχορραγῇ πλέον στὰ ἐρημόφιλα χωριά, μιὰ πού ὁ κόσμος τάχει ἐγκαταλείψει, γιὰ λόγους πολυποίκιλους. Ἀλλὰ δικαιολογημένον εἶναι ν' ἀναμένωμεν, ὅτι καὶ πάλι κάποια μέρα αὐτὸς θὰ ξαναθίση στὰ χωριά, ὅταν τὸ σφάλμα μας ἀντιληφθοῦμε, κι ὅταν ὁ ἀστικός πολιτισμός, καὶ οἱ συνέπειές του ἐκ τῆς τεχνικῆς ἀνάπτυξης, καὶ τῆς συγκέντρωσης ἀνθρώπων, ὑπηρεσιῶν καὶ κεφαλαίων, κάμουν ἀγχώδη τὴ ζωὴ στὶς πόλεις, καὶ σὰν παύσουμε νὰ τὸν τιμοῦμε πλέον, ὡς σήμερον τὸν ἐκτιμῶμεν, λογικὸν θὰ εἶναι τότε εἰς τὴν ἡρε-

μον γαλήνην τοῦ χωριοῦ, καὶ στ' ἀνεκτίμητα στοιχεῖα τῆς φυσικῆς ἀπλῆς ζωῆς στὸ ὕπαιθρο, νὰ ἐπιζητήσωμεν καὶ πάλι ν' ἀπολαύσουμε, ὅτι προσωρινὰ ἀπωλέσαμε ἀπὸ παρεκτροπὴ τοῦ νοῦ μας. Μ' ἀλίμονον!!! ὅταν στὴ φύσι ἐπανέλθουμε μιὰ μέρα εἰς τὸ μέλλον, πιθανὸν θὰ εἶναι τότε, ἀπ' τὸν παλῆλὸ λαϊκὸ χωρικὸ ἀριστοκρατικὸ πολιτισμό, κι ἀπὸ τὰ ἥθη καὶ τὰ ἔθιμα τὰ πατρογονικὰ καὶ τὶς γοητευτικὰς συνήθειες, τίποτε ἀπ' αὐτὰ νὰ μὴν ξανάβρουμε, γιατί θὰ ἔχουν ἀπομαρανθῆ ἢ σιγασβῆσει, μιὰ πού τὸ ὕπαιθρο γοργὰ ἀπογυμνώνεται.

«Σὲ τοῦτο τὸ χωριό, τὸ σπίτι στέκει τὸ στερνό,
σὰν τὸ στερνὸ σπίτι τοῦ κόσμου, τόσο μοναχό.

Ἐὸ δρόμος, πού τὸ μικρὸ χωριὸ δὲν τὸν χωρεῖ,
μέσα στὴ νύχτα ἀγάλι-ἀγάλι προχωρεῖ.

Κι αὐτοί, πού τὸ χωριὸ ἐγκατάλειψαν, πλανιοῦνται
[καιρό,
καὶ πολλοὶ ἴσως πεθαίνουν περπατώντας».

Ἔτσι δὲν μένει πιά σὲ κάθε ἐμπνευσμένο ἄνθρωπο, παρὰ νὰ διακηρύξῃ ὅτι εἶναι πιά καιρὸς εἰλικρινὰ νὰ εἰπωθῆ: «στροφὴ στὸ εἰδυλλιακὸ χωριό, καὶ ἐπαφὴ μὲ τὴ ζωὴ τῆς γῆς, πού περικλείουν ὑπερκόσμιες κι ἀθάνατες χαρές».

Τὸ ἀτύχημα τῆς μοναξιᾶς, πού ἀνελέητα κατακτυπᾷ τοὺς ἄνθρωπους στὸ ὕπαιθρο, ὀριστικὰ θὰ κατανικηθῆ ἀπ' τὶς δυνατότητες τῆς ἐπιστημονικῆς τεχνικῆς, κι αὐτὸ ὅπωςδὴποτε θὰ θεωρηθῆ, σὰν μιὰ μεγάλη εὐεργεσία, στοὺς ξωμάχους τῆς ἀγροτικῆς ζωῆς. Καὶ σὰν παύσει κάποτε κι ὁ ἔρωτας νὰ θεωρῆται στὰ χωριά, σὰν ἀσυγχώρητη ἁμαρτία, τότε εἰς τὴν μαγευτικὴ ἀγκαλιὰ τῆς φύσης,

πάνω στὰ δάση στὰ βουνά, στοὺς κάμπους στὰ ρεβένια, οἱ νέοι κι οἱ νεάνιδες ἀπ' τὰ ἐφηβικά τους χρόνια θ' ἀπολάουσιν ἔντονα, χωρὶς ἀπαγορεύσεις κι ἀγωνίες πλέον, τὴν πιὸ ὑπέροχη μορφὴ ἀγάπης, τὸν ἐλεύθερο εἰδυλλιακὸ ἔρωτα. Κι ἀκόμα καὶ ἡ Τέχνη ποὺ ἔχει μιὰ βάσι λαϊκὴ, αἰώνια θ' ἀνθῆ στὸ ὕπαιθρο, γιὰ ὅσους γι' αὐτὴν ἐνδιαφέρονται, μιὰ ποὺ ἡ φύσις σὰν ἀστείρευτη πηγὴ ἀντικειμενικῶν στοιχείων, μὲ τὴ ζωὴ τῶν χωρικῶν ποὺ 'ναι ἐλλειμματικὴ καὶ φτωχικὴ, καὶ ποὺ προσφέρει τὰ ὑποκειμενικὰ τοιαῦτα, θὰ ἐμπνέουνε τοὺς καλλιτέχνες, ἀπ' τὴν αὐγὴ τῆς ἱστορίας ἕως τὶς μέρες τὶς δικές μας, καθὼς καὶ εἰς τὸ μέλλον, μὲ τὰ ὑπέροχα βαθιὰ αἰσθήματα, ἀπαραίτητα γιὰ τὴν παρόρμησί τους.

“Ὅλοι οἱ ἔξυπνοι ἄνθρωποι ὡς προβλέπουμε μελλοντικά, ποὺ οἱ ἐπιστήμονες θὰ ἐξουσιάζουν τοὺς λαούς, στὸ ὕπαιθρο θὰ ζοῦν, καὶ μόνον στὶς πόλεις θὰ κατέρχωνται, πρὸς χάριν κυρίως τῆς τέρψης ἐκ τῆς μετακίνησης, καὶ τῆς ἀπόλαυσης τοῦ θέλητρου τῆς ποικιλίας στὴ ζωὴ.

ΤΑ ΡΕΒΕΝΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Ξεκινώντας ἀπ' τὴ Μόλιστα, πρὸς τὴν κατεύθυνσι τῆς Κόνιτσας, περνοῦμε τοὺς “Αἰ-Πόστολους, τὸ γραφικὸ αὐτὸ ἐκκλησάκι, μὲ τοὺς θεόρατους πλατάνους του. Πιὸ κάτω κατεβαίνοντας τὸ «Σπάσμα» συναντοῦμε, μὲ τὶς νεόφυτες γοητευτικὲς δαδιές καὶ τ' ἄφθονα ἀμμοτράχαλά του. Καὶ φθάνουμε διὰ τῆς «Γριντσουλιᾶς» στ' “Αἰ-Γιώργη τὸ ξωκλήσι, ὅπου χωρίζει ἓνας δρομίσκος, ποὺ ὁδηγεῖ λοξοδρομώντας στ' ἀμπέλια τοῦ χωριοῦ. Εἶναι

πολλά δρυόδενδρα ἐδῶ κάτω, πού σκιάζουν τὸ τοπίο, καὶ δροσερὴ πηγὴ λίγο πιὸ πέρα μὲ ἄφθονο κρῦο νερό. Ἀκόμη λίγο προχωρώντας τὸ ὑπέροχο «Μοναστηρόπουλο» ἀντιχαιρετοῦμε, καὶ προσεγγίζουμε τὸν Ἄη-Μηνά, τὸ θελκτικὸ αὐτὸ μικρόκλησο, μὲ τὰ πολύφυλλα βαθύσκια δένδρα του. Ἦταν πολλὰ ἀμπέλια ἐδῶ, τοὺς παληοὺς καλοὺς καιροὺς, πού τώρα πιά χαλάσαν. Καὶ συνεχίζοντας στὸν ἴδιο δρόμο, ἕνα ρυάκι προσπερνοῦμε, γιὰ ν' ἀνεβοῦμε μὲ μιὰ ἀνάσα, εἰς τὴν δακρύβρεκτη μεριά τοῦ «Γιόρκακα», ὅπου μὲ κλάματα ξεπροβοδίζαν τὰ προσφιλῶν πρόσωπα οἱ οἰκειακοί, πού ταξιδεῦσαν γιὰ δουλειὰ στὴν μακρινὴ τὴν ξενιτιά. Ἡ τοποθεσία αὐτὴ εἶναι περίβλεπτος, κι ἀντιθωρεῖ κανεὶς τὶς πιὸ πολλές περιοχὲς τοῦ γραφικοῦ μικροῦ χωριοῦ.

Στὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντα φαντάζουν ἤρεμα καὶ ἀμυδρά, τὰ ὠραῖα μικροχώρια. Ἀμάραντος καὶ Πλάβαλη. Ἀντικριστὰ κάτω ἀπ' τὸν Πύργο, τὴ Στρατσιανη ἀντικρύζουμε κι ἀπὸ τίς ἄλλες τὶς μεριές, βλέπεις τὸ Σιοῦμο καὶ τὴ Γύφτισσα, τὸ δάσος τοῦ χωριοῦ, τοῦ Ἄη-Νικάνορα τὴ ράχη, τὸ Στρατσιανίτικο ποτάμι σὲ ὄλο του τὸ μῆκος, πού σὰν τεράστιο φίδι σέρνεται στὴν ἄσπρη ποταμιά, διάλουστο στὶς ἡλιαχτίδες πού ἀπάνω του προσπέφτουν.

Τώρα τὸ φιλοκίνδυνο πολύστροφο τῆς «Σκάλας» μονοπάτι, ξανοίγεται μπροστὰ μας, κι ἀριστερά μας ξεχωρίζει ἡ ζοφερὴ μακάβρια χούνη, τῆς γυμνοφόρας Δεμονκῆς. Ἀπέναντι ἀπ' τὸ μονοπάτι βουνοπλαγιὲς σταροσπαρμένες, σκίζονται ἀπ' τίς ρεματιές, καὶ δεξιὰ ἀντικρύζουμε καὶ πάλι περίλοφη ὁμορφὴ μικροσειρά, μὲ θάμνους καὶ ψαθυροχάλαρα, πού ἀπλώνονται στὸ γραφικὸ μυχό της τ' ἀξιέραστα τοῦ Καντοπιοῦ ἀμπέλια, ὅπου οἱ

Μολιστινοὶ ἀπήλαυσαν κι ἐγεύθησαν τοὺς περασμένους χρόνους, τὶς πλέον ἔντονες καὶ δυνατὲς χαρὲς καὶ συγκινήσεις τῆς ζωῆς τους. Δὲν ὑπάρχει στ' ἀλήθεια πιὸ ὁμορφὴ καὶ θελκτικὴ ἀγροτικὴ περιοχὴ στὴ Μόλιστα, ἀπ' τὸ εἰδυλλιακὸ Καντόπι.

Τώρα πρὸς τὸ Δημόσιο δρόμο προσεγγίζουμε, καὶ κλείνουμε τὴν ἀλησμόνητη διαδρομὴ μὲ χάρι προσπερνώντας, τὶς ὑπέροχες καὶ χαρωπὲς μεριὲς στοὺς «Κουκλιούς» τὸ «Χάνι στοὺς πλατάνους», τὴ «Βατσινιά», «Νιτσιάϊνα», «Μπαρόνικου» καὶ «Κουρνιστιώτικο». Τὶς τελευταῖες αὐτὲς ἀσύγκριτες περιοχὲς εὐφρόσυνα ἀντιχαιρετᾶ στὸ γρήγορό του κατρακύλισμα, ὁ Κουρνιστιώτικος ὁ λάκκος, ποὺ ἀνάμεσα ἀπὸ πολύκλωνους σκιαχαρεῖς πλατάνους, χύνεται στὸ ποτάμι.

Τὸ ἄλλο τοῦ δρόμου παρακλάδι, ἀπ' τ' Ἀη-Γιώργη τὸ ξωκλήσι, στ' ἀμπέλια τοῦ χωριοῦ μᾶς φέρνει, ποὺ καταπράσινα ἀπλώνονται στὶς ξωτικὲς μεριὲς, τοῦ «Μοναστηρόπουλου» τῆς «Ντραγασιάς» «Διμκίρου» «Παληάμπελα» καὶ «Φράξου», «Μετόχι» «Μπούμπαρης» καὶ «Σάτνας».

Στὶς ὑπέροχες αὐτὲς τοποθεσίες ἐπίπονα ἐργάστηκαν κι εὐτυχισμένοι ἔζησαν, ὅσοι στὴ Μόλιστα γεννήθηκαν στὰ χρόνια τὰ παληά. Κι οἱ πολυπάτητες αὐτὲς ἀμπελόχαρες περιοχὲς, ἦσαν οἱ πλέον ἐκτιμήσιμοι σταφυλότοποι, ποὺ παλαιότερον ἐγνώρισαν τὴ δόξα καὶ τὸ μεσουράνημα, τοῦ ἀπαράμιλλου ἀγροτικοῦ μας βίου. Τὰ πιὸ πολλὰ ἀμπέλια ἐδῶ πέρα βρίσκονται, στὰ ἡλιόχαρα Παληάμπελα, ὡς καὶ στὴ Ντραγασιά, ὅπου καὶ στὸ δικό μας τὸ μεγάλο ἀμπέλι, παντοτινὰ νωπὲς καὶ δροσερὲς στὸ λογισμό μου παραμένουν, κι οἱ δυὸ ἀνθοβριθεῖς μας κερασιές, ποὺ ἦσαν πιὸ ὁμορφες καὶ θελκτικὲς κι ἀπὸ τὶς κε-

ρασιές τοῦ Taikan. Τὸ ἴδιο στὴ μνήμη μου, ποτὲ ἢ εἰκόνα τῆς δὲν ἔσβησε, καὶ τῆς μικρούλας κι ὀμορφῆς συκιᾶς στὴν ἄκρη τοῦ ἴδιου χωραφιοῦ, ποὺ τῶρα δὲν ὑπάρχει πιά. Καὶ κρυφαστέκεται μισόσβηστη καὶ χαμογελαστή, στὴ μαγική κι ἀπατηλὴ ἀχλὺ τῶν πρώτων παιδικῶν σκηνῶν, ἀπ' τὴν πολὺθέλκτη κι ὠραία νεανικὴ ζωὴ μου, στ' ἀμπέλια μας στὴ Ντραγασιά.

Μ' ἀλίμονον!!! οἱ ἀλησμόνητες θεσπέσιες κερασιές μας, ποὺ 'ταν σὲ πλήρη ἀνθῆσι στὰ παιδικὰ μας χρόνια, ἀπογηράσαν πιά κι αὐτὲς στὸ κατρακύλισμα τοῦ χρόνου. Ἔτσι ποὺ κυρτωμένοι τῶρα ὀρθώνονται, οἱ μελαγχολικοὶ καὶ σκυθρωποὶ κορμοὶ τους, χωρὶς ἀνθύλλια καὶ κλαδιά.

'Ακόμα ὑπάρχουνε, πιὸ πέρα ἀπ' τὸ «Σπάσμα», ἡ περίοπτος περιοχὴ τῆς «Μπούρνου», κι ἀκόμα παρακάτω οἱ περιλάλητες μεριές τῆς «Δεύκας» τῆς μικρῆς καὶ τῆς μεγάλης, καθὼς καὶ τὴς «Νικατσκαριές», ὅπου κρυφαναβλύζει λαγαρό τὸ ὑπέροχο νερό τῆς δροσερῆς πηγῆς τοῦ Κούσιου, δίπλα ἀπ' τὴς τρέμουσες ἰτιές. Μ' αὐτὸ τὸ ἄφθονο νερὸ πότιζαν κι οἱ γυναῖκες τοῦ χωριοῦ στὰ χρόνια ποὺ περᾶσαν, τὰ μεστωμένα καλαμπόκια στὴς ὀμορφες βραδιές τὸ θέρος.

Ἡ ἀνακύκλησις στὴ μνήμη μας τῶν ἀξέχαστων σκηνῶν καὶ στιγμιότυπων ἐκ τῆς μαγευτικῆς ζωῆς, στὴς ἀπαράμιλλες αὐτὲς περιοχὲς στοὺς παληοὺς καλοὺς καιροὺς, εἶναι τὸ πλέον γενναιόδωρον ἀντιστήριγμα στὴς ψυχολογικὲς μας καταπτώσεις, καὶ στὸ ἀξιοθρήνητο ἐπισκίασμα τῆς καρδιᾶς μας, ἐκ τοῦ ὅτι, οἱ ἀλησμόνητοι αὐτοὶ καιροὶ μὲ τὰ ἀσύγκριτά των θέλγητρα, παρῆλθον πιά ἀνεπιστρεπτί.

Ἄν θέλουμε νὰ ἐπισκεφθοῦμε τὴν πολυσύχναστη περιοχὴ τοῦ Καπηλαιοῦ, ἀπ' τὸ χωριό μας ξεκινώντας στὴν κατηφόρα πρὸς τὸ λάκκο, πρῶτα θὰ συναντήσουμε κάτω ἀπ' τοὺς βαθύσκιους πλάτανους, τὸν μύλο τοῦ Χατζῆ, ὅπου παλαιὰ οἱ ξωμάχοι τῆς ἀγροτικῆς ζωῆς, φόρτωναν καὶ ξεφόρτωναν γεννήματα γιὰ ἄλεσι.

Ὁ γραφικὸς αὐτὸς ὠραῖος μύλος, μὲ τὴ μεγάλη γκούβα τὴ βαθιά, εἶχε δυὸ μάτια ἄλεσης ἀπανωτά, καὶ ἄλλεθε δραστήρια, χειμῶνα καὶ φθινόπωρο. Καὶ προχωρώντας πάντα πρόσχαροι, στὴν ἀνετη κατηφοριά, φθάνουμε ἀμέσως στὰ παληόσπιτα στὶς χορτοφόρες βάλταρμύρες. Πιὸ κάτω τὴν μακάβρια τρύπα ἀπαντοῦμε, καὶ δὲν μᾶς μένει τώρα πιά, παρὰ ὀλίγος δρόμος, νὰ καταλήξουμε στὸ εἰδυλλιακὸ ξωκλήσι τ' Ἀη-Χαράλαμπου, μὲ τὸν ὄμορφο δενδροπερίβολό του. Σ' αὐτὸ τὸ ἐξωτικὸ ἐκκλησάκι, οἱ χωριανοὶ ποὺ ἀνηφορίζουνε ἀπ' τὸν κάμπο γιὰ τὰ σπίτια τους, παίρνουν μιὰ κοντανάσα ἀπ' τὸν κάματο τῆς ἀνηφόρας, θεωρώντας μ' ἀγαλίασι τὴν ἀσβόλη ποὺ ἀπαλὰ αἰωρεῖται, πάνω ἀπ' τὶς στέγες τῶν σπιτιῶν. Πιὸ κάτω ἀπ' τὸ ἐκκλησάκι βρίσκονται, οἱ δενδροσκέπαστες περιοχὲς τοῦ «Σφουνταμιοῦ» τῆς «Τσίρκου» καὶ τοῦ «Πάληουρα», τῆς «Παληουριάς» καὶ τῶν «Ἀσημοκάλυβων». Ἐδῶ πολλές φορές στὸ δρόμο μας, τὸ λάκκο προσπερνοῦμε, πῶχει ὀλιγοστὸ νερό, κι ὀβίρες ἀναρίθμητες μὲ ψάρια ἀπ' τὸ ποτάμι.

Καὶ πάλι προχωρώντας πρὸς τὴν κατεύθυνσι τοῦ ποταμιοῦ, ἀπὸ θαμνόφιλες γοητευτικὲς μεριὲς περνοῦμε, ὅπου ἀπειλητικὰ ὀρθώνονται τ' ἀπόκρημνα ἀγριοσκέμια,

τοῦ Σιούμου τῶν Σταλάϊματων καὶ τοῦ κρημνόχαρου Λι-
νίκου. Κι ἀριστερά μας κρυφομινυρίζει ἀσίγαστα ὁ λάκ-
κος τοῦ χωριοῦ. Καὶ νά!! ὡς συνέχεια κατηφορίζουμε,
μπροστά μας ξεπροβάλλει τώρα, τὸ περιλάλητο τὸ «Κα-
πηλειό». Ὁ περιμάχητος κάμπος τοῦ χωριοῦ μας. Ὑ-
πάρχουν πάμπολλα ἀμπελοχώραφα σ' αὐτὴ τὴ γόνιμη
περιοχὴ, τὰ πλουσιώτερα ἀμπέλια μὲ εὐχυμα ἀρωματικὰ
σταφύλια. Γοντσέδες καὶ μποστανικά, τριφύλια δένδρα
κι ἴπουρα, μὲ φρούτα ἐξάίρετα καὶ κάθε εἴδους. Καὶ δὲν
ὑπάρχει εἰς τὰ μέρη μας, ἄλλη πιὸ πλούσια περιοχὴ, ἕ-
νας ἀληθινὸς κῆπος τῶν Ἀχμαινιδῶν. Ὁλος ὁ κάμπος
πέρα ὡς πέρα, ποτίζεται μ' ἄφθονα νερὰ τὸ θέρος, πού
ἔρχονται ἀπ' τὸ βουρκοπόταμο μὲ τὸ μακρὺσυρτο αὐλάκι.
Μὰ φεῦ!!! τί κρῖμα πλέον, πού τώρα τελευταῖα, δὲν φέρ-
νουν πιά νερὸ ἀπ' τ' αὐλάκι, κι ὅλα στὸ Καπηλειὸ στὸν
κάμπο κοντεύουν ν' ἀπομαρανθοῦν.

Ἡ πολυπάτητη αὐτὴ περιοχὴ παλαιότερα, ἔσφυζε ἀπὸ
χαρὰ ζωὴ καὶ ἐργασία, καὶ χωριανοὶ ἀναρίθμητοι ἀκα-
τάπαυστα ἐργάζονταν στ' ἀκριβαγάπητα ὑποστατικά
τους, καὶ πρόσφερναν φιλόπονα τὶς τρυφερὲς περιποιή-
σεις τους, στὰ δένδρα καὶ στὰ κλίματα τῆς πολυθέλγη-
τρης αὐτῆς τοποθεσίας.

Ἡ ζωὴ τῶν χωριανῶν στὸ Καπηλειὸ ἀπέπνεε τερπνό-
τητα καὶ τρυφερὰ αἰσθήματα, πού 'ταν διαβρεγμένα μ' ἀ-
θάνατες καὶ θεϊκὲς χαρές, ἀπ' τὴ ζωὴ κοντὰ στὴ φύσι.

Κι ἀπ' τὴν ὑπέροχη αὐτὴ περιοχὴ πού διασχίζει ἡ δη-
μοσιὰ, κάθε χρόνο ἀργὰ τὴν ἀνοιξὶ περνοῦν χιλιάδες γι-
δοπρόβατα, κι ἀμέτρητα κοπάδια. Μεγάσωμα τσομπα-
νόσκυλα δεξιά κι ἀριστερὰ τὰ πρόβατα φυλᾶν δραστή-
ρια, καὶ ἄγρια τοὺς ἄγνωστους θωροῦν λυχομανώντας.
Τσελιγγάδες καὶ βοσκοί, ἄλογα καταφορτωμένα, κι ὡ-

ραῖες κοκκινοβολοῦσες βλαχοποῦλες, πού ὀδηγοῦν φιλό-
πονα κι ὑπομονητικά τ' ἀκριβοφίλητά τους ποίμνια, στίς
οὐρανόχαρες κι ἀπάτητες βουνοκορφές τοῦ Γράμμου, τὸ
Καπηλειὸ ἀντιχαιρετοῦν, σὰν προσπερνοῦν περαστικοὶ
στὸν κάμπο τοῦ χωριοῦ μας. Κι εἶναι αὐτὲς οἱ συμπαθη-
τικὲς ὀμάδες τσελιγγάδων, ποιμνίων καὶ βοσκῶν, ὅτι κα-
λοῦν σ' αὐτὰ τὰ μέρη, τὰ περιλάλητα «κονάκια». Συνε-
χίζοντας τὴν πορεία μας ἀπὸ τὸ Καπηλειὸ πρὸς τὴν κα-
τεύθυνσι τῆς Βούρμπιανης, στὸ δρόμο μας συναπαντοῦμε
κι ἄλλες ἐξ ἴσου γοητευτικὲς μεριές, πού ἀνήκουν στὸ χω-
ριό, ὅπως: τοῦ «Τσέρου» καὶ τῶν «Παληοχειμάτων», ὅπου
ἀμπέλια καρπερὰ καὶ περγολιές περίτεχνες, δίνουν τὰ
πιὸ πολύχυμα καὶ ἀρωματικὰ σταφύλια. Πιο πέρα εἶναι
ὁ «Παρατσιώτης» ὅπου καὶ τὰ σύνορα τῆς Μόλιστας τε-
λειώνουν, ἐκεῖ πού ἀρχινοῦν τὰ ὄμορα τῆς Στράτσιανης
καὶ τῆς Πυρσόγιαννης.

ΓΙΑ ΨΑΡΕΜΑ ΣΤΟΝ ΠΟΤΑΜΟ

Παρεπίδημοι ντιλετάντηδες, πού πάντοτε εἶναι ἔτοι-
μοι, κι ἔχουν ἐλεύθερο καιρό, ὡς καὶ πολυπληθεῖς παρέες
ὀμήλικων συντοπιτῶν, κατέρχονται περιοδικὰ χαρούμε-
νοι γιὰ ψάρια στὸ ποτάμι. Ἡ δροσερὴ ποτάμια αὔρα
ζωογονεῖ καὶ περιλούζει τὰ πρόσωπα τῆς φιλικῆς ὀμά-
δας τῶν ψαράδων, πού κατεβαίνει στὸ γιαλό. Καὶ μὲ τοῦ
ἡλίου τὴν ἀνατολή, ἀπ' τὴ μεριά τῆς Γύφτισσας, ὁ πρωι-
νὸς περίπατος μετὰ ἀπὸ μιὰ ὥρα δρόμο, στὴ ποταμιὰ
λαβαίνει τέλος. Ἐκεῖ σὰν φθάνει ἡ ὀμάδα παίρνει μιὰ ἀ-
νάσα στὸ νησί, διευθετοῦν τὰ ἀντικείμενά τους καὶ ρίχνον-

ται στὸ ἔργο. Καὶ στὸ σημεῖο τοῦ νησιοῦ πού τὰ νερά δι-
χάζονται, φράζουν εὐθύς τὴ μιὰ πλευρὰ μὲ πέτρες φύλ-
λα καὶ κλαδιά, ξύλα χαλίκια κι ἄμμο, ὥστε νὰ φκιάσουν
πρόχειρα ἓνα ἰδιόμορφο ἀντιτοίχισμα, ἴσια πού τὸν σκοπό
τους νὰ πετύχουν, καὶ μ' ὀλιγότερη δουλειά, τὰ νερά νὰ
συγκρατήσουν. Ἔτσι μ' αὐτὴ τὴ διευθέτησι, τὸ ρεῦμα τοῦ
νεροῦ, πρὸς τὴν προσκείμενη κατεύθυνσι ἀρχινᾷ νὰ λι-
γοστεύη βαθμιαῖα. Προτοῦ ὅμως τὰ νερά στερέψουν, στὴ
ἄλλη ἄκρη τοῦ νησιοῦ ὅπου τὰ ὕδατα καὶ πάλι σμίγουν,
στήνουν περίτεχνα οἱ εἰδήμονες, σὲ μιὰ δέσι διαμορφωμέ-
νη κατάλληλη γιὰ τὴ δουλειά τους, τὸ καλάθι ἢ τὸ σουλ-
πί, ὅπου ξεπέφτουν ἓνα - ἓνα τὰ ψάρια τοῦ νησιοῦ, πού
κάτω ἀπ' τὸ ὀδυνηρὸ προαίσθημα τῆς μείωσης τῆς πο-
σότητος τοῦ νεροῦ, πού 'ναι ἀπαραίτητα γιὰ τὴ ζωὴ τους,
ταχύτατα προστρέχουν πρὸς τὸ μέρος τῆς ροῆς, γιὰ περσ-
σότερο νερό. Μ' ἀλίμονον ἢ μ' ἓνα σημεῖο τῆς φευγάλας
τους, ὁ θάνατος τὰ ἀναμένει, στὸ καλάθι ἢ στὸ σουλπί, καὶ
μέσα στὴν παγίδα πέφτοντας, ἀδύνατο τοὺς εἶναι νὰ ξανά-
βγουν πιά. Οἱ πουλιές τῶν ψαριῶν, πού στὸ ποτάμι κρυ-
φοῦν, ἀνήκουνε στὰ εἶδη πού οἱ κάτοικοι εἰς τὴν διάλε-
κτό τους «συρτάρια» ὀνομάζουν. Μὰ ὑπάρχουνε καὶ «μου-
στακάρια», «κότσες» «καρβασαράδες» «πέστροφες».

Κατάκοποι οἱ ἄνδρες τῆς παρέας στὸ μεσουράνημα
τῆς ἴδιας μέρας, παράμερα στὴν ξεροποταμιὰ ἀραδιάζον-
ται, ὅπου κάτω ἀπ' τοὺς στροβιλοφόρους δυνατοὺς σπη-
λιάδες, μὲ ὄρεξι καὶ βουλιμία τρῶν, τὸ μεσημεριανό τους
φαγητὸ πού ἔχουν στὸ δισάκι. Τὶς ὥρες τὶς ἀπογευματι-
νὲς συνήθως, τελειώνουν τὴ δουλειά τους, καὶ ἡ ὀμάδα
κουρασμένη πιά, γιὰ τὸ χωριὸ ἀνηφορίζει, καὶ μόνον ἓ-
νας - δυὸ στὴν ἄγρια ποταμιὰ ἀπομένουν, πρὸς φύλαξι
τῶν καλάθιῶν ὅλη τὴ νύχτα στὸ νησί. Καὶ στῆς αὐγῆς

τὸ ὑπομειδίαμα, τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωί, μαζεύουν εὐχαρεις κι αὐτοὶ τὰ ψάρια ἀπ' τὰ καλάθια, γυρνώντας πίσω στὸ χωριό, μὲ τοὺς ἄλλους νὰ μοιράσουν.

Στὸν Σαραντάπορο ὑπάρχουνε καὶ χέλια ἓνα σωρό, ποὺ συναντιῶνται στὰ βρυσκὰ στὶς ἡρεμές τοῦ ἀκροποταμιῆς, ὅπου λιγόψυχα νερὰ ἀναβλύζουν. Συντοπίτες ἔμπειροι ἀπ' τὰ παληὰ τὰ χρόνια, στὴν τοποθέτησι σουλπιῶν στὸν Κουρνιστιώτικο τὸ λάκκο, ποὺ ἔχει ἄφθονο νερό, τοποθετοῦν περίτεχνα αὐτὲς τὶς βέργινες παγίδες, στὴ συμβολή στὸ κάτω μέρος, λάκκου καὶ ποταμοῦ, στῆς ἀνοιξης τὸ ψυχομαχητὸ καὶ στὶς ἀρχὲς τοῦ ωραίου θέρους. Καὶ μὲ δικαιολογημένο τὸ αἶσθημα τῆς ἐγκαρτέρησης, στὸ βουβαμὸ τῆς ἀνοιξιάτικης νύχτας, νὰ πέσουν ψάρια στὰ σουλπιὰ, παράμερα πέφτουν στὰ πλατάνια λίγο νὰ κοιμηθοῦν.

Ἀπ' τὰ χαράματα τῆς ἐπομένης καταξυπνοῦν οἱ ψαροθῆρες, νὰ κατεβοῦν στὴ συμβολὴ τοῦ λάκκου τὰ ψάρια νὰ μαζέψουν. Τὸ ταχινὸ θωπευτικὸ ἀεράκι, γλυκοφιλεῖ τὰ πρόσωπα τῶν κοντοχωριανῶν ψαράδων, ποὺ ἀνηφορίζουν στὸ χωριὸ χαρούμενοι καὶ γελαστοί, ἂν πέτυχε ἡ δουλειά τους. Ἀκόμα ὑπάρχουν καὶ οἱ ἀπόχες, κάτι πρωτόγονα ἀρχαῖα σύνεργα, ποὺ τὶς ὀβίρες καὶ τὶς χοῦνες μιὰ μιὰ ὑπόμεινα ἐρευνοῦν, μ' αὐτὲς στὸ λάκκο οἱ χωριανοί, χτενίζοντάς τες ὅλη μέρα, ὅπου ὑποπτεύονται ἢ γνωρίζουν, πὼς ψάρια κρυφοζοῦν. Οἱ γαυριάδες τοῦ χωριοῦ ποὺ κατακαίονται κι αὐτοὶ ἀπ' τὸν καημὸ γιὰ ψάρεμα, ἐκτὸς ἀπ' τ' ἀγγίστρα, πὶδ εὐκολο ἄλλο τρόπο, δὲν ἔχουν νὰ ψαρέψουν. Κάμποσα ἀγγίστρια κρεμασμένα σ' ἓνα μακρὺ ξυλο δεμένα εἶναι τὰ ἐργαλεῖα τους. Παρέες χαρωπὲς κι οἱ παρασάνταλοι οἱ ψαρόμυαλοι, κατέρχονται στὸν ποταμὸ ἐνωρίς, στὶς ὀβίρες στὰ βρυσκὰ, ὅπου περίχαρα περ-

νοῦν τὴ μέρα τους, μὲ τὴν κρυφὴ ἐλπίδα καὶ λαχτάρα, κά-
ποιο ψάρακι νὰ τσιμπήσει.

Γιὰ δόλωμα αὐτοὶ πάντα μαζί τους ἔχουν, σκουλήκια
γλίστρες καὶ τυρί. Καὶ ψάρια περισσότερα, τοὺς παληοὺς
καιροὺς ποὺ δούλευε ὁ Νταμπακόμυλος, πιάναν οἱ χω-
ριανοὶ στὴν κοντινὴ μεριά τοῦ μύλου, ποὺ ἀφρομανᾶ ὁ
βουρκοπόταμος, κι ἴσως ἢ μυρωδιὰ τοῦ μύλου ἀπ' τὴν ἄ-
λεσι τῶν γεννημάτων, νὰ ἦταν ἢ αἰτία ποὺ ἀφθονα ψά-
ρια σὲ κοπάδια, κρυφοζοῦσαν στὰ νερά του.

Τὸ ψάρεμα στὸν ποταμό, στοὺς λάκκους στὶς ἄβιρες,
στὰ βρυσκὰ καὶ στὰ νησιά, εἶναι πλήρης θελγῆτρων ἀπα-
σχόλησις τῶν ξενοκόπων καὶ τῶν χωριανῶν, στὶς εὐφρό-
συνες τῆςσχόλης των ἡμέρες. Κι ὅλοι οἱ ὁμοχώριοι ἀπει-
ροτέχνες μὲ τρυφερὴ συγκίνησι, καὶ αἰσθημα βαθὺ ἐνθυ-
μοῦνται, τοὺς ἀλησμόνητους παληοὺς καιροὺς τοῦ χαλε-
ποῦ μας βίου στὸ χωριό, ὅταν τὸ ψάρεμα στὸν Σαραντά-
πορο, κάτω ἀπ' τὴν πίεσι ἀφόρητης ἀνέχειας καταντοῦσε,
περισσότερο μεθοδικὴ κι ἐπίμονη ἀπασχόλησις, τῶν αὐτό-
χθονων τῆς Μόλιστας.

ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΣΑΡΙΑ ΩΣ ΤΗ ΣΤΑΡΙΤΣΙΑΝΗ

Μιὰ ἀξέχαστη ἀκόμη διαδρομὴ εἶναι στὶς γραφικὲς
καὶ θελκτικὲς μεριές, ποὺ τριγύρω μας συναπαντοῦμε, ἀπ'
τὸ χωριό ὡς τὴν Πουρνιά — τὸ ἄλλο τῆς τὸ ὄνομα εἶναι
Σταρίτσιανη — κι εἶναι συνδεδεμένα ἀπὸ παληὰ τὰ δυὸ
χωριά, μὲ ἄρρηκτους δεσμοὺς συντροφικότητος, συνερ-
γασίας καὶ φιλίας.

Ἀφήνοντας τὴ Μεσαριά, περνοῦμε ἀπ' τὸ Σιόπιτο, τὴ

βρύση με τ' ἀθάνατο νερό, ὅπου μᾶς ἀντιχαιρετοῦν πανέμορφες καὶ λυγερές, τρεμοκλαίουσες ἰτιές, κι ἀπὸ ἐκεῖ ἀνηφορίζοντας φθάνουμε στὴ στιγμή, στὸ μάρμαρο στ' Ἀντρόνι, ὅπου τὴν ἀνοίξει τὰ ὑπέροχα σπαρτὰ στὰ καταπράσινα χωράφια, κάτω ἀπ' τὸ ἀνοιξιιάτικο δέλεαρ τῆς παράπεισης διὰ τὴν ζωὴν, κρυφοπροβάλλουν ἀπ' τὴ γῆ ἀντιμαγεύοντας τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν στρατοπόρων χωριανῶν. Συνεχίζοντας τὴν πορεία μας κόβουμε μιὰ ἀκόμα ἀνηφορούλα, καὶ καταλήγουμε σὲ λίγο εἰς τὸ περίβλεπτο μικρόκλησο τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, ὅπου ἀπὸ πίσω του σιγανασαίνει στοὺς φιλάσθενους κυματισμοὺς τῆς, μιὰ εἰδυλλιακὴ μικρὴ λιμνούλα, ξεψυχισμένη καὶ ρηχὴ. Ἀπ' τὴν κορφή τοῦ ξωκλήσιου ἀγναντεύουμε, τερπνόχαρες κι ἀξιοθέατες περιοχές, ποὺ ἀντικρατοῦν τὸ πρὸ καὶ ζωντανὸ τὸ αἶσθημα τοῦ θαυμασμοῦ μας, καὶ τὶς αἰσθήσεις μας καταχωνιάζουν στὸ ἀντιμέτωπο τῶν θέλγητρων, τῆς ἀπαράμιλλης ὠραίας φύσης. Ὅπως τὸ θαμνοσκέπαστο «Μπουρμπουράτο», ὁ ἀγέρωχος καὶ σκυθρωπὸς μας «Σιοῦμος», ἡ δακρυχέρη «Ἁγία - Παρασκευὴ» μὲ τὸ νεκροταφεῖο τῆς, ὁ βουρκωμένος λάκκος τοῦ χωριοῦ, τὸ περισόκορφο ὠραῖο «Χωραφούλι», τὸ σεισοκούννημα τῶν γέρικων βαλανιδιῶν, στὴν πολυδακρυσμένη Παναγιὰ μὲ τὰ γυλάζια τῆς βαλαύστια στοὺς τάφους, κι ἡ ἐλατοσκέπαστη ἡ «Βόρτσα» κοντὰ στὸ ἐξαίσιο «Σέλουμα». Εἶναι ὅλα αὐτὰ τὰ ὠραῖα μέρη, τὰ πιὸ ὑπέροχα τοπία ποὺ ἀπλώνονται περίχαρα καὶ γοητευτικὰ μπροστὰ μας, σὰν τὰ θεωροῦμε ἀπ' τὸ ξωκλήσι.

Πολλοὶ ἐκκλησιόφιλοι συγχωριανοὶ περιοδικὰ ἀνοίγουν τὸ ἐκκλησιάκι, καὶ λειτουργοῦν μέσα σ' αὐτὸ μ' εὐλάβεια περισσῆ. Προχωρώντας τώρα πρὸς τὴν κατεύθυνσι τῆς θελκτικῆς Πουρνιάς, ὀμπρὸς μας συναντοῦμε πο-

λυστόλιστη, τὴν ὄμορφη «Ἀγριοκερασιά» μὲ τὶς πολλὲς νεροπηγές της, ποὺ τῶρα δὲν ὑπάρχουν πιά, μιὰ ποὺ τὸ ὑπέροχο νερό τους δέσμευσε γιὰ τὶς ἀνάγκες του, ὁ ἀκρινός μας μαχαλάς. Μιὰ ἀκόμα ἀνηφόρα, καὶ καταφθάνουμε μὲ μιὰ ἀνάσα, στ' ὠραῖο πευκοδάσος μὲ τὶς πανύψηλες δαδιές κι ἐλάτια του, ποὺ ἀνάμεσα κλωθογυρίζει ἀτέλειωτο καὶ γραφικό, τὸ ὑπέροχο βουνοδρομάκι. Αὐτὸ τὸ ἐξάαιρετο κομμάτι τῆς ἀπαράμιλλης διαδρομῆς, εἶναι τὸ πιὸ ἀξιέραστο καὶ θελκτικὸ σημεῖο της, κι ὁ δρόμος εἶναι σκιερὸς μὲ βελονόφυλλα ὄρφνὰ στρωμένος.

Σὰν βγαίνουμε στὸ ξέφωτο, μιὰ ματιὰ στὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντα ἀπ' ἀψηλὰ ἀπ' τὴ ράχη, προσπέφτει στὶς ἀγέρωχες βουνοκορφές, ὅπου φαντάζει σιωπηλὸς κι αἰώνια χιονισμένος, ὁ γέρο «Σμόλικας» κι ἡ γραφικὴ «Νταλιόπολι».

Τῶρα ὡς τὸ χωριὸ εἶν' ὅλο κατηφόρα, καὶ δεξιὰ κι ἀριστερά μας ἤδη ἀπλώνονται, πανέμορφες μικροῦλες τσινκαπίνες, κι ἄλλα πολλὰ χαμαιζηλόφυτα, ἀνάμεσα σὲ ἀγριολεφτοκαρυές κι ἀγκαθόφιλες βαττομουριές, ποὺ 'ναι τὸ περιβάλλον τῆς περιστόλιστης αὐτῆς περιοχῆς, ποὺ ἀγκαλιάζει τὸ χωριό. Καὶ νὰ ποὺ τῶρα εἰκονίζεται μπροστά μας, γκριζόχρωμη καὶ τυλιγμένη στοὺς σωρεῖτες τῆς ἀσβόλης τῶν σπιτιῶν της, ἡ ὄμορφη «Πουρνιά». Στὸ κέντρο εἶναι ἡ ἐκκλησιά, καὶ πλάτανοι μεγάκλωνοι, στὸ σχολειὸ καὶ στὰ δρομάκια. Καὶ μακρινὸς ὁ ἀπόηχος ἀπ' τὰ λαλούμενα στὸ πανηγύρι τοῦ χωριοῦ, ἀντικροτεῖ στ' αὐτιά τοῦ ἐπισκέπτη πανηγυριστή, ποὺ εὐχαρις κοντοζυγώνει καὶ χάνεται στὸ δάσος. Μπαίνοντας τῶρα στὰ ἀκρόσπιτα τῆς δενδρостόλιστης Πουρνιάς, μὲ ἐκδηλῆ ἀγαλίασι ἀνταμώνουμε τοὺς πρώτους κοντοχωριανοὺς στὰ λιθόστρωτα δρομάκια τοῦ χωριοῦ, ποὺ 'ναι ἔτοιμοι νὰ μᾶς

προσφέρουν, κι ανταλλάζουν με χαρά, τήν ἀβρόφρονη κι εὐγενική φιλία.

“Ὀλη ἡ περιοχή τῆς ἀπαράμιλλης Πουρνιάς, εἶναι ἄγρια καὶ ὄρεινή, καὶ σάν τ’ ἀπομεσήμερο τὸ πανηγύρι ἀντικουτάει, τὰ μαῦρα σύννεφα ἀπειλητικὰ τὸν οὐρανὸ περισκιάζουν. Βροντοβολήματα, τρομώδη ὑπόκωφα καὶ τρανταχτά, κατατρομάζουν τὶς εὐφραντικὲς καρδιὲς τῶν χαροκόπων πανηγυριστῶν, ποὺ μελαγχολικὰ καὶ λυπημένα τώρα τῆ φύσι γύρω ἀντιθωροῦν, κι ἀνήσυχτοι ἐτοιμάζονται ἤδη, τὸ γλεντόχαρο ὠραῖο πανηγύρι μὲ τὰ περίχαρα του στιγμιότυπα, αἰφνίδια ν’ ἀφήσουν, καὶ πίσω πάλι στὰ χωριά τους, γρήγορα νὰ γυρίσουν, προτοῦ τοὺς πιάση ἡ μπόρα.

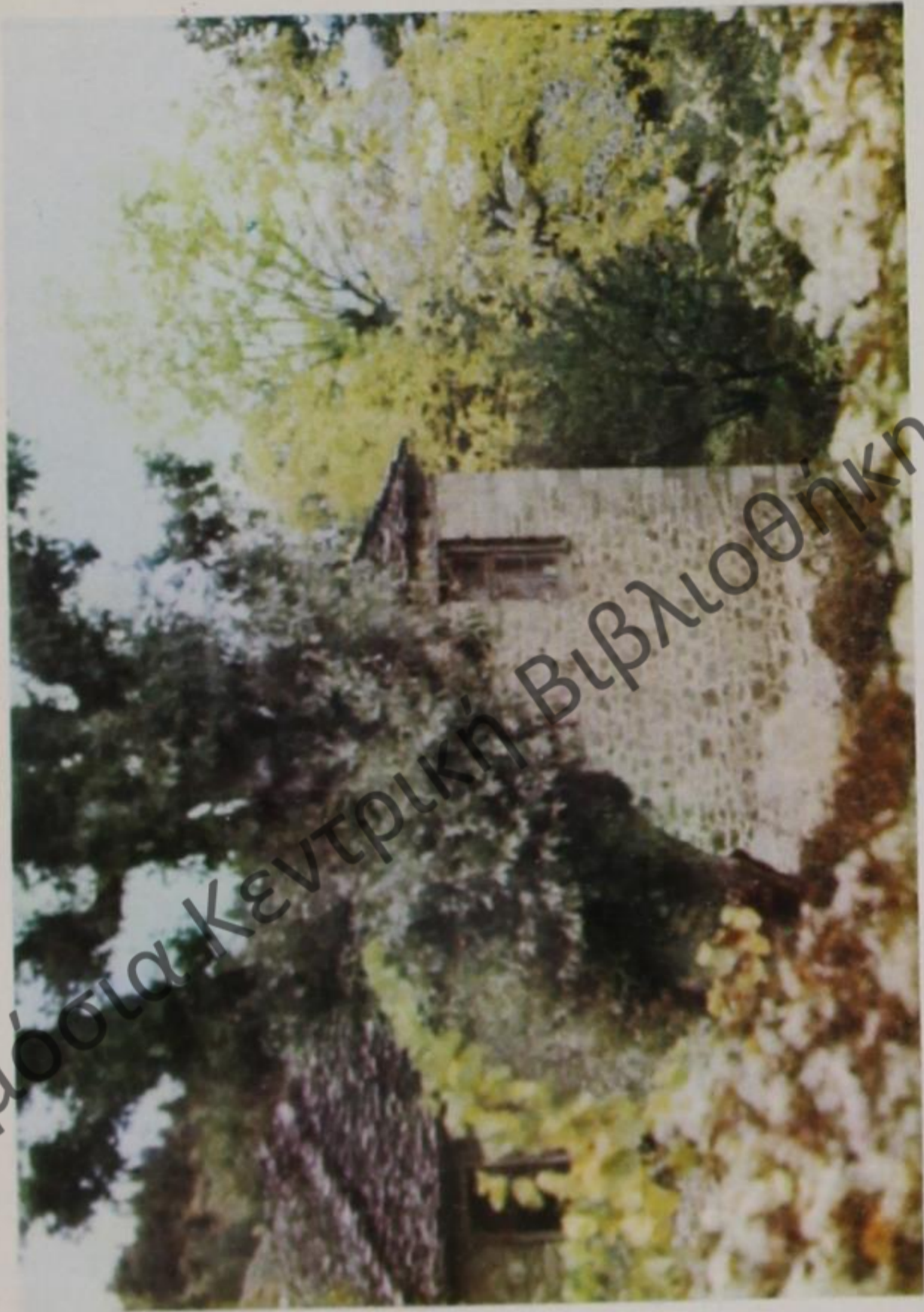
Πολλοὶ πλούσιοι ἀποδημοπλάνοι κι ἀπὸ τὸ χωριὸ τῆς ὁμορφῆς Σταρίτσιανης, τοὺς χρόνους τοὺς παληοὺς στὴν ξενιτιὰ πετυχημένα ἀντιπάλεψαν, κι ὥστόσο τὴν Πουρνιά ποτὲ κι αὐτοὶ δὲν ἀπολησιμονήσαν, καὶ πάντοτε ξαναγυρίζαν πίσω κοντὰ στ’ ἀκριβοφίλητο χωριὸ τους, καλύνοντάς το μὲ ὠραῖα σπίτια, δρόμους ἀντιτοιχίσματα, ξωκλήσια καὶ σχολεῖα. Μὰ φεῦ!!! κι αὐτὸ τὸ ὑπέροχο χωριό, ἡ πανέμορφη καὶ ζωτικὴ Σταρίτσιανη, χαροπαλαίει τώρα πιά, μιὰ ποὺ τὰ σπίτια τῆς τ’ ἀρχοντικὰ τὸ ἕνα ἕστερα ἀπ’ τὸ ἄλλο κλείνουν, κι ὁ κόσμος φεύγει γιὰ τὶς πόλεις.

ΣΤΟ ΜΥΛΟ

Ἐπῆρχαν παλαιότερα δυὸ μύλοι στὸ χωριό, ὁ ἕνας τῶν Ἀποστολαίων, κι ὁ ἄλλος τοῦ Χατζῆ, πιὸ κάτω ἀπ’

τὸν πρῶτο. Ὑπῆρχε κι ἓνας τρίτος ἀκόμα πιὸ μεγάλος, μακριὰ στὸ Βουρκοπόταμο, ἦταν τοῦ Νταμπακόμυλου τὸ μέρος. Ὁ μύλος ποὺ διαφεντευότανε, ἀπ' τὸ πατριμόνιο τοῦ "Αη-Ταξιάρχη.

Ὁ μύλος μας μὲ τὴν ὠραία λεύκα κάτω ἀπ' τὸ σιωπηλὸ νεκροταφεῖο, ἦταν ὁ μύλος ὁ πανέμορφος τῆς Μεσαριᾶς. Καὶ στὸ ἀναγύρισμα τῶν ὕδατων στὸ σφούνι διαμορφώνονταν ρηχή, μιὰ γκούβα τεχνητή, ἀπαραίτητη γιὰ τὴ συγκέντρωσί των. Σ' αὐτὴ τὴ γκούβα τὴ μεγάλη στῆ δύσι τοῦ καλοκαιριοῦ, ψευτοκολύμπαγαν ἀμέριμνοι κι εὐτυχισμένοι κι οἱ γαυριάδες τοῦ χωριοῦ. Δύο-τρεῖς πανύψηλες φυλλοφόρες λεῦκες, γεύονταν στὶς κορυφές τους, τὴ φιλάσθην ἀχνοτρέμουλα τοῦ ἀερικοῦ τῆς ρεματιᾶς. Κι ἓναν ξύλινο νεροδέτη μὲ διαπλατυσμένο στῆ βάσι του ἔλασμα, χειρίζονταν ὁ μύλωνας γιὰ ν' ἀπολύση τὸ νερό, σὰν ἤθελε ν' ἀλέση. Τὸ χοχλάκισμα καὶ τὸ ἠδύ τονθόρυσμα τοῦ νεροστρόφιλου στὴν ἀνακρέμασί του στὸ μακρὺ χωνί, ποὺ ἔπεφτε μὲ δύναμι καὶ ποὺ ἔβαζε σὲ κίνησι ἀδιάκοπα, πέτρες καὶ φτερωτὴ, φόβιζε τὶς γυναῖκες καὶ τρόμαζε τὶς τρυφερὲς καρδιὲς τῶν μικρῶν παιδιῶν τῆς Μόλιστας, ποὺ ἐκστατικὰ ἀντιθωροῦσαν τῆς ἄλεσης τὴ διαδικασία, στὸ μύλο τοῦ χωριοῦ. Στὸ ἀποχείμωνο καὶ στοῦ χειμῶνα τὴν καρδιά, καθὼς καὶ στὸ πρελούδιο τῆς ἀνοιξῆς, ὁ δροσοφόρος λάκκος τοῦ χωριοῦ ποὺ οἱ ὁμορφιές του εἶν' ἀπαράμιλλες, ὑπόκωφα βογγοῦσε, κι ἡ παναρμόνια ἀναβοή του ὡς μελωδία μακρινὴ τοῦ Σόρ, ἀντιλαλοῦσε ἠχηρὰ εἰς τὰ δενδρόφυτα πρανὴ τῆς ρεματιᾶς, τοὺς χωριανοὺς νανούριζε μαγευτικὰ στὸ πρωινό τους ἀντιξύπνημα, καὶ καταχώνιαζε ὑποβλητικὰ στὶς παρωρεῖες τοῦ βουνοῦ. Σὰν ἔπεφταν πολλὲς βροχὲς στὴν ἀγριεμάρα τοῦ καιροῦ, ἡ ρεματιὰ ἀφρομανοῦσε, τὸ βουητὸ τοῦ

Τὸ σπίτι μας. στή Μόλιστα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

νεροφόρου λάκκου γίνονταν έντονώτερο, κι ό μύλος άλεθε άκατάπαυστα, όλημερίς κι όλονυχτίς.

Ρανούνκουλα, νάρκισσοι και καμπανοϋλες, τρέμου-
σες λεϋκες καρδιόσχημες, στενόφιλες κλαίουσες ίτιές και
πλάτανοι ύδροχαρεΐς, άντιχαιρετοϋσαν πρόσχαρα στή
ρεματιά που βρίσκονταν οί μύλοι, τά όρμητικά νερά που
κατηφόριζαν θολά στην ποταμιά, χειμώνα και φθινόπω-
ρο. Στρογγυλογλυμένες θεόρατες κοτρόνες, γεμάτες βρύα
και λειχῆνες όρθώνονταν πανώριες, σαν ξεπεζεύανε πα-
ράμερα άπ' την όρμη του ρεύματος, στο λάκκο του χω-
ριοϋ. Το καλοκαίρι και το φθινόπωρο ένωρίς, στο ψυχο-
μαχητό του ρυακιοϋ, οί μύλοι τῶν 'Αποστολαίων καθώς
κι ό άλλος του Χατζῆ, δέν άλεθαν από έλλειψη νεροϋ, κι ή
ρεματιά χρεωκοποϋσε, κι όλοι τραβοϋσαν για ν' άλέσουν
τότε πέρα στον Νταμπακόμυλο.

Ό άξέχαστος μύλος του χωριοϋ μας, ήταν τόσο όμορ-
φος και γραφικός, όσο οί νερόμυλοι του Γκυοκοϋντο. Μ' ά-
λίμονον!!! τώρα πιά δέν ύπάρχει, κατήντησε χαλάσμα-
τα κι έρείπια. Όστόσο όμως ή εικόνα του ζῆ αΐώνια, και
παραμένει παντοτινά νωπή και θελκτική, στο λογισμό
και στις καρδιές τῶν παληῶν Μολιστινῶν.

«Στο δάσος το γυμνό, φύλλο δέν ήτανε
στο χῶμα, ένα λουλούδι δέν άνθοϋσε
και τή γαλήνη γύρω δέν έτάραζε
παρά ό τροχός του μύλου που βογγοϋσε».

Γυναΐκες άπ' τους γύρω μαχαλάδες, νυχτούλα ξεκι-
νοϋσαν, με φορτωμένα τά ζῶα κατεβαίνοντας, γεννήματα
ν' άλέσουν. Ό άστροφόρος οϋρανός, και το χλωμό φεγγά-
ρι άπ' το βουνό, τους φώτιζε άμυδρά το δρόμο προς το
μύλο, κι ή λάμπα ή το καντήλι μαρασμώδικα τρεμό-

σβηναν στὰ θαμπόφεγγα χειμωνιάτικα αὐγινά, στὸ πε-
ριαύλιο τοῦ μύλου. Οἱ νεαρὲς γυναῖκες ἀκατάπαυστα, μὲ
τὴ φιλότιμη τοῦ μυλωνᾶ βοήθεια, στάρι καὶ καλαμπόκι
σὲ σακκιὰ ξεφόρτωναν ἀπὸ τὰ ζῶα, κι ὁ παφλασμός
τοῦ πολυχτύπητου νεροῦ ποὺ μὲ τὴ φτερωτὴ ἀντιπάλευε,
κι ὁ θόρυβος τριγύρω στὶς μυλόπετρες, ἀδιάκοπος καὶ δυ-
νατὸς στὸ ρόχθο του, ἔπνιγε εὐθύς τὰ χάχανα καὶ τὰ φαι-
δρολογήματα τῶν γυναικῶν στὸ μύλο. Ταγάρια τὰ γεν-
νήματα στοίβαζε ὁ μυλωνάς, καὶ λάβαινε γι' ἀντίκοπο τὸ
ξάϊ πού'ναι ἡ συνήθεια. Μέρα καὶ νύχτα τὸν χειμῶνα ὁ
μύλος δὲν σιγοῦσε, κι ὁ λάκκος ἀντιβούϊζε, ἀπὸ φωνὲς καὶ
χλιμιντρίσματα τῶν καταφορτωμένων ζώων. Ὁ μυλωνάς
μὲ μάτια γλαμυρὰ στὸ μεσουράνημα τῆς νυχτοურγίας, δί-
πλα ἀπ' τὶς στερναρομυλόπετρες, ἐρύθμιζε καὶ ἔλεγε μ'
ὑπομονὴ τοῦ σιταριοῦ τὴν πτώση. Μὰ σὰν τὰ ἄγρια βαθιὰ
σκοτάδια τῆς χειμωνιάτικης νυχτιάς βασίλευαν, ἄλλο κι
αὐτὸς δὲν ἄντεχε, κι ἀποκοιμόταν κουρασμένος, ὡς ὅτου
αἰφνίδια καταξυπνοῦσε ἀπ' τὴ συνήθεια τῆς δουλειᾶς.

Καὶ παλαιότερα στὴ Μόλιστα κι ἄλλοι δυὸ μύλοι ἦταν,
ὁ ἓνας στὴ «Μαστρούγκα» πιὸ πάνω ἀπ' τὸ Σιόπιτο,
ποὺ πήγαινε τὸ Γανναδιὸ κι ἡ συνοικία τῶν Νταλλάδων,
μὰ ποῦφκιανε ἐξάαιρετο ἀλεύρι ἰδίως στὰ σιτάρια, κι ὁ
ἄλλος τοῦ Χαλούδη κάτω στὸ «Βρωμονέρι» κοντὰ στὴ
γραφικὴ πλαγιὰ «Σπουρλίθι». Κι οἱ δυὸ αὐτοὶ οἱ μύλοι
δὲν εἶχαν γκοῦβες τεχνητές, καὶ ἄλεθαν δραστήρια στοῦ
λάκκου τὶς φουσκονιερὲς στὴν ἀντιμέθη τοῦ χειμῶνα.
Ἐπῆρχε κι ἓνας ἀκόμη μύλος κοντὰ στὸ Γανναδιό, ἦταν
ὁ μύλος τῶν Παπαῖωανναίων. Καὶ μὲ τὸν ἄλλο μύλο στὸ
Ταμπούρι τῆς Παναγιᾶς τοῦ Μποτσφαριοῦ, κλείνουμε
τὸν κύκλο τῶν ὠραίων μύλων, ποὺ ἄλεθαν τοὺς χρόνους
τοὺς παληούς, τὰ στάρια τοῦ χωριοῦ μας.

Ἡ εὐπιστη προσμονὴ γιὰ ὑπολογίσιμη ἀπόδοσι καὶ πλούσια σοδειά, σὲ καλαμπόκι καὶ σὲ στάρι, ἦταν ὁ πόθος ὁ κρυφὸς καὶ προσδοκία εὐλόγη στῶν μυλωνάδων τὶς καρδιές, ἔτσι ἡ ζωὴ κυλοῦσε στὴν ὠραία Μόλιστα, φαιδρὰ καὶ χαρωπὴ, στὴν ἀξέχαστη αὐτὴ παλαιὰ ἐποχὴ, ποὺ ὁ λαϊκὸς πολιτισμὸς, ἦταν ὑπαίθριος κι ἀριστοκρατικὸς κι ἀνθοῦσε στὸ χωριό. Κι ἐκ τῆς ἀλησμόνητης αὐτῆς ἐποχῆς, δὲν ξαστοχήσαμε ν' ἀνιστορήσουμε κι ἓνα γοητευτικὸ ἐπεισόδιο συνδεδεμένο μὲ τοὺς μύλους, καὶ ποὺ συνέβη κάποτε στὸ Κουτσομύλι στὸ Μποτσφάρι. Ἦταν τὸ Κουτσομύλι κοντὰ στὴ Δεμονκὴ, εἶχε γκούβα καὶ χωνί, καὶ τὸ νερὸ κατέβαινε ὀρμητικὸ ἀπ' τὴ Γκόλιαση, καὶ τὶς κρυφοπηγές τ' Ἀη-Θόδωρου. Ἀνῆκε αὐτὸς ὁ μύλος στὸ πατριμόνιο τοῦ Ἀη-Θανάση, ποὺ τὸν νοίκιαζε διὰ δημοπρασίας, στοὺς ἐνδιαφερόμενους στὴ Μόλιστα.

Μιὰ θεοσκότεινη βραδιά ποὺ ὁ μυλωνὰς τὸ μύλο κλείδωσε, καὶ πῆγε σπίτι του νὰ ξαποστάσῃ, ἔστειλε τὴ γυναίκα του στὸ μύλο νὰ καθίσῃ, μὴν πάη κανέναν χωριανὸς γεννήματα ν' ἀλέσῃ. Ἐκεῖ στὴν πόρτα αἴφνης φάνηκε, ἓνας κονιάρος νταμπουρτζῆς, κι ἓνα σακκούλι κράταγε μὲ γέννημα γιὰ ἄλεσι, ἦταν στὴν ὄψι φοβερός, κι ἡ γυναίκα δικαιολογημένα σκιάχτηκε. Πῆρε ἀπ' τὸ χέρι τὸ σακκούλι καὶ λέει στὸν νταμπουρτζῆ, πήγαινε κι ἔλα ἀργότερα νὰ πάρῃς τὸ ἀλεύρι. Ἡ τρομαγμένη μυλωνοῦ ἄλεσε στὴ στιγμὴ τὸ γέννημα, καὶ τ' ἄφησε ἔξω ἀπ' τὴν πόρτα, τὸν μύλο τῆς ταμπούρωσε καὶ κρύφτηκε μὲς στὰ κλαδιά, τὸν Τοῦρκο ν' ἀποφύγῃ. Ὁ νταμπουρτζῆς σὲ λίγο γύρισε, καὶ σὰν εἶδε τὸ σακκούλι μὲ τ' ἀλεύρι ὄξω ἀπ' τὴν πόρτα, τὸ πῆρε κι ἔφυγε χαμογελώντας γιὰ τὸν ἀδικαιολόγητο φόβο τῆς γυναίκας.

Ὁ μακρινὸς μύλος τοῦ χωριοῦ στὸν Νταμπακόμυλο,

ἦταν ἀπ' ὅλους πιὸ μέγας, κι εἶχε διπλὴ ἀπόδοσι στὴν ἄλεσι ἀπ' τοὺς ἄλλους. Εἶχε μαντάνια καὶ νεροτρουβιές, νερόπορτες καὶ νεραυλάκια ἀτέλειωτα, κι ἀμέτρητες γυναῖκες ἀπ' τὰ κοντινὰ χωριὰ κατέφθαναν χαρούμενες, μὲ φορτωμένα τὰ γεννήματα στὰ ζῶα καὶ στὶς μούλες. Πολλὲς φορές στ' ἀτέλειωτα χειμωνιάτικα νυχτερινά, κοιμόντανε στὸ μύλο οἱ ἐνδιαφερόμενες, κάτω ἀπ' τὸ φιλόμαχο ἀντιχτύπημα νεροῦ καὶ φτερωτῆς, καὶ στὸ ἀμυδρὸ ἀντιφέγγισμα τῆς μέρας στὰ χαράματα, περίχαρεις γυρνοῦσαν στὰ χωριὰ τους μὲ τὸ φρεσκαλεσμένο αἰθέριο ἀλεύρι.

Οἱ δρόμοι πρὸς τὸν Νταμπακόμυλο ἀπ' τὰ διπλανὰ χωριὰ, τοὺς παληοὺς αὐτοὺς ἀξέχαστους καιροὺς, ἀντικουτούσανε ἀπὸ εὐθυμα καὶ χαρωπὰ τραγούδια, κι ἀντιλαλοῦσαν οἱ πλαγιές τὰ μονοπάτια κι οἱ δρομίσκοι, ἀπ' τὰ κουδούνια καὶ τὰ κυπριά τῶν καταφορτωμένων ἄλογων.

Ὁ εὐφρόσυνος καὶ πλήρης πρωτόγονης ἀπλότητας, εἰδυλλιακὸς καὶ ἀγροτικὸς βίος, μὲ τὰ θεσπέσιά του περιστασιακά, πού'ταν συνδεδεμένος καὶ μὲ τὸ ἀπαράμιλλο ἐπεισόδιο, τῆς ἄλεσης τῶν γεννημάτων στοὺς μύλους τοῦ χωριοῦ, παρῆλθεν πλέον διὰ παντός, καὶ δὲν ἄφησε ὀπίσω του, εἰ μὴ, τὴν γεμάτην μ' ἀνεκτίμητα θέλγητρα περιπόθητη νοερὴ εἰκόνα, ἀπὸ τὰ πρόσχαρα καὶ γραφικὰ αὐτὰ τοπία, στὰ ποτάμια καὶ στοὺς λάκκους, στὸ λογισμὸ καὶ στὶς καρδιές τῶν ἀπογηρασμένων πλέον στρατοκόπων τοῦ χωριοῦ, πού ζεπεζεύουν ἤδη ἀπ' τὴ ζωὴ.

Κι ἀλίμονον!!! πού τώρα τὰ μονοπάτια κι οἱ δρομίσκοι, πού κρυφосέρνουν στὰ κλωθογυρίσματά τους, τὶς ἀναμνήσεις τῶν ὠραίων χρόνων, καὶ πού ὀδηγοῦν χορταριασμένοι πρὸς τὸν παλιὸ μέγας μύλο, ἀπώλεσαν τὸ

εὐθυμό των χρῶμα ἤδη, κατήντησαν πλέον φιλέρημοι καὶ σιωπηλοί, ὡς οἱ δρομίσκοι εἰς τὸ Pontoise καὶ δὲν ἀποπνέουν πιά, τὰ ἔρημα αὐτὰ τοπία σήμερα, παρὰ γαλήνη καὶ μονάξια, σιωπὴ μυστήριον μελαγχολία, ἀπελπισία τρόμος καὶ ἀγωνία. Οἱ τόποι αὐτοὶ νεκρώθηκαν καὶ ἡ φύσις τώρα ντύθηκε σ' αὐτὰ τὰ ἐρημομέρη, τὸν θλιβερό καὶ ἀπαίσιον πέπλον τῆς νεκρικῆς φριχτῆς ὠχρότητας, καὶ ἀξιοθρήνητης μονάχιας.

ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΟΛΙ

Πρὸς τὸ ποτάμι κατεβαίνοντας ἀπ' τῆς μεριᾶ τοῦ Γανναδιοῦ, στὸν "Αἰ - Σωτῆρο ἐγγίζουμε μὲ λίγες δρασκελιές, εἶναι ἓνα μικρὸ ξωκλήσι αὐτό, σὲ μιὰ ραχοῦλα ἀψηλά, λίγες παμπάλαιες εἰκόνες, ξύλα σκεπῆς σαρακοτρυπημένα, καὶ τοῖχοι ἐρείπια ξασπρισμένοι, εἶναι ἡ ἐμφάνισίς του. Πιο κάτω ἀπ' τὸ ἐκκλησάκι καὶ πρὸς τὴ μέση τῆς ἀνηφοριᾶς, εἶναι ἓνα πηγάδι σκεπασμένο πού ἔφκιασαν οἱ Γανναδιῶτες, στοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας. Κατερχόμαστε τώρα βιαστικοὶ στῆς ποταμιᾶς τὴ βουρκοσιᾶ, καὶ προσπερνώντας μὲ μιὰ ἀνάσα τὸν ἄγριο βουρκοπόταμο, πού τὰ νερά του ἀφρομανοῦν, ἀπ' τὸ μικρὸ στενὸ γεφύρι, ὀδεύουμε στὸν Νταμπακόμυλο. Εἶναι ὁ παλῆος μεγάλος μύλος μας, ὅπου ἀσίγαστα ἀπ' τὰ κοντινὰ χωριά, κόσμος ἀμέτρητος πηγαινοέφερνε μὲ ζῶα φορτωμένα, γεννήματα γιὰ ἄλεσι.

Μὰ φεῦ!!! ὁ γραφικὸς αὐτὸς ὠραῖος μύλος μας μὲ τὰ δυὸ μάτια ἄλεσης, κάτω ἀπ' τὰ βαθύσκια του πλατάνια, ἔκλεισε τώρα τελευταῖα ἀπὸ ἔλλειψι δουλειᾶς, καὶ ὅλα σ'

αὐτὴν τὴν ἔρημόχαρη περιοχὴ εἶναι ἐγκαταλειμμένα καὶ νεκρά, ὡς τὰ δρομάκια κι οἱ ἀτραποὶ στὸ ἔρημο τὸ Schantilly.

Καὶ γιὰ κείνους ποὺ γνωρῖσαν τὶς παληές χαρὲς καὶ δόξες, τοῦ Νταμπακόμουλου στὸ βουρκοπόταμο, δικαιολογημένο εἶναι σὰν προσπερνοῦν ἀπ' τὴ φιλέρημη αὐτὴ μεριά, νὰ κρυφοδακρῦζουν ἀπὸ αἰσθηματικὴ συγκίνησι, στὸ θλιβερὸ κατάντημά της.

Σ' αὐτὸ τὸ ἄγριο ποτάμι μὲ τὸν πολύκροτό του ρόχθο, τὸ χρυσὸ του κύμα πλημμυρισμένο ἀπὸ φῶς καὶ λάμψι, θεσπέσια λικνίζεται στὸν ροῦ του ὡς κατεβαίνει, παράμερα ψυχορραγώντας, στὶς πέτρες τὶς νερογλυμμένες καὶ στ' ἀμμοτρόχαλα τῆς ποταμιᾶς. Ἀφήνουμε τώρα τὸ ποτάμι καὶ προχωροῦμε ὡς τὰ πέρα, ὅπου συναπαντοῦμε προσπερνώντας, τὴν ἀμπελόχαρη περιοχὴ τοῦ «Ἀντζιαρούχη», κι ἀνηφορίζοντας στὸ λάκκο δεξιά μας, εἶναι τὸ «Χὰν Τσαούς». Ἀριστερὰ ἀντικρῦζουμε βαθύφρονες, παληὰ περίφραχτα ἀμπέλια, ποὺ ἔχαν ἐξάίρετα σταφύλια, μὰ τὴν ἰσχύρῃν καταστραμμένα. Καὶ πιὸ ψηλὰ ἀνεβαίνοντας σὲ μιὰ εὐπρόσιτη ἀνηφόρα, τὸ παρεκκλήσι τῆς Ἁγ. Βαρβάρας προσπερνοῦμε. Εἶναι ἀναρίθμητα χωράφια ἐδῶ, καὶ πάρα πάνω εἶν' ἡ «Δέσινα», ποὺ ἐκεῖ τριγύρω της καὶ πάλι, κι ἄλλα παληάμπελα ἀπαντοῦμε. Σ' αὐτὸ τὸ ἐξάισιο μέρος εἶναι καὶ μιὰ ἀγκαθόκαρπη ὠραία καστανιά, καὶ δίπλα της φαντάζει ὑπέροχο τὸ ἐπίζηλο μελισσομάντρι, τοῦ Κώστα τοῦ Τσιαπάρη, ποὺ ἔχε ἐκεῖ ἐγκατεστημένο ἀπ' τοὺς παληότερους καιροὺς ὁ χωριανὸς Τσιαπάρης, καὶ ποὺ μὲ μέλι ἐφωδίαζε τὸν φίλο του Ἀλῆ Πασά, σὰν πήγαινε στὰ Γιάννενα. Συνεχίζοντας τὴν πορεία μας, ἀνεβαίνουμε ἐντὸς ὀλίγου στὸ μέρος τῆς «Λε-

φτοκαρυάς» και λίγο ακόμα ἀψηλότερα, κι εἴμαστε κιό-
λας στὸ «Λιβιάδι».

Ἐπάρχουν πάμπολλες καρυές σ' αὐτὸ τ' ὠραῖο μέρος,
κι ὑπέροχη βουνοπηγή μὲ κρυσταλλένιο δροσερὸ νερό,
ὅπου οἱ Μολιστινοὶ φκιάνουν και στρούγκα γιὰ τὰ γίδια.

Πέρνουμε τώρα κουρασμένοι, ακόμα ἓναν ἀνήφορο,
και καταφθάνουμε μὲ λίγα βήματα, στὴν ἔξοχη «Νταβί»,
ἀπ' ὅπου δὲν μᾶς μένει πιά, παρὰ ὀλίγος δρόμος, νὰ κατα-
λήξουμε στ' ὠραῖο «Περιβόλι», τὸ πιὸ πανέμορφο και
γραφικὸ τοπίο, τῆς ἀπαράμιλλης διαδρομῆς μας. Ἐπάρ-
χουνε μεγάλες και ὠραῖες δρυς ἐδῶ, δάση ἀπὸ περιστε-
λιστες ὀξιές, μὲ τ' ἀνθη των τὰ καστανά, πὺ ἀνθίζουνε
παρθενικὰ κι ὠριόπλουμα, ὅλον τὸν Μάη ὡς τις ἀρχές
τοῦ Ἰούνη. Αὐτὲς οἱ ἀγέρωχες και λυγερὲς ὀξιές, στρῶ-
μα ρίχνουν τὸν καρπὸ στὴ γῆ τ' ἀπόθερο, πὺ τρώγεται
μὲ βουλιμῖα ἀπ' τὰ ὀρθότριχα ἀγριογούρουνα, τὰ ἐλάφια
τὰ φοβόληπτα, και τὰ ταχύτατα ζαρκάδια.

*«Στέκονται παραπέρα και γροικοῦν
τὰ πονηρά, πὺ σκιάζονται ζαρκάδια,
και ἀπὸ μακριὰ τ' ἀκοῦς, ὅπου ἀντηχοῦν
τοῦ ποταμοῦ τὰ κύματα σὰ χάρδια».*

Μπροστὰ μας τώρα βρίσκεται και τὸ ἐκκλησάκι τοῦ
προφήτου Ἡλιοῦ, δίπλα στὴ θέσι τοῦ «Παπαλαένη», και
φθάνουμε σὲ λίγο καταἰδρωμένοι ἀνηφορίζοντας και πάλι,
στὴν ὀμορφη τοποθεσία «Πλάτανος» μὲ τὸ πανάρχαιο
φερώνυμό του δέντρο. Κι ακόμα ὀλίγο προχωρώντας,
κατάκοποι ἤδη καταλήγουμε, στὴν μακρινὴ περιοχὴ στὸ
«Γκόλιο», ἀπ' ὅπου πίσω του ἀπλώνεται ἡ «Γύφτισσα»,
ἡ γυμνόχαρη, και τὸ ἀπέραντο «Καστανινίτικο».

Ἐδῶ τελειώνει κι αὐτὴ ἡ ἀξέχαστη διαδρομὴ, στὶς

ιδιοκτησίες τῶν Μολιστινῶν, στὸ ἔξοχο τὸ «Περιβόλι» καὶ στ' ὄμορφο «Λιβάδι», ὅπου ἀναρίθμητοι συντοπίτες ψευτοπέρασαν τὸν φτωχικό τους βίο, περίφροντες κι εὐτυχισμένοι στὰ περιπόθητα ὑποστατικά τους. Ὑπάρχουν καὶ μικροκαλύβες σ' αὐτὰ τ' ἀμπελοχώραφα, διὰ τὴν ἀποθήκευσι τῶν ἐπιτήδειων ἐκ τῆς ἀγροτικῆς δουλειᾶς, καὶ νὰ κοιμοῦνται οἱ χωριανοὶ σὰν τὸ καλεῖ ἡ ἐργασία.

Οἱ νύχτες στὸ ἀπαράμιλλο «Περιβόλι» εἶν' ὄνειρώδεις καὶ τερπνές, ρίπτουν ἐν φέγγος ἀπαλὸ γλυκύ, στὸν θεσπέσιο περίκοσμο τῆς ὑπέροχης φύσης, καὶ σιγοςβήνουνε ἀγαληνὰ στὸ γλυκοχάραμα τὸ μαγικό, μιᾶς ροδόχρωμης αὐγούλας.

Τὸν χειμῶνα σ' αὐτὰ τὰ ἐρημομέρη, κάνει κρύο πολὺ, καὶ τὰ χαμόκλαδα κι ὅλοι οἱ θαλλοί, ἀπομαραίνονται καὶ ξεθωριάζουν, στὶς ἄγριες παγωνιές. Μὰ ἡ ζωὴ ποὺ ὑπολανθάνει καὶ πάλι ἀναθάλλει, στὸ διαγέλασμα τῆς ἀνοιξης στὸ περιβόλι. Καὶ τότε ἐν σπαργῇ, οἱ βουτηγμένοι ὀλότελα στὴν ἀπολησιμονιὰ καὶ στὴ γαλήνη, ἀπόμακροι ὠραῖοι ἐτοῦτοι τόποι, εἶναι διάνθιστοι καὶ περιστόλιστοι, ὀλοπράσινοι κι ἀνθοβριθεῖς. Τὰ εἶδη κι οἱ ποικιλίες τῶν ἀνθέων, εἶν' ἀναρίθμητα ἐδῶ, μὲ πλούσια χρώματα καὶ ἀποχρώσεις, καὶ πλημμυρίζουνε τὶς γοητευτικὲς κοιλάδες τῆς σαγηνευτικῆς αὐτῆς περιοχῆς, μὲ τὸ ἡδύ τους μοσχοβόλημα. Ὑπέροχα λουλουδάκια ἀναπηδοῦν στὸν κῆπο αὐτὸν τοῦ ἔρωτα ἀπ' τὴ γῆ, ἀνάμεσα ἀπὸ πανύψηλους φηγούς, ἀποπνέοντας στὴ φύσι ὀλόγυρα ἐν ἄρωμα μεθυστικό. Μελίκες ἀνθεμίδες, θίστλες ἀριζονίκες κάρδωνες, αἰγιφίλες μερτενσίες, φτέρες μπορντένια ἀνεμῶνες, κι ἀσφόδελοι λειμώνιοι, μὲ μαργαρίτες καὶ μανούσια ὑπέροχα, κρυφοζοῦν παρθενικά, σιωπηλὰ λησμονημένα, ὡς τὰ ἔαρινὰ ἀνθούλια τοῦ Abraham Brueghel, στὸν ἀπό-

μακρο ἔρημωμένο ἔτοῦτο τόπο, στήν εὐπιστή ἐγκαρτέ-
ρησι κάποιου διαβάτη ἢ δασοπλάνου, ν' ἀποθαυμάση ἐκ-
στατικὸς τῆ μαγική τους φορεσιά, τὰ μπουμπουκάκια
τους ν' ἀντιθωρήση καὶ ν' ἀπολαύση τὸ γλυκὺ ἄρωμά
τους, προτοῦ ἀπομαρανθοῦν.

Πολυάριθμες μονιές κι ἀναρίθμητες κοιμηθιές, ἀπὸ
δασόβια ἀγρίμια, εἶναι κρυφοσπαρμένες στ' ἀτέλειωτα
δάση τῶν φηγῶν ποὺ τὴν περιοχὴ σκιάζουν, καὶ στὰ φι-
λέρημα αὐτὰ τοπία τοῦ περιβολιοῦ, ἡ φύσις ὠραία σιωπη-
λή, φιλόκαλη μαγευτική, τὶς ὁμορφιές της πρόφρονα
ἀποσταλάζει, καὶ ὑποκλέπτει μὲ τὰ ὀρφνὰ ἀνθύλλια τῶν
φηγῶν καὶ τ' ἀπαράμιλλά της θέλγητρα, τοὺς σαστισμέ-
νους ὀφθαλμοὺς τοῦ στρατοπόρου ὠραιολάτρη. Ἀκόμα
σ' αὐτὲς τὶς ἄγριες περιοχές, ὅπου ἀναρίθμητες πηγές μὲ
δροσερὰ νερὰ ὑπάρχουν, καὶ ποὺ δροσίζουν κρυφοχαιρε-
τώντας τοὺς διψασμένους δασοπλάνους, δὲν εἶναι σπάνια
κι ἡ ὠρυγή, καὶ ἡ φρικίασις τῶν βουνοκόπων ποὺ ξενο-
πατοῦν, στὶς ἀπόμερες κι ἀπάτητες αὐτὲς μεριές, ἀπὸ τὴν
περιοδικὴ ἐμφάνισι κάποιας μεγάσωμης, μὰ ὥστόσο ἄ-
κακῆς ἀρκούδας.

Καὶ παλαιότερον σ' αὐτὰ τὰ μέρη τὰ εἰδυλλιακὰ τοῦ
«Λιβαδιοῦ» καὶ τοῦ «Περιβολιοῦ», φοιβόληπτοι νεάνιδες,
ποὺ ἔβοσκαν τὸ θέρος τὰ βόϊδια τοῦ χωριοῦ, ἀπεκοιμή-
θησαν νωχελικὰ στὰ ὁμορφα ἀποδειλινά, κι ἀνάμεσα ἀπ'
τῆ φιλάσθενη ἀνάπαλσι, καὶ τὸ εὐεργετικὸ ὑποσκίασμα
τῶν φύλλων τῶν παρθενικῶν φηγῶν, ἀπέμαξαν τὰ θέλ-
γητρα τῆς φρεναπάτης τοῦ ὄνειρου, τ' ἀβρόφιλα χαϊδο-
λογήματα, καὶ τὰ θερμὰ γλυκοφιλήματα στὶς παρειές
τους, ἀπ' τὴν ὑπέρλαμπρη ἀνταύγεια θεσπέσιων φωτο-
θλασιῶν, εἰς ψυχολογικὴν καταθυμίαν ἀπαισιόμοιρου
βυρωνισμοῦ.

Μὰ ἡ μαγευτικὴ αὐτὴ ψευδαίσθησι φεῦ!!! αἰφνίδια ἔσβηνε, ὅταν ἡ ἀδύναμη σκιά κάποιου οὐρανόφιλου νέφους, πού ὅλα τὰ πλάσματα τῆς φύσης σκίαζε, ἔκαμνε τίς νεάνιδες στ' ὠραῖο «Περιβόλι», μὲ λαχτάρια νὰ καταξυπνοῦν καὶ νὰ διερωτῶνται μ' ἀπορία!! Τί ἦταν ἐκεῖνο τὸ ἐνδιάμεσο, πού τὸ παρθενικὸ μειδίαμα τῆς ὑπέροχης ἡμέρας ὑποσκίασε καὶ τὴ χιμαιρικὴ παραίσθησι διέκοψε. Στ' ἀλήθεια ὅλες σὰν καταξυπνοῦσαν, εὐθύς διαβεβαιώνονταν, πὼς ἦτανε τὸ σύννεφο.

«Φέρνω τὴ μπόρα καὶ χορταίνω
κάθε λουλούδι διψασμένο,
ἀπὸ πελάγη μακρινά.
Φέρνω τὸν ἴσκιό καὶ τ' ἀγέρι
στὰ φύλλα πού τὸ μεσημέρι
ὁ ὕπνος τὰ μισογυρνά.

Ἄπ' τὰ φτερούγια μου σκορποῦνε
οἱ στάλες πού γλυκοξυπνοῦνε
τὰ ρόδα τὰ μισανοιγμένα,
ὅταν οἱ μάνες τους γυρεύουν
νὰ τὰ κοιμίσουν, καὶ σαλεύουν
στὸν ἥλιο τὰ κλωνιὰ γυρμένα.

Τὸ μαῦρο χέρι μου τινάζει
τὸ θυμωμένο τὸ χαλάζι
πού κάμπους πράσινους λευκαίνει·
σὲ μιὰ στιγμὴ βροχὴ τὸ κάνω
καὶ ἡ βροντὴ μαζί μου ἐπάνω
σὰν ἄγριο γέλιο μου διαβαίνει».

Τὰ σύννεφα οἱ σκοτεινοὶ βουβοί, νεροφόροι μελανοσωρεῖτες, σκυθρωπὰ φουρτουνιασμένα, ἀγγίζουσι τίς βου-

νοκορφές σ' αὐτὰ τ' ἀπάτητα βουνά. Οἱ οὐρανοὶ σιγο-
βροντοῦν, καὶ δροσοφόροι ἀέρηδες ὀρμώντας ἀπ' τὴν πο-
ταμιά, ξεσκίζουν τὰ κλωνάρια ἰσιόκορμων φηγῶν. Πέ-
φτουν πολλές βροχές ἐδῶ, κι οἱ ἀγρότες κι οἱ βοσκοὶ ποὺ
ἀπ' τὸν καιρὸ ξαφνιάζονται στ' ἀμπελοχώραφά τους,
τρέχουν εὐθύς μὲς στὶς καλύβες, ἀπ' ὅπου ἐκεῖ ἀσφαλι-
σμένοι πλέον, βαθύφρονες στοχάζονται, τὴ μελαγχολικὴ
κι ὠραία φύσι γύρω τους, ποὺ αἰφνίδια ἄλλαξε ὕφος.

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΜΑΣ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ σπιτιοῦ προῆλθε ἀπ' τὸ ἀρ-
χικό, ποὺ μοίρασε ἡ προεξάρχουσα Μάτω Χρ. Κούσιου
μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ της Χρήστου Ντάλλα. Καὶ στὶς ἐπό-
μενες σελίδες μας σκιαγραφοῦμε ἀμυδρά, αὐτοὺς ποὺ ἔ-
ζησαν μέσα σ' αὐτό, στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας.

Κατὰ τὴν διανομὴν τοῦ πατρικοῦ σπιτιοῦ της ἡ ὑψη-
λόφρων Μάτω, πήρε τὸ μέρος π' ἀντικρύζει πρὸς τὸ σχο-
λεῖο τοῦ χωριοῦ. Ἀκολουθῶς εὐφυέστατα σκεπτόμενη
ἀγόρασε τόπο διπλανό, καὶ τὸ ἐπεξέτεινε ἀκόμη περισ-
σότερον, ὥστε νὰ ἀποκτήσῃ σχῆμα Π. Μὰ φκιάχνοντας
τὴ στέγη τοῦ μαντζάτου, στὸ ἐπάνω μέρος τοῦ σπιτιοῦ
καὶ στὴν προέκτασί του, ὁ σύζυγός της τέκτων Χρῆ-
στος Κούσιος, μιὰ διάπικρη ἡμέρα, ἔπεσε ἀπ' τὴ σκεπὴ
καὶ χτύπησε θανατηφόρα. Ἀνάστατη καὶ στὴ στιγμὴ
ἡ κατατρομαγμένη σύζυγός του Μάτω, μιὰ ποὺ γιανοὶ
δὲν ἦταν τότε στὸ χωριό, πρόχειρο γιανοσοφί ἐφήρμοσε,
κι ἐπέθεσαν ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ καταχτυπημένου, ὡς
ἐπίβρεγμα, τὸ ἀχνίζον ἐσωτερικὸν ἀρνακίδος. Μὰ φεῦ!!!

εἰς μάτην. Ὁ καλοκάγαθος ταγὸς τῆς οἰκογένειας Χρῆστος Κούσιος ἀπέθανε, μετὰ ἀπὸ δυὸ τρεῖς μέρες, ἐκ τοῦ κατακτυπήματός του ἀπ' τὴν πτώσι.

«Κάτω στοῦ χάρου τὶς πληγὲς
βοτάνι δὲ χωράει
οὔτε οἱ γιατροὶ προφθαίνου
οὔτε οἱ ἅγιοι βοηθοῦν».

Ἡ πολύχολος Μάτω ἐθρήνησε τὸν σύζυγό της, καὶ δὲν ὑπανδρεύθη πλέον, ζήσασα στὸ χωριὸ μὲ τὸν μονακριβὸν υἱὸν της τὸν Νικόλαον, μοναδικὸ ὑπέρεισμα εἰς τὴν ζωὴν.

Τὸ σπίτι μας μὲ τὸ μπαλκόνι βρίσκεται ἀπάνω ἀπ' τὸ μιλικὸ καὶ βλέπει πρὸς τὸ μεσοχώρι. Ἐχει γωνιά εὐρύχωρη ποὺ καταλήγει σὲ μεσότοιχο, κρεβάτα ἀταβάνωτη καὶ κρεβατούλι διάκοσμο. Ἐχει ἀκόμα τὸν παληὸ νοντά, τὸν καινούργιο ποὺ ἐφκίασε μὲ τέχνη ὁ ὑπερτέκτονας τῆς Μόλιστας, Βασίλειος Χαρισιάδης, καὶ τ' ὀλιγόφωτο μαντζάτο. Ὁ παληὸς νοντάς δὲν ὑπάρχει πιά, κι ὁ καινούργιος εἶναι τὸ περιστήθιο τοῦ σπιτιοῦ μὲ τὰ πολλὰ παράθυρα.

Εἰς τὸ ἰσόγειό του ὑπάρχουνε δυὸ - τρία ἡμίφωτα κελάρια, ἀπαραίτητα στὴ σταύλιση τῶν ζώων, καὶ γιὰ τὴν ἀποθήκευση τῶν ἐπιτήδειων εἰς τὴν ζωὴν. Καὶ στ' ὄμορφό του περιούλιο ὑπάρχουνε στὸ κάτω μέρος, δυὸ παληές κι ἀγέραστες μουριές, μιὰ κυδωνιὰ ἀρτίφυτος, μιὰ ὀλόανθη κορομηλιά, δυὸ - τρεῖς λεφτοκαρυές καὶ κάμποσες δαμασκηγιές. Μιὰ νεόφυτη μηλιά δίπλα ἀπ' τὸ φράχτη, δυὸ - τρία κλίματα τῆς ποικιλίας μάνθος, κι ὀλίγοι νάρκισσοι πολύχρωμοι. Σ' αὐτὴν τὴν ὄμορφη καὶ γραφικὴ αὐλὴ τριγύριζαν ὀλημερίς, κι οἱ κόττες τοῦ

σπιτιοῦ μὲ τὸν φιλόμαχο κι ὑψαυχηνά τους πετεινό.

Τὸ σπίτι ἀπ' τὸ πάνω μέρος στὸ δρόμο στὸ λιθόστρωτο, ἔχει ἓνα ἀνάλημμα μακρὺ, πού συγκρατεῖ τὰ χώματα ἐνὸς ἀκόμα κήπου, πού ἔφκιασε ὁ πατέρας μου στῆς ζωῆς του τ' ἀποσύθαμπο, φυτεύοντας κλίματα ρεγκλότες, μαζὶ μὲ νάρκισσους καὶ τριανταφυλιές. Πιὸ πέρα ἀπ' τὸ σπίτι καὶ σὲ ἀπόστασι μικρῆ, εἶναι καὶ ἡ καλύβα μας, ὅπου ἀποθηκεύαμε χορτονομὴ καὶ ξύλα, ἄχυρα φώκια καὶ ζαϊρέδες, γιὰ τῆ συντήρησι τῶν ζώων τὸν χειμῶνα.

Τὸ σπίτι μας στὴ Μόλιστα τὸ ἱδρυσε ἡ Μάτω, καὶ εἶχε πλούσιο ὑποστατικό, ἴσως τὸ μεγαλύτερο ἀπ' ὅλους στὸ χωριό. Τὸ σπίτι της ἦταν γεμάτο ἀπ' ἀγαθὰ, χειμῶνα καλοκαίρι, καὶ πάμπολλες γυναῖκες εὔρισκαν πάντοτε δουλειὰ στὴ δημιουργικὴ τῆ Μάτω, πού ἦταν γυναίκα θαρραλέα, δραστήρια καὶ ξύπνια, μὰ κι ἰδιαίτερα πονόκαρδη. Καὶ κατὰ τὶς ἀναμνήσεις συνοπίτη ἀπ' τοὺς Λετσιαδες, πολλὲς φορές σ' αὐτοὺς τοὺς χρόνους τῆς βαθείας πενεστείας, τὰ φτωχὰ τῆς γειτονιάς παιδάκια, πού περνοῦσαν δῶθε κεῖθε, πάνω ἀπ' τὸ δρόμο τὸν λιθόστρωτο, διὰ πονόψυχης λαλιᾶς τὰ μάζευε κοντά της, καὶ μπάζοντάς τα στὸ μαντζάτο μέσα, ἀνοίγε τὸ μακρὺ ντουλάπι μὲ τὰ τρεμουλιαστά της χέρια — ἦταν πλέον γηρασμένη — καὶ τοὺς ἔδινε μ' ἀγάπη καὶ συμπόνια, ἀπὸ μιὰ φέτα ψωμί, ξεπροβοδίζοντάς τα φιλικὰ ἕως τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ της. Ἦταν καὶ προεξάρχουσα ἡ Μάτω στὸ χωριό, πού σήμαινε πὼς ἦταν περίπου ἀρχηγὸς πάνω στὸ γυναικεῖο φῦλο. Κι αὐτὴ κανόνιζε μὲ σύστημα ὅλες τὶς ὑποθέσεις, πού ἦταν κοινοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ ὅλους ἀφοροῦσαν.

Στὸν φιλικόκοσμο τοῦ γραφικοῦ σπιτιοῦ μας, πού ἱδρυσε ἡ δημιουργικὴ ἡ Μάτω παλαιά, ἀλησμόνητες στὴ μνήμη μου γιὰ πάντα παραμένουν, κι οἱ ἀξιέραστες ἐκεῖ-

νες χωριανές γυναῖκες, πού τόσο πολὺ συνδέθηκαν μ' αὐτό, καὶ πού ἀλίμονον!!! πού τώρα πιά δὲν ζοῦν, ὅπως: ἡ θείτσα μου ἡ Βασιλική, ἡ γιάτρισσα ἡ Ἑλένη, ἡ Ἀγγελική, ἡ Μάρθα, ἡ Κυριακή, ἡ Ἀγαθούλα, ἡ Πανάγω κι ἡ Βασίλω, μαζὶ μὲ τὴν ἀξιολάτρευτή μου νούνα τὴ Χριστοδουλίνα. Κι ἡ ἀνακύκλιση στὸ λογισμό μου, τῶν ἐράσμιων καὶ γοητευτικῶν μορφῶν τους, εἶναι ἀναμφισβήτητα ἡ πλέον συγκινητικὴ ἐντρύφηση τοῦ προσφιλόκοσμου τῶν ἀγαθῶν προσώπων, πού γνώρισα στὸ σπίτι στὸ χωριό, στὴν παιδική μου χαρωπὴ ζωὴ.

Μὲ τὸν θάνατο τοῦ συζύγου της Χρήστου Κοῦστου, ἡ ἀποχειροβίωτος Μάτω ἀπόμεινε στὸ σπίτι μόνη, μὲ τὸ μονάκριβο παιδί της τὸν Νικόλαο, μοναδικὸ ἀντιστήριγμα τοῦ βίου της.

Ἡ συνήθεια στὸ χωριὸ ἦταν ὅλοι οἱ νέοι νὰ ταξιδεύουνε ἀπ' ἐνωρίς, γιὰ χρήματα στὰ ξένα. Μὰ στὴν πολὺ-πικρὴ τὴν ξενιτιά κίνδυνοι ἀκαρίθμητοι ἐλλόχευαν, τοὺς φιλαπόδημους νὰ πλήξουν νέους. "Ὅπως τὸ ἀτύχημα τῆς φτώχειας, τῆς ἀστοχίας τῆς ἐπαγγελματικῆς, ὡς καὶ τῆς ὑπουλῆς ἀσθένειας. Ἡ ἀνελέητη μοναξιά, κι ἓνα σωρὸ ἄλλες δυστυχίες. Πολλοὶ νέοι καταντούσανε φυματικοὶ στὴν ξενιτιά, καὶ πικραμένοι ἀπέθνησκαν μακριά, ἀπ' τὴν πολυφίλητη πατρίδα. Γιὰ ν' ἀποφύγη τὸ παιδί της, τοὺς ὑπουλους καὶ σιωπηλοὺς τῆς ξενιτιάς κινδύνους, ἡ χαλκέντερος Μάτω, κάτω ἀπ' τὴν ὄθησι τοῦ ὑπέροχου μητρικοῦ φίλτρου, εὐσύνετα ἐνήργησε γιὰ τὴν περίπτωσί της, καὶ κάθε ὀρθόφρονη προσπάθεια κατέβαλλε, τὸ γιό της τὸν μονάκριβο, κοντά της νὰ κρατήση. Ἀνέπτυξε δραστηριότητα ἢ πολὺπονη μάνα, καὶ χρήματα ἔμασε ἀρκετά, ν' ἀνοίξη στὸ χωριὸ στὸ σπίτι, ἓνα μικρὸ κολτούκι μ' ἐμπορεύματα γιὰ τὸ χιλιάκριβο παιδί της. Αὐτὸ τὸ

μικρομάγαζο στὸν γραφικὸ αὐλόγυρο, τὸ ἐμπορικὸν τάλαντον κι ἡ δημιουργικὴ ἐπίνοια τοῦ Νικόλαου, γρήγορα ἀνέδειξαν σὲ περιλάλητο μεγαλομάγαζο. Καὶ κοντὰ του αὐτοὺς τοὺς χρόνους ἐμαθήτευσε, καὶ ὁ ὄνομαστὸς μετέπειτα τῆς Κόνιτσας πολύπειρος ἔμπορος, Λαμπρίδης Κωνσταντῆς.

Ὁ πολυξάκουστος Νικόλαος εἰς φιλοκίνδυνον ἐμπορικὸ ρεσάλτο, μὲ πραγματεῖες κι ἐντολὲς στὰ Γιάννενα πηγαινοέρχονταν, αὐτοὺς τοὺς δύστυχους καιροὺς τῆς ἄγριας ληστοκρατίας. Ἦταν ἤδη παντρεμένος μὲ μιὰ καλόκαρδη κι ἐργατικὴ γυναίκα ἀπ' τὸν κάτω Μαχαλά, ποὺ τὴν ἔλεγαν Ζαφείρω. Ἀπέκτησε καὶ δυὸ παιδιὰ μαζί της, τὸν αἰσθηματικὸ καὶ ἐντιμο Χριστόδουλο, ποὺ ἀπέθανε στὴ Ρουμανία καὶ τὴ μικρούλα τὴ Μαρία. Μὰ κάποτε ἡ Ζαφείρω ἀρρώστησε καὶ τράβηξε στὴ μάνα της γιὰ νὰ τὴν περιποιηθῆ, ἔτσι ἦταν ἡ συνήθεια τότε. Κι ἀλίμονον!!! σὲ λίγο ἀρρώστησε κι ἡ θελιτικὴ Μαρία, ποὺ ἔμενε πάνω στὴ Μάτω. "ὦ, τί τραγικὴ τύχη, ὦ τί μοιραία συντυχία!!! ἀπέθαναν κι οἱ δυὸ τὴν ἴδια μέρα, μάνα καὶ κόρη στὸ χωριό, τις ἔθαψαν στὸν ἴδιο τάφο καὶ στὸ παλὸ νεκροταφεῖο.

Ὁ καιρὸς κυλοῦσε στὸ χωριό, κι ἡ ζωὴ στὸ σπιτικὸ πῆς Μάτως καταντοῦσε, βαρύθυμη καὶ πληκτικὴ, ἀπ' τὴν ἔλλειψι χρυσοκυράς. Ὁ Νικόλαος ἦταν τότε γύρω στὰ εἰκοσιεφτά του χρόνια. Τί κρίμα!!! ὅμως χῆρος. Κι ἀναρίθμητοι γαμβροθῆρες αὐτὴν τὴν ἐποχὴ, ἐπίμονα προσβλέπανε στὸν πολυτάλαντο κι ὀρθόβουλο Νικόλαο, μιὰ ποὺ ἐκτὸς ἀπ' τ' ἄλλα του προσόντα ἦταν, κι ὁ περισσότερο ἀβροφίλητος τῶν νεάνιδων στὴ Μεσαριά. Ἡ μάνα του ἡ Μάτω τότε σκέφτηκε, πὼς ὀλωσδιόλου θάταν ἀπρεπο τὸ παλικάρι της νὰ μείνη δίχως σύνευνο, καὶ

βάλθηκε εὐθὺς γυναίκα νεαρή, σύντροφο νάβρη στὸ παιδί της. Οἱ πληροφορίες καὶ ἡ ἐμπειρία της ἦτανε πῶς εἰς τοὺς Τσιαπαραίους, ἦταν μιὰ κόρη δεκαοχτάχρονη, τὴν ἔλεγαν Μαρία, ἦταν πανέμορφη καὶ ραδινὴ, ψηλὴ γλυκειὰ κι ὠραία, εἶχε θεσπέσια μάτια ὀφρνά, καὶ καστανόχροα μαλλιά, κι ἀκόμα χαρακτῆρα ἐξαίρετο καὶ φρόνημα ὑψηλό. Κι ἦταν ἐκτὸς ἀπ' τ' ἄλλα της κι ἐξαιρετὴ νοικοκυρά. Μ' ἀλίμονον!!! ἦταν λογοδοσμένη, ἢ μᾶλλον ἀρραβωνιασμένη, ἀπὸ τὰ δέκα της τὰ χρόνια. Σχεδὸν δὲν γνώριζε τὸν ἀρραβωνιαστικὸ στὴν ὄψι ἡ κόρη, ἦταν κάποιος κομισαλέος νέος ἀπὸ τὸν πάνω μαχαλά, πού δέκα χρόνια ἐμάχονταν, γιὰ τὴ ζωὴ στὴ Ρουμανία. Ὡστόσο ὅμως στὸ σπιτικὸ τῆς κόρης, ὑπομονετικὰ τὸν καρτεροῦσαν.

«Σὲ καρτεροῦ τόσο καιρὸ»

Φεῦ!!! μάταιες ἐλπίδες!! καὶ δὲν ἀκούγονταν ὁ ἐλπιστός της, πίσω ἀπ' τὰ ξένα νὰ γυρίση, κι ὑπῆρχε ἀπαρέσκεια στὸ σπίτι τῆς Μαρίας.

Ἡ Μάτω ἦρθε σ' ἐπαφή, κι ἔλαβε ἀμέσως τὴ συνένευσι τῆς μάνας καὶ τῆς κόρης, μιὰ πού ἄλλωστε ὁ γιός της ἦταν ἐπίζηλος γαμπρός, καὶ νέος περιμάχητος.

Ἡ συμφωνία πῆρε τέλος, κι ὁ γάμος καθωρίστηκε μιὰ Κυριακὴ στὰ 1873. Ὁ γιός της ὁ Νικόλαος τὸ μεσοβδόμαδο τῆς ἐπίσημης ἡμέρας, ξεκίνησε στὸ κοντινὸ Κεράσοβο νὰ πάη, πού'ναι χωριὸ πολὺ μεγάλο, σὲ σχέσι πάντα φιλική, κι ἐμπορικῆς ληψοδοσίας μὲ τὴ Μόλιστα, ἀπ' τοὺς φιλόρχαιους καιρούς, ἐμπόρευμα καὶ σφάγια γιὰ τὴ χαρὰ νὰ φέρη. Μὰ ἡ μάνα τοῦ ἀπόδημου κι ἀρραβωνιαστικοῦ τῆς κόρης, σὰν ἔμαθε τὰ νέα πολὺ δυσανεστήθηκε, καὶ γιὰ τὴν Κόνιτσα ξεκίνησε νὰ φέρη ἀκύρωσι ἀπ' τὸ Δεσπότη ἂν γίνονταν, τοῦ γάμου τοῦ Νικόλαου καὶ

τῆς Μαρίας, πρὸς χάριν τοῦ παιδιοῦ της ποὺ βρίσκονταν στὴ Ρουμανία. Μὲ τὴ σειρά της καὶ ἡ Μάτω, σὰν ἔμαθε κι αὐτὴ τὴν ἴδια μέρα, γιὰ τὴ διάδηλη τῆς μάνας τοῦ παιδιοῦ προσπάθεια τὸ γάμο ν' ἀκυρώση, ἀμέσως ἐσκαρφίστηκε μιὰ ἔξυπνη ἰδέα καὶ γιὰ δικό της νιτερέσο. Ἐναύλωσε ἀγγελιαφόρους γιὰ γρήγορη καὶ βιαστικὴ δουλειά, νὰ τρέξουν μ' ἄλογα γερά, μ' ὅλη τὴ δύναμί τους, νὰ φέρουν πίσω ἀπ' τὸ Κεράσοβο τὸ γιό της τὸ Νικόλαο. Τὸν βρῆκαν οἱ καβαλαρέοι στὴ θέσι «πέτρες» στὸ ποτάμι, ὀλίγο ἔξω ἀπ' τὸ Κεράσοβο, κι εὐθὺς τὸν φέραν στὴ στιγμὴ, ξοπίσω στὸ χωριό. Καὶ τὸ ἀπόγευμα τῆς ἴδιας μέρας ἀπ' τὴ μεγαλόπνευστη καὶ θαρραλέα Μάτω, εἰδοποιήθηκε καὶ ἡ Μαρία, νύφη νὰ στολιστῆ, τοιμάστηκε καὶ ὁ γαμπρὸς ταυτόχρονα, κι ἔγινε ἡ στέψι τὸ ἴδιο βράδυ στὸν Ἄη-Νικόλαο στὸ χωριό.

Ὅλα ἔπρεπε νὰ τελειώσουν γρήγορα, προτοῦ ἀπ' τὴν Κόνιτσα γυρίση μὲ τοῦ Δεσπότη τὸ χαρτί, ἡ μάνα τοῦ ξενιτεμένου νέου κι ἀρραβωνιαστικοῦ τῆς κόρης.

Ἔτσι ἡ ὑπόθεσι αὐτὴ πῆρε αἴσιο τέλος, χωρὶς ἐξέλιξι ἄσχημη, καὶ τὴν ἐπόμενη ἡμέρα, γιὰ τὸ Κεράσοβο ὁ Νικόλαος ξεκίνησε καὶ πάλι, τὰ ἐπιτήδεια καὶ τὰ σφαχτά, γιὰ τὴ χαρὰ γοργὰ νὰ φέρη.

Τὴν Κυριακὴ ἔγινε ὁ γάμος, καὶ γλεντοκόπι εὐφρόσυνο ἔλαβε χώρα στὸ χωριό. Περίχαρις κι εὐτυχισμένη καταλαμποκοποῦσε ἡ Μάτω, ποὺ μιὰ ὑπέροχη καὶ ἄξια σύνευνο ἐξασφάλισε, στὸν μονάκριβο βλαστό της. Στὸ σπίτι της καὶ πάλι ὁ βίος ἔγινε, ὀλόχαρος καὶ γελαστός, κι ἡ Μάτω εὐχαρις στοὺς διπλανούς της διασάλπιζε ἠχηρά: «ἂν πῆρα νύφη, τώρα πῆρα».

Μ' ἀλίμονον!!! μετὰ ἀπὸ μιὰ ἀνέφελη ἐποχὴ, στίς σχέσεις τῆς Μαρίας καὶ τῆς Μάτως, ποὺ ἔταν φιλόφρονες

κι άσπάσιες, ιδιαίτερα στις πρώτες μέρες, σύντομα ήλθε τὸ ἐπισκίασμα τῆς μελιστάλαχτης κι εὐφρόσυνης ζωῆς τους, κι ἡ Μάτω κατήντησε μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου, περσσότερο δύσθυμος καὶ βαρυκάρδια, ἀπέναντι τῆς νέας νύφης της. Ἡ ἔμμομη ἰδέα, ὅτι μέρος τῆς παληᾶς βαθιᾶς διάπυρης ἀγάπης τοῦ παιδιοῦ της, τῆς τὸ ὑπέκλεψε ἡ γυναίκα του ἡ Μαρία, ἔκανε πλέον τὴ δυστυχισμένη μάνα, κάτω ἀπ' τὸ ζοφερὸ αὐτὸ προαίσθημα, πολὺ νὰ χολιάζει κι ἀνήσυχη νὰ γίνεται. Κι ὅπως σ' ὅλες τὶς μοιρόδοξες γυναῖκες αὐτῆς τῆς ἐποχῆς, βαθιὰ ἦταν ἡ πίστις στὸ ἔθιμο καὶ στὶς κοινωνικὲς προλήψεις, στὰ μάγια καὶ στὶς δεισιδαιμονίες, μιὰ πού ἀπ' τὴν ἔλλειψι ἐκπαίδευσης στοὺς χρόνους τους, ἀσθενικὴ κι ἀναιμικὴ ἦταν ἡ λογικὴ τους πάνω στὴν πίστι καὶ στὰ πνεύματα. Ἐτσι κι ἡ Μάτω κάποια μέρα ξεκίνησε νὰ συναντήσῃ, μιὰ μάγισσα ὀνομαστή, τὴ Θώδω ἀπ' τὸ Πεκλάρι. Ἄν γίνονταν βοτάνι μαγικὸ νὰ τῆς τοιμάσῃ, γιὰ νὰ ξαναγευτῆ καὶ πάλι ἡ πολυπονη ἡ μάνα, τ' ἀνεμοπύρωμα τῆς ἀθάνατης βαθιᾶς ἀγάπης, τοῦ μονάκριβου παιδιοῦ της.

«Πές, ἡ ἀγάπη τί ἔχει γίνε
στὰ τραγούδια σου πού ὑμνοῦσες;
τῆς καρδιᾶς ἡ φλόγα ἐκείνη
πού σ' ἐθέρμαινε κι ἐζοῦσες!»

Ἦταν Σεπτέμβριος τοῦ 1876 κι ἡ Μάτω ἀπ' τὰ χαράματα ξεκίνησε γιὰ τὸ παζάρι, τὸ βόϊδι της γιὰ ν' ἀνταλλάξῃ, μιὰ πού 'χε γεράσει στὴ δουλειά της. Μὰ ἀπ' τὸ παζάρι τῆς πολίχνης Κόνιτσας γυρίζοντας, κι ἀπ' τὸ Πεκλάρι δίπλα πέρασε, τὴ μάγισσα τὴ Θώδω νὰ συμβουλευτῆ. Ἡ φοβερὴ γυναίκα στὸ χωριὸ πού ἦταν ἐπιτήδεια στὰ μάγια καὶ στὰ ξόρκια, ἐγχείρησε εὐθὺς στὴ Μάτω

μπουκάλι με σατανικό αντιφάρμακο, πού 'χε τή δύναμι τή μαγική, ή άγνή και δυνατή παληά άγάπη του Νικόλαου, στη μάνα να γυρίση πάλι.

«Γρηά τήν λέγανε άλλοτε, πριν χρόνια
άλλ' έμεινε, κι έρχότανε τόν ίδιο
δρόμο καθημερνά, κι αλλάζανε τά μέτρα
και τήν μετρούσανε, όπως ένα δάσος,
με τους αιώνες, άλλ' αυτή στεκόταν
κάθε βράδυ στην ίδια πάντα θέσι,
όλομαυρη σαν ένα αρχαίο καστέλλι
ψηλό κι άδειο κι απ' τή φωτιά φωμένο
από τά λόγια της, αυτά που πληθαίναν
απρόσεχτα, παρά τή θέλησή της,
αδιάκοπα φωνάζαν και πετούσαν γύρω,
ένω αυτά, που είχαν γυρίσει πίσω κιόλας
στον τόπο τους, σκοτεινά καθόταν
κάτω απ' τά φρύδια της, έτοιμα για τή νύχτα».

Μά ή Μάτω πού 'ταν έξυπνη γυναίκα είχε κι άμφιβο-
λία, και κάτω απ' τήν ώθησι του αυτοέλεγχου, και του
αίσθήματος του τρυφεροῦ για τὸ παιδί της, ορθόφρονα
ένήργησε, γιατί αν οι ψυχολογικές της καταστάσεις ρυ-
θμίζονταν περσσότερο απ' τὸ λογικό, όπως και πράγματι
συνέβαινε στην έξοχη αυτή γυναίκα, τότε θα υπήρχαν τό-
σες περιπτώσεις να υποθέση πως ή υπόθεσίς της θα πε-
τύχη, ὅσες και να τήν ζημιώση, βλάπτοντας τὸ παιδί της.
Και περπατώντας ή βασανισμένη μάνα, συλλογισμένη και
σκυφτή, στο δρόμο της για τὸ χωριό, σε μιὰ στιγμή ά-
ποδειλιασμένη, διερωτήθηκε και ειπε: «Τί κάνω εγώ!!
μήν κάνω χειρότερα τὸ μονάκριβο παιδί μου, και τὸ ζουρ-
λάνω μ' αυτό τὸ άγνωστο και μαγικό ὑγρὸ ποτίζοντάς το;»

Κι άμέσως στά σκελετωμένα χέρια της, πήρε άπ' τόν
τορβά τò φοβερό έφιαλτικό μπουκάλι, και τò σφουντού-
ριξε με δύναμι στο λάκκο στους Κουκλιούς.

Ήταν φθινόπωρο τοῦ 1876. Κι άλίμονον!! έπειτα
άπό όλίγους μήνες ή τραγική μάνα, τò πολυφίλητο παιδί
της έμελλε ν' άπωλέση.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΟΥΣΙΟΥ

Για άγνωστους άκόμη λόγους κάποιος κακοῦργος έλ-
λοχεύων, μες στις κρανιές στο ριζοβούνι, άπρόσμενα τοῦ
έριξε μιá πέτρα τροχαλιά. Αὐτή τόν βρήκε στο κορμί και
τόν σακάτεψε στά στήθια, και βαριοχτυπημένος ό άτυχος
Νικόλαος στο σπίτι σιγασύρθηκε, κι έπεσε στο κρεβάτι.
Κόσμος πολὺς μαζεύτηκε στην κάμαρα τοῦ καταχτυπη-
μένου, βοήθεια νά προσφέρη.

Ό γιατρός Νικόλαος Στεφανίδης, πού άμέσως έτρεξε
έσυμβούλεψε, πώς ήταν άπαραίτητο κι άλλον γιατρό νά
φέρουν. 'Η σαστισμένη μάνα του ή Μάτω μυρώμενη και
τυπτομένη εκ τῆς αίφνίδιας συμφορᾶς, άδιάκοπα κατα-
ρωτοῦσε ποιός είναι ό δολοφόνος. Κι άπ' τὰ χαράματα
τῆς έπομένης κιόλας, ξεκίνησε άγγελιαφόρος, νά τρέξη
στην Πυρσόγιαννη κι άλλον γιατρό νά φέρουν. Κι ένῶ τ'
άπομεσήμερο τῆς ίδιας μέρας, καβάλα έφτασε ό γιατρός
στο παρεκκλήσι τοῦ "Αη-Χαράλαμπου, λυπητερά άκού-
στηκε στη Μεσαριά, ή καμπάνα νά χτυπᾶ: ντάν ντάν ντάν,
ντάν ντάν ντάν!! 'Ο Νικόλαος Κούσιος είχε ήδη άποθάνει.

«Εἶναι γαλήνη καὶ σκοτάδι,
φύλλα μαράθηκαν κι ἀνθοί,
τὸ ἄστρο ξεψύχησε κυλώντας,
τοῦ κύκνου ἐσβήστηκε ἡ φωνή».

Παρ' ὅλες τὶς τρυφερές κι ὀλόψυχες περιποιήσεις τῆς κακότυχῆς του μάνας, καὶ τοῦ γιατροῦ Νικόλαου Στεφανίδη, ὁ ἐπιθάνατος παππούς μου ἔσβησε τ' ἀπομεσήμερο τῆς σκυθρωπῆς αὐτῆς χειμωνιάτικης ἡμέρας. Ὁ γιατρὸς ἀπ' τὴν Πυρσόγιαννη σὰν ἄκουσε ἀπ' τὸν "Αἰ-Χαράλαμπο, τὴν καμπάνα νὰ χτυπᾷ τὸν θάνατο ἀναγγέλλοντας, ἔστειλε τότε ἄνθρωπο καὶ πῆρε γι' ἀμοιβή, μιὰ λίρα τουρκικὴ, γυρνώντας πίσω στὸ χωριό του. Ἡ οἰμωγὴ, τὰ κλάματα, ὁ θρῆνος καὶ οἱ ὀδυρμοὶ τῆς βαρυσύφορης μάνας του, συντάραξαν τὸ χωριό. Ὁ πολὺκλαυστος Νικόλαος ἔφυγε ἀπ' τὴ ζωὴ εἰς τὴν ἀλκὴ τῆς νεότητάς του, εἰς τὰ τριάντα δυὸ του χρόνια, ἀφήνοντας πίσω του ἀπροστάτευτους, μάνα, γυναίκα καὶ παιδιὰ, τὸν θεῖον μου Χαράλαμπο, τριῶν ἐτῶν περίπου, καὶ τὸν πατέρα μου Δημήτρη, πεντάμηνο βρέφος. Πέθανε στὶς 20 Ἰανουαρίου 1877 καὶ ἡ κηδεὶα τοῦ ἦταν μεγαλόπρεπη. Μὰ δὲν ὑπῆρχαν νεκρολούλουδα ἢ χειμωνιάτικοι ἀνθοὶ τὸν τάφο του γιὰ νὰ στολίσουν, μιὰ πού 'ταν μεσοχείμωνο κι ὅλα εἶχαν κοκκαλώσει. Ἡ μάνα του ἢ Μάττω ὀλοφυρόμενη καὶ ὀλολύζουσα, καταφιλοῦσε μὲ λυγμοὺς τὸ σκῆνος τοῦ παιδιοῦ της, ἕως τὸ ἀνοιγμα τοῦ τάφου, κι ὅλη τὴ μέρα της περνοῦσε μὲ μοιρολόγια κι ἀναφιλητά, πάνω στὸ μνήμα τοῦ βλαστοῦ της. Τὰ βαθιὰ πικρὰ παράπονα, κι οἱ ἀτελεύτητοι κλαυθοὶ τῆς τραγικῆς μάνας, πάνω στὸν τάφο τοῦ Νικόλαου, ὡς θρηνηῶδες ἐλεγείον, σιγὸσβηναν στὰ σκυθρωπὰ καὶ μελαγχολικὰ χειμωνιάτικα ἀποδειλινὰ, στὸν σιω-

πηλὸ περίσκοσμο τοῦ παληοῦ νεκρόχαρου νεκροταφείου. Ἔζησε ἡ δυστυχῆς γυναίκα κάμποσα χρόνια στὸ χωριό, μετὰ τὸ θάνατο τοῦ γιοῦ της, μὲ βάλσαμον παραμυθίας, τὶς δροσερὲς κι ἐράσμιες ἀναμνήσεις, τῶν μακρινῶν ὥ-
ραίων αἰσθηματικῶν σκηνῶν ἐκ τῆς εὐδαίμονης κοινῆς
ζωῆς των, καὶ τ' ἀμυδρὸ θωπευτικὸ ἀντιφέγγισμα τῆς ἀ-
παράμιλλης γλυκειᾶς εἰκόνας, τοῦ ἀκριβοφίλητου παιδιοῦ
της.

Καὶ ὅταν συμπληρώθηκαν τὰ χρόνια γιὰ τὴν ἐκταφὴ
τοῦ γιοῦ της, πῆρε στὰ χέρια τὸ κρανίον του, τὸ καταφί-
λησε θερμά, τὸ πότισε μὲ δάκρυα, καὶ τὸ κρατοῦσε σπίτι
της μ' ἀγάπη τρυφερή, μὲς στὸ σεντούκι ἀσφαλισμένο.

Μὰ κάποτε, κάποιος ἀνέγνωμος παπάς, ἔντονα τῆς ὑ-
πέμνησε διὰ πικρὰς παρατηρήσεως, πὼς ἦταν μέγα ὄν-
τως!! λάθος της!!! ἢ μᾶλλον ἁμαρτία!!! νὰ κρατᾶ τοῦ
παιδιοῦ της τὸ κρανίον σπίτι. Κι ἡ θλιβερὴ αὐτὴ ὑπόμνη-
σις, δὲν ἦταν γιὰ τὴ δυστυχῆ τὴ μάνα, εἰ μὴ, τῆς ψευδαί-
σθησης τ' ἀποθανάτωμα, νὰ βλέπη κάτι ἀπ' τὸ παιδί της.
Μὰ ὡστόσο συμπορφώθηκε μ' αὐτὴν τὴν ἐντολή. Κι ἔτσι
ἀπὸ ἀστοχὴ παρέμβασι τοῦ ἱερωμένου, οἱ ἐπίγονοι τοῦ
πολύκρητου παπποῦ μου στερηθήκαμε, ἀπὸ ἓνα παρήγο-
ρο οἰκογενειακὸ ἐνθύμημα.

Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ πολυτάλαντου Νικόλαου Κού-
σιου, κατεμετρήθη τὸ ἐμπόρευμα τοῦ μαγαζιοῦ του, καὶ
βρέθηκε πὼς ξεπερνοῦσε κατὰ τὶς ἀναμνήσεις συντοπίτη
ἀπ' τοὺς Λετσιαᾶδες, τὶς 70.000 χιλιάδες γρόσια, ποσὸ
πολὺ σημαντικὸ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη. Μὰ ἡ βαρύκαρδη ἡ
μάνα του, δὲν ἤθελε ἀνοιχτὸ νὰ βλέπη τοῦ παιδιοῦ της τὸ
ἐμπορικὸ, χωρὶς τὸ εἶδωλό της μέσα. Κι ἀμέσως ἐκλείσε
τὸ μαγαζί κι ἔδωσε τὸ ἐμπόρευμα, στὸν ἀδελφὸ της Χρῆ-
στο Ντάλλα.

Δὲν ὑπῆρξε μάνα στὸν κόσμο ποὺ νάκλαψε τόσο τὸ παιδί της. Ὁ πολυλάλητος Νικόλαος, κατὰ τὶς ἀναμνήσεις συγχωριανῆς χρυσοκυρᾶς, ἦταν ὁ ὠραιότερος ἄνδρας τοῦ χωριοῦ. Ψῆλός, λεπτός, ὑπέροχος κι ὠραῖος, εἶχε μάτια θεσπέσια καὶ γλαυκά, καὶ πρόσωπο ἀγαθὸ κι ἐκφραστικό.

Γιὰ τὴν μάνα του τὴ Μάτω, ὁ Νικόλαος ὑπῆρξε ιδεώδης ὑπαρξίς, κι ἐλκυστικὸν ἀντικείμενον λατρείας, καὶ πάντοτε στὸν κανθὸ τοῦ ματιοῦ της ἀντικατοπτρίζονταν, τὸ θεσπέσιο μετείκασμα τῆς γοητευτικῆς μορφῆς του.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΗΣ ΜΑΤΩΣ

Ἄτμσφαιρα καταθυμίας ἐβασίλευε στὸ σπιτικό τῆς Μάτως, στὶς γειτονιὲς κρυφοψιθύριζαν πὼς εἶχε πέσει στὸ κρεβάτι. Καὶ τοῦ θανάτου τὸ προαίσθημα, στῆς ζωῆς της τ' ἀποσκόταδο, τὴν πόρτα τῆς καρδιάς της χτύπησε. Καὶ διὰ σκληρᾶς ὑπόμνησης ὅτι ἡ ἀτομικὴ ζωὴ της, εἶν' ἐντελῶς προσωρινὴ κι ἀρκούντως φευγαλέα, τὴν ἀπογοηρασμένη πλέον Μάτω ἔκαμε ταχύτατα νὰ ἐνεργήσῃ, ὥστε τὸ σπίτι σὲ νοικοκυρὰ ὅπωςδῆποτε νὰ παραδώσῃ.

Συρροὴ ἀπελπιστικῶν καὶ μελαγχολικῶν συναισθημάτων ἐπλημμύρισε, τὴν μισόσβηστη καρδιά τῆς προεξάρχουσας γερόντισσας, καὶ κάλεσε κοντὰ της τότε, τὴ νύφη της ἀπ' τοὺς παληοὺς ἀξέχαστους καιροὺς, ποὺ ἔμενε παντοτινὰ πιστὴ στὴ μνήμη τοῦ παιδιοῦ της, καὶ ζοῦσε στοὺς Νταλλάδες.

Ἄποταχιά κατέφθασε λαχανιασμένη ἡ Μαρία, μπαί-

νει στο θανατόπληκτο δωμάτιο τῆς ἄρρωστης, πού μὲ τὸ χάρο ἀντιπάλευε, καὶ τοὺς φιλόφρονες χαιρετισμούς της πρόσφερε σαστισμένη. «Τί κάνεις μάνα; τί μὲ θέλεις;»

Ἡ ἄρρωστη ἀτένισε τὴ νύφη της διὰ δειλοῦ ἰκετευτικοῦ βλέμματος, καὶ μὲ φιλάσθενη ἀχνοτρέμουλα τῆς ψέλλισε συγκινημένη: «Νύφη ἐγὼ δὲν μπορῶ !! δὲν εἶμαι καλά !! θὰ φύγω τώρα ἀπ' τὴ ζωὴ !! θὰ πεθάνω !! Ἐσὺ νὰ καθήσης ἐδῶ πιά, νὰ μὴν φύγης ἀπ' τὸ σπίτι».

Μεσολάβησαν λίγες στιγμές, θλίψης καὶ ἀπορίας, καὶ ἡ νύφη ἢ Μαρία ὑπέμνησε στὴν πεθερά της, μὲ λόγια ἀβρόφρονης παραμυθίας. Πῶς ἡ ἀρρώστεια της εἶν' ἓνα ἀτύχημα προσωρινό, κι ὅτι σύντομα καλὰ θὰ γίνῃ. Μὰ ὡστόσο τελικὰ προσέθεσε, μ' ἔκφρασι εὐλόγησ ἀναμονῆς:

«Τὸ σπίτι καὶ τὰ κτήματα πού τ' ἀφήνεις μάνα;»

«Στὰ παιδιὰ τοῦ παιδιοῦ μου !!» ἤλθε ἔντονη κι ἀποφασιστικὴ ἢ ἀπάντησι, ἀπ' τὴν κατάκοιτη γυναίκα.

Τὰ φύλλα στοὺς κλώνους στὶς μουριές, στὸ σκυθρωπὸ περιούλιο τοῦ βαρυσύμφουρου σπιτιοῦ, ἀποχαιρέτησαν γιὰ ὕστατη φορὰ στὴ φιλάσθενη ἀνάσεισί τους, τὴν ἐπιθάνατη γερόντισσα πού ἔφευγε ἀπ' τὴ ζωὴ. Τὰ μάτια της θολὰ πρόσπεσαν στὸ παράθυρο, κι ἀνάμεσα ἀπ' τὰ βαλαύστια ἀποχαιρέτησαν τὶς σιωπηλές κορφές τῶν πολύβιων βελονόδενδρων, στὸ χωριὸ στὸ μεσοχώρι.

Στὸ μούχρωμα τοῦ ἀποδειλινοῦ τῆς διάπικρης ἡμέρας, ἀκούστηκε καὶ ὁ παπὰς στὸ ἱερὸ τῆς ἐκκλησιᾶς, νὰ ψέλλῃ μεγαλόφωνα τοὺς ἐπιλύχνιους ψαλμοὺς τοῦ ἀποσπερνοῦ τῆς μέρας. Καὶ στὰ ἐπιψύχια ρίγη τοῦ θανάτου, ἡ πολυπικρὴ ἢ μάνα, ἀναπόλησε γιὰ ὕστατη φορὰ τὴν εἰκόνα τοῦ παιδιοῦ της, τὶς χαρὲς καὶ συγκινήσεις τῆς εὐφρόσυνης κοινῆς ζωῆς των, κι ἔσβησε ἀγαληνά.

«Ζέστανά τὰ δύο μου χέρια
στή φλόγα τῆς ζωῆς,
τώρα σβήνει,
κι ἐτοιμάζομαι νὰ φύγω».

Ἡ ἀνάμνησις τῆς πολυπαθοῦς Μάτως, τῆς δραστήριας
κι ἐξαιρετῆς αὐτῆς γυναίκας ποὺ ἴδρυσε τὸ σπίτι μας στὴ
Μόλιστα, δι' εὐθύφρονος καὶ δημιουργικῆς πρωτοβου-
λίας, ἀγέραστη κι αἰώνια παραμένει στὸ λογισμὸ τῶν ἐπι-
γόνων τοῦ σπιτιοῦ, καὶ δυνατοὺς κυματοβολισμοὺς ἀπὸ
ὑπέροχα αἰσθήματα γιὰ τὴν προσωπικότητά της, στὶς
καρδιές μας ξεσηκώνει.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Νικόλαου Κούσιου, βαρύνυπη ἢ
σύνευνός του ἡ Μαρία, ποὺ κατέστη πλέον χήρα, στὰ εἰ-
κοσιτέσσερά της χρόνια, πῆρε μαζί της χολιασμένη, τοὺς
δύο ἀκριβαγάπητους θαλλοὺς της, τὸν θεῖο μου Χαρά-
λαμπο καὶ τὸν πατέρα μου Δημήτρη, κι ἀπῆλθε σκυθρο-
πὴ θλιμμένη, στὸ πατρικὸ της χαμηλόσπιτο, στοὺς φιλό-
καλους Νταλλάδες. Σὲ μιὰ ὀλόφωτη καὶ γραφικὴ πλαγιὰ
στοὺς ὄμορφους Νταλλάδες, στὴν κρυφογειτονιὰ αὐτῆ τῆς
Μεσαριᾶς στὶς παρωρεῖες τοῦ βουνοῦ, εἶναι ἓνα ἀνέκφρα-
στο μικρόσπιτο, μὲ δύο δωμάτια ἀνήλια. Στὸ ἀκρινὸ μι-
κρὸ δωμάτιο ποὺ γειτονεύει πρὸς τὸ δάσος, ἦταν ἡ πόρτα
τοῦ σπιτιοῦ, κι ὄξω ἀπ' αὐτὴν γοητευτικὸς αὐλόγυρος μὲ
πλάτανο στὴν ἄκρη. Σ' αὐτὸ τὸ γραφικὸ φτωχόσπιτο στὶς
ρίζες τοῦ χωραφουλιοῦ, μεγάλωνε ὑπομονητικὰ, χήρα καὶ
μόνη της δίχως προστάτη, τοὺς δύο ἀκριβοφίλητους βλα-
στοὺς της, ἡ Μαρία Νικολάου Κούσιου.

«Στὸ παράθυρο, βλέπω νὰ σκύβει,
μέσ' σὲ μιὰ καμαρούλα φτωχιά

μέ γεμάτα τὰ μάτια της δάκρυα,
στυλωμένα στη μαύρη νυχτιά».

Στὸ περιούλιο τοῦ σπιτιοῦ ἀπήλαυσε ἡ μπάμπο μου
μέ τούς πολυθέλκτους υἱούς της, τὸ ἤρεμο ἡλιοβασίλεμα
στ' ἀντικρινὰ βουνὰ τοῦ Καμενίκου, καὶ δρόσισαν τὶς τρυ-
φερές καρδιές τους, μέ τὸ ἀθάνατο νερὸ τοῦ Καλλιμάνου,
πού σιωπηλὰ κρυφαναβλύζει, κάτω ἀπ' τὶς ρίζες καὶ τὸ
σκίασμα, πολυκλωνων πλατάνων.

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΟΥΣΙΟΥ

Μέ τὸ θάνατο τῆς Μάτως, στὸ σπίτι ἀνέλαβε νοικο-
κυρά, ἡ Μαρία Νικ. Κούσιου. Σ' αὐτὸ τὸ σπίτι τοῦ ἀν-
τρός της μετὰ ἀπὸ λίγα χρόνια, ἔμελλε ἡ δυστυχῆς γυναί-
κα νὰ χάσῃ ἀπὸ πνιγμὸ στὸν ποταμὸ Ἀῶο, καὶ τὸν πρεσ-
βύτερο γιό της τὸν Χαράλαμπο.

Τὸ ἐξαίρετο αὐτὸ παιδί, πού 'χε αἰσθαντικότητα ὑψη-
λὴ κι εὐγένεια ἀπαράμιλλη, δὲν ἔζησε περσσότερο ἀπὸ ἕ-
ναν σάρον. Πνίγηκε τὴν Πασχαλιὰ κοντὰ στη Λάϊστα στὸ
ποτάμι, στὰ δέκα ὀχτώ του χρόνια. Ἦταν δυὸ μῆνες πρὸ
τοῦ Πάσχα, καὶ πῆγε ὁ θεῖος μου μέ τούς λοιπούς μαστό-
ρους, στη Λάϊστα νὰ δουλέψῃ, καὶ νὰ γυρίσῃ στὶς γιορτὲς
φέροντας στη φτωχὴ τὴ μάνα του, κανένα ἀργυρό, κι ἀ-
κόμα λαμπάδες κόκκινες δικές του, λαμπάδες τοῦ Δημή-
τρη, σκούφια πολychρωμη δικιά του καὶ σκούφια τοῦ Δη-
μήτρη, παπούτσια ἔμορφα δικά του, παπούτσια καὶ τοῦ
ἀδελφοῦ του. Ἡ μάνα του δὲν τ' ἄφηνε, μὰ τὸ παιδί ἐπέ-
μενε, κι ἔφυγε στη δουλειὰ μέ ὅλην τὴν κομπάνια. Μὰ

φεῦ!!! ὁ ἀλησμόνητος ἀδελφὸς τοῦ πατέρα μου, δὲν γύρισε ξανά στὴ μάνα του.

Τοῦ Πάσχα τὴν παραμονὴ γύρω στὰ 1893, γυρίζοντας ἀπ' τὸ ταξίδι γιὰ νάρθουν πίσω στὸ χωριό, φθάσαν στὸν ἄγριο ποταμό. Ἐκεῖ σ' ἓνα γεφύρι παλιογέφυρο, δυὸ γρέντες στὸν ἀέρα, περνώντας ὁ Χαράλαμπος καὶ φορτωμένος μὲ καλούδια, τῆς μάνας καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του, ἔχασε τὴν ἰσορροπία κι ἔπεσε στὸ ποτάμι, μέσα στὶς ἄγριες σκοτεινὲς ὀβίρες, τῆς χούνης τοῦ Ἄώου. Εἶναι βαθιὰ κλεισούρα ἐκεῖ, καὶ δὲν μπορέσανε οἱ ἄλλοι νὰ ψάξουν νὰ τὸν βροῦν.

Τὸν βρῆκαν Τοῦρκοι τὴν ἐπόμενη στῆς Κόνιτσας τὸν κάμπο, ὅπου καὶ θάψαν τὸ παιδί. Κι ὅταν ἡ μάνα ἔμαθε τὸ θάνατο τοῦ περιπόθητου παιδιοῦ της, ἔκλαιγε μέρα-νύχτα. Καὶ τὸν Τσιαπάρη ἰκέτευσε πού ἦταν ξάδελφός της, νὰ πάη νὰ ψάξη στὸ ποτάμι νὰ φέρη τὸν Χαράλαμπο. Ὅποτε ἔβλεπε τὸν ποταμὸ ἢ δυστυχῆς γυναίκα, τὰ μάτια της βουρκώνανε, καὶ τὸ ἔβαζε στὸ κλάμα.

Στὶς 10 τὸ πρωί, στὶς 4 Μαΐου τοῦ 1906, ἡ ἐπιθάνατος Μαρία ἐμινύρισε τὰ τελευταῖα τρυφερόλογα στὸ λατρευτὸ παιδί της, πού ἦτανε δίπλα της σκυφτό. «Παιδί μου ἐγὼ πεθαίνω τώρα!! ἀλλὰ ἐσύ ν' ἀγαπᾶς τὴ νύφη, καὶ νὰ ἔχης καὶ τὸ σπίτι καλά».

Ἡ πολύπονος γυνὴ ἐπανελάβε τὴν λοίσθιον παράκλησίν της, σιάχνοντας μὲ τρυφερότητα τὶς περιχειρίδες τῶν χειρῶν τοῦ βαρυσύμφορου παιδιοῦ της, καὶ μ' ἓν πολύπονον γλυκὸ βλέμμα ἀποχαιρέτησε παντοτινά, τὸν πολυφίλητο μοναχογιό της. Δάκρυσε καὶ γέρνοντας πρὸς τὴ μεριά του, εἰς τὸ ἀπατηλὸ σκιάφως τοῦ μαντζάτου, ξεψύχησε γαλήνια διὰ πολύπικρου χαμόγελου, εἰς τὴ φιλόστοργη ἀγκαλιὰ τοῦ ἀκριβαγάπητου θαλλοῦ της.

«Στὸν ὕπνο μου ἔκλαψα, ὄνειρεύτηκα
βαθιὰ πὼς σ' ἔθαψαν στὸ χῶμα.
Ευπνάω καὶ τρέχουνε τὰ δάκρυα
στὴν ὄψη τῆ χλωμῆ μου ἀκόμα».

Ἡ ὑπέροχη Μαρία Νικολάου Κούσιου, ἀποχαιρέτησε παντοτινὰ τὸν κόσμο ἐτοῦτο, εἰς τὰ πενήντα δύο τῆς χρόνια, χωρὶς νὰ γνωρίσῃ τίς ὑστερόχρονες πίκρες τοῦ παιδιοῦ τῆς. Καὶ μὲ τὸ πλούσιο μερίδιο, εἰς συμφορὰς καὶ δυστυχίας ποὺ ἡ εἰμαρμένη τῆς ἐπεφύλαξε, ἔζησε καὶ ἐγεύτηκε ὅλα τὰ συγκλονιστικὰ δράματα καὶ τραγικὰ πάθη, ποὺ ἀντιμετώπισε καρτερικὰ σὲ ὅλον τῆς τὸν βίον. Ὅπως: τὴ φτώχεια καὶ τὴ δυστυχία, τὴν μοναξιά καὶ τὴν ἀπελπισία, τὴν ἀπώλεια τῶν γονιῶν τῆς, τὸν θάνατο τοῦ ἀντρα τῆς Νικόλαου, τὸν πνιγμὸ τοῦ πολυθρήνητου πρεσβυγενοῦς υἱοῦ τῆς, καὶ ἀναρίθμητα ἄλλα δεινὰ. Ὅλον τῆς τὸν βίον διῆλθεν μελανειμονοῦσα, καὶ ἐπότισε καὶ γέμισε μὲ δάκρυα, θλίψεις γόους καὶ ἀναστεναγμούς, ὅλες τίς ἄκρες τοῦ γονικοῦ σπιτιοῦ τῆς, καὶ τοῦ πολυαγάπητου καὶ ἐκτεταμένου ὑποστατικοῦ στὸ δεύτερό τῆς καταφύγιο.

Βαρύλυπος καὶ περίδακρυς ὁ πατέρας μου, πρόσφερε στὴ μάνα του τοὺς εὐλαβεῖς του ἀσπασμούς, καὶ τὴν ἀποχαιρέτησε στὸ μνήμα. Ἡ κηδεῖα τῆς ἔγινε μὲ συμμετοχὴ πολλοῦ κόσμου, τὴν ἔψαλαν οἱ ἱερεῖς: παπα-Δημήτρης καὶ παπα -'Αποστόλης, καὶ ἐτάφη εἰς τὸν οἰκογενειακὸν χῶρον τοῦ παλαιοῦ νεκροταφείου, καὶ ὀλίγον ἄνωθεν τοῦ μεγάλου δένδρου στὸ καμπαναριό, εἰς τὸ προσκείμενον μέρος τῆς ὀπίσθιας πόρτας, τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

Ἡ Μαρία Ν. Κούσιου, ὑπῆρξεν ὑπερήφανη καὶ ἐξαιρετικὴ χρυσοκυρά, μὲ σπανίας ἀρετάς. Καὶ εἰς τὸν λιγό-

ζωον βίον της, ἡ περινούστατη καὶ πολυδακρυσμένη αὐτὴ γυναίκα, μὲ τὴν ἐνάρετόν της στάσιν εἰς τὶς κοινωνικὰς της ἐκδηλώσεις καὶ ἀγροτικὰς ἀπασχολήσεις, κατέστησε ἀδρὲς καὶ φωτεινὰς τὶς ἀπαράμιλλες κοινωνικὰς καὶ ψυχικὰς της ἀρετὰς.

Καὶ ἡ μάνα τῆς μάνας μου, πολὺ συνδέθηκε μὲ τὸ σπίτι μας στὴ Μόλιστα, καὶ ἰδιαίτερες ἦταν οἱ φροντίδες της γι' αὐτό, μιὰ πού ὁ διάπυρος κρυφὸς της πόθος ἦταν, στὴν κόρη της νὰ παραστέκεται στὶς δύσκολες στιγμὲς.

Καὶ ζωντανὰ ἐπανέρχονται στὴ μνήμη μου τ' ἀθῶα ἐκεῖνα περιστατικὰ, ἐκ τῆς βραχύχρονης μου γνωριμίας, μὲ τὴν γιαγιά μου Μαρία Ε. Ματσιούλη.

Δὲν εἶχα φτάσει ὡς τὰ πέντε χρόνια, ὅταν τὴν πρωτογνώρισα. Μὰ ὡστόσο τὰ ὑπέροχα χαρακτηριστικὰ τῆς φιλόστοργης μου μπάμπος, ποτὲ στὴ μνήμη μου δὲν ἔσβησαν, καὶ ἡ ἐράσμια καὶ ὠραιοφανῆς μορφή της στ' ἀποσύθαμπο τοῦ βίου της, παντοτινὰ στὸ λογισμό μου κρυφοζεῖ. Τὸ ἀποχεῖμα τοῦ ἐπόμενου χρόνου, ἡ πολὺκλαυστη τρανή μου πέθανε.

Ἦταν χειμῶνας ἀδυσώπητος, καὶ ἀνεμοσοῦρια ἀγριοσφύριζαν στὶς στέγες τῶν σπιτιῶν. Οἱ δρόμοι ὅλοι στὸ χωριὸ εἶχαν γεμίσει μὲ χιονόλυτα, καὶ τὸ χιονόνερο γλυστρουῖσε παγερὸ στὶς φυλλωσιὰς τῶν δένδρων. Οἱ μέρες καὶ οἱ νύχτες τῆς ζωῆς τῆς μπάμπος μου, εἶχαν παρέλθει ὀριστικὰ, καὶ εἶχε γεράσει στὸ χωριό. Καὶ μιὰ μέρα πού ἡ μάνα μου περίφροντις στὸ σπίτι ἐργάζονταν, ἔλαβε μήνυμα ἀπ' τὴ μάνα της, πὼς εἶναι ἀνάγκη νὰ τὴν δῆ. Μὲ πικροὺς διαλογισμοὺς μὲς στὴν καρδιά της, ἄφησε ἀμέσως τὴ δουλειὰ καὶ ἔτρεξε εὐθὺς στὴ μάνα της. Μπῆκε μέσα σαστισμένη, καὶ πρώτη μίλησε ἡ κατάκοιτη γιαγιά.

«Καλῶς τὴν κόρη μου!»
«Τί κάνεις μάνα; τί μὲ θέλεις!»
«Τί νὰ κάνω παιδί μου, δὲν μπορῶ, θὰ πεθάνω».
«Τί ἔχεις μάνα;»
«Ἔχω πόνους στὸ κεφάλι παιδί μου».
«Δὲν πεθαίνεις μάνα μὴν φοβᾶσαι!»
«Δὲν θὰ πεθάνω λὲς παιδί μου!!»
«Ὁχι μάνα, εἶσαι καλά!»
«Τί κάνεις σπίτι σου παιδί μου;»
«Συγυρίζω μάνα».
«Ἄϊντε, πήγαινε παιδί μου σπίτι σου, πήγαινε στὰ
παιδιά σου».

Ἐνδακρυσ καὶ βαρύλυπη ἡ μητέρα μου ἔφυγε, μὰ πάλι
ξαναγύρισε στὴν ἐπιθάνατη μάνα της. Ὑστερα ἀπὸ ὀ-
χτῶ ἡμέρες ἓνα σκυθρωπὸ ἀποδειλινό, ποῦ τοῦ ἡλίου τὸ
φάσμα τρεμόσβηνε ψηλὰ στὰ σύννεφα, ἡ ἀξιέραστη τρα-
νή μου πέθανε. Τὴν ἔθαλε ὁ πάτερ-Νικόλαος, καὶ ἐτάφη
εἰς τὸ νεκροταφεῖο τῆς Ἁγίας - Παρασκευῆς.

«Στὴν τρισκότεινη ζωὴ μου,
κάποτε ἄστραψε γλυκειά,
κάποια εἰκόνα ποῦχει σβήσει,
καὶ μὲ τύλιξε ἡ νυχτιά».

Μὰ ἂν κάτω ἀπ' τὴ μαγευτικὴ σαγήνη, τῶν ἀπαρά-
μιλλων σὲ αἴσθημα ποιητικὸν ὠραίων στίχων, τοῦ αὐτο-
σχέδιου λαϊκοῦ ριμαδόρου ὅτι:

«τὰ περασμένα ὠραία χρόνια δὲ λησμονῶ
στὰ μάτια δάκρυα κυλᾶνε, ὅταν τὰ θυμηθῶ».

Ξαναγυρίσουμε ἐξῆντα χρόνια πίσω, στὸ ψυχορράγημα
τῆς κατοχῆς τῶν Τούρκων· ἡ ἐράσμια ἀναπόλησις τῶν

σαγηνευτικῶν εἰκόνων, ἐκ τῆς περίτερπνης ζωῆς στὸ ὑπέ-
ροχο χωριό, στῶν γηρασμένων στρατοκόπων τὶς καρδιές,
φέρνει βαθὺ ἀναστεναγμὸ καὶ δάκρυα στὰ μάτια, ποὺ στὸν
προθάλαμο τοῦ ἀτομικοῦ τους θάνατου ὑπομνήσκουν,
ὅτι δὲν στάθηκαν ἀγνώμονες στὶς θεϊκὲς χαρὲς καὶ σαγη-
νευτικὲς σκηνές, ποὺ τοὺς προσέφερε ἀφειδώλευτα στὸ
γλυκοχάραγμα τῆς νιότης τους ἢ φύσις στὸ χωριό, καὶ
ποὺ ὀλόγλυκες καὶ τρυφερές, σὰν μαγικὴ καὶ δροσερὴ
πνοή, γιὰ ὕστατη φορὰ κυλοῦν στὸ μαραμένο πνεῦμα, ποὺ
ἀκόμα θαμποφέγγει στὸ γηρασμένο πρόσωπό τους.

Τ Ε Λ Ο Σ

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Π. ΣΥΛΛΟΓΗΣ.....

Π. ΚΑΤΑΧΩΡΗΣ.....

Π. ΑΡΙΘΜ.....

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

30198

KON